Jos. Svátek:

Majestát Rudolfa II

JOSEF SVÁTEK

MAJESTÁT RUDOLFA II.

ROMÁN ZE STOLETÍ XVI. A XVII.

IV. VYDÁNÍ

NAKLADATELSTVÍ L. MAZÁČ V PRAZE

PROSLOV

Na hradě Helfenburku.

1.

Jižní kraje naší krásné české vlasti jsou velkému světu ještě příliš málo známy a donedávna ještě jen málokterý cestovatel do mohutné naší Šumavy zabloudil. A přece zasluhují tyto kraje nejen divukrásnou polohou, leč i památnými městy a osadami, pak četnými zříceninami starých hradů, jakož i pro bodrý, zachovalý svůj lid přednost před mnohými krajinami středních Cech, nad něž v tomto ohledu velice vynikají.

Tato neznámost přírodních a společenských poměrů platí zejména o bývalém kraji prácheňském, jenž přiléhaje k divoromantické Šumavě, zachoval ve svém obyvatelstvu nejvíce původních zvláštností českého ducha a živlu a velkým počtem památek historických a stavitelských se honosí.

Vždyť se o Šumavě posud namnoze myslí, že se toto lesnaté pohoří jen po hranicích českobavorských táhne, kdežto odnože její zasahují porostlými hřbety hluboko do Čech a tak dodávají Prácheňsku rázu hornaté krajiny, ještě teď považují mnozí Šumavu za skutečný prales, kam lidská noha posud nevkročila a kde prý si lze snadno učiniti ponětí o pralesích Severní Ameriky, jiní konečně bájí o huňatých medvědech, kteří prý lesy šumavské nebezpečnými činí, aneb dí, že tamní příroda má úplný ráz slovenských neschůdných Karpat, s nimiž prý je Šumava stejně spoře zalidněna.

Ovšem jeví se u veliké části jižní Šumavy příroda ve své neobmezené původnosti a divokosti, mnohé zjevy její lze jen zde spatřiti: leč i lidská ruka tam již odedávna byla dosti

činnou, aby si osvojila vládu nad bujnou přírodou, a proto jest mylné domnění, jako by se obyvatelstvo již za věků předešlých těchto krajin stranilo a zde se tudíž objevovala jen neobydlená lesnatá hornatina. Zvláště v posledních dvou věcech, co též průmysl na Šumavě stánky své rozbíjeti počal, ustupují lesy tamní vždy více, ačkoli se ještě dlouhá léta o šumných borech oněch krajin bude mluviti.

Tím více to platilo o době na konci šestnáctého století, kdy šumavské krajiny hluboko do středu země české hustými lesinami pokryty byly, z nichžto dědiny a hrady s okolní obdělanou zemí jako nějaké oasy vystupovaly.

Po těchto dřívějších borech nalézáme ještě nyní v oné části kraje prácheňského, která leží mezi městy Sušicí, Vimperkem a Záblatí, a která dosud v lidu „Mezi lesy“ neb „V horách“ sluje, četné stopy, které se opět až k Strakonicům, Volyni, Bavorovu a Husinci táhnou, kde všude jsou hřbety horské hustě porostlé.

Za poslední odnož tohoto předhoří šumavského možno považovati ony značné chlumy mezi Volvní a Bavorovem, které lemují údolí od Předslavic k Strunkovicům se táhnoucí a z nichž nejvyšší Brdo, Věnec a Vyšoháj slují. Nade všecky tyto okolní vrchy vyniká vysoko a z údolí toho vystupuje malebná homole, 2100 stop nad mořem vyvýšená, jež se nazývá podle dědiny na severním svahu ležící Kojčínským vrchem aneb i podle rozvalin mohutného hradu Helfenburka pouze Helfenburkem.

Značný tento chlum, pokrytý až po témě hustým lesem, vévodí daleko široko nad okolní krajinou a zříceniny hradu Helfenburka, posud ještě dosti zachovalé, dodávají mu rázu velmi romantického a malebného. Vyhlídka s nejvyššího místa vrchu a zřícenin jeví se přerozkošná a zahrnuje okres nejméně patnácti mil. Jeví se na západu a jihu lesnaté hřbety divoké pohraniční Šumavy v plné své rozsáhlosti a oko pozorovatelovo s radostí stopuje tuto mocnou hradbu Čech až k nelzazšímu obzoru, jenž se ztrácí na jihu daleko za

Budějovicemi a Krumlovem. Na severu pak těká zrak po nepřehledné vysočině středních Čech s jejími jednotlivými chlumy a přečetnými osadami a městy, a jelikož s této strany žádné vyšší pohoří neobmezuje vyhlídku, tvrdí okolní lid, že s nejvyššího cimburí mocné věže lze dostihnouti zrakem až ku Praze. Neplatí-li toto rčení úplně, je aspoň možno věřiti, že vysočiny kol Prahy ozbrojenému oku dobře spatřiti lze, ač obnáší vzdálenost více než šestnáct mil. Na východě spatřuje oko taktéž větším dílem rovinu, ač mnohem hustěji nevysokými chlumy a pohořími prostoupenou, než jak se objevuje na severu, kterážto pohoří na druhém pravém břehu Vltavy dosahují značné výše a kolem Tábora a Veselí mizejí s obzoru.

V takovéto krajině tedy vypíná se chlum Kojčínský a na něm zřícený hrad Helfenburk, a nyní se poněkud blíže seznámíme s osudy a zevnějškem tohoto hradu, jakž dalece dějepisná zaznamenání a místní známost stavby samé budou po ruce.

Hrad Helfenburk byl vystavěn v druhé polovici XIV. věku za slavného panování Karla IV. roku 1360 od bratří Rožmberských Jodoka a Oldřicha a byl, jak Paprocký ve svém Diadochu dokládá, vystavěn proto tak pevný a mohutný, „aby oni v čas válečný kam se měli schrániti“. Rožmberkové dosazovali naň během obou následujících století své purkrabí a tak nalézáme mezi těmito v první polovici XVI. věku jako purkrabího helfenburského jistého Václava Albína, jenž za mnohé a četné služby domu rožmberskému prokázané působením tehdejšího vládce rožmberského, Petra příjmím Kulhavého, byl povýšen do stavu rytířského. Petr z Rožmberka byl mu nakloněn takovou přízní, že jej konečně učinil i svým kancléřem a jeho syna Jana Albína ustanovil svému synovi Vilémovi z Rožmberka za společníka. Rodina Albínů z Helfenburka pak skoro po celý šestnáctý věk sídlela na Krumlově a mnohými službami rodu Rožmberků se zavděčila.

Služby tyto vedly k tomu, že se Albínové z Helfenburku v druhé polovici šestnáctého věku stali skutečnými pány na onom hradě, jehož jméno zvolili za svůj titul. Kancléřství na Krumlově z nich znenáhla učinilo velké boháče, kteří ke konci řečeného věku získali již celou okolní krajinu ve svůj majetek a zvolili své sídlo na Helfenburku. Sídlo toto pak bylo také jejich bohatství důstojné a málokterý hrad v jižních Čechách vyrovnal se pevnému a zároveň velkolepému Helfenburku.

Od vesnice Kojčína vedla tehdy vzhůru ke hradu dosti široká ouvoznice, která uváděla příchozího na prostrané, vymýtěné předhradí a k hlavnímu vchodu do Helfenburku. Hlavní tento vchod byl na severní straně, kde se vrch Kojčínský znenáhla v rovinu ztrácí, kdežto ostatní tři strany srázně v údolí spadají a nesnadno dostupný jsou. Vystoupil-lis ouvoznicí z okolního lesa, jenž po cestě nedovoloval spatřiti hrad v plné podobě, objevil se velebný a takřka ohromující pohled na rozsáhlý a pevně vybudovaný hrad Helfenburk, jenž v každé své části i v celém zevnějšku jevil, že byl dílem a donedávna majetkem vznešeného a bohatého rodu rožmberského. Zajisté je málo podobných hradů v Čechách, které by ještě v zříceninách svých jevily takovou pevnost a mohutnost a tak mocně vzdorovaly všem vlivům nepříznivých živlů a rušivosti lidské, jak to spatřujeme při hradu Helfenburku. Jsou až dodnes tyto zříceniny jedny z nejzachovalejších v Čechách a každému navštěvovateli, jenž si je vědom osudů tohoto hradu a bývalých držitelů jeho, tane při pohledu na tento starý pomník na mysli zašlé slávy moc a nádhera Rožmberků, kteří se zvěčnili tak mnohými stavbami a památkami hmotnými ve vlasti naší.

Předhradí bylo od hradu samého odděleno hlubokým příkopem, přes nějž vedl zdvihací most ku bráně do prvního nádvoří, jedinému to přístupnému vchodu do nitra hradu. Tato brána vznášela se svou ozdobnou hořejší částí vysoko nad mohutné zdi, jež se táhly po obou stranách kolem celého hradu.

V oné hořejší části brány, jež se podobala spíše nízké pevné věži s plochým cimbuřím, byl příbytek hradního strážce, jenž úzkými okénky nad vchodem cestu ke hradu vedoucí střežil. Vešedše po spuštěném mostě do samé brány, podivíme se mohutnosti základů a tloušťce jejích zdí, jež o nedobytnosti hradu dostatečné svědectví dávají, a vkročivše pak v první nádvoří, octneme se v hradě a blíže si prohlédneme jednotlivé jeho části staveb.

Vysoké, střílnami a poprsími opatřené hradební zdi uzavírají po obou stranách toto první nádvoří, jež svou velikostí druhému značně ustupuje. Po pravé i levé straně brány byly nízké příbytky strážního lidu a hradní posádky, kteráž zde po všechen bouřlivý čas XV. století ležela a mnohý nepřátelský útok šťastně odrazDa. Na protější straně vypínalo se jednopatrové stavení s nízkými okny, do něhož se vcházelo taktéž po zdvihacím mostě, neboť i toto stavení bylo od prvního nádvoří odděleno dosti hlubokým příkopem, což svědčilo o zvláštní obezřelosti zakladatelů, neboť byť i hlavní brána a první nádvoří byly nepřítelem dobyty, působily následující stavení pevným ohrazením a opevněním svým jakoby nový zvláštní hrad, jehož s týmiž obtížemi dobývati bylo jako hradeb zevnějších.

Těsnou chodbou ve zmíněném stavení vešlo se do druhého, a to hlavního nádvoří, neboť bylo ze všech tří zdejších dvorů nejrozsáhlejší a v něm se též soustřeďovala největší živost hradního obyvatelstva. Překvapovalo-li však nádvoří první jako sbořiště hradní obsádky pravidelnou podobou a vyrovnalostí své půdy, tož udivil se zajisté každý zvláštnímu tvaru půdy nádvoří hlavního, jež jakousi zvláštní choutkou původních zakladatelů hradu byla zcela tak ponechána, jak ji skalnatý vrchol Kojčínského vrchu poskytoval. Jednotlivá skaliska tu i tam vynikala ze země do značné výše a jsouce porostlá nízkým křovím a zakrslým stromovím, tvořila takto v kontrastu s vysokými zdmi hradebními malebná skupení, mezi nimiž

uváděly stezky ku vchodům do obou proti sobě ležících stavení. Na jižní straně tohoto nádvoří romantického tvaru, jemuž se v tomto ohledu vyrovná zajisté málo hradů v Cechách, vystupovalo do výše druhé hradní stavení, většího objemu a značnější rozsáhlosti onoho prvního, posud zachované v něm nízké jizby svědčí, že zde bývaly příbytky nižšího služebnictva bývalých hradních pánů.

Po levé straně stála v hlavním nádvoří okrouhlá strážní věž, která strměla vysoko nad ostatní zdi a stavení hradní do výše a z jejíhož dosti prostranného cimbuří se ona překrásná vyhlídka na okolní kraje jevila. Působilať troje, značně vysoké poschodí a vchod do ní uváděl přímo po dřevěných schodech z nádvoří do prvního poschodí. Jiného vchodu do této přepevné věže nebylo a zvláštním způsobem daly se dřevěné schody vytáhnouti vzhůru do prvního poschodí, takže každý přístup do věže byl učiněn úplně nemožným. I s vnější strany bylo nemožno přistoupiti k věži, neboť, stojíc právě mezi hradebními zdmi, trčela na srázné východní straně nad hlubokým údolím, takže hledícího dolů s této závratné výše až zrak pomíjel. Tato věž byla tedy skutečnou pevností a během dalšího vypravování seznáme, že skutečně tuto svou úlohu v plném rozsahu zastávala. Nedaleko věže byla v témž druhém nádvoří ve skále tesaná, přehluboká studně, o níž okolní lid tvrdí, že je tak hluboká, že se snáze dřív Otčenáš pomodlíme, než kámen do studny hozený, o skalní stěny se odrážeje, dna dostihne.

V západním koutě, jejž stavení s obydlími služebníků a hradební zeď tvoří, trčelo do výše skalisko, nejvyšší ze všech, jež po celém druhém nádvoří vynikala ze země, nebyloť od hradební zdi dvé kročejů vzdáleno a v kolmé ploše obrácené ke zdi, která mohla obsahovati u paty asi dva sáhy délky, byl ve skálu vytesaný vchod do podzemní chodby, která jsouc celým vrchem Kojčínským vedena, prý až k vrchu Hradišti, nedaleko Bavorova, vedla. Vchod tento do podzemní chodby byl ovšem

opatřen přepevnými, železnými dveřmi, aby nikdo nepovolaný do vnitřku nevnikl, a skutečně také nikdo z obyvatelstva mimo hradního pána nevěděl, kam vlastně tajemná chodba vede a kde asi končí. Ve vedlejším stavení byla nedaleko onoho skaliska malá dvířka, neustále však taktéž uzavřená, takže se zdálo, jako by mezi vchodem do podzemní chodby a těmito dvířky bylo nějaké spojení. Nebylo ovšem potřebí těchto dvířek pro obyčejnou potřebu, neboť hlavní vchod ve zmíněném stavení z druhého nádvoří do třetího uváděl, a i my nyní vejdeme pevnou branou ve vlastní hrad.

Vynikalo-li druhé nádvoří neobyčejnou polohou a zvláštním svým tvarem, tím více překvapil každého pohled, jenž se po vystoupení z temné chodby ve bráně ve třetím nádvoří objevil. Po levé straně vchodu totiž vypínalo se na vysoké skále vlastní hradní stavení, k němuž uváděly zvláštní schody, vytesané ve skále. Základní tato skála hradního stavení vznášela se na několik sáhů nad půdu třetího nádvoří a jsouc rozmanitě utvářena a částečně křovím porostlá, podobala se tak mohutné hlavě velikánského obra, na jejímž temeni se vznášela hradní stavení jako koruna. Byl to vskutku zvláštní a nadmíru vábný pohled na tento vlastní hrad Helfenburk, jenž na své skále malebně trůně polohou touto pouze v hradu Kokoříně důstojného soka měl a v mnohém ohledu i nad tento vynikal. Hradní stavení toto bylo vystavěno v pravidelném čtverhranu a dosti prostranné, neboť bylo v obou poschodích několik dosti velkých i menších komnat, jež byly osvětleny velikými, rozmanitě ozdobenými okny. Tu také v levém křídle byly umístěny hradní kaple, panská kuchyně a vůbec příbytky hradního panstva, na tehdejší doby velmi obsáhlé a prostranné.

Po obou stranách skály, která vlevo osaměle trčela do výše, táhla se nižší stavení s příbytky pro hradní čeleď, pak s konírnami a velikou obecní kuchyní. Tu byly uschovávány i rozličné zásoby jak potravní, tak vojenské, a odtud konečně vedl úzký vchod do zmíněné zahrady na jižní straně hradu,

která ovšem veliké prostranství nezaujímala, ale pěkně zřízena a v pořádku udržována byla.

Tím jsme tedy podali jakýsi nástin tohoto přezajímavého, ač tak pramálo známého hradu Helfenburku, jenž skutečně náleží mezi nejmohutnější zříceniny českých hradů. Po tomto obšírném úvodu, jejž nám však čtenář laskavě odpustí, seznámíme se nyní i blíže s držiteli tohoto hradu v onom čase, kdy počíná naše vypravování.

2.

Jak již bylo uvedeno, byli v šestnáctém století Albínové z Helfenburku držiteli stejnojmenného hradu, jenž se brzo stal středem rozsáhlého rodinného majetku, získaného od bývalých kancléřův rožmberských. Jan Albín z Helfenburku založil z ohromného svého panství majorát, takže je měl dědit vždy jen nejstarší syn, aby rodinný majetek zůstal nedílný a tím jméno Helfenburků vždy větší mohutnosti a pověsti nabývati mohlo.

Zakladatel tohoto majorátu měl sám jen jediného syna Václava, který po otcově smrti bez překážky nastoupil své dědictví a sňatkem se slečnou z bohatého rodu Velhartických ještě svůj majetek rozmnožil.

Tento sňatek byl však požehnán třemi syny a s obavou pohlížel Václav Albín z Helfenburků do budoucnosti, zda jeho nejstarší syn bude moci někdejší dědictví své rovněž tak bez odporu nastoupiti, jako jemu samému přálo štěstí. Aby všem možným sporům mezi bratry předešel, ustanovil druhorozeného syna k vojenskému stavu, nejmladšího pak k duchovnímu a při své smrti měl zadostiučinění, že onoho viděl plukovníkem v císařské armádě v Uhrách, tohoto pak kanovníkem při kapitole olomoucké, takže nejstarší syn Vilém, zvaný tak po svém kmotrovi, panu Vilémovi z Rožmberka — bez závady mohl nastoupiti svůj majorát.

Vilém z Helfenburků byl povaha zvláštní, a od mladšího bratra svého se různil jako den od noci. Nemohl právě býti zván samotářem, ale proti bratru vojínovi, jenž neznal větší zábavy, než po lesích se honiti za zvěří a noci tráviti v pitkách se stejně smýšlejícími kumpány, miloval knihy a vědy, k čemuž položil základ jeho někdejší vychovatel. Pravilo se o něm, že se zabývá také alchymií, ale nikdo nevěřil, že by tajné umění zlatodějství provozoval, neboť vedle Rožmberkův nebylo v Prácheňsku bohatší rodiny nad pány z Helfenburků.

při smrti svého otce byl Vilém ještě svoboden, ač by si byl jeho otec velice přál, aby ještě vnoučata mohl na svých kolenou houpati. Nemohlo se sice říci, že by se mladý majorátní pán žen stranil, ale také jich nevyhledával, nejméně pak navštěvoval společnosti bratra plukovníka, jenž při své každoroční návštěvě na Helfenburku shromažďoval kolem sebe četnou družinou dam i pánů z okolních rytířských sídel.

Za takovýchto hlučných příležitostí odstraňoval se Vilém do své knihovny neb do laboratoria, a bujná společnost brzo o něm roznesla, že je podivín a nepřítel lidí, jenž by vlastně místa svého čilému a světa obeznalému mladšímu bratrovi měl postoupiti. Pochlebníci plukovníkovi pak se těšili z toho, že majorátní pán zůstává neženat, a lichotili Janovi z Helfenburku — tak se totiž plukovník jmenoval — že dříve nebo později on sám majorát rodu Helfenburkův vezme ve své držení. Jan sám se netajil podobnými nadějemi a často při plném poháru vína lál dědovi, že učinil tak nemoudré ustanovení, o majorátu. Jednou dokonce mrštil vyprázdněným pohárem divoce po podobizně Jana Albína z Helfenburku, která visela v čele rytířského sálu, v němž divoký válečník slavíval své hlučné hostiny, aniž by mu mírný jeho bratr v tom činil nejmenší překážku.

Leč všecky tyto naděje Jana z Helfenburku a jeho soudruhů měly býti rázem rozdrceny.

Bylo to v létě roku 1585, když plukovník po jednoroční vzdálenosti opět na rodný hrad přibyl. V Uhrách byl na nějaký čas s Turkem mír uzavřen a život v táboře neposkytoval bujnému českému kavalírovi takové zábavy, jaká mu kynula ve vlasti na hradě Helfenburku. Vzal si tedy delší dovolenou a odhodlal se celé léto ztráviti v sídle otcovském a tam zároveň sešlým financím svým opět poněkud pomoci na nohy. Znamenitý podíl otcovský, jenž mu byl po úmrtí Václava z Helfenburku od staršího bratra v hotovosti vyplacen, se již dávno na všechny strany rozprášil a jako dříve měla i nyní plná kasa majorátního pána plukovníkovi sloužiti za nevyvažitelnou studnici zlata. Mimo to se přibližoval rodné krajině s rostoucí nadějí, že se přece jednou sám stane jejím pánem a vlastníkem, neboť za posledního jeho pobytu na Helfenburku byl bratr Vilém možná-li ještě častěji ve svém laboratoriu, a mohlo se mysliti, že se nikdy již romantické této své libůstky nevzdá, tím méně bude pak pomýšleti na nějakou lásku.

Jaké však bylo překvapení plukovníka Jana, když zastaviv se před svým příjezdem do krajiny helfenburské na tvrzi Tourově, kde sídlel jeden z jeho nejmilejších kumpánů, tu se dověděl, že jeho bratr Vilém jest ženat a také již od mladé choti své dědice očekávati může. Jako divý tur zařval plukovník, vida takto své nejkrásnější naděje zmařeny a majorát, jejž se domníval tak bezpečně míti ve svých rukou, navždy pro sebe ztracen.

Počínal si jako zběsilý a v prvním okamžení by se byl proti bratru svému i násilného skutku dopustil, kdyby byl meškal právě na rodném hradě a nikoli na zpustlé tvrzi Tourově, kde se jeho přítel snažil rozlícenou jeho mysl poněkud uchlácholiti. To se mu konečně podařilo a s hněvným výrazem ve zrůzněném obličeji dal si od Tourovského vyprávěti bližší okolnosti bratrova sňatku.

Dověděl se, že bohatý Vilém z Helfenburku pojal za choť dceru chudého vladyky Jeronýma Loubského z Lub, která mu

sice přinesla za věno svou neobyčejnou krásu a šlechetnou mysl, leč žádných statků, ani jmění. Co však o manželském žití obou až na Tourov slýchati lze, svědčí prý tomu, že pán z Helfenburku ve velmi šťastný sňatek vešel a zejména u poddaného lidu ještě větší lásku si získal, než jaké požíval pro svou vlídnost a milostnost. Nyní po roce sňatku bylo prý očekáváno každým dnem na Helfenburku narození nového majoritního dědice, čímž, jak Tourovský ne bez politování doložil, i poslední naděje na získání majorátu pro plukovníka Jana měla býti zmařena.

Zasmušile pod sebe do země hledě, naslouchal tento líčení přítelovu a děsné myšlenky kolovaly jeho pobouřeným duchem. Co dosud bylo jen výronem lehkovážné a dobrodružné povahy, to se nyní v jediném okamžiku zvrhlo v pravou ďábelskou vášeň — Jan z Helfenburku, který dosud měl jen vady a chyby, odhodlal se v této době k tomu, že ani před spácháním zločinu neustoupí, jen když tím bývalé opět bude moci přivésti své plány k platnosti.

Dlouho do půlnoci seděl s Tourovským pří poháru a pak ani oka nezamhouřiv, přemýšlel o svých černých úmyslech.

Druhého dne jako zkázonosný duch zavítal na rodný hrad.

Přesvědčil se tu o pravdivosti slov svého přítele a viděl bratra Viléma v šťastném manželství, které mělo býti zanedlouho obdarováno dědicem. Mladá choť majorátního pána byla skutečně vnadná pani, jež švagra svého velmi vlídně uvítala, ač jakýsi pocit bázně a nelibosti nemohla utajiti. Rozuměla snad těm divokým zrakům, které zasmušilý plukovník po aí vrhal a jež se jí nezdály zvěstovati nic dobrého.

Také bratr ho přijal přátelsky a choť svou mu představuje, doložil, že jako při dřívějších návštěvách svých i nyní může opět celý Helfenburk považovati za svůj vlastní majetek a v něm žíti podle vlastní libosti.

Temný blesk vyrazil z oka plukovníkova při těchto bratrových slovech, a kdyby Vilém porozuměl pravé příčině

onoho úsměšného stažení jeho rtů, byl by se zajisté jeho tajných záměrů ulekl a zhrozil. Jan však suše bratrovi odvětil, že za takto změněných okolností nehodlá dlouho na Helfenburku tráviti, aby líbánků svého bratra svou přítomností nerušil, již v několika dnech prý se opět na cestu do Uher nazpět vydá, jakmile ještě rodinnou hrobku v nedaleké dědině Blsku navštíví, aby u rakve otcovy vykonal obvyklou svou pobožnost.

Marně se ho snažil Vilém zdržeti od tohoto úmyslu a nadarmo ho žádal, aby byl kmotrem jeho očekávanému dítěti, plukovník mu to odřekl a sterou příčinou k brzkému odjezdu se omlouval. Jinak však líčil největší oddanost a lásku k svému bratrovi a po těch několik dní, co na rodném hradě meškal, setrvával skoro neustále po jeho boku, což se ovšem za velkou změnu v povaze jeho mohlo vykládati, neboť za svých dřívějších návštěv na Helfenburku se bratrovi vždy vyhýbal a jeho společnosti stranil. Zvláště často ho navštěvoval v jeho laboratoriu, kde si dával vykládati účinky rozličných látek, právě jako by ho alchymie pojednou nejvíce zajímala. Přesvědčil se tu, že jeho bratr není skutečně žádným zlodějem, leč že ho jen věda zajímá a že hlavní pozornost svou věnuje zvláště složení látek nerostných a bylinných, aby poznal jejich lékařské účinky.

Třetího dne po svém příchodu na Helfenburk byl již za ranní doby opět na několik okamžiků navštívil svého bratra v laboratoriu, ale zakrátko zakouřenou a dusnou tuto místnost opustil, aby prý choti bratrově v zahradě zámecké společnost svou nabídl.

Skutečně odcházel z laboratoria kol hradního stavení do zahrady, aby tam vyhledal svou švegruši, jež se procházela mezi stromy, a na této cestě se mu objevil kol rtů opět onen úsměšný výraz, jenž byl dostatečným svědectvím o jeho černých plánech, které dovedl tak obratně pod rouškou

přátelství a bratrské příchylnosti ukrývati, že nikdo z mladých manželů žádného podezření proti němu nechoval.

Mladá paní sice nedovedla potlačiti všecku nelibost, jaká ji od prvního okamžiku proti švagrovi zaujala, a kdekoli mohla, vždy se bližšímu setkání s ním vyhýbala. Mohlo se to však přičítati následkům nynějšího jejího stavu a plukovník Jan jako by si toho ani v nejmenším nevšímal, že mu mladá choť bratrova tak málo pozornosti věnuje. Zato však v okamženích, kdy viděl, že je nepozorován, pohlížel na tuto dámu zrakem, v němž se zračila pravá ďábelská zlost, jakou bylo jeho nitro naplněno proti ženě, která mu tak neočekávaně zničila nejskvělejší naděje. V druhém okamžiku však již líčil největší úslužnost a laskavost k švegruši, která se marně snažila uniknouti jeho přítomnosti.

Také nyní, když vstoupil do zahrady, zmizel s jeho obličeje onen škodolibý výraz, jakýž se v něm po odchodu z laboratoria objevil, a se sladkým úsměvem přiblížil se k bratrově choti, jež právě pod košatý strom usedla, aby si odpočinula po ranní procházce.

Plukovník Jan usedl vedle ní a počal s ní hovor o věcech dosti obyčejných, při čemž často pohlížel stranou ku hradnímu stavení, v jehož dolejší části bylo laboratorium pana Viléma z Helfenburku. Soudnější pozorovatel těchto pohybů byl by snadno poznal, že tyto pohledy cosi zvláštního znamenají a snad vyčkávají í nějakou neblahou událost, která se právě na této straně hradu měla přihoditi.

A skutečně nedala katastrofa na sebe dlouho čekati.

Neboť sotvaže plukovník meškal asi čtvrt hodiny v zámecké zahradě, byl náhle jeho hovor s paní Helfenburskou přerušen hromovým výbuchem, po němž následoval děsný hlomoz řítících se kamenů a dřev. Celá zahrada byla pojednou zahalena dýmem a prachem a z osudného místa, kde se udal onen výbuehs stále ještě zaznívaly slabší a silnější rány, jako by tam vybuchoval střelný prach neb jiné hořlavé látky.

Nebylo pochybností, že laboratorium hradního pána vyletělo do povětří.

Toto strašné seznání účinkovalo na dámu, která věděla, že je její choť zaměstnán ve své dílně alchymistické, tak bolestně, že s hrůzným výkřikem klesla k zemi a zůstala ležeti jako mrtvá.

Nad ní pak stál se svým ďábelským úsměvem plukovník a vítězně pohlížel na zřícenou část stavení, pod jejímiž ssutinami musel být pohřben jeho bratr. Majorátního pána na Helfenburku již tedy nebylo.

„Nyní jsem já pánem na Helfenburku!!“ zaznělo temně ze zaťatých rtů Janových, jenž opovržlivě pohlédnuv na paní u nohou jeho jako mrtvola ležící, doložil: „Tebe pak, nezničila-li tě tato první rána, stejným způsobem se světa sprovodím, abys nemohla majorát Helfenburkův z rukou mých vymknouti!“

Pak spěchal k hradu, kde již panoval největší sběh a hluk.

Mračna dýmu a prachu se již rozptýlila, pohled na zřícenou část zadního hradního stavení byl úplně volný. Laboratorním i se svrchním poschodím bylo úplně rozmeteno a bylo očividno, že každý lidský tvor, jenž byl v čas výbuchu v tomto oddílu budovy zámecké, musí býti rozdrcen na kusy.

Zámecká čeleď a žoldnéři byli již po ruce a ženy svým nářkem naplňovaly celé okolí, neboť již bylo jisto, že majorátní pán v zřícené klenbě meškal a tak zajisté bídně o svůj život přišel.

Plukovník Jan potvrdil toto domnění, ale počal ihned dávati rozkazy, aby se přikročilo k odstraňování zřícenin, zdaž by snad přece nějaké naděje k zachránění nešťastníka bylo. Služebnice paniny pak vyslal do zahrady, aby tam své omráčené velitelce přispěly a odnesly ji do jejích komnat.

V rumech laboratoria pak počaly steré ruce pracovati, ale již zakrátko se došlo jistoty o tom, jak strašnému osudu pan Vilém z Helfenburku podlehl. První dělníci přišli na část jeho

děsně roztrhaného těla, na němž zbytek šatstva nezvratně svědčil, komu tato mrtvola náležela.

Majorátní pán Helfenburský skutečně se světa sešel strašnou smrtí, bratr jeho Jan byl nyní pánem na Helfenburku, pakli po nešťastném velmožovi žádného mužského dědice nezůstane.

Po další namáhavé práci byly také ostatní kusy šeredně rozdrceného těla nešťastného pána Helfenburského ze ssutin vytaženy a k nařízení plukovníkovu složeny do rakve, která v zámecké kapli na máry postavena byla. Bolestný nářek a pláč služebného lidu provázel pozůstatky tyto, každý z obyvatelů Helfenburku pociťoval, jakou ztrátu byl nešťastným skončením milovaného velitele utrpěl a že na hradě nyní asi velké změny nastanou.

Tvářilť se již plukovník Jan zcela jako jediný pán na hradě a udílel rozkazy, jako by tu ani choti zvěčnělého nebylo, která přece jediná po smrti manžela svého k držení pozůstalého majetku oprávněna byla, a to tím více, ježto měla též zastupovati právo očekávaného dědice.

Avšak nebohá dáma byla od okamžiku, kdy k hrůznému vědomí o strašné smrti zbožňovaného chotě svého přišla, ve stavu tak velice politováníhodném, že posud o sobě nevěděla a smrtelné mdloby všecky životní síly její ochromily. Marně se snažily služky její a zkušené stařeny velitelku svou opět přivésti k vědomí a podle příznaků zevnějších bylo snadno lze očekávati, že katastrofa dnešního jitra očekávaný porod přispíší a tak život těžce zkoušené paní uvede v nové nebezpečí.

Mezitím bylo pracováno o odklizení ssutin laboratoria a starý komorník Vilémův Lukáš, který již u otce jeho Václava z Helfenburku zastával tuto službu a náležel k nejoddanějším sluhům rodiny, nejvíce naléhal na prohledám celé místnosti, zda by se příčina netušeného neštěstí tohoto nedala vyšetřiti. Plukovník sice považoval toto namáhání za marné a právem ukazoval na spoustu, jaká byla v celém okolí způsobena, leč

Lukáš nedal se v podniknutí svém zviklati, naopak provázel odcházejícího plukovníka podivným pohledem, že i sám neohrožený vojín by se byl nad výrazem jeho pozastavil.

Byl to pohled nesmiřitelné zášti, která musela zajisté vyplývati z vědomí, že plukovník Jan asi není dalek původu hrozné katastrofy, která zachvátila jeho vlastního bratra. Lukáš, jako nejstarší sluha rodiny, znal všecky její členy už od prvního mládí a povahy všech tří synů Václava Albína z Helfenburku ležely před ním otevřeny jako zrcadlo, ač právě plukovník Jan to byl, který se vždy před ním snažil zahaliti svou pravou povahu.

Když plukovník zmizel v hradní budově, obrátil se Lukáš opět do ssutin a tu se slzami v očích počal podrobně zkoušeti každé místečko, a ohledávat takřka každý kámen, jenž za předčasný hrob nešťastného pána jeho sloužil. Ostatní služebnictvo krčilo rameny nad jeho počínáním, starý komorník však neustal ve své namáhavé práci.

3.

Téhož dne k večeru, kdy se ona nešťastná událost na hradě Helfenburku přihodila, bral se obstarožný muž vesnicí Blskem spěšným krokem po silnici, která vede k Vodňanům.

Dědina Blsko leží asi půl hodiny jižně od vrchu Kojčínského a její starožitný gotický kostel se již ve čtrnáctém století připomíná. Je to dědina jako tisíce jiných v Čechách, ničím zvláštním nevynikající, a jen onen kostel, na jižním konci ležící, jí jakéhosi rázu dodává. Nevysoká věž vypíná se nad chrámovou střechou a malý vesnický hřbitov obklopuje obě budovy.

V chrámě tomto dal Jan Albín z Helfenburku zříditi rodinnou hrobku a tam již také odpočíval se synem Václavem a jinými dříve zemřelými členy svého rodu.

V kameni vytesaný znak Helfenburkův byl. nad zazděným vchodem vytesán do krypty.

Kolem chrámu a tohoto hřbitova se zmíněný obstarožný muž ubíral dále.

Byl to komorník Lukáš z hradu, jehož zasmušilý výraz obličeje svědčil o hluboké vnitřní bolesti.

Šel s hlavou sklopenou, a komu dnešní katastrofa na Helfenburku známa byla, dovedl ovšem tuto jeho bolest posoudit.

Neviděl tedy za hřbitovní zdí muže, jenž s motykou a lopatou na rameně kráčel po hřbitově k chrámovým dveřím. Byl to hrobník, jehož chatrč stála na druhém konci hřbitova.

Zahlédnuv Lukáše, zastavil své kročeje a s útrpnou soustrastí naň pohlížel.

Když se pak ku zdi hřbitovní přiblížil, vlídně ho pozdravil.

Teprve nyní si komorník hrobníka všiml a sklo pěnou hlavu svou k němu pozdvihl.

„Vy to, Jonáši?“ pravil, z myšlenek svých se násilně vyrušiv. „Ještě podvečer máte na hřbitově co dělati?“

Hrobník, muž to v letech vysokých a tváře přívětivé, kterou tisíceré vrásky rozrývaly. hlasitě si povzdychl a odvětil:

„Tehdáž v kostele mám co dělati, příteli, však víte, proč mi třeba panskou hrobku otevříti.“

„Bohužel, neštěstí velké Helfenburk zastihlo. Tak velké a bolestné, že pozůstatky ubohého pána mého ještě dnešní noci do rodinné hrobky složeny býti musí.“

„Ba, s těžkým srdcem jdu k práci své tentokrát, ač jsem oba předešlé pány Helfenburské do krypty ukládal,“

Vím, že jste nejstarší pamětník v této krajině, Jonáši, a vždy věrně oddán rodu mých pánů,“

Hrobník se trpce usmál.

„Jak bych jím nebyl?“ prohodil. „Nebyli největšími dobrodinci této svatyně Páně? Nebyl nešťastný poslední pán

pravým otcem svých poddaných a ne žehnal i starý Jonáš tak často jeho milostivosti?“

„Ano, ubohý můj pán denně konal mnohá dobrodiní,“ dokládal jako v zamyšlení Lukáš, „myslíte, že i nadále tak bude?“

Hrobník smutně zavrtěl hlavou.

„Obávám se, že teď na Helfenburku jinaké časy nastanou. Mladší bratr páně Vilémův není mým pří tělem.“

Lukáš naň bystře pohlédl.

„Tuším, že dobře soudíte, Jonáši,“ pravil po chvíli, „však se obávám, ie nebyl ani vlastnímu bratru dobrým přítelem.“

Starý hrobník zvědavě k němu pozdvihl očí a složil motyku i lopatu k zemi, jako by se k delšímu rozhovoru s komorníkem chystal.

„Kterak to myslíte, Lukáši?“ tázal se ho vážně.

Komorník se rozhlédl kolem sebe, jako by pátral, zda je žádné lidské ucho neslyší, celé okolí však bylo liduprázdné.

„Mohu se vám svěřiti s něčím, co mé srdce tlačí?“ tázal se po chvíli starého hrobníka.

„Tajemství jsou u mne zakopána, jako ti, koho jsem kdy do chladného hrobu vložil. Však víte, že často týdny minou, aniž by starý Jonáé byl s kým slova promluvil, neboť ze zdí hřbitova již po léta nevycházím.“

„Nuže, tedy vám řeknu, proč jsem pravil, že Jan z Helfenburku nebyl ani svému bratru přítelem.“

„Věřím rád, neboť tomu nasvědčuje vše, co jsem kdy o jeho pustém životě na hradě slýchal.“

Ještě jednou se komorník kolem rozhlédl a pak ze zaňadří vytáhl jakýsi papír.

„Hle, viz a rci, co bys o této věci soudil,“ pravil a podával hrobníkovi papír k nahlédnutí.

Tento se při dotknutí listu všelijak stočeného jaksi zachvěl a pak jej pozorně se všech stran prohlížel.

Po nějaké chvíli pak pravil:

„Je vidět, že to list zpola uhořelý a že na něm cosi napsáno.“

„Nuže, rozevři jej a i písmo prohlédni,“ pobízel ho komorník.

Jonáš tak učinil a papír ve válec zkroucený rozbaliv, viděl, že uvnitř jest zcela popsán. Obsahu písma zachovaného nebylo však lze rozuměti, ježto polovice listu, jak již řečeno, byla uhořelá.

Hrobník se také v tom smyslu o písmě projevil.

„Pohlédni tedy jen na podpis listu,“ pokračoval komorník dále, „ten se na něm na štěstí zachoval.“

Hrobník Dohlédl na spodní část listu a četl nahlas:

„Jan z Helfenburku, plukovník ve vojště Jeho cis. Milosti.“

Po přečtení těchto slov opět tázavě zraky své k Lukášovi obrátil a doložil:

„Vidno, že to nějaký list plukovníkův, jak podpis jeho jasně svědčí. Co však ve vašich rukou má znamenati, Lukáši?“

„Pochopíte to, až vám řeknu, kde jsem osudný tento list nalezl.“

„Nuže?“

„V zříceninách laboratoria nešťastného pána svého,“ šeptal komorník polohlasně, jako by slova jeho ani vzduch neměl zaslechnouti.

V tváři hrobníkově se jevilo uleknutí.

„Vy jste ony zříceniny prohlížel?“

„Poněvadž jsem chtěl příčinu hrozného tohoto neštěstí vypátrati.“

„A tento papír?“

„Ležel u střepin kamenného hmoždíře, v němž v laboratoriu trhací prach byl chován.“

„Probůh, co tím myslíte?“ zvolal hrobník v největším zděšení.

„2e vím nyní, kterak se ono neštěstí přihodilo.“

„Zajisté byl onen prach v hmoždíři zapálen.“

„Tak jest, neboť poloha ssutin a střepů svědčila, že výbuch jen z onoho místa vycházel. U střepů hmoždíře byl střed, od něhož kameny na všechny strany lítaly.“

„A dále?“ sotva ze sebe vypravil hrobník.

„Dále vím, že se prach v hmoždíři nevzňal náhodou, nýbrž že jej ďábelská zlost zapálila.“

„Tímto papírem?“ vzkřikl poznovu uděšen starý hrobník a pustil papír, jejž dosud držel v ruce.

„Ano, list tento jsem nalezl mezi střepy hmoždíře. Tím zlolající ruka zapálila prach v hmoždíři.“

„Ó, hrozné podezření vzniká ve mně!“ blbotal v nesmírném pohnutí starý hrobník a musel se opříti o zeď, aby neklesl k zemi.

Komorník zavrtěl hlavou a temným hlasem pravil:

„Jistota je to, žádné podezření, Jonáši. Podpis na uhořelém listu svědčí jasně, komu papír náležel.“

„Ó, toť hrozné!“ zaúpěl hrobník ještě bolestněji. „On by byl i vraždy na vlastním bratrovi schopen?“

„Zde mluví důkaz nade vše zřetelně,“ odvětil starý komorník, „však víš, kterak si činil bezpečnou naději na helfenburský majorát, jenž mu nyní sňatkem staršího bratra byl navždy odňat. Lakota a touha po panství jej učinila bratrovrahem.“

Jonáš trudně vrtěl hlavou.

„Ty nevěříš tomuto důkazu?“ tázal se jej komorník.

„Nemohl býti tento papír v rukou jiné osoby, byť i na něm podpis plukovníkův stál? Nemohl jeho sám pan Vilém užíti jako podpalku? Nahlédnete zajisté sám, že se tak mohlo státi a že by před soudem pouhý onen podpis k usvědčení viny plukovníkovy nedostačoval.“

Nyní bylo na Lukášovi, aby hlavou zavrtěl.

„Byl jsem na podobnou námitku připraven,“ vece hrobníkovi, „leč vím bezpečně, že tento papír byl ještě dnešního jitra v plukovníkových rukou a tudíž jeho majetkem.“

„Kterak to víte?“

„On sám mi to bezděky vyzradil, když se odpoledne sháněl po listu, jejž prý byl ráno pro pana rytíře z Tourova napsal a jenž prý se z jeho komnaty ztratil, když jej chtěl odeslati na Tourov“ Důkaz, to tedy, že list byl krátce před neštěstím v jeho rukou.“

Nyní se starý hrobník zamyslil.

„Vážný to důvod, Lukáši.“ pravil, „co z toho však soudíte?“

„Ze plukovník k hanebnému činu svému nedopatřením užil onoho listu, který ležel na psacím stolku.“

„Toť pravděpodobné,“ pravil v zamyšlení hrobník, „zanáší-li se duch tak hanebným zločinem, pak je takové nedopatření v osudném okamžiku velmi možné.“

Vše toto leží jasně přede mnou, jako bych byl očitým svědkem tohoto do nebe volajícího činu,“ dokládal Lukáš, „od prvního okamžení jsem byl pevně přesvědčen, že jen plukovník připravil svému bratrovi tento hrůzný konec, aby se stal majorátním pánem na Helfenburku.“

„Zlé to tajemství, Lukáši,“ počal po krátkém přemýšlení opět hrobník, „pod jeho tíží snadno by duše mohla klesnouti.“

„Rci, co nyní mám počíti?“ tázal se starý komorník.

„Abys na ten čas mlčel a další kroky bratrovrahovy stopoval. Důkaz tento ani teď by ti proti velmožovi nestačil, ježto k vypověděna svým svědků nemáš.“

Lukáš nahlédl váhu tohoto posledního důvodu, neboť, ač osobně byl o vině Jana z Helfenburku přesvědčen, přece to vše nedostačovalo k tomu, aby též soud k podobnému přesvědčení přivedl.

„Souhlasím s tebou, Jonáši,“ odvětil tedy, „i já jíž na to pomýšlel, abych vyčkal přiměřenějšího času k vystoupení proti onomu bídníkovi a další hanebné záměry jeho co možná se snažil překaziti.“

„Jak? Myslíš, že by neměl na svém dnešním zločinu dosti?“

„Ó, bratrovrah není ještě zcela u cíle, jejž si podle všeho vytkl.“

„Kterak tomu mám rozuměti?“

„Zapomínáš na to, že vdova po majorátním pánovi, ač od osudného okamžiku stále v mdlobách a bezvědomí, přece ještě žije a že každou hodinu dědicovi majorátu může dáti život,“

Hrobník se udeřil do čela.

„Nyní pochopuji, proč se dalších zločinů na Helfenburku obáváte!“ zvolal. „Porodí-li předčasná vdova syna, pak je plukovníkova naděje na dosažení majorátu marná.“

„Tak jest, proto zajisté i na odstranění vdovy pomýšlí.“

Starý Jonáš se zachvěl.

„Jak? Máte snad nějakou stopu i k tomuto novému zločinu?“

„Posud se tak jen obávám, neboť nynější poslání mé do Vodňan se mi pranic nechce líbiti.“

„Vy se ubíráte do Vodňan?“

„Ano, ač s těžkým srdcem.“

„Za jakým to účelem?“

„Pravil jsem již, že ubohá paní naše po celý den leží v mdlobách, aniž od žen ji ošetřujících k sobě přivedena býti může.“

„Rád věřím, že tak krutá smrt jejího manžela strašně na ni účinkovati musela,“ zavzdechl si hrobník.

„Porodní bába pak najisto dnešní noci slehnutí její očekává, a jelikož si netroufá v těžkém případě tomto všecku odpovědnost na se bráti, vyslala mne se svolením plukovníkovým do Vodňan, abych tam pomoci lékařské hledal.“

Hrobník se tu mimovolně zachvěl.

„Snad ne u magistra Skribonia?“ tázal se kvapně.

„Bohužel u toho. Však znáš pověst jeho, kterak prý v podobných případech je dovedným.“

Stařec se ušklíbl.

„Leč vím také, jaké množství těl ničema ten již pod zem přivedl. Zkušeného hrobníka žádný takový mastičkář neoklame.“

„Proto i já jen s nelibostí k němu jdu.“

„A máte k tomu příčinu. Magister Skribonius je každého zločinu schopen.“

„Kterak však možnému zločinu jeho na Helfenburku zabrániti?“

„Nespouštějte ho ani na okamžik s očí, také já vám po svém způsobu pomohu.“

„Kterak to?“

„To je mé tajemství, pane Lukáši, však věžte, že vám mohu prokázati dobré služby.“

„Mohu tedy s menší obavou do Vodňan jíti, abych brloh onoho mastičkáře vyhledal?“

„Aspoň učiníme vše, co by mu mohlo možné nějaké zlé záměry překaziti.“

„Pak spěchám, neboť se již připozdívá.“

„Však se dnešní noci ještě setkáme,“ vece hrobník, opět nástroje své se země zdvíhaje, aby se dále ke kostelu odebral.

„Ano, doprovodím pozůstatky nešťastného pána svého k poslednímu odpočinku,“ odvětil Lukáš a pak se spěšným krokem dal silnicí k Vodňanům.

Za malou hodinu byl u města, kde na konci Pražského předměstí stál domek, od ostatních stavení jaksi odloučený a již pošmourným svým zevnějškem neprospěšně od nich se lišící. Ostatní obyvatelstvo předměstí se tomuto domku jaksi nápadně vyhýbalo a bylo zřejmo, že jeho majitel valné pověsti u svých spoluobčanů nepožívá.

Bylo to obydlí starého magistra Skribonia, který byl u lidu v celé krajině jakožto hotový čaroděj rozkřičen, ale přece jako mastičkář byl od nemocných hojně vyhledáván. Vedle pokoutního lékařství zaměstnával se hlavně alchymií a zlatodějstvím, což však bez žádaného výsledku zůstávati

musel, neboť bylo známo, že magister lakotně i od nejchudšího pacienta poslední groš vydíral a za peníze byl schopen každého činu. Doma jej bylo lze jen za pozdního večera neb v noci nalézti, neboť za dne jezdil na své vychrtlé herce po okolní krajině, buď pacienty své navštěvuje, buď byliny a kořínky v okolních lesích hledaje. Lidí se stranil a i s těmi, kdož jeho pomocí vyhledávali, jen sporá slova vyměňoval. Tak žil úplně osamocen a nikdo nemohl říci, že seznal jeho pravou povahu a životní záměry, jen jeho lakota po zlatě byla všeobecně známa.

K obávanému a tajemnému tomuto muži vstupoval za pozdního večera komorník Lukáš.

S jakou nevrlostí tak činil, seznali jsme již z jeho rozmluvy se starým Jonášem na hřbitově v Blsku. Aby zachoval život své trpící velitelce, se však i tomuto odpornému rozkazu porodní báby podrobil a zaklepal na nízké dveře domku magistra Skribonia.

Stará hrbatá služka, provázená několika kocoury, mu otevřela.

Lukáš zastal starého mastičkáře v laboratoríu jeho, které se právě výhni ďábelské podobalo a bylo naplněno ostrými výpary, neboť byl magister právě zaměstnán vařením několika svých „zázračných“ vodiček.

S nevlídným výrazem ve tváři odvrátil se od svých kelímků a mlčky slova komorníka z Helfenburku vyslechl.

Poté se jízlivě usmál a pravil:

„Konečně si na Helfenburku také na magistra Skribonia vzpomněli? Hehe, dlouho tam bylo jím opovrhováno a nyní se přece k umění jeho uchylují! Však kdyby pán tamní nebyl sám sobě záhubnou smrt připravil, o které jsem už dávno věděl, že jej pro nevážnost jeho k pravé alchymii zachvátí, ještě by tam Skribonia nevolali, aby jim svým uměním pomáhal.“

A opět se posupně zachechtal.

„Nemluvte takto o mém nešťastném pánovi!“ zvolal s vnitřním odporem Lukáš. „Rcete raději, kdy vás máme na

hradě očekávati? Opakuji ještě jednou, že je třeba, abyste se bez odkladu vydal na Helfenburk.“

„Před půlnocí mne neočekávejte!“ odsekl starý mastičkář. „Léky mé jsou tuto ve varu a musím u nich ztráviti ještě dvě hodiny. Rázem půlnoční hodiny však budu u lože paní Helfenburské.“

Po těch slovech se opět obrátil ke svým nástrojům a již si komorníka nevšiml, načež tento zpáteční cestu na Helfenburk nastoupil.

4.

Noc byla tmavá a ve vysokém lese, jenž se tehdy táhl na západní straně města Vodňan až k Bavorovu a z něhož se na naše časy zachovaly jen nepatrné zbytky, panovalo temno takřka neproniknutelné. Jen osoba, která byla v celé této krajině tak dobře povědomá jako vodňanský magister Skribonius, mohla se na cestu lesem tímto i dobou půlnoční vydati.

Strachu před lupiči mastičkář neměl, neboť také se obecně pravilo, že všichni zlodějové z okolí u něho sobě potají divotvorných prostředků zakupují, aby se prý při svém podnikání stah neviditelnými a mohli se tím spíše posmívati lidské spravedlnosti. Na takovéhoto svého spojence se pak ovšem žádný z dlouhoprstých nočních rytířů neodvažoval.

Bezstarostně mohl tedy Skribonius nastoupiti cestu oním lesem na Helfenburk a herka jeho dosti čile po nerovné úvoznici klusala kupředu.

Asi čtvrt hodiny před západním koncem lesa se cesta rozdvojovala, neboť tu pěšina k severu na úpatí vrchu Kojčínského vedla, kdežto silnice sama dále k nedalekému Bavorovu směřovala.

Křižovatky tyto byly označeny vysokým křížem, jenž se uprostřed nevelké mýtiny do výše vypínal. Na tomto místě se kdysi násilná vražda udala a na paměť toho byl sem postaven kříž, aby zbožní mimojdoucí v modlitbě své na zavražděného pomněli.

Leč právě proto se lid křižovatkám v lese nejvíce vyhýbal, a kdo tudy právě musel jíti, spěchal zrychleným krokem, aby se od osudného místa dostal dále.

Magister Skribonius se však bral i touto částí lesa s dřívější bezstarostností a zcela jiné vzpomínky a myšlenky než na dávného zavražděného kolovaly jeho mozkem.

Pojednou počala jeho dosud klidná herka projevovati jakýsi nepokoj.

Tím byl i starý alchymista vyrušen ze svých myšlenek.

Ohlédl se po příčině toho, co by koně jeho znepokojovalo a viděl, že je u mýtiny, v jejímž středu čněl kříž k zachmuřenému nebi.

Přihlédl blíže ke kříži a náhle sebou trhl.

Pod křížem spatřil nepohnutou postavu na rovněž nepohnutém koni sedící, takže se toto skupení podobalo příšernému zjevení temných mocností.

Každý jiný by se byl hrůzou v nejhlubších útrobách svých zachvěl, jen starý magister byl přesvědčen, že tu má co činiti s postavou z masa a kostí a protož beze strachu, ale s tím větší zvědavostí popohnal kupředu vzpírající se herku.

V témž okamžení sebou tajemný jezdec hnul a obrátil svého koně přímo k magistrovi.

Tento naň zvědavě se strany pohlížel, aniž však promluvil slova.

Jezdec také po nějakou dobu jel mlčky po jeho boku, až když opět z mýtiny vjeli do vysokého lesa a úzká cesta je nutila těsně k sobě se připojiti, započal temným hlasem:

„Jste vy magister Skribonius z Vodňan?“

„Ano,“ zněla úsečná odpověď alchymistova.

„A ubíráte se na Helfenberk?“ pokračoval cizinec dále.

Magister, jak se zdálo, se nad tím pranic nepozastavoval, že jezdec ví o cíli jeho cesty, nýbrž krátce odvětil:

„Ano, jedu na váš hrad, pane z Helfenburku.“

Cizinec sebou trhl, takže i kůň stranou odskočil.

Leč magister Skribonius i nyní stále svou chladnost podržel a s jakýmsi vítězným výrazem v temném oku pohlížel na jezdce, který zvolal:

„Vy mne znáte?“

„Kdož by plukovníka Jana z Helfenburku neznal, byť se i dostatečně zakuklil!“

„Budiž,“ pravil temně jezdec, jenž skutečně nebyl nikdo jiný než plukovník Jan, bratr nešťastného pána Helfenburského, „jsem to já, jak dítě, leč kterak jste mne dovedl na tomto místě a v této tmě poznati?“

„Magistrovi Skriboniovi nezůstává nic tajno,“ odvětil úsměšně starý alchymista.

„Tedy také víte, proč jsem vás zde očekával?“

„Zajisté,“ zněla pevná odpověď Skriboniova.

„Tím lépe tedy, aspoň se dříve srozumíme.“

„I já tak myslím, pane plukovníku, počněte jen dále.“

„Jste volán na Helfenburk k mé švegruši,“ počal po nějaké přestávce plukovník.

„Tak jest, mám jí v těžké hodince její přispěti, když, jak se zdá, dosavadní pomocnice hlavu ztratila.“

„Víte, že má švegruše leží od rána v bezvědomí?“

„Aspoň mi tak komorník vyprávěl. Ostatně se nelze divit. Či vy se tomu divíte, pane plukovníku?“

„Zanechte zbytečných otázek,“ odsekl rozhorleně tento, „rcete raději, zda si troufáte mé švegruši í nyní ještě pomoci?“

„Nejenom to, ale učiním ještě více.“

„Kterak to myslíte?“

„Vrátím ji nejen životu, ale pomohu jí též k šťastnému porodu.“

Kůň plukovníkův sebou opět trhl.

Jezdec se po magistrových slovech na chvílí odmlčel.

Po několika kročejích opět započal:

„Byl jste tak velice oddán bratru mému?“

„Z čeho soudíte na tuto mou oddanost, pane plukovníku?“

„Ze se hodláte tak horlivě starati o jeho vdovu.“

Magister se suše usmál, což se však spíše podobalo jizlivému posměchu.

„Nikoli, pane plukovníku,“ pravil temně, „nebyl jsem bratru vašemu ani oddán, ani kdy přítelem. Však jste snad slýchal, kterak se často o umění mém pohrdavě vyslovoval a na panství helfenburské přístup mi zakázal Mohl-liž jsem mu kdy tedy oddán býti?“

Tím více mne překvapuje dnešní vaše ochota,“

„Jaká ochota?“

„Kterou se o stavu svegruše me pronášíte.“

Magister se opět suše usmál.

„Ó, toť něco zcela jinakého. Pana Viléma z Helfenburku již není a má ochota platí pouze jeho bohaté vdově.“

Kladl zvláštní tak důraz na slovo „bohaté“, že to plukovníkovi nemohlo ujíti.

Pohlédl tedy pátravě na starého lišáka a tázal se:

„Tedy byste za dobré peníze ochotu svou v opak proměnil?“

„Vám, pane plukovníku, se mohu přiznati, že to hlavní zásadou mou, abych pomocí svou přispíval tam, kde je lépe uznávána.“

„Pak očekávejte ode mne dvojnásobnou sumu toho, co byste na bohaté vdově Helfenburské za zachránění jejího života žádal.“

A nyní kladl plukovník stejný důraz na slovo „bohaté“, jako byl dříve alchymista učinil.

„Věžte, pane plukovníku, že se lidský život draze platíyá.“

„Vím to a nelekám se žádné sumy.“

„Nuže, pani Helfenburská by mi musela za navrácení svého života vyplatiti deset tisíc zlatých.“

„Pak já vám nabízím dvacet tisíc zlatých!“ zvolal rychle plukovník.

V oku lakotného starce se na okamžik zablesklo.

„A co mám učiniti, pane plukovníku?“ tázal se jako had úlisně.

„Ochotu svou proměniti v opak,“ vyrazil ze sebe plukovník.

„Tedy švegruši vaši místo životu navrátiti smrti věnovati?“ tázal se táhlým Masem Skribonius.

„Ano, jste ochoten tak učiniti?“

„Zásada moje mi tak dovoluje, pane plukovníku, vy uznáváte lépe mé zásluhy, služby mé jsou vám tedy věnovány.“

Plukovník si zhluboka oddechl.

Zdálo se, jako by mu velká tíže spadla se srdce. Byla to ta nejistota, zdaž alchymista jeho zločinný návrh přijme. Ta nyní ovšem již úplně zmizela.

„Vy tedy svolujete?“

„Za řečenou sumu.“

„Vyplatím vám ji, jakmile se stanu majoritním pánem na Helfenburku.“

„Spokojuji se tím, pane plukovníku, ale…“

Tu se starý alchymista zastavil v řeči.

„Nuže? Chcete míti větší jistotu mé přípovědi?“ tázal se rychle plukovník, jenž se obával, aby Skríbonius své slovo opět neodvolal.

Ten se však po svém způsobu úsměšně ušklíbl.

„Jistotu?“ pravil. „Nikoli, pane plukovníku, vy sám jste mi bezpečnější zárukou, než tisíc listin pergamenových, které byste vlastnoručně podepsal. Po vykonaném skutku, který vás má učiniti majorátním pánem na Helfenburku, nebude

pevnějších spojenců nad nás a vy sám ve svém prospěchu se budete střežiti, abyste svému závazku nedostál.“

Plukovník musel pravdu slov prohnaného lišáka uznati.

„Čemu tedy platila vaše námitka?“

„Věřte, že důležité okolnosti, pane plukovníku.“

„Mluvte tedy bez oklik,“ kázal mu tento již nevrle.

„Odstraněním vdovy po panu Vilémovi nejste ještě jediným nápadníkem majorátu na Helfenburku.“

‚Vím to, švegruše moje může zůstaviti dědíce.“ ‚“Není to jen možné, nýbrž skutečné, pane plukovníku.“

„Nemá podobná těžká mdloba vliv na plod v těle mateřském?“

„Toho se v tomto případě neobávám.“

„Tedy jest jisté, že se narodí dědic majorátu helfenburského?“

„Jak jsem již pravil. Za život dítěte se zaručuji. Bude-li to náhodou hoch, je po vašem majorátu veta, pane Jene z Helfenburku.“

Slova jeho zněla tak výsměšně, že se plukovník zlostí ve rty zahryzl, až se na nich krev objevila.

Děsné myšlenky naplňovaly nyní jeho ducha, již dříve sám si tuto námitku o možnosti přímého dědice majorátního činil, ale vždy se kojil nadějí, že očekávané dítko švegruše jeho katastrofu dnešního dne nepřestojí a mrtvé na svět přijde.

Projev magistra Skribonia, jemuž v tomto ohledu musel věřiti, zničil tuto jeho naději.

Proto se musel rozhodnouti i proti této poslední překážce k vyplnění jeho touhy.

Učinil tak po nedlouhém přemýšlení a obrátil se k magistrovi se slovy:

„Co žádáte za odstranění dítěte, když k životu schopné na svět přijde?“

„Míníte tím podobné odstranění dítěte jako matky, o kterém jsme se již usnesli?“

Plukovník ještě na chvíli otálel.

„Nikoli," pravil konečně temně, „bude-li při životě zachován, nechť žije."

Skribonius se zase potupně usmál.

„Vzdáváte se tedy dobrovolně majorátu?" tázal se plukovníka.

„To nikoli."

„Pak nepochopuji toto vaše rozhodnutí, které sice lásku vaši k bratrovu dítěti staví v příznivé světlo, ale o rozhledu do budoucnosti nesvědčí. Živý nápadník činí vždy větší obtíže než mrtvý."

„Dosti těch slov!" kázal prudce šlechtic. „Nesmi více krve rodu našeho býti prolévánо!"

„Kterak se má tedy odstranění dědice majorátu díti?"

„Odstraňte novorozeně hned, jakmile na svět přijde, a ukryjte je zatím ve svém doupěti, načež se již o to postarám, aby v tajnosti a bezvědomí o svém osudu žilo. Usmrceno však nižádným způsobem býti nesmí!"

„Budiž!" pravil magister. „I tehdy vůli vaší vyhovím. Ale myslíte, děckem nepozorován z hradu dostanu?"

„O to se již postarám. Ostatně noční pohřeb největší část služebnictva z hradu odvede."

„Toť pravda, na tuto příznivou okolnost jsem nevzpomněl. Však zdá se mi, že se již tamto na stráni Kojčínského vrchu objevují pochodně."

„Toť průvod pohřební," podotkl plukovník, pohlížeje do dálky, když se právě octli na konci lesa nad dědinou Blskem, „musím jej zde u hrobky očekávati, vy se ubírejte dále na hrad a vše vykonejte podle úmluvy."

„Učiním vše podle vašeho přání. Však ještě nejsme hotovi."

„Nuže?"

„Mnoho-li se na výživu odstraněného dítěte vynaloží?"

„Jste v tomto ohledu velmi správný," odvětil plukovník, „kterak sobě nákladu tohoto přejete?"

Myslím, aby se to vzalo úhrnem a tak Živobytí dítěte pro každý případ pojištěno bylo."

„A jak vysoko úhrnnou sumu tuto páčíte?"

Skribonius okamžik přemýšlel, jako by počítal.

„Myslím, že i zde dostačí dřívější suma," pravil pak po chvíli zcela lhostejně.

„Dvacet tisíc!" vzkřikl plukovník nevrle.

„Tak jest, pane plukovníku. Nemohu ceniti život člověka níže než smrt."

Šlechtic potlačil nehorázné zaklení, jaké se mu již nad nestydatou lakotností ničemného starce vznášelo na rtech.

Byl však již v jeho spárech a nemohl ustoupiti, chtěl-li dosíci vytčeného cíle.

„Budiž, lakotný ďáble!" zaskřípěl mezi zuby: „stejná suma za druhý čin platiž!"

„Děkuji," odvětil suše magister s lehkým úklonem k šlechticovi, „mám čest poroučeti se majorátnímu pánovi Helfenburskému v další jeho přízeň."

Zároveň pobídl svou herku nalevo, kudy se táhla cesta ke Kojčínu, kdežto plukovník zabočil vpravo k Blsku.

„Zhyň, bídníku, až práci svou pro mne vykonáš!" zamručel za ním Jan z Helfenburku, když mu soudruh jeho zločinných záměrů zmizel ve tmě. „Však se budoucí majorátní pán na Helfenburku již o to pokusí, aby ti ďábelskou tvou mzdu vyplatit nemusil."

Pak sveřepým způsobem se zachechtav, hnal svého koně k dědině, kde přes půlnoční dobu panoval koi chrámu a hřbitova Čilý život.

Poddaní panství helfenburskébo tu očekávali pozůstatky tak nešťastně skončivšího svého pána a velitele, jenž jim povždy býval pravým otcem, a proto lásky a oddanosti všech si získal, jak tomu, v té míře v celém ostatním Prácheňsku nebylo.

Pláč a nářek se tu ozýval na všech stranách, ale kdo by blíže přislechl, byl by též zaslechl jistá poloutajená výhružná slova, která jak se zdálo, týkala se bratra nešťastného pána Helfenburského, totiž plukovníka Jana.

Toto seznám by se ještě více utvrdilo pozorováním shromážděného lidu, když se mezi nimi objevil Jan z Helfenburku na svém koni.

Temné zraky provázely jej ke kostelu a významné mlčení provázelo každý jeho krok.

U kostelních dveří padl zrak plukovníkův nejdříve na postavu starého hrobníka, jenž se právě přiblížil ze zadní části hřbitova a jaksi se zdál upachtěn, jako by nakvap vykonal delší cestu a nyní se opět vracel ke svému zaměstnání.

Mimovolně musel se plukovník zachvěti, když se náhodou setkal jeho zrak se zrakem starého muže. jenž s výrazem nejhlubší nenávisti naň pohlédl.

Jakýsi neznámý cit mu pravil, že jest mu třeba obávati se tohoto muže, ale již v druhém okamžiku se hrdý šlechtic musel sám sobě smáti, že tak nízkému člověku, jakým ovšem byl proti němu starý blský hrobník, věnuje vůbec nějakou větší pozornost.

Pohodil hlavou, jako by se tohoto nepříjemného okamžitého dojmu chtěl zbaviti, a pobídl svého koně opět na silnici, aby popojel vstříc průvodu, jenž se již přibližoval k Blsku a zakrátko se musel octnouti před kostelem.

Zpěv kněží a zpěváků mísil se v truchlivé znění zvonů, což vše v této půlnoční době činilo nesmírný dojem na každého z přítomných.

Jen bratr zemřelého, zdálo se, zcela jinými myšlenkami byl zaměstnán a s dosti lhostejnou tváří jel proti průvodu, četnými pochodněmi ozářenému, z jehož středu vyčnívala pod bohatým příkrovem temná rakev.

S týmž výrazem nesmiřitelné nenávisti a pomstychtivosti, jakým starý hrobník Jonáš na plukovníka Jana před kostelem

pohlédl, provázel i teď jeho kroky. Celé vzezření hrobníkovo svědčilo, že je v nesmírném rozčilení.

5.

Byl to hrůzně velebný a dojímavý pohled, když průvod pohřební před chrámem v Blsku zastavil.

Ani jediné oko nemohlo zůstati nezaroseno, každému se dralo marně utajované vzlykání a vzdychání z nitra a tu a tam se vznášely též hlasné nářky a pláč k temnému nočnímu nebi.

Již vědomí toho, jak nenadálou a děsnou smrtí nešťastný pán Helfenburský s tohoto světa sešel, právě když se mu počalo otvírati blaho rodinného života, bylo s to vyvolati v každém člověku nejbolestnější soucit s touto tragickou událostí. Tím více pak to platilo o přítomném tomto lidu, jenž v zesnulém velmožovi spatřoval vždy jen otce a pečlivého velitele, na jehož místě mu nyní měla vlasti nevítaná ruka jeho bratra.

Odtud ten všeobecný pláč a nářek, jenž se nyní před rodinnou hrobkou pánův z Helfenburku rozléhal.

Duchovenstvo pělo nad rakví své „Miserere“, pohřební obřady daly se obvyklým způsobem a zanedlouho nato byla rakev s roztrhaným tělem pana Viléma z Helfenburku vložena do rodinné hrobky.

Starý Jonáš pokynul komorníku Lukášovi, aby mu byl nápomocen při uzavírání náhrobního kamene.

„Sečkejte zde, až ostatní opustí kostel,“ šeptal mu při této práci do ucha, „mám vám cosi důležitého říci.“

Komorník pokynul hlavou na znamení souhlasu a oba se dali do společné práce, aby hrobku pánů z Helfenburku opět kamenem uzavřeli, ač v Lukášovi vznikala myšlenka, že snad již zanedlouho opět bude otvírána.

Plačící lid vycházel z kostela, pohřební průvod se dal na zpáteční cestu k hradu a brzy starý hrobník s komorníkem osaměli u rodinné hrobky uvnitř chrámu.

Jediná pochodeň osvětlovala starobylý vnitřek svatyně Páně.

Komorník se rozhlédl po vyprázdněné prostoře a vida, že mimo ně již nikdo v kostele není, obrátil se k Jonášovi s otázkou:

„Nuže, co mi chceš říci?“

„Že se chystá na Helfenburku dnešní nocí nový zločin.“

„Přesvědčil ses již tedy o podstatnosti mých obav?“

„Úplně. I obavy nás obou vůči bídnému Skriboniovi byly odůvodněny.“

„Vypravuj rychle, co o tom víš, snad se dá zločin připravovaný ještě předejíti.“

„Právě proto vám chci říci nyní svou zprávu, dokud ještě nebude pozdě.“

„Rci tedy, co jsi vypátral?“

Před půl hodinou jel plukovník onomu vodňanskému mastičkáři do lesa vstříc.“

Lukáš jevil patrné překvapeni pn teto zprávě.

„Nyní chápu, proč samoten opustil hrad a pohřebního průvodu se nezúčastnil, pravě, že jej bude očekávati u dveří chrámu.“

„Lež to byla,“ zvolal rozhorleně starý hrobník, „k chrámu přibyl teprve před samým průvodem.“

„Dříve tedy byl v lese?“

„Ano, aby na vodňanské cestě Skribonia očekával.“

„Víš to bezpečně?“

„Vlastníma očima jsem jej spatřil po jeho boku.“

„Tys jej tedy stopoval do lesa?“

„Ihned, jakmile jsem jej viděl v onu stranu se zatáčeti, neboť jsem tušil, že mu jde o tajnou úmluvu se Skriboniem.“

„Skutečně tedy s ním kul své zločinné pikle?“ zvolal v ustrnutí komorník.

„Nemohl jsem jeho koně sledovati tak rychle, abych byl tajným svědkem hned při počátku jejich rozmluvy, ale i to, co jsem zaslechl, dostačí již k seznání, že plukovník pomýšlí na vykonání nového zločinu, jen aby se mohl stát majorátním pánem na Helfenburku.“

„Probůh, co to slyším?“

„Jde o odstranění dítěte, které podle tvrzení onoho vodňanského traviče nešťastná paní Helfenburská ještě této noci na svět přivede.“

„Má snad býti zavražděno jako nešťastný jeho otec?“

„Nikoli, slyšel jsem zřetelně hlas plukovníkův, že již nesmí být prolita krev jeho rodu.“

„Co se má s ním tedy státi?“

„Magister Skribonius má je hned při porodu odstraniti, aby je dal tajně a v úplném nevědomí o jeho původu vychovat.“

„O, hrůzný to záměr!“ zvolal Lukáš s výrazem nejhlubší bolesti.

„Plukovníkovi však pouze provedení jeho majorát na Helfenburku zjedná.“

„Já jej však překazím!“ vzkřikl poznovu starý komorník. „A kdybych se měl se Skriboniem o novorozeně u lože matčina rváti! Nevíš nic bližšího?“

„Nic více, neboť jsem musel spěchati, abych se dostal před plukovníkem z lesa.“

„Bůh ti odplať tuto službu!“ zvolal Lukáš a vřele tiskna hrobníkovu ruku, doložil: „Spěchám na hrad, abych Skriboniovi zahřměl do uší, že znám jeho zločinný záměr. Pak Bůh sám nechť se stane rozhodčím!“

Po těch slovech vyběhl z chrámu, a pokud mu stačily jeho ušlé nohy, spěchal zpět k hradu Helfenburku, kam se již navrátil pohřební průvod.

„A přijdeš-li pozdě, jak se toho obávám? Co potom?“ pravil sám k sobě hrobník, pohlížeje od kostelních dveří za odcházejícím. „Již dvě hodiny uplynuly, co onen bídník meška na hradě a v té době snadno mohl provésti svůj hanebný záměr.“

Odmlčel se na chvíli a pak doložil:

„Slíbil jsem Lukášovi, že se též já o zamezení zamýšlených zločinů plukovníka a jeho soudruha postarám, nuže, nyní také svému slovu dostojím, aby je stihla trestající ruka Páně, kdyby k tomu na hradě již bylo pozdě.“

Poté uzavřel kostel, vešel do své chatrče a po krátké chvíli opět se objevil na hřbitově a nesl v rukou jakési provazy a nějaké nástroje.

Vyšel na cestu vedoucí k lesu, a když se po okolí porozhlédl a nikoho zde nepozoroval, dal se k lesu, v jehož temnu zakrátko zmizel, aniž jej kdo pozoroval.

Mezitím se komorník Lukáš bral k hradu Helfenburku.

Aby si nadešel, opustil voznici, kterou se před nedávném ubíral pohřební průvod, a dal se vlevo na pěšinu, která vedla přímějším směrem na hrad a byla známa jen lidem v okolní krajině dobře povědomým.

Po této pěšině se mohl stařec dostati na hrad Helfenburk o čtvrt hodiny dříve.

Bez rozmýšlení se tedy pustil vlevo, maje mysl naplněnu sterými plány, kterak by mohl nejbezpečněji zločin vodňanského alchymisty překaziti.

Čirá noc jej obklopovala a mimo skučení větru a houkání sov v blízkém lese, po jehož východní straně se táhla pěšina, nebylo v celé krajině slyšeti ani hlásku. Bez obavy mohl tedy starý věrný sluha pokračovati ve své spěšné chůzi.

Pojednou dolehl k jeho sluchu jakýsi zvuk.

Zdálo se mu, že je to koňský dupot, jenž se přibližuje přímo k němu od vrchu Kojčínského.

Děsná myšlenka mu okamžitě projela mozkem a zastavil.

Nebyl to snad již magister Skribonius se svým lupem?

Naslouchal do dálky a brzo se přesvědčil, že jezdec může přicházeti jen z hradu, neboť pěšina vedla jediné k Helfenburku. O Skriboniovi se pak mohlo tušiti, že při své podrobné znalosti krajiny též tuto postranní cestu zná a nyní ji při svém útěku z hradu zvolil pro větší bezpečnost.

Zanedlouho se také již jezdec objevil v záhybu lesa.

Vlasy se starému komorníkovi hrůzou na hlavě zježily, když v něm skutečně poznal vodňanského alchymistu.

„Tedy pozdě!“ zvolal úpěnlivě a křečovitě zaťatou pěstí prsa svá rozrýval, jako by v nich chtěl učiniti průchod své nesnesitelné bolesti. „Zločin již vykonán a já jej nemohl odčiniti!“

Pohlédl ještě jednou vzhůru a již poznával, kterak jezdec cosi zabaleného nese v náručí, což se podobalo dětskému tílku.

Při tomto spatření zařval věrný sluha rodu Helfenburkův jako divý tur a vrhl se jezdci v ústrety.

Byl si již vědom, že vdova po jeho nešťastném pánu pomocí Skriboniovou přivedla na svět živé dítko, které tento zlosyn podle úmluvy s plukovníkem Janem nyní odnášel, aby je jeho matka nikdy nespatřila a tím byl navždy pojištěn majorát mladšímu bratrovi zemřelého velmože.

Rychlostí blesku v něm vznikly všecky tyto myšlenky a celý zločin na Helfenburku spáchaný mu odhalily.

Vtom však již také jezdec se stejnou rychlostí k němu přikvapil.

Lukáš se tu musel rozhodnouti, co si má nyní po čiti.

Snadno lze pochopiti, že nemohl dlouho otáleti, eo se mu na samém hradě u lože šestinedělky nepodařilo, o to se museí nyní pokusiti na pěšině u lesa.

„Stůj, lupiči!“ zahřměl proti Skriboniovi, jehož herka se při náhlém objevení Lukášovu vzepjala do výše. „Živ s místa tohoto neodejdeš, dokud mi nevrátíš ukradené dítě mého pána!“

A vpadnuv zároveň koní v uzdu, počal se na magistra se zoufalou silou sápat.

Tento se však nedal neočekávaným útokem starého služebníka ani v nejmenším zmásti, nýbrž ďábelsky se zachechtav, zvolal:

„Aj, tedy ty, červe bídný, chceš majorát helfenburský rozdávati? Ty se odvažuješ magistru Skriboniovi vyhrožovati smrtí?“

„Dítě sem!“ řval Lukáš a natahoval ruce po dítěti, které magister v levé ruce pod pláštěm svým ukryté choval.

„Zhyn, blbče!“ vzkřikl Skribonius a rychlostí blesku bambitku vytasil. „Však sám jsi tomu chtěl.“

Vtom se zablesklo před samýma očima nebohého Lukáše, výstřel zahřměl a s roztříštěným čelem se skácel věrný sluha Viléma z Helfenburku mrtev pod koně.

„Tak ničí magister Skribonius ty, kdož se odváží v cestu jemu se stavěti!“ vzkřikl s divokým přízvukem starý vrah, pobídl koně a přeskočiv mrtvolu, ujížděl dále.

Ani se po nešťastné oběti svého zločinu neohlédl, dítě pod pláštěm těsněji k sobě přivinul a pádil s předešlou rychlostí po pěšině.

Nikdo z lidí nebyl svědkem tohoto hrůzného činu, Nemesis však neměla oči zavřeny.

V krátkosti projel starý vrah dědinou Blskem, která již taktéž v hlubokou tmu a tichost byla pohroužena, a kolem vesnického hřbitova zahnul k lesu, kterým vedla vodňanská silnice, a po níž se před několika hodinami ubíral k Helfenburku.

Umluvený jeho ďábelský plán s plukovníkem Janem byl úplně proveden, bohatá odměna mu nyní z rukou nového majoritního pána helfenburského kynula. Vida se již majitelem tak velkého bohatství, které v tehdejších dobách ovšem zastupovalo ohromnou sumu, přemítal již o nových plánech

stran budoucího způsobu svého života, který se mu teď objevoval v nejluznějším světle.

Tak se dostal do lesa, ale ani zde ještě od rychlé jízdy své nepovolil, neboť vedle loupeže dítěte stíhalo jej vědomí ještě jiného krvavého zločinu, jehož stopy posud nesl na svých rukou.

Znal výborně lesní cesty, nikde nebylo ani nejmenší známky po nějakém úkladu nebo nebezpečí, a proto mohl držeti koně v jeho klusu.

Po několika okamženích vedla cesta s mírného návrší dolů a tu se rychlost koňova takřka sama sebou ještě více zrychlila. Několik kroků dále se husté stromoví po obou stranách cesty ve výši spojovalo a tak zde způsobovalo neproniknutelnou tmu.

Pln nejlepších nadějí magistr Skribonius touto tmou letěl kupředu.

Vtom však pojednou učinil jeho kůň nesmírný náraz, jezdcovi se zablesklo v očích a již letěl střemhlav přes koně po kamenitém svahu dolů.

Děcko pak, jež mu vypadlo z rukou, spadlo nalevo do trávy.

Kůň stejným způsobem se převrátiv, klesl na kámen a zlomil si vaz.

To vše bylo dílem jediného okamžiku, mimo hluk padajících těl nebylo vůkol slyšeti ani hlasu, hrůzné ticho panovalo na jevišti této děsné události.

Byl jezdec mrtev, že ani hlasu ze sebe nevydával?

Po nějaké době oddělila se teprve od kmene hustolistého dubu lidská postava, která se přibližovala k silnici, kde ležel kůň.

Na volnější prostoře, kam svit hvězd dosahoval, bylo lze rozeznati její podobu.

Byl to starý hrobník Jonas, jehož oči se ve tmě jenjen jiskřily škodolibým ohněm.

„Dobře jsi vykonal svoji povinnost, provázku můj,“ pravil stařec s děsným výrazem v hlase, a sehnuv se v půl cesty k zemi, nahmatal dosti silný provaz, jenž byl přes silnici natažen od stromu ke stromu jako železná struna.

Ten ovšem musel při prudkém běhu koně přivoditi tuto katastrofu.

„Nyní především,“ pokračoval hrobník dále, „se podívejme, zda Bůh zachránil toho červíčka, kterého lupič nesl v náručí, a pro nějž jediného jsem tento čin vykonal.“

Křísl do kamene, jejž vytáhl z kapsy, zapálil hubku a brzo loučku rozdmychoval v malý plamének, jenž nejbližší okolí jasně ozařoval.

V této záři počal se Jonáš rozhlížeti kolem sebe.

Uprostřed silnice ležela koňova zdechlina.

Jonáš ihned poznal, že kůň pádem vzal za své a protož usmáv se, pravil sám k sobě:

„Můj provázek vykonal svou úlohu výborně! Kéž by jen také jezdec stejným způsobem zcepeněl! Byl by toho více zasluhoval, než tato mrcha, která ho tak dlouho k provádění špatných jeho kousků musela nositi. Nu, podíváme se dále.“

Popošel několik kroků dolů po stráni a tu u kmene mohutného stromu spatřil tělo Skriboniovo.

„Aj, byl by si ďábel přece na černou duši spojence svého počíhal?“ pravil s děsným úsměchem. „Zdá se mi, že hlavou právě dobře o kmen narazil, aby tato černá duše měla kudy vyletět!“

Přistoupil blíže, posvítil si loučkou na hlavu, která ležela v louži krve a spatřil tu, že jeho lebka od nárazu na hrubý kmen roztříštěna, takže se až mozek smíšený s krví po kůře stromu rozletěl.

Zkušený hrobník ihned viděl, že smrt musela nastat okamžitě.

I magister Skribonius tedy pád svůj s koně životem zaplatil, jen jeho mrtvola zůstala ležeti pod dubem.

Děsný plamen pomstychtivosti vyrazil z oka Jonášova, když před sebou uviděl zohavenou mrtvolu nenáviděného muže.

Vztyčil se a s vítězným pohledem na zničeného nepřítele zvolal:

„Po dlouhých letech konečně jsem se ti mohl pomstíti, bídný svůdce a vrahu mé ženy! Dlouho jsem střádal tuto pomstu a nyní přece tě vidím skoleného pod svýma nohama, jak jsem ti před lety přisahal, když vrátiv se z cesty domů, nalezl jsem chatrč svou prázdnou a svou ženu co souložnici bídníka, který nyní tuto nalezl svou odplatu!“

Při těch slovech kopl s výrazem nejvyšší nenávisti ve zvráskalých lících do mrtvoly, která se na svahu obrátila, takže se objevil její zrůzněný obličej se skleněnýma očima.

„Lež tu, padouchu,“ vzkřikl Jonáš v rostoucí vášni, „na pospas lesním šelmám a krkavcům, jiného hrobu než žaludek dravců nezasloužíš!“

Odvrátil se od mrtvoly a myšlenky jeho se opět v jinaký směr obrátily.

„Zdaž jen nebohé děcko smrtí tento pád nezaplatilo,“ pravil polohlasně k sobě a hned nato zase k mrtvole přikročil a ji poznovu bedlivě jal se prohlížeti, „zde není, muselo mu tedy při nárazu vypadnouti“, vece opět po chvíli, když seznal, že dítěte v plášti Skriboniově není, „dej Bůh, abych v něm ještě aspoň jiskřičku života nalezl, pak by je mé byliny již opět k životu navrátily.“

Nezůstal však déle ve svých pochybnostech.

S levé strany úvozu ozval se totiž v témž okamžení hlasitý pláč dítěte, jehož síla byla svědectvím, že dítko při pádu nemuselo utrpěti poranění.

Se šíleným výkřikem radosti kvapil hrobník v onu stranu, odkud přicházel hlas novorozeněte a tu po několika kročejích spatřil na měkkém mechu ležeti v peřinku a velké prostěradlo zahalené dítko.

„Živo, zachráněno!“ jásal Jonáš. „Bůh držel nad ním svou ochrannou ruku, co zločince stihla moje pomsta! Díky tobě, Pane na nebesích, že jsi mi zachráněním dítka dal pokynutí, že mi můj dnešní čin nebudeš vykládati ve zlém!“

Pak poklekl na zem a dítě posud plačící pojal ve svou náruč.

Bylo to novorozeně vdovy po panu Vilému Albínovi z Helfenburku a Jonáš spatřil, že se jeho nešťastnému pánovi narodil syn.

Majorátní dědic rodu helfenburského byl tedy zde a spočíval nyní v rukou starého hrobníka.

Plukovník Jan z Helfenburku bude úplně zklamán ve svých nadějích na majorát, podaří-li se toto dítko opět matce jeho navrátiti, což také Jonáš hned příštím jitrem hodlal vykonati, až by jej v jeho chatrči vyhledal komorník Lukáš, s nímž se chtěl umluviti o společném vystoupení a jednání proti plukovníkovi.

Povstal s dítkem a přesvědčil se, že mu pádem skutečně nebylo ublíženo, neboť vyletělo z náruče Skriboniovy do vysokého měkkého mechu a listí, kde jako v kolébce zůstalo ležeti, až ze svého omráčení se probudivši, přivolalo svým pronikavým hláskem starého hrobníka.

Tento odstranil ještě svůj přístroj, kterým koně Skriboniova přivedl k pádu, aby tak žádné stopy po jeho úkladném činu nezůstaly, a každý se domníval, že alchymista nešťastnou náhodou na strmé, kamenité cestě sám i se svým koněm o život přišel.

Pak spěchal Jonáš do svého příbytku, aby tam několika lžícemi mléka dítko utišil.

To se mu také brzo podařilo a dítko opět na loži hrobníkovu usnulo.

Nikdo v Blsku netušil, jaký nový obyvatel do chatrče starého Jonáše na hřbitově přibyl.

Usednuv vedle dítka na chudobné lože, počal hrobník přemítati, jak mu bude třeba jednati s Lukášem, aby zločin

plukovníka Jana z Helfenburku byl odhalen a pravý dědic majorátu helfenburského uveden ve své právo.

Očekával jen východ slunce, aby se sám odebral na hrad, neboť mu bylo divné, že komorník Lukáš podle úmluvy k němu nepřichází, aby mu oznámil, co se vlastně této noci na Helťenburku událo.

Mohl si sice pomysliti, že paní Helfenburská za pomoci Skriboniovy šťastně porodila dítko, které však jen nenávist plukovníka Jana proti sobě vyvolalo, kdežto proti vdově podobně zločinně vystupováno býti nemělo. Poněvadž mu první polovice úmluvy mezi plukovníkem a Skriboniem nebyla známa, nevěděl arciť, že jde též o život nebohé šestinedělky a těšil se již nadějí, že vysvobozením dítěte z lupičových rukou je také již řada osnovaných zločinů ukončena.

Neměl proto ani zdání o tom, co se po půlnoci na Helfenburku a pak na pěšině od hradu vedoucí zběhlo, a že zejména nešťastný věrný sluha byl vodňanským alchymistou zavražděn.

Slyšel ovšem na své číhané v lese zevzdáli střelnou ránu, to však jeho pozornost příliš nevzbuzovalo, ježto bylo známo, že se za noci pytláci v okolních lesích potulují a tam často střílejí panskou zvěř, takže střelné rány v této krajině nebyly ničím neobyčejným. Podobné příčině i hrobník přičítal onen zaslechnutý výstřel, a to tím více, ježto přicházel se strany, kde se odedávna stopy zvěře křižovaly.

Také, jak již řečeno, nebyl ani schopen, aby se ještě hanebnějších úkladů do plukovníka Jana a pomocníka jeho domýšlel, než jaké již nyní poznal, ačkoli dávno byl přesvědčen, že je vodňanský mastičkář ochoten ke každému zločinu, jen když vedl k ukojení jeho nezřízené lakoty.

Ale proto přece jej svírala dosavadní trapná nejistota a nemohl se zbaviti jakési úzkostné předtuchy o nočních událostech na vrchu Kojčínském, k němuž okénkem své chatrče každé chvíle tázavě pohlížel.

Když pak na obzoru počalo již svítati a Lukáš se posud neobjevoval, opatřil starý hrobník pečlivě dítko, uzavřel chatrč, aby nikdo za jeho nepřítomnosti nemohl vniknouti dovnitř, a dal se po známé pěšině vzhůru ku hradu Helfenburku.

6.

Zanedlouho se octl na místě, kde pěšina zatáčela kol lesa nalevo a kde před několika hodinami došlo k hrůznému zavraždění zámeckého komorníka Lukáše.

Mrtvola nešťastníkova ležela tu dosud ve vlastní krvi.

Nepřicházelť touto ranní dobou ještě nikdo v onu stranu, poněvadž této pěšiny bylo užíváno nejvíce jen od lidu hradního, a ten dnes po nočním nohřbu zajisté déle odpočíval. Nikdo tedy ještě o spáchané zde vraždě nevěděl, aniž kdo mrtvolu věrného služebníka již spatřil.

Jonáš byl tedy prvním, jenž na osudné místo nejdříve přibyl.

Jeho hlava byla sice naplněna rozličnými obavami před možnými úklady plukovníka Jana, ale na možnost toho, co se této noci skutečně událo, starý poctivec přece ani dost málo nepomyslil.

Hledě ve svém zamyšlení do země, poznával stopy koňských podkov a ihned byl přesvědčen, že Skribonius v noci lup svůj touto cestou z hradu odnášel.

Tak se dostal až k řečenému ohbí pěšiny na lesním výběžku.

Popošel ještě několik kroků a tu zůstal pojednou jako ohromen stát.

Spatřil mrtvolu komorníka Lukáše, z níž už dávno všechen život uprchl.

Rána v čele a roztříštěná zadní část lebky byly ztrnulému hrobníkovi důkazem, že nešťastný sluha pana Viléma Albína z Helfenburku byl zavražděn.

Po několik okamžení nebyl s to ani údem hnouti a jediné slovo ze sebe vypraviti.

Se skleněnýma očima pohlížel na hrůzný zjev před sebou a po delší dobu nechtěl věřiti svému zraku a klamal sebe sama, že jest to snad jen přízrak, jenž mu podobný výjev na silnici vodňanské v noci spatřený připomíná.

Ale ubožák nemohl dlouho zůstati v těchto pochybnostech.

Smysly jeho se mu navrátily, přišel konečně k vědomí, že je to mrtvola jeho starého přítele z hradu a že byl se světa zhlazen vražednou rukou.

Srdce rozrývající výkřik bolesti a žalu nad tímto hrozným seznáním vydral se mu z prsou a jako šílený vrhl se k mrtvole, aby její hlavu pozdvihl do výše.

Tu zíral ve vyhaslé věrné oko starého muže, jenž svou oddanost k milovanému rodu svého pána zaplatil smrtí z ruky vrahovy, tu stiskl vychladlou ruku která se snad snažila unášené děcko velitelovo z náruče lupičovy vytrhnouti a matce je opět odevzdati.

Nebyl totiž od prvního okamžení v pochybnostech, kdo tuto vraždu na Lukášovi spáchal.

Jen magister Skribonius z Vodňan byl jeho vrahem.

„Nyní chápu," pravil sám k sobě, „komu platila ona střelná rána, již jsem po půlnoci v lese zaslechl. Tobě, šlechetný muži, připravila náhlou smrt, že jsi se odvážil vystoupiti proti provádění zločinu plukovníka Jana a jeho spoluvinníka! — Tu také vidím, co by mne zastihlo, kdyby věděl o mé účasti na tom, co podnikl Lukáš."

Zamyslil se a přemítal, co má nyní dále počíti.

Smrt jeho spojence pomátla mu všecky dosavadní plány, neboť na Helfenburk se nyní již odvážiti nemohl, když tam neměl žádného soudruha.

„Zavraždí mne, jako zavraždili tuto šedivého starce!“ mumlal po chvíli dále. „Co se stane potom s nebohým děckem, jež jsem drápům lupičovým vyrval? Kdo mu bude ochráncem, a co více, kdo mu pomůže jednou k jeho právu, k majorátu helfenburskému, když by i mne se světa sprovodili, jako tohoto šlechetného muže?“

Pohlížel v zamyšlení do dálky a opět o čemsi přemítal.

„Ano, zachovám se dítěti,“ pokračoval rozhodně po krátké době, „musím se mu zachovati, neboť nikdo na světě mimo mne neví, co se stalo z pravého dědice helfenburského. Já sám odstraním dítě, jako mělo od zlosyna onoho býti odstraněno, leč nikoli, aby navždy bylo vyvrženo v bídu a bezvědomí o svém pravém původu, nýbrž aby v pravý okamžik dovedlo vystoupiti na obranu práva po otci zděděného. To přisahám nad mrtvolou nešťastné oběti, která téhož účelu jako já hodlala dosíci!“

Pozdvihl pravici k nebi a levou ruku položil na ztichlé srdce zavražděného Lukáše.

Vtom zaslechl spěšné kroky na hořejší části pěšiny.

Přicházely od Helfenburku, mohl to tedy býti jen někdo z hradu.

Jonáš pohlédl vzhůru a poznal dva panské sluhy, kteří se rychle přibližovali.

Povstal tedy od mrtvoly a vyčkal jejich příchodu, aby jim oznámil, jak děsný nález před chvíli na pěšině učinil.

Ustrnutí obou služebníků bylo při spatření Lukášovy mrtvoly nesmírné.

„Proto byl nebožák po pohřbu na hradě pohřešován,“ pravil jeden z nich, „kdo však spáchal tento hrozný skutek?“

Oba pohlédli tázavě na hrobníka.

„O tom nevím nic,“ odpovídal tento, „před čtvrt hodinou jsem k ztuhlé již mrtvole tuto přibyl.“

„Ó, jak hrozná to noc na Helfenburku!“ zaúpěl bolestně druhý služebník. „Zdá se, jako by se náhle ruka Páně od rodu Helfenburkův odvrátila! Smrt za smrtí tu v patách sleduje!“

„Spěš, Vaňku, rychle zpět na hrad,“ vybízel ho jeho soudruh, „abys tam toto nové neštěstí ohlásil a o přenesení mrtvoly Lukášovy se postaral. Já sám poslání naše hrobníkovi tuto oznámím.“

Oslovený sluha obrátil se spěšným krokem zpět k hradu.

„Vy jste byli ke mně posláni?“ tázal se Jonáš pozůstalého služebníka, jehož poslední slova v něm pozornost vzbudila.

„Tak jest, starý Jonáši, setkání toto uspoří mi cestu do Blska k vám.“

„Za jakou příčinou tedy přicházíte?“

„Abyste hrobku v kostele nezavíral, jak jste snad již dnes hodlal učiniti.“

Hrobník vyvalil naň oči.

„Co pravíte?“ zvolal udiven. „Hrobka že má zůstati otevřena?“

„Bohužel, milý Jonáši, pojme v sebe opět nové členy rodu Helfenburkův.“

„Nové členy — pravíte? Tedy více mrtvol? A koho?“

„Nevíte ještě nic o tom, co se této noci mezi pohřbem na hradě stalo?“

„Ani to nejmenší!“ zvolal starý hrobník v děsné předtuše, která se ho náhle zmocnila.

„Nuže, než jsme se od pohřebního průvodu na hrad navrátili, porodila milostivá naše paní za pomoci magistra Skribonia dítko, které však, jak jsme se po celý den obávali, přišlo na svět mrtvé.“

Hrobník zděšeně vykřikl.

„Mrtvé dítko?“ pravil a vytřeštil své zraky, jako by zaslechl nemožnou věc.

„Bohužel, bylo to po tak hrozném účinku na mysl matčinu očekávati. Dítko leží mrtvé na hradě.“

„Mrtvé na hradě?“ opakoval Jonáš jako stroj, vzpomínaje si na dítko ve své chatrči, které se těšilo nejlepšímu zdraví.

Byl to opět nový zločin plukovníka Jana?

Nemohl o tom pochybovati, že ten smrt novorozeněte líčí, aby tím bezpečněji zničil každou stopu po tom, že dítko bylo vlastně uneseno.

Poznával, že ďábelský plán plukovníkův byl velmi dobře promyšlen a ve všech svých jednotlivostech proveden, aby dosažení majorátu s jeho strany v každém ohledu bylo pojištěno.

„Vy jste viděl mrtvolu novorozeněte?!“ tázal se služebníka.

„Nikoli, do vnitřních komnat není nikdo vpuštěn, komorník pana plukovníka však ji viděl a dí, že to byl hoch, jenž byl zcela nešťastnému otci svému podoben.“

Hrobník zavrtěl hlavou, ale neodpovídal.

„Ostatně, kdož ví, nebylo-li pro ubohého sirotka takto lépe,“ pokračoval služebník dále.

„Proč tak myslíte?“

„Kdo by mu nahradil matku, když i otce ztratil?“

„Nerozumím vám…“

„Ba ovšem, neřekl jsem vám ještě, že též milostivá paní naše onen porod smrtí svou zaplatila. Proto jsem mluvil o mrtvolách, které rodinná hrobka v Blsku ještě dnešního dne v sebe pojme.“

Nový děsný výkřik vydral se z prsou starého hrobníka.

„To není možné!“ zvolal s výrazem nejhlubší bolesti. „Tak těžkých zločinů se nikdo ve světě nemůže dopouštěti!“

Služebník udiveně naň pohlížel.

„Co mluvíte o zločinech?“ namítl. „Nebohá paní naše zemřela smrtí přirozenou, tak jako její dítko.“

Jonáš si zastřel obličej a ztěžka oddychoval.

„Pryč, pryč odtud!“ vzkřikl konečně jako šílený. „I mne by chtěli zavražditi!“

Ubíhal se svým tajemstvím ze společnosti služebníkovy, aby je snad v návalu bolesti nevyzradil.

Služebník překvapeně z,a ním hleděl a volal:

„Otevřte hrobku pro obě mrtvoly, budou do ní k rozkazu páně plukovníkovu ještě dnes vloženy!“

Hrobník však již neslyšel, a jako by mu hlava hořela, letěl dále po pěšině k Blsku.

Na návsi stál hlučně rokující dav, kolem něhož se chtěl ke hřbitovu bez zastávky dostati, ale některé zvláště horlivé ženy jej i proti jeho vůli zastavily.

„Víte již, co se stalo na vodňanské silnici v lese?“ volaly naň a nakupily se kolem něho.

„Nezdržujte mne,“ osopil se na ně hrobník, „nastává mi nová práce v panské hrobce v kostele!“

„Však za hřbitovem, kde pochovávají oběšence, také již hrob chystejte!“ volala jedna z žen.

Hrobník se stavěl, jako by jejím slovům nerozuměl.

„V lese,“ pokračovala žena rychle, „srazil vaz vodňanský mastičkář Skribonius, Jonáši. Mrtvola jeho leží tam na silnici vedle mrchy jeho koně, na kterém se tak často po nocích toulal, aby lidi jedy a vodičkami svými do hrobu připravoval. Ó, já věděla, že ten starý zlosyn vezme jednou bídný konec!“

„Ach, dovíte se zakrátko ještě děsnější věci, milé matky,“ odpovídal hrobník, „proto tím spíše musím býti na hřbitově, než abych tu poslouchal vaše řeči o bídníkovi, kterého konečně ruka Páně zaslouženým trestem stihla!“

Po těch slovech dal se rychle přes náves a ke hřbitovu, kdežto ženy se daly do přetřásání jeho tajemných slov.

Zanedlouho se však i ony dověděly, co jimi hrobník mínil, neboť zpráva o smrti paní Helfenburské a o domnělém úmrtí jejího novorozeněte se rychlostí blesku rozšířila po okolních dědinách a také do Blska se dostala.

Mimo to sem došla zvěst o zavraždění starého komorníka Lukáše a všecko obyvatelstvo spěchalo na jeviště nového

hrůzného činu, takže lid ze svých dojmů ani nevycházel a o nic jiného v okolí se nestaral.

Proto se mohl starý hrobník volně oddati své práci v hřbitovní komůrce, aniž se mu bylo třeba obávati, že jej z ní kdo bude vyrušovati.

Především dohlédl k dítku, které dosud na chudobném loži jeho libě odpočívalo.

Zahleděl se v jeho milostnou tvářičku a pravil sám k sobě:

Tedy za mrtvého budeš platit před světem, nebohé děcko, které již tolik zakoušeti musíš, sotva jsi denní světlo spatřilo. Však starý Jonáš odhalil i tento nejnovější zločin bídného bratrovraha a pak se postará podle své přísahy o tebe, ubohý červíčku, jenž déle nesmíš v těchto zdech meškati, nemáš-li skutečně přijíti o život, jak o tobě bude jmíno. Přesvědčím se jen, jakým způsobem plukovník chce o smrti novorozeněte svět oklamati, a pak pryč odtud z této krajiny, kde by mne mohla stíhati zrada na každém kroku. Ve vzdáleném zátiší u bratra, který je správcem u olomouckého kanovníka Petra z Helfenburku na Moravě, vychovám toto dítko až do doby, kdy samo bude moci hájiti své právo proti násilnému strýci. Bůh bude kroky mé provázeti, abych své přísaze mohl dostáti.“

Neobyčejná ráznost a odhodlanost zračily se v tomto okamžiku v obličeji starého muže, a kdo by jej tuto viděl, byl by přesvědčen, že je s to svůj šlechetný úmysl v plném rozsahu a přes všecky možné překážky provésti.

Vtom se na hřbitově se dvou stran hluk počal rozléhati.

Vyhlédl okénkem a spatřil, jak s jedné strany přinášejí mrtvolu starého komorníka Lukáše a s druhé strany magistra Skribonia.

Obě mrtvoly měly prozatím býti dopraveny do umrlčí komory na hřbitově blském.

Při spatření mrtvoly nešťastného Lukáše projela náhlá myšlenka mozek hrobníkův.

Udeřil se do čela a zvolal:

„Musím míti onen polospálený list plukovníkův, jejž Lukáš v zříceninách nalezl! Naleznu jej zajisté u mrtvoly a snad po letech mi za důkaz proti bratrovrahovi bude sloužiti! Ze jsem již mrtvolu svého nešťastného přítele neprohledal, když jsem s ní byl u lesa ještě samoten!“

Bouchl se nevrle do čela a vyřítil se z chatrče své, již opět bedlivě uzamkl.

Pak spěchal mezi hroby k průvodu, jenž přinášel mrtvolu komorníka Lukáše.

Zde se jevilo, jaký rozdíl panoval mezi příchylností lidu k starému služebníkovi pánů Helfenburských a k nenáviděnému alchymistovi vodňanskému. Mrtvolu onoho obklopoval lid s pláčem a nářkem, kdežto tohoto jen proklínal a jeho děsnou smrt mu přál.

„Vložte obě mrtvoly do umrlčí komory,“ kázal hrobník nosičům: „až je velebný pán pokropí, pak i já jim poslední prací posloužím.“

„Žádného kropení vodňanskému čaroději!“ vzkřikla kterási žena po slovech hrobníkových rozhorleně.

„Mrcha jeho nesmí do posvěcené země přijíti!“ volala jiná.

Také všecky ostatní stejným způsobem přesvědčovaly.

Leč hrobník, otevřev rychle komoru, vpustil do ní nosiče obou mrtvol, aby uložili mrtvé na máry.

Tak tu odpočívaly vedle sebe vrah i zavražděný klidně, ale kdyby lid byl stejně jako hrobník Jonáš toto spojení obou mrtvol znal, byl by zajisté tělesné pozůstatky zločinného vraha Lukášova na tisíc kusů roztrhal.

Jonáš však mocně potlačil své hnutí, jež se ho při pohledu na obě zkrvácená těla zmocnilo, a kázal lidu odejíti ze hřbitova, aby mohl konati přípravy ke kopání hrobu pro usmrceného komorníka pána z Helfenburka.

Po těchto slovech se rozešel lid do svých stavení.

Také nosičové opustili umrlčí komoru, v níž hrobník nyní osaměl.

Rozhlédl se úzkými okénky po okolí hřbitova, zda jej nikdo při jeho práci u mrtvol nepozoruje a pak se s tlukoucím srdcem a třesoucí se rukou obrátil k márám.

Přistoupil k mrtvole svého starého přítele a kvapně sáhl zespod do jeho kabátce, odkud Lukáš včera při své rozmluvě s hrobníkem u hřbitovní zdí vyňal z náprsní kapsy osudný papír a pak jej opět do ní vložil.

Zimničná napjatost vyzírala z jeho zraků a celé tělo se třáslo.

V druhém okamžení nato jásavě vzkřikl, neboť nahmatal v kapse složený papír.

Vyňal jej na světlo — byl to osudný nedopalek, jenž přivodil katastrofu na hradě Helfenburku.

Rychle jej ukryl a vítězný výraz se mu objevil v obličeji. Jeho zrak padl při tom bezděky na mrtvolu Skriboniovu a nová myšlenka v něm vznikla.

Jakýsi vnitřní hlas mu pravil, aby prohlédl též mrtvolu vrahovu, zda u ní nějaký podobný důkaz nenalezne, který by o zločinech plukovníka Jana z Helfenburku a o jeho spojení s travičem vodňanským svědectví mohl jednou vydávati.

Sotvaže v něm tato myšlenka vznikla, již také neprodleně k provedení jejímu přikročil.

Rozhalil plášť Skriboniův a hmatal na náprsní kapsu v jeho kabátci, v níž taktéž nějaký papír nahmatával. Sáhl dovnitř a vyňal zapečetěný list, jehož nadpis zněl rytíři z Tourova.

Jonáš vytáhl opět polospálený list a rychle jej rozevřev, na písmo jeho a pak na písmo nadpisu bedlivě pohlížel.

Bylo očividno, že jsou obě písma stejná.

„Ano," pravil po chvíli, „písmo listu pochází taktéž od plukovníka, bohdá, že nový důkaz proti němu naleznu!"

Bez rozmýšlení otevřel zapečetěný list a počal přebíhati jeho obsah.

Čím dále četl, tím větší se stávalo jeho vnitřní pohnutí a překvapení.

Konečně jásavě vzkřikl:

„Nyní jej držím pevně, ježto sám se k zločinu svému přiznává. Nikdo jej již neuchrání před ranou, kterou v příhodnou dobu proti němu povedu!“

Vítězný výraz v jeho lících se stal ještě zřetelnějším a zároveň děsná pomstychtivost vyzírala z jeho očí.

Podobalť se v tomto okamžení zcela hadu chřestýšovi, který svou oběť vždy těsnějšími kruhy svírá, aniž by mu tato mohla uniknouti.

Poznovu pak se pohroužil v čtení významného listu.

Obsah jeho byl tento:

Milý příteli!

Včera již jsem Ti chtěl zaslati list o zdaru první polovice našich plánů. Nepochopitelnou náhodou se mi týž však se stolku ztratil a proto Ti tuto posílám nový, v němž Ti zároveň mohu oznámiti, že se i druhá polovice plánu nad očekávání zdařila. Magister Skribonius ji totiž uměním svým dnešní noci provedl, a co zatím novorozeně živé k Tobě na Tourov odnáší, dám já zde voskovou loutku v rakvičce do rodinné hrobky v Blsku zároveň s mrtvolou mé švegruše vložiti. Tak je vše odstraněno, co posud vyplnění naděje mé na dosažení majorátu helfenburského překáželo. Aby pak ani Skribonius nebyl svědkem našeho tajemství, hleď jej po přečtení tohoto listu a převzetí dítěte — o jehož dalším osudu se ještě umluviti třeba — ihned nějakým způsobem odstraniti, neboť jsem se mu musel za přispění jeho zavázati ohromnou sumou, kterou bych však tomuto starému ničemovi nerad vyplácel. Však ty již ve své tvrzi nalezneš nějakou lidomornu, která nás tohoto nepříjemného svědka navždy zprostí. Očekávaje, že list tento po přečtení ihned spálíš a již zítra na Helfenburk přibudeš, aby ses tu z požívání ovoce našeho zdařeného plánu těšil, zůstávám

Tvůj Jan z Helfenburku, nyní již pán majorátní.

Oči hrobníkovy zářily po novém přečtení závažného listu divokou radostí.

Byl jím především podán důkaz o tom, že polospálený list plukovníkův, jejž komorník Lukáš v zříceninách laboratoria nalezl, byl skutečně před samou katastrofou v jeho rukou a pak že úmrtí paní Helfenburské bylo způsobeno násilně za pomoci Skriboniovy, kterýžto měl také dítě na Tourov unésti, kdežto na Helfenburku za mrtvé narozené považováno býti mělo. Konečně byl list důkazem o novém zamýšleném zločinu plukovníkovu, jemuž jeho hanebný soudruh magister Skribonius měl padnouti v oběť, aby tak jediný svědek nočního zločinu na Helfenburku spáchaného byl navždy odstraněn.

„Od tohoto svědka jsem tě bezděky osvobodil já," zamumlal hrobník k sobě, „však ve mně ti, bídníku, jenž se nyní již majorátním pánem na Helfenburku nazýváš, nový a daleko hrůznější svědek vyvstane, který tě tehdy, až na nejvyšším stupni moci a slávy své budeš, neúprosnou myslí v propast nejhlubší zdrtí! Četné oběti tvé, jimž jsi v době několika hodin netušenou záhubu připravil, volají hlasem vysokým k nebi o pomstu a starý Jonáš bude této pomsty nástrojem!"

Povznesl svou pravici k přísaze do výše, jako již jednou u mrtvoly Lukášovy na pěšině učinil.

Neústupná odhodlanost dosáhnouti vytčeného cíle byla nyní nejhlavnější vzpružinou, která od tohoto okamžení veškeru bytost jeho ovládati a veškeru činnost jeho měla říditi.

Ukryl opatrně oba vzácné listy a pak obě mrtvoly v umrlčí komoře opustil.

Spěchal do své chatrče, aby tam písemné doklady o vině plukovníka Jana z Helfenburku bezpečně uložil a pak dítko opět mlékem napojil, aby snad pláčem svým pozornost někoho cizího nevzbudilo.

Když vše opatřil ke své spokojenosti, bral se z chatrče se svými hrobařskými nástroji ke kostelu, neboť i tam bylo v

rodinné hrobce pánů Helfenburských potřebí příprav k novému pohřbu. Na hřbitově samém pak musely hroby pro obě nalezené mrtvoly býti vykopány.

Před kostelem zastal Jonáš četné davy lidu, jenž ve hrůzných událostech dnešního dne a uplynulé noci měl nevyčerpatelnou látku k rokování a posuzování.

Hrobník byl od zvědavých zen obsypavan sterými otázkami, jaké on si jako zkušený muž náhledy o těchto událostech utvořil, leč Jonas byl mlčenlivý jako hrob a bez odpovědi s motykou a lopatou vstoupil dovnitř vesnického kostela.

Pohřeb zemřelé paní Helfenburské a jejího domnělého dítka byl jako každý panský pohřeb na dobu noční ustanoven a tak mohl Jonáš hrobku rodinnou k truchlému výkonu onomu pohodlně připraviti.

Mysl jeho byla však při práci stále sváděna jinam.

Konečně se nad blskou krajinou počalo prostírati večerní šero a brzo také noc rozestřela nad ní svůj černý háv.

Na odpočinek však v dědině nikdo nepomýšlel.

Lid očekával pohřeb paní Helfenburské, která se v době několika hodin odebrala za svým nešťastným chotěm na onen svět a nyní měla odpočívati v rodinné hrobce po jeho boku.

Účastenství okolního obyvatelstva bylo tehdy ještě větší než při pohřbu za minulé noci, neboť tragický osud rodiny majorátní nyní každého tím více dojímal. Pláče a nářku bylo této noci tím více, ježto prostá mysl vesnického lidu děsnými událostmi právě minulých dvou dnů co nejvíce byla rozčilena a ty zůstávaly jediným předmětem stálé rozprávky.

Před půlnocí počal se opět jako za minulé noci pohřební průvod z hradu Helfenburku dolů k Blsku pohybovati.

Tentokráte byly však neseny dvě rakve, z nichž malá prý obsahovala mrtvolu novorozeněte nešťastné paní Helfenburské.

Hrobník Jonáš však byl přesvědčen o něčem jiném.

Stál opět jako předešlé noci přede dveřmi chrámovými a s děsným výrazem pohlížel na plukovníka Jana, který kráčel za rakví své švegruše v líčeném zármutku.

Bedlivější pozorovatel jeho rysů by však za touto přetvářkou smutku snadno poznal vítězoslavný pocit, jaký ovládal nynějšího majorátního pána Helfenburského, když se ocitl konečně u cíle svých dávných snah a nadějí. Z jeho očí chvílemi vyšlehoval oheň vnitřní radosti nad zdarem zločinného plánu, a ten bystrému zraku Jonášovu neušel.

Oko plukovníkovo padlo poznovu na starého hrobníka a stejně jako při včerejším spatření jeho se hrdý velmož náhle zachvěl a jakýsi neznámý pocit hrůzy před tímto nízce postaveným mužem jej obešel.

Nedovedl si toto zachvění vysvětliti, ale vnitřní hlas mu našeptával, že jest se mu od onoho starce jednou čehosi zlého obávati.

Však již v druhém okamžení nato se rozhorlil sám nad sebou, že se takovémuto ponižujícímu dojmu poddává a pohodiv hrdě hlavou, vešel do kostela, kde pohřební obřady nad rakvemi započaly.

Jonáš vešel za ním dovnitř a brzo byly veškeré prostory vesnického chrámu přeplněny.

Kněží dokonali své modlení a zpěvy a po církevních' obřadech nastala práce hrobníkova.

Obě rakve byly vloženy do rodinné hrobky pánů Helfenburských, která se tak neobyčejně rychle naplnila.

Plukovník Jan vrhl ještě poslední pohled na hrobku, jež nyní v sebe pojala všecky ty „překážky“, které se mu stavěly v cestu, a pak se vítězným krokem vracel na osiřelý hrad, kde měl od nynějška vládnouti jako neomezený pán a velitel.

Lid bázlivě pohlížel za tímto svým novým vladařem neboť bylo známo, že je pravou protivou svého staršího bratra a že teď poddaným na panství helfenburském zlé časy nastanou. Marnotratnosti plukovníkovy se každý nejvíce obával, neboť

bylo zřejmo, že učiní poddaný lid jediným poplatníkem svého přepychu a bezsmyslných panských choutek.

Proto se zbožný lid dlouho modlil v kostele nad hrobkou za zesnulé panstvo a dlouho po půlnoci to trvalo, než Jonáš v klenbách svatyně Páně osaměl.

Konečně i poslední osoba opustila chrám i hřbitov a hrobník mohl za ní uzavříti vrata hřbitovní.

Teď se teprve mohl beze strachu před vyzrazením do práce své dáti.

Ačkoliv mu již z listu, jejž nalezl u mrtvoly magistra Skribonia, bylo známo, že do rakve novorozeněte bylo voskové padělané tělo vloženo, přece se musel vlastníma očima přesvědčiti o skutečnosti tohoto podvodu, jejž plukovník Jan z Helfenburku k oklamání celého světa zosnoval.

Přešel kostelní loď, v níž se jeho kroky temně rozléhaly, a ocitl se před hrobkou, jejíž vchod posud čekal na své uzavření, kterážto práce byla zůstavena hrobníkovi Jonášovi.

Sešel po stupních dolů a zarazil hořící pochodeň do kruhu ve zdi visícího, takže nízká klenutá prostora hrobky pánův Helfenburských ve všech částech svých jasně byla ozářena.

Z kraje ležely tři nejnovější rakve, dětská uprostřed dvou velkých, rodičové tedy po obou stranách domnělého děcka.

K rakvičce této přistoupil nyní Jonáš a s děsným jakýmsi úsměvem ji pozdvihl a uprostřed hrobky na povýšený prázdný kámen složil, aby její obsah očitě ohledal.

Brzo odskočilo víko a v rakvi se objevilo tílko oděné tak, jako by v ní skutečně odpočívalo zemřelé děcko.

Nezkušený zrak by byl považoval tuto bledou tvářičku za pravou lidskou mrtvolu.

Leč oko zkušeného hrobníka, jenž již tolikeré mrtvoly před sebou vídal, se nedalo klamati.

Jonáš pozdvihl hlavu dítěte, ale ta již svým hmatem jevila, z jaké látky je zhotovena. Odhalil rubášek a tu v rakvičce nahmatal pouze kus dřeva, jež mělo naznačovati tílko dítěte.

Zoufalý úsměv se opět objevil starému hrobníkovi kol rtů.

Upravil vše v rakvičce, jak to nalezl, a potom jí postavil na místo.

„Odpočívej zde," pravil polohlasně k sobě, „abys mi jednou za další důkaz viny onoho zlosyna sloužila ! Budeť on se nyní za uloupený majetek v rozkoších kochati, aniž by pomyslil, že se pomsta hrozná stále bude nad ním vznášeti, až jej celou tíží svou zachvátí v okamžik, kdy se toho nejméně naděje."

Po třetí pozdvihl svou pravici k přísaze, že neustane, dokud tato pomsta nebude vykonána.

Pak opustil hrobku a počal ji opět zazdívati.

Již se šeřilo na východě, když byl s touto prací hotov, hrobka pánů Helfenburských byla zase na léta uzavřena, pakli kletba umírajících obětí nynějšího držitele hradu před časem nezachvátila.

Jda ke své chatrči kolem umrlčí komory, pravil Jonáš sám k sobě:

Ještě na tobě, věrný Lukáši, vykonám poslední svou práci, a pak pryč z této kleté krajiny, abych pravého dědice majorátu helfenburskeho přisahané pomstě odchoval!"

Vešel do své chatrče, kde mu nova práce s ošetřováním mladistvého jeho chovance nastávala. Jonáš si při tom však tak zdárně počínal, že jím dítěti takřka chůva byla nahrazena a všeliké nebezpečí před možným vyzrazením křikem dítěte bylo odstraněno.

Odpoledne kopal na hřbitově dva hroby a při práci té spatřil po silnici k hradu Helfenburku klusati rytíře z Tourova, důstojného to spojence nynějšího majorátního pána.

„Spěcháš pro svou jidášskou mzdu, bídníku?" pravil sám k sobě hrobník, když ho spatřil. „Nuže, nechť se ti zlosyn na Helfenburku odmění tímtéž způsobem, jakým se chtěl odměniti svému druhému spojenci, magistrovi Skriboniovi!"

Netušil, že se jeho kletba rychle vyplní.

Když byl večer vykonán pohřeb obou mrtvol, uzavřel se starý hrobník ve své komůrce, aby učinil přípravy ke svému tajnému odchodu z Blska. Dobře naplněný sáček, jejž si střádáním po dlouhá léta zachoval, byl mu zárukou, že se i se svým schovancem bez obtíží a pohodlně do krajiny olomoucké dostane, kde mu nyní nové povolání kynulo.

O půlnoci opustil s dobře opatřeným děckem dědinu, kde tak dlouhá léta trávil, a nikdo v Blsku neměl druhého dne ani tušení, kam starý Jonáš zmizel.

Oklikami a vedlejšími cestami došel téhož večera onoho dne do Starého Sedla na Vltavě, přes níž se tuto hodlal dáti převézti, aby se dostal do Táborská a k moravským hranicím.

Dříve se však zastavil v hospodě na břehu, aby schovance svého dal napojiti a sebe sama posilnil k další chůzi.

Od svého stolu v koutě poslouchal ostatní společnost v krčmě, nejvíce z plavců a rybářů se skládající.

„Helfenburk je zrovna proklet," pravil venkovan právě přišedší, „dnes v noci na hradě zemřel náhle pan rytíř z Tourova, když byl do půlnoci s novým majorátním pánem statně popíjel."

Celá společnost nad tou zprávou ustrnula.

„Nedivím se ani tomu," šeptal starý Jonáš s děsným úsměvem sám k sobě, „nový pán Helfenburský zbavil se jen posledního svědka svých zločinů! Však pomstě ode mne chystané neujde!"

Poté vzal napojené děcko opět ve svou náruč, dal se na druhou stranu Vltavy převézti a zmizel ve večerním šeru. V Blsku a okolní krajině se každá stopa po něm ztratila a brzo přišel u tamního lidu v zapomenutí.

DÍL PRVNÍ

Císař Rudolf II. a král Matyáš.

1.

Šestnácté století, tento „zlatý věk“ české literatury a umění, tento vrchol národního a společenského vývinu v naší vlasti, uplynulo, učinivši místo novému věku, který se však hned v prvních letech svých hrozivými mraky na jasném dosud obzoru počal zahalovati.

Nastalo století sedmnácté, tato děsná epocha bouří a válek náboženských, které v hlavním městě království českého vzniknuvše, po krvavých třiceti letech opět v naší Praze skončily.

Jako v celé střední Evropě, byla první léta století sedmnáctého též v Čechách počátkem nových obratů i převratů.

Dálo se to ovšem jen pozvolna, ale soudný pozorovatel veřejných běhů mohl i z tohoto slabého vlnění časového proudu souditi na blížící se bouři.

V celku však i těmto prvním letům století sedmnáctého příslušel charakter předcházejících tří desítiletí, kterým především čestný název „zlatého věku“ přísluší.

Žádná doba v našich dějinách se netěšila takovému vývinu veřejného života občanského, žádná neoplývala takovým blahobytem a všeobecnou vzdělaností, jako tato doba na sklonku šestnáctého století, kdy naše vlast třikrát tolik obcí a měst čítala než nyní, kdy o polovic hustěji zalidněna byla než v století našem, a kdy nebylo nic neobyčejného, když prostý měšťan na venkově Vergilia neb Homéra v původní řeči čítal.

A skvělým střediskem tohoto neobyčejně vyvinutého života národního byla zlatá Praha, tehdy sídlo krále českého a císaře německého, Rudolfa II“ tohoto proslaveného mecenáše věd a umění, jenž hlavní město království českého uměleckými sbírkami, povoláváním učenců a umělců, podporováním věd a umění skoro vedle Říma a Florencie postavil. Kolem nádherného dvora císařského pak žili vyslanci a diplomati všech dvorů evropských, sem se také dostavovali ze všech končin Evropy dobrodruhové, jako jasně hořící svíce za doby večerní vábí k sobě létavý hmyz, jenž obyčejně v plameni tom nalézá svou záhubu.

Praha byla za Rudolfa II. skutečně světovým městem v Evropě. Královské Hradčany se svým okolím byly tehdy v plné míře Praze tím, čím byly Tuilerie a Louvre Paříži, totiž střediskem nádherného života dvorského, shromaždištěm kavalírů a nejvhodnější půdou k zapřádání pletich, v jakých španělská politika tehdejšího času i v těch nejnevinnějších poměrech tak velice si libovala.

Teprve za posledních let panování Rudolfova byl tento skvělý život dvorní poněkud zakalen mrakem zádumčivosti, jež se tohoto mocnáře zmocnila a konečně pravým nepřítelem lidské společnosti jej učinila. Prvních dvacet pět let jeho dlouhého panování bylo však nepřetržitým pásmem slavností, veselí, milůstek a jinakých dvorských zábav, pak hříček alchymistických a astrologických, mezi čímž se proplétaly dvorské a politické pletichy nejrozmanitějším způsobem.

V době však, kdy naše vypravovaní poema, jevily se na Rudolfu II. teprve známky nastávající duševní choroby, které ještě nikterak neblahým svým vlivem nepůsobily na čilosť a skvělost dvorského života, ačkoli tu již jiné osobnosti na místě vysíleného a přežilého panovníka počínaly udávati tón. Vedle nejpřednějších kavalírů dvorských, kteří už mocí svých úřadů královský zámek na Hradčanech za druhý domov svůj považovali, byl to především don Julius César, syn samého

Rudolfa II. s Angelikou, dcerou císařského antikváře Marka Strady. Rudolf II. nebyl nikdy ženat, neboť horoskop Tychona Brahe mu jednou zvěstoval smrt rukou synovou, a tak císařský astrolog za slasti manželské hledal náhradu u četných milenek. Jediná Angelika obdařila jej třemi syny a třemi dcerami, z nichž ne.jstarší byl právě zmíněný don Julius César, který se svými oběma bratřími, donem Karlosem a donem Matyášem, náležel k nejrozmařilejším a nejbujnějším kavalírům u dvora hradčanského.

Zádumčivost Rudolfova, která jej vždy více pudila, že se do svých vlastních komnat zavíral s astrology a alchymisty, byla jeho bezuzdným synům a dvořanům vůbec velmi vhod, takže nepotřebovali míti ohledu na osobu panovníkovu, která i při nejbujnějších slavnostech a plesích nedopouštěla zapomínati slušnosti. Hlučný život dvorský se tím jen nevázaněji vyvíjel a zanedlouho zákony španělské dvornosti musely .ustoupiti nevázanosti mravů, jaká u francouzského dvora panovala teprve později za Ludvíka XIV. a XV.

S dvorskými honbami v královských oborách v Bubenči, ve Hvězdě a v Brandýse střídaly se hlučné plesy v síních královského hradu, pak míčové a jiné hry v rozlehlých sadech za Jelením příkopem, divadelní představení — tehdy něco velmi neobyčejného — konečně turnaje a též zápasy divých zvířat, které ohromný zvěřinec Rudolfův v Jelením příkopě svého času učinily tak pověstným.

Neníť tudíž divu, že na Hradčanech a vůbec v bezpočetných palácích pražských dnem nocí panoval nejpestřejší a nejčilejší život, mimo ono křídlo zámku královského, kde byly Rudolfovy umělecké a starožitnické sbírky, v jejichž středu takřka výhradně trávil panovník poslední léta svého žití. Sem nesměla docházeti ani nejslabší ozvěna dvorského hluku, jenž se zato rozléhal tím nevázaněji v ostatních částech hradu.

Nejhlučněji však se vedlo v onom starožitném křídle královského hradu, jež ku Praze jsouc obráceno, děkuje za svůj původ králi Vladislavu Jagellonci, který tam dal zbudovati vzor zvláštní gotiky české proslaveným mistrem.

Mistrem tímto byl náš Beneš z Loun, jehož slávu hlásají hrad Křivoklát, chrámy v Mostu a v rodišti jeho, Lounech, ale především velká rytířská síň na hradě pražském, obecně pod jménem „Vladislavská síň“ známá. Tyto vzory pozdní české gotiky, předchůdci renaissance, vzbuzují vším právem ještě podnes největší obdiv znalců, a zejména Vladislavská síň byla svého času považována za pravý div světa.

A skutečně toto mistrovské dílo Beneše z Loun jest pravým vzorem ušlechtilé vazby gotické a při tom zároveň tak pevné a prostorné, že v něm druhdy byly provozovány rytířské hry a turnaje. Již při korunování Ferdinanda I. na krále českého bylo ve Vladislavské síni konáno skvělé rytířské sedám, jaké obzvláště za místodržitelství rytířského arcikníže Ferdinanda Tyrolského, chotě krásné Filipíny Welserovny, bylo často opakováno. Nejslavnějším sedáním ve Vladislavské síni však bylo to, které dal král Ferdinand I. uspořádati k poctě v Praze meškajícího vévody saského Mauricia roku 1579, při čemž bylo tehdy provedeno více než sto koní. Stěny síně byly ověšeny zlatým brokátem a drahocennými čalouny a z četných svítilen a lustrů zajímal největší pozornost shromážděného panstva obrovský bronzový lustr, jejž město Norimberk věnovalo Ferdinandu I. jakožto důkaz svého uměleckého průmyslu.

Za Rudolfa II. bylo této nádherné síně užíváno k dvorským slavnostem jen v prvních letech, později stalo se shromaždištěm kavalírů a panstva, zvláště když se konaly buď sněmy neb nejvyšší soudy královské, ve staré soudnici čili „soudní světnici“, do níž se vcházelo hned ze síně Vladislavské.

Tím pozbyl jaksi původního svého rázu a stal se během dlouhého panování Rudolfova místem veřejným, kde si dávali šlechticové dostaveníčka, kde milostné pletky se zapřádaly, příležitost k zábavám a známostem se vyhledávala a tu i tam též politické pletichy pěstovaly. Slovem, Vladislavská síň byla šlechtickým kasinem šestnáctého věku, a to v nejvyšším toho slova smyslu.

Této okolnosti použili také četní obchodníci s ozdobným a módním zbožím, jakých tehdy Praha z Francie, Itálie, ano i z Turecka a až z Persie množství hostila, a ti zanedlouho počali ve Vladislavském sále vykládati své krámy. Tu byly krámce zlatníků a stříbrníků, vedle nich sbírky starožitnin z vykopávek římských a řeckých, tam opět lákaly perské šály a koberce, jinde zas turecké damascenky, šavle a dýky, mistři malířští a rytci vykládali tu své nejnovější plody na odiv, mezi těmi střídaly se sbírky vyřezávaných kamenů, pamětních peněz a tisíců jiných ozdob a umělůstek, které v našem věku každému salonu slouží k okrase. Byla tedy Vladislavská síň vzorem toho, co se nyní nazývá bazarem, jenže to byl bazar šestnáctého věku, totiž mnohem původnější, mnohem skvostnější, a co nejvíce váží, každou dobou roční od nejvzácnější společnosti s oblibou vyhledávaný a navštěvovaný.

A v tuto místnost, kterou každý cizinec do Prahy přišedší především musel navštíviti, chtěl-li vznešený a krásný svět pražský seznati a v něm se uplatniti, v tuto místnost uvádíme také svého čtenáře, aby blíže v ruch a skvělost její nahlédl.

2.

Bylo to v masopustní době roku 1608.

Masopust tohoto roku slavil se v Praze tím hlučněji a slavněji, ježto za posledních let u dvora císařova pro nešťastně vedenou válku s Turky žádné veselosti nebylo, následkem

čehož také panstvo v radovánkách svých přes obyčejnou míru nevycházelo.

Leč během předešlého roku nejvyšší vojevůdci císařští Bašta v Sedmihradsku a Belgiojoso v Uhrách tak šťastni byli, že Turka porazili a ze znamenité části těch zemí vytlačili. Tím se rozjařil duch císaře opět jednou neobvyklým ohněm, oddával se radovánkám a pozval ke svému dvoru některá z arciknížat, příbuzných svých, a panovníků německých, na jejichž poctu se slavností a plesy na Hradčanech jen střídaly. Zvláště v masopustě byl prováděn pravý rej, jímž měla zdrženlivost předešlých let úplně býti nahrazena. Jednotliví kavalíři čeští závodili s cizími vyslanci ve strojení plesů a zábav, jichž se císařští princové a cizí panovníci ochotně účastnili.

Také Vladislavská síň byla nyní mnohem četněji navštěvována a stala se skutečným střediskem kavalírů a dvořanstva, kteří se vespolek umlouvali o nových zábavách.

Tak jednoho dne na začátku února nalézáme zde přehojnou společnost, jež mezi krámci prodavačů se čile pohybujíc, tu a tam u zvláštních uměleckých výrobků neb novotin se zastavuje, poklony se známými vyměňuje, dámám se dvoří a nejčastěji lehkému hovoru se oddává.

Jsou to nejvíce mladí kavalíři v nádherném španělském obleku, tu a tam jeví se některá staročeská šuba na těle venkovského šlechtice, opět jinde viděti postavy umělců, básníků a učenců, kteří dvoru císařskému k takové okrase sloužili, a mezi tím vším jako víly vznášely se lehkým krokem dámy, oblétané kruhem dvořících se mladíků, z nichž každý jen o nejgalantnější průpovídce, o nejzdvořilejším posunku přemýšlel.

Všude panovala největší nenucenost, a ač se tu i někteří z vznešených hostů císařových procházeli, přece se tím nikdo nedal ve své veselosti mýlit.

Jako bzučení včel, tak se to rozléhalo po celém sále, a jen jednotlivé hlasitější výkřiky neb hlučnější smích nad některým podařeným vtipem bylo rozeznati z této spousty sterých hlasů. Nikdo se nestaral o druhé a přece se všickni znali a jako sobě rovní si počínali.

Nejhlučněji se vedlo v jedné skupině mladých kavalírů, která obklopovala muže prostřední, dosti otylé postavy, jenž biret maje s hlavy sňatý, dával tím najevo, kterak uznává, že je ve vznešené společnosti. Švitorné a bezohledné jeho odpovědi, jimiž byl na každý útok kavalírů přihotoven, svědčily však dostatečně o tom, že není nováčkem v takovém kruhu a že dovede užíti svého přirozeného vtipu proti každému.

Tento otylý mužík, oděný dosti jednoduchým oblekem, který se svou prostotou od nádhery ostatních tím více odrážel, nebyl nikdo jiný než ŠimonLo raničky z Budče, korunovaný poeta Rudolfa II“ významný typ své doby a representant tehdejšího rýmovnictví.

Bylo mu tehdy něco přes padesát let, ale posud byl velmi čilý a lalok jeho pod bradou a zarudlý nos dosvědčovaly, jakým byl ctitelem boha Bakcha, jejž ve svých verších tak často opěvoval. Z malých jiskrných očí šilhal při každém pohledu satyr a v masitých tvářích jevila se prostomyslnost, která však mnohdy bývá vhodným štítkem prohnanosti. Dodáme-li k tomu, že z dlouhánského pera na biretu, z hojných stužek na pláštíku a na spodkách, pak z hrubého měděného řetězu s medalionem, jenž se mu na prsou klátil a zlatý řetěz císaře Rudolfa nahrazovati měl, značná část ješitnosti vysvítala, tož máme úplný obrázek „korunovaného“ Músy z Budče před sebou.

Kolem básníka stálo několik mladých kavalírů, kteří ze Šimona činili terč svých vtipů.

Mluvte cokoli chcete, korunovaný básníku, volal“ veselým hlasem mladý krásný kavalír, jenž byl pod jménem moravského rytíře Hrobského od pana Smiřického do

šlechtické společnosti pražské před nedávném uveden a zde si hned mnoho přátel získal, „mluvte, cokoli chcete, svým ‚Triumfem' včera provozovaným byste si od císaře Rudolfa vavřínového věnce nedobyl, jakého se vám za ‚Kupidovu střelu' dostalo!“

„Ne, ne! Porážka vaše byla úplná!“ dokládal pan Jan z Helfenburku, dosud plukovník v císařském vojště, nyní však už dlouho rozmařilostí a hýřivostí svou známý šlechtic, „nescházelo, že aby obecenstvo básníka vypískalo.“

„Já měl na to tisíc chutí!“ prohodil třetí. „A kdyby nás byl don César nezdržoval, zajisté by se vám dostalo té pocty, jaké vám mistr Bacháček už dávno přeje, co jste se opovážil plésti se mu do dramatického řemesla.“

„Á myslíte, pánové, že bych nevěděl, odkud vítr věje?“ odsekl Šimon Lomnický a potutelně s druha na druha pohlížel. „Však dobře vím, kterak jste se předevčírem u pana z Helfenburku umlouvali, že můj nový dramatický plod vypískáte! Nuže, proč jste to neučinili?“

„Ale u ďábla!“ vzkřikl pán z Helfenburku, „kdož vám kázal takovou věc na divadlo uváděti, jako je Vzkříšení Páně? Ci jste si spletl masopust s postem?“ „A což není v mém ‚Triumfu' dost veselých výstupů? Netleskalo obecenstvo, jakmile apoštol Petr s Janem vystoupili? Nebyly jejich narážky na česká piva provázeny bouřlivým potleskem? He? Nesmál se sám pan Petr Vok z Rožmberka, až se za břich popadal, když apoštol Petr prohlásil pivo lomnické a třeboňské v Čechách za nejlepší[*)]?“

„Nu, to jsou ty jediné dvě figurky v celém kuse, které dovedou polechtati,“ dosvědčil Helfenburský, „ale vše ostatní je tak nudné jako postní kázání u otců jesuitů.“

„Vím, že jesuity nyní nenávidíte, pane z Helfenburku,“ odtušil jaksi úsměšně Lomnický, „co jste z katolické víry na protestantskou přestoupil, jsou vám kázání solí v očích.“

Plukovník se hlučně zachechtal a pravil:

[*)] V Lomnického dramatické hře „Triumf“ jsou skutečně tyto scény.

„Učinil byste lépe, Šimone, kdybyste následoval mého příkladu a stal se podobojím. Nemusel byste pak podobné postní nudnosti psáti. A poněvadž máme do postu ještě daleko, tedy jste nás mohl svého ‚Triumfu' ušetřiti a sám porážku minouti."

„A spasitelná naučení mého kusu nepovažujete za nic, pánové?" zvolal Lomnický s vážným výrazem, jenž mu však právě tak slušel, jako satyrovi oblek kapucína. „Vy, kteří takových sentencí nejvíce potřebujete? Pro koho píši své traktáty o ctnostech křesťanských než pro hříšníky vašeho druhu?"

Všeobecný smích nastal ve shromáždění.

„My si béřeme příklad z vás, vy mravokárce!" zvolal Jan z Helfenburku. „Šimon Lomnický z Budče, vtělený patriarcha Bakcha a Venuše, chce nám pojednou kázati o ctnostech ? Neopakujte těch slov před donem Césarem, jenž právě k nám přichází, sice vás okamžitě propustí ze své služby a dovolí nám budoucí vaše ‚Triumfy' do sytosti vypiskati!

Však princ jediný z vás je přístupen mým naučením," odsekl dvojsmyslně Šimon, „a doufám, že jej brzo uvedu na cestu ctnosti!"

Nový smích následoval Netlachejte Simoně, řeči takové dnes jen nudí," osöpil se na básníka Hrobský a polohlasně doložil: „Raději mi rcete, jak vás Ludmila Loubská přijala, když jste jí doručil můj lístek."

„Až později," odvětil Šimon, „ačkoliv vám mnoho nadějného vyřizovati nemohu."

Hrobský si vzdychl a jeho čelo se svraštilo. Básník pak zhluboka se ukláněje, pokročil vstříc donu Césarovi, který se dvěma kavalíry k našemu skupení přicházel.

Don César čítal té doby devatenáct let věku, ačkoli se zdál mnohem starším. Vysoká postava jeho byla ztepilého růstu, obličej mužně krásný, ačkoli již jevil hojné stopy nemírného požívání rozkoší života. Líce pozbyly mladistvého nádechu,

oko bylo poněkud zakaleno a modré kruhy pod očima svědčily o nocích, u oltáře Bakcha a Venuše probděných. Chování jeho však bylo zcela kavalírské, takže mohl býti za vzor mladého šlechtice pokládán, jestliže se nekladly na váhu duševní vlastnosti.

Lehkým kynutím ruky pozdravil kavalíry, mrštil rukavičkou hluboce se klanějícímu Lomnickému ve tvář a zvolal:

„Aj, panstvo, zdá se, je jak náleží veselé! I já chci dnes býti vesel, neboť sám můj císařský otec je tak dobrého rozmaru, že slíbil před chvílí navštíviti divadlo v míčové síni!“

Lomnický sebou trhl, jako by se jej dotkla elektrická jiskra.

„Probůh, done Césare,“ zvolal plukovník z Helfenburku v líčeném úžazu. „Dopustíme se urážky jeho Milosti císařské, přivodíme-li, aby byl ‚Triumfu' přítomen!“

„Zádumčivost jeho, načas tak šťastně zapuzená, zachvátí jej hned v prvním výstupu a nikdo již ji nezapudí!“ dokládal Hrobský.

Uražený básník ‚Triumfu' mrštil na oba posměváčky nejlítějším ze svých pohledů.

Don César se lehce usmál a pohlédnuv stranou na rozčepýřeného Šimona, odvětil:

„Vy, pánové, jste nenapravitelní odpůrcové Musy Budečské, která si mne svým mecenášem zvolila.“

„Proč se však chce rovnati lehkokřídlému Aristofanovi, kdo má olověné podešve na nohou!“ zvolal úsměšně jeden z kavalírů, který si zakládal na svém klasickém vzdělání. „Mne věru míčová síň na Malé straně již nespatří, dokud Thaliina kára odtamtud zas vypovězena nebude.“

„Mějte milosrdenství s nebohým básníkem,“ mluvil don César dále, „který budoucně Pegasa svého lehčeji osedlá. Viď, Šimone,“ obrátil se k tomuto, „že si svým příštím ‚Triumfem' také skutečný triumf připravíš?“

„Bude-li mi vaší ochrany, princi, i dále popřáno," odpovídal ochotně básník a vypjal se na výsluní levobočka Rudolfova, „pak dokáži těm pánům, co jest Musa Lomnického, a přisámbohu, že budou litovati úštěpků svých, až sama sebe v mém kuse na divadle spatří! Taková bude pomsta básníkova!"

„Nu, takový trest podnikneme už ve prospěch kusu samého!" smál se Helfenburský. „Pak aspoň uvidíme pravé kavalíry na prknech a nikoli nudné figury apoštolské a farizejské."

Beru tě za slovo, Šimone," pravil don César, obětuj Muse to nejvzácnější, aby ti dovolila sepsati kus jaký by se vyrovnal kusům anglické společnosti, která právě do Prahy přibyla a od mého císařského otce před čtvrt hodinou dostala povolení na představení v míčové síni malostranské."

„Ah, anglická divadelní společnost zde?" divili se kavalíři v kruhu, neboť jim tato zpráva byla skutečnou novinkou.

„Vím již o tom, vím," pohodil Šimon Lomnický hlavou a opovržlivý úsměv pohrával mu kol úst, „není tak mnoho na kusech těchto, a jsem přesvědčen, že žádný z nich nedojde té pochvaly, jako pouhé moje scénv s Petrem a Janem z ‚Triumfu'. A jak by také mohlo na nich co kloudného býti, když všecky pocházejí od jednoho rýmovníka? Ptám se, zač asi stojí kusy, jichž tři i čtyři za jediný rok jsou sepsány, jako kusy onoho herce Shakespeara, které teď jeho společnost zde hodlá provozovati? Já pracoval dvě léta o jediném ‚Triumfu' a těmto přesyceným pánům přece se nelíbí!"

A vítězným pohledem rozhlížel se po kavalírech, kteří tázavě pohlíželi na dona Césara.

„Jaká to společnost, done Césare?" tázal se Hrobský. „Na svých cestách jsem byl v Londýne přítomen divadelnímu představení Spencerovy společnosti, a tam mne divadelní kus téhož Shakespeara ‚Romeo a Julie' velice bavil."

J(Ano, pane," odvětil don César, „je to tatáž společnost Spencerova, kterou jste viděl v Londýně. Ředitel Spencer vydal

se loňského roku na cesty po Evropě a přibyl až do Pasova a do Štýrského Hradce, kde mu arcikníže Leopold a Ferdinand souhlasně doporučili, aby se odebral do Prahy a císaře hleděl pobaviti svými komediemi. Spencer přibyl tedy se svými komedianty do našeho města a již dnes v míčové síni provozovati bude řečenou komedii ‚Romeo a Julie'."

„A skladatel toho kusu je mezi těmi komedianty?" tázal se dychtivě Hrobský. „Poznal jsem jej v Londýně a obnovení té známosti by mu v Praze posloužilo."

„Ano, Shakespeare hraje sám ve svých kusech," odvětil don César, „a byl dnes zároveň se Spencerem císaři představen."

„Je to krásný muž, jenž představoval v Londýně ženské ve svých kusech," vysvětloval Hrobský, „a veselý společník mezi kavalíry, jako tuto náš Lomnický," doložil s ironickým úsměvem, „jenže ten mne včera při svém ‚Triumfu' nudil, zatím co v ‚Romeo a Julii' se dnes výborně hodlám baviti."

Lomnický se ušklíbl a odsekl:

„Znám tu historii už tehdy, pane Hrobský, kdy vás váš preceptor v Olomouci po prvé učil znáti abecedu. Je to zdramatisovaná povídka veronského spisovatele Girolama della Corte, která v jeho sbírce povídek před desíti lety vyšla a z níž nestydatý komediant anglický kusy svoje upřádá. Tak jen vrána cizím peřím může se zdobiti, Šimon Lomnický takových kumštů nezná."

Pohodil zase opovržlivě hlavou a otočil se na podpatku, aby nahlížel v nové rytiny, které proslavený rytec Sadeler na svém krámci právě vyvěšoval.

Vy Pánové, jste příliš přísní k našemu básníkovi," mluvil don César, „přisvědčte jen, ze vám svými verši způsobil mnohou kratochvíli.

„Nemo propheta in patná!" ozval se Lomnicky, jenž dosud dobře naslouchal, aniž se vsak obrátil.

Skutečně nebylo to tak zle míněno, Šimone,“ zvolal „Hrobský a udeřil uraženého básníka na rameno, neníť většího ctitele Musy vaší nade mne a přisámbohu, že vyměním tento váš měděný řetěz za zlatý, když'sám nějaký kus napíšete o tom zamilovaném párku veronském.“

„Aby se bral touže cestou jako řetěz, jejž za ‚Kupidovu střelu' od císaře Rudolfa obdržel?“ smál se plukovník z Helfenburku. „Jen mu nechtě, rytíři Hrobský, ten měděný, který nejlépe sluší k jeho nosu.“

Hlučný smích vypukl po těchto slovech.

„Pane z Helfenburku, tupte mé verše, však nosu mého se nedotýkejte!“ vzkřikl Šimon Lomnický a jako rozdurděný krocan postavil se proti Helfenburkovi. „Nosu svého tupiti nedám, nebo přisámbohu …“

A udeřil pravicí na jílec svého kordiska, hledě si při tom dodati co nejzuřivějšího vzezření.

To se mu však tak málo podařilo, ba jeho lalochatý obličej nabyl v tomto okamžiku tak směšného výrazu, že se celá společnost dala do veselého smíchu, jenž pozornost celého shromáždění ve Vladislavské síni vábil na sebe.

„Dosti, pánové, těch špičatých řečí,“ přerušil don César velitelským hlasem smích, „zachovejte si dobrý rozmar až k večerní komedii, po níž se všichni v mém příbytku pod Petřínem shromáždíte, kam vás vespolek zvu!“

Pokynul lehce hlavou společnosti a kráčel síní dále ke skupení, jež se shromáždilo kolem arcikníže Leopolda Pasovského.

„Mne v míčové síni neuvidí,“ zamručel Šimon Lomnický a mrzutě si nasadil biret na hlavu.

„Měl byste tam přece jíti, abyste poznal, kterak komedie psáti!“ škádlil jej Helfenburský a rychlým krokem ubíral se kolem básníka, jehož se po celou tu dobu tolik nazlobil.

Lomnický zaťal za ním pěst a cosi zahučel, leč bylo na něm vidět, že jeho zlost je vlastně líčená a že podobným výjevům

mezi kavalíry je už dávno uvyklý a nikterak si jich k srdci nebéře.

Rytíř Hrobský poklepal mu opět na rámě a pravil:

„Jste mi dlužen ještě odpověď k otázce o dodání mého lístku. Nuž, mluvte nyní!“

„Pojďte k oknu, pane rytíři, kde můžeme svobodněji mluviti, než v této tlačenici.“

A ubíral se středem celého množství k poslednímu oknu síně, kdež tajným rozmluvám nepřekáželi zvědaví svědci.

3.

Rytíř Vilém Hrobský, o němž jsme již řekli, že byl od Jana Jaroslava Smiřického ze Smiřic ve vznešené kruhy pražské uveden, přibyl asi před půl rokem s doporučujícími listy z Moravy do Prahy, a ač mnoho bližšího o jeho rodu a původu nebylo známo, přece se brzo poznalo, že je dokonalým kavalírem, jenž už přední města evropská byl seznal, a že zároveň značným bohatstvím vládne. O původu tohoto bohatství se vyprávělo, že pochází od bohatého strýce, ačkoli se rytíř Hrobský všem poptávkám po svých rodinných poměrech dovedl vždy obratně vyhýbati.

Za účel své cesty do Prahy udával pouze svou zábavu, ačkoli bylo patrno, že se mladý kavalír též vážnějšími věcmi zabývá a zejména o běhu veřejných záležitostí se poučovati dává, které ovsem toho času jak v náboženském, tak i v politickém ohledu pozornost každého muže ve velké míře vymáhati počínaly, takže ony snahy rytíře Hrobského vlastně nebyly nápadné.

Bedlivější pozorovatel by byl poznal, že se pod rouškou lehké mysli u mladého muže ukrývají vážnější touhy a směry, pozorovatelů takových však v tehdejší společnosti pražské nebylo.

Proto také nebylo v tom nic zvláštního vyhledáváno, když se rytíř Hrobský nenápadným způsobem vyptával po všech poměrech pana Jana Albína z Helfenburku, k němuž se ve společnostech častěji hleděl přiblížit, aniž s ním však byl v bližší styky neb dokonce přátelství vešel.

Ke krásnému pohlaví choval se sice zdvořile a úslužně, ale posud se žádná z dám ode dvora nemohla chlubiti, že by trvalejšího dojmu na srdce mladého krásného kavalíra moravského byla způsobila.

Leč i v tomto ohledu měla hodina rytíře Viléma Hrobského udeřiti.

Na plesu v paláci pana Petra Voka z Rožmberku spatřil totiž lepou dívku, k níž hned při prvním spatření zahořel nejprudším ohněm lásky.

Ludmila Loubská z Lubu byla však také zjevem andělským, jenž byl s to v každém mladém kavalíru vyvolati nejhoroucnější lásku. Na onom plesu v paláci Rožmberků na Hradčanech, kdy svým bratrem Janem po prvé v tak zvaný dvorský svět byla uvedena, vzbuzovala krásou a prostomilým chováním všeobecný obdiv, hejno kavalírů se jí se všech stran dvořilo a brzo byla ústy těchto mladíků vyhlášena za královnu plesu. Sám don César věnoval jí po nějakou chvíli pozornost a poctil ji dvěma tanci, o kteréžto vyznamenání nejpřednější dámy dvorské zápasily, neboť don César při všem svém záletnictví přece činil velké rozdíly v udělování své přízně.

Také Vilém Hrobský byl celý okouzlen zjevem tohoto děvčete, které, ač teprv čítajíc asi šestnácte let, přece již prvním vstoupením svým do světa tak neobyčejnou pozornost na sebe obrátilo. Neméně pak jméno slečny Loubské z Lubu velký dojem v mysli jeho způsobilo. A zvláště tato okolnost to byla, jež Hrobského pobádala, ucházeti se o lásku Ludmily Loubské.

Po celou dobu plesu neopouštěl kruh, jenž kolem Ludmily činil pravou hráz kavalírů, snažil se vejíti v bližší přátelství s Janem Zikmundem Loubským z Lubu, jenž svou sestru pod

dozorem obstárlé strýně na ples a do světa byl uvedl — leč po několikahodinném namáhání musil se přiznati sám sobě, že se ani o krok blíže k cíli svých přání nedostal. Ludmila přijímala se stejnou dvorností poklony všech kavalírů a zdálo se, že žádného nevyznamenávala.

Hrobský proto pomýšlel na jiný prostředek, kterým by si mohl zjednati přízeň spanilé dívky. Náhoda mu přivedla ještě na plesu v cestu korunovaného básníka Lomnického z Budče, jehož ihned žádal o sepsání nějaké ódy neb nějakého dithyrambu na slečnu Ludmilu Loubskou.

Lomnický vyhověl jeho praní a překvapil jej druhého dne tak mistrnou ódou na spanilou dívku, již s vycházející jitřenkou porovnával, ze Hrobsky poetu zasypal zlatem a od jeho básnického plodu si sliboval nejlepší výsledek.

Zároveň nařídil Lomnickému, aby báseň v nádherné skřínce dodal slečně Loubské, jež přebývala v domě svého bratra pod Petřínem, leč nesměl prozatím zjevovati jméno kavalíra, od něhož báseň pocházela. Tímto tajemným způsobem chtěl vzbuditi dívčino účastenství a osobnost svou aspoň pro počátek odíti jakousi září.

Korunovaný básník, maje do všech šlechtických domů přístup, kde pro jeho rozmarnou povahu jej rádi vídali, doručil milostné poslání Ludmile, která s líbezným úsměvem je přečtla a ještě líbeznějším způsobem Lomnickému nařizovala, aby dík její don Césarovi oznámil.

„Nikoli, spanilá slečno, nesmím ani díků přijímati ani vyzraditi, od koho tyto nadšené verše pocházejí. Je to hold kavalíra, jenž oslněn vaší krásou a líbezností, nepřeje si vycházeti na výsluní, dokud není ubezpečen, že mu záře vašeho oka mrakem nevole nebude zastřena.“

„Jste věru dobrý posel, pane Lomnický,“ odvětila s úsměvem dívka, „ač jako básníkovi by vám příslušelo původnějších obrazů v řeči užívati, než jakého jste právě nyní užil.“

„Jak to, slečno? Výčitka nepůvodnosti je pro mne nejbolestnější: neboť právě proto nečítám řecké ani římské klasiky, abych snad někdy obrazů jejich a přirovnání neužil a tak se nepřipravil o původnost.“

„Jste přece na omylu, pane Lomnický, obraz onen, jehož jste tuto použil, slyšela jsem týmiž slovy na plesu u pana Petra Voka z Rožmberka, a to z úst dona Césara. Pročež soudím, že i tato pěkná báseň pochází od něho.“

Ludmila Loubská setrvala skutečně v domnění, že don César, jenž na řečeném plesu na ni učinil tak velký dojem, je skladatelem zaslané ódy, a proto tím líbezněji kochala se vzpomínkou na tohoto dvorného kavalíra, jehož pravá povaha jí ovšem nebyla známa.

Lomnický pak se střežil, aby Hrobskému zjevil, koho Ludmila má za zasilatele básně, a nechal tudíž věc dále se zapřádati. Hrobský byl na všech plesích, kde i Ludmila se svým bratrem se objevila, přicházel vždy do Vladislavské síně a do ostatních částí hradu, kdykoli si tam zbožňovaná dívka se svou strýní na procházku vyšla, slovem, stal se pravým sloužícím kavalírem obou dám, ačkoli se nedalo určiti, zdali jim služby jeho byly tak vítány, jako byly jím ochotně konány.

Konečně se Hrobský osmělil, že dal Lomnickým složit milostný lístek, v němž především sebe za původce a zasilatele oné ódy prohlašoval a pak horoucími slovy vyznával svou lásku.

Tento lístek měl Ludmile býti doručen opět Lomnickým, ten však navrhl, že lépe se k tomu hodí komorná Ludmilina, kterou zlatem také ihned pro pana Hrobského získal.

A právě o výsledek tohoto lístku šlo rytířovi dnešního dne, když se ve Vladislavské síni netrpělivě tázal básníka, kterak jej Ludmila přijala a jaká naděje mu kyne.

Oba se tedy odebrali v ústraní a zde mladý kavalír s dychtivostí opětoval svou otázku.

„Nečiňte si nějakých naději, pane Hrobský,“ započal básník, „v tomto sadě vám blaho nevzkvete.“ Co pravíte ? Žádné naděje! Ale vzdyt mou odu přijala!“ zvolal Hrobský nemile překvapen.

‚Četla prý jen po tak dlouho, pokud neznala autora“ jakmile se však z lístku vašeho dověděla, že od vás pochází, tu prý ji již nebude čísti a zároveň vám ji vrací.“

A přitom vytáhl zpod pláštíku ozdobnou skřínku oblé podoby, v níž byla uložena na svinutém pergamenu krásně psaná óda Lomnického.

Hrobský se bolestně zasmušil při této zprávě.

Lomnický cítil s ním útrpnost a pravil:

„Nevykládejte toto jednání dámě ve zlém. Slečna Loubská věnovala již svou milost jinému.“

„Nezbývá mi tedy naděje?“ zvolal Vilém a prudce uchopil básníka za ruku. „Mluvil jste pravdu, Šimone? Ci jste jen obyčejné své žerty se mnou tropil? Pak, přisámbohu, by vás moje pomsta neminula!“

„Tuším, že vrácená vaše báseň dostatečně dotvrzuje má slova,“ omlouval se poeta, „mimo to jsem i z jiných známek polovičních zpráv seznal, že slečna Ludmila již zadala své srdečko jinému. Jsou komorné takových slečinek mnohdy švitorné a málokdy jim ujde nějaké tajemství jejich vnadných velitelkyň.“

„Víte o tom něco bližšího, Lomnický?“ zvolal opět Vilém v neobyčejném rozčilení mysli, „mluvte rychle, co jste se o lásce Ludmilině dověděl?“

„Nevím posud nic bezpečného, pane Hrobský, vše jen pouhé domněnky mé z prohozených slov a náhodných výjevů, ačkoli se časem domněnky moje nápadné srovnávají s pravdou.“

„Kdo jest můj sok, jenž se opovážil mne ze sedla svrhnouti?“

„Ve svém rozčilení volíte vždy nevhodné obrazy a přirovnání, pane Hrobský!“ káral jej básník hlasem, v nějž se marně snažil vložiti jakousi vážnost, „pak není divu, když tak jemnocitná dáma nenalézá obliby ve vašich slovních hříčkách.“

„Netlachejte, Simoně, a rcete mi, kdo jest můj sok, abych se pomstil za tuto porážku!“

„A což kdybyste se pomstil nevinnému?“

„Jest vinným a já nikdy ještě takovou potupu nenechal bez trestu.“

„A přece on sám nepotřebuje míti tušení o citu, jejž v Ludmile Loubské vzbudil. Skutečně tento mladý kavalír neví posud nic o slečnině lásce, ba vždy ve společnosti jen chladně k ní se chová.“

Hrobský si poněkud oddychl.

„Ludmila tedy miluje beznadějně? Pak jsem tím spíše jist svým vítězstvím, až sezná své zklamání. — Kdo je tedy předmět její lásky?“

„Toho ovšem nevím z jejích úst,“ usmál se básník, „ale zde právě nastávají mé domněnky.“

„A jaký byl váš první vývod?“

„Ze slečna Ludmila, domnívajíc se, že óda pochází od dona Césara, nemůže milovati jiného než prince.“

„Don César by byl tedy tím šťastným pozemšťanem!“ zvolal Hrobský a lehce zbledl, neboť uznával, jak nebezpečného soupeře by mu tu bylo přemáhati.

„Tak jsem soudil hned s počátku, když jsem seznal omyl slečnin stran oné ódy, a pozdější závěrky mne v tomto domnění jen utvrdily.“

„A co jste dále shledal?“

„Že si slečna Loubská zamilovala dona Césara hned při prvním spatření na plesu pana Petra Voka z Rožmberka, kde ji náhodou před jinými slečnami vyznamenal.“

„A od té doby se s ní již nesetkal? Nikoli neboť nemá ani tušení o lásce tohoto děvčete, jehož prostota ovšem není podle

kořeněné chuti jeho. Až slečna Ludmila ztráví nějaký čas ve dvorských kruzích a sezná zde všechny ty tisíceré prostředky, jimiž dámy kavalíry k sobě dovedou poutati, pak snad i don César pozdvihne k ní své oči. Teď však zdá se mu býti jen skromnou fialinkou a on miluje jen plné růže.“

„Jste přesvědčen o tomto jeho smýšlení, Lomnický?“ tázal se Vilém se vzrůstající nadějí.

Lomnický neodpovídaje pokrčil jen rameny.

„Vy, Šimone, musíte mi býti nápomocným. Jakožto důvěrník dona Césara seznáte snadno, kdykoli by mi s jeho strany nějaké nebezpečí hrozilo, a na druhé straně opět se spojte s komornou Ludmilinou, abych byl vždy zpraven, kam vychází a kde bych se s ní setkati mohl.“

„Pro tento okamžik vám mohu posloužiti já, pane Hrobský,“ odvětil básník, „vím z úst slečny samé, že dnes během dopoledne navštíví se svým bratrem a strýní Lví dvůr v Jelením příkopě, aby seznala i tuto část hradčanských vzácností. Tam tedy možno vám se s ní setkati.“

„Děkuji ti, Šimone,“ zvolal Hrobský opět rozjařen, „vše skončí se co nejlépe, a také tebe slíbený zlatý řetěz nemine, byťs ani žádného „Triumfu“ již nenapsal.“

Po těchto slovech kvapil z ústraní opět do sálu, odkud se mezitím společnost zčásti vytratila a zčásti se obrátila do jiných částí hradu.

Lomnický se hluboce uklonil za odcházejícím kavalírem a pravil sám sobě:

„Tuším, že Lví dvůr dnes zábavné divadlo uvidí, neboť také don César chce tam krmení nově přivezeného lva berberského býti přítomen. Šimon nesmí tedy takové divadlo opominouti.“

A odcházel zvolna za Hrobským ze sálu.

4.

Nastínili jsme už krátce, kterak královský hrad pražský za věku Rudolfova choval v sobě nejvzácnější sbírky umělecké a přírodní, jakými se té doby žádné jiné sídlo panovnické v ostatní Evropě nemohlo vykázat. Sbíralť Rudolf II. bezpočetnými agenty svými s náramným nákladem peněžitým vše, co se mu jen vzácným a pamětihodným zdálo. 2e se sbírání toto dalo bez pevného vědeckého plánu, to sluší více přičítati celé době tehdejší a jejímu směru, jejž i nejvážnější odvětví vědy osobním choutkám podřizovala a astronomii na astrologii, chemii na alchymii snížila.

K osobním těmto libůstkám uměnímilovného Rudolfa II. patřily také zvěřince, jichž měl v Čechách několik, pak dvě obory zvláště blízko u Prahy, jednu totiž u Ovence, druhou u královského letohradu Hvězdy. V obou těchto oborách byla chována sice už za předešlých panovníků českých vysoká zvěř, největší péče však věnována jim byla za Rudolfa. Bylo tu množství jelenů, daňků a srnek, pak i buvolů, turů a asiatských ovcí, což vše k častým honbám dvorním příležitost zavdávalo.

Pro své vlastní vyražení choval pak císař v Jelením příkopě na severní straně královského hradu pěkný výběr podobné zvěře. Avšak Rudolf, Jehož mysl byla především obrácena na dosažení všeho tohoto vzácné a neobyčejné bylo v Čechách, nemohl ovšem přestávati na domácí této zvěn a založil tedy na levém svahu Jeleního příkopu zvláštní zvěřinec, v němž by na odiv vystavoval také dravé šelmy mimoevropské, jmenovitě lvy, tygry, pardály, levharty a podobné.

Pevně ohrazená a zároveň pečlivě upravená tato část Jeleního příkopu byla nazývána „Lvím dvorem“, neboť tam povždy několik těchto králů zvířectva bylo chováno a pozornost návštěvníků byla také především obrácena jen k těmto šelmám. Některé z těchto obyvatelů pouště císař obdržel darem od rozličných panovníků a legátů ze zemí východních,

jiné pak dal za veliké peníze z cizích krajů přivézti. Jak znamenitě dražší a vzácnější takové dravectvo z jiných dílů světa muselo býti v srdci střední Evropy, pozná snadno každý, kdo porovná obtížný dovoz za oněch časů se střelhbitým spojením zemí a dílů světa za našich dnů.

Proto byl také hradčanský zvěřinec proslaven v celé střední Evropě a nikdo z četných cizinců, kteří té doby do staroslavné Prahy zavítali, neopominul shlédnouti tuto vzácnost, o níž se v cizině tak neobyčejné divy vypravovaly. Zejména dvůr lví těšil se neustále hojné návštěvě, neboť Rudolf II. právě v tomto oboru snažil se zvěřinec svůj největšími exempláři zásobiti, jakých posud v Praze nebylo vídáno. Slušíť totiž podotknouti, že už ve 14. století byli na Hradčanech chováni lvi, jak ze zápisků v obecních knihách hradčanských z r. 1395 o Matěji, strážci lvů královských, vysvítá. Ano, zdá se, že od této doby na hradě pražském bývalo vždy několik lvů, snad i jako živoucí representanti královského erbu českého, asi v tom způsobu, jak se v švýcarském městě Bernu medvědi posud krmí pro oslavení bernského znaku. Aspoň nalézáme v 15. století a ještě častěji v 16. několikeré zmínky o lvím dvoru hradčanském, načež za doby rudolfínské došel největšího rozšíření a nejslavnější své pověsti.

Jak současné prameny obšírně vypravují, rozkládal se za Rudolfa II. lví dvůr na severní straně hradu, hned u mostu pražského, a táhl se po stráni Jeleního příkopu až skoro k letohrádku Ferdinandovu. Dravci byli zde drženi dílem v dřevěných, dílem ve zděných přihrádkách neb klecích a celý lví dvůr byl obehnán silným plotem. Vedle obydlí lvů, tygrů, pardálů atd. byly postaveny klece rozličných vzácných ptáků, v době, kdy se odehrává naše vypravování, bylo tam jmenovitě velkých orlů a pěkných papoušků. Císař sám si oblíbil bílého papouška, tak řečeného Cacadou, pták ten uměl více slov španělských vyslovovati a dostal se po smrti Rudolfově Juliovi

Jindřichovi, vévodovi sasko-lauenburskému, který jej choval po dlouhá léta na zámku slavkovském v Loketsku.

K střežení a opatrování šelem ve lvím dvoře bylo ustanoveno zvláštní služebnictvo a opatřeno dobrým platem. Hodnost strážce lvů neb levhartů byla velmi výnosná, mnohem výnosnější než platy některého z přednějších dvořenínů rodu rytířského. Za tou příčinou byl na začátku roku 1608 svěřen tento úřad od pověstného komorníka Rudolfova Filipa Langa osobě ženské, a to Laurencině Pylmanové, vdově po Tomáši Margarinovi, bývalém strážníku levhartů, která takovou službu konati směla s pomocí potřebného služebnictva. Tato okolnost dá se vysvětliti tím, že strážkyně lvů, Laurencino Margarinová rozená Pyl, manová žena to velmi krásna a telnata, byla ve velké přízni u všemohoucího císařova komorníka, k němuž často docházela, u něho hodovala, klevety a žaloby mu donášela atd“ pročež pan Filip Lang už z vděčnosti jí udělil tento výnosný úřad.

Tím byly zvláštnosti lvího dvora opět rozmnoženy o jedno číslo, neboť Laurencina požívala velké pověsti jako krotitelka divých šelem a kavalíři rádi se dívali, když ve fantastickém obleku vcházela mezi lvy a jiné šelmy, s nimiž neohroženě všeliké žerty prováděla a neobyčejnou moc svou nad nimi stavěla na odiv.

Takovéto divadlo vábilo ovšem tím více vznešeného diváctva do císařského zvěřince, a velká část kavalírů a dam, když dopolední promenáda ve Vladislavském sále byla skončena, pravidelně navštěvovala lví dvůr, aby jednak škádlením papoušků a jiného cizího ptactva, jednak pohledem na rozličné kumšty krotitelky lvů Laurenciny se pobavila.

Tak i v den, kdy se předešle vypravované události ve Vladislavské síni na hradě sběhly, nalézáme četnou společnost ve lvím dvoře v Jelením příkopě, jež se každým okamžikem novými příchozími rozmnožovala.

Roznesla se totiž pověst, že císař Rudolf použije dnešního krásného jitra, aby tureckému vyslanci, jenž právě v těchto dnech přijel do Prahy vyjednávat o mír v Uhřích, ukázal také vzácnosti svého lvího dvora. Na úsudku vznešeného mohamedána císaři mnoho záleželo, neboť tento mohl z vlastní zkušenosti vydati nejspolehlivější soud o původu, síle a velikosti šelem na Hradčanech chovaných.

Strážkyně lvů Laurencina dala také k této slavné návštěvě okázale upraviti lví dvůr a celý zvěřinec, sousední císařská zahrada musela poskytnouti své vzácné květiny a keře, jež byly rozestaveny podél cest a guirlandami jsouce spojeny poskytovaly příjemný pohled. Kolem klecí a přihrádek nastrkáno zeleného jehličí, od jehož temné půdy jednotlivé květiny pěkně se odrážely. Veškeré cesty a stezky po stráni Jeleního příkopu byly posypány drobounkým žlutým pískem, všude panovala největší čistota a pořádek, takže komorník císařův, pan Filip Lang, jenž byl vyslán, aby návštěvu císařovu ve zvěřinci oznámil, projevil úplnou spokojenost se zařízeními strážkyně lvů a na důkaz své blahosklonnosti do plné tváře ji štípl.

Krytou chodbou po Pražském mostě, jež od císaře Rudolfa až u vchodu do císařské zahrady zbudována byla, aby tento panovník i za deštivého neb zimního počasí mohl navštěvovati své zahradní skleníky, bralo se hojné množství kavalírů a dám ke schodům, jež od mostu do Jeleního příkopu vedly, od těch pak se přicházelo dosti širokou cestou, jež byla vroubena po obou stranách vysokým křovím Jeleního příkopu, k vlastnímu zvěřinci, jenž počínal klecemi a příhradami pro ptactvo a menší zvěř a končil pak lvím dvorem, jenž až na konci císařské zahrady přímo pod letohradem Belvederem se rozkládal.

Kolem klecí a menších dvorů hemžilo se už mnoho dvořanů a kavalírů, jen k velkému lvímu dvoru byl prozatím přístup návštěvníkům zamezen, neboť tam dnes nejprve císař se svým hostem, vyslancem tureckého sultána, vstoupiti měl,

aby lvy v původních postavách a přirozeném položení shlédnouti mohli.

Nejčileji probíhal všemi stezkami zvěřince náš rytíř Vilém Hrobský, vyhledávaje v četné společnosti plamen svého srdce, Ludmilu Loubskou, jež podle udání Šimona Lomnického dnešního dne měla navštíviti hradčanský zvěřinec.

Bystrým zrakem probíhal jednotlivé skupiny společnosti, nedbal na pozdravy a úklony svých četných přátel, ale hledaných osob posud se nemohl dopíditi.

Šimon Lomnický, jenž ho až dolů do zvěřince sledoval, sotva se už pachtil za nedočkavým kavalírem, jehož zimničná horlivost vzrůstala každým okamžikem.

„Don César je tamto dole u papoušků," zastavil Lomnický Viléma, když se tento na konci jedné stezky náhle obrátil a pak se setkal s básníkem, jenž sňav biret s hlavy stíral hustý pot s čela.

„Nehledám dona Césara," odsekl mrzutě Hrobský a chtěl se bráti kolem Lomnického.

„Kdo ví, nebudete-li ho zakrátko vyhledávati s touž horlivostí, jako se nyní za slečnou Loubskou pídíte!" odtušil básník a mžoural naň usměvavě šedýma očima.

„Viděl jste slečnu, Lomnický?" tázal se rychle rytíř a chopil prudce básníka za ruku, jíž tento poznovu šátek svůj k čelu pozdvihoval. „Mluvte, kde ji naleznu v tomto nekonečném zvěřinci?"

„Bohužel, neviděl jsem dosud slečny."

„Nezdržujte mne tedy déle!" zvolal Hrobský a chystal se opět zaměřiti v jinou stranu. „Snad ani vůbec sem nepřijde, a zpráva vaše byla mylná!"

„Nikoli, pane Hrobský, slečna Loubská je už se svou strýní zde, neboť u vchodu jsem viděl čekati jejich sluhu s kožíšky, jež dámy svlékly,"

„Ale kde je naleznu? Nelze je v celém labyrintu tomto spatřiti!"

„Pravil jsem vám už, že don César je tamto u klecí papoušků, a nechť mé pero už nedovede nižádného rýmu napsati, jestli slečna Loubská také v tomto okamžiku nenalézá největší obliby ve zdejších papoušcích!“

Hrobský mrštil na básníka nejdivějším pohledem, a ani slova neodpověděv, spěchal v dolejší část zvěřince, kde byly rozestaveny klece a tyčky s ptactvem.

Také zde byla hojná společnost pohromadě, neboť papouškové žvatláním několika naučených slov velkou zábavu způsobovali. Zejména to byl zmíněný už bílý papoušek Rudolfův Cacadou, který mezi jiným pronášel i slova „don César, sem!“ a skutečně také voláním tímto přítomného prince k sobě přivolal. Podělovalť don César při každé své návštěvě tyto opeřence hojností cukru a konfitur, pročež mezi nimi byl už znám a velmi oblíben. Sluhové pak, aby se princovi ještě více zavděčili, naučili papouška Cacadou řečeným slovům, jimiž byl César dnes po prvé příjemně překvapen a tudíž v dosavadním dobrém rozmaru svém ještě utvrzen.

Četný dav kavalírů a paní sestavil se kolem papoušků, jež don César všelijak škádlil a kratochvíli svou s nimi provozoval.

Sem k této společnosti zamířil nyní rytíř Vilém Hrobský.

Jediným hledem přelétl celé shromáždění a v témž okamžiku objevil se lehký mráček na jeho čele.

Šimon Lomnický dobře věstil, pravě, že slečnu Ludmilu Loubskou bude nejlépe hledati nablízku dona Césara. Orlí zrak Vilémův totiž obě hledané dámy spatřil nedaleko prince a častý smích obou svědčil, jak je baví žerty princovy s učelivým papouškem.

Po několik okamžení pozoroval Hrobský s hořejších stupňů, jež vedly do dolejší části zvěřince, skupení toto a jeho zakaboněné čelo počalo se znenáhla opět vyjasňovati.

Seznávalť totiž vždy více, že žerty Césarovy nesvědčily nikterak pouze Ludmile Loubské a přítelkyni její, leč celému shromáždění, které kolem prince bylo: don César poletoval

jako pravý motýl od dámy k dámě, pověděl každé nějaké lichotivé slovo, ale žádná z nich se nemohla chlubiti, že by jí svou výhradní pozornost věnoval, aneb že by jí dával před ostatními nějakou přednost. Také Ludmila Loubská nemohla se těšiti žádnému zvláštnímu vyznamenání se strany princovy a ani žárlivostí zbystřený zrak Hrobského v chování dona Césara k této spanilé slečně nemohl vyslíditi důvěrnější poměr.

„Nuže, pravil jsem dobře, kde by slušelo slečnu Loubskou nejdříve hledati?“ ozval se náhle za Hrobským polodušený hlas Šimona Lomnického.

Rytíř neodpovídal, ale jen souhlasně hlavou pokynul a pak dále shlížel mezi veselou společnost.

„A nebyla pravdivá taktéž moje slova, že don César, jak se zdá, nevidí krásy slečny Loubské?“ pokračoval Lomnický týmž hlasem dále. „Ani nejžárlivější milovník nemůže princovi v tom ohledu něco vyčítati.“

Nyní se teprve obrátil mladý kavalír k básníkovi a s úplně vyjasněnou tváří mu pravici svou podávaje, pravil:

„Jsem přesvědčen o pravdivosti vašich slov, Šimone, don César zdá se býti jinými vděky zaměstnán, než abych já naň musel býti žárlivým.“

Lomnický se potutelně zasmál a výraz jeho obličeje zřejmě pravil, že se zdá býti hlouběji zasvěcen v zamilované pletky svého vznešeného příznivce.

„Rozumím vám, Lomnický,“ odvětil Vilém, jehož pozornosti tento významný výraz v obličeji satirického básníka neušel, „s té strany nemám se čeho obávati. Tím jistěji dojdu tedy touženého cíle vítězství!“

„Jen zmužilému přeje Fortuna!“ volal Lomnický za Hrobským, jenž se stupňů seskákav, zabočil v společnost dona Césara a tak obratným způsobem se pohyboval, že se octl brzo u slečny Ludmily Loubské a mohl jí složiti svou poklonu.

Ludmila sice jen chladně a zdvořile poděkovala mladému kavalírovi, přece však se to nestalo nějakým odstrašujícím

způsobem, který by byl milovníka zbavoval vší naděje do budoucnosti. Naopak všeobecná veselost ve společnosti této měla i na Ludmilu příznivý účinek a se stejnou dvorností přijímala úklonky a lichotivé průpovědi Hrobského, jako to u ostatních kavalírů činila.

Vilém děkoval potají náhodě za to, že dámy bez Zikmunda Loubského do zvěřince přišly, a proto se rychle sám za průvodčího a vysvětlovatele všech vzácností lvího dvora jim nabídl.

Ludmila otázala se dříve zrakem své strýně na toto nabídnutí, a když tato mlčky přivolila, chtěl se rytíř s dámami odebrati do ostatních oddělení zvěřince.

Leč to nebylo nikterak v úmyslu Ludmilině a stručně prohlásila ochotnému kavalíru, že se nehodlá vzdáti zábavné společnosti, jež se seřadila kolem dona Césara.

Hrobský viděl, že je opět svržen se svého nebe, v němž se domníval již výhradně panovati, a musel snésti úsměšný pohled Lomnického, který výjev mezi oběma mladými lidmi pozoroval. Nezbývalo mu však jiné, než poddati se prozatím svému osudu a čerpati aspoň z toho, co mu v tomto okamžiku bylo poskytnuto. Mohl aspoň se zbožňovanou dívkou mluviti, mohl se kol ní pohybovat a všelikými malými dvornostmi a službami se jí zavděčovati, jak to právě náhoda a okolí s sebou přinášely.

Avšak každým okamžikem musel se ke své bolesti a mrzutosti přesvědčovati, že domněnka Šimona Lomnického o tajné lásce Ludmily Loubské k donu Césarovi není bez podstaty, nýbrž že se zakládá na skutečné pravdě. Dívka totiž měla zrak a sluch jen pro císařského levobočka, při každém pohledu naň se jí zaleskly krásné modré oči její, a celá bytost dívčina, jak se zdálo, k němu neznámým pudem se nesla. Jen don César neměl tušení o této tajné lásce, a proto také k toužebným hledům Ludmiliným nemohl odpovídati. Ludmila, jsouc prosté děvče, neznalé způsobů velkého světa, nedala se

odstrašovati touto lhostejností, jíž se prvnímu hnutí srdce jejího za odměnu dostalo, a těšila se již pouhým pohledem, pouhým oslovením dona Césara, když tento v proudu společenské zábavy tu a tam také k ní samé se obrátil.

Vilém Hrobský se právem domýšlel, co v duchu dívčině v tomto okamžiku kolovalo, a posuzuje dobře její povahu, byl přesvědčen, že tato prostá mysl brzy musí dojíti k pravému náhledu o poměru k princovi, a výsledek tohoto seznání musel býti nevyhnutelně ve prospěch Hrobského.

Ustanovil se tedy na tom, že prozatím nebude Ludmilu vyrušovati z jejího klamu a spíše se jiným způsobem o dosažení přízně její domáhati.

Mezitím došla společnost až ke konci tohoto dolejšího oddělení zvěřince a don César vystupoval po druhých stupních vzhůru k oné části, kde byly chovány dravé šelmy.

V tom okamžiku došla však také zpráva, že císař Rudolf právě vychází z hradu, aby se ubíral se svým tureckým hostem do zvěřince. V celé prostoře Jeleního příkopu nastal teď neobyčejný ruch, sluhové a komorníci lítali na všechny strany, aby císařskému průvodu klestili cestu.

Zakrátko obievila se vyschlá a shrbená postava císaře Rudolfa II. na stupních, vedoucích do příkopu, majíc po boku tureckého vyslance, vedle jehož obrovské postavy vypadal zestárlý panovník ještě menší a skrovnější. Bylo císaři té doby sice teprv let padesát dvě, ale podobal se již starci více než šedesátiletému, k čemuž ovšem zasmušilý výraz obličeje, zapadlé oči, řídké šedivé vlasy a vousy, jakož i celé zchvácené držení těla přispívaly. Při chůzi se opíral o skvostnou hůl, jíž častěji vznešenému svému hostu ukazoval jednotlivé části Hradčan a jejich okolí. Dvořané, kteří kol osoby císařovy byli a tudíž způsoby jeho dopodrobna znali, tvrdili, že císař je dnešního dne neobyčejně hovorný a že ani s arciknížaty a německými panovníky tak přívětivě nerozprávěl jako s tureckým vyslancem, pašou Chosrevem. Bylo to také pro těžce

zkouženého císaře pravým zadostučiněním, když pokořeného nepřítele mohl jako prosebníka u svého dvora přijmouti a výminky míru mu diktovati. Z té příčiny také vyjasnil se opět jednou po dlouhé době zasmušilý duch císařův a jeho jazyk byl rozpoután, jak dvořané již dávno se nepamatovali.

paša Chosrev byl dobře znalý španělského jazyka, mohl se tudíž bezprostředně baviti s panovníkem, což tím více k odstranění všeliké škrobenosti etiketní přispívalo. Mimoto jakožto dobrý diplomat znal vyhovovati všem slabostem a libůstkám podivínského panovníka, a tak vše působilo k tomu, že se Rudolf udržoval tohoto jitra v jindy nevídaném rozmaru.

Četná řada dvořanů následovala za císařem a jeho hostem, mezi nimiž členové vyslanectva tureckého především do oka padali. Cesta k zvěřinci byla brzo přeplněna tímto průvodem, jenž zvolna kupředu se pohyboval a u vchodu od tamní společnosti byl uctivě uvítán.

Císař přívětivě pokynul donu Césarovi, jenž jej s ostatními kavalíry uprostřed zvěřince na ozdobném jednom plácku očekával a pak se k ostatní družině císařské připojil.

Kolem předních klecí a částí zvěřince kráčel Rudolf se svým průvodčím nevšímavě kupředu, neboť ptactvem a menšími zvířaty nemohl tureckému pašovi imponovat.

Císař měl přímo zaměřeno do zadního oddělení zvěřince, kde byly chovány divé šelmy a lítá zvěř z pustin afrických a lesů asijských. Zejména pak očekával, že „lví dvůr“ obyvatelstvem svým velký dojem na pašu Chosreva učiní a dojde jeho pochvaly. Bylť „lví dvůr“ v poslední době obohacen několika novými representanty českého královského erbu, kteří v Praze všeobecný údiv vzbuzovali, zvláště pak lev, pod Jménem „Mohamed“ známý, svou velikostí a zároveň majestátností nad všecky soudruhy své vynikal.

Zde chtěl tedy Rudolf hosta svého překvapiti a dáti mu důkaz o bohatosti svého zvěřince. Divoký řev, jenž ze zadních prostor zvěřince a z „lvího dvora“ se ozýval, byl mu nyní

líbeznou hudbou, ačkoli jindy při své předrážděnosti zacpával si uši, kdykoli některý z těchto spoutaných synů pouště plíce své k děsnému řvaní nadmul. Čím častěji a četněji se teď divoký řev ozýval, tím více se vyjasňovala Rudolfova tvář, neboť právě se mu paša Chosrev dvorně projevil, že už z výrazu a hloubky tohoto řvaní na neobyčejné exempláře šelem tuto chovaných soudí.

Tak se přiblížili k zadní části zvěřince, kde počínaly klece a doupata s divými zvířaty. Za tou příčinou, že příchod císařův se vznešenými hostmi byl očekáván, nebylo začato ještě s krmením, jako vždy během dopoledne bylo v obyčeji, a šelmy hladem trápené tím divější a vztekleji si počínaly. Pekelné řvaní všeho druhu a odstínu ozývalo se tu se všech stran, každý pohyb zvířat jevil jejich původní zběsilost a divokost, oči hyen a tygrů jako ohnivé jiskry zářily proti návštěvníkům. Rudolfa velice bavilo rozčilující divadlo, neboť i sám paša pohledem na všecky tyto dravce, jež musel takřka za krajany považovati, cítil krev v žilách svých prudčeji obíhati, a celá jeho bytost byla v neobyčejném napětí. Tento dojem, jejž císař byl na hosti svém vyvolal, lichotil velice starému panovníkovi, a veškeré dvořanstvo s libostí sledovalo dobrý účinek ranní císařovy procházky.

Mezi dámami v průvodu ovšem nepanoval tentýž rozmar jako mezi mladými kavalíry, a některé z nich, jsouce ohlušeny tímto divokým hlukem, docela vyšly ze zvěřince, leč větší část jich, a mezi těmi i slečna Ludmila Loubská se svou strýní, osvědčovala silnější čivy svoje a kráčela za císařem dále ke lvímu dvoru.

Don César i zde škádlil divoké dravce, jako to činil u krotkých papoušků, v čemž jej ostatní kavalíři následovali a tak vzteklost šelem jen ještě zvyšovali.

Konečné se dostala celá společnost ke vchodu do lvího dvora, jenž až dosud byl uzavřen, neboť do nejhlavnějšího

tohoto oddělení zvěřince měl císař se svým hostem vstoupiti první.

Vešli tedy do čistě upravené, polokruhovité prostory, jež se podobala římskému amfiteátru. Prostorná galerie se sedadly táhla se kolem vnitřní prohlubně, vlastního to dvora lvího, byla velmi pěkným způsobem stavitelsky vyšňořena a vše svědčilo o velkém nákladu, jejž císař věnoval provedení této zvláštní své choutky. Na vnitřním okraji galerie táhla se polštářovaná podpažní zeď, přes niž se shlíželo do lvího dvora. Celá prostora byla pak toho času překlenuta skleněnou střechou, jakož vůbec v celém lvím dvoře panovala velmi příjemná temperatura.

Chosrev paša se zalíbením rozhlížel se po lvím dvoře a musel se přiznati, že se sám padišah v Cařihradě zvěřincem takto zřízeným a upraveným nemůže honositi. Rychle přistoupil k zábradlí a nahlížel do hloubky, odkud několikerý řev ze lvího hrdla se ozýval. Avšak vnitřní prostora lvího dvora byla posud prázdná, neboť králové zvířectva byli ještě uzavřeni „ve svých klecích. Klece tyto táhly se kolem dvora pod galeriemi a byly ohromnými mřížemi odděleny od volné vnitřní prostory. Za těmito mřížemi pak se zjevovaly ztrnulým zrakům šelmy africké a asijské ve svých původních postavách. Bylo tu chováno sedm lvů, z nichž tři s „Mohamedem“ v čele pocházeli z Afriky, ostatní pak menší z Asie nebo Indie. S počátku chovali se dosti tiše, jakmile však společnost počala naplňovati galerii, nastal vždy divější ruch mezi dravci a neustálé útoky proti mřížím se opakovaly.

paša především utkvěl svými zraky na „Mohamedu“, jenž byl skutečně lev královský a velikosti v Praze jindy nevídané. Při vstupu Rudolfa ležel podél mříže a zdálo se, že si libuje v paprscích slunečních, jež zasahovaly skleněnou střechou právě v onu stranu lvího dvora, kde stála klec „Mohamedova“.

Teprve později, a když soudruhové jeho už strašlivý hluk způsobovali, potřásl i on mohutnou hřívou, a aniž hnul tělem, zařval táhlým hlasem tak hluboce a zároveň pronikavě, že se až

celé okolí otřáslo a skleněné tabule na střeše se jedna o druhou odrážely. Kdežto dvořané a ještě více dámy se až do nejvnitrnějších útrob zachvěli, zdálo se, že Chosrev paša je ve svém pravém živlu, a zapomenuv na celé okolí, div zraky svými nepohltil velikána pouště, jenž jediným řevem přinutil všecky ostatní šelmy k náhlému umlknutí. Zanedlouho však počal dřívější hluk poznovu, tu však dal císař znamení rukou, aby lvové z klecí svých byli puštěni.

5.

Nyní nastalo divadlo, které v celé společnosti ovšem způsobilo největší rozčilení. Ze všech klecí byly náhle přední mříže vytaženy do výše, což dálo se od strážců ze strany vnitřní, a v témže okamžiku se vyřítilo šest dravců do volné prostory, v níž nejdivočejší skoky prováděti počali. Rychlostí blesku vymrsťovah se zvláště mladí lvové do výše neb kupředu, takže až zraky při těchto skocích střelhbitých přecházely. Byla to skutečně nevšední podívaná a paša hojnými výkřiky dával najevo své uznání. Ale vždy přece obraceli se zrakové jeho po kleci velikána lva, jenž posud nepohnutě v ní ležel a okamžiku svobody a volnějšího pohybování užíti se zdráhal. Tu dal Rudolf II. nové znamení a hned nato se na protější straně galerie otevřela uzounká mříž, která k rovněž úzkým schodům vedla. Scházelo se tudy do lvího dvora, ačkoli se ke každé kleci také mohlo přicházeti z vnitřní strany pod galerií.

Vše se obrátilo nyní v onu stranu, kde se objevila vysoká postava mladé ženy ve fantastickém obleku. Byla to strážkyně a spolukrotitelka lvů Laurencina, která nyní před císařem a celým dvorem měla prováděti své nebezpečné kousky. Laurencině bylo asi dvacet osm let, a na východě, kde, jak známo, velikost a tloušťka se považují za ženskou krásu, byla

by náležela k nejpřednějším kráskám. Ale i na Hradčanech byla od mnohých považována za vnadnou ženu, k čemuž ovšem také přispívala její pověst krotitelky lvů.

A v ohledu tomto byla její pověst skutečně zasloužena. Sotvaže za sebou zavřela mříž, již také neohroženě pokročila kupředu a pružným svým bičíkem v povětří šlehajíc, vykřikla na šelmy, které se okamžitě skulily k zemi aneb kol nohou se jí plazily.

Účinek tohoto jejího vystoupení byl skutečně nesmírný. Vše se obdivovalo neobyčejné hrdinnosti této ženy, která si zahrávala se šesti lvy jako s psíky a jediným pohledem svých zářících zraků celou původní jejich povahu zvracela. Rudolf i paša pokyvovali hlavami nad tímto výjevem a Laurencina milostivé pokynutí panovníkovo zpozorovavši, počala nyní pravý rej po lvím dvoře provozovati. Honila dravce na všechny strany, štvala jedny proti druhým, povalovala je nohou v písek, a to vše s takovou jistotou a neohrožeností, že se jí za to dostalo všeobecného uznání diváků. Neustále zaznával její divoký hlas, jenž divotvorným způsobem na šelmy působil, a taktéž ryku nějakého divokého dravce se podobal. Ve výrazu tohoto hlasu a v jejím zraku spočívalo celé kouzlo této ženy, jímž lvy zkrocovala a takřka přetvořovala v učelivé psíky.

Ale posud se „Mohamed“ štvaní toho neúčastnil a jen chvílemi zaznělo jeho temné řvaní, když mezi rejem některý ze lvů až k jeho kleci vletěl a tam v písku se válel. Ale nyní konečně došla řada na něj. Laurencina zahnala svým bičíkem všech ostatních šest lvů do klecí, z nichž ani při otevřené mříži vyraziti nesměli, a postavila se pak s nataženou pravicí kupředu proti kleci Mohamedově. Zvláštní její ryk zazněl teď ještě důrazněji, a hned nato počal se svn africké pouště pozdvihovati na svých mohutných tlapách. I on tedy podléhal kouzlu, které z Laurenciny vycházelo a takřka magnetickým vlivem na šelmy lvího dvora působilo.

Všeobecná pozornost byla v tomto okamžiku nanejvýš napjatá. S děsným řevem objevil se lev u vchodu své kleci: tam se na okamžik zastavil a po hořejší galerii se rozhlížel. Laurencina však mu nedopřála dlouhého rozhledu a nový pronikavý výkřik vydral se z iejího hrdla, zároveň vyzdvihla bičík do výše asi na sáh a v témž okamžiku byl již Mohamed jediným skokem uprostřed dvora. Jako střela přelétl bičík a k novému rozkazu své velitelky ulehl do písku načež Laurencina na hřívu jeho usedla a lichotivé na ohromné hlavě jej hladila. Vítězným pohledem přelétla vznešené diváctvo, které si ani netroufalo hlasitou pochvalu svou jí dáti najevo, a hned nato vykřikla zase na ostatní lvy, aby teď nový rej s nimi započala.

Mohamed musel povstati a Laurencma na hřbete jeho sedíc, prohánčla šelmy kolem klecí a zdálo se, že je teprve nyní ve svém pravém živlu. Líce její jenjen hořely, z očí sršely pravé blesky a hlas nabyl břitké prudkosti, takže s šelmami svými jedné povahy býti se zdála.

Rudolf II. byl neobyčejně spokojen s tímto divadlem a kázal nedaleko stojícímu svému komorníku Langovi, aby smělou krotitelku lvů odměnil měšcem dukátů. paša Chosrev byl celý u vytržení a chvílemi vyrážel polotemné zvuky ze sebe, které o duševním pohnutí jeho svědčily. Očividně bylo na něm poznati, že všeliké jeho očekávání bylo ve lvím dvoře převýšeno, a také se tím císaři netajil. Humor Rudolfa II. dosáhl teď nejvyššího stupně, a co dávno se už nestalo, měl teď pro okolostojící dvořany milostivá slova a povzbuzující úsměv, takže kavalíři i dámy byli uvedeni v nejle,pší rozmar.

Laurencina mezitím skončila svou nebezpečnou produkci a vháněla nyní lvy do klecí. Mohamed jediným skokem octl se v pozadí svého stánku, kde se opět natáhl na zem a předešlé siestě se oddal. Také mladší lvové rychle vyhledávali svá doupata, jen se dvěma lvy se nechtělo Laurencině dařiti a neustále jí unikali.

Tu se obrátil turecký vyslanec k císaři Rudolfovi, jenž povstal se svého křesla, a pravil:

„Vaše Majestátnost připravila mí divadlo, jaké bych byl ani v Stambulu v zámku sedmero věží nespatřil. Tam padišah nemá ve svém serailu takových hurisek, jako tato, která, jak se zdá, byla se lvy vychována. Avšak jednu věc, Vaše Majestátnost, přece pohřešuji.“

„A co by to bylo?“ tázal se rychle císař, jenž byl žárliv na pověst svého dvora a nerad by si byl nějaký nedostatek neb nějaké pochybení od mohamedána dal vyčítati.

„Jet! v Stambulu způsob, že po každé, kdykoli padišah, velitel a pán náš, ukazuje cizím vyslancům taková divá zvířata, ihned jeden neb několik z přítomných velmožů žádají za povolení, aby směli se lvem zápasiti a tak sílu paží tureckého dvořanstva před cizinci osvědčiti.“

Císař Rudolf nebyl ovšem na takovouto námitku připraven, avšak na zardění jeho bledých lící bylo pozorovati, že pašova poznámka se ho velice dotýká.

V druhém okamžiku nato rozhlédl se po dvořanech nejblíže stojících a tázavým zrakem, leč mlčky na ně pohlížel.

Nastalo hluboké ticho.

Žádost Chosreva paši byla tak neobyčejná, že podobného příkladu v dějinách dvorských nebylo, a časy středověkých rytířů také už dávno minuly.

Rytíř Vilém Hrobský stál v nejbližším okolí císařově vedle dona Césara, a buď náhodou, buď bez úmyslu utkvěly zraky císařovy na okamžik na tomto mladém kavalíru. Vilémovi neušel Rudolfův pohled jakož i úsměšný jaksi výraz v obličeji slečny Ludmily Loubské, která jen několik kročejů od něho vzdálena stála a zpytavě na mladé kavalíry pohlížela. Kdyby byl don César nebyl vedle Viléma, nebyl by tento nepochybně nelibý výraz v obličeji zbožňované dívky ve svůj neprospěch vykládal, leč v tomto okamžiku stoje zrovna vedle svého soupeře, přičítal úsměšek Ludmily jemu, jako by pochybovala

o jeho osobní statečnosti, která se tu tak neobyčejně hrdinským způsobem mohla osvědčiti.

To rozhodlo nad vášní mladého kavalíra, který neznal žádných překážek, kdekoli mu šlo o konečné dosažení vytčeného cíle. Ani tedy nebezpečný zápas se lvem nebyl mu ničím odstrašujícím, jen když mu tím byla zjednána přízeň jeho krásky.

Postoupil vpřed a žádal císaře, aby směl vyhověti ieho žádosti.

„Vy, pane rytíři?“ tázal se Rudolf, stavě se překvapeným.

Podobné překvapení se jevilo na lících všech přítomných dvořanů, kteří se nedomnívali, že by císař slova tureckého vyslance chtěl učiniti skutkem.

„Žádný z českých a moravských pánů by neopominul cti a slávy dvora Vaší Milosti třeba životem svým hájiti,“ odvětil pevně Hrobský, „pro mne pak bude velikou ctí, když vznešenému hostu Vaší Milosti dokáži, že také v Praze dovedou statné paže české šelmy asijské skoliti!“

Pochvalné hlasy se ozývaly se všech stran a sám císař Rudolf přívětivě kynul neohroženému kavalírovi. Vilém však měl dosti na okamžitém vzplanutí lící Ludmiliných, jež byl mezi řečí svou ke své radosti zpozoroval, a vykládaje si toto znamení ve svůj prospěch, utvrdil se tím více v úmyslu tak odvážném, jenž mu měl mimo pověst hrdiny zjednati též lásku milované dívky, aneb aspoň raziti cestu k ní.

„Pane rytíři,“ ujal se opět Rudolf slova, „nechť se provedou všecka opatření k vaší bezpečnosti a buďte jist, že se vám v prvním okamžiku nebezpečí ku pomoci přispěje.“

„Vaše Milost neračiž obav nějakých o mne chovati,“ odpověděl s úklonkem Vilém, „na svých cestách ve Francouzsku, Anglicku a Španělsku byl jsem přítomen četným zápasům s podobnými šelmami a doufám, že nebude se mi nedostávati zručnosti, jakou španělský neb anglický zápasník

jedinou ranou býka skolí. A ani tento lev, jenž tamto před Laurencinou vesele poskakuje, nebude dvojí rány potřebovati!“

Po těchto slovech spěchal na druhou stranu galerie a zmizel v chodbě, jež vedla k zadním otvorům klecí.

Celá společnost, tímto neočekávaným sběhem doposud nanejvýš překvapená, nalezla teprve nyní slova, aby mohla projevovati své city, a vše se obrátilo zase nazpět ke lvímu dvoru, v němž krotitelka Laurencina právě vehnala jednoho z posledních dvou lvů do klece, takže jen jediný ještě po volné prostoře se prohánˇel. Ostatní klece byly už pevně uzavřeny a větší část šelem po svých skocích nyní odpočívala za svými mřížemi.

S největším napětím pohlíželi teď všichni dolů, kdy se Hrobský objeví u vchodu.

Ludmila Loubská, která po svém okamžitém zachvění nyní neobyčejně zbledla a jejíž rty se jaksi křečovitě chvěly, neodvratně hleděla k úzké mříži, kudy odvážný kavalír měl proti lvu vystoupiti.

Vtom přiblížil se k ní po straně Lomnický, který celý tento výjev s neobyčejným napětím sledoval, a polohlasně k ní pravil:

Nuže slečno, chápete, že pan rytíř Hrobský vás tak horóucně miluje, jako žádný ze všech těchto kavalírů?“

Ludmila obrátila se jaksi nevrle k básníkovi a rovněž tiše odvětila:

A z čeho tak soudíte, pane Lomnicky? Tuším, ze vaše domněnka i nyní je zrovna tak nepodstatná, jako když jste mi odevzdával jeho ódu.“

„Slečno, vy stále ještě křivdíte panu Hrobskému. Či byl zde jediný ještě z těchto mladíků a pánů, který by byl podivnému přání císařovu vyhověl?“

„A v jakém spojení je tato ochota pana Hrobského se mnou?“

Lomnický se podivně usmál.

„Jen vám k poctě, slečno, skolí pan Hrobský tuto šelmu. Nemysli ani na okamžik na to, aby se snad císaři nebo dokonce tomu hranatému Turkovi zavděčil. Jako středověcí rytířové vrhali se pro dámy své v boi o sedáních a lítých půtkách, tak i nyní rytíř Vilém Hrobskv chce před dámou svého srdce složiti důkaz své neohroženosti!“

„Však ještě nepodal tohoto důkazu,“ odtušila chladně Ludmila a obrátila se zase ke lvímu dvoru.

„Necitelné srdce!“ zamručel Lomnický do vousů. „Tobě by náležel slušný trest za tuto chladnost a přál bych si, aby ještě na tomto místě co nejcitelněji tě zastihl. — Však hle, divadlo, jak se zdá, již počíná. Laurencina aspoň odchází ze dvora a zanechává tam tu šelmu, která asi netuší, jaký osud ji v nejbližším okamžiku očekává.“

Stanul po těchto slovech vedle dona Césara, jenž obklopen několika mladými kavalíry, byl pohřížen v čilý rozhovor o činu rytíře Hrobského.

„Divím se rytíři Hrobskému,“ pravil don César společnosti, „že právě před tureckým vyslancem chce dokázati svou zmužilost. Nikdo z nás o jeho statečnosti nepochybuje a Turkovi stává se tím přílišná pocta.“

Lomnický se významně usmál.

„Schvaluješ snad, Šimone, tuto ukvapenost?“ tázal se don César básníka, jehož úsměv zpozoroval.

„Nikoli, vznešený pane,“ odvětil poeta, „vykládám to panu Hrobskému právě tak ve zlé, jako vy všichni, že pohledu Jeho Milosti císařské v tak nebezpečném smyslu porozuměl, ale myslím, že se ráčíte mýliti v domněnce, jako by to učinil pouze tomu hranatému Turku na poctu.“

„Pak teprve nechápu jeho nerozumnou odvahu,“ odvětil don César a ostatní kavalíři souhlasně přizvukovali.

„A což nemohlo by býti také jiného popudu k takovémuto rytířskému činu?“ tázal se Lomnický, mžouraje očima.

„Ty jsi poeta, Šimone,“ zněla odpověď dona Césara, „a spatřuješ tedy ve všem cosi vyššího, které nám obyčejným duchům tak nasnadě neleží.“

„O, nevyhynula ještě úplně dvornost, jakou středověcí rytířové k dámám svým zachovávali,“ vece Lomnický usměvavě a pohlédl stranou na kruh dám, jež s napětím nahlížely do lvího dvora.

„Jak? Hrobský by takto jen některé z těchto dam učinil?“ tázal se don César překvapen.

„Tak aspoň si jednání jeho vykládám.“

„Lomnický má, tuším, pravdu,“ ozval se přítomný pan Jan z Helfenburku, „Hrobský se aspoň dnes nápadně dvořil slečně Loubské, která však tomuto dvoření není asi příliš nakloněna.“

Don César bystrým zrakem pohledl v onu stranu, kde stála Ludmila Loubská, a pohnutým jaksi hlasem.

A dáma ta, majíc tušení o příčině odvahy Hrobského, přece tak lhostejně se tváří?“

„Lásky se musí dobýti, jak už římští básníkové pějí,“ odvětil Lomnický, „a pan Hrobský se chová tudíž podle jejich osvědčeného receptu.“

Don César neodpověděl, ale mrštil divokým pohledem na Ludmilu Loubskou, která by zajisté nad výrazem tohoto pohledu se zachvěla, kdyby jej v tomto okamžiku zpozorovala.

Leč touže dobou ozval se v celé společnosti výkřik úžasu a vše se naklonilo do vnitřku lvího dvora.

Za úzkými mřížovými dveřmi se totiž objevil rytíř Hrobský a kynul Laurencině, aby vyšla ze dvora a s posledním lvem jej zanechala o samotě.

Vilém byl bez pláštíku a bez klobouku, také kord svůj odložil a ozbrojil se jen oštěpem, jakého tehdy bylo užíváno při honbách na medvědy, vlky a jinou dravou zvěř.

Laurencina udiveně pohlížela na kavalíra, jenž o vpuštění do lvího dvora žádal, a byvši několika slovy uvědomena o jeho úmyslu, otevřela mu mříž a sama pak za ni jako by na stráž se

postavila. Dva jiní strážcové se objevili za ní na stupních, aby hned ku pomoci pohotově byli, kdyby odvážnému kavalírovi nějaké nebezpečí hroziti mělo.

V celé společnosti na galerii nastalo hrobové ticho, přerušované jen děsným řvaním uzavřených šelem v klecích. Zraky všech byly ztrnule obráceny na mladíka, který teď do lvího dvora pokročil a v prostoře jeho samoten se lvem se octl.

Lev sám najednou se na protějším konci dvora stulil do písku a ohnivými zraky mířil po svém neznámém protivníku. Bylo očividno, že se chystá k rozhodnému skoku.

Ostatní šelmy pak rovněž cizince ve dvoře uzřevše, kam jen krotitelka jejich směla vstoupiti, daly se do tak zuřivého řvaní, až sluch přecházel. V nejvyšším stupni vzteku vrhaly se proti mřížím svých klecí a zdálo se, že svého soudruha, jenž byl vyhlédnut k tomuto nestejnému souboji, dohánějí k zvýšené zuřivosti.

Hrobský však jako by neslyšel a neviděl řádění šelem, pevným zrakem pohlížel na svého schouleného soupeře a železnou rukou držel oštěp v pravici, nejinak než jako by v šermírně kordem svým vládl.

Ještě několik okamžiků stáli lev a kavalír nepohnutě proti sobě, vtom pak mžiknutím blesku stál lev na nohou a vyraziv hrůzný řev z nejhlubšího nitra, jediným skokem vrhl se proti Hrobskému.

Na galerii ozvalo se několik polodušených výkřiků přítomných dám, které kavalíra již za ztraceného považovaly, ale Vilém v osudném okamžiku tomto dostál slovům Simona Lomnického, že mu není divadlo boje takového a vedení jeho neznámým, a převýšil všeliké očekávání celé společnosti, která takřka bez dechu sledovala tento výjev.

Obratně se totiž uhnul skoku lva a v témž okamžiku vrazil mu oštěp silnou a jistou ranou tak mocně do hrudi, že mohutné zvíře kleslo na místě mrtvo.

Bouřlivá pochvala všech diváků mísila se ve řvaní šelem a Hrobský s vítězným výrazem v oku pohlédl vzhůru k pažení galerie, kde mezi ostatními dámami stála Ludmila Loubská.

Nová bouře jásavého provolaní se ozvala na všech stranách, ba sám císař Rudolf zatleskal a Chosrev paša s divoce zářícíma očima jal se hrdinskému kavalírovi vzdávati svou pochvalu. Jen don César zamračeně mlčel a vrhl nový pohled opovržení a nenávisti na dívku, kterou považoval za původkyni tohoto výjevu.

Mezitím Hrobský pokynul rukou ke vchodu a Laurencina s oběma strážci vešla do dvora.

„Otevřte skolenou šelmu!“ zvolal jim vstříc a opíraje se o svůi krvavý oštěp, postavil se vítězně nad svého zdrceného soupeře.

Strážcové porozuměli tomuto rozkazu a ve dvou minutách nato vyvrhl jeden z nich srdce z útrob krále pouště a hle! rána byla pronikla středem srdce. Tak jistá byla hrdinova ruka.

Opět zazněla pochvala s galerie a Hrobský vyšel ze lvího dvora, aby císaři mlčky učinil svou poklonu. Pověst o statečnosti českých kavalírů byla před vyslancem tureckým slavně obhájena, Rudolf II. milostivými slovy pochválil statečného šlechtice a na důkaz svého uznání tak velké hrdinnosti sňal zlatý řetěz se své šíje, aby jej zavěsil na krk Hrobskému, který tento vysoký dar z rukou mocnářových kleče přijal. Jeho líce hořely nyní nadšením. Stal se hrdinou a pravým lvem dnešního dne.

Císař opustil se svým hostem a s ostatními dvořany nadmíru spokojen lví dvůr, kde ostatní společnost s donem Césarem v čele obklopovala šťastného vítěze a nejlichotivějšími projevy svého obdivu jej zahrnovala.

Laurencina dala mezitím zabitého lva odvléci ze dvora, a aby zuřivost ostatních šelem byla zkrocena, kázala mříže klecí otevříti. Dravci jako lítí vyřítili se do volné prostory na krvavé místo, kde jejich soudruh nalezl smrt. Jen Mohamed se nehnul

ze svého kouta, aniž jaké znamení najevo dával, že by čin tento vzbudil ieho pozornost.

Tím horlivěji bylo rokováno na galerii a všickni poznovu obraceli zraky na šelmy, aby ještě jednou pohledem na ně změřili nebezpečí, v jaké se rytíř Hrobský odvážil a aby pak poznovu vzdávali jeho hrdinnosti svou poctu.

Don César podal vítězovi ruku a zpozorovav, že on s nevýslovnou vroucností a zároveň lhostejností k projevům přátel svých pohlíží za Ludmilou Loubskou, která se strýní svou na druhou stranu galerie se ubírala, pravil:

„Vám se posud nedostalo té odměny, pro kterou vlastně jste svůj rytířský kus provedl, pane Hrobský. Přisámbohu, kamenné by to muselo býti srdce, jež by takovou statečnost neuznalo! Pojďte, já sám se slečny Ludmily Loubské otáži, nejste-li hoden růžové stužky, která její ňadra zdobí a jež po právu rytířském náleží nyní vám!“

Vzal pak Viléma pod paží a rychlým krokem spěchal s ním za dámami, jež s některými jinými pozorovaly s druhé strany Mohameda v kleci pokojně odpočívajícího.

„Tuším, že není ještě konec dnešního divadla!“ prohodil Lomnický, „a že pravé zamotání dramatu teprve počíná.“

S ostatními kavalíry pak sledoval oba mladíky, kteří se právě u dám zastavili.

„Aj, slečno“ oslovil don César Ludmilu, jejíž náhlé ubledlé líce při spatření tajně milovaného levobočka císařova hlubokým nachem se zarděly, „a bylo by věru ukrutné od vás, kdybyste neodměnila tolik oddanosti rytířské, jakou pan Hrobský před vámi, jako před dámou svého srdce, osvědčil.“

Ludmila zbledla opět při posledních slovech dona Césara, jež se jí zdála býti hranami její tajné lásce, a sklopivši zraky, odvětila slabým hlasem:

„Nemohu věřiti, princi, že by pan Hrobský kladl jakousi váhu na projev mé pochvaly, které se mu zevšad v tak plné míře již dostalo.“

Don César cítil, jak se ruka Vilémova v jeho ruce zachvěla.

„A přece jsem přesvědčen, spanilá slečno, že jediné slovo z vašich milostných rtů převáží mu i milostivé uznání samého císaře. Vždyť jen pro vás po rytířsku život svůj všanc vydal," doložil tišeji a naklonil se k dívce, jež posud neměla pro hrdinu ani jediného pohledu.

Hrobský na znamení souhlasu položil svou pravici na srdce a plamenným svým zrakem pohlížel na krásku.

Ludmila zvolna povznesla krásné oči svoje k Césarovi a hlasem, v němž se zračilo její vnitřní pohnutí, které však Vilém mylně ve svůj prospěch vykládal, odtušila kvapně:

„Ó, princi, byla by to ješitná domýšlivost ode mne, kdybych se domnívala, že pan Hrobský pouze k vůli mé nepatrné osobě vykonal svůj rytířský kus. V tak vzácné společnosti bylo by to neskromností považovati se za výhradní původ řídké odvahy."

„A přece tomu tak jest, milostivá slečno," promluvil konečně Vilém, „jen pomnění na vás, abych si mohl dobýti vaší přízně, vedlo mne mezi šelmy."

A žhoucími zraky pohlížel na dívku, která dvorně sice, ale chladně odvětila:

„Těším se tomu, pane Hrobský, že jste zdráv vyvázl, avšak nikdy neuvěřím vašim slovům, že jste jediné mne měl při svém činu na mysli, byť i don César totéž o vás tvrdil."

Césarovi se zablesklo v oku hořkostí nad touto neobyčejnou povahou dívky, jejíž jednání ovšem nechápal, ježto mu láska její k němu samému známa nebyla.

„Vy jste skutečně ukrutnější, slečno," zvolal s ostrým názvukem, „než bych kdy očekával od dámy, které tak velký důkaz oddanosti byl vzdán. Pan Hrobský vším právem dobyl si nároků na krásnou tuto stužku, jíž byste jej měla jako vítěze ozdobiti."

Ludmila zbledla po těchto slovech, možná-li ještě více, neboť porozuměla onomu blesku vnitřní nevole, jenž z

vášnivého oka Césarova zářil. Její ženský pud pravil, že na této straně již je pro ni vše ztraceno, ale v témž okamžiku vzbouřila se všecka vášeň její proti Vilémovi Hrobskému, jejž za dotíravého původce tohoto pro ni tak trapného výstupu považovala, a vrhnuvši naň pohled plný nenávisti, stáhla rychlostí blesku rukavičku s ruky a zvolala:

„Nuže, nechť pan rytíř Hrobský skutečně stužky této si dobude, jako dříve chtěl si jen přízně císařovy dobýti. Je-li pravdivá vaše láska a oddanost, jakou mi neustále předříkáváte, pak mi přinesete tuto rukavičku!“

A mrštila rukavičkou do lvího dvora, kde tato sice nedaleko dveří, ale též v nebezpečné sousedství jednoho ze lvů spadla.

Všeobecný úžas jevil se na licích cele společnosti. Zdálo se, že sama Ludmila litovala své přenáhlenosti a v pozadí ozývali se četní hlasové káraví.

Don César se na okamžik zarazil nad tímto zapřením ženské povahy, ale hned nato projela mu divá myšlenka mozkem a vzkřiknuv na Hrobského: „Já sám vás pomstím za tuto necitelnou urážku!“ letěl po stupních dolů do lvího dvora, kdež se dříve u mříže octl, než kdo z přítomných byl zpozoroval jeho pravý úmysl.

Ú mříže vytasil don César dýku a drže ji za zády, vešel do dvora a dvěma kroky byl u místa, kde rukavička ležela. S velkou hbitostí strhl ji k sobě se země, a poněvadž lev jemu nejbližší povstával, kvapil nazpět ke dveřím a rychlostí blesku zapadlo opět závaží a lev marně vyrval do dvora.

Stejné pohnutí jako dříve při zápase Hrobského panovalo i teď ve společnosti. Celý tento výjev se udal ve dvou okamžicích, kavalíři stáli jako zkoprnělí a některé z dám takřka omdlévaly.

Vtom však již také don César octl se neporušen nazpět ve společnosti a rukavičku dobytou vysoko povznášeje, kráčel přímo k slečně Loubské, která nad tímto sběhem dokonce oněměla a jako osika se třásla.

Temným hlasem a výrazem nevýslovného opovržení pravil k ní César:

„Vy jste bezprávně pochybovala o statečnosti rytíře Hrobského a s chladnou krví jste jej hnala znova dáti život ve psí. Pan Hrobský však čítá přátel dosti, kteří jsou proň schopni téže odvahy, jakou on nasadil pro vás. Zde vám vracím rukavičku, ale učte se budoucně lépe znáti cenu mužů.

A prudce mrštil rukavičkou v obličej dámy a hrdě odešel.

Strašlivý výkřik vydral se z prsou tak těžce pohaněné a v tajné lásce své zraněné Ludmily a hned nato upadla omdlelá v náruč své strýně. Dámy spěchaly jí na pomoc, kavalíři odcházeli buď za don Césarem nebo provázeli Hrobského, který se zasmušilou tváří a v nesmírném pohnutí z jeviště tak neobyčejného divadla se ubíral, aniž se obrátil jediným pohledem k nešťastné Ludmile. Byl vyhojen ze své vášně? Zvítězila v něm hrdost mužova nad šílenou milostí, jaké tak špatné odměny se dostalo?

Ještě ve zvěřinci samém přiblížil se k Hrobskému pan Jan z Helfenburku, jenž si dnes mezi pány podobojí jaksi zvláště čile počínal a tajemná slova s nimi vyměňoval, takže to ani pozornosti Vilémově neušlo, jenž, jak už řečeno, dával na bývalého plukovníka a nyní horlivého protestanta při každém setkání bedlivý pozor.

Bylo viděti, že pan z Helfenburku přeje si s Hrobským mluviti.

„Mohu vám něčím posloužiti?“ tázal se jej tento, vida jeho snahu, aby se k němu přiblížil.

„Rád bych s vámi v soukromí promluvil,“ pravil pán z Helfenburku.

„Jakmile vyjdeme ze zvěřince a společnost se rozejde,“ zněla odpověď rytíře Hrobského, v jehož oku na okamžik zaplál jakýsi zvláštní oheň.

Pak se ubíral s ostatními pány ze zvěřince vzhůru ke hradu.

Šimon Lomnický, potřásaje hlavou, odcházel za ostatními, pravě sám k sobě:

„Jak výborná by to byla látka k rytířské baladě pod názvem ‚Rukavička'! A bylo by mi velice divné, kdyby jeden z budoucích poetů událost s rukavičkou ze lvího dvora na Hradčanech v pěkné verše neuvedl[*)]! Já sám se o to pokusím!"

Ludmilu Loubskou pak odnášeli omdlelou ze lvího dvora do příbytku jejího bratra na Malé straně.

6.

Dříve než se opět sejdeme s předními osobami tohoto našeho vypravování a zejména než se budeme zabývati rozmluvou rytíře Viléma Hrobského s panem Janem Albínem z Helfenburku, musíme nastíniti svému čtenářstvu stav náboženskopolitických poměrů a stran v Čechách na začátku sedmnáctého století, aby tak našemu pozdějšímu líčení mohlo býti snáze porozuměno.

Když byl roku 1526 Ferdinand I. zvolen za krále českého, bylo v Cechách dvojí náboženství zemským zřízením stejně oprávněné, totiž starodávné římskokatolické, nazvané podjednou od způsobu svého přijímání nejsvětější svátosti, a náboženství opravené, husitské, na rozdíl od onoho nazvané podobojí, poněvadž jeho vyznavači vedle těla i krev Krista Pána v podobě vína přijímali. Celý podstatný rozdíl mezi oběma vyznáními činila tak zvaná kompaktáta, Čechům od papežů stvrzená a na důkaz oprávněnosti kališníků čili podobojích v desky zemské vložená. Bylať sice vedle

[*)] Očekávání našeho veršovce Šimona Lomnického se skutečně vyplnilo. Výtečná balada Schillerova „Rukavička" zakládá se na této skutečné události, kterou nám Hypolit Guarinon, syn pověstného Rudolfova dvorního lékaře Krištofa Guarinona ve svém podivném díle „Grewel der Verwustung menschlichen Geschlechtes" zachoval.

podobojích ještě v zemi jiná, krajnější strana nekatolíků, která jsouc zbytkem někdejší výstřední sekty Táborů, přijala později jméno Bratří a na kompaktátech přestávati nechtěla, nýbrž v opravách církevních sahala mnohem dále. Tato strana měla těžké postavení, neboť nechtíc se říditi kompaktáty, nepožívala též ochrany, jaké tato udělovala těm, kteří se k nim přiznávali, i byla tedy zhola beze všeho oprávnění a musela často zakoušeti trpká pronásledování. Obyčejně bylo přezdíváno Bratřím od panujících stran Pikhartů, a jsou proti nim vydávány přísné mandáty. Ač pak Bratří vždy proti takovému jejich míšení s nenáviděnou sektou Pikhartů protestovali, nenalézali proto přece žádné záštity v zemském zřízení, ježto se na ně, kteří se nechtěli říditi ani římskou církví, ani kompaktáty, vztahovati nemohlo. Zůstávali tedy vždy sektou pokoutní, veškerému pronásledování od stran panujících vydanou. Hlavou římských katolíků v Čechách byl pražský arcibiskup, s tak nazvanou hořejší konsistoří, poněvadž měla své sídlo na Hradčanech, hlavou podobojích byl na čas volený administrátor s konsistoří dolejší, bratří se řídili staršími volenými od samých obcí.

Avšak záhy se počalo pod panováním Ferdinandovým vluzovati do země ještě jiné vyznání, totiž Lutherovo, a to hlavně přičiněním známého kněze Havla Cahery. Luteránství nalézalo čím dále, tím více vyznavačů, neboť strana podobojí valně k němu přistupovala, jakkoliv mnozí, u nichž vřejelší byl cit národnosti, s nedůvěrou a bázni pohlíželi na toto cizí učení I počala se strana podobojí rozpadávati na dvé když jedni zůstávali věrni své staročeské víře, jak jmenovali náboženství podobojí, na kompaktáta se obmezující — jiní se zase počali chytati německých novot luteránských. Nechybíme asi, když Ferdinandovi při vyjednávání všem Čechům papežského dovolení ku požívání kalicha, z něhož pak sami jesuité podávali, podložíme ten hlavní úmysl aby získal římské církvi ony věrné kompaktatisty, kteří s nechutí pohlíželi na vzmáhající se luteránství. I byla by se tato strana snad časem

porovnala s církví římskou i snad s ní pod slušnými výminkami se sjednotila, kdyby přílišné šmejdy jesuitů a zřejmý jejich směr nebyly ji zastrašovaly, takže ve svém svědomí zavázanou se považovala, společně s ostatními nekatolíky, takovému její náboženské svobodě nanejvýše nebezpečnému počínání se postaviti na odpor.

Po smrti Ferdinandově znenáhla počet luteránů v Cechách tak vzrostl, že činili patrnou většinu v zemi, přiznávajíce tse naoko ke straně podobojí, jejíž konsistoří se spravovali, do které také luteránské kněžstvo mělo přístup. Při takovém však stavu musela jim býti kompaktáta nepohodlná, když jim sloužila toliko za roušku, kdežto oni se skutečně mnohem dále odchylovali od římské církve, než vyměřovala kompaktáta. Šla tedy všecka jejich snaha k jejich zrušení a vypuštění jich ze zřízení zemského, při čemž nalezli horlivé spojence v Bratřích, kteří měli stejný interes při zrušení kompaktát, této překážky jejich náboženské svobody. Ferdinandův nástupce Maxmilián II“ který byl v podezření větší příchylnosti k protestantismu, nežli náleželo na světskou hlavu římské církve, nebyl tedy té věci nepřízniv, a tak se stalo, že roku 1567 ne bez odporu starověrných podobojích kompaktáta na sněmě jsou zrušena, ze zřízení zemského vypuštěna a z desk zemských vymazána, čímž puštěna jest svoboda každému vyznání a svědomí lidské veškerých je vážících pout zproštěno.

Zatím však bylo se obávati, aby taková neobmezená svoboda neměla budoucně zlých následků, kdyby se snad leckteré přepjaté sekty na újmu dobrého řádu rozmohly, a třeba i toho nebylo, tolik s jistotou bylo očekávati, že taková zvůle povede k rozepřím a odtud snad k roztržkám a různicím pro vlast i národ záhubným, jakýžto přetruchlivý příklad poskytovalo století minulé. I shodovaly se v tom všecky nekatolické strany, že by bylo potřebí pravidla, které by se na ně na všecky stejně vztahovalo a jímž by se všecky bez rozdílu řídily, a za takové pravidlo uznáno vyznání víry, ke kterémuž

by se všickni bez urážky svého svědomí přihlásiti mohli. Tu jest zhotovena tak zvaná konfesí česká, rozdílná od augšpurské, a uspořádána tak, aby v ní nebylo nic, co by bylo proti víře kterékoliv strany, než jediné to, v čem všecky stejně se snášejí, tak aby k ní i obě krajní strany, jak staří kompaktatisté, tak i Bratří, beze všech rozpaků mohli přistoupiti a tím bylo způsobeno jakési sjednocení všech. Tato česká konfesí, k níž se všickni nekatoličtí stavové přiznali, podána jest roku 1575 Maxmiliánovi II. a od něho schválena, avšak ke vložení jí do desk zemských, čímž by se stala právě tím, čím dříve byla kompaktáta, nepřišlo pro brzkou smrt císařovu.

Za Rudolfa II“ syna a nástupce Maxmiliánova, snášeli se s počátku katolíci i nekatolíci dosti mirne, avšak druhá polovice jeho panovaní vyznačuje se započtením tak zvané protireformace, která jeste za jeho živobytí vedla k mnohým i krvavým bojům, která ho o korunu českou, poslední to, již odbojný Matyáš na hlavě mu nechal, připravila, a teprv osudnou katastrofou bělohorskou se ukončila. Tato protireformace vycházela od vychovanou jesuitských, kteří zatím dospěli k vyšším úřadům zemským a ve věcech náboženství se týkajících žádnou světskou autoritu neuznávali. Z těch byli nejzarytější Zdeněk Albrecht Popel z Lobkovic, Vilém Slavata z Košumberka a Jaroslav Bořita z Martinic. Zjevně a bezohledně vystoupila tato, nyní bychom řekli ultramontánní strana mandátem od r. 1602, jímž císař o své vůli beze všeho reptání sněmu zrušil uvedenou za Maxmiliána svobodu v náboženství, ustanoviv, aby, jako bývalo předtím, kromě katolického, podjednou a podobojí žádného jiného vyznání v Cechách trpěno nebylo. Tím zrušená kompaktáta opět v platnost uvedl, k podrobení pak se tomuto proti zřízení zemskému vydanému mandátu poddané své kde mohl i mocí vojenskou nutil, jakož jmenovitě stalo se v Opavě. Takto postupoval vzmáhající se absolutismus stejným krokem s náboženskou reakcí.

Od té doby museli Čeští nekatolíci snášeti mnohá těžká příkoří, což opět se strany jejich vyvolávalo nový odpor proti vládě a straně katolické.

Nejvíce trpěla ovšem Jednota českých bratří, která nyní opět pozbyla v Cechách svého právního postavení.

Ale právě tento útisk Bratří vyvolal mezi nimi hlavní odpůrce směru jesuitského, jenž se za druhé polovice panování Rudolfova tak neblaze počal jeviti. Z jednoty vyšli přední protivníci tehdejších katolických státníků českých, v Čechách pan Václav Budovec z Budova, na Moravě pak proslulý velmož Karel ze Žerotína, kteří zanedlouho převedli svou náboženskou oposici na pole politické.

Mohlo se to tím snáze provésti, ježto tito odpůrcové Rudolfa II. a jeho katolických rádců nalezli mocnou podporu v samém císařovu bratrovi, uherském králi Matyášovi, jemuž nešlo o nic jiného, než jak by se zmocnil na místě bratrově vlády v rakouských zemích a pak i císařské koruny jeho dosáhl.

A k dosažení tohoto cíle měli mu pomoci nespokojení protestantští stavové v Čechách a na Moravě, jimž za to byla slíbena od panstvíchtivého krále náboženská svoboda.

Proto vešly obě strany v tajné spojení, a to dospělo během zimy roku 1608 tak daleko, že se mělo na jaře přikročiti k rozhodným skutkům.

Tak stály věci v dobu našeho vypravování, k jehož přetrženému pásmu se nyní opět vracíme.

Jedním z hlavních činitelů tohoto tajně připravovaného hnutí v Praze byl pan Jan z Helfenburku, který vedle svého bohatství chtěl se domoci také ve veřejných a politických záležitostech vynikajícího postavení. Puzen touto ctižádostí a vida, že by jen na straně oposiční mohl cíle svého dosíci, přestoupil k víře luteránské a strana podobojí ho také hned s otevřenou náručí přijala. Bohatý velmož byl jí už proto vítán,

že se jeho peněz mohlo hojně užívati k agitačním prostředkům, a tak zvláště na nižší třídy působiti.

Pán z Helfenburku si jako každý odpadlík počínal co nejhorlivěji ve vyhledávání a získaní přívržencův a mezi jiným vrhl také své oko na mladého rytíře Viléma Hrobského, od kteréhož si zvláště pro působení na Moravě mnoho sliboval.

Ale poněvadž mu bylo známo, ze je katolíkem, proto si umínil, že bude s jiné stránky naň působiti, aby ho získal pro opositční stranu a pro krále Matyáše.

Jak již sděleno, vyzval na cestě ze zvěřince rytíře Hrobského k soukromé rozmluvě, čemuž mladý kavalír také vyhověl.

Když se Hrobský se soudruhy svými na hradě rozloučil, spatřil pána z Helfenburku očekávati jej v prvním nádvoří.

Mysl jeho byla sice událostí ve zvěřinci rozčilena a jeho srdce chováním slečny Ludmily Loubské hluboce raněno, ale přece s nadlidským namáháním přemohl tyto pocity, aby se s klidnější myslí k pánovi z Helfenburku mohl přiblížiti.

„Pryč ode mne všecky vedlejší ohledy," pravil temným hlasem sám k sobě, když Jana z Helfenburku zdaleka spatřil, „nyní se mi jediná životní úloha moje opět v celé velikosti před oči staví a prosím stíny svých rodičů za odpuštění, že jsem na okamžik mohl na ni zapomenouti."

Vyjasnil opět své líce, které se byly při těchto slovech zasmušily, a bral se velmožovi s chladnou klidností vstříc.

Tento ho již zpovzdáli s velkou uctivostí smeknutím klobouku pozdravoval.

„Přál jsem si," počal dvorně ku Hrobskému, „abych vám mohl samoten své blahopřání ku dnešnímu vítězství vašemu přednésti."

„O vítězství mluvíte, pane z Helfenburku?" divil se kavalír. „Tuším, že byste spíše o porážce mohl mluviti."

„A tento řetěz?"

Přitom ukázal na zlatý řetěz, dar císařův, jenž se Hrobskému na prsou houpal.

Vilém se lhostejně usmál.

„Věřte mi," pravil, „že by mi bylo vlídné slovo z úst slečny Loubské nad toto vyznamenání milejším."

„Tedy dar císařův nemá pro vás velké ceny?" vyzvídal dále pán z Helfenburku.

„O, zajisté, však nikoli v té míře, jak vy se domníváte."

„Nezískalo vás tedy toto zlato dvorské politice?"

„Jak to myslíte?"

„Však znáte ony dva proudy, které nyní ve veřejném životě u nás převládají. Šlechta se počíná opírati nesvědomitým rádcům císařovým, kteří z Rudolfa II. učinili pouhou loutku svých nekalých záměrů proti stavovským a zemským svobodám."

„Ano, ač nedlouho pobývám v Praze, znám již toto snažení proti císaři a jeho státníkům, a vím též, že pán z Helfenburku k straně oné šlechty náleží."

„A vy sám nesouhlasíte s tímto snažením, které má vlast naši od zlých pijavic oněch osvoboditi?"

„Zabíháte tuším příliš daleko, pane z Helfenburku, když mísíte císaře s rádci jeho."

„A není skutečně obé jedno? Nejsou pravými vládci našimi páni Lobkovic, Slavata, Martinic a přívrženci jejich?"

„Rcete tedy jen bez obalu, že snahy vaše přímo proti císařovi Rudolfovi čelí."

„Přiznávám se, že by změna na trůně vlasti naší bývalou slávu a mohutnost přivodila. Král Matyáš aspoň velice nad malátného a na duchu kleslého císařského bratra svého vyniká."

Poctíváte mne převelkou důvěrou, pane z Helfenburku když mně tak důležité a nebezpečné plány prozrazujete. Za jakou příčinou tak činíte?"

Abych vás snahám našim získal. Jako Moravan mohl byste naší velké věci ve své vlasti velmi prospěti.“

„A to očekáváte ode mne, katolíka?“ tázal se Hrobský s temným přízvukem agitátora.

„Vím, že jako katolík přece nezapomínáte na potřeby své vlasti. Jednání pana Karla Žerotína, tohoto vašeho velkého krajana, nepotkává se zajisté s vaším nesouhlasem.“

„Není mi prozatím známo, za jakým účelem pan Žerotín právě do Prahy přibyl.“

„U hraběte Thurna se dnes koná schůze oposičních stavů, jíž pán ze Žerotína podá zprávu o svém působení na Moravě v našem smvslu.“

„I on tedy jako vy k podobnému cíli směřuje?“ tázal se kvapně rytíř Hrobský.

„Ano, on je nejhlavnější naší podporou na Moravě. A vy?“

„Vězte tedy přímo, že nikdy nebudu souhlasiti s jednáním, které směřuje k porušení zemského míru a podvrácení trůnu.“

Hrobský mluvil tak rozhodně, že agitátor nemohl pochybovati o pevnosti jeho dobré vůle.

„Jste na omylu, pane Hrobský,“ odpovídal pán z Helfenburku, „domníváte-li se, že jediné to ie cílem naším.“

„Nevidím cíle jiného?“

„Nikoli, chceme vyrvati zemi z bídné její nynější pokleslosti, kterou nestatečností a slabomyslností vládce a rejdy jeho vládců byla přivedena, chceme rozšířiti pravou volnost občanskou a náboženskou, která se nám tak drzým a bezprávným způsobem zkracuje. A k tomu je třeba nové tvůrčí síly na trůně, proto musí Rudolf ustoupiti Matyášovi, a již v dnešní schůzi náčelníků české i moravské oposice bude o tom uzavřena dohoda. Nuže, chcete jako pravý syn vlasti k dosažení tohoto velkého cíle přispívati? Táži se vás tak přímo, ježto vím, že od vás stejně přímé odpovědi obdržím.“

„A odpovím-li vám záporně, neobáváte se ode mne zrady?“

„Jste kavalír a čest svou takto nikdy neposkvrníte. Proto se od vás ničeho neobávám, naopak očekávám, že přání mému a mých soudruhů vyhovíte.“

Hrobský vážně na velmože pohlédl.

„Naopak, pane z Hclfenburku,“ pravil po krátkém pomlčení, „jako se nezklamete ve své důvěře v mou mlčelivost, tak opět jste se zklamal ve svém očekávání, že bych kdy podobné plány velezrádné mohl podporovati.“

„Vy tedy návrh můj odmítáte?“ zvolal překvapeně šlechtic.

„Naprosto. Cesty naše, pane z Helfenburku, jsou od prvního počátku zcela rozdílné.“

Při tom pohlédl na velmože s tak plamenným výrazem v oku, že se tento v nitru až zachvěl neznámým pocitem. Pravil mu v tomto okamžení jakýsi vnitřní hlas, že jeho nejúhlavnější protivník před ním stojí?

Setřásl však tento tajemný pocit se sebe a tázal se:

„Nenavštívíte tedy večerní schůzi pánů českých a moravských?“

Nikoli Kromě toho jsem již dal slovo donu Césarovi že se dostavím k jeho hostině, kde hodlám obnoviti známost s výtečným anglickým hercem.“

Podejte mi tedy svou pravici, pane Hrobský, na důkaz, že se i po tomto výstupu rozcházíme jako přátelé.“

Hrobský však otálel, pravě:

„Nemohu si činiti nároků na přátelství s mužem tak vznešeným, jako jste vy.“

„Tedy vás mám považovati za svého nepřítele?“ tázal se temně velmož.

„To závisí jedině od vás,“ odtušil Hrobský chladně a odcházel.

„Co mi hrozí od tohoto mladíka, že se jej jaksi počínám obávati?“ pravil sám k sobě pán z Helfenburku. „Nesmím jej spustiti s očí!“

Pak hlavou hrdě pohodiv, taktéž se bral z hradu do svého paláce.

7.

V banketním sále dona Césara bylo večer téhož dne, kdy se vypravované události zběhly, velmi hlučno a veselo.

Mladý levoboček císaře Rudolfa II“ jak známo, hned ráno ve Vladislavské síni pozval kavalíry své družiny k banketu do svého domu, a nikdo z pozvaných neopominul vyhověti tomuto pozvání. Hostiny u dona Césara byly odedávna pověstné pro bujnost a rozmařilost, a kruh mladých šlechticů, jaký se jich obyčejně zúčastnil, byl i dnešního večera v úplném rozmaru zachovati tuto pověst.

Kavalíři se totiž vraceli z divadelního představení, které uspořádala Spencerova herecká společnost v malostranské míčové síni a k němuž se dostavil i sám Rudolf II. se svým tureckým hostem, pašou Chosrevem a tam se příjemně bavil. Nemenší zábavy dostalo se i ostatnímu přečetně shromážděnému diváctvu, které z větší části náleželo k šlechtě a vznešenému měšťanstvu a tudíž vynikalo vytříbeným vkusem. Anglická společnost byla skutečně výborná ve hře a překvapila pražské obecenstvo ve veliké míře tím, že na jevišti po prvé užila pohyblivých dekorací, které se při každém výjevu podle potřeby mohly měniti. Do té doby bývalo divadelní jeviště velmi jednoduché, při truchlohrách bylo zavěšeno černými koberci a nápis na černé tabuli oznamoval místo, kde se děj koná. Proto se nemusel básník ostýchati proměniti místa a proto v starých hrách a u samého Shakespeara tak neobyčejně hojných proměn nalézáme, les, moře, bojiště, zahrada, síně, atd. představovaly se docela stejně, malé lešení uprostřed jeviště znamenalo loď, okno, pavlač, věž a cokoli jiného.

Spencer v Londýně však byl první, jenž v tomto ohledu učinil velký krok kupředu, užívaje pohyblivých dekorací. Nyní se jeviště změnilo zcela podle požadavku kusu a dojem na obecenstvo byl tím nerovně větší. Také na své cesty po střední Evropě vzal s sebou podnikavý anglický ředitel a herec tyto nové dekorace, jimiž všude dosáhl nesmírného úspěchu.

Rovněž i v Praze v malostranské míčové síni, kde se tohoto prvního večera provozovala Shakespearova tragedie Romeo a Julie“, dostalo se hercům neslýchané jindy pochvaly, a míčová síň se otřásala po každém výjevu hřímavým potleskem nadšeného obecenstva.

Tato míčová síň, abychom s ní čtenáře své také poněkud blíže seznámili, byla ve výstavném domě na začátku Újezda, nynější Karmelitské ulice, tu, kde se tato zahýbá do Prokopské ulice. Podle způsobu vlašského a francouzského bylo i v Praze ke konci 16. věku zřízeno několik míčových síní a zejména v hradě královském dal Rudolf II. neméně než tři takové pro vyražení své a svého četného dvořanstva upraviti. Zároveň se jich užívalo jako tanečních síní, v nichž se mohly konati bankety, tance, divadelní představení, mumraje a podobné tomu kratochvíle. Nové i Staré město pražské těšily se už od mnoha let takovýmto veřejným zábavným místům, jen Malá strana, tehdy přece nejživější část Prahy, postrádala posud míčové síně, takže kavalíři museli užívati k zábavám síní na Hradčanech. To však mnohým bylo nepohodlné a proto k vyzvání četných vzácných osob, a jmenovité dona Césara, vyhověl této veliké potřebě časové měštěnín a patricius pražský Pavel Zutter z Zutterbachu, držitel domu v Menším městě pražském, na právě „Matky Boží pod řetězem“ na začátku v rohu ležícího a „U pštrosa“ nazvaného. Obdržev k tomu náležitého povolení od Matyáše Děpolta z Lobkovic na Strakonicích, nejvyššího převora strakonického, jakožto vrchnosti čtvrti a tohoto gruntu, vystavěl řečený Pavel Zutter v tomto svém domě velikou míčovou síň a opatřil ji všemi věcmi

a potřebami, aby se v ní mohly provozovat všeliké výše jmenované kratochvíle tak, jako v jiných „polhauzích“. Za veliký náklad, který Pavel Zutter na vyzdvižení polhauzu toho vynaložil, udělil mu císař Rudolf II. zvláštní výsadu a nadání, aby se mu v jeho živnosti od jiných osob nečinila překážka. V míčové síni malostranské shromažďovala se od té doby vyšší šlechta domácí i cizí, která v Praze sídlila a užívala tu v plné míře všelikých kratochvílí, kterými se šlechtické bankety doby rudolfínské staly pověstnými. Časem byla tu však pěstována i ušlechtilejší zábava, a jmenovitě to byla divadelní představení, která tu povždy shromažďovala přečetné, vzácné obecenstvo.

Také náš veršovec Šimon Lomnický z Budče uvedl zde na prkna svůj první divadelní pokus „Triumf“, který arciť jen za své časové narážky došel uznání, jinak se však v ničem nelišil od nudných mystérií středověkých. Po kusu takovémto musela ovšem Shakespearova věčně krásná tragedie o lásce Romeově a Juliině učiniti neskonale větší dojem a dosíci netušeného dosud úspěchu. Herci angličtí vynikali kromě toho výtečnou hrou a zručností nad všecky pražské ochotníky, a zejména úprava jejich divadelního jeviště byla s to, aby hned v prvním okamžiku diváky uchvátila. Zde po prvé spatřovali tito před sebou nejen obraz života, ale život sám v jeho nejrozmanitějších zjevech a obdobách, úchvatné líčení osudu obou veronských milenců dosáhlo také při svém výtečném představení tak rozhodného úspěchu, jakého malostranská míčová síň ještě nikdy nezřela. Obecenstvo bylo v pravém slova smyslu uneseno a císař Rudolf hned po skončení představení dal k sobě povolati Spencera, aby mu projevil svou pochvalu a vyslovil své uznání. Zlatý déšť ve způsobu dukátů dovršil pak toto císařské uznaní.

Neméně i don César s ostatními kavalíry družiny své vraceli se v nejlepším naladění mysli z míčové ne aby se při banketu dále o tomto krásnem večeru bavili.

Nuže, pánové,“ ujal se slova rytíř Vilém Hrobský, jenž po rozčilujících výjevech právě uplynulého dne opět nabyl své klidné mysli a nyní seděl vedle dona Césara v čele tabule, „byla-liž slova moje planá, když jsem vám výbornou hru Spencerovy společnosti a krásu Shakespearových kusů líčil. Seznal jsem obé v divadle blackfriarském v Londýně, kde se jim u dvora královny Alžběty dostávalo stejné pocty, jakou dnes císař Rudolf umění jejich vzdal.“

Celá společnost přisvědčovala Hrobskému a nemohla nalézti dosti slov, aby projevila svou pochvalu. Rozmlouváno o jednotlivých scénách ušlechtilé tragedie, která v Praze po prvé erotickou lásku na jeviště uvedla a všichni se srovnávali v tom, že v Čechách posud nic podobného vídáno a slýcháno nebylo. Hrobský ve svém rozjaření, kterým tajný jakýsi bol vnitřní snažil se zastříti, pronesl přípitek velikému anglickému básníku, jejž celá společnost hlučně opětovala.

„Chystám vám překvapení, pánové,“ počal po tomto přípitku don César a rozhlížel se vesele po společnosti, „nadšený přípitek váš je mi svědectvím, že se dočkám vašeho souhlasu.“

„Pak to není překvapením pro mne, done Césare!“ zvolal Hrobský. „Vy zajisté jste pozval Shakespeara do naší společnosti!“

„Uhodl jste, pane Hrobský,“ odtušil don César, „pánové Spencer a Shakespeare mi slíbili, že se brzy dostaví a poctí svou přítomností naší společnost.“

„Výborně, done Césare!“ volal Vartenberk a povznesl svůj pohár do výše. „Vy nezapřete vznešeného otce svého, jenž je prvním mecenášem umění ve světě, a vy, poctívaje takto umělce, ctíte sebe sama.“ A vyprázdnil pohár na zdraví dona Césara.

„Ale, princi, pamatujte, že v naší společnosti jsou vesměs kavalíři,“ ozval se tu s druhé strany hlas, jenž náležel mladému

nadutému kavalírovi, který jediný se neúčastnil přípitku na poctu Shakespearovu.

Don César udiveně naň pohlédl.

„A co z toho, pane z Harasova?“ tázal se ho jaksi špičatě.

„Ze se sem komedianti nikterak nehodí!“ odsekl nadutý šlechtic s opovržlivým výrazem. „Bylo by to po prvé v Čechách, aby komediant byl připuštěn v kruh kavalírů.“

„Aj, pane z Harasova,“ odvětil neobyčejně vážným hlasem don César, „pak vám nechci nikterak činiti násilí, abyste musel usednouti vedle komedianta, jehož stavem a povoláním asi tak příliš opovrhujete.“

Tato slova byla příliš zřetelná, než aby se jim mohlo nerozuměti, a mimo to zasmušilé čelo i jiskřící zrak dona Césara byly tu dostatečnou vysvětlivkou.

Pán z Harasova, který podle tehdejšího náhledu a obyčeje omezených duchů považoval skutečně divadelní herce za vyvrhele lidské společnosti, s nímž žádný urozený člověk nesmí přijíti ve styk, nechce-li se sám poskvrniti, povstal také po tak významných slovech císařského levobočka prudce od stolu a vzkřikl vášní se třesoucím hlasem:

Ano odejdu, done Césare, abych uranii místo tak nehodné společnosti, která v Cechách nikdy ještě v kruhu kavalírů nebyla spatřena. Avšak vězte, pánové že vám česká šlechta za uvedení této novoty vděčná nebude!“

S těmito slovy vyrazil z hodovní síně, provázen posměchem všech ostatních šlechticů, kteří jednomyslně odsuzovali jeho blbou nadutost a lpění na tak snižujícím předsudku.

Pána z Harasova však čekala ve dveřích nová nehoda, neboť na prahu vrazil ve svém běhu do dvou mužů, které okamžitě poznal jako „komedianty“, kteří před hodinou ještě na divadle v míčové síni spoluúčinkovali.

Byli to oba hosté dona Césara: John Spencer a Wiliam Shakespeare.

Nadutý kavalír uskočil před nimi stranou, aby snad ani pláštěm o jejich rámě nezavadil a tak se nezneuctil, a s divokým pohledem hnal se předsíní dále, aby se čím dříve, tím lépe octl z domu prince, který se pozváním divadelních herců podle jeho náhledu tak velice proti slušnosti a vznešenému mravu prohřešil.

V banketní síni však povstali šlechticové od stolu, aby oběma příchozím projevili svou hlučnou úctu. A co don César ředitele Spencera vítal, podával rytíř Hrobský svou pravici Shakespearovi, s nímž už z pobytu svého v Londýně byl znám. Proslavený básník očividně byl potěšen tímto shledáním a s dvorným úklonem přijal pozvání kavalíra, aby vedle něho usedl.

William Shakespeare čítal tehdy právě čtyřicet let věku a jeho genius byl na výši nedostižného svého působeni. Postavy byl vysoké a přece ušlechtilé, v duchaplném obličeji zářilo dvé temných očí, za nimiž se tak vznešený duch ukrýval, jemuž podobných lidstvo jen praskrovný počet vykazuje. Jeho chování bylo velmi dvorné a slušné, jak ani jinak nelze očekávati od muže, který byl stálým hostem u dvora nádherymilovné královny Alžběty a v Londýně se pohyboval v kruhu nejpřednějších velmožů.

Soudruh jeho John Spencer byl pravým opakem Shakespeara. Postavy malé a tlusté podobal se spíše satyrovi a také nejraději představoval v kusech Shakespearových Falstaffa.

Ostatně si počínal velmi nenucené, a co u Shakespeara vyplývalo z vrozené vznešenosti povahy, bylo u něho chytře vypočteno, jak už z jeho postavení, jako ředitele kočující divadelní společnosti, samo sebou vyplývalo.

Ruch no příchodu obou hostí povstalý se opět poněkud utišil a nastal všeobecný hovor, jenž se ovšem otáčel kol dnešního večera a představeného kusu.

„Kterak se vám líbí Praha, pane Shakespeare?“ tázal se Hrobský anglického hosta, když hlavní předmět rozprávky byl poněkud vyčerpán. „Doufám, že z české vlasti příznivější dojem v mysli své zachováte, než jaký obyčejně o Čechách na západu Evropy panuje.“

„Skutečně nade vše očekávání,“ odvětil básník rychle, „přiznávám se, že jsem s ostatními krajany svými míval zcela opačné ponětí o této zemi, již ve skutečnosti tak krásnou a vzdělanou nalézám. V Anglicku se bez výjimky domnívají, že Čechy jsou zemí pustou, pralesy zarostlou a pro vzdělaný lid takřka nedostupnou, a já se v mylném náhledu tomto sám ve svých některých kusech divadelních podobně o české zemi pronesl.“

‚Pamatuji se, že zejména v ‚Bouři' mluvíte o ‚pusté krajině české', jak oznamovatel scén na divadle blackfriarském při představení toho kusu, jemuž jsem v Londýně byl přítomen, ohlašoval. Již tehdy jsem si přál jako rodák této země, aby tak vznešený duch, jako váš, poznal krásnou vlast českou a syny její naplnil hrdostí, že nejpřednějšímu básníku svého věku nebyla zemí neznámou.“

„Přání toto se nyní vyplnilo, pane rytíři,“ zněla odpověď Shakespearova, „a při první příležitosti neopominu své pochybení napraviti. Nalezl jsem kraje české, pokud se jimi naše společnost na své cestě ze Solnohradu do Prahy ubírala, i v tomto počasí tak utěšenými, že málo podobných jsem na pevnině nalezl. Město toto pak i přírodním svým položením, výstavností a nádherou převýšilo všeliké mé očekávání. Ba, jsou mezi mými soudruhy přemnozí, kteří život zdejší za svobodnější a veselejší považují, než jak v Anglicku panuje. Připíjím krásné české zemi a stověžatému hlavnímu městu jejímu.“

Proslavený host pronesl tento přípitek slovy nadšenými a celá společnost mu bouřlivě přizvukovala. Zejména John Spencer, jakožto horlivý milovník výborných druhů vína, byl

unesen štědrostí svého hostitele a opětoval neméně nadšeně přípitek Shakespearův.

„Pochvalné uznání vaše, pane Shakespeare," započal opět Hrobský, „jest pro mou vlast tak lichotivým, že převáží všecku nespravedlivou hanu, jaké se Čechám od nejbližších našich sousedů dostává. A uznání toto zajisté ještě by se zvýšilo, kdyby vám také veliké dějiny našeho národa byly podrobně známy. Jak mnohou drahocennou perlu by tu nalezl váš nedostižný duch, již by zkrystalisovanou podal ve formě dramatické básně jako pomník nehynoucí a slávu Čechů pro veškerou budoucnost hlásající. Zápasy našeho národa, bohatýrské postavy Jana Zižky, Prokopů, Jiříka Poděbradského a opět Jana Husa a jiných velduchů českých — jaké by to byly vděčné a důstojné předměty pro ducha vašeho! Jaká hojnost úchvatných výjevů světové důležitosti a vysoké mravní povahy, které se vyrovnají nejslavnějším dobám dávnověké historie! Ó, že nám Bohem nepopřáno, tak mohutné tvůrčí síly, jako vaše, která by velké skutky našeho národa tak vznešenými slovy opěvala, jako vy jste ve svých dramatech učinil! Však my pygmaeové jsme proti svým velikým předkům a slavní činové jejich nás tolik oslňují, že ani schopni nejsme, abychom k této slávě mohli ještě více připojiti a ji písmem a slovem zvěčniti!"

Hrobský mluvil tato slova se zápalem, jakého by nikdo od tohoto mladého kavalíra neočekával, však již pouhé pomnění na slavnou českou historii dovedlo povznésti i ducha katolického šlechtice, jenž byl hrdý na svou vlast a věrným synem jejím se cítil v té míře, aby se za této významné příležitosti nadšeným chvalořečníkem jejím stal.

„Skutečně, žádný syn Albionu nedovede vřeleji chváliti svou vlast a národ, než jako vy to o své zemi činíte, pane rytíři," odvětil Shakespeare, „a již vaše slova činí mne dychtivým, abych blíže seznal českou historii, o níž mám ovšem některá, ač jen mlhavá ponětí. Vím, že náš Wiklef, tento

první bořitel děsných hradeb středověkého Říma, došel jediné v Čechách ohlasu odtud vyšlo kostnickým mučenníkem světlo, které vyvolalo žár v Německu i u nás v Anglicku a již tímto jediným činem národu českému důstojné místo v historii člověčenstva vyhrazeno Velicí mužové, vzneseni charakterové vaši, mají všecko právo na uznání u cizích národů, a pokud mi za mého pobytu v Praze bude popřáno, prosím, vzácný příteli za to, abyste mi byl průvodčím v historii vašeho národa, která již nyní mého ducha naplňuje touhou po bližším seznání.“

„Slabé síly mé ovšem k tomu nedostačí,“ odvětil Hróbský, „uvedu vás však v kruh výtečných učenců a věhlasných mužů našich, kteří jsou ozdobou dvora Rudolfova a stejně s námi geniu vašemu se klaní.“

„Aj, pane Hrobský,“ ozval se tu náhle don César, „vy nám příliš odcizujete našeho hosta, jenž později ještě nalezne dostatečné příležitosti, aby naše hvězdy na obzoru věd a umění seznal. Potřebíť jen našeho Šimona Lomnického průvodčím mu ustanoviti, a zajisté pan Shakespeare bude spokojen. Nyní však buď veselý okamžik věnován pohárům a Musy ustupte Gráciím!“

Hlučný souhlas ostatních kavalírů provázel vyzvání Césarovo a poháry zazněly v celé společnosti.

„Ale kde vězí Lomnický?“ zvolal pan Vartemberk a tázavě pohlédl na dona Césara. „Ten přece nikdy ještě v naší společnosti nescházel, zejména když šlo o takovýto banket!“

„Očekávám ho každým okamžikem, pane z Vartemberka,“ odpověděl don César a doložil pak tišeji: „Vyslal jsem jej do domu Loubských, aby se přesvědčil, jak se daří slečně Loubské po ranní události ve lvím dvoře. Doslechl jsem se, že mé chování ji nadmíru dojalo.“

Vartemberk svraštil poněkud čelo a pohlédnuv stranou na Hrobského, odvětil taktéž polohlasně:

„Divím se, done Césare, že takové účastenství jevíte k dámě, která by nás málem o dva tak statečné kavalíry

připravila. Slečna Ludmila Loubská je chladné, bezcitné stvoření, které není hodno lásky a vážnosti rytíře Hrobského, a vy, princi, zcela po náhledu nám jste učinil, že jste jí udělil tak perné naučení!“

„Lituji sice poněkud svého přenáhleného jednání, ale v prvním okamžiku, když slečna Loubská tak neprozřetelně s životem ctitele svého si zahrávala, překypěla má vášeň a svedla mne k urážce, jakéž jsem se vůči dámě neměl nikdy dopustiti.“

„Ah, nebojte se, done Césare,“ zvolal surově Vartemberk, „ženské mají přirozenost koček a postaví se zase vždy na nohy, shodíš-li je odkudkoli. Teď hleďme jen Hrobského přivésti opět k tomu, aby šílené lásky své zapomněl a na jiném vděčnějším poli náhrady hledal. Však hle, tu přichází naše korunovaná Musa Budečská a přisámbohu, že nevyhlíží příliš vesele!“

Skutečně vcházel Šimon Lomnický s hlubokým úklonkem do hodovní síně a v zářícím jindy obličeji jeho zračilo se nyní jakési neobyčejné vnitřní pohnutí.

Veselí kavalíři hlučně jej mezi sebe vítali, Šimon však dal okem znamení donu Césarovi, že by s ním rád stranou promluvil.

„Později, později, Šimone,“ odvětil don César, „poznávám, že mi nepřinášíš příliš veselé zprávy, a nechci si jimi rozmar ve společnosti této kaliti. Usedni tamto vedle svého kolegy na Parnasu a sděl s námi svůj úsudek o dnešní tragédii jeho před kterou ovšem tvůj 'Triumf' musí schlípiti křídla.

Lomnický se ušklíbl a bral se za dalším pozváním pana Hrobského, který jej představil Shakespearovi jako korunovaného básníka císaře Rudolfa II.

Šimon Lomnický vypínal se co možná před anglickým „komediantem“, o němž i po dnešním provozování „Romea a Julie“ měl velmi malé ponětí, a snažil se, aby už zevnějškem jako dvorský korunovaný básník vypadal, jenž má privilej. na všechny ostatní soupeře Parnasu pohlížeti s patra.

Shakespearovi pohrával jemný, ale dosti ironický úsměv kolem rtů, když patřil v odulou tvář českého veršovce, jenž sice vřelému ctiteli Bakcha a Venuše, pramálo však synu Apollinovu se podobal.

„Aj, pane rytíři," pravil Shakespeare dvorně k němu, když se Lomnický usadil a do poháru vína tak hluboko nahlédl, jako by v něm přes noc zůstati chtěl, „vy jste byl sám nespravedliv k sobě a své vlasti, když jste toho želel, že váš národ nemá mužů, kteří by svým perem dovedli zvěčniti slavné činy a osudy předků vašich. Pan Lomnický, jakožto korunovaný básník, zajisté literaturu národa svého výtečnými plody ducha svého obdařil."

„Ovšem, ovšem, pane Angličane," ozval se rychle Lomnický, jenž i mezi pitím žárlivě neodvrátil sluchu svého od Shakespeara, „do dneška jsem už vydal osmnáct spisů, z nichž mnohé kvartanty na dvacet archů silné. Některé se už dočkaly druhého, ba třetího vydání a mé „Naučení mladému hospodáři" je pravou modlitební knihou našim hospodářům. Však také všecka pravidla o hospodářství, o štěpařství, o dobytku atd" jsou tam v tak krásné verše uvedena, že sám nebožtík Veleslavín častěji přál si býti spisovatelem tak výborné knihy pro lid."

„A za který spis, prosím, tak vzácného vyznamenání od císaře Rudolfa II. se vám dostalo?" tázal se s líčeným výrazem skromnosti Shakespeare, jenž hned po prvních slovech tušil, jakého ducha má před sebou.

Lomnický zamžoural svýma lesknoucíma očima a jako Faun se usmál. Dříve však než odpověděl, chopil se poznovu poháru, jejž sluha mezitím naplnil, a jediným douškem jej vyprázdnil.

„Ah, to byla moje ‚Kupidova střela', pane Angličane," pravil pak samolibě, jako by byl Dante o své „Božské komedii" neb Tasso o svém „Osvobozeném Jerusalému" mluviti mohl, „však vy jste v tom vašem mlhavém Anglicku také už o tom

spisu slyšeli a vy, pane Shakespeare, byste nemohl nic moudřejšího učiniti, než kdybyste jej na angličinu přeložil a vydal k dobrému užitku mládeže, která bude u vás právě tak pokažená, jako ta naše.“

A rozhlédl se významně po společnosti, jejíž veselost každým okamžikem vzrůstala.

„Uznávám ovšem,“ pokračoval pak po novém doušku dále, „že se vám sotva podaří všecky krásy mého originálu postihnouti, a zejména mých plnozvučných rýmů ve vaší angličtině nikdy nelze napodobiti, ale pro povznesení mravů a rozšíření dobrých sentencí, proti přílišnému koření se Venuši by vám ten spis nadmíru posloužil, a jsem přesvědčen, že král Jakub za to spíše odmění vás vavřínem básníkovým, jejž vám královna Alžběta za všecky vaše komedie neudělila. Ô, básník musí znáti svůj věk, musí studovati povahy, chce-li se výsledku nějakého dodělati, a podle toho musí plavbu svou v proudu říditi, aby vždy na povrchu se udržel. Ja, chvála Bohu, píši už pětadvacet let a mohu říci, ze vždy trefím pravé potřebě na kloub Tu něco poučného, jako „Filosofický život“, který už po druhé vydán býti musel, nebo „Sedm řetězů ďábelských“, aneb konečně „Kroniku císaře Traiana s duchovním výkladem“, tu zase něco zábavného jako „Kupidova střela“, o níž jsem vám už pravil, jaký účinek na císaři Rudolfu vymohla, nebo traktát „O tanci“, po kterém naše mládež jen blázní, jindy se zase vrhnu na pole obecně prospěšné a užitečné a napíši: „Naučení mladému hospodáři,“ které zajisté i po staletích Čechové poznovu tisknouti budou, nebo „Tobolku zlatou“, nebo konečně nějaký ten „Kancionál“ neb „Sbírku písní a žalmů“, které můj knihtiskař Nigrin každoročně znovu vydává[*)], a tak jsem stále v dobrém spojení s duchem času a jeho potřebami, že se mi plodností žádný jiný spisovatel český vyrovnati nemůže. Teď však poznávám, že se našim mladým panáčkům

[*)] Vše toto jsou názvy některých spisů Šimona Lomnického, které do té doby v Praze vydal.

počínají líbiti veselé komedie divadelní, počnu tedy také v tomto oboru něco psáti. Prsní mé dílo ‚Triumf dočkalo se takové pochvaly, že mistr Bacháček, který také chce býti dramatikem, ze samé zlosti dostal žloutenku. Vy sám jste dnes, pane Angličane, těšil se hezkému večeru a zvlášť ty výjevy se starou kojnou Julie byly výborné. Radím vám, pište budoucně kusy jen se samými takovými výjevy a budete vidět, že vás bude obecenstvo na rukou nosit. Oh, já znám lidi, znám!“

A s čtveráckým mrknutím očí pohřížil se po dlouhé své řeči do poháru, v němž rovněž tak dlouho vězel, jak dlouho řeč jeho trvala.

Shakespeare mlčky naslouchal slovům a radám korunovaného básníka a jen chvílemi objevoval se onen jemný ironický úsměv kolem jeho rtů.

„A jiné scény vás skutečně v „Romeu a Julii“ nezajímaly, Šimone, než ony s kojnou?“ tázal se Hrobský, jenž nebyl příliš pýchou naplněn nad zástupcem českého básnictví.

„Oh, v tragedii je ještě několik velmi působivých výjevů,“ odpovídal Lomnický, tváře se důležitě na své soudné stolici, „ale ve dvou věcech, pane Angličane, bych byl k zvýšení dojmů jinak pokračoval.“

„A které věci to myslíte, pane?“ tázal se Shakespeare, aniž svou velkou zvědavost prozrazoval.

„Předně bych nebyl dal Tybalta už v druhém jednání zavraždit, neboť takovým rváčem a statečným mluvkou bylo by se dalo ještě několik pěkných výjevů naplniti a obecenstvo by je zajisté stejně příznivě přijalo, jako scény dosavadní. Nemůžete si ani pomyslit, pane kolego na Parnasu, jaký má taková jedna zdařená povaha v celém kuse účinek!“

„Uznávám pravdu vašich slov, pane,“ odvětil rychle Shakespeare, „Tybalt příliš časně ustupuje s jeviště, leč musel jsem tak učiniti, aby tím hlavní osoba kusu netrpěla. Tybalt se staví mimovolně tak velice v popředí, že by jím v dalším postupu děje sama osoba Romeova byla zastíněna. Proto také s

dobrým rozmyslem jsem jej takto již v druhém jednání odstranil s jeviště. A druhá vaše námitka, pane?“

„Týká se zakončení celého kusu, pane Angličane,“ zněla zase odpověď Lomnického, „vy jste poslední scénou učinil z něho tragedii a přece je hned s počátku jen na veselohru založen. Sňatek mezi Romeem a Julií je tou červenou nitkou, která se celým kusem táhne, proč tedy ty lidičky tak náhle rozlučovat? Hlučným plesem a svatbou jste měl ukončit a byl byste viděl, jak nerovně většího úspěchu by váš kus došel. Diváci by opouštěli divadlo s uspokojením, že se oba milenci po tolika utrpeních přece šťastně za sebe dostali, ale teď litují jednoho i druhého, že tak beze vší příčiny oba vzali za své. A na spokojenosti obecenstva vše záleží.“

Po těchto slovech chopil se Lomnický svého poháru a vyprázdnil jej jediným douškem, jako by po tak dlouhé řeči chtěl opět svlažiti vyprahlé hrdlo. Když pak zase vousy si otřel, pokračoval v mentorování svém dále:

„Když už však jednou z celého kusu měla býti tragedie, pak věru bylo třeba nutnost tragiky lépe odůvodniti.“

„I v tomto ohledu jsem dychtiv na váš náhled,“ odvětil mírně velký básník.

„Hned vám to dokáži, pane Angličane, a divím se, že vám to už dříve nenapadlo, tak nasnadě celá věc leží. Dejme tomu totiž, že by se Julie jen o několik okamžiků dříve probudila ze svého spánku, dokud je totiž ještě Romeo na živu. Co potom? Nestala by se z tragedie náhle veselohra, jež svatbou a všeobecným smířením skončí? Vidíte tedy, že tu skutečně tragická katastrofa vaše jen na smrkacím šátku visí.“

Shakespeare opětně se usmál a prohodil:

„Důvod váš je ovšem případný, pane. Časnějším probuzením Julie by se stala katastrofa nemožnou. Ale osud sám tomu tak nechtěl, aby se dříve probudila, a já, co jsem psal, to jsem psal a při tom také zůstanu.“

„Tak pravil také Pilát, když si ruce umýval,“ zamručel Lomnický a ukryl svůj nos zase do poháru, „já bych však skončil rozhodně svatbou a ne hřbitovem, kde se válí mrtvol jak hniliček. Brr!“

„Zanechte již svých hádek, pánové básníci!“ zvolal tu don César bujaře, „hostina naše buď věnována veselí a nikoli planým poznámkám, jaké ty, Šimone, s nepříliš velkou šetrností metáš v líc našemu vzácnému hostu.“

„Poučení nikdy člověku neškodí,“ odsekl tento, „a pan Shakespeare mi zajisté moje poznamenání ve zlém nevykládá, ježto sám pravdu jejich přiznal.“

Shakespeare pokynul hlavou a zúčastnil se pak všeobecné veselosti, jež nyní plným proudem nad bujarou společností se rozlila. Žerty a šprýmy střídaly se jako o závod, již i časté písně se ozývaly a každý se snažil duchem svým a ostrovtipem co nejvíce se blýskati. Slovem, zábava byla zcela přiměřená společnosti a pověst hostin dona Césara byla v plné míře poznovu osvědčena. Oba angličtí hosté se přiznávali, že po dlouhou dobu již tak krásného večera nezažili, a zejména Spencer českým kavalírům a ještě více českému vínu pochleboval.

Tak se přiblížila rychle půlnoc, veselí dosáhlo nejvyššího stupně, když tu Šimon Lomnický na dosti nejistých nohou se vzchopil a postoupiv před dona Césara, pravil:

„Princi, půlnoc se přibližuje, já nemohu déle otáleti s vyřízením svého poselství, nemá-li se s účelem svým minouti.“

Don César i všichni ostatní udiveně pohlíželi na veršovce, jehož nos karbunkul svítil, a domnívali se v prvním okamžiku, že Simon pomysli na nejaky nový žertovný výstup.

Leč Šimon pohlížel pojednou tak vazné, ze kazdy okamžitě poznal, že tu musí jíti o důležitější věc.

Don César však ve svém rozjaření nevrle zvolal: Jaké to poselství míníš, Šimone? Rychle mluv, nechť společnost krátké doby této ještě za stolem užije!“

„Aj, princi, což jste již zapomněl na slečnu Ludmilu Loubskou?“ zvolal Lomnický s tónem výčitky.

„Ah, skutečně, ta dáma s kamenným srdcem se mi již z mysli vytratila!“ odpověděl don César nepříliš dvorně.

„Co? Co jest se slečnou Loubskou?“ vzkřikl Hrobský a rychle povstal od stolu, aby se postavil před Lomnického. Vášeň jeho na okamžik utlumená vypukla opět s dřívější horoucností a prudce opětoval svou otázku k Šimonovi, jímž zároveň divoce za rameno zatřásl.

„Don César mne vyslal po skončeném divadle, abych se poptal u Loubských po stavu slečny Ludmily, která prý po onom výstupu ve lvím dvoře náhle onemocněla.“

„A jak jste ji zastal?“ tázal se nedočkavě Hrobský.

Lomnický na okamžik přemítal, ale pak pohlédnuv na dona Césara odvětil:

„Slečna Loubská je skutečně povážlivě nemocna, ba magister Sinapius nemůže její chorobu pochopiti. Nezná ovšem srdce ženských.“

„Ludmila nemocna?“ vzkřikl zase Vilém a velké pohnutí jevilo se v líci jeho. „Oh, Šimone, proč jste mi už dříve tuto zprávu neřekl, abych Ludmilu za ranní výstup mohl odprositi.“

Don César se zamračil.

„Domníval jsem se, že vás vidím vyhojena z vaší vášně, pane Hrobský,“ pravil pak úsměšně, „však seznávám nyní, že posud o milost chcete žebrati, kde právo požadovati jediné vám přísluší.“

„Slečna Loubská je po ranním výstupu nemocna,“ odtušil úsečně Hrobský, „nyní jí nemůže než soucit můj býti věnován.“

„Snad nechcete dokonce o půlnoci tento svůj soucit slečně projeviti, pane Hrobský?“ tázal se s dřívějším výrazem opět don César.

Než však Hrobský mohl odpověděti, chopil se slova Lomnický a povýšeným hlasem zvolal:

„Ano, princi, pan Hrobský dobře porozuměl hlasu a hnutí svého srdce. Slečna Ludmila Loubská očekává jej i vás právě v půlnoční době u svého lože!“

Nastalo všeobecné udivení.

„Co pravíš? O půlnoci?“ zvolal don César a zardělé jeho líce zbledly. „Šílí ta děva?“

„Tak soudím i já, ač magister Sinapius to popírá,“ odtušil Lomnický temným hlasem, takže každý nad touto zprávou se zachvěl. „Slečna Loubská povstala ze mdloby své s porušeným duchem a ve svých vidinách povolává dona Césara i pana Hrobského právě v dobu půlnoční ke svému smrtelnému loži.“

Děsný výkřik se vydral z prsou Viléma Hrobského po slovech Šimonových.

„Ludmila na loži smrtelném!“ vzkřikl vášnivě a prudce chopil dona Césara za ruku: „A vy ještě meškáte tohoto hlasu uposlechnouti? Rychle, půlnoc je v několika okamžicích zde a my musíme státi u lože Ludmilina, jíž jsme tak strašný osud připravili“

Césarovo čelo se zakabonilo a již chtěl prudce odpověděti, náhle však se umírnil a polohlasně pravil: Budiž staneť se mi dnešní noc o jeden zajímavější výstup bohatší.“ Pak povstal se svého křesla, aby se dal upraviti od služebníků k této noční vycházce.

„Šimone, ty budiž naším průvodčím!“ obrátil se k veršovci, který se právě snažil ostatním kavalírům vysvětliti tento výstup.

Celá společnost zapomněla náhle na dosavadní veselí a počala se rozcházeti, don César provázel oba své anglické hosty, Shakespeare podal se svým věčným úsměvem ruku Šimonu Lomnickému a zakrátko oba kavalíři v hodovní síni osaměli.

Hned nato mlčky vydali se z paláce na ulici, oba zaměstnáni temnými myšlenkami. Lomnický kráčel v čele

výpravy za dvěma sluhy s pochodněmi a vedl kavalíry v onu část Malé strany, kde se nyní Újezd prostírá.

Ulice byly temné, neboť tehdy jen v prvních hodinách večerních bývaly nárožní domy osvětlovány.

Na Újezdě však byla okna jedné výstavné budovy i v této pozdní době ještě jasně osvětlena.

„V paláci hraběte Thurna," prohodil mimochodem don César, když se kol budovy této ubírali, „zdá se, dnes podobnou hostinu konají, jaká dnes u mne společnost shromáždila."

I Hrobský vzhůru k oknům pohlédl, kde se míhali četní stínové postav.

„Tuším, že tito pánové vašemu císařskému otci, princi, jinakou hostinu připravují," odtušil temně Hrobský, pamětliv své rozmluvy s pánem z Helfenburku.

„Vím, že je hrabě Thurn hlavní odpůrce císařův," zněla povrchní odpověď Césarova, „leč kdo by si dnešní noc kazil politickými zápletkami. Nám jiné výjevy mysl zabaví!"

Zahalil se opět v plášť a rychlým krokem ulicí dále pospíchal. I Hrobský jej mlčky následoval.

8.

Dům Loubských z Lubu byl takřka již na konci Újezda, kde nyní stojí kasárny. Don César, jehož palác ležel pod Petřínem v sousedství Černé brány v Ostruhové ulici, musel tedy dosti dlouho spěchati, aby se dostal k cíli své neobyčejné noční pouti.

Mlčky ubírali se oba kavalíři dále, každý zaměstnán svými myšlenkami, které ovšem neobyčejnou žádost Ludmily Loubské za předmět měly. Don César byl sice rozhodným přítelem dobrodružství a vyhledával je, kdekoliv se jen nějaké zábavy nadíti mohl, ale tak zvláštního pozvání v době půlnoční se mu ještě nedostalo. Mimo to napínala ranní událost ve lvím

dvoře a zpráva o náhlém onemocnění Ludmilině veškeru jeho zvědavost a pocit přátelský k rytíři Hrobskému doplňoval účastenství, jaké při tomto zběhu ke všem zúčastněným osobám projevoval.

Hrobský opět podléhal vlivu své vášně k Ludmile, a ač chladná její nečitelnost dosud všecky jeho naděje mařila, přece čekal již od blízké budoucnosti příznivější výsledek. Netajil si totiž, že prudké a urážlivé chování, kterým don César svou trpkost vůči dívce projevil když jí ráno ve lvím dvoře osudnou rukavičkou v obličej mrštil, muselo náhle učiniti konec tajné milosti, jakou Ludmila k Césarovi zahořela, načež on sám tím snáze doufal dobýti u ní svého vítězství. Zpráva Lomnického o stavu slečny Ludmily jej sice rozčilila, ale současně spatřoval v jejím neobyčejném pozvání známku nastalého obratu v dívčině mysli, neboť neočekával skutečně nic jiného, než že Ludmila se zříci chce dosavadní vášně k donu Césarovi a levobočku císařovu stejnou měrou splatiti, jak on jí ráno na Hradčanech učinil.

V krátké době dostali se kolem paláce pánův Griesbeckův (nyní malostranské gymnasium) na konec Újezda, kde stranou proti rozsáhlé budově pánův Švamberků (nynější zbrojnice) se vypínal pošmourný dům staré paní Marty Žiželické z Lubu, u níž Jan Zikmund Loubský se svou sestrou Ludmilou, jakožto u své strýně pohostinství požíval.

Před tímto domem zastavil se Šimon Lomnický a oznámil oběma kavalírům, že jsou na místě. Don César kázal panošům posečkati na ulici a vešel pak za Šimonem do temně osvíceného průjezdu staré budovy. Hrobský oba následoval.

Na dolejším stupni u schodů, vedoucích vzhůru do prvního poschodí, spatřil Lomnický dřímajícího sluhu, kterého notným štulcem přivedl k plnému vědomí.

„Běž ohlásit svému panstvu dona Césara a pana rytíře Hrobského, ospalý krtku,“ huboval Šimon sluhu, který však již

okamžitě byl úplně na nohou a všecku ospalost náhle se sebe setřásl.

„Můj velitel pány již očekává!“ zvolal sluha a pokloniv se kavalírům, spěchal vzhůru, aby ohlásil jejich příchod.

V předsíni zastali Jana Loubského, který s ubledlou lící a výčitkou v oku postoupil proti donu Césarovi.

„Odpusťte, done Césare, tak podivné žádosti mé sestry,“ započal Loubský přidušeným hlasem, v němž hluboká vnitřní bolest se jevila, „nelze jí dojíti pokoje, dokud ještě jednou vás neuzří.“

„Což slečna Ludmila skutečně jest nemocná?“ tázal se rychle Hrobský s účastenstvím.

„Bohužel, pane rytíři, duch její utrpěl více než tělo a lékaři tvrdí, že sotva jí lze pomoci.“

„Probůh, co pravíte?“ vzkřikl Hrobský nanejvýš překvapen a se skutečnou bolestí.

„Má sestra Ludmila stala se šílenou!“ odtušil hrobovým hlasem Jan a zakryl si líce rukama.

Sám don César se při této neočekávané zprávě zachvěl a zvolal:

„Šílenou? A pro ranní onen výstup?“

„Ze mdloby své procitla v prudké horečce,“ oznamoval dále mladý Loubský, „a neměla již světlého okamžiku, stále jen šílené řeči vedouc a divými vidinami se zanášejíc. Pak počala neustále vás, pánové, volati a lékař rozhodl, že nemá-li jí býti přitíženo, musí se této žádosti její vyhověti. Z té příčiny pouze jsem požádal tuto pana Lomnického, aby vás v půlnoční době k nešťastné mé sestře uvedl, neboť tak sama o to žádala.“

„Toť hrozný osud!“ zvolal Hrobský.

Don César se na okamžik zamyslil a pak polohlasně mezi zuby promluvil:

„Byl to přílišný trest za její nečitelnost a já bych si musel velkou vinu jeho přičítati.“

Pak se obrátil k Loubskému a pravil:

„Nuže, pane Loubský, vyplňte zadost své sestry. Snad zjevení se nás obou přispěje k uspokojeni její mysli, což bych si vroucné přál.

„Také já se kojím touto naději," odvětil Loubský, „ač nemohu sebe sama klamati."

A odcházel do vedlejší komnaty, kyna oběma kavalírům, aby jej následovali.

Lomnický pak usedl v předsíni a zamručel do svých vousů:

„Kdo chce kam, pomozme mu tam! Slečna Loubská zahrávala si se srdci a nyní vystřelené šípy její nazpět se vrátily a ji samotnou ranily. Kdyby byla uposlechla rady v mé ódě obsažené, mohla slaviti dnešní noci svou veselku a nikoli spočívati na smrtelném loži. Taková jest však vůle ženských!"

Nato zkřížil pohodlně nohy na koberci a svěsiv těžkou hlavu na prsa, počal hezky zřetelně chrápati.

Mezitím uvedl Jan Loubský oba své pozdní hosty až ke komnatě, v níž ležela jeho nemocná sestra. Kroky jejich úplně zanikaly v těžkých kobercích, dveře do ložnice pak byly přivřeny, takže nikdo odtamtud nemohl pozorovati jejich příchod.

V témž okamžiku však, kdy vstoupili do přední komnaty, ozval se z ložnice pronikavý hlas:

„Již přicházejí moji lvové! Otevřte jim mříže! Já s oběma chci zápasiti. Mou rukavičku nesmí -již dostati!"

Byl to hlas nešťastné šílené dívky, jenž Hrobskému pronikal až do kostí.

Stiskl soucitně ruku Janu Loubskému, který s hlubokým výrazem bolesti při zaslechnutí sestřiných slov naň pohlédl a o soustrast jej žádati se zdál.

Z ložnice zaznával dále divoký smích, pak náhlý výkřik a hned nato se rozlehlo z jiných ženských úst hlasné volání o pomoc.

Jediným skokem byl Jan v ložnici a tu spatřil svou starou strýni, kterak se marně snaží udržeti šílenou dívku na loži, s něhož tato chtěla vyskočiti.

Sotvaže však Ludmila v otevřených dveřích spatřila oba mladíky, již se také její myšlenky v jinou stranu obrátily a davši se opět upoutati na lože, volala jim pronikavým hlasem vstříc:

„Ha, tu jsou! Jeden z nich musí býti skolen! — Óh, jak mne ta rukavička v líci pálí — ale já tu ránu pomstím, hrozně pomstím!“

„Slečno, pamatujte se! Utište se, jsem to já, váš přítel!“ zvolal Hrobský pohnutým hlasem, přiskočil k dívce a za ruku bělostnou uchopiti se ji snažil.

„Pryč ode mne, pryč!“ sípala nešťastná dívka. „Ruka má pálí a ty nesmíš býti spálen! Tys nebyl tím strašným lvem, jako tamten, který se zase ke skoku chystá. Ó, jen se vzepni, já tvou vlastní dýkou tě skolím! — Jak, ty odcházíš? Ty se vyhýbáš mé ráně? Ó, bídníku!“

A chtěla se v novém návalu šílenství svého za Césarem vrhnouti, jenž překvapen tímto divadlem vyšel z ložnice do přední komnaty.

Spojenému úsilí obou mužů a strýně se Ludmilu podařilo opět ukonejšiti, která po odchodu Césarovu se opět okamžitě ztišila a pokojněji počala pohlížeti kol sebe.

S velkým vnitřním bolem pohlížel Vilém Hrobský na dívku, která se ještě před málo hodinami skvěla v plném lesku své krásy a mladosti, a nyní se za hrůzné této duševní choroby tak změnila že by v ní nikdo dřívější spanilou dívku Ludmilu nebyl hledal.

Krásné druhdy oči její byly hluboko vpadlé a modré kruhy kol nich svědčily o strašném pohnuti ducha Plné líce byly postřeny hrobovou bledostí a celý obličej jakoby rázem nabyl nejostřejších tvarů. Slovem, Ludmila byla v zcela jinou bytost změněna a Vilém nemohl utajiti hluboké povzdechnutí.

Porozuměla dívka tomuto vzdechu? Obrátila se náhle k Hrobskému a jemnější oheň než dosud zaplál v jejích očích. Vztáhla svou ruku proti mladíkovi a zdálo se, že světlý okamžik náhle oživil jejího zatemnělého ducha.

„Slečno drahá, poznáváte mne? Ó, jen jediné slovo z vašich úst!“ pravil k ní Vilém co možná nejjemnějším hlasem, a uchopil se podávané ruky.

„Milost! Mějte milosrdenství se mnou!“sípala zrůzněným hlasem k němu dívka, v jejíhož ducha se náhle dostavil světlý okamžik.

„Ó, upokojte se, slečno, já vše chci obětovati, abyste opět zdraví svého nabyla. Jen rozčilení vaše uvrhlo vás v tento stav, jenž zmizí, jakmile se mysl vaše upokojí.“

Jan Loubský stiskl němě Hrobskému ruku, neboť tušil, že jeho přítomnost je s to blahodárně na mysl dívčinu působiti.

Ludmila však zavrtěla po slovech Hrobského hlavou a tiše pravila:

„Nikoli, pro mne už vše je ztraceno a zakrátko zase zachvátí mne ta černá noc, která mne od děsného onoho okamžiku obklopuje, v němž srdce mé smrtelně bylo raněno.“

Hrobský povzdychl a jemně pojal jako vosk bílou ruku dívčiny, aby na ni vtiskl vřelý polibek. V tomto okamžiku, kdy měl milovanou dívku ztratit, vzrůstala jen ještě více jeho vášeň a s hlubokou vnitřní bolestí pohlížel na dívku, která shodou tak zvláštních okolností byla vydána nelítostnému osudu.

„Ano, srdce mé bylo raněno,“ pokračovala Ludmila šeptajíc dále: „však stihl mne spravedlivý trest, že jsem se okamžitě vášni své cele poddala a hlasu rozumu neposlouchala. Ó, odpusťte, pane Hrobský, mému zaslepení, které vás v takové nebezpečí uvedlo, já nejsem hodná tohoto odpuštění, neboť těžce pykám za své poblouznění.“

Vilém stiskl jen jemně ruku Ludmilinu, té však odpověď tato dostačovala. Pokynula svému bratru, aby ji na okamžik zůstavil s Hrobským samotnu, načež Jan truchliv a se

skloněnou hlavou vyšel do přední komnaty, kde mezitím don César dosti lhostejně sem tam přecházel a někde daleko z místa tohoto býti si přál.

Jen stará příbuzná Ludmilina zůstala v ložnici, sedíc za oponou lože a chvílemi vzlykajíc nad osudem mladistvé dívky, která druhdy celý dům svou veselostí naplňovala a dnes tak náhle ve všeobecný smutek jej uvrhla. Jakožto zkušená matrona věděla, že jen zázrakem může děva ujíti strašnému osudu.

Po nějaké chvíli mlčení započala opět Ludmila, naklonivši svou hlavu k Hrobskému:

„Mne oslnilo zjevení onoho, jehož jméno nesmí již přes mé rty, neboť jsem pozdě seznala, že nebyl lásky mé hoden. Já opovrhovala vámi, pane Hrobský, a pych tento byl v zápětí potrestán. Ó, jaká muka jsem přestála již dnešního dne od onoho okamžiku, kdy mne vášeň má tak zaslepila že jsem život váš dala všanc. Však nával citů byl tak děsný, ze jsem nebyla již sama sebe mocna - nepředložený čin byl vykonán, jenž onu hroznou urážku od vašeho přítele vyvolal.“ Též don César zajisté tak učinil v okamžitém rozčilení, slečno,“ ujal se chlácholivě slova Hrobský, „a mohu vás ujistiti, že svého cínu litoval.

V oku Ludmilině zaplál na okamžik temný oheň, jenž však zase na štěstí ihned zanikl.

„Ó, jeť on srdce kamenného!“ zvolala opět prudkým hlasem. „Nemá ani ponětí o našich citech a ničemně jen si s nimi zahrává. On s předložením tak učinil, neboť si umínil zkrotiti mé srdce, které ovšem bylo tak neprozřetelné, že pro něho býti se odvážilo. Však i on nalezne mstitele a musí zajíti stejným osudem jako já.“

Náhle se dívka vzchopila na loži a s vytřeštěným zrakem zírala otevřenými dveřmi do předního pokoje, odkud zaznívala tichá rozmluva dona Césara s Janem Loubským.

Hrobský s bolestí pohlížel na Ludmilu, jejíž světlý okamžik zajisté opět počínal mizeti, neboť dosavadní klidný výraz v bledém obličeji počal ustupovati zimničnému rozechvění, oči se leskly vždy divějším ohněm a prsa stále prudčeji oddychovala.

„Já vás povolala oba k sobě," vyrazila dívka náhle změněným hlasem ze stísněného nitra, „abych od vás, pane Hrobský, vyžádala odpuštění, jemu však abych klnula a stejně strašný konec mu prorokovala!"

Vtom se náhle zamlčela a vztáhnuvši ruku proti dveřím, zůstala tak v postavení tomto po několik okamžiků nehybně vztyčena, a jak se zdálo, rozmluvě bratra svého s donem Césarem napjatě naslouchala.

Neobyčejně bystrý sluch, jakým ve své chorobě byla nadána, dovoloval jí rozeznati každé slovo této rozmluvy, jež Hrobskému zůstávala v jeho vzdálenosti úplně nesrozumitelnou.

Vtom pronesl don César několik hlasitějších slov a v témž okamžiku zpozoroval Hrobský děsnou změnu v obličeji šílené dívky, která jej pojednou zbavila vší naděje.

Jan Loubský totiž mezi rozmluvou s donem Césarem projevil obavy o stavu své sestry, jejíž choroba se mu jevila velmi povážlivou.

„To se mi také zdá," odvětil bez všelikého soucitu don César a nešetrně doložil: „neboť vypadá v obličeji již velmi stará!"

Slova tato to byla, která nebohou Ludmilu tak rozčilila a ukončení světlého okamžiku ducha jejího přispíšila. Ještě na smrtelném loži tedy ji mladý prostopášník urážel svou bezcitelností a nešetrností, ještě v tomto děsném okamžiku vmetl jí ve tvář urážku, pro srdce dívčí neméně urážlivou, jako ona byla, když jí ve lvím dvoře osudnou rukavičku v obličej mrštil.

To přesahovalo její síly, to jí dodalo poslední ránu.

Jako postava příšerného ducha vztyčila se na loži a hrobovým hlasem volala vstříc císařovu levobočku:

„Nuže, vězte, done Césare, že láska k vám mi smrt přináší! — Ze bych starou pro vás byla, toho jsem ovšem netušila. Však vy za to zhynete stejně bídným způsobem pro lásku k dívce, která je stokrát starší mne! Stejná noc zachmuří vašeho ducha a Ludmila bude pomstěna!“

Jen s největším namáháním vyrážela nešťastná dívka ze sebe tuto kletbu, pak vysílena klesla nazpět a v témž okamžiku vypustila ducha.

Dojem tohoto výjevu byl na všecky shromážděné nesmírný. Jan Loubský s hrůzným výkřikem vrhl se do sestřiny ložnice a objímal drahou mrtvolu jako by metajícího ducha v ní jeste zadržeti se snažil: stará matrona naplňovala svým nářkem celou komnatu a rytíř Vilém Hrobský stál hluboce pohnutý jako socha z kamene nad dívkou, která tak náhle skončila.

Don César v přední komnatě byl také velice dojat tajemnou kletbou umírající, a jako by stejná šílenost jeho se zmocnila, ubíhal z domu neštěstí, jež bezprostředně sám jediný zavinil.

Šimon Lomnický pak spěchal do temné noci za svým příznivcem, aby střežil jeho kroky, jako už tak často za nočních dobrodružství Césarových činíval.

9.

Ostrov Kampa, ležící na Vltavě při břehu Malé strany, od níž jen úzkým pramenem řeky jest oddělen, náleží k největším ostrovům vltavským v Praze a tvoří jaksi část města pro sebe, která má své náměstí, ulice a uličky, v nichž se střídají chatrče s paláci a výstavnými domy, rozlehlé zahrady s pustými místy. Tak mnohé pověsti víží se k tomuto ostrovu, a smíme-li věřiti dávnému podání, byla Kampa nejdříve v Praze obydlena a první mlýn tu vystavěn, jenž podnes jméno „Sovího mlýna“

nese, poněvadž dělníci, k stavbě prvního mlýna pražského vyslaní, porazili na břehu ostrova Kampy ohromný topol, z něhož veliká sova proti nim vyletěla. Ještě do nedávných let stálo kolem Sovího mlýna několik topolu, o nichž se vypravovalo, že jsou to zbytky z posvátného pohanského háje, jenž na tom místě stával a v němž staří Čechové chovali bohulibé ptactvo, k němuž náležely i sovy.

V posledních letech měly tu chotěšovské panny klášterní dva mlýny, které pak i s okolními pozemky přešly ke konci 16. století na bohaté pány ze Švamberka. Ti pak na malostranském břehu dali si vystavěti velkolepý majorátní dům, jehož nádherná zahrada se prostírala přes rameno Vltavy až do polovice ostrova Kampy. Za Josefa II. byl palác někdejších pánů ze Švamberka proměněn v dělostřeleckou zbrojnici, jak ji posud spatřujeme. V té době, kdy jedná naše vypravování, byla vedle řečené zahrady ještě jiná zahrada na ostrově Kampě předmětem obecné pozornosti Pražanů, zahrada to, která i mimo Prahu velké pověsti požívala.

Na východním břehu ostrova, tam, kde nyní dům páně Odkolkův nad Vltavou činí, vypínal se už ke konci 16. století výstavný dům, v němž za věku Rudolfova přebývalo několik znamenitých osobností a učenců. Roku 1605 byl tento dům majetkem slavného učence a prefekta dvorní bibliotéky Františka Tengnagela z Kampy, od něhož prý celý ostrov nynější podržel svůj název. Proslulý tento muž vědy byl zetěm Rudolfova astronoma Tychona de Brahe a jakožto zkoumatel přírody a příznivec květeny založil u svého domu rozsáhlou zahradu, které se vkusem a bohatostí květin žádná jiná v Praze nevyrovnala.

V této zahradě byly pěstovány zejména první tulipány a karafiáty, které vůbec do Čech přišly, a sbírka jejich se vyrovnala nejslavnějším skleníkům holandským. Zahrada sama táhla se vzhůru po jižní části ostrova až k Sovímu mlýnu a byla úzkou uličkou oddělena od zahrady pánů Švamberků tak jako

se i nyní ještě podobná ulička po cele délce ostrova Kampy táhne.

Nízká zeď ohrazovala zahradu se strany západní, kdežto na břehu Vltavy táhl se taras s volnou vyhlídkou na protější Staré město a Karlův Kamenný most V nejjižnějším cípu zahrady, tam, kde tato tvořila roh do uličky, stál malý domek, o němž se na začátku 17. století roznášely divné pověsti mezi lidem obecným a s nímž se i my musíme poněkud blíže seznámiti.

Byla to nízká přízemní budova, jejíž dvě strany byly zastíněny hustým křovím a stromovím, takže jen strany do uličky obrácené zraku pozorovatelovu se jevily. Na jižní straně byla dvě malá okna, na západní pak dvířka, kterých však k vcházení se neužívalo, jak zaprášený a pavučinami pokrytý zevnějšek jejich dosvědčoval. Za dne nejevil se v tomto ústraní žádný život, každý by byl tento domek považoval za neobývaný, jakmile se perutě noční nad Prahou však rozestřely, tu oživl také vnitřek tajemného domku, okénka zářila těmi nejrůznějšími barvami a z komína vystupoval každé noci hustý dým, jenž se obyčejně vyznačoval zvláštním jakýmsi zápachem. Také tu bylo slyšeti časté klepání a bouchání, ba mnozí z obyvatelů Kampy chtěli přisahati na to, že viděli vylétati neb přilétati komínem ty nejrozličnější obludy. Slovem, domek na konci zahrady pana prefekta Tengnagela měl pověst domu čarodějnického a lidé za dne okolo se ubírající křižovali se potají a zrychlili svoje kroky, jen aby se dostali z okolí domnělého kouzelného stavení co nejdříve. Za noční doby pak již docela nikdo se neodvážil vstoupiti v tuto část ostrova Kampy, která se stávala tímto způsobem úplně liduprázdnou.

A co bylo příčinou této obecné bázně před zahradním domkem páně Tengnaglovým ?

Přebýval v něm toho času pověstný alchymista Jakub Hořický, též Sinapius zvaný (hořčice = sinapis), který mezi přírodozpytci a alchymisty u dvoru Rudolfa II. se zdržujícími

dobyl si největší pověsti a zejména pro svůj universální prostředek, tak zvanou sinapickou vodičku, kterou on jediný připravovati dovedl, po celých Čechách se stal známým. Podivný tento muž, který byl toho času stár již přes padesát let a z kuchtíka kláštera jesuitského v Krumlově lékárníkem v staroměstské koleji pražské se stal, obíral se po celý svůj život co nejhorlivěji botanikou a lučbou, pročež jej také císař Rudolf k svému dvoru povolal a v jesuitské zahradě na břehu Vltavy mu dal zříditi zvláštní laboratorium. Ano, Sinapius se stal později i osobním lékařem Rudolfovým, když se mu jednou podařilo svou vodičkou z jakési choroby jej vyléčiti, a v tomto postavení seznámil se také s prefektem Tengnagelem z Kampu, s nímž pro obapolné badání uzavřel nejužší přátelství. Ochotně přijal jeho návrh, aby se v zahradním jeho domku ubytoval a tam zřídil své soukromé alchymistické laboratorium, a tak spatřujeme magistra Sinapia za dne v úředním jaksi laboratoriu jeho pod Letnou v zahradě jesuitské, kdežto noc byla věnována vlastnímu badání a zkoumání v zahradním domku na Kampě, kde starý alchymista odloučen od celého ostatního světa a nikým nevytrhován, mohl se volně oddávati svým hlubokým studiím a své alchymistické pokusy v nejrozsáhlejší míře prováděti.

Proto svítila tedy každé noci okna odlehlého domku a z komínu vystupoval kouř těch nejrozmanitějších výparů a vůní, jak právě alchymista oheň ve svém laboratoriu těmi neb oněmi podivnými látkami živil. Okolní obyvatelstvo vypravovalo si ty nejrůznější pověsti o starém magistrovi, který všeobecně za kouzelníka byl považován, jenž s ďáblem ve spolku stojí a vedle zdraví lidského rovněž i život dovede navraceti.

„Není tedy divu, že domek magistra Sinapia ve dne a ještě více v noci od lidu již zdaleka byl míjen a že tedy v jeho okolí povždy panovalo úplné ticho, které bylo přerušováno jen hučením blízké řeky. Odloučený tento život byl však také zcela po chuti alchymistovi, neboť, kdežto laboratorním císařské v

jesuitské zahradě den co den od hojných učňů a cizinců bývalo navštěvováno, takže tam pro vlastní samostatné badání a zpytování zbývalo málo příležitosti a času, byl Sinapius ve svém laboratoriu na Kampě v pravém svém živlu, kde ani nejmenší ruch jej nevyrušoval z jeho myšlenek a alchymistické pokusy co nejlépe se mu dařily. Zde trávil takřka celé noci uprostřed svých křivulí, skříní a sbírek, jež obsahovaly zástupce ze všech známých světadílů, takže se tu jevilo oku pozorovatelovu pravé museum podivnůstek a zvláštností. Jen zřídkakdy uvedl Sinapius někoho cizího do této své svatyně, a když nějaký nový problém jeho ducha zaměstnával, tu ani jeho přítel Tengnagel nesměl vstoupiti do zahradního domku, nechtěl-li vyvolati největší nevoli starého alchymisty.

V poslední době se Sinapius úplně uzavřel do svého laboratoria, kam každému bez výjimky přístup zakázal, neboť se svěřil prefektovi Tengnagelovi, že mu jest dána od císaře Rudolfa nadmíru důležitá úloha k rozřešení, která, jestliže se podle jeho záměru zdaří, jméno Sinapiovo ve vědě nesmrtelným učiní. Jaká to byla úloha, o tom starý učenec ani příteli svému nic bližšího neřekl a Tengnagel viděl jen, jak jednoho dne byla z pověstné císařovy sbírky starožitností na hradě přinesena do alchymistické dílny Sinapiovy veliká bedna, již učenec s velikou bedlivostí dal složiti do své nejzadnější komůrky v zahradním domku, aniž však kdo o jejím obsahu to nejmenší tušil.

V té době, kdy se v předcházejících kapitolách vypravované události naší povídky sběhly, byl magister Sinapius už po několik dnů uzavřen ve své alchymistické dílně a po celou tu dobu vystupoval z komína bez ustání jakýsi jemný dým, který celé okolí zvláštní libovůní naplňoval. Každý ihned tušil, že starý alchymista musí neobyčejně vonné a vzácné byliny a látky ve svých tyglících páliti, které takovouto vůni ze sebe vydávají. Proto přece stranilo se však okolní obyvatelstvo stejně jako dříve Sinapiova domku a jižní

polovice ostrova Kampy byla za doby noční jako vždy jindy i tehdy úplně liduprázdná. Kdo se chtěl dostati z Újezda na Staré město, minul cestu přes dřevěný můstek a ostrov Kampu, kudy by se byl bezprostředně ke Kamennému mostu dostal, a ubíral se raději dlouhou oklikou po Újezdě a Lázeňskou branou do Mostní ulice, jen aby se kolem rozkřičeného domku alchymistova noční dobou bráti nemusil.

Tak se stalo, že se don César, když po děsném výjevu u lože slečny Loubské vyrazil jako v zděšení, octl nenadále v opuštěné uličce, která vedla z Újezda dolů k Vltavě a na jejímž konci uváděl dřevěný můstek na ostrov Kampu.

Don César spěchal bez cíle a jaksi bez vlastního vědomí neustále kupředu, nedbaje na slova a volaní Šimona Lomnického, jenž se za ním pachtil a marně se snažil jej dohoniti.

Doba půlnoční již dávno minula, nikde nejevila se ani známka lidského života a jen záře měsíce osvětlovala poněkud cestu, která těmito postranními ulicemi pro jejich neschůdnost mohla by se státi jinak dosti nepohodlnou. Jen hučení nedaleké Vltavy rušilo všeobecné toto noční ticho a tajemný šumot řeky jako by i rozčilenou mysl mladého prince jaksi vábil, nebot mířil svými kroky přímo k řece, takže se starostlivý Lomnický již již počal obávati, zda snad don César dokonce na sebevraždu v chladných vlnách Vltaviných nepomýšlí.

V tom ohledu byl však starostlivý náš básník velice na omylu.

Don César byl sice velmi pohnut scénou, jejímž nuceným svědkem se stal u smrtelného lože hluboce uražené dívky, avšak na sebevraždu ani nepomýšlel.

Neočekávaný obrat v nemoci Ludmily Loubské jej ovšem hluboce dojal a zejména poslední výhružná její slova mu pobuřovala jeho mysl, a to tím více, ježto tajemná kletba dívčiny mu byla úplně nesrozumitelnou.

Co myslila dívka tím, když pravila, že mu přeje, aby pocítil nevypuditelnou lásku k dívce, jež bude stokrát starší než je ona sama? Co znamenala tato slova? Či byla jen výronem šílenosti, která ducha nešťastné dívky obklopovala ? Jiného vysvětlení tu nebylo a marně se namáhal přirozenější příčinu podivné kletby této nalézti.

Proto čím déle o věci této přemýšlel, tím více se v něm ustálilo přesvědčení, že to byl jen obyčejný výbuch šílené mysli a že na taková slova nesluší se klásti váhy.

Litoval sice nešťastného osudu krásné dívky, která tak divným spletením událostí a citů byla v nejpěknějším svém rozkvětu skácena v náruč chladné smrti, a musel si poněkud sám vinu bolestného konce tohoto přičítati, avšak nestálá mysl zvětřilého mladíka nesetrvávala dlouho při těchto výčitkách a brzy považoval don César celý tento sběh za obyčejné dobrodružství, které se jen svou temnou barvitostí od jiných dosud zažitých lišilo. On sám ani v citech ani v touhách svých žádné ztráty a žádného zklamání neutrpěl, proč by tedy kalil svou mysl dalším vzpomínáním na děsný výjev v domě Loubských a zejména proč by dále přemítal o tajemné kletbě umírající šílené dívky?

Vrozená těkavost mysli jeho a bezstarostnost zvítězily zanedlouho opět nad všelikými jinými city a právě v tu dobu, kdy udychtěný Simon Lomnický jej konečně opět dostihl, byl don César zase ve své mysli tentýž, jako když před půlnocí opustil tabuli a svou veselou společnost.

„Princi, jen žádné přenáhlení a žádné poddávání se citům!“ zvolal náš básník a postavil se v celé své široké postavě před dona Césara, jako by mu chtěl zastoupiti další cestu k břehu Vltavy, která jen v dáli několika kroků od nich valila dále své temné vlny.

Don César teprve nyní pozoroval, že jej Lomnický následoval, avšak neporozuměl hned v prvním okamžiku jeho slovům.

Co pravíš?“ tázal se s nevrlým výrazem v hlasu, proč se za mnou pachtíš?“ Směl bych vás, princi, opustiti v okamžiku zoufa-losti?“ volal udýchaný básník a snažil se ve svůj hlas vložiti co nejvíce oddanosti a vroucnosti.

.0 jaké zoufalosti mluvíš?“ divil se don César. Ci snad sám se chceš tuto do Vltavy vrhnouti?“

„Jak? Vy žertujete, princi?“ tázal se Lomnický v radostném úžasu. „Vy nechcete si nějaké násilí učiniti?“ Don César se dal do hlasitého smíchu. „Násilí si učiniti? Ty šílíš, Šimone, a mluvíš tak nesmyslně jako před chvílí nešťastná Ludmila Loubská mluvila.“

„A proč tento útěk k řece, princi ? Nemusel-liž jsem se domnívati, že osud nebohé Ludmily tak velice vás dojal, že snad i vy sám na sebe hodláte ruku vložiti?“

Mladý levoboček císařův se poznovu posupně usmál.

„To jsi skutečně myslel, bláhový Šimone? Tak málo znáš dona Césara, že se o něm domníváš, že by k vůli hrdopyšné dívce, která za zpupnost svého srdce došla zasloužené odměny, sebevrahem se stal? Haha! Šimone, to mi činí rozkošnou chvíli! To mne smiřuje opět s tebou, žes mne na mém útěku z domu Loubských až sem následoval. Avšak věz, že bych byl právě tak rychle vzhůru na Petřín spěchal, kdyby tam z Újezda vůbec nějaká ulice vedla, jako sem k řece, kam mne nohy náhodou zanesly.“

Šimon Lomnický si zhluboka oddychl. „Buď Bohu chvála, že mé obavy byly marné!“ pravil s uspokojením, „Vy si tedy neberete k srdci, co se právě v domě Loubských událo?“

„Nikoli, a chceš-li si zachovati mou přízeň, tedy nikdy se mi o tom sběhu nezmiňuj. Co mi šílená dívka přičítá za vinu, to nikdy mé svědomí nebude tížiti.“

„Zachovám se zcela podle vašeho rozkazu, princi, a dovolte mi nyní, abych vás do paláce vašeho doprovodil. Panoš s pochodní nás očekává tam na rohu uličky a v těchto místech není radno noční dobou se procházeti.“

„Naopak, Šimone, právě teď netoužím ani v nejmenším po odpočinku a chci této krásné noci užíti k procházce. Snad nějaké dobrodružství bude mi náhradou za veliký výjev, k němuž jsi mne byl vyzval. Cítíš-li i ty v sobě dosti zmužilosti, bude mi tvá společnost vítána, neboť se přiznávám, že jsem v tuto část města ještě nikdy nezabloudil. Kde to vlastně jsme?“

A ohlížel se kolem sebe, aby své okolí poněkud blíže rozeznal.

„Tuto vede můstek na ostrov Kampu,“ odtušil Šimon Lomnický, „tam se nelze nadíti žádného dobrodružství.“

„Proč tak myslíš?“

„Poněvadž je tato část ostrova úplně neobydlena a v noci každý se jí rád vyhýbá.“

„Tak? A co je zde tak odstrašujícího?“

„Magister Sinapius má tam dole své pověstné laboratorium a k tomu není radno v noci se přiblížiti. Lidé, jak víte, praví, že je ten starý alchymista s ďáblem ve spolku a že v jeho domku za noční doby provádí celé peklo své rejdy.“

A ty věříš takovým báchorkám, Šimoně ? Ty, jenž se „vydáváš za učitele lidu? Právě proto chci navštíviti ono kouzelné okolí a vydám se sám na cestu, Jestliže se těch domnělých černých společníku Sinapiových obáváš.“

Ne princi, ďáblů se Simon nebojí, jestliže jsou takovou chátrou, jakou ve svých spisech malujeme. Ale isou věci v přírodě, kterých náš rozum nedovede nikdy postihnouti a jejichž odhalení nezkušenému zraku nikdy není dopřáno bez trestu. Mistr Sinapius je pánem velikých tajemství přírody a snadno by mohl dát pocítiti svou zlost nepovolanci, jenž by se odvážil nahlédnouti v tajemnou jeho dílnu.“

„To vše činí mne jen tím zvědavějším, milý Šimone,“ odtušil se zvláštním úsměvem don César. „Můj vznešený otec se beztoho obklopuje v podobných věcech zbytečným tajnůstkářstvím, a proto sám se nyní pokusím o to, abych nahlédl aspoň za cíp tohoto temného závoje, za kterým jeho

alchymisté kouzla svá provádějí. Máš na vůli mne následovati, nebo se ze strachu vzdáti.“

A po těchto slovech obrátil se k můstku, který vedl z uličky přes úzké rameno Vltavy na ostrov Kampu.

Šimon Lomnický ještě na okamžik váhal, ale pak v něm zvítězila nad bázlivostí snaha, aby přízeň štědrého prince neztratil, a tak se spěšným krokem ubíral za donem Césarem.

Po nějakou chvíli ubírali se mlčky po břehu Vltavy, jenž touto dobou byl úplně pustý a jen klapání nedalekého Sovího mlýna rušilo půlnoční ticho, které teď panovalo nad celou Prahou.

Záře měsíce odrážela se v tisícerých odlescích ve vlnách Vltavy, modré temno bylo rozestřeno po vzdálenějších předmětech, které se ostře odrážely od tmavé oblohy, a don César musel si mimovolně přiznati, že i noc, kterou obyčejně ve veselé společnosti neb u dobře obsazené tabule trávíval, má své luzné stránky, jaké dosud ani netušil.

Zastavil se na okamžik, rozhlédl se po protějším břehu, kde Staré město se svými sterými věžemi se rozkládalo, a pak zraky svými po velkolepé stavbě Karlově se zatoulal, pod níž hučivé vlny Vltavy dále k severu se valily, obrátil se pak k Lomnickému a pravil:

„Teď chápu poněkud verše básníků, jimiž krásy noci opěvují, dnešní noc je zajisté s to i tebe, Šimone, nadchnouti k nějaké básni.“

„Pak by to byla jen báseň elegická, můj princi,“ odtušil korunovaný básník Rudolfa II“ „neboť událost dnešní noci vrhala by svůj stín na každou mou myšlenku.“

„Tys posud příliš měkkého srdce, Simoně, ač bych toho u tebe nejméně očekával. Či posud nelze ti na slečnu Loubskou zapomenouti, která, abych ve slohu veršovců mluvil, nyní nepochybně s některé hvězdy tamto na nás pohlíží a snad nám děkuje za to, že jsme jí aspoň částečně dopomohli k tomu, že

mohla opustiti toto slzavé údolí, ve kterém jí beztoho žádné růže nekvetly.“

„Pan Hrobský by takto nemluvil, princi. Přiznávám se, že mne samého osud oné nešťastné dívky dojímá. Raději bych ji viděl ve vašem objetí, než v děsné náruči smrti.“

Rvtíř Hrobský je bloud, že se vázal na jedinou ženu, která mimo to ani jeho vroucí oddanosti nebyla hodná, Sk sám ses o tom ve lvím dvoře přesvědčil. Kdož by se uspokojil a jedinou květinou, když mu celá zahrada těch nejpestřejších a nejvonnějších kvítku kyne vstříc a on potřebuje jen ruku vztáhnouti, aby nejkrásnější z nich pro sebe utrhl. Vsak tuším, že ještě sezná, naše dámy, aby se jim naučil jen takovou cenu přičítati, jaká vlastně jim přísluší a jakou já jim přikládám. Proč bych se vázal na jedinou z nich, když mohu jako motýl od jedné k druhé poletovati, aniž bych jí tím snad smrtelnou ránu zasadil.“

„Vaše filosofie, princi, nalezne leckdes souhlasu, ale přiznáte přece sám, že Ludmila Loubská byla jí smrtelně raněna.“

„Ta je pouhou výminkou od všeobecného pravidla, a i ta si svůj osud sama zavinila. Zahrávala si se srdcem vroucně ji milujícím, a kdož jiný tím vinen, že hra tato tak nešťastně pro ni skončila?“

Lomnický neodpovídal, aby se snad jeho odpověď nezdála lehkomyslnému mladíkovi trpkou.

„A ostatně,“ doložil tento s opovržlivým výrazem v hlasu, „nechci již na to vzpomínati, a ty dobře učiníš, když se zachováš podle toho. Hle, tady, zdá se, je ještě velmi živo, kdežto jinde je již vše pohříženo v hluboký spánek a čirou tmu.“

Při těch slovech ukázal na nízký domek, v němž dvě okénka jasně byla ozářena, takže v temném okolí svém tím nápadnějšími zraku se stávala.

„To je domek mistra Sinapia,“ odtušil přidušeným hlasem Lomnický, „a jak hustý kouř z komína vystupující dosvědčuje, je asi starý alchymista pilně zaměstnán ve svém laboratoriu.“

„Pak jsem tomu povděčen, že toho starého mastičkáře zastihnu při práci. Cesta má na Kampu nebyla tedy marna.“

„Jak? Vy byste chtěl snad do laboratoria Sinapiova vniknouti, kam ani nejlepší přítel jeho, pan prefekt Tengnagel, nemá přístupu? Ta smělost mohla by býti draze zaplacena, princi, a já ani v nejmenším po tom netoužím, abych kouzla mistrova shledal na svém těle.“

Don César se opovržlivě usmál.

„Do těchto oken mi snad přece dovolíš nahlédnouti, bázlivče?“ pravil a zaměřil kroky přímo k nárožnímu domku, z jehož oken ta podivná záře vycházela. „Magister Sinapius není snad vševědoucí, aby tušil, že mu kdo z ulice do laboratoria jeho nahlíží.“

„Zapřísahám vás, princi,“ mluvil Lomnický přitlumeným hlasem, „nevyzývejte svévolně tajemné moci přírody. Mně praví jakýs tajný hlas, že se zvědavost vaše stane vám osudnou!“

„Tys bláhovec, Šimone,“ usmál se don César, „neobávej se ničeho, já beru všecky následky své zvědavosti na sebe a ty se můžeš v koutě učiniti neviditelným.“

Pak přistoupil lehkým krokem k jednomu z ozářených oken a jal se nahlížeti dovnitř.

Byla to ona zadní komnata zahradního domku, v níž se magister Sinapius k nejdůležitějším studiím svým uzavíral a která jindy každému oku lidskému zůstávala uzavřenou. Tenkrát se však nějakou náhodou stalo, že vnitřní okenice obou oken zůstaly otevřeny, aneb snad starý alchimista věděl, že se noční dobou ani duše lidská do okolí domku jeho neodvazuje, a tak opomíjel uzavříti okenice, které jindy vždy zůstávaly pevně zabedněny.

Don César nahlédl tedy do komnaty a tu nejdříve spatřil, že ona průzračná záře vycházela z kelímku jenž stál uprostřed komnaty na třínožce a vydával ze sebe plamen takové jasnosti a zároveň nezměnitelnosti, že don César nikdy jeste nic podobného neudělal.

V prvním okamžiku nedovedl pro tuto jasnost v komnatě ničeho rozeznati, a teprve, když jeho oči poněkud přivykly oslepujícímu světlu, byl s to po vnitřku se rozhlédnouti.

V komnatě Sinapiově panovalo úplné ticho a mistra nebylo v ní zříti. Také jiné předměty nevábily pozornost Césarovu, jenž se domníval, že nahlédne do laboratoria alchymistova, které však bylo na straně obrácené do zahrady.

Již chtěl nevrle od okna se obrátiti, když tu zrak jeho padl na nízkou pohovku v koutě světnice, kterou až dosud nezahlédl, a v témž okamžiku zůstal celý ustrnulý státi a celá jeho bytost pojednou v jeho očích se soustředila.

Výraz nejvyššího překvapení objevil se mu na lících, které se nenadálým nachem zarděly, jakýsi luzný pocit pronikl celé jeho tělo a zatajil až dech, aby se jen zcela mohl oddati svému pozorování.

A co bylo příčinou tohoto náhlého obratu v jeho mysli? Co poutalo tak velice všecku mladíkovu pozornost, že okamžitě zapomněl na veškeren ostatní svět a jen v zracích svých žíti se zdál?

Spatřil tu na oné pohovce ležící mladou dívku krásy tak neobyčejné, že posud nic podobného v záletnickém a dobrodružném životě svém nebyl viděl. Byl to typ krásy zcela cizorodé, jaká donu Césarovi v té míře ještě nikdy se nenaskytla a nyní jej naplňovala největším obdivem.

Tato dívka byla pohřížena v hluboký spánek, neboť ani nejmenší hnutí prsou neprozrazovalo, že by sen nějaký ducha jejího rozčiloval a účinek svůj i na tělesné ústrojí její jevil.

Tmavé prstence vlasů vlnily se po bělostné šíji, obličej jevil nejšlechetnější ráz, jaký jen na mistrovských vzorech starých

umělců se zachoval a od té doby ztraceným se zdál — slovem, byla to nejkrásnější žena, jakou kdy don César spatřil.

Tento pohled vnikl mu také do nejvnitrnější hloubi srdce.

Dlouho nemohl ani slova nalézti pro své city a konečně jen v duchu dovedl sebe sama se tázati:

„Je to pozemské stvoření? Ci je to jedna z oněch hurisek, kterými fantasie moslemínů zalidňuje ráj Mohamedův, o kterých náš proslulý cestovatel Harant z Polžic tak mnoho mi vypravoval?“

A opět oněměl jeho duch a poznovu tonul v blahém pozírání na nejladnějšího tohoto tvora, o němž se nemohl domysliti, jak právě na tomto místě se ocitá a jak se mohl dostati do dílny starého alchymisty Sinapia.

V prsou jeho ovládaly v tomto okamžiku city, jaké posud nikdy ve svém pohyblivém životě neseznal, celá jeho bytost byla změněna a on sám sebe ani již nepoznával.

Pohlcoval svými zraky poznovu přemilostnou postavu spící dívky, a co tu dále spatřil?

Tmavé prstence vlasů krášlilo ohňorudé flammaeum starořímských nevěst, plagula a capitiv pokrývaly její bělostná ňadra a purpurem vroubená štola halila ostatní postavu - oděv to, jakýž mu znám byl z římských jeho studií a nyní tak náhle ve skutečnosti se Don César si musel přiznati, že jen tato dívka může rozehřát jeho srdce láskou, jaké dosud nikdy nepocítil a jakou by také vůči dámám svého okolí nikdy v sobě netušil.

Pln divokého žáru milosti a hluboce zamyšlen odstoupil od okna a ani smyslu nemaje pro ostatní svět, bral se nazpět vzhůru po břehu, podobaje se spíše náměsíčníkovi, který svým duchem dlí v zcela jiném světě a nad pozemskou tělesnost a nízkost vysoko je povznesen.

Chvílemi se ve svém zanícení zastavoval a zase nazpět k osudnému oknu pohlížel, v němž se mu tak netušené divadlo objevilo. Nemohl očí svých takřka od něho odvrátit, a kdykoli

se opět v další chůzi dal, vždy se musel obrátiti k předmětu své zvědavosti a touhy.

Neslyšel slova Lomnického, jenž se za ním z úkrvtu svého připachtil a velice se ulekl neočekávané změny v bytosti princově, ježto ji účinkům kouzel Sinapiových připisoval, neodpovídal na jeho naléhavé otázky a jen v unesení ducha a bezvědom odcházel volným krokem od osudného místa, které tak veliký účinek v něm vyvolalo.

Lomnický vrtěl hlavou nad tímto zjevem a marně si snažil jej vysvětliti. Zdálo se mu, že se don César pojednou v mysli a v povaze své celý změnil a chování jeho mu připomínalo člověka pološíleného. Či byl to snad již počátek tajemné kletby Ludmily Loubské, jakouž i on byl nad donem Césarem pronesenou zaslechl?

10.

V téže noci, kdy se zběhly události v kapitolách právě vypravovaných, bylo v paláci hraběte Matyáše Thurna velmi živo a hlučno.

Pravil jsem již, že hrabě Thurn byl vedle pana Václava Budovce jedním z náčelníků protestantských živlů českých, kteří stáli proti císaři Rudolfovi II. a jeho katolickým státníkům v oposici a za poslední doby především úplné náboženské svobody v Cechách se domáhali. Pocházel sice z rodu štýrského, který však nabyl již před lety v Čechách inkolátu, to jest práva usedlosti, a na pole veřejného působení se odváživ, brzo se přirozeným nadáním, podnikavým a čilým duchem a svou intrikánskou povahou v čelo protestantského panstva zdejšího vyšinul. Ctižádostivý jeho duch sliboval mu jen na poli oposice výsledků, kterých se jinak jakožto horlivý protestant při dvoře císařově nikdy nadíti nemohl. Pod rouškou náboženství sledoval vlastně záměry politické, neboť dobře

tušil, že jenom politickým obratem dojde též onoho hmotného úspěchu, po kterém jeho pečlivě ukrývaná zištnost a lakota toužila. Nemohl se dosud rovnati majetkem velmožům, jako byli Rožmberkové, Smiřičtí, Vchynští a jiní, a proto doufal, že jen politické a státní důstojnosti i v tomto ohledu mu zabezpečí vliv na veřejné poměry v Čechách, jakého dosud pouze na mysli souvěrců svých požíval. Bezohlednost jeho vystupování, kterou se od ostatních členů šlechty české jakožto straník politický i náboženský lišil, učinila jej brzo střediskem strany podobojí a palác shromaždištěm všech těch, kdož s tehdejším během věcí v Čechách buď z ohledů politických neb náboženských byli nespokojeni.

Tento palác stál, jak již bylo řečeno, v oné části Újezda, který nyní tvoří Karmelitskou ulici a kudy jsme téže noci dona Césara s Lomnickým a s rytířem Hrobským ubírati se viděli. Byla to budova dosti rozsáhlá a její vnitřní místnosti svědčily o nadherymi-lovnosti majetníkově, který si hleděl již vnitřním leskem nejen oslniti zraky obecneholidu, ale tez mezi šlechtickými soudruhy si zjednati nádech skutečného velmože.

K dnešní noci pak byly v paláci Thurnově učiněny zvláštní přípravy, aby v hlavních síních jeho četná ta vzácná společnost mohla býti pohoštěna.

Jak již pán z Helfenburku na hradě královském prozradil rytíři Hrobskému, měla se u hraběte Thurna konati večer schůze předních členů české protestantské šlechty, ke které též vůdce oposice moravské pan Karel ze Žerotína byl očekáván. Skutečně také hned večer scházeli se četní hosté do paláce, kde byli hrabětem Thurnem vlídně vítáni a do velké síně uváděni.

Vždy více plnila se tato síň pány a rytíři, kteří v jednotlivých skupeních o nastávající důležité poradě mezi sebou hovořili a vzájemně si vyměňovali své výborné náhledy.

Věděloť se, že vynikající velmož moravský s rozhodnými zprávami do Prahv přibude, a proto se se všeobecnou pozorností hledělo vstříc jeho příchodu.

Zejména to byl pan Jan z Helfenburku, který si podle své povahy ve společnosti nynějších souvěrců svých počínal co nejhorlivěji a mysli přítomných co nejvíce usiloval rozčiliti. Byl v tom podporován hrabětem Thurnem, který taktéž své přívržence připravoval k nastávajícím důležitým událostem, ba i slovy svými bez obalu dával najevo, že v dnešní poradě budou uzavřeny poslední kroky k činnému vystoupení proti straně katolické a císaři Rudolfovi.

Vždy více rostlo napětí a rozplameňovaly se mysli těmito polozjevnými a polotajemnými řečmi, a když již rozčilení dosáhlo nejvyššího stupně, objevil se ve společnosti v průvodu hraběte Thurna pan Karel ze Žerotína, k němuž nyní zraky všech obráceny byly.

Osobnost moravského velmože, slovutného náčelníka Českých bratří na Moravě, nebyla kruhům pražským neznáma, neboť pan Karel ze Žerotína již předtím častěji do hlavního města Čech zavítal, aby tu mezi českým panstvem a rytířstvem propagoval své dalekosáhlé plány politické a náboženské. Byl duší celého politického hnutí na Moravě, jež se tam za posledních let proti straně katolické a vládě Rudolfově mnohem příkře ji vyvíjelo, nežli mezi stavy českými, a zvláště jeho styky s uherským králem Matyášem označovaly již směr, jakým se jeho záměry proti císaři braly.

Od vydání Rudolfova mandátu proti Českým bratřím stal se nejhorlivějším odpůrcem císařského dvora pražského a pronásledování se strany císařských úředníků na Moravě utvrzovalo jej jen ještě více v jeho oposici, jejíž poslední cíle sice dovedl před veřejností utajovati, které však nyní spojením se stavy českými měly vyniknouti na veřejnost.

Narozen a vychován v přísných zásadách Jednoty bratrské nezapíral jich ani v jediném okamžení svého života, ale tím se povznášel vysoko nad všecky přívržencem své sekty, že víru považoval za záležitost vnitřního člověka a nikoli za předmět politický, že tedy nesouhlasil s potlačováním jinověrců, nýbrž i

jako vítěz byl oddán plné svobodě náboženské. Láska jeho k národu a oddanost k vlasti byla mu konečně stejným vodítkem při jeho konání, a jako nezištný vlastenec, kterážto vlastnost tak mnohému ze soudruhů jeho chyběla, pomýšlel jen na povýšení vlasti a národa, jenž v svobodách a právech svých od strany právě u dvora vládnoucí počínal býti tak velice omezován, že duch každého soudného vlastence v tom počátek úpadku národnosti české musel pozorovati. Tomu větší silou se opříti a národ svůj z jařma jesuitského vybaviti i k bývalé slávě a důstojnosti politické povznésti bylo snahou velkého syna vlasti moravské, kterážto snaha měla býti nyní uvedena ve skutek.

Takový byl onen muž, který nyní do společnosti ve velké síni paláce Thurnova vstoupil a zraky všech k sobě obrátil.

Již jeho vysoká a ušlechtilá postava, jíž zároveň nescházelo pružnosti, poutala k sobě všeobecnou pozornost, a na první pohled poznával každý, že je to muž, jemuž osud ustanovil vykonávati závažný vliv na běh veřejných záležitostí vlasti. Na vysokém čele jeho jevil se znak státníka a pevného charakteru, z jiskrných očí plál oheň vnitřního přesvědčení a celý výraz mužného obličeje značil neobyčejnou povahu, jež se žádné oběti a žádného boje nelekala, kdykoli šlo o zjednání platnosti jejím zásadám. Oděn byl v jednoduchý kroj své národní doby, čímž se prospěšně lišil od ostatního panstva, které holdovalo španělskému a německému způsobu při dvoře císařském, v zevnějšku svém takřka již všechen původní český ráz bylo setřelo a tak dávalo najevo, že cizácký vliv i v tomto ohledu byl škodlivě na zvláštnosti české působil.

Uvítání jeho ve středu Thurnovy společnosti bylo velmi srdečné a delší dobu to trvalo, než byly vyměněny vzájemné pozdravy.

Pan Žerotín měl mnoho co sdíleti svým známým a přátelům, než se mohlo přikročiti k vlastnímu předmětu dnešní schůze, a ježto přední vůdce Bratří českých pan Václav z

Budova dosud nebyl přítomen, mohl se moravský velmož oddati tím spíše projevům přátelství a společenských požadavků, jaké naň se všech stran byly činěny.

Hrabě Thurn se také postaral o to, aby i tělesným potřebám přítomných bylo učiněno zadost, a perlící se víno i zákusky činily všecku čest pohostinskému pořadateli dnešní schůze.

Než tedy očekávaný poslední člen sboru, pan Václav Budovec z Budova, přibyl, zabývala se společnost důvěrným hovorem a vše se seřadilo opět ve skupení, jako tomu bylo před příchodem Žerotínovým.

Pan Jan z Helfenburku, již z dřívějších dob s velmožem moravským známý, jak se zdálo, za zvláštním účelem vyhledával jeho společnost a také toho dovedl, že s ním po krátké době ve výklenku osaměl, kdežto se ostatní společnost bavila kol tabule uprostřed síně.

„Přinášíte tedy z Moravy zprávy dobré, pane Zerotíne?“ počal pán z Helfenburku.

„Věřte, že vás samého překvapí, jakmile je společnosti přednesu. Očekávání všech bude překonáno.“

„To mi dodává odvahy,“ podotýkal po krátkém přemýšlení pán z Helfenburku, „abych se osobně k vám obrátil se žádostí, jež se týká též Moravy, či vlastně jednoho z jejích synů.“

„Rád vaší žádosti vyhovím,“ odpovídal vlídně pán ze Žerotína, „jestliže je její vyplněni v mé moci. O kom z mých sourodáků mluvíte?“

„Týká se to osoby mladého rytíře, jenž před nějakým časem z vlasti vaší do Prahy přibyl a o němž bych rád nabyl bližších zpráv.“

„Kterého z mých krajanů tím myslíte?“ tázal se pán ze Žerotína. „Nemeška jich mnoho v královské Praze a snadno vám mohu o nich podati bližší zprávy.“

„Je to rytíř Hrobský, který tak velice nyní vzbudil“ mou zvědavost.“

„Rytíř Hrobský?“ tázal se táhlým hlasem Žerotín.

„Tak jest. Proč se tomu divíte?“

„Poněvadž jméno rytíře tohoto po prvé z úst vašich slyším.“

Pán z Helfenburku nyní na Žerotína udiveně pohlížel.

„Jak? Vy neznáte rytířů Hrobských?“

„Nikdy rodiny toho jména na Moravě nebývalo,“ zněla odpověď páně Žerotínova.

Udivení pána z Helfenburku bylo tím větší.

„Pak by si mladý muž ten jméno to jen osvojil?“ tázal se více jakoby sebe sama pán z Helfenburku.

„Zajisté,“ přisvědčoval Žerotín, „nikdy jsem se na Moravě s rytířem toho jména nesetkal a proto vám také žádaných zpráv o něm podati nemohu, leč obraťte se k jinému zřídlu na Moravě, které vám snad v té věci bude moci spíše posloužiti.“

Pán z Helfenburku, jenž se náhle pohřížil v jakési tajemné myšlenky, vyrušil se ze svého zamyšlení a tázal se:

„Koho tím myslíte, pane Žerotíne?“

„Vašeho bratra, kanovníka v Olomouci.“

Pán z Helfenburku se trpce usmál na tato slova.

„Pomyslíte si snadno,“ pravil, „že jsem všeliké spojení s bratrem svým přerušil, co jsem se katolických bludů odřekl. Také k tomuto zřídlu nelze se mi tedy nikdy obrátiti.“

„Chápu to,“ dokládal významně Žerotín. „Kanovník z Helfenburku je jedním z největších našich odpůrců.“

„Proto tedy pochopíte, že se naň ani v záležitosti této nemohu obrátiti,“ odvětil temně český šlechtic.

„A záleží vám na onom muži, o němž tu mluvíte?“

„Zdá se mi býti nebezpečnou osobou, kterou jsem se marně snažil získati pro naši víru a záměry.“

„Je to tedy katolík?“ tázal se zvědavě pán ze Žerotína.

„Ano, a tuším, že se cosi nebezpečného za ním skrývá, má-li příčinu ukrývati svůj původ za cizím jménem.“

„Pak sledujte dále kroky jeho,“ odvětil Žerotín „neboť i mně je podezřelou osobnost, která si přikládá jména, jehož na

Moravě v stavu rytířském nikdy nebývalo. Myslil jsem však, že je to pouhý dobrodruh, jakých Praha nyní mnoho hostí a kterému přílišné váhy připisovati se zdáte.“

Pán z Helfenburku zavrtěl však hlavou.

„Nikoli,“ pravil temně, „onen, jenž se zove rytířem Hrobským, není dobrodruhem, nýbrž zdá se, že sleduje jakýsi pevný cíl, a z jeho odpovědi, jakou mi dal na nabídnutí moje, soudím nezvratně, že se stane nám velkým nepřítelem. Jeho jméno u císařova dvora nabylo dnes velké pověsti. On to byl, jenž ve lvím dvoře před císařem dal, důkaz statečnosti, k němuž se žádný jiný z přítomných šlechticů neodvážil. Císař pak jej tak neobyčejným způsobem vyznamenal, ze jeho postavení u dvora je již zajištěno.

Slyšel jsem již též o této události,“ pravil pan ze Žerotína jaksi zvědavě. „To tedy byl váš rytíř Hrobský, jenž si tak chrabře ve lvím dvore počínal?

„Tak jest. On to je, jenž se vydává za vašeho krajana.“

„Jsem věru dychtiv, mladíka toho seznati,“ prohodil Žerotín.

„Bylo by mi milé odhaliti jeho pravou osobnost,“ pravil pán z Helfenburku, „neboť stále mne jakýsi vnitřní hlas naplňuje obavami před ním.“

„Opakuji tedy znovu,“ podotýkal Žerotín, „abyste jej nespouštěl s očí, neboť nyní sám počínám nahlížeti, že tu není co činiti s obyčejným dobrodruhem. — Však hle, tamto přichází již pan Budovec, a důležitější předmět nyní bude zajímati naši mysl.“

S těmi slovy opustil pána z Helfenburku, který zůstal státi v zamyšlení ve výklenku okna, kdežto Žerotín opět se obrátil do síně, kde nová osobnost všeobecnou pozornost k sobě obrátila.

Pan Václav z Budova byl skutečně náčelníkem Bratří českých a vedle Matyáše Thurna vůdce nekatolických stavů českých, kteréhožto postavení se domohl věhlasem, moudrostí a svou zkušeností, takže již od mnoha let náležel k

nejvýtečnějším hlavám mezi stavy českými. Neobyčejné nadání ducha a nezlomný charakter povznášely jej vysoko nad ostatní vrstevníky, a jakkoli již dosavadní jeho působení jej učinilo znamenitou osobností v české vlasti, přece tušil každý, že tento neobyčejný muž ještě k velikým věcem v oboru svém povolán jest. Již roku 1603 dal znamení k oposici proti císařské vládě a od té doby stál v čele hnutí mezi stavy nekatolickými, které si dobytí náboženské svobody v zemích české koruny obralo za neodvratný cíl. Působení toto musilo jej svésti na stejnou dráhu s panem ze Žerotína a od delší doby již také oba tito mužové pracovali k onomu společnému cíli.

Srdečně potřásli si tedy oba náčelníci české a moravské oposice, jež k tomu jedno vyznání náboženské tím úžeji k sobě spojovalo, rukou, a celé shromáždění v nich přirozeně pozdravovalo hlučně své vůdce.

Pan Budovec, stařec již více než šedesáti let, s dlouhým šedým vousem, ale mužnou tváří a přímým držením těla, děkoval přívětivě na tyto pozdravy a obrátil se pak k panu Žerotínovi se slovy:

„Byl jste toužebně očekáván, vzácný příteli, neboť déle se svými záměry otáleti nesmíme, nemáme-li protivníkům svým břitkou zbraň proti sobě samým do rukou vtisknouti.“

„Myslíte,“ namítl moravský pán, „že by dvorská strana byla schopna násilného vystoupení proti nám?“

„Je k tomu dosti vůle na Hradčanech,“ pravil dále pan Budovec, „pan kancléř a ostatní rádci císařovi nedůvěřivě pohlížejí na časté schůze protestantských stavů, a jak z bezpečného pramene mi řečeno, k rozhodným krokům proti očekávanému hnutí s naší strany se radí.“

„A sám císař?“ tázal se rychle nato pán ze Zerotína.

„Bohudík,“ odvětil Budovec s jasným výrazem ve tváři, „že ten je proti svým Jesuitským rádcům takřka naším spojencem!“

„Jak tomu mám rozuměti?

„Císař Rudolf,“ oznamoval pan z Budova dále, „ je malomyslnější než kdy jindy, a jeho mysl se tvrdošíjně vzpírá všeliké činnosti, ke které mu jeho ministři a jezovité neustále radí, aby hrozící revoluci již v zárodku násilnými prostředky potlačil. Cisar však nevěří, že by jej mohli stavové podobojí skutečně ze zábav jeho alchymistických a libůstek hvězdářských vyrušovati.“

Vážný a zároveň přísný výraz objevil se po těchto slovech ve tváři moravského velmože a s náhle zaplanutým zrakem odvětil přitlumeným hlasem:

„Nuže, pak jej již nejbližší dnové z tohoto snění a jeho malicherných libůstek nemile vyruší. Kdyby hvězdy skutečně dovedly věštiti osud člověka, pak by sám již z nich mohl vyčísti, že je o koruně a vládě jeho již rozhodnuto!“

V očích pana Budovce se zajiskřilo, neboť porozuměl již významu posledních těchto slov a proto zvolal:

„Tuším již, že přicházíte s důležitými zprávami od krále Matyáše. Nejen já, hle i celá společnost dychtivě očekává vaše zprávy, vzácný příteli!“

Ukázal při tom na šlechtice, kteří se kol obou velmožů seskupili a zvědavě, ač s velkou uctivostí, naslouchali jejich rozprávce.

„Proto račte již tuto místa svá zaujmouti,“ vmísil se v řeč hrabě Matyáš Thurn, jenž mezitím kol zasedací tabule přípravy činil, jakých takovéto shromážděni úřadní vyžadovalo. „Pán ze Žerotína budiž dnes předsedou v tomto shromáždění, jeho slova budou naším vodítkem!“

Při tom ukázal na bohaté křeslo v čele tabule stojící, jež moravskému velmožovi bylo vykázáno.

Pan Žerotín rychle usedl, neboť mu záleželo na tom, aby porada mezi shromážděnými bez dalšího otálení v proud přišla, ježto bylo jeho plánem, aby ještě této noci v navržené od něho věci bylo učiněno platné a závazné ustanovení se strany protestantských stavů českých.

Po obou jeho stranách zasedli pan Václav Budovec z Budova a hrabě Matyáš Thurn, takže tento politický český triumvirát i zevně v společnosti byl vyznačen.

Ostatní shromáždění rozsedli se, pokud místo dostačovalo, kolem tabule, ostatní pak se rozestavili ve skupinách za nimi, aby přednášce a zprávám moravských stavů naslouchali.

Hluboké ticho nastalo v celém shromáždění, když pán ze Žerotína několik listin zpod kabátce svého vyňal a chystal se slova ujmouti.

Hrabě Thurn ještě jednou se ohlédl po obojích vysokých dveřích, které do večeřadla, nyní za shromáždiště sloužícího, vedly, a jakmile společnost byla zasedla, od nařízených k tomu služebníkův zavřeny byly, kteřížto zároveň za strážce sloužili. Žádala tak opatrnost, aby z porad v síni této konaných před časem nic v nepovolané kruhy nevniklo, což by záhubně na plány spiklenců — neboť jinak prozatím shromáždění tuto mužové nazýváni býti nemohli — účinkovati aneb je snad dokonce překaziti mohlo.

Plynným a vážným hlasem, jenž se ozýval v srdci každého z přítomných, počal pan Karel ze Žerotína svou řeč, která měla uvědomiti soudruhy jeho mezi stavy českými o postupu oposičních záměrů proti straně katolické a vůbec proti celé vládě císaře Rudolfa II.

Plamenné zraky a časté přisvědčovací pohyby hlavou byly důkazem, že slova páně Žerotínova u každého jednotlivce docházejí vřelého souhlasu, a brzo seznal moravský velmož svým bystrým zrakem, že má v tomto shromáždění jen samé oddané přívržence a žádného protivníka.

11.

Mezitím co společnost v paláci hraběte Thurna o svých politických plánech dále vyjednává, podíváme se opět za donem Césarem, jenž se rychle navrátil od svého paláce.

Soudruzi i služebníci jeho pozorovali ihned na lehkovážném a zvětřilém jindy princovi jakousi zádumčivost, která se u levobočka císařova dosud nikdy neobjevila. Nepřipustil k sobě nikoho, ani nejdůvěrnější své soudruhy, kteří dnem nocí palác jeho navštěvovali a také této noci příchod dona Césara očekávali.

Roznesla se již totiž v jejich kruzích zpráva o nešťastném skonání slečny Ludmily Loubské a zároveň o účastenství dona Césara v tomto příběhu. A když se princ v mysli své tak náhle změněn vrátil do svého paláce, a též před soudruhy svými se uzavřel, tu se již obecně mělo za to, že se jen tato neblahá událost mohla státi příčinou princovy zádumčivosti, ač ani tato okolnost se nezdála býti mnohým dostatečnou, aby tím byla odůvodněna změna v mysli princově.

Jen Šimon Lomnický vrtěl hlavou, když bylo mluveno o tomto předmětu, ale přece se nevytasil se svým vlastním úsudkem, jenž ovšem byl takový, že by dosavadní povahu a neohroženost dona Césara kompromitoval.

Byl totiž v duchu svém pevně přesvědčen, že jen tajné nějaké kouzlo magistra Sinapia to bylo, které zádumčivost Césarovu tak náhle zavinilo. Ještě včas vznešeného příznivce svého varoval, aby nehleděl pátrati po tajemstvích astrologových, a když tento, jak vědomo, výstrahám jeho se jen smál, musil nyní podle náhledu Šimonova snášeti následky své zvědavosti. Jen magister Sinapius mohl způsobiti tento obrat v princově mysli, a to svými kouzelnými prostředky, o nichž korunovaný básník, rovněž s ostatní nevzdělanou třídou obyvatelstva pražského choval nejhrůznější pojmy.

Nevěděl ovšem o tom, co don César vlastně v komnatě zahradního domku Sinapiova spatřil a co způsobilo tak mohutný dojem na mysl a obrazotvornost princovu, a proto si nedovedl zamlklost a zádumčivost jeho jinak vysvětliti, než že ji připisoval působení kouzel alchymistových, jenž tímto způsobem zvědavost císařova levobočka potrestal. Že tato změna nikterak nevyplývala z dojmu, jaký byl způsoben tak neočekávanou smrtí šílené Ludmily Loubské, o tom byl náš básník tím více přesvědčen, ježto se dobře ještě pamatoval na slova Césarova, jimiž se tento hned v prvních okamžicích po katastrofě o nešťastné dívce vyslovil, a ježto znal už odedávna povahu princovu, jenž, jak se zdálo, ani nevěděl, co to je hlas kárajícího svědomí. Proto setrval pevně při svém náhledu a pokrčil jen rameny, když se v kruhu přátel Césarových litovalo, že si princ smrt Ludmilinu tak příliš k srdci bére.

Tím větší bylo jeho překvapení, když don Cézar ještě pozdě v noci dal jej zavolati k sobě a Když zároveň od komorníka princova se dověděl, ze se poznovu chystá k nějaké noční vycházce a nepochybně Šimona Lomnického za průvodčího sobe přeje.

A skutečně zastal dona Césara po komnatě přecházejícího a připraveného k vycházce.

Líce mladíkovy byly patrně ubledlé a Lomnický jenž se už dávno naučil každý tah v obličeji příznivců svých studovati, aby podle toho slova a jednaní sve zařídil, poznal ihned, že princ je v neobyčejném pohnutí mysli a z temných očí jeho že vyzírá jakýsi tajný plamen, jejž v takové míře na něm dosud nepozoroval.

Několik okamžení panovalo úplné ticho v komnatě, protože se zdálo, že don César ani příchod povolaného básníka nepozoroval. Se skloněnou hlavou přecházel po komnatě, myšlenky jeho těkaly na pohled v jiných oborech, bylo vidno, že zvláštní jakousi vidinou se obírá, která veškeru jeho mysl vyplňuje a pro ostatní dojmy ji nepřístupnou činí.

Lomnický zavrtěl opět hlavou nad tímto znepokojivým seznáním, jediný pohled na prince jej přesvědčil, že Sinapiovo kouzlo posud působí, ba že se snad domůže horších účinků, než se s počátku sám nadál.

Bylo mu líto mladíka tak bujarého, jejž dosud si zvykl považovati za výstřelek bezstarostného a dobrodružného žití, a v duchu proklínal starého kouzelníka, jenž byl této změny jedinou příčinou, ba přemýšlel již o prostředcích, kterak by se životnímu mastičkáři císařovu za tak strašný atentát na veselou mysl jeho levobočka mohl pomstíti.

Tu však byla dobrá rada drahá a netajil si, že bez vědomí a svolení Césarova ničehož nebude mu lze podniknouti proti astrologovi, jenž se těšil neobyčejné přízni císařově a mimo to kouzly svými i samého korunovaného básníka mohl zasáhnouti.

Zakašlal tedy lehce, aby pozornost Césarovu na sebe obrátil a z hlubokých jeho myšlenek jej vyrušil.

Teprve po opětovném použití tohoto prostředku se mu to podařilo, načež don César náhle kroky svoje zastavil a pak k básníkovi se obrátil.

Avšak i tu ještě po několik okamžiků pozíral naň temně zářícími zraky svými, jako by sebe sama nebyl vědom a tím méně pozoroval, co se kolem něho děje. Lomnický tu patrně seznal, že duch Césarův těká v jiném oboru myšlenkovém, z něhož jen poznenáhlu zase v obyčejný svět se navrací.

Hlubokým úklonkem a uctivým pozdravením snažil se jej přivésti k vědomí, ale výraz v obličeji a oku princově se ani nyní ještě neměnil a úzkostlivý veršovec počal se už obávati, zda se snad šílenství o zádumčivého mladíka nepokouší.

Vtom náhle sebou trhl don César a pohodiv hlavou, jevil obraz člověka, který jako by z jiného světa opět k zemi se navracel a fixní nějaké myšlenky se násilně vyrval.

„Ah, ty zde již, Šimone?“ zvolal hlasem, v němž Lomnický dřívější pružnost dokonce pohřešoval. „Již dlouho tě očekávám a ty proti svému obyčeji dáváš na sebe čekati.“

„Naopak, princi,“ odtušil Šimon s novým úklonkem, „já zde už po delší dobu se marně namáhám, abych pozornost vznešeného příznivce svého k sobě obrátil, jenž v hluboké myšlenky zdál se zabrán býti, než aby nepatrnou osobu mou ihned zpozoroval.“

Don César opět naň pohlédl s oním podivným výrazem, jehož se Lomnický tak velice děsil.

„Ano, ano, já byl zamyšlen,“ pravil po chvíli táh-lým hlasem, „těší mě, že ses hned dostavil.“ „Na perutích větru bych byl letěl, princi, k službám vašim, leč vy jste se uzavřel přátelům a pokořným sluhům svým, takže jsme se již obávati počali, aby nám přízeň vaše nebyla. odňata.“

„Tak? Bylo toto me samotářství pozorováno?“ „Ba princi, my všickni byli o vás v skutečných starostech, že proti svému obyčeji nejen nikoho k sobě nepřipouštíte, leč i z komnaty své ani krokem nevycházíte.“

Don César se jaksi podivně usmál.

„Znám tvou oddanost, Šimone,“ pravil s nádechem nuceného humoru, „a proto ji nyní také odměním. Hodlám tuto ztrátu ještě dnešní noci vynahraditi a vyjíti z domu.“

„Nyní vás, princi, opět poznávám!“ zvolal s nelíčenou radostí Lomnický, jenž se dal změnou v hlasu Césarově oklamati. „Přátelé vaši vás beztoho s bolestí pohřešovali a nyní tím vřeleji vás uvítají. U pana rytmistra Vartemberka je prý tatáž veselá společnost pohromadě, kterou jste vy před půlnocí častoval, ba ani oni nadutí herci angličtí nechybějí, když vy sám jste je svým pozváním uvedl v společnost kavalírů. Výborně jste tak, princi, učinil, že právě mne jste si za průvodčího vyvolil, já jsem v nejlepším rozmaru, abych onoho hrdopyšného Shakespeara, který se domnívá, že s ním všech devět Mus k Apollinovi do školy chodilo, z jeho domýšlivosti

trochu vyléčil. Slibuji vám, princi, při tom skvostnou zábavu a vy postrádanou veselost ještě teto noci opět naleznete.“

Don César nepřerušoval tento výlev hovorného veršovce, nýbrž jen snivě naň pohlížeje, zavrtěl lehce hlavou a položil pak ruku na rameno otylého mužíka, pravil:

„Nikoli, Šimone, nechce se mi do žádné hlučné společnosti. Jen procházkou v noční samotě se hodlám zotaviti a přeji si tě za průvodčího.“

Lomnický vyvalil na mladíka oči, div mu z důlků nevylezly.

„Jak? Opět procházka v noční samotě?“ zvolal s výrazem nejvyššího udivení. „Je to skutečný váš úmysl? Nebo mne jenom klame můj sluch? Don César se stal snivým blouznílkem a zříká se vší společnosti? Vy, princi, jste očarován a já znám toho kouzelníka, který pomstě naší neujde, jestli vás okamžitě tohoto kouzla nezprostí! Don César samotu noční vyhledávající — toť protiva, nad niž ostřejší na světě není!“

„A přece tomu nejinak, a dobře díš, že kouzlu podléhám, jenže nechci ho býti zproštěn, jak se mylně v rozhorlenosti své domníváš, nýbrž naopak chci poznovu dnešní noci jíti mu vstříc.“

Lomnický pohlížel na mladíka útrpným zrakem, jakým jen pohlížíme na tichého šílence.

„A kam, princi, vás mám doprovoditi? Či opět snad hodláte zlobu některého alchymisty vyzývati? Pravím vám bez obalu, že vaše dnešní truchlá mysl jest jenom účinkem kouzel Sinapiových, jemuž jste ovšem nešetrně do kouzelné dílny jeho nahlédl, a já mám sto chutí, zítra příšerného onoho magistra u samého vznešeného otce vašeho ze zločinu černokněžnictví obžalovati.“

„Ano, k magistru Sinapiovi chci, abys mne doprovodil,“ odvětil don César, jehož myšlenky mezi řečí Lomnického už zase jinde se zdály těkati.

„K Sinapiovi?“ zděsil se veršovec a byl nyní už najisto o kouzlu starého alchymisty přesvědčen. „Na ostrov Kampu chcete, kde jste této dnešní noci nejdražší poklad své mysli, veselost ztratil?“

Nikoli Šimone, kde jsem nejdražší poklad nalezl, Měl jsi říci. Ano, ano, tam mne to táhne neodolatelnou mocí tam dlí ono kouzlo, jemuž se volně podrobuji a jehož působení také ty dnes na sobě pocítíš, až zajisté ono stvoření poznáš.“

„Pro všecky střely Jovišovy!“ hučel si veršovec do vousů. „Už není žádné pochybnosti! On šílí a ten bídník Sinapius jej skutečně nejen o veselou letoru, ale i o veškeren rozum připravil. Tak nesmí zůstat sám, jinak se stane toto neštěstí ještě horším.“

Pak se obrátil opět k donu Césarovi, jenž mezitím hodil svůj plášť přes rameno a pravil:

„Ano, doprovodím vás, princi, ale jen abyste magistru Sinapiovi do očí řekl, jaký osud mu hodlám připraviti. Odvážím se do té jámy lvovy, neboť tu jde o mého vznešeného příznivce, v jehož službě mi není žádná oběť těžkou!“

„Ty se znáš s magistrem Sinapiem?!“ tázal se kvapně „don César.

„Ovšem, velmi často jsem s ním míval učené hádky, kterým sám císař se zálibou naslouchával. Ale nyní jiným tónem mu zahřmím v ucho, takže se bude domnívati, že slyší trouby jeřišské!“

Rozhorlenost Lomnického byla nyní skutečná, jenže don César pramálo si jí všímal a zcela jinými předměty se v mysli obíral.

„Ty bys tedy chtěl vstoupiti k Sinapiovi?“ tázal se Simona prudce rozhazujícího rukama.

„Ano, odvážím se toho, čeho se sám pan Tengnagl neodváží. Pro vás, princi, jsem ochoten i duši svou obětovati, neboť u takového černokněžníka vždy více o duši než o tělo jde!“

„Nuže, tedy spěšme! Půlnoc již dávno minula, na Kampě nás nikdo nebude vytrhovati.“

A zahaliv se ve svůj plášť, vyšel princ z komnaty a Šimon Lomnický jej s neobyčejným pohnutím mysli následoval. Mumlal neustále polotemná slova do vousů a z jeho zaťaté pěsti, která bez ustání povětřím veslovala, dalo se na rozčilenost i bojechtivost veršovce souditi.

Tím tišeji počínal si zato don César, jenž klobouk hluboko maje v oči vtištěný a dolejší část obličeje v plášť si zahaliv, podobal se temnému stínu, jenž němý, neustále musí těkati za předmětem, k němuž je neodlučitelně poután.

Panoš, jenž s pochodní chtěl donu Césarovi při této nové noční vycházce svítiti na cestu, obdržel rozkaz, aby zůstal doma, a tak vyšli oba pozdní chodcové z paláce pod Petřínem, aby zaměřili kroky dolů ku břehu Vltavy.

Noc byla ještě velmi luzná, měsíc dostatečně osvětloval okolní předměty a v malostranských ulicích vymizel už dávno všechen ruch. Jen tu a tam zaznívaly kročeje hlídky, které střežily hlavnější ulice města a banditům, tehdáž po Praze v hojné míře se potloukajícím, překážely v jejich řemesle. Nárožní ohně, jaké v každé ulici ve zvláštních železných koších k osvětlování města byly udržovány, už dávno vyhasly, domy byly zahaleny v noční tmu a na konci Újezda počal ponocný právě vytrubovati třetí hodinu.

Lomnický chtěl několikráte zapříti rozmluvu, při čemž především jej vedl úmysl, aby stav mysli mladíkovy ještě lépe seznal, avšak don César tvrdošíjně mlčel, ba zdálo se, že jeho otázky ani vůbec neslyší.

Snil jen o tajemné krásce, kterou před několika hodinami v komnatě magistra Sinapia spatřil a která tak nesmírný dojem naň učinila, jak ani sám by nikdy netušil. Poddával se však mimovolně tomuto tajemnému působení, neboť se musil sám sobě přiznati, že předmět horoucí a neskonalé lásky jeho je také nejvyšší měrou hoden takovéhoto zápalu, neboť to byla

krása tak cizorodá a neobyčejná, že žádného běžného měřítka nepřipouštěla, jaké záletný mladík dosud na krásu ženskou klásti uvykl. Proto se nevzpíral kouzlu, jaké opět a opět jej k zahradnímu domku na ostrově Kampě táhlo, a hořel jen nedočkavostí, zda ještě předmět své vášnivé touhy spatří. Trnul při pouhém pomyšlení na to, že by jeho očekávání mohlo býti zklamáno a že by již dívku nespatřil, která celou jeho bytost rozplameňovala a tak čarovně naň hned při prvním shlédnutí působila, jak se ještě žádné bytosti ženské u něho nepodařilo.

Zrychlil tedy své kroky po Újezdě, ani okem nepohlédl na zasmušilý dům Loubských, v němž nyní tak velký smutek nad mrtvolou nešťastné Ludmily panoval, zahnul dolů uličkou k Vltavě a Lomnický mu sotva dovedl stačiti, jak velice pospíchal.

Posud panovalo na břehu hučící Vltavy úplné ticho, přerývané jen šumotem vln, nikde nebylo zříti ani živé duše, a takž se dostal don César bez všeliké zastávky až k úzké uličce, která vedla k zahradnímu domku mistra Sinapia.

Jeho oči byly upřeně obráceny v onu stranu, kde stál domek, neboť už zevzdálí chtěl se přesvědčiti, zdali mu ještě bude možno spatřiti jeho ideál, aneb snad nějaký závistný osud jej jeho zrakům odcizí. V obojím případu byl odhodlán vniknouti do vnitřku laboratoria alchymistova a tajemnou děvu seznati, která se nyní stala jediným cílem jeho žádosti.

Nemusil se však dlouho potácet ve svých obavách, hned při prvním záhybu uličky spatřil osudné okno komnaty Sinapiovy dosud jasně ozářené a radostí zajásal nad tímto zjevem, jenž mu tak luzné pokochání pohledem na neznámou krasotinku sliboval.

Nešel již, nýbrž letěl k nedalekému již domku, zanechav daleko za sebou Lomnického, jenž při své tělesné obhroublosti udychtěn za ním se pachtil a nyní podivné choutky princovy stejně jako kouzla alchymistova zažehnával.

Zakrátko octl se šíleně zamilovaný mladík u okna a sama sebe i sílu svých citů chtěje zkoušeti, zavřel na okamžik oči, než nahlédl dovnitř osudné komnaty.

Tak se kochá v prudkém rozčilení smyslovém člověk ve svém vlastním bolu a s vilnou jaksi radostí pozoruje a stopuje průběh i období tohoto bolu, jejž by v nejbližším okamžení mohl ukončiti. V takovémto rozpoložení mysli byl nyní i don César, když opřen o římsu okna jako bezduchý sám v sebe se pohroužil a teprve povlovně k touženému předmětu obraceti se jal.

Viděl tu poznovu tutéž podivným způsobem ozářenou světnici, opět tu kelímek na třínožce stojící vydával týž plamen, jímž oči mladíkovy přecházely, ale to vše nepoutalo již Césarovu pozornost, zraky jeho, jakmile poněkud uvykly účinnému onomu světlu, obracely se bezděky do kouta světnice, v němž byl dříve nízkou pohovku a na ní rajskou onu hurisku spatřil, která mu byla v plném slova smyslu ducha pomátla.

Ano, ještě tu byla tato pohovka, i teď spočívala na ní milostná postava dívky v tomtéž hávu v ladném odění jak ji dříve k svému překvapení zahlédl - leč nyní stavil se mu temný jakýsi stín v ústrety, takže hořejší část těla nebylo lze shlédnouti.

Teprve při bližším pozorování shledal rozčilený mladík že je to vysoký muž, v černý dlouhý talár oděný, jenž, obrácen zády k oknu, nepohnutě a neodvratně na ladné stvoření ženské před ním ležící Kdo byl tento muž, jenž se směl tak volně až k spící dívce přiblížiti a ve vnadách jejích již pouhým pohledem se kochati? Don César v šíleném svém rozohnění byl by jej rozdrtil svýma rukama, neboť od prvního okamžiku, kdy tajemnou dívku shlédl, považoval ji v nesklonném svém duchu za jediný svůj majetek, na nějž nikdo jiný nesměl si činiti nároků, když don César, miláček císaře Rudolfa, se k němu sklonil a jej k závratné výši své povznésti hodlal.

Kdo jiný mohl býti tento vysoký stařec, než sám magister Sinapius, jenž nikoho jiného v laboratoriu svém netrpěl, kdo jím do něho nebyl uveden.

A také tomu skutečně tak bylo.

Šimon Lomnický se totiž mezitím zlehka přiblížil k donu Césarovi a nahlédnuv před jeho rameno do vnitřka jasně ozářené komnaty, spatřil v ní nejdříve vysokou, kostnatou postavu starého alchymisty, jejž v okamžení i v tomto postavení poznal.

„Můžeme mluviti o štěstí, princi," šeptal donu Césarovi do ucha, „Sinapius opustil už své laboratorním, kam bychom se jen stěží dostali, zde v této komnatě bude nám přístupnějším, a také tu žádné z těch kouzelnických příprav a nástrojů nevidím, jakými by na nás mohl poslati němotu nebo slepotu, ještě než bychom ústa a oči otevřeli."

Tak si dodával náš veršovec odvahy, jíž se v paláci Césarově tak mnoho chvástal, ale mladý záletník nedbal jeho slov a jen ztrnulým zrakem pohlížel na ležící dívku. Veškerá bytost jeho zdála se býti soustředěna jen v očích, které děsným plamenem zářily, a Lomnický bezděčně opět připadl na myšlenku, zda vznešený mladík skutečně nepropadl šílenství, jaké mu umírající Ludmila Loubská tak významným způsobem prorokovala.

Sledoval tedy směr, v kterém mladík svoje zraky tak upjatě napínal a tu teprve i on spatřil ono krásné zjevení v postavě ženštiny, nad nímž stál starý alchymista pohřížen v nejhlubším pozorování.

Mistr, jenž dosud v zamyšlení svém nepozoroval, že nezvaní dva hosté jsou svědky tohoto výjevu, se na krok vzdálil od pohovky, aby plnou zář jasného plamene na obličej odpočívající dívky nechal padati, a tu oba mužové za oknem shlédli obraz nejladnější krásky, jaká kdy pod sluncem vypučela.

Donu Césarovi vydral se polotajený vzdech z nejhlubší vnitřnosti a tento vzdech rázem zkušenému Lomnickému vše vysvětlil.

To bylo ono kouzlo, jaké působení starého alchymisty přičítal, to způsobilo onu překvapující změnu v mysli Césarově, nyní se mu jediným okamžikem tajemné chování princovo vyjasnilo.

Láska, láska k dívce to tedy byla, a jediný pohled Šimonův, tohoto starého a zkušeného znatele v oboru říše Venušiny, na tuto dívku jej přesvědčil, že vášeň mladíkova v povážlivé míře své byla zcela odůvodněná a že tato kráska stojí za poloviční šílenství a nekonečné moře slz a vzdechů.

I on seznával v ní tu zcela původní a jaksi cizorodou krásu, která včera na Césara tak mohutně účinkovala, i on se musil přiznati, že to krása zcela rozdílná od rázu krasotinek domácích, z nichž ani jediná se čarokrásnému typu tomuto vyrovnati nemohla. Jako Faun mlaskl básník „Kupidovy střely“ jazykem a šeptal poznovu:

Ah, nyní vám gratuluji, princi, a zároveň v duchu prosím mistra Sinapia za odpuštění, že jsem jej měl jako zlovolného kouzelníka v podezření. Teď pochopuji ťo kouzlo, které vás sem dnešní noci táhlo, a věru všecka čest vaší krasochuti! Kde se jen u ďasa taková krása u starého alchymisty octla, která by byla nejpřednější okrasou císařského dvora?“

‚Porozuměls mi nyní, konečně?“ vypravil ze sebe jako mimochodem don César. „Pochopuješ, co mne zde okouzlilo?“

„Docela, princi, a obdivuji se vašemu pudu, jenž vás mimovolně v tato místa vedl. Ci bylo to více než pouhá náhoda? Má toto spanilé poupě skutečně náležeti vám?“

Tím se dotkl Lomnický nejcitlivější strunky Césarova srdce.

Oči jeho divoce zahořely, počal sípavě oddychovati a celá jeho vnitřní bytost byla pobouřena při pouhé myšlence, že by

zbožňovaná dívka mohla náležeti někomu jinému než pouze jemu.

„Má je, má musí býti,“ vyrazil prudce a v nejvyšším záchvatu své vášně. „Nikdo mi jí nesmí vyrvati, a kdybych ji proti peklu samému měl brániti.“

„Proč tak vášnivě, princi?“ divil se Šimon. „Což kdy vám krasotinka jaká odolala? Což by se někdo opovážil býti soupeřem dona Césara?“

Tato slova poněkud umírnila mladíkovu rozčilenost a navrátila mu opět jeho sebevědomí, které mu kázalo kráčeti obyčejnou drahou k vytčenému cíli.

„Kdo je ten muž, jenž takto zadumán nad andělem tím stojí a již pouhým zrakem svým ji uráží?“ tázal se chraptivým hlasem, jenž se jako tón zvukovky třásl.

„Toť je sám mistr Sinapius, princi, na kterého nepotřebujete být žárlivým,“ zněla odpověď Šimona Lomnického, jenž za takto seznaného stavu věcí opět nabyl své obyčejné odvahy a frivolnosti.

„Ty ses chlubil svou známostí s tím vetchým starcem, který i nyní ještě, jak se zdá, zapomíná na to, že vřelé jindy srdce jeho je nahrazeno kamenem.“

„Ano, Sinapius je dobrým přítelem Lomnického, pokud učené hádky jej s ním nerozdvojují.“

„Uveď mne tedy k němu, můj osud v nejbližší hodině se musí v komnatě této rozhodnouti!“

Mluvil tato slova s tak podivným přízvukem, že se Lomnický bezděčně zachvěl a pátravě na mladíka pohlédl.

Stalo se to skutečně jen náhodou, že mu v tomto okamžiku děsná kletba umírající Ludmily Loubské napadla? Či bylo to účinkem tajemné moci sympatické, kterou fysiologové v duši lidské popírají a která přece v rozhodných okamžicích života působí jako blesk, jenž osvětluje spojení nadpozemské s pozemským?

„Ano, uvedu vás k mistrovi Sinapiovi,“ pravil po chvíli přemýšlení Lomnický, a také hned na znamení své ochoty zaklepal na okno, aby na se obrátil alchymistovu pozornost.

Sotvaže Sinapius cizí tyto zvuky v komnatě své zslechl, obrátil se prudce od pohovky, avšak nikoli k oknu odkud vycházelo noční rušení, leč ke kelímku, v němž hořel jasný oheň, a v témže okamžiku také plamének uhasl a čirá tma náhle v komnatě se rozhostila.

Don César se divoce ozval, když tak nešetrné viděl se zbavena okouzlujícího pohledu na milostnou spící dívku, a již chtěl učiniti zlosti své průchod, když se tu uvnitř u okna objevil temný stín postavy alchymistovy a hned nato zazněl hluboký hlas mistra Sinapia:

„Kdo se odvažuje v době noční zkoumání mé rušiti? Buďsi kdokoli, věz, že mám moc ve svých rukou, abych tě za tuto drzost k stálé výstraze na těle potrestal!“

„Ho, ho! mistře Sinapie! Ne tak nakvašeně, když váš starý přítel poněkud v nepříhodnou dobu vás přichází navštívit! Až dosud jsem věřil ve vaši vševědoucnost, mistře, ale nyní vidím, že nedovedete rozeznati Šimona Lomnického od kmene tamto stojícího topolu.“

„Vy to jste, Šimone Lomnický?“ zvolal Sinapius pln udivení. „Vás nejméně bych zde očekával v tuto hodinu, kterou obyčejně jen ve veselé společnosti trávíváte!“

„Dnes však činím výjimku od toho pravidla, mistře, já a průvodčí můj don César hodláme dnes ztráviti hodinku ve vašem tajemném laboratoriu, které jste tak pečlivě před námi zahalil rouškou tmy.

„Jak? Don César také zde?“ zněl ustrnulý hlas alchymistův.

„Ano, ctihodný mistře,“ ozval se nyní levoboček Rudolfa II“ „don César osobně k vám přichází, doufaje, že vám jeho návštěva ani v tuto hodinu nebude proti mysli, když mu jde o důležitou věc.“

Mistr jedním rázem otevřel okénko a hlasem o hluboké úctě svědčícím zvolal:

„Princi, vy víte, že syn mého vznešeného příznivce jest mi vždy vítán a že se mu vždy ochoten k službám nabízím.“

Po těch slovech zmizel stín od okna a alchymista se vzdálil, aby svému vznešenému hostu otevřel vchod do zahradního domku.

Mladý princ chtěl odpověděti, leč tu již Šimon popadnuv jej za ruku, táhl ho k nedalekým dvířkám, v nichž právě zarachotil klíč alchymistův.

Don César vstoupil do domku mistra Sinapia, jenž kahan v ruce drže, s hlubokým úklonem vítal císařova levobočka do svého laboratoria.

Mladík nevěnoval ani té nejmenší pozornosti vnitřku dílny starého alchymisty, nýbrž ohlížel se po komnatě, jež sloužila milostné dívce za ložnici.

„Jsem k vašim službám, princi,“ pravil opět mistr Sinapius, jenž asi nyní pochopoval účel noční návštěvy mladého záletníka, „mohu-li vám vědomostmi svými posloužiti, milerád učiním.“

„Don César hledá u vás cosi lacinějšího než alchymistické pokusy,“ šeptal Lomnický Sinapiovi do ucha: „uveďte jej jenom ve společnost té milostné krásky, která váš zahradní domek si vyvolila za útulek, a vyplníte nejhoroucnější princovo přání.“

„Jak? On ji spatřil? On ví o tomto zázraku?“ tázal se rovněž utajeným hlasem starý magister, jenž nemohl ukrýti své překvapení.

Ano, již po dvě hodiny blouzní pod vaším oknem a šíleně je zamilován do vaší hurisky, kterou jste nepochybně až ze sedmého ráje Mohamedova na zem přikouzlil, tak je krásná.“

Sinapius při těchto slovech zakryl si líce vyschlýma rukama a hluboký vzdech se vydral z jeho prsou.

Vtom opět se přiblížil don César k oběma mužům a položiv ruku na rameno Sinapiovo, pravil úsečným hlasem, v němž se jevila zároveň nejvyšší touha:

Mistře, vy chováte pod svou střechou poklad, který nesmíte déle v tomto zátiší ukrývati. Jest hoden státi na výsluní života a jen v plném lesku dovede zářiti. Já pak se nabízím jej na toto výsluní uvésti, tak jako jsem byl jej v této odloučenosti nalezl.“

„Princi, odpusťte, že vaší žádosti v tomto smyslu projevené nelze mi vyhověti,“ odtušil Sinapius.

„Jak? Vy chcete tuto milostnou krasavici ještě déle světu ukrývati?“ zvolal rozčileně don César. „To by bylo prohřešením na krásе tak neobyčejné, která hned prvním okamžikem dovede srdce nanejvýš rozplameniti!“

„Jste na omylu, vznešený pane, dívka ona nemůže nikoho rozehřát, nebo naplniti touhou,“ odvětil vážným hlasem starý alchymista, kroutě hlavou a se zvláštním výrazem svých zapadlých očí pohlížeje na mladíka.

„Jak? Vy pochybujete o mých citech, mistře?“ zvolal prudce don César. „A mé oči, mé líce, mé celé rozechvění vás nepoučují o jiném ? Pak jste necitelný, ledový stařec, jenž tyransky uzavírá nejkrásnější poupě ženského pohlaví, které jest určeno, aby v nejvznešenějších společnostech obdiv vzbuzovalo a jemuž don César, jakožto první vynálezce jeho, také první poklonu musí složiti.“

„Nepřejte si toho, princi,“ odtušil varovným hlasem Sinapius, „zklamání vaše bylo by přílišné.“

„Nikoli, vy jen mou zvědavost chcete ještě zvýšiti, a já neustoupím dříve, dokud splnění své žádosti nedojdu! Don César nedá sebou zahrávati a i bez přispění vašeho dovede nejspanilejší dívce ve světě složiti svou úctu.“

A postoupil ke dveřím v tmavém koutě laboratoria, jež podle vypočtení jeho do tajemné komnaty vésti musely.

„Nuže, vy sám tomu chcete, princi!“ zvolal teď alchymista. „Já se zříkám všech dalších následků, až seznáte své zklamání! Ano, je to poklad, pravý poklad, jejž v oné komnatě chovám, však nikoli ve smyslu vašem, jenž smyslným zrakem na čarovný ten zjev jste pohlížel a posud ve vášni své nejste s to jej pochopiti. Nuž, vizte nejvznešenější důkaz moci vědy nad mrtvou přírodou a zároveň svůj děsný klam!“

Po těch slovech otevřel dveře komnaty, které dosud donu Césarovi zastíral, a vstoupil do temné prostory, kamž se mladík v nejvyšším rozčilení za ním vrhl. Neznal již sebe sama, jeho vášeň dospěla takřka až ke stupni šílenství a v takovém stavu byl schopen i moci užíti, jen aby učinil zadost svým žádostem, které nikdy nechtěly strpěti překážek.

Omamující vůně vyrazila proti němu z komnaty, která ještě více jeho smysly rozčilila a čivy rozechvěla.

V témž okamžiku pak ozářila se ložnice opět oslňující září plamene v kelímku a don César spatřil tu opět na pohovce krasavici, která dosud jako dříve ležela, pohřížena v hluboký spánek.

Zpitý svou vášní, odstrčil alchymistu stranou a spěchal k pohovce, vedle níž poklekl, aby horoucím polibkem ruky dívčiny předmět své touhy ze sna probudil.

S útrpným úsměvem pohlížel naň Sinapius, kdežto Šimon Lomnický se taktéž přiblížil, aby se pokochal pohledem na neznámou krásku.

Don César dotkl se teď ruky děvčete, která podél těla spočívala, aby ji k horoucím svým rtům přiblížil, v témž okamžiku však vyrazil děsný výkřik z nejhlubšího nitra svých prsou — ruka dívčina byla jako led chladná a mrtvá.

Zoufale odskočil od pohovky a skleněným zrakem zíral na dívku, prsa jeho těžce oddychovala, věštíce hroznou bouři v nitru strašně oklamaného mladíka.

„Co to?“ vyrazil s šílenou prudkostí ze sebe, „kdo je ta dívka? Ona není, ona nesmí býti mrtva!“

A vrhl se proti alchymistovi, jako by jej již pohledem vytřeštěných zraků svých chtěl zničiti.

„Nazývala se Laelia Crispina,“ odvětil smutně s hrobovým přízvukem starý Sinapius, „je to dcera vznešeného Římana a zemřela již před šestnácti sty lety!“

Jako by blesk přímo před mladíka udeřil a v kamennou sochu jej proměnil, tak zůstal don César při osudném slově tomto zdrcen stát a sám Lomnický se zachvěl a mimovolně zvolal:

„Toť ona kletba Ludmily Loubské! Vy jste se zamiloval do dívky stokrát starší než ona sama, jak zněla její tajemná kletba!“

Don César chopil se při těchto děsných slovech za hlavu, pak šíleně vzkřikl, ale vtom již také bez smyslů na zem se skácel, dříve, než jej Lomnický mohl zachytiti ve svou náruč.

„Ó, hrozný osude! Nyní všemu rozumím!“ zvolal Sinapius a spěchal na pomoc Lomnickému, jenž princovi pomáhal na nohy.

Avšak namáhání obou bylo marné, don César ležel v nejhlubší mdlobě, ze které nemohl býti přiveden obyčejnými prostředky.

Alchymista ohledal jeho stav a kázal Lomnickému odnésti jej do laboratoria, kde bezvědomému mladíkovi z jakési lahvičky vpravil několik kapek červené tekutiny mezi rty.

Účinek zázračného moku alchymistova jevil se okamžitě, don César otevřel svoje vyhaslé zraky, hned však je opět zavřel a poznovu beze smyslů klesl do lenošky. Hrobová bledost mu naplnila obličej, nad jehož výrazem v tomto okamžiku Lomnický se až zděsil. Tak nepřirozený a jen šílenci vlastní zdál se mu býti.

Či měla i druhá část kletby nešťastné Ludmily dojíti svého splnění?

„Teď musí sobě odpočinouti, mé arkánum jej v půl hodině opět přivede k vědomí," pravil Sinapius, pozoruje účinky svých kapek.

Lomnický se pohřížil v pohlížení na nešťastného svého příznivce a děsné jakési myšlenky kolovaly mu mozkem.

„Co znamenaly vaše řeči, magistře?" tázal se pak náhle alchymisty. „Já sám v prvním okamžiku se dal jimi omámiti, zapomenuv, že jsem u kouzelníka."

A přece jsem mluvil pouhou pravdu," odtušil Sinapius s výčitkou ve hlase.

Ta dívka že již před šestnácti sty lety zemřela?" „Tak jest, tuto čtěte náhrobní nápis z její římské hrobky."

A ukázal ztrnulému veršovci kamennou desku, v níž byl vyryt jakýsi polozašlý latinský nápis.

Nápis pravil, že v hrobce odpočívá popel z mrtvoly Laelie Crispiny, dcery Maevia Galia, praetora v Carnuntu, jenž za časů Augusta zemi spravuje, jedinou 1 dceru svou v nejkrásnějším věku smrti v náruč viděl klesati a po smrti mrtvolu její v amyanthovém rouchu na hranici dal spáliti.

Lomnický přečetl nápis a znovu tázavě pohlížel na alchymistu.

„A dívka ona?"

„Jest Laelia Crispina."

„Jejíž mrtvola byla spálena?"

„Tatáž šlechetná Římanka, jejíž typ a oděv původ její dostatečně potvrzují."

Lomnický vyvalil zase oči a musil si sáhnouti na čelo, zdali bdí nebo spí.

„Ale tento nápis mluví o popelu a nikoli o mrtvole, která se nikdy nemohla po šestnáct století v tak ladném stavu zachovati!"

„Neznáte tajemství palyngenese a proto tento zázrak také nepochopíte."

„Palyngenese?“ vzkřikl Lomnický v úžasu. „Bylo by možné z popela bylin a zvířat, ba i člověka opět původní podobu vyvoditi, o kterémžto umění císař Rudolf již tak dlouhá léta sní?“ „Viděl jste důkaz svýma vlastníma očima,“ odtušil vznešeným hlasem starý alchimista a záře hrdého vědomí zírala mu z očí: „mistr Sinapius to byl, jemuž jedinému se podařilo vyhověti císařovu přání a také na člověku uskutečniti zázrak palyngenese. S nesmírným nákladem dal císař přenésti hrobku s popelem dívky, jejž mně odevzdal, abych na něm vyzkoumal mohutnost svého vědění, a již zítra budu moci císařskému příznivci umění předvésti svůj zázrak — popel Laelie Crispiny proměnil se mým uměním v původní podobu a postavu římské dívky, císař Rudolf bude slaviti nový triumf alchymie!“

„Tuším, že málo bude za ten zázrak vděčen, až stav nebohého syna svého sezná!“ zamručel si Lomnický do vousů a obrátil se opět k donu Césarovi, který tu posud ležel bez vědomí.

„Jeho choroba se zdá hlubší, než jsem se domníval,“ pravil Sinapius, nakloniv se k princovým rtům, „tento strašný účinek nemohl vycházeti z pouhého překvapení!“

Šimon Lomnický neodpověděl, leč hluboké vzdechnutí ze širokých prsou veršovcových svědčilo o tom, že zná pravou příčinu zděšení a mdloby Césarovy. Kletba umírající Ludmily Loubské došla tak strašně brzo svého splnění.

„Princ musí býti odtud odnesen do svého paláce,“ pravil po chvíli alchymista. „Já jediný nechci za další průběh choroby jeho ručiti a dám povolati ostatní dvorské lékaře. Mezitím nechť čeleď páně Tengnag-lova v nosítkách jej dopraví do paláce.“

Odkvapil přes zahradu do domu Tengnaglova a zakrátko odnášeli sluhové bezvládné tělo dona Césara do paláce pod Petřínem.

Šimon Lomnický v nejhlubším smutku a zmítán sterými příšernými myšlenkami následoval.

Oznámil krátkými slovy Césarovým dvořanům v paláci, jaká nehoda jejich pána za noční procházky postihla, a nařídil jim, aby co nejrychleji císařova Životního lékaře, proslulého magistra Guarinonia, k náhle ochuravělému povolali.

Tento rozkaz byl ihned vykonán a v krátké době stál výtečný tělesný lékař Rudolfa II. u lože dona Césara.

Nemocný ležel posud v bezvědomí a ani sebou nehýbal.

Guarinonius ohledal bezvládné tělo a brzo seznal, že původ nenadálé choroby musí spočívati v mysli princově.

Přítomný komorník potvrzoval také tento náhled, když lékaři vylíčil, jak se don César z návštěvy své v domě Loubských zasmušilý navrátil a potom takřka celý proměněný vydal se s Lomnickým znovu na tajnou noční vycházku.

Nyní dal lékař povolati též básníka, který posud meškal v paláci, a na tom vyzvěděl, co se u mistra Sinapia osudného událo.

Nový posel spěchal k alchymistovi na ostrov Kampu a Sinapius jen potvrdil seznání Guarinoniovo, že je zvláštním sběhem událostí této noci duševní stav dona Césara porouchán, a že se jest obávati, aby se jeho choroba neproměnila v úplnou šílenost.

Oba učenci viděli, že se tu octli před záhadným případem lékařským, a o jeho rozřešení odhodlali se všemi silami se pokusiti.

„Promění-li se nynější stav v horečku," pravil Guarinonius, „pak ručím za to, že jej při životě zachovám."

„Tak soudím i já," dokládal Sinapius, „zato však léčení duševní choroby princovy bude vyžadovati tím delší doby."

„Postarám se již o to," odvětil opět první, „aby se toto léčení beze všech překážek díti mohlo. Princ musí z Prahy na některé odlehlé místo, kde by naň ani stín pobuřujících dojmů hlavního města neúčinkoval. Jen za úplného klidu a odřeknutí se dosavadních smyslných zábav může se princ nadíti trvalého

uzdravení ze své záhadné choroby. Jinak za duševní jeho stav ani v nejmenším nemohu ručiti.“

„Téhož náhledu jsem i já, vážený kolego,“ přesvědčoval magister Sinapius, obíraje se poznovu zkoumáním teploty těla Césarova, která se mu potěšitelným způsobem pojednou růsti zdála, „život princův bude zachráněn, neboť hle, již se začíná dostavovati horečné teplo, leč duch musí býti léčen zcela jiným způsobem.“

Guarinonius přistoupil blíže a učinil totéž seznání na těle nemocného.

„V několika dnech se horečka ztratí,“ prohodil po krátké době, „pak snadno bude lze nastoupiti cestu z Prahy.“

„Nechť císař dá prince na Krumlov odvézti,“ dokládal Sinapius, „rozlehlý zámek tamní od té doby, co jej císař koupil od pana Petra Voka z Rožmberka, zůstává zcela neobydlen a tak by léčení nemocného mladíka nižádný zevnější dojem nepřekážel.“

„Ještě dnes císaři učiním tento návrh,“ odvětil Guarinonius, „jen v úplném zřeknutí se dosavadního způsobu života don Cécar opět předešlého zdraví a pružnosti ducha nabude.“

Nato se oba slavní lékaři počali opět obírati nemocným, jenž ze sebe vyrážel nesrozumitelné zvuky. Tuším, že ani samota na Krumlově tomuto stavu nedopomůže,“ pravil sám k sobě Lomnický, v koutě komnaty stojící, „kletba nešťastné Ludmily Loubské jej až příliš hluboce ranila!“

12.

Pan Karel ze Žerotína líčil shromážděným svými výmluvnými slovy, kterak by neodvratná záhuba hrozila stavům protestantským i Jednotě bratří v Čechách a na Moravě, kdyby se piklům strany jesuitské dále nečinně mělo přihlížeti, a končil řeč svou těmito slovy:

„Společným břemenem otroctví jsme všickni spojeni, na jednom řetězu vedou nás všecky do žaláře…, nikoli prosbami a napomínáním, jinými prostředky musí zlo vyhojeno býti, neboť nemoc jest prudká a potřebuje tudíž silného léku.“

Vyzývavá řeč taková nemohla se u posluchačů minouti se žádaným účinkem.

Celé shromáždění projevovalo bouřlivým způsobem svůj souhlas s náhledy řečníkovými a ani jediný hlas odporu se neozval ze společnosti, která byla odhodlána od prvního okamžiku k činnému vystoupení proti straně dvorské a jesuitské.

Šlo jen o ty „jiné prostředky“, kterými měla býti prováděna stavovská oposice proti císaři Rudolfovi II. a jeho katolickým rádcům.

A nyní počal moravský velmož dopodrobna vyličovati svůj vlastní plán a popisovati dosavadní práce v Uhrách a na Moravě.

Oznámil shromážděným, jak byl již bratr císařův Matyáš pro toto hnutí získán a jak již veškeří stavové uherští a moravští stojí po boku tohoto nového pretendenta.

„Kdo však ručí za to, že Matyáš s námi nastoupenou dráhu až ke konci bude sledovati?“ namítal starý hrabě Šlik, u něhož při podobných úradách převládala vždy chladná rozvaha.

„Vlastní ctižádost Matyášova, pane hrabě,“ odvětil Žerotín, „král uherský se chce státi též králem českým a pak i císařem německým. Proto netřeba se nám obávati, že by před úplným dosažením cíle v podniknutí svém ustal.“

„Jde tedy přímo o trůn Rudolfův?“ pravil dále Šlik.

„Prozatím o nástupnictví na něm, pane Šliku.“

Hrabě Šlik se vážně zamyslil.

Také jiní ze starších členů společnosti přemítali o důležitosti kroku tuto navrhovaného.

Pán z Helfenburku poznal, jak kritický okamžik tu nastává a že je třeba, aby se shromáždění nějakým rázným slovem odvrátilo od dalšího přemýšlení.

Obrátil se tedy k hraběti Šlikovi a mocným hlasem zvolal:

„Či sobě, pane hrabě, přejete spíše Ferdinanda Štýrského za nástupce Rudolfova?“

Slovo toto neminulo se s očekávaným účinkem.

Jako rána z děla vybouřilo všecky přítomné z neodhodlanosti, pakli se ještě kde jevila, a zraky všech se při pouhém jmenování onoho arcivévody divoce zajiskřily.

Arcivévoda štýrský Ferdinand, později císař Ferdinand II. byl již roku 1608 nejděsnějším strašákem pro stranu protestantskou, neboť ve Štýrsku jako vychovanec a nejoddanější přívrženec jezovitů už před desíti lety provedl protireformaci tak důkladnou, že v krátké době v celé oné zemi ani jediného protestanta nebylo. K panovníkovi tak ráznému a zároveň bezohlednému tedy strana jezovitská s největší důvěrou, protestantská pak s obavou hleděla.

Není tudíž divu, že jeho jméno ve shromáždění vyvolalo tak velký dojem.

„Nikdy, nikdy se Ferdinand Štýrský nesmí státi pánem a králem naším!“ vzkřikl hrabě Šlik, jenž nyní již pozbyl všech pochybností svých proti Matyášovi. „Povraždil neb vyhnal by nás z vlasti, jako učinil bratřím našim v Štýrsku!“

Ostatní souhlasně přizvukovali, nenávist svou proti arcivévodovi nejhlučnějším způsobem projevujíce.

„Nemohu mysleti,“ prohodil poté jeden ze šlechticů, „že by císař pomýšlel na to, učiniti Ferdinanda svým nástupcem.“

Pán ze Žerotína pohlédl na řečníka a se zvláštním úsměvem se jej tázal:

„Vy byste v tuto intriku ministrů císařových nevěřil?“

„Aspoň jim musí být známo, jak velice nenáviděn je Ferdinand v Čechách,“ odvětil opět šlechtic.

„Nuže, tedy vás přesvědčím o jiném,“ odpověděl důrazně moravský velmož a vyňal jeden z papírů, jejž rozložil před sebou na stole.

„Zde vlastnoruční list císařův,“ pravil, rozvíraje papír, „jejž vojíni Matyášovi v Rakousích u tajného posla zachytili.“

„Jaký to list? Komu zní?“ tázali se zvědaví se všech stran.

„Arcivévodovi Ferdinandovi ve Štýrském Hradci,“ odpovídal úsečně pan Karel ze Žerotína.

Nastalo všeobecné udivení.

„Tedy pověst neklamala, že si císař s arcivévodou Ferdinandem dopisuje?“ zvolal pan Václav z Budova.

„Jaký jest obsah toho listu?“ tázal se hrabě Šlik.

„Nuže, poslechněte, kterak jezovitská strana o nás hrá a zda déle můžeme otáleti s prováděním svého plánu,“ pravil pan Žerotín a chystal se obsah důležitého listu tohoto před celým shromážděním nahlas předčítati.

Nastalo hluboké ticho v celé společnosti.

Každý z přítomných cítil, že nastává rozhodný okamžik, na němž bude záviset celé další jednání.

Stručný obsah císařova listu zněl v tom smyslu, že Rudolf II. zval arcivévodu Ferdinanda Štýrského k tajné poradě na Hradčany do Prahy, aby tu záležitost o následnictví ve vládě byla platně a trvale vyřízena, tak aby žádný z princův císařských nemohl proti dotyčnému usnesení vystoupiti. Rozumí se samo sebou, že následnictví toto bylo od císaře arcivévodovi Ferdinandovi s obejitím krále Matyáše a ostatních členů císařského rodu přisuzováno.

Snadno si lze učiniti představu o dojmu, jenž prozrazením závažného císařova listu ve shromáždění protestantských velmožů byl vyvolán.

Zmizel již i poslední ohled na císařovu osobu a poslední pochybnosti byly též u hraběte Šlika rozplašeny.

„Přistupuji k vašim návrhům, pane Žerotíne,“ zvolal hrabě, podávaje moravskému pánovi svou pravici, „poslední krůpěj

krve své chci vyceditі za to, aby se Ferdinand Štýrský nikdy nestal panovníkem v království českém!“

„My všichni tak učiníme! Sláva Matyášovi, pryč Ferdinandem! Za svobodu víry chceme bojovati všickni až do těch hrdel a statků!“

Tak se ozývalo jedním hlasem ve večeřadle hraběte Matyáše Thurna a nadšení vyzíralo ze všech očí.

Pan Karel ze Žerotína mohl býti s výsledkem poslání svého do Prahy spokojen. „Když se hluk poněkud utišil, zvolal k shromáždění:

„Přistupují tedy protestantští stavové čeští k uzavření, jež byli stavové moravští, rakouští a uherští s králem Matyášem učinili?“

„Přistupujeme!“ volali všichni jakoby z jednoho hrdla. „Chceme státi s bratry jednověrnvmi pod praporem krále Matváše! Sláva Matvášovi!“

Poznovu se otřásla klenba večeřadla jásotem.

Tu však hrabě Šlik povstal, pokynul rukou na znamení, že chce k shromáždění mluviti.

Slovo tak mocného a věhlasného velmože muselo býti bez odporu vyslechnuto.

Nastalo ihned utišení, načež hrabě Šlik počal:

„Ano, chceme státi při Matyášovi v tom pevném přesvědčení, že nám svobodu vírv a svědomí zaručí. Ci není tomu tak, pánové bratří?“

Rozhlédl se kolem po shromáždění, jež porozumělo jeho otázce.

„Ano, jen za svobodu víry chceme Matyášovi pomáhati!“ volali přednější ze zástupu.

„Tu nám Matyáš již napřed slibuje!“ zvolal pan Žerotín.

„Mně nad sliby jde pevné zaručení,“ odvětil vážným hlasem hrabě Šlik: „kdo nám tohoto podá?“

„Zde tento muž!“ ozval se tu náhle vysokým hlasem hrabě Thurn a otevřel postranní dveře, uváděl do společnosti novou osobnost, která ihned oči všech k sobě obrátila.

„Biskup Khlesl!“ pravil polohlasně k sobě hrabě Šlik a čelo jeho se vyjasnilo.

Popošel vstříc příchozímu, kolem něhož se již kupilo několik mužů, hlučně jej vítajíce, takže on ve společnosti hraběte Matyáše Thurna více známých čítati musil.

Byl to skutečně biskup Khlesl z Nového Města za Vídní, důvěrný to rádce a ministr Matyášův, o němž se vědělo, že je pravou rukou svého panovníka a takřka duší všech jeho podniků. Jakožto katolický biskup byl přece rozhodným protivníkem jezovitů a zejména strany jezovitské při dvoře císaře Rudolfa II“ proti které také všemožným způsobem vystupoval, byť se to i za cenu spolku se stranou protestantskou státi mělo.

Nízkého jsa původu — otec jeho byl pekařem ve Vídni — domohl se přece jen vlastní silou a výtečnými vlastnostmi ducha svého vysokého postavení v církvi a státu, čímž mu opět vzešlo mnoho nenávistníků ve vyšších kruzích. Ale Khlesl svým pevným charakterem přemáhal všecky obtíže a překážky, jaké mu od protivníků a odpůrců jeho s mnoha stran byly kladeny, a zvláště od té doby, co se stal ministrem a důvěrníkem Matyášovým, počal vždy mocněji v běh veřejných událostí v zemích rakouských zasahovati.

V tu dobu, kdy biskupa Khlesla čtenářstvu svému předvádíme, čítal právě padesát roků, byl vysoké postavy a pevného držení těla, obličej prozrazoval duchaplného muže, v očích pak se jevil oheň neustálé duševní činnosti, jakož vůbec pohyby biskupovy velmi čilé byly.

Vznešený jeho stav duchovni by vsak v tomto okamžení nikdo na něm nepoznal.

Byl oděn v oblek dokonalého světského kavalíra, jemuž ani kordisko po boku nescházelo. Když se pak s dvorným úklonem

společnosti od hraběte Thurna představiti dal, byl by jej každý za nějakého šlechtice ppvažoval, jenž se ničím zvláštním od ostatních četných soudruhů svých nevyznamenává.

Pan Karel ze Žerotína uvedl jej k pánům Budovcovi a Šlikovi, kteří mu přátelsky potřásli pravici. Bylo zřejmo, že je Khlesl dávným přítelem páně Zerotínovým a že je lze považovati za tajné spojence politické.

Hrabě Šlik nemohl se zdržeti, aby neprojevil své udivení nad neobyčejným oblekem biskupovým.

„Přiznávám se," pravil, „že jsem si katolického biskupa dosud zcela jinak představoval."

„Pan biskup přichází do Prahy jen jako ministr krále Matyáše," přejal slovo pán ze Žerotína, „nebezpečno by zde bylo červené roucho biskupské příliš na odiv stavěti."

„Pravdu dítě, vzácný příteli," dokládal nvní Khesl, „meškám v Praze jen na zapřenou a palác hraběte Thurna tuto musí mi býti pravou skrýší před úklady pražských jezovitů."

„Jak?" divil se Šlik. „V Praze, že by nebezpečí nějaké Vaší Milosti hrozilo?"

„Tak jest," dosvědčoval hrabě Thurn, „máme bezpečné zprávy, že biskupa v Praze potají stíhají, a jezovité na Hradčanech se neostýchají 1 žalář mu chystati, pakli by ho v moc svou dostali."

„Tím je světský oblek můj dostatečně omluven," pravil nyní s vlídným úsměvem Khlesl, „ostatně, jak již vážený přítel můj, pan Žerotín podotkl, přichází ve vzácnou společnost nikoli biskup novoměstský, nýbrž vyslanec krále Matyáše."

A poznovu se před kolemstojícími lehce uklonil.

„Zplnomocněn k vyjednávání s nimi o tom. co nám byl pan Žerotín nastínil?" tázal se hrabě Šlik, jenž jako obyčejně vždy přímo k cíli směřoval.

„Tak jest, pane hrabě," odvětil moravský velmož, „biskup Khlesl přináší ony záruky, které jste od krále Matyáše žádal."

„Pak nevidím již žádných překážek, abychom nemohli dále jednati,“ pravil Šlik.

Hrabě Thurn pokynul biskupovi na křeslo v čele stolu stojící a Khlesl zaujal dřívější místo páně 2erotínovo, jenž se usadil po straně svého přítele a spojence.

Ostatní společnost se rozsadila nebo rozestavila na svá předešlá místa a všichni s největším napětím pohlíželi na Matyášova vyslance, který se tak nenadále stal hlavní osobou v shromáždění protestantských stavů českých.

Jako dříve pan Karel ze Žerotína, tak nyní i biskup Khlesl počal líčiti výmluvnými slovy účel svého poslání do Prahy, jež mělo stavy podobojí v Čechách přivésti k spolku, jaký již protestantští stavové uherští, dolnorakouští a moravští s Matyášem uzavřeli. Podrobně vypsal všecky dosavadní kroky panovníka svého k dosažení nástupnictví na stolci císařském i královském a když poukázal k nebezpečí, jakéž by možným zvolením arcivévody Ferdinanda štýrského povstalo protestantským stavům v Čechách i na Moravě, a když pak konečně doložil, že král Matyáš má k provedení svého záměru pohromadě již také vojsko dvaceti tisíc mužů, tu si již naklonil Khlesl většinu shromáždění a jako dříve Žerotínovi nebylo se nyní i jemu žádného přímého odporu obávati.

Jen starý a rozvážlivý hrabě Šlik poznovu žádost svou po pevných zárukách smlouvy s králem Matyášem projevil.

„Tuším, pane hrabě,“ pravil nyní biskup povznešeným hlasem, „že vám toto zaručení krále a pána mého dostačí.“

Při těch slovech předložil hraběti Šlikovi dvě listiny, jichž podpisy tento nejdříve prohlížeti se jal.

„Obě listiny jsou od krále Matyáše vlastní rukou podepsány,“ prohlásil konečně Šlik s uspokojením, „znám již z dřívějších let jeho písmo.“

„Prosím, nyní také obsah obou listin u vědomost vzíti,“ pobízel biskup Khlesl dále.

„Ano, ano, předčítejte oba listy Matyášovy!“ ozvali se četní hlasové zvědavých pánů.

Hrabě Šlik vyhověl této žádosti a povýšeným hlasem četl pak oba listy, z nichž jeden stavům českým veškeré svobody a privileje zemské i stavovské, druhý pak úplnou svobodu náboženskou zabezpečoval.

Výraz uspokojení objevil se na lících všech posluchačů a sám hrabě Šlik byl nyní zbaven i svých posledních pochybností.

Povstav, podával biskupovi Khleslovi svou pravici a slavným způsobem prohlásil:

„Rcete králi uherskému, že jako stavové moravští, tak i stavové podobojí v Čechách chtějí býti jeho věrnými poddanými!“

Osudné slovo bylo vyřčeno, stavové s Rudolfem II. nespokojení uznávali od tohoto okamžiku jeho bratra Matyáše za svého pravého krále a panovníka, jemuž byli zavázáni pomáhati všemi prostředky k dosažení královského trůnu českého.

Přítomní protestante také ihned slova Šlikova provázeli bouřlivým souhlasem.

Jen přívrženci Jednoty bratří českých pohlédli dříve na svého vlastního vůdce náboženského i politického, nana Václava Budovce z Budova, očekávajíce od něho hesla, jak se i oni mají k tomuto závažnému usnesení zachovati.

„Sláva Matvášovi, ochránci svobody víry a svědomí!“ provolal pan Budovec a dal takto jako zástupce Jednoty najevo svůj souhlas se spolkem s králem Matvášem.

Nyní již celé shromáždění volalo slávu Matvášovi a všichni přisahali, že si budou počínati podle dnešních úmluv.

Biskup Khlesl i pan Karel ze Žerotína byli nanejvýš spokojeni s výsledkem svého poslání a hned nato následovaly ještě podrobné úřady o všem, co měli spiklenci v příští době podniknouti. Každému jednotlivci byla přidělena jeho úloha a

všem společně bylo nařízeno, aby na svých statcích potají sbírali zbrojné síly, s kterými se pak v ustanovenou dobu mělo přitrhnouti k vojsku krále Matyáše.

Kdvž toto vše dopodrobna bylo ujednáno, počala se společnost rozcházeti.

„Biskup Khlesl. není v paláci mém před slídivými zraky jezovitských. vyzvědačů již bezpečen,“ pravil hrabě Thurn k pánovi z Helfenburku, když se tento s ním loučil, „u vás však může ty dva dny, co se ještě v Praze zdrží, dlíti bezpečně v úkrytu.“

S ochotou jej u sebe pohostím,“ odvětil Helfenburk, „a ručím za to, že jej v mém paláci nikdo nevyslídí.“

„Pak vás ihned budu následovati za noční tmy.“ doložil biskup, „zanedlouho se rozbřeskne den a nerad bych, aby kdo kroky naše stopoval.“

Rozloučil se s náčelníky českých stavů a pak s pánem z Helfenburku palác hraběte Thurna opustil, aby si vyhledal v Praze nový úkryt.

13.

Za dob císaře Rudolfa II. byla Malá strana nejhlučnějším a nejživějším městem ze všech měst pražských.

Dalo se to snadno vysvětliti tou okolností, že na Hradčanech sídlel císařský dvůr, v jehož sousedství také veškeré dvořanstvo a dvorská šlechta sídliti museli. Také ostatní panstvo české bylo přitahováno v okolí skvělého dvora panovníkova a tak Malá strana měla mezi svými budovami takřka polovici paláců a jiných domů k pohoštění panstva a kavalírů.

Vedle těchto šlechtických sídel vynikaly pak též četné hostince, kde méně zámožní šlechticové neb venkovští kavalíři sestupovali a po čas pobytu svého v Praze bytovali, když tu

vlastních domů a příbytků svých neměli. Zvláště za dob sněmovních bývaly hostince tyto přeplněny, neboť v takových dobách se z českých krajů scházelo sta pánů a rytířů, kteří hlavní město království jen za sněmu spatřovali.

K zájezdným takovým hostincům, jež bylo třeba od obyčejných krčem rozeznávati, náležel též hostinec na tak zvané „Baště“, v místech nynějšího Pětikostelního náměstí.

Nesl název „U turecké hlavy,“ kteryžto podivný Štít si byl dřívější držitel hostince nad vrata vyvěsil, aby tak každému příchozímu dal najevo, že druhdy býval vojínem v císařské armádě v Uhrách, kde Turkům statečně srážel hlavy. Ještě více než tento štít však lákaly k „Turecké hlavě“ dobrá chmelovina a výtečná kuchyně, takže hostinec tento pro tyto své vlastnosti už od několika let chvalné pověsti na Malé straně požíval.

Ač byl sice od hlavních ulic Menšího města pražského poněkud vzdálen, přece býval od kavalírů a šlechticů zmíněného druhu často navštěvován a mimo jiné se v něm po příchodu do Prahy uhostil náš rytíř Hrobský, jenž jednoho večera v průvodu dvou služebníků před „Tureckou hlavu“ s uprášeného koně sestoupil a příbytek o dvou komnatách na delší dobu pro sebe najal.

Poněvadž bohatě a vždy velmi řádně platil, byl hostinskému brzo velmi vítaným hostem, a když se konečně roznesla zpráva, že rytíř Hrobský má k samému dvoru císařskému přístup a že se pohybuje mezi nejpřednějšími českými kavalíry, tu dostoupila vážnost jeho osoby v „Turecké hlavě“ tak vysokého stupně, že její značná část též na oba sluhy rytířovy padala.

Za tou příčinou se též my poněkud blíže po těchto osobách, které by se snad mnohému zdály býti příliš nepatrnými, poohlédneme.

Nedá se mysleti větších a nápadnějších protiv, než jakými byli oba služebníci rytíře Hrobského.

první z nich byl již stříbrovlasý stařec, a ač mohl býti stár asi sedmdesát let, přece byl ještě velmi pevného držení těla a při každém pohybu si sice zdlouhavě, ale přece dosti ohebně počínal. Byl vysoké kostnaté postavy a celé chování starého Jonáše — tak se totiž jmenoval — prozrazovalo, že je svému mladému pánovi více než pouhým služebníkem, ba z mnohých okolností mohlo se souditi, že vlastně musí býti ' považován za jeho důvěrníka. Choval se také rytíř Hrobský tak neobyčejně vlídně a takřka přátelsky k němu, že už z toho se na jiný poměr než na poměr pána k sluhovi pomýšleti muselo.

Druhý sluha, jemuž vlastně název tento v pravém slova smyslu příslušel, byl mladík asi dvacetiletý, jehož výrazný obličej prozrazoval čilého a pohyblivého ducha. Byl vzrůstu sice nízkého, ale jinak pravidelného a jeho chytré oči stále s předmětu na předmět pobíhaly, takže se okolí jeho před ním velice na pozoru míti muselo, chtělo-li se na újmu jeho neb velitele něco počínati. Jmenoval se Oneš a byl pánovi svému i starému Jonášovi velice oddán, ačkoli nezapomínal v příležitou dobu též na zábavy jeho stavu přiměřené, k nimž zvláště hra v karty náležela, která v „Turecké hlavě“ jak od hostinského, tak i hostů jeho každého večera byla vydatně pěstována. Touto dobou býval Oneš velmi často všech svých závazků k rytířovi i Jonášovi zproštěn, neboť i jeho starý soudruh mnohou noc trávil mimo dům.

Tak tomu bylo i té noci, v níž se tak rozmanité události, o nichž jsme v minulých kapitolách vypravovali, v Praze zběhly.

Starý Jonáš za pozdního večera vyšel z hostince a druhého jitra jej Oneš posud marně očekával.

Vidíme jej za ranní doby, když v stáji koně rytířovy obsloužil, civěti mezi hlavními vraty „Turecké hlavy“, kterak zvědavě se po náměstí nahoru i dolů rozhlíží, jako by netrpělivě očekával příchod nějaké osoby.

Tato však dlouho nepřicházela a tak se Oneš pohodlně opřel o sloup u vrat a oddal se pozorování protějšího okolí na

náměstí, kde ovšem leccos mohlo poutati pozornost čiperného mladíka.

Nezůstal však dlouho pohřížen v tomto nečinném pozorování.

V průjezde otevřely se dveře hostinské síně a z nich vyšel držitel „Turecké hlavy“, obhroublý hostinský, mistr Koudelík, jenž si jako jeho otec na podivném svém štítu velice zakládal a také si nikdy z toho mnoho nedělal, když jej ten neb onen z rozjařených hostů jeho přímo „Tureckou hlavou“ nazval.

K Onešovi, jenž pro veselou svou povahu vábil mnoho hostí do pivnice Koudelíkovy, choval vděčný za to hostinský zvláštní úctu a proto i nyní mladého štolbu rytíře Hrobského uctivě pozdravil.

„Již opět na stráži, milý Oneši?“ pokračoval dále.

„Ano, již od časného jitra,“ odtušil nepříliš vlídně sluha.

„A zajisté opět po starém Jonášovi vyhlížíte?“

„Tak jest, mám nařízeno od rytíře ihned do hradu jej vyslati, jakmile se domů navrátí.“

„Řekněte mi, Oneši, co tyto tajemné vycházky Jonášovy znamenají? Už dlouho si tím hlavu lámu.“

Oneš pokrčil rameny.

Tážete se mne příliš mnoho, mistře Koudelíku,“ pravil, já sám tu ve tmách tápu, ačkoli bych se stejným právem mohl tázati, co vaše časté chůze do sklepa s vědérkem čisté vody znamenají.“

při tom úsměšně na hostinského očima zamrkal.

Mistr Koudelík se ušklíbl a chtěl se dušovati, že mu Oneš činí strašnou křivdu.

Tento však máchl rukou ve vzduchu, jako by chtěl přerušiti další proud slov a ujišťování: „Nu, mistře Koudelíku, již dlouho vám nebude třeba lámati si hlavu, tak jako mně vás do sklepa stopovati.“

Hostinský tázavě na mladíka pohlédl.

„Jak tomu mám rozuměti, Oneši? Co tím myslíte?“

„Ze nás vaše „Turecká hlava“ již dlouho hostiti nebude, milý mistře Koudelíku.“

Hostinský ustrnutím nebyl s to, ani slova ze sebe vypraviti.

„Cd?“ koktal více nežli mluvil. „Pan rytíř by chtěl opustit „Tureckou hlavu“, v níž mu po celý půl léta, co v Praze meška, tak výborně bylo slouženo?“

„Bohužel, tak tomu jest, milá ‚turecká hlavo',“ dokládal Oneš s líčenou soustrastí, „a já, ač toho též lituji, ničeho v tom nemohu měniti.“

„Ale proč,“ bědoval Koudelík, „chce mi pan rvtíř odníti svou přízeň? Či snad mu byl jiný z hostinců malostranských nabídnut?“

„Nikoli, mistře Koudelíku, žádný ze soudruhů vašich vám hosta vašeho neodlákal.“

„Co se tedy stalo? Či snad hodlá pan rytíř opustiti Prahu?“

„Nikoli, právě naopak, nyní zde hodně dlouho zůstaneme.“

„Pak nepochopuji, proč by mu „Turecká hlava“ neměla i dále téhož pohodlí poskytovati? Já aspoň se vynasnažím…“

Oneš máchl však opět rukou, aby mu řeč přerušil.

„Marná jsou již vaše očekávání, mistře Koude-líku,“ pravil, což nevíte, co se včera s mým pánem rytířem Hrobským na hradě dalo?“

„Ó, zajisté,“ ubezpečoval hostinský, „vždyť celá Praha o tom mluví, jakou statečnost můj vznešený host včera ve lvím dvoře na Hradčanech před samým císařem osvědčil. Ó, já to věděl, že rytíř Hrobský je pravým rytířem!“

„Ale víte též, co poté následovalo?“ tázal se Oneš dále.

„Ani zbla více, ježto se pan rytíř po celý včerejší den nevrátil.“

„Poněvadž zůstal v hradě, kde bude nyní stálé jeho sídlo.“

Koudelík vyvalil udivením oči na služebníka rytířova.

„Jak? Pan rytíř že byl povolán ke dvoru?“ zvolal překvapen.

„Od samého císaře,“ ujišťoval Oneš s důležitou tváří, „ten si dal mého pana rytíře zvláště představiti a nabídl mu důstojnické místo v tělesné stráži.“

„Které váš pán také přijal!“ zvolal s poloviční obavou hostinský, jenž posud tomu nechtěl věřiti, že by mohl tak výtečně platícího hosta opět ztratiti.

„Ovšem, neboť kdož by se odvážil přání císařovu odporovati!“

„A váš pán?“ tázal se Koudelík chvějícím se hlasem.

Bytuje již na Hradčanech, kam i já se s koňmi odeberu, jakmile se Jonáš vrátí ze své potulky.“

Mistr Koudelík si vzdychl tak nehorázně, že se to podobalo dunění kovářského měchu.

‚Ó, můj sen o kalné vodě se mi vyplnil!“ zvolal s očima k nebi žalostně obrácenýma. „Kalná voda vždy znamená nějaké neštěstí.“

„Však jste nás naposledy neviděl,“ konejšil jej Oneš, „aspoň já se tak brzo s vaší chmelovinou nerozloučím a z hradu je na ‚Tureckou hlavu' jediný skok.“

„Ó, každý den vám věnuji korbílek toho nejlepšího!“ vzkřikl horlivě hostinský, aspoň této naděje se všemožně chytaje.

„Uznáváte tedy, kdo vám večerní společnost pohromadě udržoval?“ smál se Oneš. „Nuž, buďte bez starosti o mne, já zůstanu i dále vaším denním hostem.“

Hostinský mu chtěl srdečně stisknouti ruku, ale vtom sebou Oneš trhl a zvolal:

„Konečně starý Jonáš přichází!“

Pohlédl k jižní straně náměstí, kde právě starý sluha rytíře Hrobského kolem rohu k domu Koudelíkovu zahýbal.

„Tvář jeho nevypadá jako po probdělé noci,“ podotýkal hostinský.

„Také mně se zdá jaksi neobyčejně vesele se tvářiti,“ zněl stejný úsudek Onešův.

„Brzo se to dovíme, co jej tak rozveselilo,“ doložil opět Koudelík.

„Aj, myslíte, že Jonáš je tak mnohomluvný jako vy? Rádně by vás odbyl, kdybyste své zvědavosti chtěl uzdu pustiti.“

„Ó, znám vašeho starého soudruha až příliš dobře,“ pravil hostinský, „vždyť za celý půl roku sotva deset slov se mnou promluvil.“

„Pak učiníte dobře, když se mu i nyní s cesty uhnete,“ napomínal jej Oneš, „Jonáš nemá rád svědky svých slov a činů.“

Mistr Koudelík uposlechl této rady a vrátil se zpět do průjezdu.

Oneš pak popošel vstříc Jonášovi, jenž spatřiv, že služebník před hostincem jej očekává, kroky své k němu zrychlil.

Je rytíř zde?“ volal již zdaleka na Oneše.

„Nikoli, celou noc se nevrátil,“ zněla odpověď.

„Naleznu jej tedy ve hradě?“ tázal se starý sluha kvapně dále.

„Ano, mám vás tam k němu neprodleně uvésti.“

„Pak neotálej,“ kázal Jonáš velitelsky, „rytíř může úřad svůj dnes výtečným lovem započíti a svému císařskému pánovi se zavděčiti.“

„Aj, co se stalo?“ tázal se Oneš zvědavě.

„Nie, co bys ty mohl pochopiti,“ odsekl Jonáš: „vyveď rychle koně ze stájí a uprav vše k odchodu.“

„O to je již postaráno, mistře Jonáši, tlumoky' naše jsou již v pořádku a koně připraveni. ‚Turecká hlava' se ve dvou okamženích může s námi rozloučiti.“

Odskočil do průjezdu a hnal se do rytířova příbytku pro připravená již zavazadla a tlumoky, které tak dlouho pod střechou mistra Koudelíka odpočívaly a nyní ji za střechu hradu královského vyměniti měly.

Starý Jonáš mezitím před domem po dláždění sem tam přecházel a se sklopenou hlavou v hluboké myšlenky se

pohřižoval, jež, jak se zdálo, v plné míře ducha jeho zaměstnávaly.

V několika okamženích byl Oneš s tlumoky nazpět a již také všecky tři koně ze stáje vyváděl.

Dusot koní opět vylákal mistra Koudelíka ze síně do průjezdu.

„Tedy skutečně od nás?“ obrátil se s truchlým výrazem k Jonášovi.

„Zde za poslední noclehy,“ odvětil tento stručně a vtiskl hostinskému několik stříbrňáků do ruky.

Pak se obrátil k jednomu z koní a přes své stáří se naň dosti čile vyhoupl.

Oneš hodil mu jeden z tlumoků za sedlo a s ostatními vsedl na druhého koně, kdežto třetího, jenž nad oba ostatní ušlechtilou postavou a mládím vynikal, vedl vedle sebe za uzdu.

Volným krokem vyjeli jezdci z průjezdu „Turecké hlavy“ na Pětikostelské náměstí.

Trudným zrakem mistr Koudelík pohlížel za nimi a za neustálých pozdravů se s nimi íoučil, věděl', že mu nastane značná mezera v denním příjmu.

Na volné prostoře pobídl starý Jonáš svého koně v klus a Oneš musel učiniti totéž.

Jeli přes tak zvaný „Písek“, tam, kde se nyní Valdštejnská ulice táhne, a zaměřili k zámeckým schodům kolem nichž vedla vozová cesta vzhůru k Černé bráně, zadnímu to vchodu do královského pražského hradu.

I na této příkré cestě neustal Jonáš v dosavadním klusu.

„Jde tedy o důležitou věc, že tak spěcháme?“ ujal se tu slova Oneš, který by byl rád v tajemství Jonášovo vnikl.

Tento však neuznal jej za hodná odpovědi a jen cosi do šedivých vousů svých zahučel.

Oneš rozuměl již této odpovědi a umlkl.

Zakrátko projeli Černou branou a v samém hradě sloužil Oneš za průvodčího, aby Jonáše co nejrychleji k rytíři Hrobskému uvedl.

U jednoho postranního vchodu do staré části zámku sesedli s koní a mladík tu naznačoval Jonášovi místo uvnitř, kde rytíře zastane.

„Rytíř Hrobský je v konírnách u císaře," zněla odpověď dvořana, k němuž se Jonáš obrátil.

„V konírnách?" divil se tento.

Dvořan taktéž udiveně na starého sluhu pohlížel.

„Vy nevíte, co to znamená, býti u císaře v konírně?" tázal se.

„Jsem teprve nedlouhý čas v Praze," odpovídal Jonáš, „a divím se skutečně tomu, že vznešený mocnář meška v takové místnosti."

„Pak vězte, že císař nejraději prodlévá ve svých konírnách."

„A proč?"

„Vlhký vzduch tamní je prospěšný jeho zdraví a mimo to si konírny tak velice oblíbil, že v nich obyčejně tráví celé dopoledne."

„A tam také osoby k sobě připouští?"

„Zajisté, nejvznešenější osoby se za šťastny pokládají, mohou-li dostati audienci v konírně. Tam je císař také vždy v nejlepším rozmaru."

„Tedy se rytíř Hrobský těší zvláštní přízni císařově?"

„Větší než kdo jiný, milý příteli. Zdá se, že hvězda rytíře Hrobského vystupuje."

„Pak musím vyčkati jeho návratu."

Toho se tak brzy nedočkáte," sděloval dvořan dále.

„A proč?"

Poněvadž byl váš rytíř k průvodu císařovu povolán, a proto neopustí Jeho Milost dříve, dokud císař konírnu neopustí."

„A to se stane?"

„před polednem nikdy. Císař přímo z konírny k tabuli přichází.“

Jonáš se zasmušil.

„A já mám přec tak důležitou zprávu rytířovi říci,“ pravil jako by polohlasně k sobě.

„Pak vám rytíře mohu na okamžik vyvolati,“ nabízel se ochotný dvořan.

Jonáš přijal milerád toto nabídnutí a provázel dvořana do severní části hradu, kde byly císařovy konírny.

Bylo tomu zcela tak, jak dvořan o konírnách císařových Jonášovi vyprávěl.

Rudolf II. se od několika let již se zvláštní oblibou velkou část dne zdržoval ve svých velkolepých a opravdu císařským přepychem naplněných konírnách, v nichž stáli nejkrásnější koňové arabského a tureckého původu. Zde také udílel své audience a přijímal návštěvy svých důvěrníků a oněch četných umělců a básníků, kteří se při dvoře jeho zdržovali. Zde také bylo vedeno mnohé důležité jednání politické, neboť ministři jeho věděli, že na tomto místě a v tomto okolí bývá císař návrhům a žádostem jejich nejpřístupnějším.

Dnešního dne pak meškal císař ve své konírně tím radostněji, ježto mu tam byli předvedeni překrásní koňové, jež mu sultán turecký po svém vyslanci odevzdal, aby mysl jeho uzavření vyžadovaného míru nakloněnější učinil.

Ve vyslancově společnosti prohlížel si krásná arabská zvířata a na jindy zasmušilé tváři císařově objevil se lehký úsměv spokojenosti, jenž na ní již dlouho nebyl vídán.

Jeho rozmluva s vyslancem přivedla přirozeně též řeč na včerejší neobyčejný výjev ve lvím dvoře, a vyslanec projevil přání, aby mu statečný mladý rytíř byl představen.

Rudolf II. pokynul jednomu z dvořanů a rytíř Hrobský se brzy octl ve vysoké společnosti.

Vyslanec mu pověděl několik pochvalných slov a císař mu kázal, aby i dále v průvodu u osoby jeho setrval. Ostatní

dvořané nyní již před mladým rytířem, jenž se tak velké přízni císařově těšil, činili mnohem hlubší poklony, než tomu dříve bylo.

Když turecký vyslanec byl propuštěn z audience, byl předvolán kancléř pan Lobkovic a někteří jiní ministři, aby císaři učinili svá denní přednesení.

Rudolf II. s patrným nepokojem vyslýchal jejich zprávy.

Kancléř jej zpravoval totiž o piklech protestantských stavů a pan Martinic přinesl neméně znepokojující zprávu, že je biskup Khlesl potají v Praze.

Císař zbledl při této zprávě a v zapadlých očích jeho se zajiskřilo.

„Biskup Khlesl zde!“ zvolal. „Zajisté jako tajný vyslanec mého bratra k stavům protestantským!“

Martinic kývnutím hlavy přisvědčil.

„Mám mnohou příčinu tak se domnívati,“ pravil, „u hraběte Thurna bylo dnešní noci pohromadě mnoho šlechticů, kteří vesměs k straně podobojí neb pikartské náleželi.“

A biskup Khlesl?“ tázal se Rudolf.

„Byl přítomen tomuto shromáždění,“ zněla odpověď Martinicova.

Císař dupl hněvivě nohou.

‚Pak bylo jednáno jen proti nám,“ zvolal temně a“nechceme již více biskupa šanovati!“

Obrátil se k Lobkovicovi a pravil:

„Dejte rozkaz, pane kancléři, aby byl biskup bez prodlení zatčen. Nechci ve svém sídle strpěti tajných nepřátel.“

Lobkovic pohlédl na Martinice a tázal se:

„Je znám úkryt biskupa Khlesla, aby rozkaz Jeho Milosti císařské mohl být vykonán? Přiznávám se, že mi o tajném příchodu biskupově do Prahy nebylo nic známo.“

„Po tři dny zdržoval se v paláci hraběte Thurna, jak jsem se teprve dnes dověděl,“ oznamoval pan Martinic.

„A nyní?“ vskočil mu náhle do řeči sám císař.

„Dnešní noci však náhle palác opustil, aniž by se vědělo, kde nalezl další útulek.“

Císař se zamračil a neodpovídal.

Rozhlížel se jen v jakýchsi temných myšlenkách po svém okolí, kdežto jeho mysl byla zabrána jinými předměty.

Vtom padl zrak jeho na rytíře Hrobského, jemuž právě do konírny vešedší komorník šeptal cosi do ucha.

Tím byla pozornost císařova náhle vzbuzena, jakož vůbec malicherné věci velice mysl jeho zaměstnávaly.

„Co jest?“ tázal se rychle Hrobského.

„Komorník mi sděluje,“ odpovídal tento, „že sluha můj mne s důležitou zprávou venku očekává. Osmě-luji se tedy Vaši Milost prositi, abych se směl na okamžik vzdáliti.“

„Jakou to důležitou zprávu očekáváte?“ ptal se Rudolf znovu.

„Přiznávám se, sire,“ odvětil s hlubokou úklonou, která jeho rozpačitost zakrýti měla, rytíř Hrobský, „že ani tušiti nemohu, jakého obsahu je ona zpráva.“

„Pak povolejte sluhu svého,“ kázal císař po svém způsobu, neboť rád vnikal v tajemství dvořanů a kavalírů, „snad i nás tato zpráva bude zajímati, neboť věru dnes samých neočekávaných novinek doslýchám.“

Hrobský však rozpačitě na císaře pohlédl a nevěděl, jak se ku přímému rozkazu tomuto zachovati.

Rudolf však pokynul komorníkovi rukou a ten ihned opustil konírnu.

Za okamžení nato vcházel se starým Jonášem opět do společnosti.

„To je váš sluha, rytíři?“ tázal se císař Hrobského.

„Tak jest, císařská Milosti, nejvěrnější a nejoddanější to sluha mého rodu.“

„Pak předstup blíže,“ kázal Rudolf starému služebníkovi.

Jonáš jako ve vyjevení se rozhlížel kolem sebe a pak utkvěl jeho zrak na rytíři Hrobském, jako by se jej chtěl tázati, jak si má počínati.

Hrobský nevida již jiné pomoci, pokynul mu rukou, aby jen blíže přistoupil a na otázky císařovy odpovídal.

Slyším, že přinášíš důležitou zprávu," obrátil se Rudolf k starci: „nuže pověz, kterak zní."

Jonáš ještě jednou pohlédl tázavě na svého velitele.

Hrobský mu dal znamení, že již bez obavy muže mluviti. Starý sluha si odkašlal a třesoucím se hlasem počal:

„Chtěl jsem pánovi svému říci, že v Praze potají meška osoba, kterou jsme v Olomouci a v Brně často vídali."

Rudolf pohlédl stranou na rytíře Hrobského a pousmál se.

Napadlo mu, že tu jde o nějakou milostnou záležitost.

„Zajisté krásná to dívka jakási?" prohodil.

„Nikoli, nejmilostivější pane," namítal starý Jonáš.

„Tedy žádná milostná zápletka, jakou jsem očekával?" zvolal Rudolf. „Snad dokonce politické tajemství?"

A pohlédl přitom poznovu, jenže tentokráte vážněji na Hrobského.

Ten se uklonil před císařem a odvětil pevným hlasem:

„Dovolil jsem si již podotknouti, sire, že skutečně nevím, co mi můj věrný sluha hodlá říci."

Rudolf se obrátil poté k Jonášovi s otázkou:

„Byl to tedy muž, jehož jsi v Praze neočekávaně vypátral?"

„Tak jest, vznešený pane."

„A kdo to byl?"

„Jest to biskup Khlesl, kterého z Olomouce dobře znám."

Největší překvapení nastalo v celé společnosti po té neočekávané zprávě.

„Co pravíš?" vzkřikl Rudolf divě a oči jeho se zajiskřily.

„Že biskup Khlesl potají a v převlečení v Praze meška," zněla opět rozhodná odpověď starého služebníka rytíře Hrobského.

Nyní byla vzbuzena i pozornost přítomných ministrů, z nichž jeden před chvílí litoval tajemného zmizení biskupa Khlesla.

„Díš pravdu, muži,“ zvolal pan Martinic a přikročil blíže k Jonášovi, „neklamal tě tvůj zrak?“

„Ani v nejmenším, vzácný pane, vím bezpečně, že jsem dnešní noci před rozedněním pana biskupa v oděvu kavalíra v ulicích pražských spatřil.“

Vítězně pohlédl pan Martinic na své soudruhy.

Také Rudolf byl velice spokojen touto zprávou a zvolal:

„Věděli jsme, že je tento náš protivník v Praze, můžeš však udati, kde v tomto okamžiku meška?“

„Zajisté, nejmilostivější pane, stopoval jsem potají jeho kroky.“

Oko páně Martinicovo ještě vítěznějším žárem zaplálo.

Tušilť, že mu jeho oběť přece neujde.

„Nuže?“ zvolal císař. „Kam jsi biskupa sledoval? Kde se zdržuje?“

Jonáš ještě jednou se strany na svého velitele pobledl.

Rytíř Hrobský se tvářil zcela lhostejně, jako by šlo o osobu jemu zcela neznámou, a odvětil:

Vyprávěj vše, co víš o biskupovi.“

Starý sluha porozuměl významu tomu, proč velitel jeho položil lehký důraz na slovo „o biskupovi“.

počal tedy opět dále.

‚Hrabě Thurn měl dnešní noci četnou společnost ve svém paláci, v té byl také přítomen biskup Khlesl ve svém přestrojení.“

Vtom mu skočil pan Martinic jaksi nevrle do řeči:

„O tom víme, rci jen, kde je biskup!“

„S panem z Helfenburku bral se z paláce hraběte Thurna do domu páně Helfenburkova.“

Pronesl jméno pána z Helfenburku s jakýmsi temným výrazem, jejž však nikdo ze společnosti nepozoroval, neboť mysli všech přítomných byly teď obráceny k jinému předmětu.

Oči všech zářily vítězoslavně a sám císař děkoval náhodě, která mu tak důležitou zprávu v ústrety přivedla.

„To jest, co jsme chtěli věděti!“ zvolal vesele a obrátiv se k Martinicovi doložil: „Co vašim zrakům ušlo, to tento prostý muž za vás vykonal. Jdi, nechť ti můj pokladník zaplatí sto kusů dukátů za tvou zprávu, která by se tvému pánovi asi sotva stejně důležitou býti zdála.“

„Skutečně sire,“ ujal se slova rytíř Hrobský, „je mi tato zpráva skutečně lhostejnou. Znal jsem biskupa Khlesla z náhodného setkám a nevím, proč příchodu jeho do Prahy můj služebník takovou důležitost přikládal.“

Jonáš lehce mrkl okem, jako by chtěl říci, že tomu rozumí, proč pán jeho pravý význam zprávy o biskupu Khleslovi zastírá.

„Tím lépe proň!“ zvolal Rudolf a vlídně starému sluhovi pokynul rukou.

Jonáš se vrhl na kolena před císařem a s nejhlubší vroucností cíp oděvu jeho políbil. Pak spěchal s komorníkem císařovým, aby si dal vyplatiti bohatou odměnu svou od Rudolfova pokladníka.

„Nyní je biskup v naší moci,“ zvolal opět císař ke svým ministrům, „co hodláte s ním počíti?“

„Co Vaše Milost před chvílí sama vyřkla,“ odvětil pan Martinic.

„Zatčen budiž tak nebezpečný protivník císařův!“ dokládal kancléř.

„Ano, staniž se tak ještě tohoto okamžení!“ rozhodl Rudolf. „Překazíme jediným rázem pikle svých protivníků!“

Pak se obrátil k rytíři Hrobskému a kázal:

„Odeberte se s dostatečným průvodem do domu páně Helfenburkova a zatkněte biskupa Khlesla, byť jste i násilí měl užíti.“

Rozkaz císařův zněl tak rozhodně, že se nikdo nesměl odvážiti něco proti němu namítati.

„Kam mám biskupa dopraviti?“ tázal se Hrobský.

„Do Bílé vě|e, kam všickni státní provinilci náležejí.“

Mladý rytíř se uklonil a opustil konírnu, aby vykonal přísný rozkaz císařův.

Přede dveřmi jej očekával již Jonáš, v ruce drže sáček naplněný zlatem.

Hrobský se rychle rozhlédl kolem sebe a viděl, že v chodbě mimo ně nikoho není.

Naklonil se tedy k uchu Jonášovu a šeptal mu:

„Spěš co nejrychleji do domu Helfenburkova a rci tam, jaké nebezpečí hrozí biskupu Khleslovi.“

Jonáš po těch slovech vyvalil oči na svého velitele a nejvyšší překvapení zračilo se ve svraskalých jeho lících.

„Jak? K Helfenburkovi mám jíti? Vašemu nejúhlavnějšímu nepříteli mám pomáhati?“

„Ani slova námitky!“ kázal mladý rytíř důrazně. Helfenburk se nesmí domnívati, že je jeho dům od tebe potají střežen, aneb že já se k vypátrání úkrytu biskupova přičinil. Boj náš proti němu musí počíti s jiné strany. Spěš a rozkaz můj v největší tajnosti Vykonej, neboť jde o odpor proti přímému rozkazu císařovu, jenž mi kázal biskupa Khlesla zatknouti.“

Jonáš vrtě hlavou odkvapil z chodby a s Hradčan k domu páně Helfenburkovu spěchal, co mu jeho staré nohy stačily.

Rytíř Hrobský pak se bral k hejtmanovi hradu pražského, aby si od něho vyžádal vojenský? průvod pro svůj účel.

Trvalo to skoro půl hodiny, než se tento průvod dal na cestu. Hrobský mohl s jistotou tudíž očekávati, že jeho tajný rozkaz byl již dávno vykonán.

Dům páně helfenburkův stál na náměstí Maltézském nedaleko ostrova Kampy, a když Hrobský kolem chrámu maltézského zatáčel, zahlédl za jedním z jeho pilířů vysokou postavu Jonášovu, který mu dával tajně znamení, že je biskup Khlesl již varován a na útěku z domu páně Helfenburkova.

Hrobský si zlehka oddechl a vešel do domu, kde měl biskupa zatknouti.

Pán z Helfenburku jej na pohled zcela lhostejně uvítal a tázal se, co znamená tento vojenský průvod.

„Nikdy biskupa katolického nebylo v domě horlivého protestanta, jakým jsem já," zvolal po stručném oslovení Hrobského, „prohledejte dům od střechy až po sklep, zda hledanou osobu naleznete. Jen můj nepřítel mohl cosi podobného o mně udati!"

„Ano, byl to váš nepřítel, pane z Helfenburku," pravil se zvláštním přízvukem Hrobský, takže se velmož až zachvěl, „nepřítel, který vám přisahal krutou pomstu."

„Vím však, že jsem ve vás nalezl přítele," šeptal mu Helfenburk po straně, „jen vaše tajné pokynutí biskupa zachránilo. Nyní vím, že se vaše mysl od včerejška změnila."

Hrobskému se objevil děsný úsměv kol úst, jehož však Helfenburk nepozoroval, neboť již rytíř dával vojínům rozkazy prohledati celou budovu.

Rozumí se samo sebou, že se výprava po vícehodinném marném hledání bez výsledku musela vrátiti na Hradčany. Biskupovi Khleslovi se podařilo ještě včas se zachrániti.

14.

Veřejné události nyní v Čechách a na Moravě následovaly po sobě s velikou rychlostí.

Jakmile se biskup Khlesl navrátil ke králi Matyášovi do Prešpurku s prohlášením stavů protestantských v Čechách, že k

jednotě stavů uherských, rakouských a moravských přistupují, tu se již císařův ctižádostivý bratr odhodlal k činnému vystoupení.

Pan Karel ze Žerotína přibyl s četnými stoupenci svými na Moravě taktéž do Prešpurku, a tu veřejně i slavně jménem stavů moravských žádal Matyáše, aby do markrabství přijel a této země jakožto panovník se ujal.

Matyáš vyhověl tomuto vyzvání a vrátil se z Prešpurku od Rakous, odkud z Klosterneuburku vyslal českým stavům list, v němž je vyzýval, aby následovali příkladu Moravanů a jeho veřejně za krále a následníka císařova uznali na sjezdu, jejž Matyáš zároveň svolával do města Čáslavi.

poté se vypravil s uchystaným již vojskem na Moravu a byl ve Znojmě s velkou slávou uvítán. Odtud vyslal list ke všem knížatům německé říše, v němž odůvodňoval své vystoupení proti císaři. V Praze způsobil tento Matyášův výboj u dvorské strany veliký poplach a to tím více, ježto denně přicházely zprávy, že Matyášovo vojsko každým okamžikem se množí a již přes dvacet pět tisíc mužů čítá.

Nyní chápali Rudolf II. a jeho ministři, že jde do tuhého, a počali se ohlížeti po pomocí.

Brzo se však ke svému zklamání přesvědčili, že protestantští stavové ani jediného muže do pole pro císaře nepostaví, ba že velká část z nich do Čáslavi odchází, aby tam holdovala očekávanému novému králi.

Proto bylo odhodláno, že se sáhne na ten čas k prostředkům mírnějším a mělo se diplomaticky vyjednávati.

Rudolf II. vyslal na radu svých ministrů kardinála Dietrichsteina, biskupa olomouckého, do Znojma, aby bratra císařova přivedl na jiné myšlenky.

Provázeli jej papežský legát a španělský vyslanec, aby jeho slova tím důrazněji byla podporována.

Aby pak dvůr pražský byl ihned uvědomen o výsledku poslání tak důležitého, bylo třeba přiděliti kardinálovi

spolehlivého posla, jenž by ze Znojma přinesl nejrychlejším způsobem rozhodnou zprávu na Hradčany.

K úřadu tomuto byl vyvolen opět náš mladý hrdina rytíř Vilém Hrobský, který v průvodu svého mladého sluhy Oneše nastoupil s kardinálem Dietrichsteinem a ostatními hodnostáři cestu do Znojma.

Nejdéle osmého dne měl se s první zprávou do Prahy navrátit a byl také v ustanovený den na Hradčanech s největší nedočkavostí očekáván.

Zvláště kancléř Lobkovic hleděl s velkým napětím návratu jeho vstříc, neboť každého dne dostával vždy povážlivější zprávy ze všech českých krajů, kterak tam protestantská šlechta mezi lidem a obyvateli měst ve prospěch krále Matyáše účinkuje a potají i zbrojný lid ke Znojmu vysílá.

Také z měst královských nedocházely zvěsti o mnoho příznivější, takže se čelo páně kancléřovo vždy více kabonilo a jenom rozhodně příznivá zpráva ze Znojma by jej byla opět vyjasnila.

Ta však onoho dne nechávala na sebe neobyčejné dlouho čekati. Uplynulo poledne a klonilo se již k večeru a posud se ještě očekávaný jezdec na Hradčanech neobjevoval. Marně vysílal císař svého komorníka k panu kancléři, tento musel vždy mocnáři vzkázati, že rytíře Hrobského tu ještě není.

Konečně, když již temná noc rozestřela svá křidla nad královským hradem, ozval se v prvním hradním nádvoří prudký dusot koně a kancléř Lobkovic mohl si volněji oddechnouti, když se vyhlédnutím z okna přesvědčil, že to přijel rytíř Hrobský.

V záři pochodně seskočil také skutečně náš mladý hrdina s upoceného a zaprášeného koně, jehož zevnějšek dostatečně svědčil, že vykonal dlouhou a prudkou jízdu.

Komorník císařův jej již očekával u schodů, aby rytíře přímo k panovníkovi uvedl, kam také pan kancléř Lobkovic a ostatní důvěrní rádcové Rudolfa II. byli pozváni.

Císař seděl v komnatě, kde měl svou příruční knihovnu a hvězdářské a jiné nástroje, pro něž by mu bylo obtížno docházeti do velkého laboratoria.

Tato knihovna, jejíž největší část je nyní ve švédských městech a sbírkách uměleckých, byla na svou dqbu neobyčejně vzácná a vyplňovala celou komnatu, v níž se knih nejen ve šrancích a skříních, ale též na každém stole a každé stolici hemžilo. Rudolf II“ k jehož druhé přirozenosti náležela pohodlnost těla, měl ten obyčej, že knihy, v nichž právě četl nebo studoval, tu neb onde rozevřené ležeti nechával, aby se nemusil s jejich ukládáním do skříní zabývati a přečtená místa znovu vyhledávati.

Vysoké křeslo, v němž císař seděl, bylo tedy úplně obklopeno folianty a jinými knihami, takže nezbývalo pro návštěvníky této místnosti mnoho místa a při každém kroku bylo třeba se vyhýbati židlím a stolům s narovnanými knihami.

Rudolf II. byl pohřížen v studování nového díla astrologického, kteréž jej toho dne bylo ze vzdáleného Anglicka došlo, a ač tento spis svým obsahem byl pro vznešeného čtenáře velmi zajímavým, přece velmi často se vyrušoval ze čtení, ježto jeho mysl očekávaným návratem rytíře Hrobského byla obrácena k událostem znojemským.

Jakmile mu však jeho komorník Rucký oznámil, že posel kardinála Dietrichsteina konečně na Hradčany přibyl, odstrčil rázem astrologický foliant a kázal, aby rytíř bez průtahu byl k němu uveden a též státní rada jeho aby se dostavila do knihovny.

Ve dvou okamžicích byly rozkazy vykonány a za státními hodnostáři vstupoval do císařovy komnaty rytíř Vilém Hrobský v témž zevnějšku, v jakém sesedl s koně. Na zachovávání etikety však v důležitém tomto okamžiku žádný z dvořanů nehleděl a rytíř v uprášeném oděvu svém před Rudolfa II. vstoupil.

„Bylo poslání vaše,“ oslovil jej císař, „tentokráte příznivější, než když jste měl biskupa Khlesla zajmouti?“

Hrobský se na okamžik zarazil nad touto vzpomínkou, ale brzo potlačil své hnutí a pevným hlasem odvětil:

„Tento list Jeho Eminence oznámí vše Vaší Milosti císařské.“

Zároveň vyňal z náprsní tobolky zapečetěný list a podával jej Rudolfovi II.

Tento jej rychle uchopil, a roztrhnuv pečeť, ihned jal se přečítati jeho obsah.

Všichni přítomní s největším napětím hleděli na císaře, jako by již z rysů jeho obličeje chtěli vyčísti osudnou zprávu kardinála Dietrichsteina.

Ale nezůstal dlouho v pochvbnostech o obsahu listu.

Císař totiž hned po prvních slovech zbledl, rty jeho se počaly křečovitě třásti a hned poté list v ruce smáčkl a divoce jej pohodil na stůl.

„Marné tedy vše!“ zaskřípal mezi zuby. „Rada vaše, pane kancléři, se úplně minula cíle a mohli jsme si uspořiti ponížení.“

Slova tato platila panu Lobkovicovi, jenž přistoupil blíže.

„Co oznamuje kardinál, sire?“ tázal se.

„Ze je všecko vyjednávání zmařeno neústupností Matyášovou, jenž o nějakém smíru nechce slyšeti. Ostatně, čtěte!“

Ukázal rukou pohrdlivě na list ležící na stole.

Kancléř rozbalil opět list a nyní již nahlas jej předčítal.

Kardinál Dietrichstein v něm oznamoval, že král Matyáš všeliké další vyjednávání rozhodně odmítl a prohlásil, že jen proti rádcům císařovým jakožto nejstarší člen císařského rodu zbrojně vystoupiti nucen jest, aby mír a svobody země byly zachovány, za kterým účelem se sjezd stavů českých v Čáslavi odbývati má.

'Tváře všech rádců císařových, kteří tu v listu uváděni byli jako jediná překážka srozumění mezi oběma vznešenými bratry, se zasmušily a fanatický vzdor byl na nich zřejmě vyznačen.

Císař porozuměl také tomuto výrazu, jenž se s vlastními náhledy jeho zcela srovnával.

„Ano, ani nyní nepopustíme!“ zvolal a zapadlé oči jeho divoce zazářily. „Čtu ve vašich lících, abychom svých práv neústupně hájili a přisámbohu, že se jich dobrovolně nevzdáme!“

Obrátil se ke kancléři a pravil:

„Ještě dnes rozešlete mandát ke všem stavům a královským městům, aby se do osmi dnů s vojenskými sbory dostavili ku Praze.“

„Uznávám potřebu tohoto rozhodnutí,“ odvěce pan Lobkovic, „nesmíme si však tajiti, že z protestantských stavů ani jediný tohoto vyzvání neuposlechne, naopak většina z nich sbory své již ke Znojmu vyslala.“

Císař zaskřípěl poznovu zuby.

„Bůh je znič, ty kacíře!“ zvolal temně. „Tak drží přísahu, kterou mi při korunování skládali? — Však budiž, nechť i ti mne opustili, věrní pánové katoličtí a města královská svého císaře nezradí!“

„Nikdy!“ zvolal pan Martinic a s ním ostatní přitomní hodnostové. „Poslední krůpěj krve a veškeren majetek svůj za milostivého císaře a pána našeho obětujeme!“

Rudolf II. poděkoval vlídným pohledem za tento projev.

„Katoličtí pánové na tři tisíce mužů postaví,“ oznamoval dále kancléř.

„A města?“ tázal se císař.

„Ač mnohá z nich nelze považovati za spolehlivá, přece lze očekávati, že sedm neb osm tisíc mužů do pole postaví.“

„Pak máme vojsko deseti tisíc mužů!“ zvolal Rudolf s uspokojením. „A taková síla nám může snadno zjednati vítězství nad zbojníky!“

„Souhlasím,“ dokládal kancléř, „kdo však bude toto vojsko vydržovati, když kasy císařské jsou prázdné?“

„Prázdné?“ divil se císař.

„Nechť královský komoří tuto dosvědčí.“

President královské komory, jenž zastával úřad ministra financí, musel tuto truchlou zprávu potvrditi.

Rudolf II. se zasmušil.

„Nuže,“ pravil po krátkém přemýšlení, „odevzdám královské komoře svou osobní pokladnu, v níž je 300.000 dukátů.“

Překvapení jevilo se na lících všech přítomných pánů.

Bylo známo, jaký nedostatek ve financích u dvora Rudolfova panoval, takže mnohdy ani nejnutnější výdeje na dvorní hospodářství nemohly býti uhrazeny.

O jsoucnosti tajné kasy císařovy pak nikdo z dvořanů neb státníků neměl nejmenšího tušení.

Nedivte se tomu, pánové,“ ujal se slova císař, když seznal, jak jeho zpráva o dukátech překvapila ministry, „je to odkaz našeho zvěčnělého otce, císaře Maxmiliána II“ jenž po třicet let ležel nedotčen, až nyní jej nutnost na světlo vyvádí. Již zítra vám bude tato suma, pane presidente, odevzdána.“

„Ta dostačí na vydržování vojska po dva měsíce!“ pravil president královské komory.

„Nuže, je nám třeba ztráceti mysl?“ zvolal Rudolf II. a vítězoslavně se rozhlédl po svých důvěrnících, kteří se však podobným nadějím, jak se zdálo, jako císař neoddávali.

Vtom opět rytíř Hrobský postoupil o krok kupředu.

Císař naň upřel svůj tázavý zrak.

„Dovoliž Vaše Milost,“ počal mladý důstojník, „abych směl pronésti svůj náhled, že i tato veliká oběť, jakou hodlá

Vaše Milost zemi a svaté církvi přinésti, bohužel musí zůstati marnou.“

„Proč?“ vzkřikl netrpělivě císař. „Nebude v osmi dnech armáda moje státi v poli vším potřebným zaopatřená?“

Hrobský smutně potřásl hlavou.

„Do osmi dnů,“ pravil s trudným výrazem v hlasu, „bude armáda krále Matyáše státi před Prahou.“

Všeobecné ustrnutí nastalo ve společnosti.

Rudolf II. se musel uchopiti třesoucí rukou lenošky a vytřeštěným zrakem pohlížel na zvěstovatele této hrůzné zprávy.

„Co pravíte?“ vzkřikl přerývaným hlasem. „Matyáš by se odvážil táhnouti přímo na Prahu?“

„Tak jest, vznešený pane,“ odvětil Hrobský, „vojsko krále Matyáše táhne v patách za mnou a v tomto okamžení je zajisté již na české půdě.“

Císař temně zaúpěl a vrhl sebou zpět do křesla.

Po chvíli ze sebe vyrazil otázku:

„Jak silné jest jeho vojsko?“

„Plných dvacet tisíc mužů.“

„Tedy ještě jednou tolik, než my v nejlepším případě můžeme sebrati,“ zamručel kancléř.

„A jeho vůdcové?“ ptal se císař temně dále.

„Hlavním vůdcem jest rakouský pán Zikmund z Herbersteinu.“

Rudolf II. stáhl posupně rty a pravil sám k sobě:

„Také jeden z těch, které jsem sám z nicoty pozdvihl! Nyní z vděčnosti za to ruku proti mně pozdvihuje. — Dále!“

„Pod ním velí moravský pán Jiří z Hodíc,“ pokračoval Hrobský.

„Jiného jsem od moravských pikartů neočekával, než že se otevřeně zbrojně postaví proti svému císari.

„Konečně Ondřej z Hofkirchenu a uherský magnát Jiří Thurzo, ti všickni sbory své přímo ku Praze vedou, kdežto ostatní vojsko…“ „Jak?“ zděsil se císař. „Ještě více vojska?“

„Tak jest, sire, na uherském pomezí stojí ještě generál Valentin Hommonay s 18.000 mužů pěších i jízdních, aby pro všecky případy hlavní armádě mohl přispěti na pomoc.“

Rudolfovi klesly malomocně ruce a také ministři se při těchto ohromujících zprávách o nesmírné přesile Matyášově stále tvářili zasmušileji.

Každý uznával, že proti tak četné síle vojenské nelze zbrojně vystoupiti.

„Tedy jsem vydán na milost a nemilost odbojnému bratrovi svému!“ zaúpěl nešťastný panovník a zakryl si líce rukama, které se křečovitě třásly. „Nevím, zda Turek nebo papež jsou vinni touto mou tísní, že se celý svět proti mně obrací! Co nyní počíti?“

Vyhaslými zraky svými se opět rozhlížel po státnících a svých rádcích, kteří se mezitím polohlasně o čemsi umlouvali.

Kancléř pan Popel z Lobkovic předstoupil před mocnáře a pravil:

„Aby se zachovalo vše, budiž na oko část postoupena.“

„Kterak tomu mám rozuměti?“ tázal se Rudolf.

„Vyhoviž Vaše Milost některým požadavkům svého královského bratra, aby se aspoň na ten čas hrozící nebezpečí odvrátilo.“

„Jaké to požadavky myslíte, pane kancléři?“

„Především, aby Vaše Milost uznala krále Matyáše za svého následníka na českém trůně.“

Rudolf II. udiveně pohlédl na kancléře.

„Jak? Zapomněl jste již na naši tajnou úmluvu s Ferdinandem Štýrským v této věci?“

Lobkovic pokrčil rameny.

„Nebezpečí vyhledává mimořádných prostředků,“ pravil chladně, „jako věrný sluha Vaší Milosti musím pamatovati

dříve na svého, než na cizího panovníka. A ostatně jsem již dříve podotkl, že tato povolnost má býti jen na oko.“

Tento důvod přemohl námitky císařovy.

„Budiž!“ zvolal. „Leč Ferdinand musí býti o všem uvědomen, co vlastně jest na věci podstatného. Jen on a nikdo jiný se nestane mým nástupcem v Čechách, kterážto země zase v lůno samospasitelné církve nazpět převedena býti musí, jako to statečný můj Ferdinand se Štýrském byl učinil.“

„Arcivévoda bude tajně uvědomen o úmyslech Vaší Milosti, jak se až dosud bylo dalo. I on sezná nutnost našeho jednání.“

„Jaký je druhý požadavek, pane kancléři?“ tázal se dále císař.

„Aby Vaše milost Uhry a Rakousy zcela vydala vládě krále Matyáše.“

„Nikdy tak neučiním, abych se dědičné a rodné země své navždy odřekl!“ vykřikl císař rozčileně.

„Jen tak si Vaše Milost Čechy a Moravu zachová,“ zněla chladná odpověď státníkova a ostatní ministři přizvukovali. „Však je známo, že král Matyáš jen po české koruně touží, neboť tou mu i markrabství moravské a Slezsko samy sebou připadnou.“

Důvod tento musel i císař za platný a závažný uznati.

„I v tom chci vám vyhověti,“ pronesl sklíčeným hlasem, „nyní však již ustaňte!“

„Ještě v jedné věci prosím o svolení,“ mluvil kancléř Lobkovic dále, „ač se netýče krále Matyáše, nýbrž jest nám kázána politikou sebezáchovám.“

„Nuže? Rychle, jsem věru již unaven,“ zamumlal Rudolf II.

„Moravanům budiž prohlášena amnestie,“ pokračoval státník.

Císař sebou trhl zase nevlídně.

„Za to, že se svého korunovaného panovníka zřekli?“ vzkřikl divoce. „Nikdy zrádci Žerotínovi milost neudělím!“

„Žádá toho moudrost státnická,“ mluvil Lobkovic úsečně dále, „aby Morava opět pro Vaši Milost byla získána. To pak se stane jen tím, když se s císařského trůnu prohlásí, že bude na minulost úplně zapomenuto. Však až bude na Moravě moc naše znova utvrzena pak nastane i doba odplaty a především pan Zerotín trestu svému za tento odboj nemůže ujíti.“

‚Pod touto výminkou uposlechnu i této rady,“ rozhodl se malomyslný Rudolf, „kacířům beztoho netřeba držeti slova. Ale kterak toto usnesení oznámiti Matyášovi, aby jej včas zastihlo?“

„Kardinál Dietrichstein nechť se vrátí ke králi, jejž zastihne na cestě a odevzdá mu list Vaší Milosti s výminkami právě usnesenými. Rytíř Hrobský ještě této noci nastoupí zpáteční cestu ke kardinálovi.“

Mladý rytíř se lehce uklonil, ač to nebyla příliš milá vyhlídka pro jeho umdlené tělo.

Rudolf kázal přinésti psací náčiní a se zimničnou horlivostí vrhl na papír výminky, jež mu kancléř nastínil.

Chtěl toto jednání, které panovnickou důstojnost jeho tak hluboce ponižovalo, co nejrychleji odbýti, a podepsav osudný list, mrštil perem prudce o zem a ani se již po svých rádcích neohlédl, opustil knihovnu, opíraje se o rameno svého komorníka Ruckého, který očekával svého pána v předsíni, aby jej doprovodil do ložnice.

Kancléř pak odevzdal list císařův rytířovi Hrobskému, jemuž byl předveden nový kůň z hradčanské konírny, aby jej unášel touže cestou zase nazpět z Prahy k moravským hranicím.

„Tuším,“ pravil mladý rytíř, „že nebude mi daleko za Čáslav jeti, král Matyáš zajisté již zítra tam dorazí.“

„Tím rychleji bude věc rozhodnuta,“ odvětil pan Lobkovic, „nemohu vám přáti než zdaru, pane rytíři, který, pokud se osoby vaší týče, vás také nemine. Stal jste se císařovým důvěrníkem při nejdůležitějších státních jednáních.“

Rytíř se uklonil a v několika okamženích se svým sluhou Onešem opět opouštěl Hradčany a Prahu. Starý Jonáš musel i nadále zůstati v Praze.

Císaře Rudolfa pak v jeho ložnici očekávalo ještě jedno nemilé překvapení.

Magister Sinapius a životní lékař Guarinonius přinášeli nešťastnému panovníkovi zprávu, že se jeho nejstarší syn don César stal skutečně šíleným a že, aby se předešlo možným neštěstím, musí býti odvezen kamsi na osamělé a dobře střežené místo, zda by změna vzduchu a okolí neúčinkovaly příznivěji na porušený stav jeho mysli.

Zasmušile císař vyslechl tuto zprávu svých lékařů.

„Nechť na Krumlově hojí magister Sinapius nemoc jeho!“ kázal po chvíli a propustil lékaře.

Temné byly myšlenky Rudolfa II“ s kterými se této noci kladl na lože.

15.

„Don César je vypovězen od svého otce na Krumlov!“ tak roznášelo se druhého dne po vypravovaných událostech po celé Praze, a tato obecná pověst nebyla nepodstatná. Don César skutečně ještě téže noci z Prahy zmizel.

Po osudné návštěvě v laboratoriu Sinapiovu upadl v prudkou horečku, z níž jen s pomatenými smysly byl od Sinapia a Guarinonia, tělesných lékařů císaře Rudolfa II“ opět přiveden k životu.

Kletba umírající Ludmily Loubské se na něm děsným způsobem v tak strašně krátké době vyplnila. A ač celý vývoj těchto událostí jen málokomu byl v plném obsahu znám, přece se tak ve dvorských kruzích a mezi bývalými přáteli Césarovými vypravovalo, co asi bylo hlavní příčinou choroby císařova levobočka.

Ba obíhaly pověsti o děsných výjevech v paláci Césarově se udavších, které byly příčinou, že císař kázal odvézti syna svého z Prahy na Krumlov, aby tám lékaři pečovali o jeho další vyléčení.

Don César byl skutečně šíleným, jenže se jeho šílenství toliko občasně jevilo, ale ovšem potom tím prudčeji. V takových okamžicích byl s to spáchati nejkrvavější vraždu a stále jen volal o pomstu na ženštině, která jeho lásku tak trpce zklamala.

Lékaři tedy, jak již řečeno, uznali za dobré, poraditi císaři změnu sídla a vzduchu pro choromyslného mladíka, jenž v Praze a ve svém okolí stále byl upomínán na tajemnou katastrofu v laboratoriu na Kampě.

A tak se stalo, že don César byl ještě téže noci odvezen na císařský zámek Krumlov, jejž Rudolf II. teprve před několika lety od posledního vladaře domu rožmberského, Petra Voka z Rožmberku, zakoupil.

Tato změna již v několika dnech skutečně příznivě působila na chorou mysl Césarovu.

Šílené záchvaty nejen že se tu vždy řidčeji opakovaly, leč stávaly se vždy slabšími a zakrátko dával magister Sinapius naději, že se princ úplně opět uzdraví.

Don César choval se v novém svém okolí s počátku dosti klidně, procházel se v rozlehlé zámecké zahradě, kde hlavně lovení ryb v rybníku jej bavilo, takže si jeho strážcové tuto příznivou změnu nemohli ani dosti vynachváliti.

Proto se také zanedlouho mistr Sinapius vrátil do Prahy, aby císaři donesl potěšitelnou zprávu, že jeho syn je už napolo pozdraven a že lékařské ošetřování již může býti nahrazeno pouhou dohlídkou domácích strážců.

Také císařský hejtman na Krumlově, pan Zikmund Měsíček z Vyškova, podával stejně příznivé zprávy, a tak se stalo podle rady Sinapiovy, že Césarovi byla do té doby ponechána větší volnost.

Don César mohl nyní vycházeti i dolů do města, což obyčejně činil v průvodu svého komorníka, jenž svému veliteli už v Praze při jeho milostných dobrodružstvích konal nejplatnější služby.

A od té doby se také probudila stará vášeň v prostopášném císařovu levobočku.

Jak současné zápisky vypravují, nebyla zakrátko před ním ani jedna krumlovská dívka jista, napadával je na ulici, ba až do domů je pronásledoval.

Tím bylo měšťanstvo, které takovým výstřednostem ovšem nebylo zvyklé, nanejvýš rozhořčeno, ale nikdo se neodvážil proti císařovu synovi se žalobou vystoupiti. Vědělo se, že tento pološílený vilník je schopen i nejhorších skutků, a proto se jej všichni ve městě obávali. Služebníci zámečtí vypravovali, že je princ dovede trýzniti ďábelským způsobem, když okamžitě všem. jeho choutkám nevyhoví, toho pak se i počestní měšťané obávali, a když se prostopášnosti Césarovy stávaly stále horšími, tu se konečně purkmistr a rada města Krumlova odvážili k první stížnosti císařskému hejtmanu, dokládajíce, aby městu nebylo žádné viny kladeno za to, kdyby se rozhořčený lid na osobě mladého vilníka pomstil.

Avšak i sám hejtman Měsíček se obával císařova levobočka na se rozhořčiti, kdyby učinil jeho otci návrh, aby na jiný hrad císařský byl přeložen, kde by, jako na příklad na Křivoklátě, nebylo takové příležitosti k prostopášnostem.

A tak zůstal don César i dále na Krumlově a počínal si tím bujněji, čím silněji se počaly opět šílené záchvaty zmocňovati jeho mysli.

V plášť svůj zahalen a v průvodu svého komorníka spěchal don César večer jednoho nedělního dne ze zámku dolů do města, kde se podle udání komorníkova náhodou konalo v měšťanských domech několik svatebních plesů.

Jaká to vyhlídka na dobrodružství a divokou zábavu pro vášnivého mladíka, který nikdy ve svém životě, tím méně pak v nynějším duševním stavu, neznal krotiti své vášně.

S jiskřícími zraky a jako hladový tygr po nějaké kořisti lačně se hnal do města, kde v mnohých ulicích panoval hlučný ruch. Scházely se tu dívky a páni krumlovské v průvodu svých milenců a choťů k tanečním zábavám, jaké od snoubících se rodin města byly uspořádány.

Don César spěchal Latronským předměstím, které v tu dobu bylo již dosti pusté, ježto tu přebývaly jen nižší třídy obyvatelstva.

Před jedním nízkým domem se náhle Césarův komorník zastavil.

„Pohlédněte tuto, milostivý princi," pravil a ukazoval na jedno osvětlené přízemní okno, jehož kulatými tabulkami bylo vidět dovnitř příbytku, „zde spatříte, co jste posud v Krumlově neviděl."

Don César, jemuž komorník vždy sloužil za náhončího při jeho milostných dobrodružstvích, zastavil se taktéž a nahlédl do okénka.

Uvnitř spatřil půvabnou mladou dívku, jíž dosud v Krumlově neuzřel a která přece velmi známé rysy proň měla. Stála právě před malým zrcadlem, aby se ustrojila k plesu, a již jen posledních příprav bylo potřebí na její fantastické úpravě, která lepému zevnějšku dívky tím více půvabnosti dodávala.

Don César byl ihned pln ohně a již dívku zraky svými pohlcoval.

„Kdo je ta dívka? Já ji zde posud neviděl."

„Je to dcera lazebníka Grantze, která se teprve tyto dny z Třeboně vrátila ke svým rodičům. Není to nejkrásnější z dívek krumlovských, princi?"

„Pravdu díš, ta musí býti má! Jakýsi tajný pud mne k ní táhne!"

„Půjde to poněkud ztěžka, princi, je to ještě pravá holubička a starý Grantz je zuřivý ve svém vzteku.“

„Nemluv mi o překážkách! Ta děva musí býti ještě dnešní noci má, jinak…“

A při těch slovech sáhl na dýku, kterou vždy za pasem nosil.

Komorník dobře rozuměl tomuto hrozivému posuňku, neboť věděl, že by to nebylo po prvé, co prchlý princ sluhy své touto dýkou poranil, když nechtěli žádostem a rozkazům jeho okamžitě vyhověti.

„Nuže, pokusím se o to, princi!“ pravil, drbaje se za uchem. „Ale o vniknutí do domu nelze se nám pokusiti.“

A proč?“

„Což neznáte krumlovské ženské, které půl města křikem svým vyděsí, jakmile vás poblíž mladé dívky spatří?“

‚Pomýšlej na jiný prostředek, zlosyne!“ kázal mu tedy již netrpělivě don César.

Daremný sluha přemýšlel.

„Zuzanka se obléká do některého plesu, jak sváteční její oděv dosvědčuje,“ pravil po chvíli jakoby sám k sobě, „je tedy jisto, že zakrátko vyjde na ulici, kde pak nám musí padnouti do rukou. Půjde-li sama, je vyhráno, bude-li pak ji stará ochechule provázeti, pak té já sám hubu zacpu a o mladou ať se princ pokusí. Ano, tak to půjde!“

Nato vyložil princi svůj plán, s nímž don César souhlasil.

Pak ustoupili v tmavý kout ulice a čekali, až dívka vyjde z lazebníkova domku.

Netrvalo dlouho a viděli nejdříve starou matku, pak mladou vyšňořenou dívku vycházeti z domu.

„Rychle, princi!“ šeptal komorník Césarovi do ucha. „Okamžik je teď nejpříznivější, v celém okolí není viděti živé duše, nikdo nás nebude stíhati. Hoďte dívce plášť přes hlavu a rychle s ní nahoru -k zámku, kde jsem nechal zahradní dvířka otevřena. Já zatím tu starou dračici vezmu na sebe!“

Tento plán byl také již v druhém okamžiku vykonán.

Don César vyskočil proti dceři lazebníkově, a vhodiv jí přes hlavu svůj těžký plášť, jenž její zoufalý výkřik ihned udusil, chopil ji v půli těla a uháněl s vnadným svým břemenem k nedalekému návrší, na němž se rozkládá krumlovský zámek.

Také stará matka vzkřikla zděšením nad tímto náhlým přepadem, ale tu již také komorník jí vstrčil šátek do úst, aby dále křičeti nemohla, a pak ji chopiv, mrštil jí do otevřeného domku, kde nebohá zůstala bez vlády ležeti v tmavém průjezde. Bouchl ještě dveřmi, aby jej hned tak rychle nemohla pronásledovati, i kdyby se opět vzpamatovala, a pak letěl za svým velitelem k zámku.

S ďábelským úsměvem mnul si tento zlosyn ruce, že se mu podařilo princovi opět opatřiti zábavu, která mu přislibovala hojnou odměnu. Zároveň byl jist, že se zachmuřená mysl Césarova tím opět na nějakou dobu povyjasní, jako tomu vždy bývalo, když princ mohl neobmezeně hověti svým vilným choutkám.

Avšak toto očekávání komorníkovo mělo býti trpce zklamáno.

Míra nepravostí Césarových byla násilným skutkem, jakého se na dceři lazebníkově dopustil a ještě chtěl dopustiti, naplněna — trest měl v patách následovati tento zločin.

Oba dostali se nepozorováni do zámku a do komnat dona Césara, aniž kdo v Krumlově nebo na zámku tušil, co se touto dobou na konci předměstí Latronského událo.

Zuzanka — tak se dcera lazebníka Grantze nazývala — hned v prvním okamžení upadla ve mdlobu, z níž se ani nyní ještě neprobudila, když princ složil její bezvládné tělo na pohovku.

„Pryč odtud!“ vzkřikl na svého komorníka a hodil mu měšec, naplněný dukáty. „Chci býti sám!“

Sáhl při těchto slovech s hrozivým výrazem poznovu po své dýce, načež komorník střemhlav odkvapil, aby za jidášský peníz veselou noc dole v Krumlově prohýřil.

Don César, osaměv, přistoupil blíže k pohovce, na níž v plášť zahalená dívka posud bezvládně ležela.

Nejvyšší smyslná žádostivost zračila se v očích prostopášného mladíka, který nyní od počátku své choroby jen chtíčům zvířecím podléhal. S démonickou rozkoší strhl s dívky plášť, však v témže okamžiku šíleně zařval a oči se mu takřka v sloup obrátily.

Na pohovce před ním ležela dívka téže podoby a téhož zevnějšku, která mu v laboratoriu Sinapiovu strašný okamžik připravila.

Zuzanka Grantzova byla skutečně poněkud v rysech svých podobna oné tajemné Římance, jakou alchymista Sinapius ve svém laboratoriu vykouzlil, a hluboká mdloba, v jaké dcera lazebníkova nyní pohřížena ležela, činila tuto podobnost ještě nápadnější. Oděv její byl náhodou téhož střihu a téže barvy, jaký don César v oné osudné noci na Římance Sinapiově viděl, neboť Zuzanka chystala se této noci k maškarnímu plesu, a proto si zvolila tak fantastický oděv staré Římanky.

Klam byl tedy veliký a rozčilená mysl přepjatého mladíka mu tím spíše podlehla.

„Ha! Ty jsi to, která jsi mne tak strašně oklamala!“ vzkřikl v šíleném záchvatu, jenž se při pohledu na dívku okamžitě zmocnil jeho mysli. „Tebe hledám, abych se na tobě mohl pomstíti! Teď dýce neujdeš!“

A jako tygr vrhl se na dívku a zasadil jí dýkou ránu do ramene, takže oděv její byl ihned zbarven proudem krve.

Účinek této rány byl tak mocný, že dívka okamžitě procitla z mdloby.

Spatřivši nad sebou šíleného divocha s napřaženou dýkou, hrůzně vykřikla a s nadlidským namožením všech svých sil vymrštila se s pohovky a letěla z komnaty.

S divokým řvaním vrhl se i don César za ní a na chodbě ji dohoniv, novou ránu dýkou jí zasadil.

Leč smrtelná úzkost dodávala nešťastné dívce takřka nadpřirozených sil, vyrvala se poznovu šílenému pronásledovníku svému, a jsouc od svého mládí v krumlovském zámku dobře povědomá, letěla nazpět k zahradě, kudy bylo do Latronského předměstí nejblíže.

Ale don César i tu jí byl v patách, a jelikož šílenství jeho dosáhlo teď nejvyššího stupně, rozhodovala u něho již jen zvířecí touha po pomstě.

V zahradě dostihl dívku opět, a nyní obrovskou silou šílence za krk ji uchopiv, vrazil jí svou dýku několikrát až po jilec do prsou, takže nešťastná jeho oběť okamžitě vypustila duši.

„Tys chtěla být mou nevěstou, a jsi již šestnáct set let stará!“ řičel divokým hlasem šílenec. „Teď nebudeš již nikoho klamati svou láskou! Já ti vyhledám hrob, kde tě žádný milenec nenajde!“

A chopiv mrtvolu dívky, vrhl ji do zahradního rybníka.

Pak ďábelsky se zachechtav, když se voda nad mrtvolou zase zavřela, pádil nazpět do zámku, kde však už bylo vše vzhůru a po příčině toho neobyčejného hluku se shánělo.

Tu přikvapil don César se svými vytřeštěnými zraky a zámecký hejtman věděl ihned, co to znamená. Pokynul dvěma pacholkům a ti šílence odzadu nenadále chopivše, k zemi jej strhli a odzbrojili.

Don César řval a lítě se bránil, leč jeho odpor byl marný. Svázali jej na rukou i na nohou a odnesli do jeho ložnice, kde stopy krve daly souditi na nějaký strašný čin.

Zakrátko vyšlo vše najevo, co se teto noci v domě lazebníka Grantze a na zámku událo, a ráno pak byla nalezena i mrtvola nešťastné Zuzanky. Zuření starého Grantze a veškerého obyvatelstva krumlovského nad tímto novým hanebným činem šíleného prince lze si snadno představiti.

Hejtman Měsíček musel zaslati císaři do Prahy obšírnou zprávu, neboť i stav šílence se tak velice zhoršil, že bylo třeba neodkladné lékařské pomoci.

Rudolf II. poslal na Krumlov lékaře Minconia, ale ten, nevida žádné naděje na uzdravení, opět zanedlouho odjel.

Nebylo tu jiné pomoci než povolati lazebníka Grantze, aby princovi, jenž mimo to na nějaký otok v krku se roznemohl, přispěl svou pomocí.

Se zsinalou tváří a vyhaslým okem přistoupil starý lazebník k loži Césarovu, k loži vraha své dcery.

Shlédnuv mladíka, který jej připravil o nejdražší jeho klenot a domácí i rodinný mír porušil, zachvěl se pocitem nejprudší nenávisti a jeho oko zahořelo pomstou, k jejímuž vykonání se nyní jevila nejvhodnější příležitost.

Přistoupil ke stolku, na němž byly rozestaveny dřívější léky, a pilně jal se je prohlížeti, při čemž však též tajně na všechny strany se rozhlížel, zda jeho jednání nikdo z přítomných nepozoruje. Ti se však vesměs zabývali kol lože šíleného mladíka.

Namíchal mu tedy rychle jakéhosi prášku do léku a pak mu jej dal vypíti.

Oko jeho se při tom na nějaký okamžik zablesklo . jakýmsi děsným žárem, a když šílenec lék do poslední kapky vypil, pak se starý lazebník rychle vzdálil ze zámku. Doma pak, vsednuv na vůz, i se' ženou svou opustil neprodleně město a obrátil se neznámo kam.

„Dcera naše je pomstěna!“ pravil s ďábelským výrazem ke své ženě.

„Probůh, co jsi to učinil?“

„Nikdy již onen vilník dívky vražditi nebude!“ zněla temná odpověď lazebníka Grantze.

Teprve večer téhož dne se náhlý jeho útěk vysvětlil.

O deváté hodině večerní totiž don César zemřel.

To byla pomsta otce nešťastné Zuzanky!

Tak skonal don César, levoboček Rudolfa II. Kletba Ludmily Loubské se na něm strašně vyplnila.

16.

Rytíř Hrobský se nezmýlil ve svém očekávání, že mu nebude třeba konati dlouhou cestu naproti Matyášovi.

Když na úsvitě druhého dne přibyl do Kutné Hory, aby tam svému koni nějakého oddechu popřál a sebe sama posilnil vydatnou snídaní, slyšel od hostinského, že uherské vojsko minulé noci vtrhlo do Čáslavě a že tam i sám král Matyáš byl očekáván.

Z řečí krčmářových vysvítalo, že má největší strach před Uhry, kteří prý si jako v zemi nepřátelské počínají.

Myslím, že jsou vaše obavy nepodstatný," namítal Hrobský, nedávaje se ovšem mezi řečí od jídla udržovati, „přicházíť prý král Matyáš, jak aspoň protestanté a Bratří tvrdí, jakožto přítel do země a proto zajisté kázeň ve svém vojště udržovati bude."

Krčmář však potřásl hlavou a odtušil: Nikoli, vzácný pane. Uhři řádí jako lítá zvěř a nikde nešanují majetku lidí, kam vtrhnou."

Jsem přesvědčen, že přepínáte," prohodil opět rytíř Hrobský, „byl jsem již jednou na Moravě uprostřed uherského vojska a o ničem podobném jsem neslyšel."

„Mám vás přesvědčiti o pravdivosti svých slov, vzácný pane?"

„Byl bych věru žádostiv."

„Pak jenom okamžik poshovte a nezvratně vás přesvědčím."

Chystal se zároveň odejíti ze síně.

„Kam tím hodláte?"

„O půlnoci přijal jsem prchající rodinu, která od loupeživých Uhrů byla o vše připravena. Nešťastného otce chci tedy přivésti na důkaz, jací přátelé jsou žoldnéři uherského vojska.“

Vyšel ze síně a zanechal rytíře Hrobského zamyšleného seděti u stolu.

„Je-li tomu tak,“ pravil po chvíli sám k sobě, „pak se tím věci císařově jen prospěje. Lidu tím budou nejlépe otevřeny oči, zda Matyáš skutečně jako ochránce národa přichází, jak mu strana protestantská neustále líčí!“

Zanedlouho se vrátil krčmář s mužem, který skutečně vyhlížel velmi zděšeně a ustrašeně.

Lkaním přerývanými slovy potvrzoval krčmářovu zprávu, jak vojsko uherské v českých obcích loupí a obyvatelstvo týrá, takže není ani živobytím svým jisto. On sám, pocházeje z krajiny u Německého Brodu, kudy táhlo vojsko Matyášovo, musel s rodinou svou s opuštěním veškerého majetku uprchnouti, aby zachránil nahý život.

A dal se opět v hlasitý pláč nad svým neštěstím.

„Bůh a dobří lidé vám pomohou!“ těšil jej rytíř, od stolu vstávaje a plný sáček nešťastníkovi do rukou vtiskuje. „Čím hůře Uhři v této zemi budou řáditi, tím dříve je zastihne pomsta.“

Provázen hlučným projevováním díků oloupeného muže a jeho rodiny, vyhoupl se Hrobský opět na koně a po čáslavské silnici uháněl dále za svým cílem.

Zanedlouho již mohl se očitě přesvědčiti o pravdivosti toho, co v kutnohorské krčmě o loupeživosti uherských jezdců slyšel.

Setkával se již v dědinách před Čáslaví s předními strážemi uherskými, které si skutečně jako v nepřátelské zemi počínaly a majetek obyvatelstva považovaly za svůj vlastní.

Tu a tam hnali se jezdci nazpět k hlavnímu táboru vojska v Čáslavi, koně majíce obtížené drůbeží a jinými věcmi, jež ve

statcích lidem jednoduše uzmuli. Jinde odháněli dobytek ze stájí, nebo vyprazdňovali stodoly, aby nenasytné vojsko spíží a pící mohlo býti opatřeno.

Křik a nářek oloupeného vesnického obyvatelstva ozýval se na všech stranách, na některých místech však postavili se sedláci drancujícím žoldnéřům na odpor, takže z toho povstávaly krvavé srážky, v kterých vítězila ta strana, jež se mohla vykázati větším počtem pěstí.

Rytíř Hrobský se tedy přesvědčil o tom, jak je celá krajina řáděním Uhrů pobouřena, a že se lidu českého zmocnilo nad tímto vpádem Matyášovým velké rozčilení.

Tím lépe," mručel si mezi rty při tomto seznání, aspoň pozná lid nezvratně, zda uherský Matyáš se svými protestanty skutečně jako vykupitel do Čech přichází. Než přitrhne ku Praze, bude státi celá země ve zbrani proti uherským vetřelcům, neboť se musím přiznati, že v poslední obci, kudy jsem právě jel, sedláci cepy svými rázně do lebek uherských mlátili, až je ze své dědiny s krvavými hlavami zahnali."

Po krátké době přibyl do bezprostředního okolí města Čáslavi, kde byla armáda Matyášova již rozložena táborem.

Podle obsáhlých příprav, s jakými byl tento tábor zakládán, seznal Hrobský ihned, že se Matyáš chystá k delšímu pobytu v Čáslavi a že tam vyčká výsledků sjezdu českých stavů.

Vjel do města a ptal se po příbytku kardinála Dietrichsteina, jenž zároveň s průvodem krále Ma-' tyáše přibyl do Čáslavi a ubytoval se v domě primátorově, než nastoupil další cestu do Prahy.

Rychlý návrat rytíře Hrobského byl mu neočekávaný a proto s velkou pozorností vyslýchal jeho zprávu o noční poradě, konané u Rudolfa II. na Hradčanech.

Pak přijal i list, jejž měl Matyášovi jménem císařovým odevzdati.

„Souhlasím," pravil po krátkém přemýšlení, „že ministři císařovi radili k částečné povolnosti. Také král Matyáš nepochybně již bude přístupen mírnějším náhledům.

„Skutečně?" zvolal rytíř Hrobský jaksi nedůvěřivě. „Má vaše Eminence podstatnou příčinu domýšleti se toho, čemu věřiti posud skutečné události nedovolují?"

„Právě tyto skutečné události tomu nasvědčují," zněla odpověď diplomatického kardinála.

Rytíř naň tázavě pohlédl a prohodil:

„Podle příprav v táboře před městem by se naopak mohlo souditi na tuhé polní tažení."

„Má poznámka se týče také jiné věci, kterou vám ihned vysvětlím."

Hrobský se němě uklonil na znamení, že zprávu kardinálovu s dychtivostí očekává.

„Víte, že král svolal sjezd českých stavů do Čáslavi," počal kardinál.

„Aby vpádu jeho do Čech byla dána zástěra, že si toho stavové sami přejí," doložil rytíř.

„Zcela tak, pane rytíři," přisvědčoval Dietrichstein, „jenže se tento plán tak chytře vymyšlený již sotva zdaří."

„Aj, a příčina toho?" tázal se Hrobský kvapně.

„Matyáš očekával, že v Čáslavi již veškeré stavy pohromadě nalezne."

„Nuže, byl v tom zklamán?"

„Nade vše očekávání. Ze stavů tu totiž není nikdo přítomen, než právě původcové tohoto plánu, jako Žerotín, Thurn, Helfenburk a Budovec, a pak několik zemanů z krajin, které jsou právě od uherského vojska obsazeny, takže tito vlastně jen ze strachu do Čáslavi přišli, aby tu uherskému králi holdovali."

„Aj," zvolal radostně Hrobský, „pak by se věc obracela pro císaře neočekávaně příznivě!"

Zajisté, a proto je také král nad touto liknavostí svých spojenců velice rozmrzen."

Pak chápu, proč lze očekávati, že se mysl králova nakloní k mírnějším náhledům. Však i já seznal na své cestě, že jeho příchod do Čech ani od obecného lidu nebude příliš slaven.“

‚Nuže, co jste pozoroval?“ tázal se ho kardinál.

„Že si zde Uhři počínají jako v nepřátelské krajině.“

„I já totéž seznání na celé cestě z Moravy jsem učinil,“ přisvědčoval Dietrichstein.

„Proto se lid v dědinách proti nim přímo bouří a sám jsem byl svědkem několika krvavých výstupů.“

„Pobouření českého lidu se nám velice hodí,“ zvolal vesele kardinál, „Matyáš se tak aspoň přesvědčí, že přece po něm nepanuje tak všeobecná touha, jak mu protestantští stavové líčili.“

Mnul si radostí ruce, neboť jako zkušený diplomat dovedl význam a následky takových nepředvídaných událostí posouditi.

„Téhož náhledu jsem i já, Vaše Eminence,“ přisvědčil mladý rytíř, „čím lítěji si Uhři v Čechách proti lidu budou počínati, tím obtížnějším bude další králův postup ku Praze.“

„Počínám opět chovati naději, že naše svatá věc ještě nestojí tak bídně,“ pravil kardinál v zamyšlení, „král nemůže zavírati očí nad svým neočekávaným neprospěchem a musí ucho své nakloniti k smířlivým návrhům svého císařského bratra. Se zdvojenou vyhlídkou na zdar odeberu se nyní s císařovým listem ke králi, a vy se tudíž chystejte k nové cestě do Prahy.“

„Tuším, že mi nějakého odpočinku bude dopřáno,“ podotkl Hrobský, jenž po své namáhavé jízdě skutečně již sotva stál na nohou.

„Zajisté, král bude dříve konati poradu se svými straníky a před večerem sotva mi řekne svou odpověď.“

Hrobský se uklonil a opustil kardinála, aby si vyhledal příhodnou hospodu k odpočinku.

Starosti té jej však zbavil jeho štolba Oneš, který mezitím, co jeho pán meškal u kardinála Dietrichsteina, vyhledal hostinec „U zeleného věnce“ a objednal tam pokojík pro rytíře Hrobského.

„Musíme se však,“ pravil k rytířovi, „spokojiti s pokojíkem v zadní části domu, kde budeme dosti stísněni.“

„Je hospoda příliš obsazena?“

„Hostinský mi pravil, že se v přední části domu ubytovalo několik kavalírů z Prahy, kteří sem včera přibyli.“

„Nejsou ti známa jejich jména?“ tázal se Hrobský.

„Jmenoval mi hraběte Thurna, pana Budovce a jiné.“

„Nebyl mezi nimi též pán z Helfenburka?“

„Tuším, že jsem i jeho jméno zaslechl. Je to týž, jejž v Praze starý náš Jonáš tak bedlivě…“

Nedomluvil však, neboť rytíř Hrobský mu s přísným výrazem vpadl do řeči slovy:

„Mlč a nestarej se o jednání starého Jonáše! V hostinci však dáš pozor na konání pána z Helfenburku, leč takovým způsobem, abys ani nejmenší nevzbudil podezření. Záleží mi na tom, abych zvěděl o každém jeho kroku.“

„Zachovám se v tom zcela jako starý Jonáš…“

Přísný pohled z oka velitelova mu uťal opět další proud řeči. Hrobský mu kynul rukou a štolba odváděl koně k hostinci „U zeleného věnce“, kam jej rytíř také ihned následoval.

Bylo mu odpočinku skutečně již nejvýše potřebí a také žaludek se počínal ozývati o své právo.

V hostinci mistra Vančaty — tak se držitel „Zeleného věnce“ nazýval — jevilo se hned na první pohled, že se těší hojné návštěvě a že právě dnešního dne v něm meškává vznešená společnost. Četní sluhové prováděli nádherně oděné koně před domem nebo po dvoře, domácí služebnictvo bylo jako na obrtlíku a mistr Vančata sám měl záda od samého klanění již celá sehnutá.

Také rytíře Hrobského uvítal s projevem lítosti, že mu nemůže v domě svém lepšího pohostinství popřáti, než jakého zadní komůrka poskytuje.

„Nezdržím se dlouho," odvěce rytíř, „odjedu ještě dnešního večera zpět do Prahy a přeji si nyní především místa u vašeho stolu, očekávaje, že též váš sklep k mému posilnění přispěje."

„Račte jen vstoupiti, vzácný pane," pobízel jej hostinský, „kuchyně moje i sklep byly na dnešní vznešené návštěvy připraveny a proto poskytnou to nejlepší."

Uvedl svého hosta do přední jídelny, která obyčejně honoraci města Čáslavě za shromaždiště sloužila, ale nyní od cizího panstva byla obsazena.

Rytíř Hrobský zastal tu tedy četnou společnost, která však, jsouc pohřížena v horlivé rokování, příchodu jeho nepozorovala, takže bez zvláštního povšimnutí mohl přisednouti ke stolu stojícímu v šerém koutě.

Ve dvou okamženích nato mohl se oddati posuzování Vančatovy kuchyně, která se skutečně zdála výtečnou, a také víno jeho všecku chválu zasluhovalo.

Mezi jídlem pozoroval též rokující společnost, která mu z větší části byla známa, neboť byli to vesměs náčelníci stavů protestantských a Jednoty bratří českých, o jejichž přítomnosti se již dověděl od kardinála Dietrichsteina.

Mezi nimi nejvíce vynikal svým hlasem pan Jan z Helfenburku a také hned pozornost rytíře Hrobského k sobě obrátil.

Rozumí se samo sebou, že bylo rokováno o denních událostech a zejména o nemilém seznání, že svolaný sjezd českých stavů do Čáslavě tak neočekávaně bledě dopadá.

Se všech stran byla tato netečnost šlechticů protestantských kárána ostrými slovy.

Pán z Budova se snažil nepřítomné soudruhy sice omluviti, z nichž prý mnozí ze strachu, jiní zase z jinakých příčin danému slovu dostáti nemohli, ale přece byl toho náhledu, že

tento nezdar nesmí míti vlivu na sledování dalšího plánu proti Rudolfovi II.

Pán z Helfenburku hlučně s tím souhlasil, dokládaje, že je toho potřebí, aby se králi Matyášovi dokázalo, že se nesmí již v žádná vyjednávání s císařem dávati, nýbrž přímo táhnouti s vojskem ku Praze.

Všickni přidali se k tomuto náhledu, a to tím více, ježto pán z Helfenburku sděloval shromážděným dále, že prý před chvílí viděl kardinála Dietrichsteina jíti do domu, v němž se král Matyáš usídlil, a dalším pátráním prý se dověděl, že králi nový list císařův přináší, s nímž ráno zvláštní posel z Prahy přibyl.

„Žádného vyjednávání již!“ volalo celé shromáždění jednohlasně po zprávě Helfenburkově. „Žádného míru s jezovity, s potlačovateli svobody víry a svědomí!“

Pán z Helfenburku byl hrd na tento všeobecný souhlas, jenž byl jeho slovy vyvolán a pokračoval proto dále:

„Král musí císařovu vyslanci přímo říci, že stavové čeští nechtějí ničeho věděti o Rudolfu II“ který kdesi v Tyrolsku může dále hověti svým astrologickým choutkám. Nechť pánové Thurn a Žerotín oznámí tuto naši vůli králi aby podle toho odpověď kardinálovi mohla býti dána.“

I tento návrh byl skutečně přijat, neboť se zdálo, že každému jednotlivci ze shromáždění jde o to, aby skrovný jejich počet byl nahrazován silou hlasu a rázností navrhovaných prostředků.

Hrabě Thurn a pán ze Žerotína se také ihned odebrali za svým posláním do sídla Matyášova, kdežto pán z Helfenburku ostatní po svém způsobu ráznými řečmi dále rozčiloval.

„Aj,“ pravil sám k sobě rytíř Hrobský, jenž byl ve svém zákoutí dosud svědkem tohoto výjevu, „pán z Helfenburku zdá se býti jednou z hlavních pružin tohoto spiknutí proti císaři, je na čase, abych jeho horlivost poněkud ochladil.“

Přitom jeho oko s tímže děsným výrazem pomstychtivosti spočívalo na šlechtickém řečníkovi, jaký při rytíři Hrobském

vždy byl pozorován, kdykoliv jej osud nebo náhoda svedly s pánem z Helfenburku.

Nikdo v hlučně rokující společnosti si však mladého rytíře a jeho zjevu nevšímal.

Konečně usedli mladší ze šlechticů kolem stolu a počali vzdávati vínu mistra Vančaty všechnu čest.

I v tomto ohledu snažil se bývalý plukovník Helfenburk zaujímati první místo a jeho pohár se nejvíce vyprazdňoval.

Víno jej činilo vždy hovornějším a tak bez obalu mluvil o dalších plánech své strany, které prý čelí k tomu, aby strana katolická v Čechách byla úplně potlačena.

„K tomu bude, tuším, potřebí delší doby," prohodil jeden z kavalírů.

„Proč se tak domníváte?" horlil Helfenburk dále.

„Byť i katoličtí pánové od vesla byli odstraněni," pokračoval kavalír, „přece jim dosti moci v rukou zbude."

„O jaké moci to mluvíte?"

„O moci peněz, však je známo, že naši katoličtí protivníci oplývají bohatstvím."

Pán z Helfenburku se divoce zachechtal.

„Dítě sice pravdu," pravil, stavě vyprázdněný pohár opět na stůl, „však i já veškeré své jmění bych na to obětoval, aby vliv těch papeženců v Čechách byl navždy zrušen. A víte všichni, že majorát Helfenburkův k prvním v zemi náleží."

Rozhlédl se vítězoslavně a hrdě po svých soudruzích a tak nepozoroval, že kdosi za ním stojí, jenž mu po vyzývavých slovech jeho lehce položil ruku na rameno.

Rychle se obrátil a překvapen hned nato zvolal:

„Aj, vy to, rytíři Hrobský? Vás bych byl nejméně v Čáslavi a na tomto místě očekával!"

Byl to skutečně náš mladý hrdina, jenž od svého stolu povstal a ke společnosti se přiblížil.

Oko jeho plálo jakýmsi tajemným ohněm a bystrý pozorovatel by byl seznal, že se tu nesmiřitelný nepřítel k pánovi z Helfenburku přibližuje.

„Ano, meškám v staroslavné Čáslavi," odvece Hrobský na oslovení vínem rozehřátého velmože, byť i ne za tou příčinou, abych vám připomněl, že není rozšafné takto plýtvati se svým majetkem, jak jste se právě vyslovil."

Chladně a úsečně pronesená slova tato neminula se s očekávaným účinkem.

Pán z Helfenburku vyskočil divoce se židle a zvolal:

„Chcete mne urážeti, pane? Myslím, že mohu s majetkem svým nakládati, zcela jak mi libo, byť to i tomu neb onomu katolickému šlechtici po chuti nebylo!"

Ostatní jeho kumpáni mu počali hlučně přizvukovati.

Rytíř Hrobský však se nedal prudkým vystoupením velmožovým a souhlasem jeho soudruhů ani v nejmenším zaraziti.

Chladným zrakem přeměřil společnost, obrátil se opět k Helfenburkovi, jenž tu stál zlostí se třesa a pravil důrazným hlasem:

„Ano, se svým jměním můžete zcela podle libosti nakládati, pane z Helfenburku."

Všichni přítomní si bezděky všimli toho, že rytíř Hrobský klade jakousi zvláštní váhu na slovíčko „svým".

Též pánovi z Helfenburku nemohl ujíti tento tajemný úmysl jeho soupeře.

„Nuže, připouštíte-li toto, co máte dále proti tomu namítati?" vyrazil ze sebe vášní třesoucím se hlasem.

„Že by bylo třeba dříve vyšetřiti," zněla chladná odpověď rytíře Hrobského dále, „zda skutečně onen majetek, jímž hodláte tak vydatně proti katolíkům působiti, také skutečně vám náleží!"

Helfenburk zbledl jako stěna při této výčitce a také ostatní hosté považovali srážku mezi oběma muži již za nevyhnutelnou.

Znali Helfenburka jakožto nesmírně vášnivého a popudlivého člověka, a proto považovali rytíře Hrobského již za ztraceného muže, jako všecky ostatni kteří kdy stáli v souboji s tímto strašlivým rváčem.

Leč v okamžiku tomto nebylo lze Helfenburka ani poznati.

„Jaký to majetek míníte?“ blbotal, vyhýbaje se pronikavým zrakům mladého muže, jež jako by naň nějakou tajemnou magnetickou mocí účinkovaly.

„Jaký jiný, než majorát Helfenburkův?“ pronesl se zvláštním důrazem Hrobský a oči jeho divě zaplály, takže náhle vystřízlivělý až na krok před ním ucouvl, jako by se jej počínal obávati.

Mladík měřil jej nějakou chvíli tímto zdrcujícím svým zrakem a pak povýšeným hlasem doložil:

„Považujte to za výstrahu, pane Helfenburku, abyste majorátem rodu Helfenburku příliš neplýtval!“

Poté chladně pozdravil celou společnost, která tu nad neočekávaným výjevem seděla takřka strnulá, a na svého soupeře již nepohlédnuv, odešel pevným krokem z hostinské síně, aby se odebral do své komůrky v zadní části budovy „Zeleného věnce“.

Vytřeštěným zrakem pohlížel pán z Helfenburku za odcházejícím jako za nějakým příšerným zjevem.

Prsa jeho těžce oddychovala a třesoucí se rukou svou musel se uchopiti židle, aby snad kolena pod ním neklesla. Také v jeho obličeji, jenž byl hrobovou bledostí prostřen, se udála náhlá změna a bujnost i vypínavost z něho rázem beze stopy zmizely.

Nikdo z jeho soudruhů nemohl tuto změnu na velmoži druhdy tak svárlivém pochopiti. A ty strpíš tuto urážku?“

„„Tys jej ihned nevyzval k souboji?“

„Vy papežence onoho necháte pochybovati o svém majetku?“

Tak se počalo ozývati z úst soudruhů Helfenburkových, kteří tomuto výjevu v pravém jeho významu nedovedli porozuměti.

Hlasy tyto pána z Helfenburku opět přivedly k sobě.

Setřásl se sebe s nadlidským namožením všech duševních sil ono zděšení, jaké se ho zmocnilo, a snažil se vše obrátiti ve směšnou stránku.

„Kdo by se pozastavoval nad slovy zpitého papežence!“ zvolal v nuceném smíchu. „Již v Praze nebyl snahám mým přízniv a i zde se směji jeho blábolení. — Pryč se vším, co by nám kazilo naši veselost! Připíjejte se mnou na zmar všech podobných papeženců!“

Uchopil naplněný pohár a jedním douškem jej vyprázdnil.

Soudruhové jeho mu sice připili, ale dřívější bezuzdná veselost se přece již nechtěla v kruh jejich dostaviti.

Pán z Helfenburku nemohl se též zbaviti dojmu, jejž v něm tajemná slova rytíře Hrobského vyvolala, a vždy temnější myšlenky naplňovaly jeho ducha.

Pojednou se zdvihl a vyšed do předsíně, kázal si hostinského přivolati.

Mistr Vančata se ihned dostavil se svou čepičkou v ruce.

„Co víte bližšího o onom mladém šlechticovi, který před chvílí opustil síň?“ tázal se jej velmož. „Vím jen tolik, že přijel z Prahy a v mém domě hledá odpočinek, aby se tam zase nazpět mohl vydati, jak mi sluha jeho řekl.“

„Bytuje tedy ve vašem domě?“

„Ano, v zadní budově, kdež se musel spokojiti komůrkou.“

Helfenburk, jak se zdálo, o čemsi přemýšlel.

„Pravíte, že opět brzo odtud odjede?“ ptal se po chvíli.

„Sluha jeho pravil, že ještě dnešního večera nazpět do Prahy odjedou.“

„Uvědomte mne o tom, jakmile z domu vašeho odjede,“ kázal šlechtic krčmářovi a opět se k společnosti své vrátil.

Bylo vidno, že zápasí s jakýmsi děsným úmyslem, o němž se měl ještě úplně rozhodnouti.

Víno mu mělo dodati potřebné další odvahy k provedení jeho zámyslu.

18.

K večeru téhož dne byl rytíř Hrobský ze „Zeleného věnce“ povolán ke kardinálovi Dietrichsteinovi, jenž se právě navrátil od dlouhé porady s králem Matyášem do svého příbytku.

Před odchodem kázal rytíř svému štolbovi, aby mezitím koně k neodkladnému odjezdu z Čáslavě přichystal, neboť tušil, že mu ještě téhož večera bude nastoupiti zpáteční cestu do Prahy.

Kardinál jej skutečně také již očekával, aby mu svěřil nové poselství na Hradčany.

Král odesílá svému císařskému bratrovi nový list,“ počal Dietrichstein, „jde o nejrychlejší jeho dodání, a proto bez odkladu nastupte zpáteční cestu do Prahy.“

Rytíř Hrobský se uklonil a přijal list z rukou kardinálových, aby jej co nejbezpečněji ukryl pod svým kabátcem.

„Mohu se nadíti, Eminence,“ pravil, „že se vracím do Prahy jakožto posel míru?“

Kardinál pokrčil diplomaticky rameny.

„Král sice v některém ohledu povoluje,“ odvěce, „leč setrvává při svých hlavních požadavcích.“

„Aby mu císař odevzdal českou korunu?“

„Tak jest, a mimo to i Moravu postoupil. Zároveň má svolané zemské vojsko opět býti propuštěno. Král sám pak již zítra odtud dále ke Kolínu vytrhne a stěží jsem na něm vymohl tolik, aby aspoň jeho vojsko na ten čas zůstalo u Čáslavě a on

jen se svým průvodem do Kolína přibyl, kam právě v tomto listu císaře zve k osobnímu setkání.“

Hrobský se bolně usmál.

„Toho císař nikdy neučiní,“ zvolal, „aby se přímo v moc nepřátel svých vydal.“

„Pak jiné pomoci proň nevím,“ pravil kardinál, jenž se zdál již velmi malomyslným, jak se dá snadno pochopiti, když výbojnost a neústupnost mysli Matyášovy mohl nyní v plné míře seznati. „Protestantští pánové, kteří jsou zde přítomni, nechtějí o žádném narovnání nic slyšeti a považují Matyáše již za jediného svého pána. Vyličte, pane rytíři, na Hradčanech tento povážlivý stav věcí a přičiňte se o to, aby císař pozvání svého bratra vyhověl.“

„Učiním vše, co bude v mé moci, vznešený pane, ba přičiním se též o to, abych ničemnou povahu jednoho z hlavních protivníků císařových odhalil. Snad to nebude bez vlivu na další průběh veřejných událostí.“

Oko jeho při těch slovech zazářilo temným ohněm, a hned nato opouštěl kardinálovu síň, aby nastoupil poslední cestu do Prahy.

Oneš ho již očekával na náměstí, a přes noční šero tryskem po pražské silnici opouštěli Čáslav.

Brzy byli oba jezdci z dosahu uherského vojska, které tábořilo před městem a velmi hlučně si počínalo. Strážné ohně osvětlovaly celé okolí, vzdálenější krajina byla však již zahalena v úplnou noční tmu.

Dokud jeli v záři ohňů, choval se mladý sluha dosti bezstarostně, ale jakmile je po nějaké době počala obklopovati tma a silnice zůstávala pustou, rozhlížel se opatrně na všechny strany a jiskrné oči, zdálo se, jako by chtěly proniknouti hustou noční tmu.

Chování toto obrátilo k sobě i pozornost rytířovu.

„Co znamená toto tvé stálé ohlížení a naslouchání?“ tázal se ho jeho pán.

Oneš popojel k rytířovi a pravil jaksi tajemným hlasem:

„Silnice tato se mi nezdá příliš bezpečnou, vzácný pane. Opatrnosti tudíž nezbývá.“

„Z čeho tak soudíš?“

„Já mám tak své myšlenky, které mi od té doby, co jsem ‚Zelený věnec' opustil, neustále v mozku vrtají.“

Snad se tě strach zmocňuje? Nejeli jsme též minulé noci za podobné tmy?“

Ale krajinou, kde nehospodaří ještě čeládka, jako nyní zde.“

A ukázal přitom na tábor uherského vojska, jehož strážné ohně se již v dálce míhaly jako bludná světélka.

„Na císařského vyslance se nikdo z Uhrů neodváží.“

Jako zjevný nepřítel zajisté nikoliv, ale…“

„Nuže?“

„Zákeřníků může mezi nimi býti dosti, vzácný pane.“

Těmito slovy byla pozornost rytíře Hrobského přece probuzena.

„Kterak to myslíš, Oneši?“ tázal se sluhy. „Chováš nějaké podezření?“

„Zajisté, pane můj,“ odvěce mladík a opět se opatrně po celém okolí rozhlížel, jako byl již za celé dosavadní rozprávky s velitelem svým činil.

„Mluv tedy, co jsi podezřelého pozoroval?“ vyzval jej rytíř.

„Nezůstavil jste v Čáslavi nějakého nepřítele, vzácný pane?“

„Kterak k podobné otázce přicházíš?“ divil se Hrobský.

„Poněvadž mi bylo chování některých lidí podezřelé.“

„Kde?“

„V hostinci ‚U zeleného věnce'.“

„Za jakou příčinou?“

„Tu právě neznám, ale domýšlím se, že je nepřátelská.“

„Z čeho tak soudíš?“

„Když jsem ve stáji koně naše k odchodu upravoval, uslyšel jsem se strany tajený hovor, který ihned vzbudil mou pozornost.“

„Aj, tedy jsi vyzvídal, co se tě snad netýkalo?“ usmál se rytíř.

„Ba až příliš se mne to týkalo, či vlastně vás, vzácný pane!“

„Mne?“ divil se Hrobský. „O mně že byla řeč?“

„Tak jest, vaše jméno jsem hned s počátku té rozmluvy zaslechl.“

„A kdo byly ony osoby?“

„Krčmář a jeden ze sluhů pána z Helfenburku, který v témže hostinci s lidmi svými sídlí.“

Hrobský nemohl potlačiti pohnutí při zaslechnutí jména šlechticova, který ovšem byl nyní jeho nejprudším nepřítelem.

„O čem tedy jednal jejich hovor?“ tázal se sluhy dále.

„Dobře jsem rozeznával, kterak se sluha krčmáře vyptává, kdy z hostince odjedeme, kterou cestou se dáme a zda jaký průvod s sebou míti budeme.“

„A krčmář?“

„Řekl vše, jak se skutečně událo, že se totiž s večerem opět o dvou koních nazpět do Prahy vydáme.“

Rytíř se zamyslil.

„Možná, že to byla pouhá zvědavost onoho sluhy,“ pravil po chvíli, „která mysl tvou tak velice pobouřila, leč souhlasím s tebou, že není třeba se vší opatrnosti zříkati.“

„Ó, zajisté ne, vzácný pane, za dobrým úmyslem se onen černý chlap po našem odjezdu z města nevyptával.“

„Soudíš tedy snad na nějaké nepřátelské záměry proti mne.“

„Bohužel, nemohu se těch obav zbaviti, které pak i pozdější událostí ve mně rozmnoženy byly.“ Co jsi pozoroval dále?“

„Když jsem na vás, milostivý pane, na náměstí Čekal, spatřil jsem pojednou onoho sluhu pána z Helfenburku, kterak v průvodu dvou uherských jezdců, již se podobali pravým

zákeřníkům, klusá ku Pražské bráně a touto silnicí, po které i my nyní pojedeme.“ ' A náhodná tato okolnost tě tak velice polekala?“ zvolal rytíř s líčeným smíchem, neboť počal již zprávě svého sluhy přikládati důležitější váhu a význam.

„Ó, nejmenujte náhodou, milostivý pane, co bylo zajisté vypočítaným plánem.“

A opět se velmi bedlivě po silnici a obou stranách jejích pátravým okem rozhlížel.

„Ty se tedy domníváš, že se s oněmi jezdci na této silnici setkáme?“ tázal se Hrobský.

„O, kdyby šlo jen o pouhé setkání!“ zvolal Oneš. „Pak bychom se snadno samojediní dva oněm třem bídníkům mohli postaviti, kdyby zjevně na nás chtěli dotírati!“

„Nuže, čeho se tedy obáváš?“

„Ze se sběř ona chystá vás zákeřnicky přepadnouti. Hle, kterak by se právě toto místo k loupežnému útoku hodilo, křoví dosahuje až k samé silnici, za ním se zdvíhá vysoký les…“

Nedomluvil.

Jako by slova jeho v témže okamžení měla dojíti svého splnění, zablesklo se pojednou na obou stranách silnice z ručnic a dvě střelné rány zazněly hlubokým tichem nočním.

Rytíř Hrobský slyšel nad svou hlavou fičeti kuli která mu také klobouk strhla s hlavy.

Děsnější účinek byl však druhou ranou vyvolán.

Ta byla od tajného zákeřníka namířena na drví. hého jezdce a neminula se svého cíle, jako ona, která platila prvnímu, totiž rytíři Hrobskému.

Přímo do prsou trefen skácel se totiž mladý štolba Oneš se svého koně, volaje v smrtelném chrapotu.

„Zachraňte se, jde o váš život! Mne bídník dobře zasáhl!“

Zachroptěl ještě, pak se mu proud krve vychrlil z úst a s ním i duše z mladého těla navždy odletěla.

„Pomstím tě!“ vzkřikl rytíř Hrobský a chtěl sluhovi svému přispíšiti na pomoc.

Ale v témže okamžiku vyrazili proti němu s obou stran silnice dva zakuklení jezdci a jeden pěšák, kteří naň ihned počali dotírati.

Vše toto se dalo v době mnohem kratší, než nám tuto bylo třeba popisovati, ale i tento jediný okamžik dostačoval k tomu, že rytíř nabyl opět své chrabré mysli, která neočekávaným útokem těchto zákeřníků byla překvapena, a jako blesk vyletěl z pochvy jeho pádný meč, kterým se ihned vrhl na vražedné útočníky.

Jednomu z jezdců, který naň s pravé strany dotíral a byl u něho nejblíže, rozpoltil jediným máchnutím meče lebku ve dví, takže se vrah ihned bezduch skácel k zemi.

Po tomto vítězném výsledku mohl se obrátit proti druhému jezdci.

Mrštnou rukou trhl koněm na druhou stranu, kde zákeřník meč svůj k ráně proti hlavě rytířově pozdvihl, a v témže okamžení mu Hrobský vhroužil meč do nechráněných prsou.

Tak byl zbaven druhého protivníka.

Spatřiv bídné skončení obou svých soudruhů, lekl se třetí, totiž onen pěšák, tak strašného bojovníka, jediným skokem byl zase nazpět v lesním houští, kde ihned beze stopy zmizel.

Rytíř Hrobský chtěl se s koněm vrhnouti za ním, ale brzo poznal neprospěšnost takového úmyslu.

Vrátil se tedy nazpět na bojiště, jež byl tak vítězně opanoval.

Srazil dva ze zákeřníků k zemi, aniž by byl sám dosti malého poranění utrpěl.

Tím bolestnější bylo proň ztráta věrného služebníka.

Teprve nyní po boji mohl se zase po něm poohlédnouti. Dříve však naslouchal po celém okolí, zda se nic podezřelého nejeví, ale hluboké ticho panovalo opět v celé krajině, která byla svědkem tak krvavého boje.

Bylo již zjevno, že útok jen od tří zákeřníků vycházel a že rytířovi nehrozí již žádné nebezpečí.

Ssedl tedy s koně a blížil se ke svému sluhovi, který tu ležel natažen vedle koně, jenž se od mrtvoly pána svého posud ani na krok nehnul.

Při tom vrhl Hrobský zrakem na mrtvolu prvního zákeřníka a spatřil podle jeho oděvu, že je to vojín z armády uherské.

Pohlédl na druhého a i tuto seznal, že je to voják uherský.

„Nebohý Oneš se nemýlil," pravil polohlasně sám k sobě při tomto seznání, „oba uherští vojínové, které viděl z Čáslavě v tuto stranu klusati, jsou zlosynové tito, jimž se však dostalo zasloužené odměny!"

Kopl nohou do mrtvoly vojína s rozpoltěnou hlavou a pokračoval dále ve své samomluvě:

„Tím je již také zjištěno, že tento zákeřný útok byl zosnován od čestného pána z Helfenburku, o čemž jsem ovšem od prvního výstřelu ani na okamžik nepochyboval. Nuže, sluha jeho může mu nyní oznámiti kdo zůstal vítězem v počatém zápasu mezi námi oběma, a přisámbohu, že i v dalším boji vítězem proti tobě, bídný bratrovrahu, zůstanu!"

Oko jeho zaplálo divokým ohněm a pravice se pozdvihla jakoby ku přísaze.

Poté přistoupil k tělu Onešovu.

Mladík zaplatil svou oddanost k pánovi smrtí, neboť kule zákeřníkova projela mu srdcem.

„Ubohý jinochu!" pravil smutným hlasem rytíř Hrobský, stoje se sepjatýma rukama nad mrtvolou Onešovou. „Ruka vrahova tě sklátila dříve než jsem veliký svůj cíl dokonal, který mne přivedl do této země. Padl jsi i ty návodem onoho bídníka, jenž už tolik zločinů na své svědomí nahromadil. Však i ty budeš zároveň s ostatními obětmi pomstěn."

Setřel slzu, jež se mu z oka na líc vyřinula, a sklonil se opět k mrtvole věrného sluhy.

„Ty zde nesmíš zůstati," pravil k sobě, „na pospas dravé zvěři, která snad již místo toto obchází. Nechť na mrtvolách

těchto dvou bídníků nasytí vlci své krvelačné žaludky. Tobě v nejbližší dědině dám připraviti řádný pohřeb a hrob.“

Pozdvihl mrtvolu a vložil ji na koně, který tu dosud stál se skloněnou hlavou a schlípenýma ušima.

I držel pevně, když rytíř mrtvé tělo na hřbet jeho přivazoval, jako by cítil, že je to poslední služba, jakou bude mu někdejšímu pánovi vykonati.

pak se Hrobský vyšvihl opět na svého koně a vzav druhého za uzdu, opustil krvavé bojiště, po mrtvolách obou zákeřníků ani se již neohlédnuv. Koně obou již dříve po silnici utekli na rozličné strany.

Po čtvrt hodině dostal se rytíř do malé dědiny, kde obyvatelstvo ze strachu před možným přepadnutím Uhrů ještě vesměs bylo na nohou.

Jakmile lid uslyšel, že mrtvola, kterou rytíř na koni přivážel, jest opět novou obětí zákeřnických Uhrů, již steré ruce nabízely svou pomoc a Hrobský se mohl nadíti, že se jeho sluhovi dostane čestného pohřbu na vesnickém hřbitově.

Odevzdal mimo to rychtářovi obce několik zlaťáků na zapravení spojených s tím výloh a ten slíbil, že nešťastnému mladíkovi pohřeb i hrob připraví.

S posledním bolestným pohledem ve zsinalou tvář Onešovu rozloučil se rytíř Hrobský s nešťastným svým sluhou.

Pobodl svého koně k novému trysku ku Praze, kam dorazil o polednách druhého dne.

Na Hradčanech sešla se opět státní rada u císaře, aby obsah králova listu vzala na vědomí. Napětí bylo všeobecné, mnozí z ministrů se však neoddávali přílišným nadějím.

Když dvorní sekretář přečetl Matyášův list, zůstal Rudolf II. seděti jako ohromený. Nyní mu již nezbývalo naděje, že by se mohl s ctižádostivým bratrem svým vyrovnati ve smíru a jeho válečný pochod proti Praze zastavit.

„Pryč z Prahy!“ zvolal císař hlasem takřka zoufalým. „Nesmí mne můj zrádný bratr ve svou moc dostati! Ještě dnes

opustím Hradčany a uchýlím se k některému z německých kurfiřtů.“

Kancléř Lobkovic však potřásl hlavou a s bolným úsměvem pravil:

„Chce Vaše Milost tedy sebe sama za trůnu zbavena prohlásiti?“

Rudolf vytřeštěnými zraky naň pohlížel, neboť pravý smysl těchto slov nepochopoval.

„Ano, jakmile Vaše Milost opustí Prahu,“ pokračoval Lobkovic dále, „je císařská i královská koruna pro vás ztracena. Právě na tento okamžik čekají protivníci Vaší Milosti.“

Ostatní ministři sdíleli tento náhled také a mocnáře zrazovali od útěku z Prahy.

„Ale co mám činiti?“ tázal se malomysmě Rudolf, jehož duch pod tíží dojmů poslední doby již počínal klesati.

„Neopouštějte pole, dokud není ještě vše ztraceno,“ zněla odpověď kancléřova.

„A Matyáš?“

„S tím budiž dále vyjednáváno.“

„Po tomto výsledku?“

Rudolf II. ukázal na zamítavý list Matyášův, jenž ležel na stole.

„Nikoliv my, leč sněm sám nechť s králem vyjednává,“ pravil dále kancléř, „jen tím lze dosíci času a příležitosti k získání příznivějšího postavení.“

„Budiž,“ pravil císař, „mne však ušanujte se sněměm.“

„Právě naopak, Vaše Milosti,“ namítal pán z Lobkovic.

Rudolf naň zasmušile pohlédl.

„Chcete mne opět do onoho davu jako na jatky vléci?“ pravil, chvěje se po celém těle, neboť mu zjevování se uprostřed sněmovníků bylo nanejvýš protivným.

„Uznávám toho potřebu,“ pokračoval neúprosně kancléř, „aby se Vaše Milost opět veřejně objevila.“

„Proč?“ ptal se nevrle císař.

„Aby se vyvrátily jisté pověsti, jichž je Praha plna.“

„Jaké to pověsti?“

„Ze je Vaše Milost vlastně již dávno mrtva a že někdo jiný místo Vaší Milosti zastupuje.“

„Rudolf II. nemohl potlačiti bolestný úsměv kol rtů.

„Aj, vím, že by mi mnozí podobného osudu již přáli,“ pravil trpce, „ale Bůh přání takového oslyší. Tedy o mé smrti že se v Praze mluví?“

„V obecném lidu, sire, skutečně takové pověsti kolují,“ ubezpečoval pán z Lobkovic, a pan Slavata to stejným způsobem dosvědčoval.

Rudolfovi, jak se zdálo, způsobovalo to potěšení, a proto pátral dále.

„A o mém zástupci lid též mluví?“ tázal se kancléře.

„Zajisté, Vaše Milosti.“

„Koho pak uznali ti lehkověrní za hodná, aby mne zastupoval?“

Kancléř se jaksi rozpačitě ohlížel po svých soudruzích, z nichž každý stejně váhal s odpovědí.

„Nuže, proč neodpovídáte, pane kancléři?“ naléhal císař netrpělivě.

„Vyžaduje toho slušnost k Vaší Milosti,“ odpovídal pan Lobkovic, „aby všecky pověsti se nedostávaly k uchu mocnářovu.“

„A nyní právě to chci zvěděti, co se o mém zástupci po Praze mluví!“ zvolal Rudolf tvrdošíjně, nemoha v jistých dobách své choroby snésti odporu.

Takovému přímému vyzvání nemohl se kancléř déle opírati.

„Nuže, co se o tom vypráví?“ tázal se císař poznovu.

„Ze místo Vaší Milosti jistý obuvník z Malé strany zastává,“ odpovídal takřka polohlasně kancléř.

Pověst takováto skutečně tehdy v Praze obíhala a mnoho současných kronikářů a listin se o ní zmiňuje.

Ministři se obávali po těchto slovech výbuchu císařovy zlosti, ale Rudolf II. byl humorem Pražanů tak vesele překvapen, že až v hlučný smích vypukl, což dvořanstvo u něho už po dlouhé časy nebylo pozorovalo.

„Tedy se ševcem by mne na roven postavili?“ zvolal vesele. „Věru, byl bych od. Pražanů očekával, že mi přisoudí slušnější řemeslo.“

„Proto považuji za nutné,“ ujal se slova kancléř, „aby se Vaše Milost veřejně lidu objevila, k čemuž se při zahájení sněmu udá nejlepší příležitost. Jen tak se ony hanlivé pověsti utiší!“

Rudolf mu vlídně kynul rukou a pravil:

„Nikoli, milý kancléři, necítím se jimi uražen, naopak, způsobil jste mi veselý okamžik a doufám, že dnešní noci budu lépe spáti než noci minulé.“

„Vaše Milost tedy svoluje?“

„Bohužel, nemohu jinak činiti. Zůstavuji vám, abyste podle svých náhledů vše zařídili.“

Pokynul rukou státníkům, kteří s hlubokými úklonami opouštěli císařovu komnatu, a dal se dovésti do svého alchymistického laboratoria, kde brzo na bratra svého Matyáše, na sněm a oposici protestantských stavů zapomněl.

Kancléř pak svolal zemské stavy do sněmu, jehož zahájení bylo ustanoveno ke dni 23. května.

Mezi tím časem setrvával král Matyáš v Kolíně, kam své vojsko očekával, a hodlal vyčkati vývoj věcí ve sněmu na Hradčanech, o kterém již napřed věděl, že mu přinese příznivý výsledek, ježto protestantští stavové tvořili na sněmu většinu.“

Nastalo tedy na obou stranách jakési příměří a mluvčí protestantů spěchali nazpět z tábora Matyášova do Prahy, aby tu ve prospěch pretendentův dále působili.

Tak se přiblížil den 23. května 1608.

S mnohým vzdycháním a projevováním starostlivých obav dal se Rudolf za jitra obávaného dne obléci a doprovoditi do síně zemského sněmu.

Neobyčejný pohled na davy v chodbách a v sněmovně samé se tísnící vyvolal v něm očekávaný účinek.

Bledý, třesoucí se a se zraky neustále k zemi sklopenými kráčel za obnaženým mečem, jejž nejvyšší štolba, pán z Valdštejna, nesl před ním, až se k připravenému proň trůnu dostal.

Veliké bylo podivení všech přítomných, když zpozorovali změnu, jaká se udala po dlouhé odloučenosti císařově na jeho zevnějšku, nakloněná postava jeho dodávala mu vzezření, jako by byl hrbatý, vlas jeho byl zešedivělý a celá postava ukazovala na starce, jenž se již přímo k hrobu ubírá.

Všeobecný byl soucit s nešťastným panovníkem a hlučné projevy soustrasti se ozývaly s mnoha stran.

„Hle," bylo všude praveno, „náš císař a král přece žije a pověsti o jeho úmrtí byly lživé!"

Ano, mnozí, jak současné prameny dí, nemohli se zdržeti slz při pohledu na panovníka tak sklíčeného a nyní těžce zkoušeného.

Když Rudolf usedl na královském trůně, děkoval několika slovy stavům za to, že se tak hojně ke sněmu dostavili, a pravil, že písemné proposice budou stavům předloženy, jejichž předčítání však prý pro slabost nemůže býti přítomen.

Povstal nato, aby se opět vzdálil, takže přítomnost jeho ve sněmu netrvala ani pět minut.

Proposice císařské obmezovaly se pouze na návrh, aby čeští stavové přijali uherského Matyáše za „nápadníka královského trůnu českého", avšak s tím vyhrazením, když toho on „při nich pořádně a náležitě vedle privilegia a svobod jich vyhledávati bude."

Touto podmínkou mělo se dosáhnouti tolik, aby protivníci císařovi pravé záměry své vůči Matyášovi odhalili, a pak aby

se zároveň nabylo nového času, neboť nyní měl i Matyáš sám dříve stavy české vyzvati, aby jej za následníka trůnu uznali a prohlásili.

Avšak smýšlení protestantského panstva nebylo již takové, aby tomuto jednoduchému vyzvání vyhovělo.

Mluvčí oposice se již v Čáslavi ustanovili na tom, že nepopustí od svých požadavků a na dráze jednou nastoupené důsledně budou pokračovati dále.

Jako obyčejně byl vedle hraběte Matyáše Thurna a pana Václava Budovce z Budova pan Jan z Helfenburku, který ve schůzích stavů protestantských vedl nejhlučnější slovo.

Když mu jeden z mírnějších členů namítl, že císařská posádka v Praze čítá značný počet vojska, odvětil Helfenburk s potupným smíchem:

‚Jak? Posádky této a polozřícených hradeb pražských bychom se měli obávati? Zajisté jste neviděl armádu Matyášovu, s kterou se nesmí císařské vojsko ani dost málo měřiti! Nechť jen císař a jezovitští jeho rádcové nechají dojíti k útoku na Prahu a ve dvou hodinách je město v rukou Matyášových!“

Všichni souhlasili s těmi slovy, neboť byl jimi skutečný stav věcí mezi Rudolfovou a Matyášovou mocí dobře naznačen.

Na jedné straně císař stavy o pomoc žádající a jejich výroku to zůstavující, co má Matyášovi postoupiti a co nikoliv, na druhé straně veškeří stavové uherští, rakouští a moravští, kteří je vyzývali, aby se k Matyášovi úplně připojili a tak žádaným náboženským i stavovským svobodám a výsadám pomohli k trvalému vítězství.

V takovémto postavení nepotřebovali se ovšem protestanté čeští ani dlouho rozmýšleti.

Pan Budovec navrhl, aby se o proposicích císařských dříve nejednalo, dokud nebudou stížnosti nekatolických stavů od císaře vyřízeny.

K návrhu tomuto připojilo se ve sněmu též několik katolických pánů, kteří v alianci s protestanty spatřovali svůj prospěch, poněvadž se všechny stížnosti jejich, vyjma ovšem náboženskou, také jejich zájmů týkaly. Neboť vedle svobody svědomí žádali protestanté též celou řadu ustanovení, která měla nepořádkům a libovolnostem dosavadní vlády učiniti přítrž a zejména tendenční procesy z posledních let učiniti navždy nemožnými.

Budovcovi bylo tedy od přívržencův jeho strany uloženo, aby sestavil veškeré stížnosti, což on také učinil, sestaviv obšírný spis, jenž ve dvaceti pěti článcích obsahoval společné požadavky, v čele ovšem ty, které se týkaly náboženské rovnoprávnosti.

Skoro veškeří členové sněmu podepsali tento spis a korunní úředníci byli vyzváni, aby jej císaři předložili, veškeří podepsaní stavové pak zároveň projevili svou ochotnost, že se ihned, jakmile jejich požadavkům bude vyhověno, dají v poradu o císařských proposicích.

Mezitím přibyli do Prahy také vyslanci Matyášovi, aby tu se sněmem samým vyjednávali.

V čele jich byl pan Karel ze Žerotína, nejlepší to ovšem prostředník mezi Matyášem a protestantskými stavy českými, kteří se již při poradě u hraběte Thurna přidali k plánu moravského velmože.

Do sněmovní síně byv uveden, měl pan Žerotín skvělou řeč ke shromážděným stavům, v níž déle než hodinu pojednával za všeobecné pozornosti o událostech posledních dob.

Mluvě o příčinách, které válečné tažení spojených zemí do Čech vyvolaly, uváděl za takové špatnou vládu při dvoře císařském a neustálou její snahu, aby zemské svobody byly obmezovány. I prohlásil přímo, že se od císaře samého nelze nadíti žádné opravy, a ač prý jej nechce osobně žádnou obžalobou stíhati, musí prý přece prohlásiti, že je způsob života jeho takový, že se do budoucnosti lze toho nejhoršího nadíti.

Všecky snahy, aby císařská vláda byla opravena, zůstanou prý po tak dlouho beze všeho výsledku, pokud císař v čele jejím potrvá. Čeští stavové nechť se tedy připojí k zemím společným a započaté dílo dokončí, jednak prý se tím zamezí rozpadnutí zemí koruny české, jednak si uspoří zklamání, kteréž prý je zajisté očekává, chtěli-li by na sliby katolické strany něco dávati.

Řeč tato byla přijata sice velmi pozorně, ale ke konci nebylo slyšeno žádné hlučné pochvaly a jen nejvyšší hofmistr pan Kryštof z Lobkovic prohlásil, Že stavové návrhy páně Žerotínovy vezmou v úvahu.

Nyní nastaly těžké dny pro císaře Rudolfa II.

Stavové protestantští sice nechtěli veřejně přistoupiti ke spolku s Matyášem, poněvadž je chování vojska uherského přece poněkud zaleklo, zato však stáli tím neústupněji na tom, aby jejich požadavkům v ohledu náboženském bylo neodkladně vyhověno.

V audienci, kterou jim císař musel povoliti, měly býti žádosti sněmu důrazně předneseny.

Deputace stavů měla v čele starého hraběte Ondřeje Šlika, mimo to byli v ní ostatní vůdcové protestantští a vynikající členové české nekatolické šlechty.

V předsíni audienčního sálu, kde měla deputace očekávati určenou hodinu, stáli přede dveřmi sálu na stráži dva důstojníci císařovy tělesné stráže, úřad to, k němuž jen zvláštní důvěrníci Rudolfovi byli povoláváni.

Jedním z nich byl rytíř Vilém Hrobský, jehož vzezření v poslední době jevilo neobyčejnou vážnost.

Zkoumavým zrakem pohlížel na členy deputace, když jednotlivě vstupovali do předsíně, když tu při spatření jednoho z nich jeho tvář na okamžik zbledla a celým tělem projelo jakési zachvění.

Byl to pan Jan z Helfenburku, který tento dojem v mladém důstojníkovi císařské stráže vyvolal. I on byl zvolen za člena

stavovské deputace a nad jiné hrději a okázaleji hlavu svou v císařských komnatách povznášel, tak jako by se již cítil úplným vítězem nad nešťastným Rudolem II.

Leč jako hadem uštknut zachvěl se, když v císař-, ském důstojníkovi poznal rytíře Hrobského, o němž se domníval, že leží zavražděn v lese na čáslavské silnici. Noční přepad onen byl skutečně zosnován od pana z Helfenburku, jemuž jeho sluha, kterýž po vražedném útoku na rytíře v onom lese upláchl, namluvil, že rytíř byl skutečně zavražděn, a že tedy přichází pro ustanovenou sumu, kterou mu Helfenburk slíbil, když svou úlohu provede.

Velmož, nadmíru potěšen touto zprávou, zasypal jej zlatem, zakrátko však jej přece znepokojovalo to, že sluha ještě téhož dne, kdy domnělou jidášskou mzdu obdržel, pána svého opustil a beze stopy zmizel.

Když se však dověděl, že v onom lese tři mrtvoly byly nalezeny, měl za jisté, že je mezi nimi též mrtvola rytíře Hrobského, a sám k sobě děl, že je nyní tajného nepřítele svého navždy zbaven.

Odtud tedy jeho uleknutí, když pojednou v předsíni audienčního sálu spatřil živoucího rytíře Hrobského.

Obličej jeho takřka zesinal, kolena se pod ním počala třásti a po několik okamžiků vytřeštěnými zraky pohlížel na důstojníka jako na nějaké hrobové zjevení. Musel se opříti o výklenek okna, u něhož právě stál, a snažil se nenadálé pohnutí své před ostatními utajiti.

Viděl, že zraky Hrobského jsou naň upřeny, a proto hleděl se jim vyhnouti tím, že se chtěl vmísiti mezi ostatní členy deputace, kteří mezi sebou hlučně rozmlouvali.

Tento úmysl však neušel též rytíři Hrobskému.

Opustil své stanovisko a nenápadným způsobem se blížil k oknu, u něhož stál Helfenburk.

Tento chtěl kroky své zostřiti, aby hrůznému protivníkovi unikl, ale děsný pohled z oka důstojníkova jej opět přimrazil k jeho místu.

Co bylo příčinou této magické moci, kterou nepatrný mladý muž nad obávaným velmožem tajně měl?

Jaké příšery musely v nezkroceném duchu Helfenhurkovu při spatření jeho vyvstávati, že se takto bezděčně poddával jeho vlivu?

To bylo posud tajemstvím, jehož účinky se již však jevily.

Hrobský přiblížil se tedy k samému Helfenburkovi, a to s tak dvorným úklonem a líčeným úsměvem, že by je byl každý z přítomných považoval za nejlepší přátele, kteří se chápou této příležitosti, aby spolu vyměnili pozdravy.

Slova jejich by však každého brzy přesvědčila o jiném, leč rozprávka obou byla vedena tak tiše, že ani slovo k uchu ostatních přítomných nedoletělo.

„Proč jste se mne tak přílišně ulekl, pane z Helfenburku?“ počal rytíř Hrobský, nakloniv se k velmožovi, jako by jej co nejvlídněji pozdravoval.

„Já — já se ulekl?“ blekotal Helfenburk a slova mu vázla v hrdle.

„Zajisté, jakmile jste mne zde shlédl.“

„Mýlíte se, pane rytíři —!“

„Nikoli, a na důkaz toho vám řeknu, proč jste se mne vlastně tak velice ulekl.“

„Nechápu vás, pane rytíři,“ vypravil ze sebe Helfenburk, jemuž studený pot vyrážel z čela.

„Nuže, pochopíte mne ihned, pane z Helfenburku,“ pokračoval mladý důstojník polohlasně, ale neúprosně dále.

Ohlédl se rychle kolem sebe, zda nikdo nepovolaný neposlouchá, a pak doložil:

„Ulekl jste se proto, poněvadž jste byl přesvědčen, že ležím zavražděn v lese u Čáslavě.“

Helfenburk chtěl líčenou prudkostí nahraditi, co se mu na skutečné mysli nedostávalo, a proto na slova rytíře Hrobského ze sebe vyrazil:

„Pane, kterak se opovažujete…“

Však důstojník mu vložil pravici na ruku a pravil:

„Chcete svými slovy způsobiti, aby všichni tito páni zvěděli, co je obsahem naší rozprávky?“

Tím byla okamžitá hrdinnost páně Helfenburkova opět zcela ochromena.

Rozhlédl se nedůvěřivě kolem sebe a musel uznati platnost rytířovy námitky.

„Co tedy chcete ode mne?“ tázal se zamračeně.

„Abyste po druhé nesvěřoval tak důležité úlohy služebníkům, kteří vás jen oklamou, že úlohu svou provedli, jen aby mzdu mohli shrábnouti, načež se vám za zády vysmějí. Tak učinil váš služebník, jenž mne měl se soudruhy svými v lese u Čáslavě zavraždit, a proto mne zde živoucího spatřujete.“

„Pane, toto podezřívání…“ chtěl Helfenburk zase svou nevoli hlasně projevovati.

„Žádné podezřívání, pane z Helfenburku,“ vskočil mu do řeči Hrobský, „sluhu vašeho, jenž vám s jidášskou mzdou uprchl, mohu uvésti proti vám jako svědka.“

To byla nová rána pro pána z Helfenburku.

Kolena jeho počala se znovu třásti a myslil, že je iiž úplně vydán v moc svého tajemného protivníka, který děsnou svou síť stále úžeji kolem něho stahoval.

„Ó, neobávejte se,“ konejšil jej však Hrobský, „ze by vás tato záležitost přivedla před zemský soud.“

Potichu pak doložil v duchu: Ty jsi k hrůznější pomstě vyhlédnut, bídníče!“

„Mám tedy mlčení vaše vykoupiti?“ jektal mezi zuby Helfenburk.

„Ano, však nikoli penězi.“

„Čeho tedy žádáte?“ tázal se temně velmož, který opět poněkud chladnější mysli počal nabývati, když se domníval spatřovati, že se jeho soupeř k němu snad opět tak šlechetně zachová, jako to při zatýkání biskupa Khlesla učinil.

Hrobský se rozhlédl opět po společnosti a pak pravil:

„Výkupným vaším budiž, aby císař nebyl zbaven trůnu, jak jste dosud o to se soudruhy svými usiloval. Matyáš se za živobytí Rudolfa II. nesmí státi králem českým!“

V oku Helfenburkově se zaleskl záblesk tajné radosti, neboť se musel v nitru svém přiznati, že je to výkupné nad očekávání laciné.

„Je to skutečně jediná vaše žádost?“ tázal se kvapně.

„Jediná.“

„Pak buďte pokojné mysli, pane rytíři, žádosti vaší bude vyhověno.“

„A tito pánové?“ namítl Hrobský. „Nepřicházejí právě za tím účelem k císaři, aby jej zbavili trůnu?“

Helfenburk zavrtěl hlavou.

„Tak rychle to nejde,“ pravil, „především se ti pánové starají o zabezpečení náboženské svobody a jen v té záležitosti byla dnešní audience od císaře vyžádána.“

„A smlouvy protestantských stavů s Matyášem?“

„Platí prozatím na papíře. Stavové pomýšlejí nejdříve na sebe, co se poznalo, že král uherský také jen na sebe pomýšlí a vojsku svému jako v zemi nepřátelské dovoluje řáditi.“

„Nepomýšlí se tedy již na dosazení jeho na český trůn?“

„Před smrtí Rudolfovou se to nikdy nestane. Stavové nyní již jen ke zvolení jeho za následníka trůnu svolují. Zblízka mnohé věci zcela jinak vypadají, než jak jsme je dosud z dálky spatřovali.“

„Jsem povděčen, že vaši soudruhové, pane z Helfenburku, došli konečně k tomuto poznání. Podle toho pak nemá císař již ve vás žádných nepřátel?“

„Jakmile našim dnešním požadavkům v ohledu náboženství vyhoví," odvětil Helfenburk.

„Nuže, jsem uspokojen, pane z Helfenburku," končil rytíř Hrobský, „vidím, že hlavní obavy mé jsou vyvráceny, a očekávám od vás, že dále budete působiti k tomu, aby se již nevrátily. Však cenu toho znáte."

„Dostojím slovu," odvětil Helfenburk a chtěl rytířovi podati svou pravici na znamení smíru.

Hrobský se však chladně uklonil a od něho se na své stanoviště obrátil, neboť se blížila hodina k audienci deputace stavovské ustanovená.

„Dobromyslný to troup," hučel si do vousů pán z Helfenburku, „jako tehdy před zatčením Khleslovým, mohl mi i nyní horkou lázeň způsobiti a ze samé oddanosti k císaři na vše zapomene. Však z oka tě, milé dobrotisko, přece nepustím, a nezdařilo-li se mi v lese čáslavském, podaří se mi jindy, než bys mi mohl škoditi, až by tě jednou tvá velkomyslnost opustila!"

Pohlédl s děsným plamenem v oku na mladého důstojníka, jenž od něho odcházel, a pak se opět vmísil mezi pány, aby očekával početí audience.

Konečně se rozevřely dveře císařské komnaty a komorník Rucký ohlašoval deputaci, že může vstoupiti před mocnáře.

S hrabětem Šlikem v čele vešli protestantští stavové do komnaty.

Rudolf II. stál u stolku v obyčejné sklíčené postavě své, jíž černý oblek ještě více skleslosti a ma-lomocnosti dodával. Hlava jeho byla skloněná a oko nesměle těkalo po podlaze, vyhýbajíc se pohledu na muže, o kterých se domníval, že jej přicházejí vybídnout, aby neprodleně složil svou císařskou i královskou korunu a pak se odebral na odpočinek do Tyrolska, jako to před padesáti lety učinil Karel V.

„Jaká jest vaše žádost, milí pánové?" počal císař stísněným hlasem.

Hrabě Šlik předstoupil a jal se předčítati oněch dvacet pět článků, na nichž se stavové protestantští usnesli.

Rudolf s napětím naslouchal, neboť se domníval, že mu v této hodině bude takřka rozsudek smrti předčítán a při nejmenším abdikační listina k podpisu se předloží.

Leč hrabě Šlik byl s předčítáním listiny hotov a ucho císařovo ještě nic podobného nezaslechlo.

Oko jeho se poněkud vyjasnilo a pohlédlo na řečníka.

Bylo viděti, že císař zase nabývá mysli a že mu jeho rádcové stav věcí mnohem hůře líčili, než jak tomu vskutku bylo.

„Jest toto vše, co moji věrní stavové na mně žádají?“ tázal se Šlika, jenž mu s hlubokým úklonem podával listinu.

„Vše, milostivý pane a králi náš,“ odpovídal velmož, „svědomí nám dí, že nic nemožného u Vaší Milosti nevyhledáváme.“

V Rudolfově oku objevil se na okamžik blesk radosti.

„Nespravedlivé nároky mého bratra na korunu českou nebudou tedy od stavů podporovány?“ tázal se chvějícím se hlasem.

„My jsme věrní poddaní Vaší Milosti,“ mluvil Štik dále, „král Matyáš může jen za budoucího následníka Vaší Milosti býti přijat a jen v tomto směru může se nadíti naší podpory.“

Rudolf II. byl skutečně překvapen touto neočekávanou povolností stavů, kteří politickou stránku věcí zcela opomíjeli a jen na náboženskou hlavní váhu kladli.

Pohlédl tedy tázavě i na ostatní členy deputace, ale i ti jej o své věrnosti k jeho osobě ujišťovali a prohlašovali, že nikdo již na jeho odstranění s trůnu nepomyslí, bude-li dvaceti pěti článkům stavů protestantských vyhověno.

„Vyhovuji jim již napřed,“ prohlásil Rudolf povýšeným hlasem, „až na článek o náboženství, jenž musí býti vyřízen na sněmu, k jehož svolání ihned vydám rozkazy.“

Stavové byli radostně překvapeni touto neočekávanou císařovou povolností.

Hrabě Šlik děkoval mu za tuto jeho milostivost, podotkl však, že je pokorným přáním stavů, aby císař tento závažný slib, jejž právě učinil, také písemně potvrdil.

I této žádosti Rudolf II. vyhověl, a přisednuv ke stolku, dal písemné vysvědčení, že svému slibu dostojí.

Tím byla audience u konce a protestantští stavové se nejvýš uspokojeni brali z Hradčan k svým soudruhům, aby jim o tomto prvním vítězství nad stranou jezovitskou podali zprávu.

Rytíř Hrobský, přibyv do své komnaty, kde jej očekával starý Jonáš, pravil k tomuto:

„Chystej vše k odjezdu do rodné krajiny, Jonáši. Císař zůstane na svém trůně, ježto jedna ze snah Helfenburkových od protestantů samých byla zmařena. Abychom my pak i ostatní snahy jeho mohli zničiti, k tomu nám třeba ještě sebrati důkazy v naší rodné krajině.“

„Bůh nedá, aby onen bídník ušel naší pomstě!“ zvolal stařec a jeho oko divoce zaplálo.

Druhého dne nato rytíř Hrobský se starým Jonášem a nově přijatým sluhou opouštěl Hradčany, kde mu byla udělena dovolená.

18.

Včasnou svou povolností, ke které mu především nejvyšší purkrabí pán ze Šternberka radil, zachoval si Rudolf II. českou korunu, a tím také císařskou korunu německou.

Od té doby, co protestantským stavům českým aspoň z hlavní části vyhověl, byl již také jeho zápas s Matyášem rozhodnut.

Co se Rudolf s dosavadními svými odpůrci v Cechách aspoň částečně smluvil, nemohl Matyáš již s týmž důrazem

výbojně proti císařskému bratrovi svému vystupovati a dosavadní rádcové jeho mu otevřeně prohlásili, že na dobytí Čech nelze pomýšleti, když stavové čeští jsou ochotni mu nyní pouze následnictví na trůně a nikoli trůn zabezpečiti.

Vyslancům jeho v Praze bylo pak od sněmu prohlášeno, že stavové čeští s úplným sesazením Rudolfa II. nesouhlasí a že žádají, aby se Matyáš s Uhry a Rakousy a s nápadnictvím českých zemí spokojil.

Zároveň měl též odeslati své vojsko co nejrychleji z Čech, poněvadž prý surové a bezohledné řádění jeho déle trpěno nebude.

Takové prohlášení bylo ovšem velmi příkré, uvážilo-li se, s jakými nadějemi Matyáš do Čech vstupoval a co vše mu mluvčí opoziční šlechty slibovali, a co se nyní z velké části rozplynulo v niveč.

Císař však tuto příkrost sám se své strany zmírnil tím, že učinil svému bratrovi nové návrhy ve smyslu smířlivém, o nichž mělo v městysi Dubci, dvě hodiny od Prahy vzdáleném, poznovu býti rokováno.

Matyáš dal konečně své svolení k těmto poradám a vyslal své zástupce do Dubce, kteréžto místo leží právě v polovici cesty mezi Prahou a Českým Brodem.

S počátku byli vyslancové Matyášovi znepokojeni pověstí, že císař potají vyjednává s některými vojevůdci spojeného vojska, aby tak nejen bratra svého, ale i veškeré protivníky své v moc svou dostal, ale brzy se ukázala nepodstatnost takových pověstí a porady v Dubci mohly tedy bez překážky počíti.

Bylo to dne 11. června 1608, když se zástupcové obou svářících se bratří po prvé sešli.

Mezi vyslanci císaře Rudola II. a protestantských stavů českých byli kardinál Dietrichstein, nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka, pan Václav Budovec z Budova a hrabata Matyáš Thurn a Ondřej Šlik, z vyslanců Matyášových byli

nejznamenitější pan Karel ze Žerotína a pan Karel z Lieehtenšteina.

Tito poslední přednesli nejdříve veškeré požadavky krále Matyáše a žádali mimo jiné též peněžitou náhradu za válečnou výpravu do Čech.

Ke konci byl ovšem také obsažen požadavek, aby císař Rudolf postoupil vládu ve všech zemích koruny české, leč královští komisaři nekladli naň již takové váhy, jako tomu dosud vždy bylo.

Zástupci čeští nedali na tyto požadavky ihned přímé odpovědi, nýbrž odjeli s nimi do Prahy.

Již ve dvou dnech nato v Dubci byla opět konána nová porada.

Zástupci Rudolfovi a českých stavů vrátili se totiž z Prahy s odpovědí, která byla s to přivoditi mír mezi oběma stranami.

Rudolf II. nabízel totiž svému bratru Matyášovi Moravu, která měla býti úplně oddělena od Čech, a čeští stavové prohlásili, že s tímto návrhem souhlasí. Ale ještě se zdráhal Matyáš uzavříti se svým bratrem nabízený mír, a hodlal jej novým vyhrožováním k dalším ústupkům příměti.

Přeložil totiž hlavní svůj stan z Českého Brodu do Štěrbohol, takže vojsko jeho jen malou míli od zdí pražských bylo vzdáleno a přední jízdní stráže harcovaly až do nejbližšího okolí hlavního města.

Poznovu mělo se vyjednávati, a poněvadž Dubeč byl již úplně obsazen od vojska uherského a tudíž za nestranné místo k diplomatickému jednání se již nehodil, byl tehdy zvolen zámek v Libni za sídlo komisařů, a tu bylo dne 18. června zahájeno další jednání.

Sem se tedy sjeli opět zástupcové obou stran, aby započaté dílo smíru konečně přivedli ke zdárnému konci.

Byli to opět titíž pánové, které jsme již uvedli.

Když tu otázka o držení území konečně přece byla vyřízena, počalo se jednati o následnictví na českém trůně, což

stavové jen všeobecně vysloviti hleděli, kdežto Matyáš usiloval o přesné formulování tohoto požadavku.

Spor obou císařských bratří měl, jak se samo sebou rozumí, veliký vliv a význam.

Dědičnost českého trůnu v rodině Habsburků byla až dosud právem této rodiny od nikoho nepopíraným a nyní měli stavové sami o tomto právu rozhodovati. A poněvadž je císař sám vyzýval, aby Matyáše za krále „volili“, považovali to ovšem za vhodnou příležitost, aby si také zjednali nějaký vliv na ustanovování královské posloupnosti.

Po celý týden trvaly porady v libeňském zámku, poněvadž zástupcové obou stran museli o všem podávati zprávy císaři i králi, než došli jejich souhlasu k navrženým článkům smlouvy.

Podstatné články této smlouvy byly:

Matyášovi bylo potvrzeno následnictví na českém trůně a měl též vladařství v Čechách vésti, kdyby císař zemřel a nedospělé dědice zůstavil, Morava byla postoupena Matyášovi a obdržela právo, že si v tom případě, kdyby Matyáš dříve zemřel než císař, může na dobu ostatního života Rudolfova zvoliti jiného panovníka z rodu Habsburků, veškerá nadvláda Čech nad Moravou měla od té doby přestati, ale po opětném spojení s Čechami měly zase dřívější státoprávní poměry vejíti v platnost, Uhry a obojí Rakousy pak měly přejíti v trvalé držení Matyášovo a slíbena mu podpora proti Turkům, začež se Matyáš zřekl svých nároků na Tyrolsko ve prospěch císaře Rudolfa.

Toto uznání Matyáše za krále uherského, jenž na tuto důstojnost posud korunován nebyl, mělo za následek, že císař Rudolf II. uherskou korunu sv. Štěpána odeslal svému bratrovi do Stěrbohol, kde mu také dva dny po podepsání smlouvy ve skvělém průvodu byla odevzdána. Kardinál Dietrichstein prohlásil, že ji císař svému bratrovi již dávno chystal, načež biskup vespřímský za tento „dobrovolný dar“ císařův děkoval a jemu všeho dobrého přál. Skvělá hostina, jíž se vedle krále

Matyáše všecky vynikající osoby dramatu tohoto účastnily, ukončila tuto slavnost.

Matyáš pronesl první přípitek na zdraví svého císařského bratra, s nímž nyní hodlal žití v nerušeném míru. Kardinál Dietrichstein opětoval tuto dvornost ve jménu Rudolfově a pozdravoval v Matyášovi budoucího krále českého, jenž příště vlídněji od lidu českého do země vítán bude, než jak tomu nyní bylo, kdy jeho příchod byl považován za nepřátelský vpád.

Také ostatní přítomní hodnostové připíjeli na zdar budoucnosti, kterou si od nynějška jakožto velmi jasnou představovali, ač se již na obzoru politického nebe objevovaly nové bouřlivé mraky.

Původcové této nastávající bouře seděli také mezi hosty Matyášovými, a co ostatní společnost novou dobu míru vítala, zanášeli se již opět novými výbojnými záměry.

„Matyáš dosáhl svého cíle," pravil hrabě Matyáš Thurn, vstávaje od hostiny, k vedle sedícímu pánovi Janu z Helfenburku, „nyní se také my postaráme o to, abychom v náboženské otázce došli svého cíle."

„Zajisté," přisvědčoval Helfenburk, „já aspoň se již chystám k výboji v nastávajícím sněmu, posud vládnou jezovité na Hradčanech a nejdřív musí vláda jejich býti zrušena, než na Rudolfovi II. vynutíme majestát, o kterém jsme se ve vašem paláci usnesli."

Těmito slovy byl naznačen plán, jejž stavové protestantští nyní dále byli odhodláni sledovat a jehož provádění vylíčíme v druhé části svého vypravování.

DÍL DRUHÝ

Vymožení majestátu.

1.

Uvedeme čtenáře opět v krajinu na jihu Čech, kterou jsme v proslovu k tomuto vypravování nastínili, v krajinu to, nad níž mohutný hrad Helfenburk na vrchu Kojčíně vévodí, a která nyní náležela z největší části v majetek bohatého velmože, pana Jana Albína z Helfenburku.

Od neblahé katastrofy na řečeném hradě, která majorátního pána před více než dvaceti lety i s rodinou jeho tak děsným způsobem zachvátila, vládl na Helfenburku a okolním rozsáhlém panství bratr zahynuvšího držitele majorátu, někdejší plukovník v císařském vojště pan Jan Albín z Helfenburku, který, stav se náhle dědicem nesmírného bohatství, ihned také válečného řemesla zanechal, aby mohl vstoupiti v řady českých stavů a velmožů se vší okázalostí a vážností.

Leč hrad sám netěžil ničeho z této proměny, neboť nový majitel jaksi zanevíral na sídlo svých předků a sídlel větším dílem v Praze, odkud zvláště za posledních let, kdy počalo jeho účastenství ve veřejném a politickém životě, jen zřídka na panství své přijížděl.

Tak se stalo, že hrad Helfenburk stále více ztrácel na své původní bytelnosti a v některých částech již počínal valně scházeti. Platilo to zejména o někdejším laboratoriu, které od katastrofy r. 1585 zůstalo ležeti v ssutinách, ježto se o zadní část hradu nikdo nestaral a jen přední stavení byla obydlena správcem hradu a nevelkým počtem služebnictva a žoldnéřstva.

Pán z Helfenburku se nápadně stranil místností, v nichž druhdy trávil mladší léta na hradě, a kdykoli přece na své panství zavítal, činil to jen ke krátkému pobytu, načež se hned zase k Praze a tamnímu hlučnému životu obrátil.

Starý správce pak vždy pozoroval, kterak se pán z Helfenburku takřka úzkostně vyhýbá cestě, která vedla přes dědinu Blsko do města Vodňan, a že raději vždy značnou zajížďku učiní, než aby se bral přímou cestou přes onu dědinu a lesem za ní se prostírajícím.

Vyhýbal se Blsku proto, že v tamním chrámě byla hrobka jeho rodu, v níž nešťastný bratr jeho s chotí a dítkem stejně nešťastnými odpočíval?

Rozličné pověsti obíhaly v prvních letech o příčině tohoto stranění se, konečně však během Času vše utichlo a dlouhá nepřítomnost pána z Helfenburku v krajině uvedla poznenáhla někdejší události a pověsti v zapomenutí.

Nové pokolení mezitím vzešlo, a co se před dvaceti třemi roky na Helfenburku událo, žilo jen v paměti starých osob, které však nerady o tom mladším vyprávěly.

Uváděno bylo několik příkladů z dřívějších let, kterak přísně pán z Helfenburku potrestal několik osob, jež nedovedly jazyk svůj na uzdě držeti a roznášely rozličné tajemné pověsti o způsobu, jakým se vlastně v držení majorátu helfenburského dostal.

To odstrašovalo i jiné zvědavce neb hovorky, a tak, jak se říká, rostla již tráva na všem, co se druhdy v helfenburské krajině tajemného nebo podivného událo.

Veřejné události v zemi obracely vždy více pozornost obyvatelstva v jiné strany a zejména v nedalekém městě Vodňanech se již nikdo o někdejší příběhy na Helfenburku nestaral. Nastávaly nyní obyvatelstvu jinaké starosti a zápasy, v nichž však jména Jana z Helfenburku vždy hlučněji jako statečného obhájce víry protestantské a práv i svobod zemských vynikati počínalo.

Nejvíce tomu bylo ovšem na počátku roku 1608, kdy se tento velmož, jak už známo, tak horlivě účastnil přivolání uherského krále Matyáše do Čech.

V této době, kdy veškeré obyvatelstvo po venkově s napětím pohlíželo k hlavnímu městu království a každá nová zvěst odtamtud mu byla velevítána, blížili se po pražské silnici k Vodňanům tři jezdci, jejichž zevnějšek svědčil o tom, že již vykonali dlouhou cestu.

Jeden z nich jel v popředí, a jak se již z jeho zevnějšku dalo souditi, byl velitelem obou ostatních, kteří za ním v jisté vzdálenosti a čile rozprávěli.

Přední jezdec byl však pohřížen ve své myšlenky a pustil koni volnou uzdu.

Nebudeme zvědavost čtenářovu dlouho napínati, a řekneme mu přímo, že tito jezdci byli rytíř Hrobský a oba jeho sluhové, s nimiž, jak už dříve pověděno, po vývoji událostí na Hradčanech jednoho dne opustil Prahu a Újezdskou branou se vydal k jihu Cech.

Jedním ze sluhů byl starý Jonáš, a kdo byl onen druhý, jenž nyní zavražděného Oneše u rytíře Hrobského zastupoval, dovíme se z řečí obou služebníků.

Dojeli na výšinu, po níž se táhne silnice od Protivína k Vodňanům a s níž se otvírá daleký rozhled po okolní krajině.

„Zde jsme tedy již v krajině, do níž náš rytíř spěchá?“ tázal se mladý sluha Jonáše, rozhlížeje se po okolí.

„Tak jest, tamťo již Vodňany před námi leží,“ odvětil starý Jonáš, pohlížeje však k západu, kde na obzoru vynikala homole vrchu Kojčína.

„A onen hrad tamto na vrchu?“ tázal se soudruh jeho dále, ukazuje v tutéž stranu.

„Jest hrad Helfenburk, jenž náleží tvému bývalému pánu.“

Soudruh jeho jevil ve tváři jakési uleknutí.

„Jak? Panu Helfenburkovi, jemuž mám tolik příčin se vyhýbati?“ zvolal.

„Neobávej se toho, že se s ním zde setkáš,“ odpovídal Jonáš, „nespatříš jej dříve až před soudem, kde mu do očí řekneš, kdo byl původcem vražedného útoku v lese u Čáslavě.“

„Ó, také mé pomstě nesmí ujíti,“ zvolal horlivě sluha, v němž nyní poznáváme bývalého služebníka Helfenburkova, jenž oběma uherským jezdcům v lese u Čáslavě sloužil za vůdce, „vím, že by mi nikdy neodpustil mou lež, kterou jsem jej oklamal, že byl rytíř Hrobský v lese zabit, a proto se mu na ten čas musím vyhýbati, než jej jako vraha budu moci nařknouti.“

„Právě proto jsem tě přijal do služby rytíře Hrobského, abys nám k stejnému účelu byl pomocen.“

„Rytíř Hrobský je tedy zapřísáhlým nepřítelem pária z Helfenburku?“

Jonáš pohlédl se strany na svého soudruha.

„A to je ti divné po onom nočním vražedném útoku u Čáslavě?“ tázal se jej jakoby udiven.

Mladík se udeřil do čela.

„Je pravda,“ zvolal, „takového cosi se tak brzo nezapomene, já se jen domníval, že ono nepřátelství pochází z dřívější doby.“

Jonáš naň ostře pohlédl.

„Ty se nemáš nic domnívati,“ pravil přísně, „nejméně pak si kroky pána našeho nějak vykládat. Však víš, že dostačí jeho jediné slovo, aby tě pro onen vražedný pokus přivedl na šibenici.“

„Ó, jak přísně hned vykládáte má slova, dobrý Jonáši,“ chlácholil jej sluha, jenž se nazýval Přemek, „nikdo nad pána našeho nemá nyní věrnějšího a oddanějšího sluhy.“

„Rozumím,“ hučel si starý soudruh jeho do vousů, „musíš mu již ze strachu býti oddán.“

„Ó, věřte, že ještě více z té příčiny, abych se mohl pomstíti na onom bídném velmožovi, který mne svedl k onomu zločinnému skutku!“

„Chci tomu věřiti," odpovídal Jonáš, „proto však nikdy nezapomínej na to, že jsi v naší moci."

„Přesvědčíte se o tom každého dne," ubezpečoval jej Přemek, jemuž Jonáš skutečně, jak se zdáío, věřil, že byl k podniknutí útoku na rytíře Hrobského od pána z Helfenburku sveden.

„Pak tedy ani slova již o záměrech našeho pána, anebo abys chtěl zkoumati, proč do této krajiny přicházíme!"

„Jaká je tedy moje úloha při této cestě?" tázal se Přemek prostoduše.

„Abys nás ve Vodňanech s koňmi očekával, než se ze své vycházky ve dvou neb třech dnech opět vrátíme."

„Vy tedy pána našeho na této procházce doprovodíte?"

„Tak jest, aniž by však kdo směl zvěděti, kam směřuje, a protož i ty na všechny otázky zvědavců ve Vodňanech zůstaneš němým."

„Jako ryba," přisvědčoval služebník, „a tím spíše, ježto sám nic o tom nevím."

„Znáš tedy nyní svou úlohu," končil Jonáš rozprávku, „a netřeba se ti o další starati. Dnešní noc přenocujeme ve Vodňanech, kde náš návrat v hostinci očekávati budeš. Tamto rytíř zastavuje, chce zajisté se mnou mluviti."

Popohnal svého koně vpřed, neboť se rytíř Hrobský skutečně zastavil, dávaje svému věrnému služebníkovi znamení, že si přeje s ním mluviti.

Mladý šlechtic se mezitím probral ze svých myšlenek a s patrným účastenstvím se nyní rozhlížel po krajině.

Se zvláštním výrazem pak oko jeho na hradě Helfenburku spočívalo.

„To je tedy můj rodný hrad, Jonáši," pravil k tomuto, když starý sluha k němu přiklusal, „jejž po prvé nyní spatřuji?"

„Tak jest, milený pane, toť sídlo Helfenburků, kde jste oba své rodiče ztratil."

Pohnutí jevilo se v lících mladíkových.

„A jejichž smrt posud zůstávala nepomstěna,“ doložil temným hlasem.

„Však nyní,“ pravil Jonáš, „nastává vyplnění mé přísahy, již jsem složil nad mrtvolami vašich rodičů a jejich věrného sluhy Lukáše.“

Ty mne tedy chceš uvésti na všecka ona místa, která' s hrůznými událostmi oněmi souvisí?“

Ano, a především do hrobky vašeho rodu, kde vedle dosavadních důkazů ještě hlavního nabudeme.“

„O jakých to důkazech mluvíš?“ tázal se Hrobský.

Vím, že jsi mi ještě zcela neodhalil onu tajemnou roušku, jaká zločiny strýce mého dosud zakrývá.“

„Tamto ve Vodňanech, kde musíme přenocovati, se „dnešní noci konečně vše dovíte.“

To jsou již Vodňany, které tu v rovině před námi leží?“

A ukázal na město, jehož předměstí bylo již nedaleko od nich.

Bylo to předměstí Pražské, jehož poslední domky ležely roztroušeny již v zahradách a polích.

Opodál od silnice leželo stavení, které již od dlouhých let muselo zůstávati neobydleno, ježto se podobalo pouhé zříceně. Střecha již úplně zmizela a jen holé zdi čněly do výše. Celé okolí tohoto zbořeniště poskytovalo velmi truchlý pohled a nikde kol něho nebylo ani živého stvoření.

Zdálo se, jako by se každý těchto příšerných ssutin stranil, takže není divu, že nejbližší okolí bylo velmi zpustlé a zarostlé.

Vůči ostatním nedalekým stavením, která se proti zbořeništi vyjímala jako pravé paláce, byl tento kontrast ještě zjevnější a nemohl tak snadno ujíti oku kolemjdoucího.

Též rytíř Hrobský si onoho stavení všiml, a vida, že i Jonáš s jakýmsi děsným výrazem na ně pohlíží, tázal se ho:

„Ty znáš tyto zříceniny, Jonáši?“

„Ano, zde bydlel jeden z bídníků, kteří vraždy našich milých osnovali,“ odvětil drsně starý sluha.

„Kdo byl on?“

„Magister Skribonius,“ pokračoval Jonáš chvějícím se hlasem dále, jako by se jeho nitra zmocňoval nevýslovný bol, „on to byl, jenž mne o nejdražší poklad můj, o mou manželku oloupil, on to byl, jenž mátí vaši otrávil, on to byl, jenž vás z rodinného hradu odnášel, abyste v temnotě ztrávil svůj život, on to konečně byl, jenž sluhu vašeho otce zavraždil!“

„Ó hrůza!“ zvolal rytíř Hrobský, v pocitu nejhlubší ošklivosti. „A země tolikerého zločince na sobě nosila a snad posud nosí?“

V oku Jonášovu se zaleskl divoký blesk vášně.

„Nikoli,“ odpovídal s hlavou svislou, „ruka mstící jej zachvátila, dokud se ještě z krve poslední oběti kouřilo. On to byl, jemuž jsem ukradené novorozeně vyrval z rukou, když tamto v onom lese ďábelský svůj život dokonal.“

„Tedy mrtev? I na něm by byla moje pomsta strašná!“ zvolal rytíř divoce.

„Ano, mrtev a hle, jak i památka jeho jest prokleta!“

Ukázal na zbořené stavení, které se za nynějšího nočního šera s vylámanými okny a dveřmi tím příšerněji vyjímalo.

„Zde bydlel magister Skribonius a ještě po třiadvaceti letech se lidé straní jeho doupěte, jež bylo příkrovem tolikerých zločinů. Tak i jeho hlavní společník musí býti ztrestán a proklet!“

„Ano, to je nyní naší jedinou úlohou!“ doložil s výrazem nesmiřitelné pomstychtivosti rytíř Hrobský.

přiblížili se k předměstí a brzo Pražskou branou vjeli do Vodňan.

Jonáš vedl svého velitele do předního hostince na náměstí, kde se jim také dostalo vlídného přijetí a pohoštění.

Mladý sluha Přemek byl odkázán ke koním, u nichž i dále zůstati měl, tak aby rytíř se starým Jonášem od nikoho nebyli vyrušováni.

Podobný rozkaz dal Hrobský i hostinskému, když jim po večeři poslední láhev vína na stůl postavil a s hlubokým úklonem rytíře po dalším přání jeho se vyptával.

Když pak hostinský odešel z komnaty, povstal sám mladý šlechtic od stolu, aby zastrčil závorku ve dveřích.

„Nyní nebudeme od nikoho již vyrušováni," pravil, když opět ke stolu přisedl a sklenici Jonášovu opět naplnil, „nyní předlož ony své důkazy, kterými má býti můj šlechetný strýc usvědčen ze všech svých zločinů, jimiž si k majorátu Helfenburků pomohl."

Jonáš hned neodpovídal na toto vyzvání svého velitele.

Seděl s hlavou skloněnou na prsou a skleněnýma očima pohlížel upřeně před sebe, jako by jeho mysl ve vzpomínky na dávno uplynulé časy byla pohřížena, takže přítomnost na ni v tomto okamžiku neměla pražádného vlivu.

Rytíř znal příčiny tohoto zadumání svého věrného sluhy a proto si umínil vyčkati, až se Jonáš sám z něho probudí.

Trvalo to dosti dlouhou dobu, než se myšlenky starcovy zase navrátily v kruh přítomnosti, načež jako z hlubokého a děsného spánku se probrav, vytřeštěně kolem sebe pohlížel.

Hrobský opětoval k němu své vyzvání.

„Ano," zvolal rychle Jonáš, jako by jej slova šlechticova již úplně byla opět k sobě přivedla, „ano, dnes odhalím před vámi, šlechetný synu nešťastného posledního majorátního pána z Helfenburku, co jsem po dlouhá léta před celým světem pečlivě ukrýval a co trojnásobného vraha pod meč katův musí přivésti!"

Po těch slovech, jež byl zrůzněným hlasem ze sebe vyrážel, povstal prudce od stolu a přiblížil se k tlumoku, jejž starý sluha nikdy s očí nespouštěl a jako pravý poklad střežil.

Již z toho bylo lze souditi, jak velikou důležitost přikládá jeho obsahu.

I nyní ležel tlumok u okna před jeho očima, s nichž při žádné zastávce nesměl ani na okamžik sejíti.

Jonáš přiklekl k němu a počal se v obsahu jeho probírati, a to tak pečlivě, jako by bral do ruky nejjemnější věci.

Konečně vyňal ze samého spodu závitek papírů, jež byly několikeronásobně obvázány. Celý zevnějšek tohoto závitku svědčil, že již dlouhá léta nebyl otvírán a po dlouhém uzavření nyní opět vychází na denní světlo.

To byl onen poklad, jejž starý Jonáš tak ostražitě u sebe choval a který nyní měl hráti tak důležitou úlohu.

Uzavřel opět tlumok a vrátil se ke stolu, od něhož rytíř s velkým účastenstvím pohlížel na starcovo počínám.

„To jsou tvé důkazy, Jonáši?“ tázal se.

„Posud němé, ale brzo kovovým hrdlem jako zvon zločiny pana Jana z Helfenburku do světa hlásati budou,“ zněla Jonášova odpověď.

„Nuže, jsem dychtiv na odhalení tvého tajemství, které jsi tak pečlivě i přede mnou dovedl ukrývati.“

„Bylo toho třeba, šlechetný můj pane, aby v zločincovi nebylo napřed vzbuzeno podezření.“

„Myslíš, že mne nepovažuje za svého nepřítele?“ namítl rytíř.

Jonáš se ušklíbl v děsném smíchu.

„Kdyby nic jiného,“ pravil, „svědčí o tom jeho vražedný úklad z čáslavského lesa.“

„A jakému původu jej přičítáš?“

„Příčinám politickým a náboženským.“

„Já mám však příčinu souditi, že Helfenburk tuší, jaké je vlastně mé poslání do Prahy.“

Jonáš sebou trhl.

„Kterak by to mohl tušiti?“ zvolal a zvědavě pohlížel na rytíře.

„Pronesl jsem v Čáslavi k němu slovo, jež jediné zajisté zavdalo příčinu k onomu útoku.“

„Jaké to slovo?“

„Přisahal, že třebas celé své jmění obětuje na potlačení katolické strany v Čechách, a já mu na to odvětil, aby pamatoval dříve na to, zda je toto jmění také vskutku jeho majetkem.“

„A on?“

„Zdálo se, že uznává váhu tohoto slova, neboť jím byl na okamžik jakoby hromem omráčen, a vím, že mi v témže okamžiku přisahal pomstu a smrt.“

Jonáš se vážně zamyslil.

„Jiného nebylo mezi vámi mluveno?“ tázal se po chvíli.

„Ani slova již, ježto jsem jej ihned poté opustil.“

„Bylo to neprozřetelné sice,“ pravil opět Jonáš, „ale Helfenburk mohl podobné slovo i z jiných úst zaslechnouti, neboť zvláště v prvních letech o něm kolovaly rozličné pověsti stran jeho nabytí majorátu. Věřím však, že i pouhé toto slovo dostačilo jej ponuknouti k vražednému úmyslu.

„Jaký je tedy nyní tvůj náhled?“ tázal se Hrobský.

„Že tím více musíme usilovati o to, abychom mohli proti němu vystoupiti. Pakli by bylo jeho podezření jednou vzbuzeno, nastala by nám i se všemi důkazy našimi práce tím obtížnější.“

„Nuže, počni tedy s těmito důkazy, které již tak dlouho vábí mou zvědavost.“

Jonáš počal nyní svůj závitek papírů opatrně rozbalovati.

Trvalo to dosti dlouho, než se po rozmanitých obálkách dostal k pravému jádru.

Rytíř Hrobský mezitím trpělivě přihlížel jeho oráči.

Konečně byl Jonáš na dně závitku a vyňal z něho kus zetlelého papíru, který mimo to byl ještě z polovice uhořelý.

Vzal jej mezi dva prsty a jako nějaký drahocenný ostatek podával jej šlechticovi se slovy:

„Zde můj první důkaz, šlechetný pane.“

Hrobský jej vzal a se zvláštním výrazem v oku pohlížel na nepatrný kus papíru.

„Co znamená tento list?“ tázal se starého sluhy.

„Je to papír, který vašemu otci přivodil smrt,“ pravil Jonáš hrobovým hlasem.

Rytíř zděšen vypustil osudný list z ruky na stůl a vytřeštěnými zraky naň pohlížel.

„Tedy list tento …“ vyrážel ze sebe přerývaným hlasem a studený pot mu vyvstával na čele. „Je zbytek onoho papíru, kterým prach v laboratoriu na hradě Helfenburku byl zapálen.“

A jímž laboratorium bylo vyhozeno do povětří?“ tázal se rytíř s nejhlubší bolestí.

„Ano, a jímž otec váš bídně zahynul,“ dokládal Jonáš povýšeným hlasem.

Mladý muž zakryl si líce rukama a bylo na něm zříti, jak prudký boj rozrývá jeho nitro.

Pak vzal opět osudný nedopalek a nelze popsati onen výraz, s jakým naň pohlížel.

„A tento list byl zapálen bratrem mého otce?“ šeptal sípavě.

„Nahlédněte jen blíže do něho, naleznete tam i podpis majetníka, neboť se šťastnou náhodou na listě zachoval.“

Třesoucí se rukou rytíř rozvíral složený list.

Pohlédl na dolejší jeho část a četl:

„Jan z Helfenburku, plukovník ve vojště císařském.“

Oko nechtělo věřiti zjevu tak strašnému, ruka jeho sklesla a zůstal po dlouhou dobu jako zdrcen seděti.

„A tys tento papír nalezl?“ tázal se po chvíli Jonáše.

„V zříceninách laboratoria, kde ležel u hmoždíře, v němž byl vždy chován prach. Pochopíte, jakou důležitost jsem mu ihned musel přičítati.“

Rytíř se na několik okamžiků zamyslil.

„Ano, věřím,“ započal opět, „že tímto osudným papírem byla přivoděna ona hrůzná katastrofa, která mého otce připravila o život, leč jak dokážeš, že ruka Helfenburkova to byla, která jej v laboratoriu zapálila?“

„Neváží vám jeho vlastní dopis ničeho?“ tázal se Jonáš.

„Přiznávám se, že prozatím nikoli.“

„Proč?“

„Mohlť i od někoho jiného býti zapálen.“

„Očekával jsem tuto námitku.“

„A jak ji hodláš vyvrátiti?“

„Tímto svým druhým důkazem.“

Při těch slovech podával rytířovi nový list ze závitku.

„Co to opět znamená?“

„Druhý to list pana Helfenburka, jímž tento spálený měl býti nahrazen.“

Hrobský přijal list a četl nadpis jeho rytíři Tourovskému.

„Kdo je tento muž?“ tázal se Jonáše.

„Ptejte se spíše, kdo jím b y 1,“ odvětil tento krátce. Hrobský naň tázavě pohlédl.

„Není ho již mezi živými?“

„Zemřel na hradě Helfenburku dva dny po smrti vašeho otce.“

Rytíř naň vytřeštil oči, neboť mu tato zvěst Jonášova byla novinkou.

„Snad také zavražděn od onoho bídníka?“ vyrazil ze sebe.

„Jakožto jeho soudruh, jenž znal jeho hanebné zločiny.“

„Tedy se jej novou vraždou zprostil?“

„Podal mu nepochybně jedu ve víně, když oba kumpáni ztrávili noc při pitce. Ráno se pak na hradě obecně mělo za to, že rytíře Tourovského po nesmírném chlastu ranila mrtvice.“

„Ó, hrůza!“ zvolal zděšeně mladý šlechtic. „Co mi ještě bude slyšeti?“

„Nyní znáte zločiny pana Jana z Helfenburku, tuším, že jejich řada katovi postačí. Nyní však dále zkoumejte jeho list.“

Hrobský obrátil zraky opět na list, ale trvalo to delší dobu, než mohl opět jasně přemýšleti.

„Především porovnejte rukopis obou těchto listů,“ pobízel jej starý Jonáš.

Rytíř tak učinil a po krátkém prohlížení musel prohlásiti:

„Oba rukopisy jsou stejné.“

„Důkaz to tedy, že je jedna a tatáž ruka psala.“

„Tedy Jan z Helfenburku?“ prohodil Hrobský jako bezděčně.

„Zajisté, ježto třeba vám jen podpis druhého tohoto čísti.“

Rytíř rozevřel list a pohlédnuv na jeho konec, četl:

„Jan z Helfenburku, nyní již pán majorátní.“

Tak zněl podpis druhého listu Jonášova.

Hrobský se zachvěl v nejhlubších svých útrobách, neboť již byl překonán ve svých pochybnostech o osobnostech pisatele obou listů.

„Je jisto, že on to učinil!“ šeptal chvějícím se hlasem a neobyčejné pohnutí jevilo se v jeho lících.

„Však obsah listu zločin jeho nad všecku pochybnost zjišťuje, neboť se v něm vrah sám k zločinům svým přiznává.“

„Nelze mi jej čísti, tento rozsudek smrti nad nešťastnými mými rodiči!“ zvolal mladík v nejkratším zápasu s bolem duševním. „Čti sám, ať poznám celý obsah těchto strašných zločinů!“

S těmi slovy podával opět list Jonášovi.

Tento jej přijal a jal se jej volným a vážným hlasem předčítati.

Rytíři Hrobskému ani slova nesmělo z něho ujíti, tak horlivě veškerý sluch svůj napínal.

Čtenář zná jistě obsah listu, jejž starý Jonáš mrtvole vodňanského magistra Skribonia v kostnici na hřbitově v Blsku odňal, stejně jako již se domyslil, že nynější služebník a důvěrník rytíře Hrobského není nikdo jiný, než někdejší hrobník Jonáš z Blska, a velitel jeho nikdo jiný, než syn nešťastné paní Helfenburské, jehož hrobník jakožto novorozeně lupiči Skriboniovi v lese vodňanském odňal.

Výraz nejhlubší ošklivosti a zároveň nejzuřivější pomstychtivosti obrazil se v tváři mladého šlechtice, když slyšel vraha takto chladně líčiti zdar jeho zločinu.

Oči jeho se divoce koulely, pěst se křečovitě zatínala, a byl-li v něm ještě jaký nejmenší stín milosrdenství, musel v tomto okamžení navždy zaniknouti a jeho přísaha na pomstění krutě zavražděných rodičů jeho se obnoviti.

„Tím sám sebe bídný vrah odsoudil!“ vzkřikl v divoké své vášni, když Jonáš závažný list přečetl a na velitele svého pohlédl, aby seznal, jaký účinek na něm vyvolal. „List tento jej vydá v ruce katovy, neboť jen mečem popravčím může býti smyta tak strašná vina! — Ano, dobrý Jonáši, důkazy tvé nám pomohou k pomstě dávno želané, poznovu ti děkuji, co jsi k pomstění zločinu, na rodičích mých spáchaného, vykonal!“

A podával mu přes stůl svou pravici, kterou stařec uctivě potřásl.

„Věděl jsem, že vám tyto důkazy postačí,“ ujal se opět slova, „vedle stejného rukopisu a podpisu shoduje se i obsah listu, jenž se na nedopáleném papíře zachoval, úplně s obsahem listu druhého, neboť i onen první měl být zaslán rytíři Tourovskému a jen v šílené vraždyehtivosti své, která plukovníka Helfenburka onoho nešťastného jitra ovládala, vzal k vykonání strašné bratrovraždy list, po němž se pak v komnatě marně sháněl.“

„Bůh sám jej trestal touto zaslepeností,“ podotýkal v myšlenkách rytíř Hrobský.

„Ano, Bňh sám tak tomu chtěl,“ dokládal povýšeným hlasem Jonáš, „neboť tento nedopalek to byl jediné, který ve věrném komorníku zavražděného vašeho otce vzbudil přesvědčení, že vlastní bratr smrt jeho přivodil.“

„A komorník tento list tobě svěřil?“

„Ano, Lukáš mi svěřil těžké podezření své na cestě, když byl vyslán do Vodňan k magistru Skriboniovi.“

„K tomu, jehož doupě jsme před městem viděli?“

„K tomu, a tato okolnost opět to byla, která mne ihned jakýmsi tajným hlasem vnitřním vyzývala, abych se i se své

strany přičinil o zamezení nového zločinu, jejž mi bylo od bídného alchymisty vodňanského očekávati.“

„Tys tedy znal blíže tohoto muže?“ tázal se Hrobský.

Divoký blesk vyrazil z oka starého muže a celá jeho bytost se zachvěla děsnou vášní.

„Zda jsem jej znal?“ vzkřikl hlasem, jenž jako by mu až hrdlo svíral. „Zda jsem znal svůdce své ženy, kterému jsem strašnou pomstu přisahal a jejž konečně ruka má přece zdrtila? Ó, neznáte hloubi ducha Jonášova, která byť i na povrchu nepohnuta se zdála, uvnitř přece neustále vřela, vyčkávajíc hodinu, kdy všecku zášť svou na zapřísáhlého nepřítele bude moci vychrliti. Jeden z oněch bídníků byl již smrtící ranou zasažen, druhého zakrátko stihne stejný osud!“

Kdyby byl pan Jan z Helfenburku, o němž se tu jednalo, zahlédl onen blesk nesmiřitelné vášně, jaký v tomto okamžení plál ze zapadlých očí starého někdejšího hrobníka blského, byl by si musel mimoděk vzpomenouti na jeho pohled, jaký na něm za noci pohřební v Blsku s tak tajemným zachvěním pozoroval.

„Ano, zničen bude,“ dokládal temně mladý šlechtic, „trest za hrůzné zločiny sleduje ho již v zápětí! Co hodláš dále počíti, věrný příteli!“

„Zítra se vydáme především do Blska,“ zněla odpověď Jonášova, jenž se opět v myšlenky pohřížil.

„Tuším již účel toho.“

„Navštívíme hrobku vašich rodičů…“

„V níž se vroucně pomodliti za duše obou nešťastných budiž nejpřednější mou povinností.“

„Pak seznáte též vlastníma očima podvod, jaký si byl vrah otce vašeho dovolil, aby se svět domníval, že prvorozený syn pana Viléma z Helfenburku též zemřel a v rodinnou hrobku je pochován.“

„A potom?“

„Pak i rodný hrad váš navštívíme, kde, jak mi řečeno, zřícená část laboratoia dosud leží v ssutinách.“

„Myslíš, že se budeme moci dostati do hradu?“

„Nepochybuji o tom. Pán z Helfenburku již po léta se straní svého hradu a vyzvěděl jsem již, že není opatření, která by nám přístup do hradu zbraňovala.“

„Tys tedy i ze své vzdálenosti udržoval spojení s touto krajinou?“

„Ano, abych tím jistěji mohl prováděti svůj plán. Nástupce můj na hřbitově v Blsku jest mým věrným a zároveň mlčelivým přívržencem.“

„Ten nás tedy uvede do hrobky mého rodu?“

„Aniž kdo v obci cokoli zpozoruje. Však se již zítra přesvědčíte, kterak jsem vše obezřetně zařídil, aby v nikom nejmenší podezření nebylo vzbuzeno. Ostatně nikdo již v celé krajině na dávné ony události nevzpomíná a příchod náš v nikom ani nejmenšího tušení o pravé souvislosti věcí nevyvolá.“

Rytíř Hrobský, jak jej stále ještě nazývati musíme, byť bychom i věděli, že toto jméno jest jen přijaté, podal poznovu pravici starému Jonášovi a vřele tiskl jeho ruku.

Ještě po nějakou dobu umlouvali vše k zítřejšímu dni a ustanovili se na tom, že svou cestu do dalekého Blska nastoupí pěšky, aby co možná nejmenší pozornost lidu k sobě obraceli. Sluha Přemek měl s koňmi v hostinci ve Vodňanech očekávati jejich návratu.

Poté se teprv odebrali k odpočinku, když Jonáš opět listiny svoje nejpečlivěji uložil a v tlumoku zavázal.

2.

Ranní slunce teplého letního dne vycházelo nad Vodňany a ve městě počal se rozvinovati obyčejný denní ruch.

Prvním na nohou byl však náš starý Jonáš, který komnatu, ještě než se jeho mladý velitel probudil, zlehka opustil a z hostince vystoupil na náměstí.

Rychlým krokem bral se k západu a brzo se octl za městem, kde vedla silnice k Bavorovu a tudíž i k Blsku. Zanedlouho zmizel v temnu lesa, jenž v nedaleké vzdálenosti vroubil obě strany silnice.

Trvalo to dobrou hodinu, než se zase spěšným krokem do města touže cestou navrátil.

Rytíř Hrobský mezitím také již lože opustil, nepřítomnost starého sluhy však jej příliš neznepokojovala, neboť byl na podobné samostatné jednání Jonášovo uvyklý.

Přece však jeho návrat očekával s jakousi netrpělivostí.

„Tys byl již tak časně na vycházce?“ uvítal jej vstupujícího.

„Poohlédl jsem se v okolí Blska, dříve než se tam společně vydáme,“ odpovídal Jonáš.

„Jak? Tys byl již v oné dědině?“

„Abych hrobníka tamního na příchod náš připravil.“

„Nuže, jak jsem také s plnou jistotou mohl očekávati.“

„Co pro nás tedy učiní?“

„Po ranních službách božích, a až bude kostel opět vyprázdněn, otevře nám hrobku Helfenburků, kde nás nikdo nebude vyrušovati.“

„Přál bych si, aby i náš příchod v dědině byl co nejméně pozorován,“ podotýkal Hrobský.

„I toho se nám netřeba příliš obávati.“

„Domníváš se to?“

„Zajisté, lid vesnický je touto dobou již vesměs v poli a proto, jakmile vystoupíme z lesa, jenž se až poblíž hřbitova táhne, nenalezneme ani živé duše na své krátké cestě ke hřbitovu.“

pak již nezbývá, než abychom se bez prodlení vydali na cestu,“ pobízel jej rytíř, „hořím již dychtivostí, abych mohl políbiti rakve svých nešťastných rodičů.“

„Jakmile také tělo své posilníme,“ připomněl s úsměvem Jonáš, „rychlá ranní vycházka mi žaludek neobyčejně vyprázdnila.“

Jelikož hostinský v témže okamžení vstupoval do komnaty, aby se po rozkazech hosta svého poptal, mohl mu Jonáš ihned nařídití, aby především obstaral řádnou snídani.

Zanedlouho si oba pochutnávali na masité snídani tak dobře, že by toho ve Vodňanech ani neočekávali. Kuchyně česká však již za oněch dob požívala skvělé pověsti a také po českém venkově nebylo výtečných kuchařek nedostatek, jež zvláště tak hojnou tehdy zvěřinu sterým způsobem co nejchutněji dovedly připravovati.

Po skončené snídani chystal se rytíř Hrobský na cestu, Jonáš pak sešel do stáje, aby tam Přemka vyhledal.

Ten se horlivě zaměstnával čištěním koní, byť i věděl, že jich dnešního dne k jízdě třeba nebude, jak již ze včerejší řeči Jonášovy mohl souditi.

Příchod starého sluhy jej však přivedl na myšlenku, že se rytíř přece rozhodl pro jízdu koňmo.

„Mám snad osedlati koně?“ tázal se tedy Jonáše.

„Nikoli, zůstane při včerejším rozkazu,“ odvětil tento, „tak jako při všem ostatním, co jsem ti včera napověděl.“

Přemek pokynul souhlasně hlavou.

„Aby ses vyhnul všem rozprávkám se zvědavými, kteří by snad hleděli vyzvěděti účel naší cesty!“

štolba se chytře pousmál.

„Však již sám hostinský vyzvídal,“ pravil, „ale musel s dlouhým nosem odtáhnouti, učiním podobně každému jinému a můžete se na mlčelivost mou beze strachu spolehnouti.“

„To také očekávám, však víš, jakou moc nad tebou rytíř má.“

Přemek sklopil pokorně hlavu.

Věděl, co jej očekává, kdyby se jen jednou povinnosti své chtěl zpronevěřiti.

„Kdy mám pana rytíře nazpět očekávati?“ tázal se po chvíli.

„Před zítřkem sotva, neboť hodláme přenocovati na Helfenburku. V každém případě však buď vždy na svém místě, kdyby se mělo něco neočekávaného přihoditi a my se k neodkladnému odjezdu do Prahy chystati museli.“

Přemek slíbil zachovati se ve všem podle daných rozkazů a Jonáš jej opustil.

Rytíř Hrobský ho již netrpělivě očekával, neboť skutečně hořel touhou po seznání oněch míst, jež mu památkou jeho zavražděných rodičů nyní tak posvátnými byla.

Konečně i on v průvodu Jonášově opustil město a bral se k cíli své osudné cesty.

Oba kráčeli na pohled tak bezstarostně a lehkým krokem, jako by jim šlo jen o nějakou procházku v okolí města a nikoli o vypátrání nového důkazu k odhalení děsného zločinu.

Proto také po cestě městem a předměstím nevzbuzovali u lidí žádné zvláštní pozornosti, a ač tu a tam mnohé oko za postavou statečného mladého šlechtice zvědavě pohlíželo, přece se každý domníval, že tu spatřuje některého zemana z okolní krajiny, jenž pouze za svým vyražením Vodňany navštívil.

Tímto volným krokem vedl Jonáš svého velitele až k lesu, v jehož stínu si již rychleji mohli vykračovati.

Cesta byla touto dobou liduprázdná a jen ve vzdáli bylo tu a tam pozorovati na polích některou postavu.

Tak se dostali až k mýtině uprostřed lesa, kde se dělila pobočni cesta k Blsku od bavorské silnice.

Posud tu stál onen kříž, pod nímž jsme za osudné 'tehdejší noci, kdy majorátní pán z Helfenburku byl v rodinnou hrobku ku předkům svým ukládán, viděli plukovníka Jana Albina z Helfenburku očekávati vodňanského magistra Skribonia.

Průběhem dlouhých let však, která od oné doby již minula, zpuchřel tento kříž a klonil se valně kupředu, aniž jej ruka lidská v zříceném podstavci podpěrou opatřila.

Zbožný stařec Jonáš vzdychl si při pohledu na tento smutný stav kříže.

„Stále více mizí pravý duch křesťanský z této krajiny," pravil polohlasně sám k sobě, „a snad brzo tu nebude katolíků, kteří by si znamení víry dovedli vážiti."

„Šíří se i zde kacířství, jak to bohužel jinde pozorujeme?" tázal se rytíř, jenž poslední slova Jonášova zaslechl.

„Bohu to buď žalováno, až přespříliš, jak mi nástupce můj v Blsku již vyprávěl. Však víte, kterak protestantští páni na svých panstvích naši svatou víru hubí, a pan Jan z Helfenburku, ač druhdy v lůně církve samospasitelné vychován, po přestoupení svém k protestantské víře nyní k nejhorlivějším šiřitelům kacířstva náleží. Také ve zdejší krajině se již povážlivé stopy toho jeví a nevážnost před tímto posvátným křížem je toho novým důkazem."

Po těchto slovech přistoupil ke kříži, a podepřev jeho spodek několika kameny, opět jej uvedl v přímé postavení.

Pak krátkou modlitbu před obrazem Ukřižovaného vykonal, v čemž jej i rytíř Hrobský následoval.

Síliliť se tak oba k velikému svému dílu, v jehož příznivé provedení však kladli bezpečnou naději.

Když se z mýtiny od kříže opět na cestu lesní vrátili, zastavil se ještě Jonáš a pravil:

„Od tohoto kříže počíná druhá část zločinů pana Jana z Helfenburku."

Rytíř naň tázavě pohlédl.

„Jak to? Vyprávěj mi vše, co se kde na kterém místě událo. Musím jasně zříti v celou osnovu jeho zločinu."

„Zde pod křížem očekával pán z Helfenburku vodňanského magistra Skribonia, aby jej k otrávení paní Helfenburské a odnesení očekávaného dítka jejího přemluvil."

„Ty jsi byl svědkem rozmluvy obou?“

„Jen z části, neboť jsem nemohl koni páně Helfenburkově tak rychle stačit, a mimo to jsem se pro vlastní bezpečnost nesměl z lesní tmy příliš daleko v cestu odvážiti. Proto jsem zaslechl jen druhou část jejich rozmluvy, jež se týkala odstranění dítěte.“

„Proti tomu jsi tedy učinil svá opatření?“ „Jakmile jsem v kostele po skončení pohřbu nešťastného vašeho otce s komorníkem Lukášem osaměl, řekl jsem mu vše, co na této lesní cestě mezi pánem z Helfenburku a magistrem Skriboniem bylo umluveno. Lukáš spěchal napřed do hradu, aby onen hrozný zločin překazil, ale v polou cestě jej sklátila kule vražedníkova k zemi a Skribonius mohl s odcizeným dítětem prchati dále.“

Se zimničným napětím a dychtivostí naslouchal mladý šlechtic tomuto vypravování starého sluhy.

Brali se lesním úvozem, kde je každý krok přiváděl blíže k jevišti tehdejších děsných událostí.

Jonáš byl při každém tomto kroku vždy rozčilenějším a jeho oko plálo zimničním rozechvěním tím více, čím blíže přicházeli k nevysokému svahu, po němž vedla cesta vzhůru opět do otevřené blské krajiny.

Čtenář se pamatuje, že na onom svahu tehdejší hrobník Jonáš připravil magistru Skriboniovi z Vodňan netušenou smrt.

„Lupičovi se tedy poštěstilo s dítětem uprchnouti?“ tázal se rytíř Hrobský dále.

Starý sluha vyrazil ze sebe děsný smích.

„Ó, nikoliv!“ zvolal s divokým přízvukem, „však již víte, že i já měl se Skriboniem soukromý účet vyrovnati. Proto i já se hotovil k pomstě nad bídníkem, netuše ovšem ještě, že mi bude na něm pomstíti smrt dvou jiných osob, totiž otrávené paní Helfenburské a zastřeleného komorníka Lukáše.“

„Cos tedy učinil?“

Zastavili právě u svahu, kde vše bylo ještě v témže stavu, jak tomu bývalo před dvaceti třemi roky, neboť tehdy se sekera ještě tamějších lesů nedotýkala a ráz krajin takto odlehlých zůstával po celé věky nezměněný.

Poznával tedy Jonáš až do nejmenších podrobností jeviště svého osudného činu a již tím se dá vysvětliti jeho velké rozčilení.

Celý děsný výjev oné osudné noci se nyní poznovu odehrával před jeho duševním okem.

„Zde na tomto místě," pravil chvějícím se hlasem, „nalezl bídník odplatu za své četné zločiny, zde jej vidím dosud ležeti s roztříštěnou lebkou před sebou, neboť sama Prozřetelnost řídila pád jeho s koně v tu stranu, kde nevyhnutelně musel nalézti svou smrt, kdežto ukradené dítko zůstalo ležeti neporušené na druhé straně v měkkém mechu a listí."

„Skribonius se tedy pádem s koně zabil?" tázal se rytíř.

„Jenže já seoten pád přičinil," doložil temně Jonáš.

„Jak to?"

„Provaz přes cestu natažený zarazil koně v prudkém běhu, takže jezdec střemhlav sletěl dolů. V pádu narazil na kmen tohoto dubu a zde svůj bídný život dokonal."

Ukázal na mohutný kmen starověkého dubu, který tu široko daleko rozkládal své větve a jehož tvrdá kůra byla zcela taková, aby při tak prudkém nárazu, jakým magister Skribonius s koně svého sletěl, roztříštěním lebky a porušením mozku přivodila okamžitou smrt.

S divokým výrazem pohlížel starý muž na osudné místo, kde rytíř Hrobský se na chvíli odmlčel a ve vážné myšlenky se pohroužil.

Přemýšlel snad o tom, zda se čin Jonášův na tomto místě se zásadami mravními shodoval?

Potlačil však toto okamžité hnutí své mysli, které bezděky ze šlechetného srdce jeho vyplývalo, neboť nemohl zapomínati,

že Jonáš provedl svůj čin jen z téže touhy po pomstě, která nyní i jeho vlastní kroky proti pánu z Helfenburku vedla.

„A dítko?“ tázal se tedy dále Jonáše, aby mysl svou jiným předmětem zabýval.

„Nalezl jsem zdravé a neporušené na tomto místě,“ odvětil Jonáš.

Přitom ukázal na druhou stranu lesní cesty, kde bujný vzrůst trávy dosud svědčil o tom, jak mohlo dítě v peřině zaobalené beze všeho úrazu vyváznouti.

Se zvláštním pocitem pohlížel mladý šlechtic k tomuto místu.

Zde to tedy bylo, kde mu byl život zachován, sotvaže přišel na svět, muži tomuto měl děkovati, že mohl nyní na pomstění krutého osudu rodičů svých pomýšleti.

Dlouho tak stál v zamyšlení, z něhož se jej Jonáš neopovážil vytrhovati.

Vždyť i on sám musel sbírati své myšlenky, které meškáním na tomto místě v něm byly vzbuzeny.

Konečně se Hrobský vyrušil ze svého zadumání a kynul Jonášovi na znamení, aby šli dále.

Již po několika kročejích octli se však na pokraji lesa.

Zde po prvé viděl Hrobský svou rodnou krajinu, neboť v nevelké vzdálenosti vypínal se na severozápadní straně Kojčín a na něm vévodil hrad Helfenburk nad celým okolím.

Nové pohnutí opanovalo při tomto pohledu mysl mladého šlechtice, když spatřil hrad svých otců.

Vlevo ležela dědina Blsko se svým kostelíkem, od něhož se táhl k východní straně prostý venkovský hřbitov. Mezi jeho zdí a lesem táhla se úvoznice dále na náves.

Se svého místa mohli se tudíž oba chodci nepozorovaně dostati až ke hřbitovu.

Tu také Jonáš rytíře ze zanícení jeho brzo vyrušil.

„Hle,“ pravil, ukazuje na konec hřbitova, „tamto nás již hrobník očekává, aby nás uvedl do kostela a ke hrobce.“

Ukázal na konec hřbitova, za jehož zdí stál hrobník a oběma příchozím kynul, aby vstoupili.

Rytíř Hrobský a Jonáš nedali se ovšem dlouho pobízeti a brzo se octli na prostém vesnickém hřbitově, v jehož zevnější tvářnosti se od těch dob, co jsme jej posledně viděli, mnoho nezměnilo. Posud stála hrobníkova chatrč na svém místě, posud se proti ní vypínala nízká kostelní věž a vedle ní kostnice, jejíž vnitřek jsme také již spatřili za jiné příležitosti.

Oba mužové nezdržovali se však dlouho prohlížením hřbitova, ač pro starého Jonáše tu bylo dosti příležitosti, aby se po svém bývalém sídle a jeho okolí blíže poohlédl.

Nyní však měl bývalý hrobník jiné věci na mysli.

Bez zastávky bral se k postrannímu vchodu chrámovému, kam mu nebylo vůdce třeba, jen na okamžik se rozhlédl na prahu po okolí kostela, zda snad žádné zvědavé oko toto jejich počínání nesleduje, leč nikde nebylo zříti ani jediného člověka.

Bez obavy mohl tedy do vnitřku chrámu vstoupiti.

Rytíř Hrobský ho se zimničním napětím následoval. Zvláštní pocit se ho zmocnil při vstoupení do prosté svatyně Páně, která kryla pozůstatky jeho rodičů a v níž přišel vyhledávat nyní nový důkaz, aby je pomstil.

Hrobník opatrně opět uzavřel dveře, aby nikým nepovolaným nebyli snad ve své tajemné práci vyrušováni.

Starý Jonáš stál již před hrobkou Helfenburků, která byla po levé straně oltáře.

S výrazem nejhlubšího pohnutí pohlížel mladý šlechtic na tento kamenný vchod do rodinné hrobky svých předků, v němž podle domnění světa i jeho vlastní kosti jako novorozeněte měly odpočívati.

Hrobník ukázal Jonášovi na nástroje, které k otevření náhrobního kamene již stály pohotově.

„Zde je znak pánů z Helfenburků,“ obrátil se pak k mladému rytíři, jenž pohlížel na svrchní část náhrobního kamene se zvláštním napětím.

Nad tímto kamenem byl, jak povědomo, vytesán velký rodinný znak pánů Albínů z Helfenburků.

„Znám jej," odtušil jaksi v zamyšlení rytíř Hrobský, „však více mne zajímají ony tři věnce, které znak onen zdobí a jež sem teprve nedávno byly zavěšeny, jak čerstvá barva květin a listů dosvědčuje."

Těmito slovy byl též starý Jonáš na svrchní část náhrobku upozorněn, neboť dosud se obíral se svými nástroji v jeho dolejší části.

„Skutečně," pravil, „čerstvé to věnce, jež bych byl na místě tomto neočekával, ač dobře vím, jak velká láska v lidu k poslednímu majorátnímu pánu Helfenburskému panovala, a podle tohoto výmluvného důkazu zajisté ještě panuje."

Na kamenném rodinném znaku nad hrobkou visely tři zelené a růžemi protkané věnce, z nichž dva větší byly po straně, menší pak uprostřed. Bylo zjevno, že zde nějaká vděčná mysl chtěla oslaviti památku zvěčnělých Helfenburků.

Rytíř Hrobský byl tímto neočekávaným zjevem velice dojat.

Také starý Jonáš byl nucen setříti slzu, která se mu ze zaroseného oka vnitřním pohnutím vynořila.

„Co znamenají tyto věnce?" tázal se Hrobský hrobníka.

„Již po dvě léta jsou vždy na témže místě a každého téhodne se čerstvými nahrazují."

„Platí tedy skutečně památce Helfenburků?" tázal se Jonáš.

„Zajisté," přisvědčoval hrobník, „ony dva větší platí poslednímu pánovi majorátnímu, jenž tak nešťastnou smrtí skončil a choti jeho, menší pak dítku obou, které taktéž v této hrobce odpočívá!"

Hrobský nemohl potlačiti hluboké zachvění.

„A kdo věnuje jejich památce tuto jemnou upomínku?" ptal se pohnutým hlasem.

„Naše helfenburská chovanka je to, které celá krajina zdejší jen žehná."

„Kdo jest ona?“

„Pravým andělem naší chudiny, vzácný pane, a já sám jí děkuji za mnohonásobné dobrodiní.“

Starý Jonáš zavrtěl hlavou.

„A proč ji nazýváte helfenburskou chovankou?“ tázal se hrobníka.

„Poněvadž bydlí u správce hradu Helfenburku, odkud podniká své dobrodějné vycházky dolů do krajiny.“

„Je to tedy dcera nynějšího správce na Helfenburku?“

„Nikoli, starý správce je bezdětek a spanilá Sabinka — tak se totiž dívka jmenuje — pouze jeho schovankou, o jejím původu se však nic jiného neví, než že ji asi před desíti roky na Helfenburk přivezli a tam odevzdali správci k vychování.“

„Kdo to byl, jenž ji na hrad přivezl?“ tázal se Hrobský, jenž vypravování hrobníkovu s účastenstvím naslouchal.

„I to je neznámo, vzácný pane,“ odpovídal tázaný, „celý původ helfenburské chovanky je zahalen v jakési tajemství, ale přisahal bych na to, že pochází ze vznešeného rodu, neboť od nás, venkovanů, se zcela liší, a již i její neobyčejná krása bezděčně uvádí na mysl, že snad pochází z cizí země, čemuž se zdá nasvědčovati i její přízvuk.“

„Meška nyní na hradě?“

„Zajisté, opouští jej pŤJuze, když trpící a nuzné navštěvuje.“

Rytíř Hrobský se při této zprávě pohroužil ve zvláštní jakési myšlenky, neboť se musel přiznati, že zjev tajemné dívky na jeho mysl učinil velký dojem.

„Proč,“ tázal se v duchu sama sebe, „věnčila tato neznámá dívka hrob mých rodičů? V jakém poměru může býti k nim? Či byl to jen projev spanilé mysli, která, uslyševši o nešťastné smrti posledního majorátního pána helfenburského a jeho choti i domnělého děcka, nyní památce jejich věnovala tyto věnce? Či měl bych v tom spatřovati nějaké, tajné, hlubší spojení?“

Z těchto myšlenek vyrušil jej konečně starý Jonáš, jenž polohlasně k veliteli svému pravil:

„Však ji seznáte na hradě, neboť i Helfenburk navštívíme, tam pak můžete pátrati po příčině, která vede ono děvče k tomuto pěknému poctění památky pana Helfenburského a jeho rodiny. Nyní však je již čas, abychom se dali do práce, chceme-li vnitřek hrobky seznati. Starý hochu, chopte se tohoto kruhu!“

Poslední slova byla obrácena ke hrobníkovi, který tu již stál pohotově s pákou.

Oba staří muži nasadili páky do železných kruhů v náhrobním kameni, a brzy se tento pod spojeným jejich úsilím počal ve zdi pohybovati.

Nyní přispěl i sám rytíř oběma ku pomoci a po krátkém namáhání byl vchod do rodinné hrobky pánů Albínů z Helfenburku volný.

Vlhký a zároveň ostrý zápach vyrazil z temného otvoru.

„Hrobka nebyla již dlouhá léta otvírána?“ tázal se Jonáš hrobníka.

„Po celou dobu, co jsem zde hrobníkem a kostelníkem, nikdo tímto kamenem nehnul,“ zněla odpověď, „však tento zkažený vzduch, jenž sem z hrobky vane, je toho dostatečným důkazem.“

Jonáš pokynul spokojeně hlavou a zdvihl se země krátkou pochodeň, kterou hrobník s ostatními nástroji s sebou přinesl.

Rozžehl ji a posvítil na úzké schody, které vedly dolů do hrobky.

Celý zevnějšek zdí i stupňů svědčil, že skutečně již dlouhá léta noha lidská v tato místa nevstoupila.

Jonáš mohl věřiti hrobníkovým slovům, neboť se od něho dověděl, že hned po tajemném zmizení dřívějšího hrobníka nastoupil své místo v kostele v Blsku, a po celou tu dobu že hrobka nebyla otevřena.

Rytíř Hrobský přistoupil nyní také blíže k otvoru hrobky.

„Nuže, sestupme dolů,“ pravil k Jonášovi, „hořím dychtivostí, abych hrobku pánů helfenburských mohl seznati.“

Před hrobníkem nemohl ovšem vyzraditi, že tam odpočívají pozůstatky jeho vlastních rodičů.

Opatrný Jonáš hrobníka jen potud ve svou věc zasvětil, pokud se mu za dobré zdálo, a on neměl tedy vlastně ani nejmenšího tušení o tom, kdo vlastně v postavě mladého šlechtice před ním stojí.

Než za rytířem sestoupil dolů, obrátil se tedy k hrobníkovi ještě se slovy:

„Odeberte se ke dveřím chrámovým, abyste stál na stráži, kdyby se blížilo nějaké překvapení.“

Hrobník jaksi otálel, neboť chtěl oba cizince provázeti do hrobky.

„Hodláte se dole tak dlouho zdržeti, že je stráže potřebí?“ tázal se.

„Jen co můj pán ukojí svou zvědavost, v níž však nechce býti nikým rušen.“

Při těch slovech vtiskl zároveň hrobníkovi do ruky několik stříbrňáků.

Tento důvod rozhodl a hrobník ničeho již nenamítal, aniž jevil jakou zvědavost po vnitřku podzemní hrobky.

Odebral se tedy na vykázané stanovisko ke dveřím chrámovým a Jonáš mohl svého velitele následovati do podzemí.

Nalezl jej již klečícího a s hlavou na jedné z rakví tu stojících položenou.

Jediným pohledem poznal Jonáš, že je to rakev, v níž byly uloženy pozůstatky roztrhané mrtvoly nešťastného pana Viléma z Helfenburku.

Syn byl tedy veden pravým pudem přímo k rakvi otcově.

Jonáš nemohl nyní též ukrýti velké pohnutí a slzy mu vyhrkly z očí, když opět spatřil rakve svého někdejšího panstva.

Vše bylo v hrobce v témže stavu, v jakém ji před dvaceti třemi roky opustil. Všecky rakve stály na svém místě, ona malá, po které zrak Jonášův ze snadno pochopitelné příčinv nejdříve pátral, ležela nepohnuta mezi oběma velkými rakvemi, u nichž teď rytíř Vilém Hrobský vykonával svou pobožnost.

Dlouho se tak modlil v hlubokém svém zanícení, jež se Jonáš neodvážil přerušovati.

Dětinné povinnosti musel býti na tomto posvátném místě vzdán příslušný hold, a mladý šlechtic také v tomto okamžení osvědčoval, jak drahou a milou mu je památka jeho nešťastných rodičů.

Od rakve otcovy postoupil k rakvi své matky a zde stejně horlivé modlitby za spasení duše její k Bohu vysílal.

Vyhověv takto především citu synovské lásky, povstal potom a dlouho mlčky pohlížel na obě rakve.

„Aniž bych byl věděl," pravil po chvíli temným hlasem, „kde drahé pozůstatky mých rodičů odpočívají, přece jsem byl veden svým citem k těmto rakvím, a vím, že mne cit ten neklamal."

„Ano, jsou to rakve vašich rodičů," odvětil Jonáš, „tuto otec, tamto máti vaše spánek věčný odpočívají."

„Nuže, na tomto místě, kde mne jejich duše zajisté oblétají, přisahám poznovu, že bude smrt obou pomstěna a že jejich zločinný vrah krutému trestu neujde!"

Mluvil to povýšeným hlasem, a zdvihaje pravici k přísaze do výše, položil zároveň druhou ruku na otcovu rakev, aby tak svou přísahu učinil ještě slavnější.

„Amen!" doložil stejně temně Jonáš, až se to od klenby odráželo.

„A nyní přikročme ke své vlastní práci!" doložil po chvíli, když se jeho velitel ze svého zanícení opět v skutečný svět navrátil a jal se blíže pozorovati své temné okolí.

Záře pochodně, která v kruhu ve zdi byla zastrčena, osvětlovala jen nejbližší předměty, takže ve vzdálenější kouty

hrobky nebylo lze dohlédnouti. Přece však rozeznávalo oko, když přivyklo poněkud šeru, několik rakví, stojících na kamenných podstavcích.

Jonáš mu ukázal na malou rakev, která stála mezi rakvemi jeho rodičů.

„To tedy moje rakev?“ tázal se s bolným úsměvem rytíř Hrobský.

„Tak jest, ona také je původcem vašeho dosavadního jména,“ odvěce starý Jonáš.

„Jak to?“

„Od tohoto hrobu, z něhož jsem vás vyrval, přiložil jsem vám jméno Hrobský, jež nyní pravému jménu vašemu musí ustoupiti.“

„Pak je pro mne tato rakev tím významnější, když jsem jí dosud za své jméno děkoval. Nyní pochopuji, proč můj pěstoun právě na jménu ‚Hrobský' stál, když mne do světa vysílal.“

„Učinil tak na můj návrh, jenž měl na mysli vaše zachránění před hrobem.“

„A tys to byl, jenž jsi mne od smrti, anebo aspoň od nečestného postavení zachránil, v němž bych nikdy na pomstění památky svých rodičů nemohl pomysliti.“

Stiskl s vděčným pohledem starcovu ruku, a ten tento dík vřele opětoval.

Pak přikročil Jonáš k rakvičce a opatrně ji s podstavce pozdvihl, aby ji na zem uprostřed hrobky postavil.

S největším napětím a zvědavostí Hrobský pohlížel na jeho počínání.

„Domníváš se, že nalezneš vše tak, jak jsi v den pohřbu zanechal?“ tázal se Jonáše.

„Zajisté,“ odvětil tento s výrazem plného přesvědčení, „však jste slyšel, že nikdo od onoho dne do hrobky nevstoupil, a již sami jsme se o pravdivosti tohoto přesvědčili.“

Poté přiklekl k rakvičce a zasadil dláto pod víko, které se po malém tlaku ihned pozdvihlo.

Hrobský se nyní také k zemi sehnul, aby prohlédl obsah této podivné hrobové schránky.

Jonáš sňal víko, a tu se objevil pohled, který slova starcova o prvním spatření líčené mrtvoly novorozeněte úplně potvrzoval.

V rakvičce se totiž objevila pouze vosková hlava a kus dřeva, jež mělo zastupovati tělo mrtvolky. Poněvadž však během let oděv a pokrývka již zcela zetlely, leželo tu dřevo holé, a podvod Jana z Helfenburku, který se smrtí novorozeněte paní Helfenburské podnikl, byl v prvním okamžiku najevě.

Vítězným zrakem pohlédl Jonáš na svého velitele.

„Nuže, není to nový důkaz proti bratrovrahu, jenž pouze na základě prohlášení smrti dědicovy drží helfenburský majorát?“

Hrobský pokynul souhlasně hlavou a jal se nyní s nejvyšším účastenstvím prohlížeti pozůstatky líčené mrtvoly, která jeho vlastní osobu před světem zastupovala.

Vzal voskovou hlavu do rukou a viděl, že je během času již celá zčernalá, a při bližším ohledání se seznalo, že byla jen narychlo zhotovena, neboť rysy a tvary byly velmi hrubé a nedostatečné, jakož také celý tento podvod sloužiti měl jen pro okamžik a pouhé vyplnění místa.

„Zločinec spěchal se svým dílem,“ vysvětloval Jonáš, „neboť dal vykonati pohřeb ještě téhož dne, netuše, že dítko při životě bylo zachováno, když při mrtvole Skriboniově nebylo nalezeno.“

„Nedal po něm pátrati?“ namítl rytíř Hrobský. „Jak mohl tak učiniti, když se celý svět domníval, že mrtvola dítka v rodinné hrobce odpočívá? Byl by tak sám zločin a podvod svůj vyzradil.“

„Však přece zajisté potají tak učinil!“

„O tom mi není nic známo, neboť jsem již ve dvou dnech krajinu tuto s dítětem zachráněným opustil.“

„Pak tedy musí tušiti, že je snad přece dítko na živu!“

„Domníváte se, že vám tušení své odhalí? K tomu jej musíme donutit jinými prostředky, a jeden z nich tu leží před námi!“

Vložil do rakvičky zase hlavu a upravil vše tak, jak to při pozdvižení víka nalezl. Pak uzavřel víko a rakev opět uložil na její předešlé místo.

Nikde nezůstalo stopy, že by zde někdo meškal a rakev otvíral.

„Nyní nás volá povinnost opět v nadzemí!“ doložil Jonáš po skončené práci.

„Ano, vzhůru na Helfenburk!“ přisvědčoval horlivě mladý šlechtic. „Nyní tím odhodlaněji budu sledovati svůj cíl, abych se práva svého proti bídnému zločinci domohl a krutou smrt svých rodičů na něm pomstil!“

Ještě jednou pohlédl zaroseným okem na rakve, u nichž tak dlouho v horoucné modlitbě klečel, a pak se obrátil k odchodu z hrobky.

Jonáš sňal pochodeň a s vítězoslavným výrazem v osmahlých a zvráskalých svých lících jej následoval.

Dočkal se splnění toho, co k provedení plánu svého ještě očekával, a mohl tudíž podzemní rodinnou hrobku pánů z Helfenburku, spokojen se svým výsledkem, opustiti.

Prsa obou si hluboce oddechla, když se zase octli na denním světle a v čistém vzduchu uprostřed klenby chrámové.

Starý hrobník byl ještě na svém stanovisku u chrámových dveří, kde mu podezřivý Jonáš místo vykázal, aby své zvědavé zraky dovnitř hrobky nemohl vrhati.

Jakmile vystoupil z otvoru, povolal jej Jonáš k sobě a tázal se ho, zda nepozoroval nic podezřelého po čas jejich pobytu v hrobce.

Zpráva hrobníkova zněla příznivě a s určitostí mohl tvrdit, že nikdo v Blsku jejich návštěvu v chrámě netuší.

Rytíř Hrobský mezitím opět se zvláštní vroucností pohlížel na věnce, visící nad hrobkou, které k sobě vábily zraky jeho jakousi neznámou magickou mocí.

Oba staří mužové pak se jali zasazovati kámen opět na dřívější místo ve zdi.

Jonáš zasypal opět všecky postranní mezery pískem a prachem, čemuž se starý hrobník jaksi divil.

„Takové opatrnosti není u nás třeba," pravil, „nikdo si toho nevšimne, že byla rodinná hrobka Helfenburků dnešního dne otevřena."

„Domníváte se?" odvětil Jonáš, nedávaje se v práci své mýliti.

„Zajisté, ani velebný pán náš sem nikdy v tuto stranu nepohlédne."

„Ale mohli by tak jiní lidé učiniti, jimž na tom bude záležeti, aby seznali, že tato hrobka od posledního pohřbu nebyla nikdy otevřena."

Hrobníkovi se počalo nyní v mozku jaksi vyjasnívat.

„Ah(„ pravil polohlasně, „snad nějaké soudní vyšetřování?"

„Bylo by to cosi podobného," odvětil vážně Jonáš a doložil s významným pohledem na hrobníka: „Pak tím spíše se musí osvědčiti vaše mlčelivost a vy na každou otázku odpovíte, že hrobka zůstala od posledního pohřbu povždy neporušena."

Starý hrobník se nato stejně vážným hlasem tázal:

„Mohu tak s dobrým svědomím tvrditi?"

„Přisahám, že v hrobce zůstalo vše nezměněno, jak jsme to našli. Právě na tom nám nejvíce záleží, aby se uznalo, že hrobka je neporušena. Dostačuje vám nyní moje přísaha?"

„Úplně," odvětil hrobník uspokojen a sbíral opět své nástroje, neboť práce jeho byla ukončena a všecky stopy tajemné návštěvy této odstraněny.

„Nyní na váš rodný hrad!" šeptal Jonáš do ucha rytíři Hrobskému, jenž tu posud stál, pohřížen v myšlenky, které v něm byly vzbuzeny pohledem na věnce.

Hned nato opouštěli oba touže cestou blský chrám, aby se vydali dále k hradu Helfenburku.

3.

Od dědiny Blska vedla vzhůru ke hradu Helfenburku ještě tatáž postranní stezka kolem lesa, po které jsme již jednou starého Jonáše provázeli, když po osudné noci, kdy majorátní pán helfenburský byl do rodinné hrobky k předkům svým uložen, vyšel na zvědy po komorníku Lukášovi, který měl přinésti zprávy o zmaření útoku na život helfenburské paní.

Víme však, že na této cestě nalezl na místě očekávané příznivé zvěsti mrtvolu téhož věrného Lukáše, jenž padl vražednou rukou magistra Skribonia.

Po této cestě, která v něm musela vzbuzovati tak smutné upomínky na smrt nešťastného přítele, vedl nyní Jonáš také rytíře Hrobského.

Činil tak nejen proto, že se tady bylo lze nejblíže dostati na vrch Kojčínský a ke hradu Helfenburku, nýbrž že tato stezka byla nejméně navštěvována a nebylo se tudíž třeba zde obávati nějakého nevítaného setkání.

Krajina zdejší, jež byla před dvaceti roky ještě mnohem lesnatější, jevila se zraku Jonášovu již valně otevřenější než druhdy, a bylo snadno lze poznati, že nynější držitel panství helfenburského jen proto dává tak silně lesy své mýtit, aby jeho sáček pro velké nynější potřeby byl vždy naplněn.

Okem zkušeného hospodáře, jenž s takovýmto řáděním v lesích nikdy nemůže souhlasiti, pohlížel Jonáš na tyto změny, a také se v takovém smyslu k veliteli svému projevil.

„Však nebude již dlouho mýtit,“ odtušil tento ve svém zamyšlení, jež ho po celou dosavadní cestu ovládalo.

„Také já v to doufám," pokračoval Jonáš dále, „ač vím, že i nynější majetek helfenburský náleží k nejpřednějším v zemi, byť i sebevíce byl zanedbán, jak na všech stranách pozoruji."

Zastavil se, neboť se octli na ohbí cesty, kde Jonáš nalezl komorníkovu mrtvolu.

Tu musel hovorný stařec celou událost rytíři Hrobskému vysvětliti i podrobně popsati, ač mladý šlechtic jí již přílišné pozornosti nevěnoval.

Jonáš ukončil tedy proud svého vypravování a po nedlouhé další chůzi se octli konečně u paty Kojčína, na jehož vrcholu trůnil pevný hrad Helfenburk. Úzká cesta hustým lesem je vedla dále vzhůru po strmém svahu, neboť Jonáš nehodlal se širší vozovou cestou ke hradu přiblížiti.

V Blsku se právě vyzvánělo poledne, když vystoupili na prostranné temeno vrchu Kojčína.

Velkolepé a mohutné průčelí hradu prostíralo se tu před jejich zraky.

Rytíř Hrobský stál před svým rodným hradem.

I ten již jevil mnohé známky zpustlosti a menší starostlivosti, než jaká mu za dřívějšího držitele bývala věnována. V hradním příkopě, přes nějž se klenul zdvíhací most, bujelo křoví a bejlí, ve zdech vyrůstala mezi kameny tráva, a malta na mnoha místech opadávala. Všude bylo lze zříti stopy hlodavého zubu času a větru, že si po uplynulých dvacet let ve své ničivé práci velmi statně počínal.

Hrobský však neměl zraku pro tyto jednotlivosti, jež oku Jonášovu neušly, nýbrž pohlížel jen duševním okem na budovu, v níž světlo světa po prvé spatřil, z níž však také již v druhém okamžiku svého života byl zločinnou rukou odstraněn a do chladného světa vyhozen, kde v nicotě a bez vědomí svého pravého osudu měl zhynouti nebo zaniknouti.

Považoval to nyní, když seznal dopodrobna běh tehdejších tajemných událostí, za pravý zázrak Boží, že zrádným

nástrahám svých nepřátel přece mohl uniknouti a že nyní jako mstitel svých zavražděných rodičů opět v tato místa přicházel.

Oči se mu zarosily při pohledu na rodný hrad, ale brzo opět potlačil své vnitřní pohnutí a takřka násilně přivolal si zase na pamět úlohu, kterou mu nyní bylo nezvratně vykonávati.

Pokynul Jonášovi a oba se blížili ke hradní bráně.

Byla otevřena a tudíž vchod do hradu byl volný. Nebylo se tu třeba obávati lupičů, neboť bylo obecně známo, že na Helfenburku již není skvostů ani pokladů.

Na hradě žil pouze zámecký správce s několika služebnými lidmi, kteří tam vedli život velmi odloučený. Okolní obyvatelstvo se ze zmíněných již příčin Helfenburku stranilo a domácí lidé taktéž nevyhledávali společnosti ostatního lidu.

V bráně spatřil Jonáš jednoho ze sluhů, k němuž se obrátil se žádostí, aby je uvedl ke správci hradu.

„Tamto pan Kotnovský právě přichází," odpovídal služebník a ukázal na postavu muže, který vycházel tmavého průjezdu hlavní hradní budovy na první nádvoří.

Byla to postava vysokého, kostnatého muže se zasmušilým vzezřením a nepříliš vlídným výrazem ve tváři, jenž se k pošmourným a zetlelým zdím hradu Helfenburku zcela případně hodil.

Mžouravé oči jeho se nedůvěřivě otáčely po cizích příchozích.

Rytíř Hrobský postoupil mu vstříc a jednoduchými slovy projevil mu svou žádost, aby mu na hradě bylo popřáno krátkého pohostinství, jehož hodlá užíti k seznání Helfenburku a jeho okolí.

„Myslím," končil svou žádost, „že držitel hradu šlechticovi takového přání neodepře, a prosím, abyste mu je jménem mým přednesl."

Správce, který posud němě naslouchal, tázal se nyní drsným hlasem:

„Není vám tedy známo, že držitel Helfenburku na hradě již po léta nemešká?“

„Jsem cizincem v této krajině,“ odpovídal rytíř, aby se mohl vyhnouti přímé otázce, „není-li tedy pána vašeho zde, pak opětuji svou žádost k vám jakožto k jeho zástupci.“

Autoritě správcově bylo očividně těmito slovy polichoceno.

Vyjasnil poněkud svou tvář a odvětil vlídně ji:

„Není mi od velitele mého zakázáno cizince do hradu vpouštěti, protož vás vítám ke svému stolu, ovšem skrovnému, jak tomu u starého mládence bývá.“

„Vy nejste ženat?“ vmísil se do řeči Jonáš.

Správce jej přeměřil chladným zrakem a odtušil:

„Z čeho jste soudil opak?“

„Dole v Blsku jsme slyšeli rozprávěti o dívce na tomto hradě, a tu jsem se domníval, že je to vaše dcera?“

Správce Kotnovský se jaksi zasmušil.

„V Blsku nechť se starají o své záležitosti,“ odsekl stručně, „ona dívka není mou dcerou.“

„Ale mohl byste na ni býti hrd,“ ujal se slova opět Hrobský, „neboť jsem ji slyšel chváliti jako pravého anděla.“

Správce cosi zahučel.

„Je to přepínání, kterého zdejší lid nezasluhuje,“ pravil, a doložil pak rychle, aby řeč k jinému předmětu obrátil: „Však nemařme času slovy, kdy nás stůl již očekává, i vám, tuším, bude po namáhavé cestě dobře chutnati.“

„Dobré jste uhodl, pane Kotnovský,“ doložil Jonáš.

„Vy mne znáte a přece jste cizinec?“ obrátil se rychle správce k starému sluhovi a jeho oko na něm spočívalo s bodavým pohledem.

Jonáš se však prostomyslně usmál.

„Sluha váš ve bráně mi řekl vaše jméno,“ pravil, „buďte ubezpečen, že po prvé na tento hrad přicházím.“

Kotnovský pohodil hlavou a bral se do hradu a zval oba cizince za sebou.

Rytíř Hrobský rozhlížel se zvědavě po okolí, jako by jej zevnějšek budov a staveb co nejvíce zajímal, vpravdě však pátralo oko jeho po onom milostném zjevu, jež si byl v duchu o „chovance helfenburké“ učinil.

Po této dívce, kterou tak spanilá pověst předcházela, nebylo však nikde ani stopy.

Vešli tedy do chodby, která ke komnatám příbytku správce Kotnovského vedla a v níž též musela býti kuchyně, jak Jonáš z jistých příjemných zápachů s určitou důsledností soudil.

„Kráčejte jen vzhůru po těchto schodech do jídelny,“ obrátil se správce k rytíři Hrobskému u posledního stupně točitých kamenných schodů, které vedly z chodby do prvního poschodí, „dám jen některé rozkazy v kuchyni a pak se neprodleně navrátím ve vaši společnost.“

Pokynul rukou svému hostu a obrátil se pak ke dveřím, z nichž vycházely ony zápachy.

‚Dvě obstarožné ženštiny provozovaly tu nad ohništěm a roštem vládu svou.

Správce přiblížil se zrychleným krokem k uchu jedné z těchto ženštin a pošeptal jí:

„Nechť Sabina obědvá dnes s vámi v kuchyni, Moniko, nechci, aby se objevovala onomu holobradému cizinci.“

„Máte snad příčinu mu nedůvěřovati?“ tázala se kuchařka, která asi vedle vlády v kuchyni vládla celým domem.

„Mám jen jakési tušení, že ti dva nepřicházejí beze všeho úmyslu na Helfenburk.“

„Proč je tedy přijímáte?“

„Nelze mi toho šlechticovi odříci, o němž nevím, co na mně vlastně žádá. Ostatně chci na ně míti dobré oko.“

„A já na Sabinu,“ doložila kuchařka, „ohlédnu se po ní v zahradě, kde právě meška.“

Uspokojen odcházel pan Kotnovský z kuchyně, aby za svými hosty vzhůru pospíchal. Zastal je na chodbě před jídelnou, do níž oba uvedl.

Zasedli ke stolu, jenž poskytoval dostatečných pokrmů a nápojů, takže si starý Jonáš musel mimovolně přiznati, že helfenburský správce na „starého mládence“ dosti dobře žije. Zvláště sklep jeho zdál se býti dobře zásoben, jak rozličná vína na stole stojící dosvědčovala.

Rytíř Hrobský však jen zpola jedl a pil, neboť marně se ohlížel po dívce, kterou očekával u stolu, ač brzy mu bylo seznati, že je jeho naděje marná.

Nemohl pochybovati o tom, že správce se zvláštním úmyslem odstranil dívku, o které, jak se zdálo, nepříliš rád mluvil, ježto se všem příslušným dotazům mladého šlechtice dovedl obratně vyhýbati.

Tak uplynul oběd za dosti nápadného ticha, neboť správce se omezoval na jakési pozorující postavení, kdežto oba mužové měli co dělati se svými myšlenkami.

Pro rytíře Hrobského to bylo ovšem zvláštní, postavení, když viděl, že je hostem pod střechou hradu, jehož pravým vlastníkem byl jediný on sám, a když meškal v místnostech, které se mu žitím jeho rodičů zdály býti takřka posvátnými. Upomínky na dávné doby se v něm nyní zcela přirozeným způsobem tím mocněji vzmáhaly, a proto zavedl se správcem řeč o nynějším držiteli hradu, aby pak i na předešlého mohl přejíti.

„Pán z Helfenburku netráví tedy mnoho času na svém hradě?“ tázal se mezi řečí.

„Již po několik let jsme ho zde neviděli,“ odvětil správce.

„Co je toho příčinou, že se tak krásného majetku vzdaluje?“

„Pán z Helfenburku je příliš v Praze zaměstnán, než aby na venkově pro zábavu mohl meškati. Však víte zajisté, jak často se jméno jeho v posledních letech u nás jmenuje.“

‚Ano, slýchal jsem je začasté jako jméno jednoho z předních českých velmožů.“

A tím pan Jan z Helfenburku také skutečně jest,“ ujišťoval Kotnovský, hledě slovům svým dodati jakéhosi důrazu.

„Je rodinný majetek jeho tak znamenitý, jak se vypráví?“ tázal se rytíř Hrobský hlasem co možná nejlhostejnějším, aby správce nepoznal, kam vlastně svou rozprávkou míří.

„V Prácheňsku se mu majetkem vyrovná jen pán z Rožmberka.“

„Byl tedy jediným z rodu svého?“

Správce nyní poněkud zamžoural svýma sivýma očima a bystře pohlédl na tazatele.

Ten se však tvářil zcela lhostejně, takže se Kotnovský opět uspokojil a vznikající v něm podezření poznovu utuchlo.

„Z čeho tak soudíte?“ tázal se rytíře.

„Že tak velký majetek rodinný v jediné ruce zůstal.“

„Nikoli, nebyl jediným v rodu svém, měl ještě bratra, který byl kanovníkem v Olomouci.“

„Ten ovšem nebyl nápadníkem,“ prohodil lehce Hrobský, „byl tedy pán z Helfenburku majorátním pánem?“

Správce zase naň se strany nedůvěřivě pohlédl.

„Ani tím nebyl,“ pravil po krátkém pomlčení, „nastoupil držení svých statků po svém nejstarším bratru.“

Rytíř si počal náhle mnouti čelo, jako by se na něco rozpomínal.

„Ah,“ zvolal, „již se pamatuji, vyprávělo se kdysi, že majorátní pán helfenburský náhle zemřel.“

„Ano, byla to smrt nešťastná a neočekávaná,“ pravil temně pan Kotnovský, zakrývaje si polovici obličeje pohárem.

„Zahynul prý jakýmsi výbuchem,“ pokračoval rytíř Hrobský, „a to právě na tomto hradě.“

„Můžete zříceniny po onom výbuchu ještě nyní spatřiti,“ odtušil správce, jenž se odpovědi již nemohl vyhnouti.

„Aj, skutečně?“ zvolal rytíř, líče veliké udivení. „Ony zříceniny nebyly odstraněny?“

„Po více než dvaceti letech je zadní část hradu v témže stavu, jako onoho osudného dne.“

„Snad činí tak pán z Helfenburku z nějaké zvláštní úcty k nešťastnému svému bratru?“

Pan Kotnovský se jízlivě usmál.

„Oh, nikoli, celý hrad zůstává odkázán sám na sebe. Však jste sám mohl pozorovati, jaká zpustlost ze všech koutů jeho vyzírá.“

„Zdá se tedy, že se ho pán z Helfenburku jaksi štítí. Má snad k tomu příčinu?“

Tato otázka vzbudila znova správcovu nedůvěru, neboť poznával, že je na kluzké cestě.

„Nevěděl bych,“ pravil ledabyle, „vykládám si to zanedbávání hradu jednoduše tím, že je veliteli mému pobyt ve veselém hlavním městě příjemnějším, než na odlehlém hradě v tomto zákoutí Cech.“

Rytíř Hrobský pozoroval tuto vznikající nedůvěřivost úředníka Helfenburkova a proto také v jinou stranu obrátil.

„Pravil jste,“ počal opět, „že ony zříceniny podnes můžeme spatřiti, je volno do zadní části hradu vstoupit? Přiznávám se, že bych rád tento pevný a znamenitý hrad blíže seznal.“

Zajisté, sám vás ke zříceninám uvedu,“ odpovídal pan Kotnovský a počal nyní leccos vyprávěti o Helfenburku a jeho položení, takže snadno bylo lze poznati, že mnohem raději o hradu než o držiteli jeho rozpráví.

Oběd byl ukončen a správce vyzval svého hosta, aby jej následoval k prohlídce zadní části hradu. - Rytíř Hrobský se nedal ovšem dlouho pobízeti a také starý Jonáš se chystal nastoupiti cestu, která je měla přivésti k osudnému místu.

Správce však nemohl dostáti svému úmyslu.

Když totiž vystoupili na nádvoří, přikvapil náhle jeden z hradních služebníků, který měl v nedalekém lese dozor nad dřevoštěpy, se zprávou, že v lese byl lapen jeden z nejpověstnějších pytláků, kteří již dlouhé časy v lesích helfenburských provozovali svoje nekalé řemeslo.

Vyhaslé oči správce Kotnovského zazářily okamžitě divokým ohněm při této zprávě a všecka jeho ostatní předsevzetí byla v témže okamžení zvrácena, když seznal, že jeho dlouho chovaná tužba po pomstě na nenáviděných pytlácích konečně bude vyplněna.

„Musím nyní za svou povinností," pravil kvapně k svému hostu, „nemohu vás prozatím dále po hradě provázeti, však tento sluha vás do zadní části uvede."

Po těch slovech již spěchal také ven z hradní brány, neboť myšlenka na pomstu nad pytláky naplňovala veškeru jeho mysl.

Rytíř Hrobský se naklonil k uchu Jonášovu a pravil:

„Jsem zcela povděčen této náhodě, která muže toho odvolala, ježto bych se byl jeho přítomností na osudných zříceninách jen stísněn cítil. Odbuď tudíž i jeho sluhu."

„My již sami cestu do zadní části hradu nalezneme," obrátil se Jonáš k čekajícímu sluhovi, na němž bylo viděti, že mu není příliš vítán rozkaz jeho velitele.

Hořel totiž dychtivostí po tom, aby také mohl býti přítomen výjevu v lese, jenž se tam se zajatým pytlákem odehrával.

Proto mu nemusel Jonáš příliš mnoho domlouvati, aby jen své volnosti užil, a již v druhém okamžiku letěl sluha jako šipka z hradu za svým pánem.

„Ty se vyznáš na Helfenburku?" tázal se Hrobský nyní Jonáše.

„Zajisté, býval jsem druhdy častěji na hradě."

„Pak mne již veď ke zříceninám osudného laboratoria."

Jonáš se bral přímo ke druhému nádvoří a chodbou se brzy octli v třetím dvoře, na jehož západním konci druhdy stávalo stavení s alchymistickou dílnou.

V tomto třetím nádvoří jevila se ještě větší spoušť, než v předních částech hradu a zřícená část budovy, která tu dosud ležela v rozvalinách, dodávala svému okolí ještě truchlivější barvitosti.

„Zde jsme na místě!“ pravil pohnutým hlasem Jonáš, ukazuje na hromadu balvanů a kamení, travou a křovinami však již hustě zarostlých, což bylo nejlepším svědectvím, že po více než dvacet let nikdo těmito zříceninami ani nepohnul.

„Tu stávala někdy tajemná kuchyně pána helfenburského,“ pokračoval starý sluha dále, „tyto kameny to byly, které mu tak náhlou smrt přivodily.“

Rytíři Hrobskému dmula se prsa nesmírným vnitřním pohnutím, takže ani nebyl s to slova promluviti.

Zde teprve stál nad pravým hrobem svého nešťastného otce, zde cítil nejživěji velikost své ztráty.

Ohlédl se pátravým zrakem kolem sebe, nikde se však nějaká cizí osoba neobjevovala, bylo patrno, že v tuto část hradu snad nikdo z jeho obyvatelstva nepřichází.

Pak rychle sklonil své koleno na jeden z kamenů a pohybování rtů jeho svědčilo o tom, že se vroucně modlí.

Jonáš taktéž sklonil hlavu a sepjal ruce k stejně vřelé modlitbě za nešťastného pána helfenburského, jehož počítal i on jako celá okolní krajina druhdy k nejpřednějším svým dobrodincům.

Po dlouhé chvíli teprve povstal opět mladý šlechtic a setřel poslední slzu s líce, která se mu s mnohými jinými vyronila z oka na místě proň tak posvátném.

Pak se počal rozhlížeti po zříceninách.

Obešel je se strany nádvorní a pak vstoupil i do zahrady, kam druhdy dosahovala budova někdejšího laboratoria.

Tu se náhle zastavil a upřeným zrakem zíral na jedno místo zřícenin, které asi upoutalo jeho zvláštní pozornost.

„Jonáši, hle, co zde nalézám!“ zvolal ke starému sluhovi, jenž byl dosud na druhé straně zřícenin.

Jonáš ihned přikvapil.

„Aj, kříž na tomto místě!“ zvolal při spatření předmětu, jenž vyvolal údiv rytíře Hrobského.

„Nebyl bych toho na hradě Helfenburku očekával,“ pravil tento opět pohnutě, „že tu ještě na smrt otce mého bude pamatováno. Nejsou tu lidé podle toho, aby jej v milé památce chovali. A přece musím věřiti svým zrakům!“

Přistoupil blíže ke zříceninám, na nichž byl se strany zahradní vztyčen prošitý kříž. Na vrcholu jeho však byl zavěšen krásný věnec, jenž byl teprv nedávno zhotoven, ježto květiny i listy jeho byly ještě zcela čerstvé a v krásných barvách svých jen se leskly.

Rytíře Hrobského zmocnilo se totéž pohnutí jako při spatření věnců nad rodinnou hrobkou Heifenburků v blském kostele.

Slza se mu opět zatřpytila v oku nad tímto novým důkazem toho, že je památky jeho otce na Helfenburku přece ještě vzpomínánb.

„Dlí tu přece duše soucitná,“ pravil sám k sobě, „která se bez lhostejnosti k zříceninám těmto přibližuje?“

„Přisahal bych,“ pravil Jonáš, „že věnec pochází od téže ruky, která věnce na hrobce v kostele blském zavěsila.“

„Od chovanky helfenburské, kterou jsme se na hradě dosud marně snažili spatřiti?“

„Zajisté, i zde tato tajemná dívka osvědčila svou něžnou mysl.“

„Ó, pak si nepřeji jiného, než abych jí mohl dík svůj vysloviti za soustrast, jakou k oněm zemřelým tak dojemným způsobem projevuje!“

A opět hluboce dojat pohlížel na kříž a věnec.

„Přání vašemu snad bude dříve vyhověno, než jste se nadál,“ pravil pojednou starý Jonáš, jenž se byl mezitím po nevelké zahradě zámecké rozhlížel.

Rytíř Hrobský se k němu prudce obrátil a tázavě naň pohlížel.

„Co tím myslíš? Mohl bych se toho nadíti?“

„Pohlédněte,“ pravil Jonáš, ukazuje rukou na protější konec zahrady, kde stála besídka.

U vchodu do ní pak bylo zříti jako v zeleném rámu nostavu lepé dívky, která se v tomto okamžení podobala pravé rusalce.

Byla totiž oděna v dlouhé řasnaté roucho bílé barvy, jež kol boku zelený pás objímal, a tak štíhlou její postavu stavěl v plné světlo, pletence vlasů kroužily se po sněhobílé šíji, ruce pak držely věnec, jejž dívka právě uvila.

Seděla dosud v besídce, kde leželo před ní na stolku skupení květin a zeleného listí, až ji pojednou příchod cizinců' z práce vyrušil.

překvapena pohlížela na tajemné počínání neznámého šlechtice a jako přimrazena zůstala státi na svém místě, nemohouc pochopiti, co toto vše znamená.

Vtom ji zahlédl Jonáš a rytíře na ni upozornil.

Dívka vidouc, že je pozorována, rychle ustoupila do besídky a ukryla se v její nejstinnější části před zraky cizinců.

Rytíř Hrobský však neměl toho úmyslu, aby toto půvabné stvoření tak snadno pustil s očí.

„Kdo to?“ zvolal v stejném překvapení. „Či anděl to s nebe na zemi sestouplý?“

„Zdejší lid ji právem nazývá andělem,“ podotýkal Jonáš, „vy však v ní spatřujete chovanku helfenburskou, neboť je to zajisté dívka, která tak dojemně uctívá památku vašich rodičů.“

Rytíř Hrobský, jenž jako by se pojednou celý změnil, nemohl potlačiti radostný výkřik.

Dvěma skoky octl se u besídky, která mu nvní dávala na vše jiné zapomínati. Byl to pouze cit vděčnosti k neznámé dívce, jenž jej k besídce pudil, anebo byl tento okamžik zárodkem nového citu, jenž děkoval za svůj vznik pouze spatření spanilé dívky?

Na okamžik se zastavil před vchodem do besídky, v níž stála dívka jako socha se sklopenýma očima.

Teprve nyní mohl Hrobský její rysy blíže rozeznati.

Byla vysokého, ztepilého růstu a teprv asi osmnácté jaro zdobilo její skráně svými růžemi. Podlouhlý obličej byl vrouben krásnými pletenci vlasů a nejsrdečnější dobrota a milostnost z něho vyzíraly.

Mladý šlechtic se musel přiznati, že spatřuje před sebou dívku neobyčejné krásy, zcela rozdílné od oné, jaká jej druhdy vábila k slečně Ludmile Loubské z Lubu. Byl to tedy nový popud, aby se s dívkou blíže seznámil.

„Odpusťte, slečno," počal svým nejjemnějším hlasem, „že vás v samotě vaší vyrušuji, avšak věřte, že mne nejšlechetnější pobídka vede k vám."

Dívka pozvedla při tomto vlídném oslovení oči a rytíři Hrobskému se zdálo, že v pravé moře blankytné nahlíží, tak krásně modré byly její oči, že se jen s bání jarního nebe mohly porovnati.

Prvotní její ostýchavost zdála se mizeti a polohlasně odvětila:

„Ulekla jsem se vás, pane, ačkoli jsem byla již o vašem příchodu na hrad zpravena, leč v této části bych vás neočekávala, a proto moje překvapení."

„A právě tuto část hradu jsem úmyslně vyhledal, slečno."

Dívka naň tázavě upřela své zraky.

„Vy víte, co ony zříceniny znamenají?" tázala se.

„Ano, pod nimi nalezl svou smrt poslední pán helfenburský."

„Proto jsem tam také onen kříž vztyčila, a kdykoli zahrádku svou navštívím, nikdy se neopominu pod ním pomodlit krátkou modlitbu za onoho nešťastného pána."

Rytíři Hrobskému hrozila se prsa při slovech těch rozskočiti.

Vy tedy, slečno, jediná ctíte jeho památku?" zvo-lal prudce, a uchopiv ruku dívčinu, vřele ji celoval. „Ó, pak přijměte mé nejvroucnější díky za tuto soustrast, kterou bych na tomto místě nikdy nečekal!"

Dívka ustoupila na krok zpět, jsouc udivena velkým pohnutím cizincovým.

„Kdo jste, pane?“ tázala se. „Kterak mám tomu rozuměti, že prostému činu mému tak velké váhy přikládáte?“

„Ó, vím též, slečno, že i věnce na rodinné hrobce Helfenburků v kostelíku z rukou vašich pocházejí, a jsem vám k dvojnásobným díkům zavázán. Smím znáti příčinu, proč je vám památka oné nešťastné rodiny tak milou?“

Dívka naň opět pohlédla pochybným zrakem.

„Kdož by necítil soustrast s jejím osudem?“ odvětila pohnutým hlasem. „Či neznáte podrobněji, jakým způsobem zahynul bratr helfenburského pána a jak choť i dítko jeho zemřely?“

„Ó, znám to vše,“ zvolal rytíř chvějícím se hlasem, „a proto vaše spanilomyslné jednání mne tím více dojímá.“

„Činím tak od první doby, co jsem na Helfenburk přibyla a co jsem o krutém osudu rodiny posledního pána helfenburského slyšela vyprávěti. Dojalo mne ono neštěstí tak velice, že jsem si umínila ctíti památku ubohé paní a dítka jejího věnci, jež nad hrobkou jejich zavěšuji, onen kříž pak naznačuje místo, kde její choť nalezl strašnou smrt.“

Rytíř Hrobský jen němě opět políbil bělostnou ruku dívčinu.

Také Jonáš, jenž se mezitím k besídce též přiblížil a poslední slova dívčina zaslechl, stíral si slzu s lící neboť i jej její jednání hluboce dojalo.

„Vy jste byl též v blském kostele?“ pokračovala dívka.

Rytíř Hrobský nemohl ovšem odhaliti své pravé záměry a proto odvětil:

„Navštívil jsem tuto krajinu, abych památnosti její seznal, a přiznávám se, že i mne osud Helfenburků velice dojal, takže jsem si umínil seznati blíže místa, která se k hrůzným událostem vztahují.“

„Divím se, že vás správce k těmto zříceninám připustil, nepamatuji se, že by kdy cizinec v tuto část hradu vstoupil.“

„Má k tomu příčinu, aby sem vstup zbraňoval?“

„Aspoň jen mně je to dovoleno, kdežto ostatní lidé mají zakázáno sem přicházeti.“

„Však správec sám se nabídl, že nám zříceniny ukáže, a jen náhoda jej uvedla v jiné strany.“

„Snad pán z Helfenburku chová již méně příkré náhledy, on prý to byl, jenž mému pěstounovi uděloval podobné rozkazy.“

„Mluvíte o pěstounovi, správce helfenburský není tedy vaším otcem, jak se bylo lze domnívati?“

„Nikoli,“ odvětila dívka a čelo její se lehce zasmušilo, „nepoznala jsem otce, jenž, jak mi dobrá máti vyprávěla, zahynul ve válce s Turky. Však i matinku již Bůh na věčnost povolal, a tak jako sirotek byla jsem od svého dobrodince, pana Jana z Helfenburku, odevzdána správci tohoto hradu v ochranu.“

pán z Helfenburku je vaším dobrodincem?“ tázal se „udiven Hrobský.

Jak jinak jej mohu nazvati?“ odpovídala prostě dívka. „Však, žel, ještě nikdy jsem mu nemohla projeviti svou vděčnost.“

„Nepřichází na Helfenburk?“

„Nikdy jsem ho zde ještě nespatřila.“ Rytíř Hrobský a Jonáš významně na sebe pohlédli.

„Zato projevujete svou vděčnou mysl památce rodiny jeho bratra,“ pokračoval Hrobský dále a nejněžnější výraz milosti zračil se v jeho očích, „proto ještě jednou přijměte mé nejhlubší díky za tuto soustrast, která je pravým balsámem na srdce moje.“

A opět vřele bělostnou ručku dívčinu políbil.

Tato upřela naň tázavě krásné oči svoje a zvolala:

„Ale kdo jste, pane, jenž mi takto děkujete? Však posud, nikdo na tomto hradě takto s mým jednáním nesouhlasil a můj

pěstoun docela jen s nevolí na ně pohlíží, aby prý se pánu svému zachoval, jenž nerad slyší památku na nešťastného bratra svého probouzeti.“

Trpký úsměch pohrával kol rtů rytíře Hrobského při těchto posledních slovech, která mu ovšem byla ve svém pravém významu snadno srozumitelná.

„Považujte mne prozatím za cizince, slečno, jenž stejně jako vy byl dojat osudem rodiny, která druhdy na tomto místě trávila blahé a šťastné okamžiky. Snad již brzo více o mně uslyšíte, nynější setkání naše však zachovejte jako tajemství!“

Uklonil se dvorně před dívkou a obrátil se k odchodu.

Jonáš se před ní sklonil, aby pozdvihl řasnaté její roucho a je s touže vroucností políbil, jako byl před ním velitel jeho s rukou dívčinou činil. Nepovažoval se za hodná, aby se rty jeho tak milostného tvora mohly dotknouti.

V nejvyšším udivení pohlížela dívka za oběma odcházejícími muži.

Viděla, že mladý šlechtic ještě jednou pod křížem poklekl a krátkou modlitbu vykonával.

Poté teprve oba zmizeli za zříceninami, do vnitřní části hradu se vracejíce.

Steré myšlenky na ducha jejího nyní naléhaly a nedovedla si vysvětliti své hluboké pohnutí, jež se jí zmocnilo od okamžiku prvního spatření neznámého mladíka.

Ruka její mimovolně se položila na srdce, které bilo neobyčejně prudce, a takto bezděky se snažíc ruch jeho utlumiti, vstoupila nazpět do besídky, aby tam dále snila o tomto netušeném zjevu.

4.

V podobném zamyšlení také rytíř Vilém Hrobský následoval zpět do hradu svého sluhu.

Nyní teprve chápal onen tajemný pud, který jej ovládal od toho okamžiku, co slyšel v kostelíku blském po prvé vyprávěti o chovance helfenburské, a jemuž dosud nerozuměl.

Co spatřil toto milostné stvoření tváří v tvář, nemohl již pudu tomu odolati — láska k tajemné dívce v něm vzplanula v plném žáru. Nimbus, který již dříve jeho mysl kolem ní obtočila, byl nyní ještě rozšířen při jejím spatření a jako pravá světice se mu zjevovala ve své záři, kterou spanilá mysl její a tajemná láska k nešťastné rodině jeho vyvozovala.

Na okamžik porovnával první lásku svého srdce s tímto zjevem a tu ihned poznával takřka nezměrný onen rozdíl, jaký se mezi slečnou Ludmilou Loubskou z Lubu a chovankou helfenburskou zjevoval.

Tam dáma ze vznešeného světa, obklopená jeho skvělými i stinnými stránkami, zde prosté dítko přírody, které dosud světa a klamného lesku jeho nepoznalo a tudíž si zachovalo čistotu srdce i mysl v původní ryzosti.

V kterou stranu se váha jeho příznivého úsudku naklonila, netřeba šíře dokládati.

Rytíř Hrobský zahořel citem nejvroucnější lásky k dívce, kterou už dříve miloval, než ještě se zrakům jeho zjevila.

její účastenství v tragickém osudu jeho rodiny připoutalo jej k ní od prvního okamžiku jakousi tajemnou silou, která nyní dostoupila svého vrcholu, když toto milostné zjevení také skutečně seznal.

Kochal se tedy v nadějné myšlence na nové blaho, ale zanedlouho byl vyrušen ze svého snění.

Přibyli totiž oba opět do prvního nádvoří, a tu se z hradní brány přibližoval proti nim hlučný dav.

Několik služebníků a dřevoštěpů, v jejichž čele byl správce Kotnovský s vítězoslavným výrazem v obličeji, přivádělo či vlastně přivláčelo spoutaného muže, na něhož se mezi chůzí rány a štulce se všech stran jen sypaly.

Byl to muž již obstárlý, neboť dlouhé šediny vlály mu v nepořádku kol hlavy, s níž byla čepice stržena, oděv pak na mnoha místech rozedraný byl svědkem toho, že se jen po tuhém odporu protivníkům svým vzdal.

Vzezření byl divokého, ale ani hlas se neozýval se rtů jeho, byť rány naň metané byly sebe citelnější.

Zato divoce olanoucí zraky jeho hlásaly s děsnou výmluvností, že se zajatý muž jen okamžité přemoci poddává, ale jinak že by se bez rozmyšlení stal vrahem svých odpůrců.

Celé toto skupení, které se v pravém slova smyslu podobalo smečce psů na poraněné zvíře se vrhajících, vehnalo se nyní na nádvoří, kde na ně rytíř Hrobský udiveně pohlížel.

„Co to znamená?“ tázal se správce.

„To znamená tolik,“ zněla jeho odpověď, „že moji lidé lapli nejpověstnějšího pytláka z celé krajiny, po němž jsme již dlouhá léta marně pásli!“

„Pytlákem byl tedy tento nešťastník?“

„Ano, je to pověstný Klíma Tourovský, a každé dítě v naší krajině ví, co toto jméno znamená.“

„Byl tedy postrachem krajiny?“ tázal se Hrobský dále.

„Totiž našich lesů,“ dokládal správce, „v těch řádil právě ďábelským způsobem, aby mohl svůj lup rozdíleti mezi své spojence, kterých měl plno v každé vsi.“

Rytíř Hrobský počal s účastenstvím pohlížeti na starého pytláka, jenž pohledy nesmiřitelné vášně na Kotnovského vrhal.

Také Jonáš, zaslechnuv z úst správcových jméno nešťastného muže, obrátil k němu svou pozornost, a jakmile mu blíže v tvář pohlédl, náhle se zachvěl a ustoupil zpět, neboť v témže okamžiku i zrak pytlákův na něm utkvěl a výraz překvapení se objevil v jeho tváři, tak jako by též on neočekávaně nějakou známou osobnost před sebou spatřil.

Hnutí obou mužů však zmizelo rovněž rychle, jak se bylo objevilo, a proto je také nikdo z ostatních kolem stojících nezpozoroval.

Poznali se starcové tito opět po dlouhých letech? Byl jeden druhému znám a netušili, že se na tomto místě vícekrát setkali?

Z dalšího běhu vypravování se o tom blíže dovíme.

„Jaký trest jej nyní očekává?“ obrátil se rytíř Hrobský opět ke správci Kotnovskému.

„O tom sám pán z Helfenburku rozhodne, smrtí budou nesčetné zločiny a loupeže jeho jen slabě nahrazeny.“

„Jak? Smrtí že by měl skončiti?“ zachvěl se mladý šlechtic.

„Tak zní naše právo proti podobným škůdcům, páně rytíři, a divím se, že vám tresty pytláků nejsou známy.“

„Jsem zde cizincem,“ vyhýbal se Hrobský přímé odpovědi, „a proto smrt za zastřelení kusu zvěře považuji za příliš krutý trest.“

Správce se surově zachechtal.

„Ó, již je proň smrk vyhlídnut, na kterém se ničemník ten bude houpati, jakmile rozkaz z Prahy od pána z Helfenburku dojde. Celou krajinu dám k tomu divadlu svolati, až se bude Klíma Tourovský houpati v povětří na oprátce!“

S ďábelskou rozkoší pohlížel na nešťastného muže, jako by šlo o zničení dravé šelmy z lesů šumavských.

Klíma Tourovský však zaťal jen své zamodralé rty a zrakem nevýslovné zášti správcovi na vyhrůžky jeho odpověděl. Klidně pak snášel rány, jež mu čeleď zámecká neustále zasazovala, vědouc, že se tím zachová svému veliteli.

Po nějakou chvíli přihlížel necitelný správce tomuto mučení, načež sluhům jej držícím kázal:

„Odveďte jej a vržte do věže, kterou opustí jen tehdy, až jej k smrku šibeničnímu povedeme! Ještě dnes zašlu po rychlém poslu zprávu do Prahy a za týden se bude bídník houpati v povětří.“

Čeleď počala spoutaného starce opět vléci dále, ale ten pojednou jako by vyjasňoval své čelo a hrději pozdvihl hlavu, neboť na Jonášovi spatřil pohled, který se zdál naplňovati jej novou nadějí.

Ani tento zjev však nebyl od nikoho v rozčileném davu zpozorován a klidně dal se nyní pytlák odvésti do věže.

„Pryč od podobného výjevu," pravil polohlasně Hrobský k vedle stojícímu Jonášovi, „pryč z Helfenburku, kde tyranství a zloba právem slují!"

Zároveň chtěl pokročiti ke správci, jenž se škodolibým úsměvem pohlížel za vězněm.

Jonáš jej však zadržel.

„Nikoli," šeptal mu do ucha, „právě nyní na Helfenburku musíme zůstati."

Rytíř naň udivením upřel své zraky.

„Co zde déle?" pravil. „Cíl náš je již dosažen."

„Ano, ale tuším, že nový vzácný nález zde učiníme."

„O kom to mluvíš?"

„O pytlákovi, jejž právě do věže odvedli."

„Ty znáš onoho muže?"

„Totiž znával jsem jej před více než dvaceti lety a dnes jsem jej poznal, tak jako též on se na mne upamatoval."

„A kdo to jest?"

„Byl druhdy sluhou rytíře Tourovského."

Rytíři Hrobskému počalo se vyjasňovati, kam Jonáš míří.

„Toho, o němž jsi mi vyprávěl, že býval soudruhem pana Jana z Helfenburku, a jenž zde na hradě nenadálou smrtí skonal?"

„Ano, toho, odtud jméno jeho Klíma Tourovský, pod kterým se v celé krajině stal pověstným."

„A k čemu má to vše vésti?"

„On byl, jak bezpečně vím, s rytířem Tourovským před jeho smrtí na Helfenburku."

„Aj, pak by to byl nový svědek tehdejších událostí!“ zvolal Hrobský.

„Ovšem, a proto jediné chci s ním obnoviti svou známost.“

„Jsi tím jist, že svého pána tehdy na Helfenburk provázel?“ tázal se rytíř.

„Viděl jsem jej na tyto své vlastní oči,“ ubezpečoval starý Jonáš, „bylo to v den před mým odchodem z této krajiny, když jsem rytíře Tourovského viděl vyjížděti z lesa ke hradu, kam se bral, aby se o lup s novým majorátním pánem helfenburským rozdělil. Za ním pak klusal jeho mladý zbrojnoš Klíma, v němž jsem dnes poznal pytláka Klímu Tourovského.“

Rytíř Hrobský se pohřížil v jakési myšlenky.

„Pomoc tohoto muže mohla by nám býti prospěšnou,“ pravil po chvíli polohlasně jakoby sám k sobě, jestliže byl skutečně svědkem událostí oné osudné noci, kdy jeho velitel při hostině tak náhle zahynul.“

„To právě chci vypátrati,“ doložil Jonáš na tato slova.

„Ale jak se ti to podaří?“

„Tím, že setrváme ještě dnešní noc na hradě.“

„Očekáváš příliš mnoho od náhody,“ pravil nedůvěřivě Hrobský.

„Proč se tak domníváte?“

„Pohleď na tuto pevnou věž, do níž pytláka uzavřeli.“

Jonáš se jaksi zvláštním způsobem usmál a ani se po hradní věži neohlédl.

„Zvenčí se tam ovšem nelze dostati,“ pravil tajemně.

„Nuže, kterak tedy?“

„Zbývá ještě cesta podzemní.“

„Aj, víš o nějaké takové?“

„Zajisté, ač to nikdo z nynějších obyvatelů helfenburských netuší.“

„Jsi skutečně nevyčerpatelný ve svých prostředcích.“

„Nemyslel jsem, že mi známost podzemního průchodu do věže helfenburské někdy bude prospěšná. Ale nyní toho vydatně použiji.“

„Ty tedy hodláš?“

„Dnešní noci vejíti tímto tajným vchodem do věže a Klímu Tourovského propustiti na svobodu.“

„Ale co nám potom prospěje?“

„Však já ho z rukou nepustím, a on též sezná v tom jen svůj prospěch, když se dá v naši ochranu.“

„Co tedy s ním hodláš počíti?“

„Za noční tmy musí se odebrati do Vodňan, kde nás bude očekávati v našem hostinci. Zítra pak všichni nazpět poklusáme ku Praze.“

„Jsi mi neocenitelným pomocníkem, statečný Jonáši,“ pravil dojatým hlasem mladý šlechtic a vřele tiskl starcovu ruku.

„Žádné přílišné pohnutí, vzácný pane,“ odpovídal tento, „správce opět přichází.“

Kotnovský se vracel od věže, kam se byl odebral, aby se na vlastní oči přesvědčil, že je chycený pytlák pod pevnou závorou.

„Nyní nám již ten ničemník nepřehne!“ pravil se škodolibým úsměvem, když se blížil k rytíři Hrobskému.

Jonáš se po straně ironicky ušklíbl.

„Jste tedy potěšen nad tímto svým lovem?“ tázal se Hrobský správce.

„Nadmíru, již po léta jsem pásl po onom bídníkovi, jehož chycení mi pán z Helfenburku zvláště za povinnost uložil.“

Jonáš vystřídal s rytířem významný pohled při ťěchto slovech správcových.

„Což by váš velitel kladl skutečně tak velkou váhu na polapení pouhého pytláka?“ vyzvídal rytíř Hrobský dále.

Správce zamžoural opět očima, neboť se v něm dřívější probudila opět jeho nedůvěra.

Odpověděl tedy úsečně:

„A zvěř den co den v lesích našich postřílenou nepokládáte za dostatečnou příčinu k zničení toho bídníka? — Nikoli, jak jsem již pravil: viseti musí, a to způsobem nejokázalejším!“

„Budiž, do té doby mne dávno již v této krajině nebude,“ pravil s líčenou lhostejností Hrobský.

Správce nemohl potlačiti v oku zážeh vnitřní spokojenosti nad tím, že jej tito nezvaní hosté opouštějí.

Radost jeho však byla brzo zklamána.

„Již zítra opět tuto krajinu opustím,“ pravil totiž Hrobský, „pro dnešní den a noc však ještě vyžaduji vašeho pohostinství.“

Kotnovský stáhl kysele rty, nemohl se však slušným způsobem pronesené žádosti šlechticově opříti. Chladně tedy odvětil:

„Užívejte jen pohodlí svého na Helfenburku, ač nebude příliš valné.“

„Mně a mému sluhovi dostačí jediná komnata,“ odvětil Hrobský.

„Pak dám ihned rozkaz, aby pro vás byla upravena světnice.“

„Smím-li pronésti žádost,“ vmísil se nyní též Jonáš v rozprávku, „račte nám vykázati komnatu v zadní budově hradní, kde se tak pěkný pohled na tamní zříceniny otvírá, i pán můj podobné pěkné vyhlídky miluje.“

Správce pohlédl tázavě na rytíře Hrobského.

„Přál byste si skutečně nocleh v oné pusté části hradu?“ tázal se jej.

Hrobský tušil, že Jonáš nepronesl tuto žádost bez jakéhosi zvláštního úmyslu, a proto rychle odvětil:

„Zajisté, a to tím více, ježto se strašidel nebojím, pakliže vůbec nějaká na hradě Helfenburku obcházejí.“

„Lid můj by ovšem ani jediné noci v oné části hradu neztrávil,“ podotýkal s úsměvem Kotnovský.

„Což by tam skutečně strašilo?“ prohodil vesele Hrobský.

„Však víte, co tamní zříceniny znamenají, jež jste nyní spatřil vlastníma očima.“

„Mne upomínka na smrt nešťastného pána Helfenburského sice velice dojala, ale strachu mysl má při pomnění naň nepozná. Proto nám jen popřejte pohostinství v oné části hradu, na kterou jsem již před chvílí se zvláštním účastenstvím pohlížel.“

‚Budiž, vyhovím vašemu přání,“ odvětil správce, ač ve své komnatě s holými zdmi zavděk vzíti musíte.“

„Jsou tamní komnaty prázdné?“ tázal se opět Jonáš.

„Již více než dvacet let, a od těch dob také nikdo do nich nevkročil,“ zněla odpověď správcova.

Jonášovi se objevil na okamžik radostný blesk v oku, jejž však on hned zase potlačil.

„Postarám se však o to,“ pokračoval správce dále, „abyste aspoň v jedné z oněch komnat mohli slušněji přenocovati. Dám rozkaz služebnictvu, aby vám tam lože připravilo, já pak musím dát pánu a veliteli svému bez prodlení do Prahy zprávu o šťastném dnešním lovu v helfenburských lesích.“

Opustil oba muže a vešel do budovy hradní, aby učinil podle svých slov.

Rytíř Hrobský se nyní obrátil k Jonášovi s otázkou:

„Přál sis to úmyslně, abychom v zadní části hradu mohli ztráviti dnešní noc?“

„Zajisté, šlechetný pane.“

Přitom se starý sluha podíval zvláštním způsobem za odcházejícím správcem Kotnovským.

„Za jakou příčinou?“ ptal se rytíř dále.

„Z oné části hradu vede tajná chodba do podzemního průchodu, o němž jsem mluvil,“ odpovídal tajemně Jonáš.

„A ty se zde tak dobře vyznáš?“

„Však jsem ztrávil celé mládí na Helfenburku, než jsem se stal hrobníkem v Blsku. Znám tudíž více o vnitřních částech hradu, než všichni jeho nynější obyvatelé dohromady. Děd váš,

šlechetný pane můj, mne jediného za zvláštní příčinou zasvětil v ono tajemství, jehož známost mi nyní tak velice přijde vhod.“

„A jaké je to tajemství?“

„Ze z Helfenburku vede podzemní chodba vrchem až do lesa u Drahenic, kde opět na denní světlo vychází, aniž však jest tento východ v hustém lese a nad hlubokou strží někomu znám. Do chodby té vedou z hradu dva vchody, a to jeden z komnat v oné části hradu, kde jsem si dnes přál přenocovati a v nichž druhdy pánové helfenburští přebývali, druhý pak ze zámecké věže, jejíhož sklepa se nyní za vězení a šatlavy užívá.“

„Tudíž lze se ti k zatčenému pytlákovi dostati?“

„Přímo,“ odpovídal Jonáš s vítězoslavným pohledem, „po půlnoci vyjde Klíma Tourovský v lese drahenickém na svobodu a zítra může správce připravovanou proň šibenici již jen dáti podtíti, aneb vyčkati, až se někdo jiný bude na ní houpati.“

„Souhlasím úplně s tvým jednáním, věrný Jonáši,“ pravil vážně rytíř Hrobský, „však jedné věci musíš šetřiti.“

„Nuže?“

„Aby nezůstalo stopy, že my to byli, kteří pomohli pytlákovi z vězení na svobodu.“

Jonášovi pohrával opět lehký úsměch kol rtů.

„I na to jsem již sám připadl,“ odpovídal, „nepřátelé naši nesmějí míti ani nejmenšího zdání o tom, odkud se rány proti nim vedené na ně sypou, a jaké zbraně proti nim máme pohotově.“

Očekávám, že vše k tomu nastrojíš.“ Však zítra klíčník sám bude na to přisahati, že pytlák oknem uprchl.“

„Pak jsem zcela uspokojen, neboť můj strýc — jestli mi sluší poctívati jej tímto názvem — nesmí chovati podezření, kdo vlastně to byl na Helfenburku.“

Odebrali se nyní volným krokem opět do druhého nádvoří, aby ostatek večera v zahradě ztrávili.

Rytíř Hrobský pátral především po besídce, ale ta byla již prázdná a po Sabině nezůstal tu než věnec, jejž dříve pletla a nyní zanechala ležeti na drnu.

„Byla zajisté co nejrychleji ze zahrady odvolána, když se správce vrátil do hradu," pomyslel si v duchu a vyňav jednu růži z věnce, políbil ji a pečlivě ukryl v záňadří.

Pak, pohřížen v libé snění o milostném děvčeti, usedl v besídce, kde tušil, že je její zamilované místečko.

Jonáš pak se zabýval tím, že pozorně prohlížel celou tuto část hradu a pak i do vnitřních komnat se odvážil, kde sluha upravováním jedné z nich byl zaměstnán.

Dal se s ním v rozprávku a získal jej úplně stříbrňákem, jejž mu prý za úslužnost jeho věnuje.

Ten mu bez podezření otevřel vchod do ostatních síní, jež byly přeplněny dlouholetým prachem a velmi zpustlý vzhled jevily. To však Jonášovi nevadilo, aby se v komnatách těchto ihned jako doma cítil a jal se se zvláštní pozorností ohlížeti kolem sebe.

Vida, že sluha je prací svou v první komnatě zaměstnán, takže nemůže stopovati jeho kroky, dal se ihned do ostatních síní a bral se přímo do poslední komnaty, o níž věděl, že druhdy sloužila za ložnici helfenburskému pánu.

Jevila ještě stopy bývalé nádhery, zdi pak byly vkusnými deskami z temného dřeva vykládány.

V očích Jonášových se zazářilo při spatření této komnaty.

„Vše je v pořádku," pravil sám k sobě, „nikdo netuší, že je to tajný vchod do chodby, jenž je ukryt tamto za krbem."

Přistoupil k polozřícenému krbu, jenž stál nedaleko kouta.

Poté počal prohlížeti desky na stěně a vždy spokojeněji zářily jeho líce.

Na každé z desek byl uprostřed dřevěný knoflík, jenž byl druhdy pozlacen, ale nyní stejně jako ostatní pažení pozbyl své okrasy.

Knoflíky tyto počal Jonáš zvláště důkladně prohlížeti.

Ani nejbystřejší oko nebylo by v této části zdi vypátralo nějaký otvor, vykládaná stěna zdála se býti ulita jako z jediného kusu.

Jonáš však trpělivě ohmatával jeden knoflík po druhém a pak zvláštním způsobem je stiskoval, dosud se však žádný nehýbal. Jonáš se však nedal odstrašiti, neboť byl přesvědčen, že se přece domůže výsledku.

Naděje tato ho také nezklamala.

Když přišel na dolejší řadu desek, která byla nad spodním pažením, povolil poslední knoflík tlaku jeho ruky a zároveň se deska pohnula.

V oku Jonášově se objevil blesk radosti. Jsem na místě!“ pravil polohlasně. „Zde je otvor do podzemní chodby, deska sice ještě nepovolila, ale to jen proto, že tak dlouhá léta nebyla otvírána a její spony zrezivěly.“

přitlačil nyní pevněji na knoflík a po nějakém namáhání se deska skutečně otevřela. Těžký a hnilobný napáchlý vzduch vyrazil z otvoru, jenž byl za deskou.

„Podzemní chodba je nalezena!“ jásal v nitru Jonáš. „Hradní správce může zítra Klímu Tourovského ve věži se svíčkou hledati. Ten bude do rána již přes hory a doly.“

Uzavřel opět desku a s vítězoslavným pohledem se vracel komnatami zpět do ložnice, kde právě sluha se svými přípravami k noclehu obou mužů byl hotov.

„Nuž, přesvědčil jste se sám,“ pravil k němu tento, „že to v zadních síních vypadá zrovna strašidelně.“

„Vlídným se jejich vzhled ovšem nedá nazvati.“

„Ba ovšem, divím se, proč sousedství duchů a strašidel vyhledáváte.“

„Vy byste zde tedy nespal?“

„Za žádnou cenu!“ zaříkal se sluha s uděšenou tváří. „Nechcete-li ráno se zakrouceným krkem vstáti, pak uposlechněte mé rady.“

Jonáš se musel zasmáti této představě člověka se zakrouceným krkem, jenž se ráno ze spánku probouzí.

„Jaké rady?“ tázal se však přece.

„Abyste dal všecky ostatní komnaty, které jsou nyní vesměs otevřeny, pevně na klíč uzamykati. Doběhnu ihned pro svazek klíčů, který ony dveře zamyká.“

Návrh takový nemohl ovšem Jonášovi býti příliš vhod.

„Myslíte, že se duch zamčenými dveřmi nedostane?“ odvolával se k pověrečnosti sluhově, aby jej takto nejpřirozenějším způsobem odvrátil od vykonání onoho nevítaného návrhu.

Sluha si zhluboka povzdechl.

„Ba ovšem,“ přisvědčoval, „strašidla se protáhnou i klíčovou dírkou.“

„Nahlédněte tedy sám, že by bylo zbytečné uzamykati dveře,“ usmál se Jonáš.

„Opatruj vás zde tedy Pán Bůh, já jsem se svou prací hotov.“

Sebral své nástroje, a ani se již neohlédnuv, pádil z komnaty a zadní části hradu, neboť se již počínalo . šeřiti a podle jeho domnění nastávala také doba duchů.

„Ten mi již překážeti nebude!“ pravil Jonáš, pohlížeje spokojeně za prchajícím bázlivcem. „Tuším pak, že také ostatní obyvatelé Helfenburku nebudou mé půlnoční podniknutí rušiti.“

Sešel pak dolů do nádvoří, aby v zahradě vyhledal rytíře Hrobského.

Zastal jej ještě na témž místě v besídce, kde ho opustil.

„Přinášíš nějakou dobrou zprávu, Jonáši?“ tázal se ho šlechtic, kroky jeho ze zadumání svého konečně vyrušený.

„Poznáváte to na mně, šlechetný pane?“

„Zajisté, obličej tvůj takřka plane radostí.“

Tak jest, učinil jsem znamenitý nález, o němž jsem dosud stále pochyboval.“

Nalezl jsi snad onu tajnou chodbu?“

Tak jest, bývalá ložnice vašeho otce zůstala nedotčena od spousty, v kterou ostatní část hradu na této straně upadává.“

Máš tedy jistotu toho, že se ti tvůj plán s pytlákem zdaří?“

„Úplnou, můj pane. O půlnoci je Klíma Tourovský na“cestě k Vodňanům.“

„Kamž my jej hned zjitra budeme následovati,“ doložil rytíř Hrobský, povstávaje s drnového sedátka.

„Proto vám doporučuji, abyste se ještě dnes při večeři se správcem hradním rozloučil, abychom tak ráno ještě před východem slunce mohli opustiti Helfenburk.“

„Nikoli, vypadalo by to jaksi, jako bychom z hradu tajně prchali. Odejdeme, až bude na hradě vše vzhůru, aby tak žádné podezření proti nám nevzniklo.“

„Budiž,“ odpovídal Jonáš, „na hodině neb dvou již nezáleží. O jedno však vás ještě žádám.“

„Nuže?“

„Abych mohl večer dnes ztráviti samoten v ložnici, neboť bych nerad u stolu správcova seděl přikován.“

„Máš příčinu jeho společnosti se vyhýbati?“

„Nikoli, vím že správce je sice podezřivý, ale pravé záměry naše ani v nejmenším netuší.“

„Proč tedy si přeješ býti samoten?“

„Otevřel jsem onen tajný vchod,“ pravil Jonáš tajemně a k uchu rytířovu se kloně, „leč je tam vzduch tak zkažený, že bych asi sotva v něm dlouho vydržel, tím méně pak se tam se světlem hořícím mohl odvážiti.“

„Toť zcela přirozené v takových podzemních místnostech, které po dlouhá léta zůstávaly uzavřeny.“

„Tomu chci odpomoci tím, že hned nyní otvor otevru, aby do něho mohl vniknouti zdravý vzduch, poněvadž však na zachování mého tajemství vše záleží, chci střežiti komnatu, aby snad někdo nepovolaný do ní nevnikl a tak celý plán můj nezmařil.“

„Budiž, omluvím tvou žádost u správce, který tě bude sotva pohřešovati.“

„Tím lépe, vyčkám tedy bez starosti vašeho návratu.“

„Nehodlám se také dlouho u správcova stolu zdržeti, jako tomu dnes odpoledne bylo, leda…“

Odmlčel se a Jonáš byl tak způsobným, že se po příčině toho netázal.

Vrátil se opět do své ložnice, kdežto rytíř Hrobský se ubíral do přední části hradní budovy.

Správce Kotnovský ho již za stolem očekával, jenž byl tentokráte ještě skvěle ji prostřen, než tomu bylo v poledne, zejména řada lahví s vínem svědčila, že dnešní večeře bude skutečnou hostinou.

Vítězoslavný výraz v obličeji Kotnovského se také zcela hodil k těmto labužnickým přípravám.

„Nedivte se,“ volal vstříc rytíři Hrobskému, „že tuto celý sklep můj spatřujete, dnešní mé vítězství nad zlořečeným pytlákem, jenž mi tolik bezesných nocí způsobil, musí býti slavně zapíjeno, a očekávám, že mi budete při stole věrným soudruhem.“

Čelo Hrobského se na okamžik zasmušilo, když se rozhlédl po jídelně.

Očekával, že aspoň nyní bude při stole účasten společnosti dívky, kterou již plným žárem svého srdce piloval, ale Sabina zde opět nebyla, takže bylo už -řejmo, že správce chovanku svou úmyslně před zraky mladého šlechtice ukrývá. Netušil ovšem, že se s dívkou již setkal a blažené okamžiky s ní ztrávil.

proto nepříliš vlídně odvětil správci k jeho vyzvání:

„Lituji, že se hostiny vaší dlouho nemohu účastniti, pane Kotnovský.“

„Oho,“ zvolal tento, „pak bych se věru musel domnívati, že jste nepřítelem poháru, jímž žádný šlechtic u nás neopovrhuje. Či snad docela náležíte k bázlivé sektě pikartské, která se v

kacířské ztřeštěnosti své tohoto božího dárku z našich vinic odříká?“

„Nikoli,“ odpovídal vážně šlechtic, „jsem tak dobrý křesťan katolický, jakým býval druhdy pan Jan z Helfenburku.“

Správce pohlédl pátravým zrakem na rytíře, nevěda, má-li toto přirovnání za úmyslné neb pouze náhodné považovati.

„Je pravda,“ prohodil úsečně, „přestoupení ono k víře protestantské jsem i já nikdy neschvaloval: neboť vykládám si tuto vaši poznámku v ten smysl, že i vy onen krok mého velitele příliš neschvalujete, když jste se právě k jeho dřívější pravověrnosti odvolával. Ale kdož by chtěl v tajemné nitky záměrů páně Helfenburkových vnikati! Oddejme se raději požitkům, a proto vás znova zvuř abyste přisedl a pohár se mnou prázdnil.“

„Vyhovím vašemu přání,“ pravil Hrobský sedaje ke stolu, „avšak poznovu opakuji, že jen na krátkou dobu tak učiním.“

„Ještě jste se neodřekl svého zdráhání, jehož příčinu ani v nejmenším nepochopuji!“

„Chci zítra ráno opět nastoupiti další cestu ku Praze a tudíž dříve na noc ulehnouti.“

„Uznáte sám,“ smál se správce, který se při rostoucím požívání vína stával vždy hovornějším, „že je to příčina zcela malicherná.“

Hrobský líčil taktéž úsměv a pravil jaksi táhlým hlasem:

„A potom…“

„Nuže?“

„Slyšel jsem kdysi, že pitky na Helfenburku bývají nebezpečné.“

„Jak to myslíte?“

„Bylo mi vyprávěno, že před lety na tomto hradě rytíř z Tourova při podobné pitce náhlou smrtí skonal.“

Přitom zpozoroval, jak zardělá tvář správcova lehce zbledla.

„Jak?“ zvolal týž. „I o itom víte, co se před více než dvaceti lety na Helfenburku událo?“

„Bylo mi jen náhodou o tom ve Vodňanech vyprávěno.“

„A zajisté s rozličnými dodatky, jak si je šosáci městští o pánech tak rádi vypravují.“

„Ano, bylo cosi dokládáno, čemu ovšem víry nepřikládám.“

„A dobře tak činíte, pane rytíři, jen utrhační jazykové mohou ještě po letech kaliti pověst vznesených mužů. Proto doufám, že i vy se nyní spokojíte s vyvrácením svého posledního důvodu, jakýž jste proti žádosti mé pronesl, či se snad dokonce domníváte, že i vás chci…“

Vtom se náhle zamlčel, jako by chtěl něco pronésti, co by ho již v druhém okamžiku velice mrzelo.

„Nuže, dokončete,“ pobízel jej Hrobský, jenž očekával, že se snad i z jeho úst doví něco z minulých událostí na hradě Helfenburku se zběhlých.

Ale správce byl již ostražitý a obrátil řeč k zcela jinému předmětu, aby se snad něčím neprořekl.

Hrobský se však nevzdal naděje, že se mu později přece podaří rozvázati jeho jazyk, až by se víno jeho spojencem při tom stalo.

Za tím úmyslem ustanovil se jediné na tom, že ve společnosti správcově vytrvá déle, než jak původně hodlal.

Chopil se tedy poháru a statně Kotnovskému připíjel.

Ale ten se měl již velice na pozoru a ač pohár neustále prázdnil, přece dovedl svůj jazyk již dobře držeti na uzdě a host jeho byl ve svém očekávání úplně zklamán.

Mrzut povstal tedy po delší době od stolu a chystal se k odchodu.

„Aj, přece tedy již po loži bažíte, sotvaže půlnoc nastala?“ oslovil jej Kotnovský.

„Jak? Půlnoc již?“ zvolal Hrobský uleknut.

„Právě minula.“

„Ó, pak se sám na sebe mrzím!“ zlobil se mladý šlechtic, a rozloučiv se s Kotnovským, nečekal ani na sluhu, jenž jej měl s pochodní do třetího dvora provázeti, a bral se do ložnice, kde očekával, že jej starý Jonáš s mrzutostí nad jeho dlouhým otálením se zasmušilou tváří a výčitkou v zraku bude vítati.

Avšak stalo se k jeho překvapení zcela jinak.

Jonášův obličej zářil vítězoslavně a radostí si mnul stařec ruce, když viděl velitele svého rychlým krokem vstupovati do komnaty.

„Odpusť, že jsem tě tak dlouho zdržel, Jonáši,“ oslovil jej Hrobský: „však seznáš, proč jsem tak vlastně učinil.“

Jonáš však nedal přímé odpovědi a vyhlížel dveřmi do chodby.

„Nenásleduje vás nikdo, šlechetný pane?“ tázal se.

„Nikdo, i sluhu s pochodní jsem zůstavil nazpět, ač jisto, že by mne až sem nenásledoval.“

„Pak jsme zcela jisti a mohu tedy bez obalu ml“ viti.“

„Nuže, neškodila ti moje nepřítomnost?“

„Čekal jsem sice netrpělivě, ale před hodinou jsem se dal sám do práce.“

„Jak? Tys byl již v podzemní chodbě?“.

„A také již ve věži.“

„U pytláka?“

„Ano, který je již na svobodě.“

„Skutečně? Toť takřka zázračné!“

„Nikoli, dalo se to zcela přirozeným způsobem pane můj.“

„Vypravuj tedy rychle vše, co se dalo.“

„Nalezl jsem tajnou chodbu v témže stavu, jako druhdy před lety a dostal jsem se tak až ke zdi věže, v jejímž nitru náš pytlák seděl.“

„Jakým způsobem jsi mohl vejíti do věže?“

„Jeden z kamenů se dá zvláštním přístrojem vyníti. Otevřel jsem tedy tento tajný vchod a ve dvou okamženích jsem stál před vězněm, který mi přímo řekl, že mne očekával.“

„Aj, významná to důvěra.“

„Klíma Tourovský mne v hradním nádvoří poznal, tak jako já se v jeho osobě nemýlil. Řekl jsem mu, za jakým účelem mu chci zjednati svobodu, a on ihned souhlasil a tuším, že nám jeho svědectví bude velmi platné.“

„Vyjádřil se o tom?“

„Nezbývalo času k dlouhým řečem, teprv zítra, či vlastně dnes, neboť již půlnoc minula, budeme s ním moci déle o minulých událostech rozprávěti. Zprostil jsem jej tedy vazeb a vyvedl tajným otvorem z věže, načež jsem kámen opět na předešlé místo zasadil. Druhou chodbou uvedl jsem jej do lesa drahenického a nyní je již na cestě k Vodňanům, kde nás bude očekávati.“

„A my se s ranním jitrem tamtéž neprodleně vydáme,“ clodal rytíř Hrobský, „pak dále z krajiny této kú Praze.“

„Opatřil jsem,“ pokračoval Jonáš dále, „opět vše tak, aby nikdo ani nejmenšího tušení neměl, že je v hradě nějaká tajná chodba, a těším se již na dlouhý obličej správcův, až ráno uzří, že mu ptáček uletěl.“

„Radosti té se musíš zříci,“ podotýkal rytíř, „neboť jsem se již se správcem rozloučil a netřeba nám očekávati jeho probuzení, které asi dlouho na sebe dá čekati.“

„Tím lépe, nyní pak i my dopřejeme si krátkého odpočinku.“

Ulehli a s prvním ranním zábřeskem byli opět vzhůru. Než však rytíř Hrobský Helfenburk opustil, navštívil ještě kříž u zřícenin a toužným zrakem pohlédl k besídce, kde se mu nová hvězda žití jeho objevila.

Pak spěchali dále k Vodňanům, a vsedše na koně, vydali se na zpáteční cestu ku Praze. Po boku sluhy Přemka klusal však nyní zakuklený pytlák Klíma Tourovský.

5.

Bouře, která panování císaře Rudolfa II. v Čechách tak povážlivě ohrozila, jak jsme v prvním oddělení tohoto svého vypravování vypravovali, opět se zatáhla.

Zachmuřený obzor na politickém nebi země české se po odtažení krále Matyáše a jeho vojska z Čech počal opět vyjasňovati.

Pokoj byl zase zemi a obyvatelstvu jejímu navrácen, ale každý tušil, že je to jenom pokoj dočasný, v němž obě sporné strany sbíraly nových sil k dalšímu zápasu.

Je známo, že císař požadavky nekatolických stavů stran svobody náboženství odkázal budoucímu sněmu zemskému, jejž slíbil také v nejbližší době svolati.

Ale svolání toto se neustále prodlužovalo a teprve k novému naléhání strany protestantské bylo zahájení sněmu ustanoveno ke dni 28. ledna 1609.

Když se na počátku tohoto roku blížil čas, ve který se měl sejíti obecný sněm, obě strany, jak nekatolická, tak jezovitská, počaly se tužiti a k nastávajícímu tvrdému boji hotoviti.

Bylo předpovídati, že císař Rudolf ty artikule, které minulého roku, v tak velikém nebezpečenství jsa postaven, že i ztráty koruny obávati se musel, stavům podobojí povoliti nechtěl, odloživ je na budoucí sněm, tím méně bude chtít povoliti nyní, když bouřka se zatáhla a on zase pevně seděl na českém trůnu, po postoupení ostatních svých zemí Matyášovi ovšem již jediném.

Ale také s druhé strany bylo se nadíti neústupnosti, zvláště když příklad minulého roku patrně ukazoval, že je potřebí císaři jenom pohroziti a vzpurně naň doléhati, aby povolil, co se na něm žádá.

Nesmí se však mysliti, že dvůr byl tak příliš bojácný, aby se dal zastrašiti pouhými hrozbami, kdvby s jistotou nebyl věděl, že tyto hrozby nejsou prázdné a že stavům podobojí ani chuti

ani moci neschází k jich uskutečnění. Moc trůnu, která se tenkráte ještě neopírala o stotisíce stále a řádně vydržovaných vojáků, byla jen tenkráte skutečnou mocí, když se opírala o národ, a národ byl toho času v Čechách v náramné většině své protestantský. Bez pomoci národa býval by se císař minulého roku neudržel na trůnu.

Hmotné síly, které s obou stran stály naproti sobě, byly nerovné. K tomu měli nekatolíci ještě tu výhodu, že byli v dorážce, kdežto dvůr a strana jezovitská, která za ním stála, byly obmezeny na pouhou obranu.

Zatím však, čeho se dvoru v ohledu hmotném nedostávalo, bylo poněkud nahrazeno houževnatou tuhostí a ke všemu odhodlanou zatvrzelostí jezovitské strany, která se nedala pohnouti k nejmenšímu ustoupení od svých zásad ani nejprudšími útoky druhé strany. Dále sama vážnost trůnu udržovala nespokojence v slušné vzdálenosti, a horlivost mnohých nekatolíků pro náboženství své nacházela meze v zděděné úctě pro trůn a osobu královu, takže bylo nejisto, kdyby k nejhoršímu přišlo, zdali by vždy ještě panovala mezi nimi počáteční jednomyslnost a stejná odhodlanost k nějakým zoufalým krokům.

Dříve ještě, nežli se sněm sešel, počaly harce s obou stran.

Strana jezovitská, nedbajíc na opatření, od císaře r. 1608 sněměm stavům učiněné, stavěla se vždy na půdu mandátu z r. 1602. I vydal Zdeněk Popel z Lobkovic, tehdy nejvyšší kancléř království českého, dne 23. ledna, pět dní před sestoupením sněmu, jménem císařským obšírnou instrukcí administrátorovi dolejší konsistoře Tomášovi Soběslavskému, starověrnému kompaktatistovi, aby při podobojí starý řád zachován byl a žádné jiné učení ani kněžstvo vměšovati se nemohlo.

Naproti tomu došel již předtím stavy nekatolické strany list pana Petra Voka z Rožmberka, posledního vladaře a dědice slavného a starožitného domu, jejž současné zápisy nazývají pánem čistou pravdou Boží štědře obdařeným a horlivým, a

kterýžto nemoha pro nedostatek zdraví svého (jakož také v půl třetím létě nato umřel) účastniti se jednání sněmovního, písemně jim své smýšlení oznámil a k vytrvání na cestě nastoupené je napomínal.

Především radil ke svornosti a setrvání při konfesi české, „kdyžtě na žádném sněmě žádná konfesí od všech tří stavův tak společně a jednomyslně, jako tato již dotčená, sepsána není, k níž se byli všickni tři stavové na minulém sněmě přiznali.“ Zapřisahalť je, „jestli jim milé vzdělání cti a slávy Boží, jestli milé jim naše spasení, jestli milá jim jejich vlast a národ český, jsou-li jim práva česká milá, ba i má-li při nich místo (jakož pak míti má), to milostivé a otcovské JMC. mandátem vyšlým napomenutí a poručení, aby všecko na tom sněmě, co se náboženství dotýká, k svornosti, lásce svaté a tudy k vzdělání cti a slávy Boží i vlasti naší vedli: aby tedy stáli všickni v tom svatém a na již dotčených sněmích utvrzeném u víře a lásce svaté sjednocení.“ Dále doléhal na to, aby se mandát od r. 1602, „bez obecného svolení vyšlý, tímto sněmě dokonce umořil, vyzdvihl a zrušil.“

Končil pak list svůj jako věštec, jemuž blízké z tohoto světa vystoupení jasnější výhled do budoucnosti otevírá, prorockou výstrahou: „K čemuž, kdyby se sami stavové také nepřičiňovali: kdož by potom tím vinen byl, než oni sami, když by nesvorností svou sami sebe i potomky své zavedli a jiným dalekým nárokům k vyhnání nás nesvorných z naší milé vlasti příčinu dali.“

Při samém pak započetí sněmu vyšlo od strany podobojí jakési zdání, v němžto se činily stavům návrhy, nač by při nynějším sněmě především měli tlačiti a co by měli obzvláště na císaři žádati.

Obsahovalo pak toto dobré zdání sedm následujících článků:

1. O náboženství. Žádáno, aby byla úplná svoboda puštěna každému vyznání, dávala se rada, jak by měla zřízena býti konsistoř podobojí, žádalo se odevzdání akademie pražské čili university podobojím, zápověď zapisování kolatur do desk jakožto podjednou anebo podobojí, kdežto by potom napořád na takové fary dosazováni byli duchovní takového vyznání, třeba osadníci byli již k jinému přistoupili, zrušení mandátu z r. 1602, napravení zlořádů při kněžstvu, aby se přísahy podobojím ukládaly takové, jaké se srovnávají s jejich vírou, konečně aby se odstranily všecky překážky volného tisku.
2. O rovném počtu osob ve všech úřadech a povinnostech obecných.
3. O napravení zřízení zemského (revisí ústavy).
4. O výpisech z desk zemských, aby se povolovaly tak dobře podobojím jako podjednou.
5. O napravení mince.
6. O prokurátorovi královském, kdyby proti komu žaloby neprovedl, aby podroben byl trestu, v zřízení zemském o nářcích vyměřenému.
7. Jak zachovati se v příčině kolatur v královských městech, k nimžto právo podací sobě císař osobuje, o to aby se žádost zadala k císaři, a vyšší stavové aby věrně drželi při městech.

Z toho spisu jsou patrné hlavní stížnosti, jaké měla strana nekatolická na vládu, a patrná také mírnost jejich žádosti, když, činíc v národě náramnou většinu, připouštěla nicméně katolíky k polovici všech úřadů, poněvadž tak zřízení zemské až dosavad stanovilo.

Cím více blížil se den položený ke sněmu, tím více se Praha plnila v hlučném počtu sjíždějícími se stavy.

Mělo býti na sněmě jednáno o záležitostech nejdůležitějších, jež hýbaly myslí všeho národa, dotýkajíce se hluboce citu a prospěchu každého jednotlivce.

Heslem nekatolíků byla svoboda svědomí, avšak skrýval se pod ním ještě prospěch zcela jiný, od obou stran sice poznávaný, ale zřejmě nevyřčený: hájení politické svobody proti nezákonným útokům trůnu, který čím více v běhu jednání vystupoval, tím příkřeji obě strany proti sobě stavěl.

I bylo zajisté nemálo pochybeno od strany dvorské, jakožto strany slabší, že při samém započetí sněmu dala příčinu k politické rozepři, ve které měla předvídati i věděti, že propadne a že první porážka nevyhnutelně za sebou potáhne celý řetěz jiných, jak se pak vskutku stalo.

Minulého roku, když nekatolíci na sněmě věci své na císaři žádali, zapsalo se přes 400 osob všech tří stavů, mezi nimiž vyslancové všech měst, kromě Budějovic, Plzně a Kadaně, že přistupují k žádosti na císaře stran svobody náboženské vznesené, a tento zápis jmen byl doručen panu Václavu Budovcovi ke schování.

Když nyní dne 28. ledna sněm zasedl, a to v počtu za paměti lidské nevídaném, prve než také císař učinil proposice, povolal k sobě nejvyšší úředníky, soudce zemské a rady soudu dvorského a komorního, a od nejvyššího kancléře dal jim přečísti nařízení, aby ten zápis byl zrušen, dříve že se nepustí v žádné jednání o artikul stran víry. Další neobalená vyhrůžka zněla doslovně, kdyby stavové nekatoličtí zápis ten zrušiti nechtěli, že „již JMC. příčina dána byla, že by na ty cesty pomysliti ráčil, kudy a kterak by vrchnost a mocnost JMC. královská a království tohoto dobré a užitečné zachována býti mohla.“

Ti z přítomných, již byli podobojí, zakazovali se svou poslušností, i ohrazovali se, že tím zápisem nemínili učiniti nic proti císaři, než toliko že chtěli míti napsána všecka jména, aby věděli, kdo s nimi drží.

Podobně ohrazovala se strana nekatolická i v plném sněmě, když bylo toto nařízení královské čteno, jmenovitě vyjádřil se pan Budovec: že to žádné zápisy ani závazky nejsou, ale prosté poznamenání jmen těch osob z vyšších stavů i z měst, které jsou ve vší poníženosti a poddanosti na minulém sněmě obecných dobrých věcí vyhledávaly. O zápisech proti císaři že ničeho nevědí, ano, kdyby kdo co takového učinil, k tomu že by všickni tři stavové jako k úhlavnímu nepříteli se zachovali. Ty podpisy kteréž on při sobě má, že jest hotov vydati, ale že nemyslí, by jejich zrušení mělo býti překážkou jejich žádosti stran náboženství.

Nicméně druhého dne oznámili ve sněmě královští komisaři, jimiž byli nejvyšší kancléř Zdeněk Popel z Lobkovic a nejvyšší písař Jan z Klenové, že císař ráčí poroučeti, aby Budovec zápis nejvyššímu purkrabímu vydal, který měl z něho strhati všecky podpisy a v nic je obrátiti: zítra že císař učiní proposici sněmovní a že počne jednání o artikul stran náboženství.

Proti tomu protestovali stavové nekatoličtí panem Štěpánem Jiřím ze Šternberka v témž smyslu, jak to byli již včera učinili, že pak se toho dne ještě mnohem větší počet stavů sešel nežli včera, čteno jest. císařské nařízení ještě jednou, načež všickni nekatolíci jednomyslně zůstávali při včerejší odpovědi.

Když pak přes to nejvyšší purkrabí pan Adam ze Šternberka nastupoval na vykonání královského nařízení, odpověděl Budovec: že on slíbil podpisy vydati, jen pokud stavové k tomu svolí, ale aby ti podpisové ke strhání přišly, to aby císař považil, jak by to mohlo býti vyloženo. Když loňského roku císař v úzkosti byl, tu že se stavům svou královskou milostí zakazoval, začež stavové od sebe slíbili ve své věrnosti pevně a stále vytrvati. Tu že stavové podobojí se zapsavše, suplikaci učinili, v níž císaři za jeho milostivé ohlášení děkovali, sami pak statky i hrdly svými až do

největšího přemožení svého a vylití poslední krůpěje krve pevně státi slibovali, spolu pak za vyplnění své žádosti stran náboženství prosili, načež příznivou resoluci od císaře obdrželi. Kdyby tedv měli ti podpisové strháni býti, že by se: 1. i to ohlášení věrnosti stavů podobojí strhalo, 2. že by se i politická od císaře všem stavům bez rozdílu udělená obdarování rušila, a 3. že by také slib císařův stran náboženství učiněný ničím byl. Přitom ukazoval na velikou potupu národu českého, kdyby takové strhání podpisů v plném sněmě díti se mělo, kdežto národ český věrnost svou vždy tak skvěle osvědčoval, jakož toho jmenovitě nejnovější svědkové jsou bojiště uherská. Raději aby ty podpisy s přivolením stavů do rukou císařských byly vloženy, než aby strhány býti měly, na to aby nastupováao nebylo.

Proti tomu namítal nejvyšší purkrabí, že on Budovec se včera nezmiňoval o svolení stavů, nýbrž že sám od sebe slíbil ty podpisy na žádost císaře jemu vydati.

Tož ihned pan Štěpán Jiří ze Šternberka, kompaktatista, se ohlásil, že nebyl včera přítomen, ale jestli něco bylo slíbeno, aby se to vykonalo.

Ale Budovec se hlasitě zeptal stavů, zdali si včera vyhrazoval jejich svolení, a všichni hlasitě přisvědčili, že tak jest. I navrhoval nejvyšší purkrabí ještě jednou prostřední cestu, kterak by vůli císařské dosti učiněno býti mohlo bez urážky stavů podobojí, totiž aby ti, kteří zmíněný podpis podepsali, sami jej mezi sebou zrušili.

Ale stavové nekatoličtí, zavrhše takový návod, oznámili, že chtějí vyslati z prostředku svého dvanáct osob, které by ve zvláštní audienci ten zápis císaři podali, čímž se jednání toho dne skončilo.

Císař Rudolf viděl, že je v patrné kličce, když zápis, který on jakožto buřický a proti osobě jeho královské svědčící zrušený míti chtěl, vykládán jest od stavů ve smyslu takový, jako by právě byl závazek věrnosti jemu od stavů

nekatolických slibované, rovněž musel cítiti tajnou vyhrůžku vzpoury v tom výkladu obsaženou, trefnou to odpověď na předešlou vyhrůžku jeho.

I nebylo tu jiného vyváznutí z nesnáze, do které se dvůr svým nešikovným krokem zapletl, nežli přijmouti nabídnutí stavů, na zrušení pak podpisů již nenaléhati.

Pročež povolil jim císař dne 30. ledna žádanou audienci u přítomnosti čtyř nejvyšších úředníků pod jednou: nejvyššího purkrabí pana Adama ze Šternberka, nejvyššího sudí zemského pana Adama z Valdštejna, nejvyššího kancléře pana Zdeňka z Lobkovic a pana Jana z Klenového.

Tu předstoupilo před něho dvanáct vyslanců stavovských, mezi nimiž byli hrabě Thurn, pan Jan z Helfenburku a jiní, a zápis císaři odevzdali s tím výslovným doložením, „aby vida, jak veliký počet věrných poddaných svých v roztržitosti při trůnu a stolici své míti ráčil, ten zápis co obzvláštní důvod upřímného a věrného stavův podobojí s JMC mínění sobě za nejdražší poklad chovati, a ty osoby, které se na takový z poddanosti a věrnosti JMC podepsali, znáti ráčil.“

Načež znova osvědčovali mu svou oddanost, že při něm se statky a hrdly svými státi chtějí, a opakovali svou žádost o propuštění sobě svobody v náboženství. Císař jim dal milostivou odpověď kancléřem, čímž je od sebe propustil.

Když rozepře o zápis přišla takto k narovnání. sešli se stavové dne 31. ledna, aby přijali proposici královskou, pro kterouž jest poslána k císaři deputace ze všech tří stavů. Po jejím přečtení odložen jest sněm pro příští neděli a pondělní svátek Hromnic na úterek a strana podobojí oznámila panem ze Šternberka, poněvadž mají slib císařský, že nepotřebují o žádných artikulích jednati, pokud artikul o náboženství na místě postaven nebude, tedy že v úterý chtějí se v zelené světnici sejíti a ten artikul o náboženství z proposice sněmovní uvažovati, což nejvyšší purkrabí k vědomosti své vzal.

Artikul pak tento zněl: „Jakož o sněmě obecném, který léta pominulého 1608 v pondělí po neděli Exaudi na hradě pražském držán byl, předně ten artikul o náboženství a některé jiné obecní artikule za slušnými, stavům již vědomými příčinami až do tohoto nynějšího sněmu jednání a namluvení odloženy jsou: protož JMC. ráčí všem třem stavům, budou-li co při tomto sněmu k tomu artikuli promlouvati, na vůli dávati, a k tomu, aby týž artikul přede všemi jinými v uvážení své vzali, milostivě dovolovati, a na čemž se tak všickni tři stavové jednomyslně snesou a namluví, když to JMC. od nich předneseno bude, neráčí JMC. pominouti, to vše v své uvážení vzíti a jim na to odpověď svou dáti.“

Z toho jest patrno, že císař minulého roku stavům podobojí žádný určitý slib neučinil, že jim něco povolí z toho, co na něm budou žádati, než toliko k tomu se zavázal, že jejich žádost uváží a na ni odpoví. Důležité však bylo císařovo svolení, že o článek náboženství přede všemi jinými má býti jednáno, a pokud by on na místě postaven nebyl, že stavové nepotřebují přikročiti k dalším artikulím královské proposice.

Císař ovšem myslil, když toliko odpoví stavům podobojí na jejich žádost stran náboženství, že již slibu svému dosti učiní a že bude moci státi na tom, aby sněm před se sešel a přikročil k uvažování další proposice královské: ale dokud stavové podobojí s rozhodnutím jeho spokojeni nebyli, nemohlo se říci, že ten artikul jest na místě postaven, což mohlo býti jen tenkráte, kdyby obě strany tak se o věc shodly, že by všecken spor a všecka rozepře vzala konec.

Měly tedy podle znění loňského narovnání obě strany stejné právo k neústupnosti, a věc stála tak, že naprosto nemohla býti rozhodnuta žádným právnickým výkladem, kdyby se ihned strany takovému výroku podrobily, čímž jsou tyto zjevně odkázány na zápas hmotný.

Jak již svrchu praveno, byly síly stran nerovné a dvůr naproti sněmu, v němž bylo jen několik málo osob katolických,

patrně slabý. Co tedy zjevná moc nemohla dovésti, měly dokázati pletichy, i pomýšleli jezovité na to, jak by nejlépe stavy mezi sebou rozdvojili a tak zlomili jejich moc, jež hlavně vyplývala z jejich sjednocenosti.

K tomu zdál se jim býti nejvhodnějším nástrojem stav městský, žárlivý odjakživa na přednost stavů vyšších, i hleděli tedy dostati města na stranu královskou buď po dobrém nebo po zlém.

Kdyby toho času města byla měla ještě tu váhu a moc v zemi jako před krvavým sněměm r. 1547, kdy je Ferdinand I. zbavil největší části jmění i práv, možná že by se dvoru při nějakých koncesích tato praktika s nimi lépe byla dařila, ale tak, jak nyní města stála, zchudlá a skleslá, nemohla jim na mysl přijíti žádná oposice proti bohatým a mocným vyšším stavům, jimž ona spíše při každé příležitosti do ochrany se poddávala. Stav městský jest povýšen k moci od králů jako podpora trůnu a závaží proti šlechtě: jakmile jej trůn zbavil zase té moci, nemohl se již o něj opírati, ano města k uhájení posledního zbytku svých práv byla bezděky vehnána šlechtě v náruč, čímž všickni tři stavové jako v jedno tělo sliti byli k společnému odporu proti dvoru. To byla hlavní příčina, proč byly marné všecky pokusy dvora o získání měst na svou stranu, i kdyby jim činil sebe větší sliby a koncese.

Dříve nežli počalo jednání stavů, jsou zavoláni poslové z měst do domu nejvyššího purkrabího před katolické nejvyšší úředníky zemské a tu je nejvyšší purkrabí ve jménu císaře napomínal, aby při sněmovním jednání o artikuli náboženství se týkajícím, ona města, jakožto komora královská, v ničem se nezúčastnili, co by mohlo dáti příčinu k neušetření císaře. Připomínána jim ochrana, jaké se města pod Rudolfem těšila, a slibována i pro budoucnost milost královská.

Nato vystoupil primas staroměstský Jiří Hejdelius, a nezeptav se ostatních na jejich mínění, jako jménem všech poděkoval za otcovskou péči císařskou, stran pak náboženství

vyjevil jediné to přání, aby arcibiskup straně podobojí kněze světil.

Bývala to stará stížnost kompaktatistů na nedostatek kněžstva, když se jim zdráhali katoličtí biskupové posvěcovati jejich žáky na kněžství: od té doby, co se německý protestantismus v Čechách rozšířil a počet kompaktatistů denně se tenčil, nebyl ten nedostatek již tak cítěn, neboť luteráni nebrali kněze od katolických biskupů svěcené, nýbrž své vlastní ustanovovali. Měla tedy ta žádost Hejdeliusova dvojí účel: získati dvoru kompaktatisty, když by pomoženo bylo takové stížnosti jejich — a v nesnáz uvésti luterány, kteří se společně s nimi kryli pod jménem podobojích, když by byli nuceni bráti kněze, svěcené od arcibiskupa, k čemuž by tou cestou došlo. Bylo to velmi chytře navlíknuto a vše napřed již s Hejdeliusem umluveno.

Po něm se ozval primas novoměstský ve jménu Novoměstských i ostatních měst a doložil, že tolikéž oni toho všelijak ušetřiti chtějí, aby při témž sněmovním jednání nic před sebe nebrali, co by k úrazu a neušetření císaře býti mohlo.

Po nich i vyslanec z Kutné Hory, ač proti vůli jiných poslů, kteří jej zdržovali, přistoupil k takovému osvědčení, načež byli zástupci třetího stavu od nejvyššího purkrabího propuštěni.

Jakmile se ta věc rozhlásila po Praze, tož ihned na Starém městě se sešli obecní starší, aby protestovali proti takovému vyjádření svého zástupce.

Velmi horleno na to, že městský úřad do sněmu vysílá bez vědomí obce koho chce, a tam se přimlouvá o své újmě, i vypraven bez meškání do sněmu, dne 3. února právě zasedlého, Adam Linhart z Neuenpurku, prokurátor, který vešel do sněmovny a aby lépe slyšán býti mohl, vystoupil na zábradlí dřevěné a jménem obce staroměstské oznámil protest proti tomu, co bylo od měst mluveno u nejvyššího purkrabího, doloživ, jestli úřad sám o své újmě něco takového činí, že obec

jim toho neschvaluje, nýbrž že ona neníní odtrhnouti se v té věci od jiných stavů, ale setrvati s nimi.

V podobný smysl ohlásili se také poslové z měst, kteří byli u nejvyššího purkrabího, ale ke slovu nepřišli, jednoho ze svého středu, slovy že k tomu, co tam Hejdelius i jiní mluvili, žádného zplnomocnění od nich neměli, že oni věrně míní státi s pány stavy i žádají, aby nad nimi nade všemi, kteří pod obojí jsou, ruku drželi.

Jednáno nebylo téhož dne na sněmě nic kromě toho, že byla zvolena deputace dvaceti čtyř osob, která příštího dne měla přednésti císaři žádost stavů stran náboženství.

V audienci, kterou měli dne 4. února u Rudolfa II“ odvolávali se stavovští vyslanci na písemnou žádost, kterou minulého roku podali císaři, i připomínali mu sliby stran té věci stavům od něho učiněné.

Císař slíbil tu věc vzíti v uvážení, ale za nějakou chvíli poslal do sněmu nejvyššího purkrabího se vzkázáním, že prý tu loňskou žádost někam založil, pročež aby ji znovu sepsali a též všecko v ten spis uvedli, co při audienci mluvili, že císař chce, aby se ta věc všecka písemně vyjednávala.

Stavové ještě téhož dne žádaný spis císaři podali, avšak druhého dne opět přišel nejvyšší purkrabí od císaře a oznámil, poněvadž podobojí žádají povolení české konfesí, tedy že císař žádá, aby jemu tu konfesi, která r. 1575 sepsána byla, obeslali.

I stalo se tak a dne 6. února odevzdal pán ze Šternberka císaři zmíněnou konfesi v českém i německém znění.

Téhož dne bylo oznámeno stavům od měst Krištofem Kobrem, měšťanem malostranským, že poslové z měst jsou vyzváni krom obyčej od císaře ke schůzce na staroměstskou radnici, i žádáno v té věci o radu s doložením, že města zajedno zůstávají s vyššími stavy při otázce o náboženství.

Odpověděno panem ze Šternberka, aby uposlechli císařova rozkazu a na staroměstskou radnici se dostavili, oni, vyšší

stavové, že z jich stejného smyšlení se radují a bez měst ničeho že jednati nechtějí.

Tato schůzka poslanců z měst byla příštího dne, a tu jim velice domlouval Hejdelius, aby dávali světit své kněze od arcibiskupa a raději se řídili kompaktáty, nežli jakousi tou konfesí, ale Kober odpověděl ve jménu ostatních, že větší část obce všech pražských měst, jakož i vyslanci ze všech ostatních měst královských se hlásí k té konfesi české a při ní zachováni býti chtějí, bez ostatních pak stavů oni, jakožto nejposlednější, že ničeho nemohou uzavírati.

Hejdelius, nemoha s nimi ničeho pořídití, žádal, aby se na takovou svou odpověď podepsali, což oni všickni učinili.

Tu se nemohl Hejdelius zdržeti, aby nedal najevo svou zlost, a zvolal:

„Co vám budoucně tato vzpoura a neústupnost vaše přinese, to čas ukáže!“

Zatím stavové podobojí netrpělivě čekali na císařovu odpověď, až pak jim dne 9. února oznámil nejvyšší purkrabí, že ta věc jest příliš důležitá, že to císař v obzvláštní uvážení vzíti musí, ale že snad, dá-li Pánbůh, zítra jim dá svou odpověď.

Pán ze Šternberka ve jménu stavů podobojích zřejmě vyjevil nelibost nad tím protahováním, pravě, že to již trvá dvě neděle a ještě k ničemu nepřišlo, že stavové mají zbytečné výlohy a peníze v Prase daremně utrácejí, mělo-li by to trvati déle, že odejdou od sněmu, a kdo potom bude sněmovat, ten a i! také platí, co povolí.

Zároveň si pak stěžovali stavové katolickým nejvyšším úředníkům zemským na překážky, jaké se třetímu stavu při sněmování dějí, že jej obesílají ke zvláštním schůzkám, a co všecko tropí Hejdelius.

Na to odpověděli katoličtí páni, že s jejich vůlí nic takového se nedalo, to obeslání že se stalo na rozkaz císařův, aby města tu věc bedlivě uvážila, podpisování že se stalo

jenom proto, aby se zvěděla jména poslanců, co jiného Hejdelius činil, že poručeno neměl.

Tak bez prospěchu minul obojí pokus o odtržení měst od vyšších stavů, ano svazek jejich s těmito ještě pevněji byl utužen.

V radě královské, ke které byli povoláni samí katolíci, panovalo stran žádosti stavů podobojí dvojí mínění. Strana mírnější, nedávajíc se vésti slepou vášní a vedle náboženského přesvědčení také k obecnému blahu pohlížejíc, po zralém uvážení okolností měla za to, že by se vždy některé věci měly nekatolíkům povoliti, uvádějíc za hlavní důvod, že se jest obávati, aby strana podobojí, kdyby byla zhola odbyta, nepokazila celý sněm, nechtíc přistoupiti k uvažování královských proposicí, na což měla v tomto případě právo.

Ty věci pak, které tato strana chtěla povoliti podobojím, byly: svěcení jejich kněží od arcibiskupa, zvonění a pochovávání těl v kostelích katolických a svoboda v náboženství lidí poddaných.

Naproti tomu Zdeněk z Lobkovic, Vilém Slavata a Jaroslav z Martinic neústupně drželi se jezovitské zásady, že nenáleží osobám světským o věcech duchovních rozhodovati, že není ani radno, dost málo něco nekatolíkům povoliti, poněvadž by vkrátce více žádali, co se týká svěcení kněží od arcibiskupa, že beztoho jedna strana mezi nimi kněží od biskupů katolických svěcených neužívá, pročež že mají za to, aby hned s počátku takovému neslušnému požadování v cestu vkročeno bylo, zdálo-li by se pak přesto všecko, že by se cosi bez újmy náboženství katolického povoliti mohlo, to aby od císaře dříve papeži oznámeno a jeho povolení žádáno bylo.

Mírná strana naproti tomu namítala, že je nemálo příkladů na to, jak mnohá jednání o náboženství na sněmích se držela a mnohé artikule bez dotazování se teprve na to ven z království zavírány bývaly, že předešlí arcibiskupové skutečně světili kněze, jichž strana podobojí užívala, že též mrtvá těla osob

podobojí v kostelích katolických bez rozmýšlení pochována bývala, konečně že samo zemské zřízení zapovídá, aby jedna strana druhou utiskovala a k náboženství svému nutila: ale to vše nepohnulo oněmi zatvrzelci, kteří zůstávali při tom, že nenáleží osobám světským rozhodovati ve věcech duchovních, dále dokládajíce, že co bývalo jindy, to že je nyní jinak a že by to proti jejich svědomí bylo, raditi ku povolení žádosti lidskému spasení tak škodlivých.

K nemalé podpoře přispěl jezovitské straně memoriál podaný nejvyšším úředníkům zemským od arcibiskupa pražského Karla z Lamberka, v němž dokazoval, že ty artikule, o které jest spor, jsou proti víře katolické a Písmem svatým i duchovním právem zapověděny, „pročež že k nim bez dovolení Jeho Svatosti papežské nijak od JMC. povoleno, ani od pánův rad JMC. raděno k nim býti nemůže“.

Kdyby pak se přece jinak stalo, proti tomu hned napřed slavně protestoval, ano církevní kletbou hrozil.

Tento memoriál učinil veliký dojem na císaře, který pak nařídil nejvyšším úředníkům a svým radům, aby o tu věc vešli v poradu s arcibiskupem.

Tato porada se konala v paláci arcibiskupově, který k ní povolal též některé preláty a kanovníky hlavního kostela hradu pražského, jakož i několik premonstrátů ze Strahova.

Tu byla mírná strana ohlušena od jezovitské a sepsána odpověď na žádost podobojích, ve které vše zůstávalo se na kompaktátech a nekatolíkům ani dost málo se nepovolovalo.

Odpověď tato předložena jest císaři k potvrzení a od něho proti všemu domlouvání mírné katolické strany schválena.

Jest vzkázáno stavům podobojí, aby se na den 11. února v jistém počtu vynajíti dali k audienci u císaře, který jim oznámí svou resoluci a odpověď na jejich žádost.

V určený den dostavila se stavovská deputace třiceti osob k audienci.

Při císaři byl jediný nejvyšší kancléř Zdeněk Popel z Lobkovic, který zastával úřad tlumočníka.

Císař doručil deputaci psanou odpověď, kterou přijal pán ze Šternberka, a pak se dotazoval, zdali jsou mezi těmi vyslanými někteří z Jednoty pikhartské přítomni, neboť prý se nedomýšlí, že by strana podobojí toho na něm žádala, aby i těm domnělé jejich náboženství mělo býti dovoleno.

Když tuto v němčině pronesenou otázku nejvyšší kancléř vyslancům česky tlumočil, přidal ke slovu: Jednota pikhartská ještě slovo: čili boleslavská, čímž jméno pikhart vztahoval zjevně na Bratry české.

Nato odpověděl pán ze Šternberka, že on pro svou osobu vždycky byl i zůstává náboženství křesťanského podobojí, Bratřími boleslavskými že nikdy se nespravoval. O jiných tu přítomných že též podobně tak smýšlí.

Z ostatních vyslanců nikdo se dále neozval, ačkoliv bylo mezi nimi skutečně několik osob k Jednotě bratrské se přiznávajících, ale ti zúmyslně mlčeli, nevztahujíce jmen pikhartů na sebe, před kteroužto sektou vždy ošklivost jevili, dokladu pak nejvyššího kancléře, že tím jest míněna Jednota boleslavská, si nevšímajíce, poněvadž to nevyřkl císař, než onen jen sám od sebe přidal.

Tak aspoň později vymlouvali před stavy své mlčení, jehož pravou příčinou, zdá se, byla ostýchavost, opříti se tak příkře vyslovenému císařovu smýšlení. Bylo by bývalo přiměřenější na místě kárati nepřislušné kancléřovo míchání pikhartů s bratry, nežli si toho nevšimnouti a tím zavdati příčinu k nepříznivému výkladu takového mlčení.

Tím skončila audience a deputace vyšedši od císaře obdrženou odpověď nepřečtenou společně zapečetila a pánu ze Šternberka odevzdala, aby ji dne zítřejšího stavům na sněmě předložil.

Dne 12. února shromáždili se stavové podobojí v silném počtu k vyslyšení císařské odpovědi.

I čtena je tato s katedry od českého deklamátora, a po jejím přečtení nastalo veliké pohnutí mezi nekatolíky.

Všeobecná byla jejich nevole nad tak neupřímným s nimi nakládáním, když po všech slibech, které jim císař minulého roku učinil, nyní ani nejmenšího jim nepovoluje. Daleci však byli toho, aby se tím v počínání svém dali zastrašiti, ano, naopak tento odpor, který nacházeli, větší část jejich jenom v setrvalosti utvrzoval.

Právě také přijeli poslancové kraje loketského všech tří stavů, též vyslanci z hrabství kladského, a ti nyní před shromážděné nekatolické stavy předstoupivše, žádali býti připuštěni k jejich spolku, aby se, též účastnili toho důležitého jednání stran náboženství.

Vyslanci kladští při tom jmenovitě na jezovity veliké stížnosti vedli.

Nato deputovaní stavovští, kteří byli u audience pro císařskou odpověď, obšírně vypravovali, co a jak s obou stran bylo promlouváno, a jak se císař vyjádřil o pikartech, jež nejvyšší kancléř zajedno s Bratry českými pokládal.

Deputovaní, kteří byli z Jednoty bratrské, omlouvali tu své mlčení z příčiny svrchu uvedené, nicméně to zjevné císařovo zavrhování Bratří bylo semenem rozdvojení nekatolíků.

Potom ta odpověď císařská diktována jest veřejně od šesti osob k tomu nařízených, tak aby ji každý, kdo by chtěl, sobě přepsati mohl.

K sepsání pak důkladné repliky na ni volena jest komise ze všech tří stavů, a údové její zavázáni jsou k mlčelivosti, aby ničeho z porad svých nevynášeli, pokud replika nebude vypracována.

Zatím však kompaktatisté, kteří by se pro sebe byli spokojili tím, co mírná strana katolická podobojím povoliti chtěla, vidouce v Bratřích, od císaře přímo a zhola zavrhovaných, toliko překážku dosažení svých vlastních žádostí, rádi by se byli všeho spolku s nimi zprostili tak, aby

sami o sobě mohli vyjednávati s císařem, kdežto pak snadněji doufali dojíti svého cíle.

I stalo se tedy, když komise k vypracování repliky zřízená se sešla a přišla řeč na záležitost Českých bratří, že pan Štěpán Jiří ze Šternberka, nejpřednější z kompaktatistů, žádal, aby vystoupili všickni, kteří jsou z Jednoty bratrské, anebo aby se zavázali k řádům jich církevním a konsistoři přistoupiti, aby oni (kompaktatisté) věděli, jak je podle sebe zastávati.

Proti tomu povstal pan Budovec, dokládaje, že se Bratří se stranou podobojí v české konfesi srovnávají, a jakmile kněžstvo podle té konfesí zřízeno bude společnou konsistoři, tedy že i oni chtějí pod správu té konsistoře přistoupiti.

Ale pan Šternberk velice se durdil, pravě, že oni se k té konfesi již r. 1575 přiznali, od těch dob že se lidé změnili a že na to nemůže býti spoléháno. I rozhorlil se konečně tak, že se zapomněl a hrozil, nechtějí-li oni vystoupiti, že půjde on sám.

Tu měli ostatní co činiti, aby ho zkrotili, luteráni pak, pravého jsouce domnění, že ani jim císař svobody ve víře přáti nechce, než toliko těm podobojím, kteří se řídí kompaktáty, přistoupili ke straně Bratří a hleděli všemožně zameziti takové roztržení mezi sebou, když právě nejvíce bylo potřebí sjednocenosti.

Bratří se rozcházeli od ostatních hlavně v tom, co se týká řádu kněžského, a po dlouhém rokování zůstalo konečně na tom, když sjednoceni jsou u víře jakožto podstatě, aby ostatní bylo poodloženo na čas příhodnější i aby obě strany společně o společnou záležitost se zasazovaly.

Po takovém šťastném narovnání přistoupili k vypracování repliky, kterou v několika dnech zhotovili.

Tato replika uváděla proti odpovědi císařské, že kompaktáta r. 1567 sněmem zrušena jsou, i žádalo se v ní jmenovitě, aby těm, kteří se k české konfesi přiznávají, všeliká svoboda v jejich náboženství byla puštěna, i aby jim v moc dána byla konsistoř s administrátorem i akademie pražská.

Spolu uváděny jsou mnohé stížnosti na útisky, straně podobojí činěné.

K replice přiložen jest jako alegát výpis z desk onoho článku, který mluvil o vypuštění kompaktát z privilegií zemských.

Tuto repliku podali stavové nekatoličtí dne 18. února císaři deputací deseti osob, a to v textu českém i německém, výslovně žádajíce, aby si císař ten německý exemplář sám přečetl.

Císař odevzdal repliku nejvyššímu purkrabímu, aby ji spolu s jinými katolickými pány uvážil.

Zatím jest poslána administrátorovi dolejší konsistoře podaná císaři od stavů nekatolických konfesí česká, aby vyhledal, „co jest léta 1575 v té věci v příčině konfesí české, tehdáž Maxmiliánovi II. jménem stavův podobojí podané, v též konsistoři zašlo," pak aby sám také své zdání o té věci projevil.

Administrátor poslal císaři dva memoriály, od dolejší konsistoře r. 1575 císaři Maxmiliánovi podané, z nichž v jednom se ona vyslovuje proti zmíněné české konfesi, poněvadž prý se vztahuje na vyznání augsburské a též Jednotu bratrskou zahrnuje, i také svěcení kněží od biskupů za zbytečné pokládá.

V druhém obsaženy jsou některé podrobné stížnosti strany utrakvistické, při čemž jmenovitě proti Jednotě bratrské se horlí. Vlastního zdání administrátor chytře nepodal, toliko vůbec snášel se se smýšlením konsistoře za časů Maxmiliána.

Nato jest zase držena porada u arcibiskupa, a tu zůstalo na tom, aby císař dal nekatolickým stavům tutéž odpověď jako ponejprv.

Tak se i stalo, že toliko tato druhá odpověď mnohem obšírněji jest sepsána, s odvoláváním na staré listiny a usnesení sněmovní.

Dne 21. února doručil císař tuto odpověď šesti osobám, od stavů nekatolických ku přijetí k němu vyslaným.

Ale pak tato druhá odpověď císařova neučinila konec agitaci nekatolíků.

Co se stalo po obdržení první odpovědi, to i nyní se opakovalo, a bez odkladu jmenována jest komise k vypracování nové repliky, která v té práci celý týden ztrávila.

Poněvadž pak odpověď císařova byla obšírná a na mnohé staré listiny i sněmovní usnesení se odvolávala, bylo potřebí, aby nekatolíci naproti nim uvedli jiné listiny a sněmy k dokázání svého práva.

I potřebovala komise k sepsání té nové repliky též některé písemnosti, které byly chovány na staroměstské radnici, avšak když je odtamtud žádala, odepřel to primas Hejdelius, ba ani k tomu povolení své dáti nechtěl, aby pouze v archivu smělo býti do nich nahlédnuto.

Když si stavové podobojí na takové jeho jednání u nejvyšších úředníků zemských stěžovali, dáno jim za odpověď, že oni jemu to neporučili, s čímž se musili spokojiti.

Kdežto pak již dříve stavové podjednou přátelsky byli žádám od stavů podobojí, aby se za ně u císaře stran jejich jednám o svobodě náboženství přimluvili, ale žádný účinek takové jejich přímluvy posud se nepoznával: i tázal se pán ze Šternberka stavů podjednou, zdali taková přímluva od nich se již stala.

Když na to nejvyšší purkrabí musel vyznati, že se posud nestala, vznikla nemalá bouře mezi stavy podobojí pro takovou nelaskavost druhé strany, i voláno od mnohých hlasitě, aby se nechalo orodování k svatým a toliko k samému králi aby se zření mělo.

Toho času přijeli do Prahy uherští vyslancové, od krále Matyáše schválně ke sněmu tomu vypravení, majíce jednati o zaplacení českému vojsku, které pomáhalo Uhrům proti Turkům.

Ti, chtějíce si zjednati přístupu do sněmu, obrátili se v té věci k nejvyššímu purkrabímu, který jejich žádost přednesl shromážděným stavům.

Ale stavové podobojí, stojíce na svém právu, že nejsou povinni, dříve nežli artikul o náboženství na místě bude postaven, o ničem jiném jednati, poslům uherským žádného slyšení dáti nechtěli, ale vypravili k nim osoby ze sněmu s omluvou a s prosbou, aby se za ně u císaře přimluvili, aby jim byla povolena jejich žádost a tak k jinému jednání přistoupeno býti mohlo.

Uhři vzkázali stavům, že až posud žádnou audienci u císaře neměli, jakmile však budou před něj připuštěni, že neopominou tu žádanou přímluvu učiniti.

Dne 27. února podali stavové podobojí druhou svou repliku císaři deputací desíti osob, a to v textu českém i německém, spolu pak také krátký výtah z ní pouze německý, prosíce při audienci pro Boha, aby císař ne-li celý spis, aspoň ten výtah si přečetl, neboť prý zvěděli, že po obékrát císař jejich žádost někomu dal, aby z ní krátký výtah učinil, který potom zněl jinak, než jejich žádost.

Tato jejich druhá replika byla velmi důkladná a vyvracela článek za článkem poslední odpovědi císařovy. Jmenovitě co se týká stížnosti na útisky nekatolíkům činěné, kdežto císař namítal, proč osoby, jimž bylo ukřivděno, práva svého nepohledávaly, na to odpovídali, že se takoví lidé nikde nemohli spravedlnosti dovolati, že byli odbýváni hrubými domluvami a předstírány jim rozkazy císařské, čehož důkazy mají stavové v rukou.

Pak odmítali výčitku bludařství Jednotě bratrské činěnou, kdežto se ona přece srovnává s konfesí českou r. 1575 potvrzenou. Žádali stejná práva jako podjednou, pak konsistoř i akademii ve své opatrování.

Co alegaty jsou přiloženy potvrzení české konfese od císaře Maxmiliána, pak rozličné listiny a výpisy na důkaz práva stavů

ke konsistoři i akademii, konečně vyčtení osmatřiceti stvrzených případů, kde se osobám podobojí daly od katolíků patrné křivdy a bezpráví.

Tu se sešli na rozkaz císařův světští i duchovní páni katoličtí k nové poradě u arcibiskupa.

Ze však bylo před masopustní nedělí, učinil nejvyšší purkrabí návrh, poněvadž tyto poslední dni masopustní k uvažování tak hlubokých věcí způsobilé nejsou, že se mu zdá, aby takové uvažování bylo odloženo až do příští postní středy, kterýžto návrh také byl přijat.

Dále navrhl nejvyšší purkrabí tři punkty, o kterých by zatím každý měl doma přemýšleti, a to: 1. má-li býti císaři raděno, aby při své první resoluci zůstal a se vymluvil, že více povoliti nemůže, anebo 2. má-li se stavům všecko povoliti, 3. kdyby mělo zůstati při první resoluci, jaká má býti dána odpověď, aby to bylo bez újmy náboženství podjednou i starobylého podobojí.

Jakkoli však byla porada odložena až na popeleční středu, sešli se nicméně v ty dni masopustní přece u arcibiskupa někteří urputnější katolíci a usnesli se na tom, aby císaři bylo raděno, aby při své resoluci zůstal.

Jevili tu svou rozmrzelost nad tak rozvláčným písemným jednáním, i činili, jako by ani pochopiti nemohli, jakým právem se stavové podobojí tak o svou věc ujímají, jmenovitě co se stížností jejich na katolíky týká, že prý by s podobnými i strana podjednou mohla vystupovati, když prý katoličtí kněží na veřejných silnicích často až do smrti bývají ubíjeni.

Slušiť zde poznamenati, že stížnosti, které byly v druhé replice stavů uvedeny, týkaly se veskrze takových případů, kde se nekatolíkům činilo příkoří od světské anebo duchovní vrchnosti, tedy pod záštitou politické moci, kdežto případy od jezovitské strany uváděné, byly výstupky luzy a provinění jednotlivých osob, které podléhaly trestnímu soudu.

V samém kabinetě panovalo jako dříve mínění dvojí. Jedni radili, aby se vždy něco povolilo a za tím účelem aby se stalo nějaké dorozumění s kompaktatisty, jiní nechtěli povoliti naprosto ničeho a toto zdání své ve spis uvedli, jejž doručili císaři nejvyšším kancléřem.

Které osobv to byly, jež takto neústupně proti stavům nekatolickým vystupovaly, snadno si lze pomysliti.

Pánové Slavata a Martinic zůstávali věrni svým zásadám od jezovitů jim vštípeným a mělo se podle jejich náhledů, ve spisu onom pronesených, co nejpřísněji proti nekatolickým stavům vystoupiti.

Tak stály na konci masopustu r. 1609 věci, jež jsme tu podle důkladného historického pojednání J. Malého nastínili, když se obě strany chystaly k novému rozhodnému boji.

6.

V paláci pana Jana z Helfenburku na Malé straně bylo v poslední neděli masopustní velmi hlučno a živo.

Tento bohatý velmož uspořádal totiž onoho dne skvělý maškarní ples ve svých nádherně ozdobených a osvětlených síních, ke kterému takřka veškerá nekatolická šlechta byla pozvána.

Ples tento měl býti zároveň příležitostí k nové úmluvě mezi protestanty, jak se má dále vystupovati proti dvorské straně.

Pán z Helfenburku viděl toho potřebu, aby u svých souvěrců opět postoupil v popředí veřejných událostí, jež v posledních měsících od jiných osobností bylo obsazeno, jež neměly chuti, aby mu toto místo postupovaly.

Pánové Thurn, Budovec a Šternberk a jiní, kteří v něm druhdy pro jeho bohatství spatřovali velmi vítaného spojence, počali se k němu jaksi chladněji chovati a již mnohem méně na

jeho rady a návrhy dávali, než jak tomu bývalo ještě předešlého roku.

Také ostatní kavalíři, které druhdy za důvěrné přátele své považoval, nevyhledávali již tak často jako dříve jeho společnost a zkušený velmož dobře pociťoval, že je v kruzích šlechtických na něho pohlíženo jinými zraky, než jak tomu za dřívějších let svého výhradního postavem ve vznešené společnosti uvykl.

Pátral potají po domnělých příčinách tohoto zmíněného chování, ale nemohl se nic určitého dověděti.

Krčeno rameny, kdekoli se ve věci této odhodlal zaklepati, a ujišťováno chladnými slovy, že nikdo o něm nepříznivě nesmýšlí a že se může těšiti dřívější úctě a vážnosti.

Ale takové ujišťování bylo pronášeno tónem tak ledovým, že Helfenburk byl ve svém podezření jen ještě více utvrzen.

Domýšlel se, že o něm byly roztroušeny nějaké nepříznivé pověsti, které měly za účel postaviti jeho minulost v jakési netušené světlo a připraviti jej o dosavadní postavení jeho ve společnosti české šlechty.

Pověsti takové, o nichž ostatně nikdo nevěděl, odkud vlastně vycházely a kdo byl jejich rozšiřovatelem, nalézaly tím volnějšího sluchu, ježto pan Jan z Helfenburku měl vlastně velmi málo skutečných přátel a jen pro své velké bohatství vážnosti požíval.

Hrdá a zároveň neústupná jeho povaha, spojená s rozličnými návyky, jaké s sebou přinesl z vojenských táborů v Uhrách, nebyla ovšem s to, aby mu u jeho soudruhů zjednávala plnou důvěru a spojení s ním nad obyčejnou dvornost povznášela.

Tomuto stavu věcí umínil si pan Jan z Helfenburku učiniti přítrž tím, že uspořádal onen velkolepý ples, jenž jej měl opět povznésti v mínění veřejnosti.

Pozval veškerou šlechtu, která v Praze meškala, a to byli za příčinou sněmu skoro veškeří členové stavu panského i rytířského.

Také kavalíři katoličtí byli přizváni, ačkoli sám pán z Helfenburku neočekával, že by pozvání jeho bylo ode všech přijato. Ba obával se, že se též mnozí z jeho přívrženců a soudruhů jeho na ples nedostaví.

Spoléhal se však nejvíce na to, že jeho ples bude považován od šlechty protestantské za vhodné shromaždiště k úradám, neboť je známo, že měl počíti ihned po skončeném masopustě nový a důrazný výboj proti straně katolické a dvorské.

A skutečně mohl se těšiti z úspěchu, neboť podle všeho dalo se souditi na velmi hojnou návštěvu.

Sám hrabě Matyáš Thurn projevil mu souhlas s návrhem, aby jeho ples byl považován za půdu k politickým úmluvám, které se nikde jinde nemohly konati v tak plném shromáždění, aby tím nebylo vzbuzeno podezření protivné strany.

Proto také dal bohatý velmož k plesu konati přípravy co nejskvělejší.

Palác jeho měl se skvíti v moři světel, o hudbu a tabuli mělo býti postaráno téměř královským způsobem, takže ples páně Helfenburkův všecky dosavadní svým leskem měl zastíniti.

Správce jeho měl plnomocenství sáhnouti v sáček velmožův co nejhlouběji, a také práva toho co nejdůkladněji užil.

V době několika dnů přeměnil zasmušilý jindy palác v pravé báječné sídlo vil a rusalek, které bezpočetní umělci hradčanští ozdobili výplody svého vynalézavého ducha co nejbohatěji.

A když se pak večer masopustní neděle ještě záře tisícerých světel po těchto nádherných síních a v jeskyně neb libosady přeměněných komnatách rozlila, tu teprv zářil palác páně

Helfenburkův do temného šera jako zjevení z tisíce a jedné noci.

Spokojeně prohlédl velmož ještě naposledy všecky taneční síně a vedlejší komnaty, načež se odebral do hlavního sálu, aby tam vítal přicházející hosty.

Ti nedávali na sebe dlouho čekati.

Vůz za vozem a nosítka za nosítky přicházely do paláce v nepřetržité řadě, která v ulici taktéž v moře různobarevného světla byla pohroužena.

Každý kavalír měl před vozem neb nosítky několik běhounů s pochodněmi, jak to tehdy u šlechty v obyčeji bývalo, a ti se pak před hlavním vchodem do paláce Helfenburkova v řadách rozestavili, aby později přicházejícím vykonali stejnou službu.

Dodáme-li ještě k tomu, že tisíce zvědavého lidu malostranského naplňovaly ulici a prostoru před palácem, tož si lze snadno pomysliti, jaký ruch plesem pána z Helfenburku v celé Malé straně byl způsoben.

Hosté, vystupujíce z vozů a nosítek, ubírali se po širokých schodech do hlavní síně, kde již hlučná hudba vábila k tanci. Veškeří příchozí byli oděni v bohaté masky a zvláště dámy se vyznamenávaly nádherným fantastickým oblekem.

Bezustání takřka trval tento šumný proud přicházejících, takže vkrátce všecky místnosti byly přeplněny.

Pán z Helfenburku již nemohl při tomto návalu v plné míře vyhověti své povinnosti ve vítání hostí, a jen s některými vzácnějšími bylo mu lze několik slov a zdvořilůstek vyměniti.

Mezi posledními, kteří se dostavili k jeho plesu, byl též kavalír, jenž si oblíbil masku křižáckého rytíře. Drahocenné skvosty, jakéž po jeho brnění takřka rozplýtvány byly, dostatečně svědčily, že je to jeden z nejbohatších českých velmožů.

Poloviční černá maska zakrývala hořejší část jeho obličeje, což však nevadilo, že pán z Helfenburku poznal, když se k němu křižák blížil, kdo vězí v tomto bohatém přestrojení.

„Buďte mi vítán, pane Smiřický,“ pravil k němu vlídně, pravici svou mu podávaje, „jsem vám povděčen, že též vy ples můj přítomností svou poctíváte“.

Byl to tedy pan Jaroslav Smiřický ze Smiřic, jehož jsme již dříve při jiné příležitosti poznali a jenž skutečně náležel k předním velmožům v české zemi a bohatstvím svým i jeho plýtváním už dávno se stal pověstným.

„Bylo mi mnoho o vašem plesu vyprávěno,“ odvětil na pozdravení Helfenburkovo, „a proto jsem nemohl zvědavosti své odolati.“

Rozhlédl se kolem a pak doložil:

„Přiznávám se, že pověst nepřeháněla, úprava síní je skutečně skvělá a skládám vám svou poklonu.“

„Uznání toto mne velice těší, pane Smiřický, neboť znám přísnost vašeho vkusu.“

„Však co ještě více váží,“ mluvil křižák dále, „toto množství hostí vás může naplňovati hrdostí.“

Na místě vítězoslávy však přeletěl lehký mráček čelo Helfenburkovo.

Smiřickému toto hnutí neušlo a proto zvolal:

„Aj, snad ani s tímto výsledkem nejste ještě spokojen? Žádný z plesů letošního masopustu nebyl tak četně navštíven, jak to dnes u vás spatřuji.“

„Právě toto neočekávané účastenství mne leká, pane Smiřický,“ odvětil Helfenburk jaksi starostlivě.

Křižák naň z masky své vyvalil udivené zraky.

„Jak tomu mám rozuměti, pane z Helfenburku,“ pravil, „co by každého jiného smrtelníka nade vše jiné těšilo, to vám snad působí úzkosti?“

„Ano, dobře jste volil toto slovo, pane Smiřický, obchází mne skutečně nějaká neznámá úzkost nad pravou příčinou této neočekávané hojné návštěvy mého domu.

Smiřický se zasmál.

„Jaká jiná příčina by sem tuto skvělou společnost přiváděla, než aby se veselila, tančila a výtečná vaše vína pila! Však tomu již dosti dlouho, co jsme se u vás neveselili, jak aspoň já dnes hodlám učiniti.“

Náhle se odmlčel, jako by se byl při něčem zastihl, co by jeho hostiteli mohlo býti nepříjemné.

Helfenburk se také této příležitosti ihned ujal a pravil:

„Ano, vím, že mnozí v poslední době míjeli můj dům…“

„Ty však dnes tu všecky opět spatřujete,“ vskočil mu Smiřický do řeči, jako by ho chtěl uspokojiti, „je vám tedy dáno skvělé zadostiučinění, pane z Helfenburku.“

„Ale bylo třeba?“ tázal se Helfenburk s významným přízvukem.

Smiřický jaksi otálel s odpovědí.

„Přiznávám se,“ pravil po chvíli, „že jen liché pověsti mnohého od návštěvy vašeho domu zdržovaly.“

V oku Helfenburkově se objevil okamžitý blesk vnitřní radosti, jenž však hned zase zmizel.

„Konečně se dovím, jaké to byly pověsti!“ zvolal a chopil Smiřického za ruku. „Až dosud mi nikdo nechtěl na mé otázky k slovu státi, až vy první se přímo o nich zmiňujete, jak skutečně na přímého muže náleží.“

Křižák se marně snažil ruku svou z pravice Helfenburkovy vymknouti.

„Vy byste si chtěl skutečně kaziti dnešní naladění těmito lichými pověstmi?“ snažil se Smiřický předmět tento ve veselou stránku obrátiti. „Právě dnešní ples je vám důkazem toho, že nikdo řečem protivníků vašich nevěřil.“

„A přece toho od vás očekávám, pane Smiřický.“

Křižák se usmál.

„Pravím, že netřeba vám již se o to starati," vyhýbal se poznovu přímé odpovědi, „ale žádáte-li toho tak důrazně…"

„Zajisté, pane Smiřický," dotvrzoval kvapně pán z Helfenburku.

„Pak nenahlížím, proč bych vaší žádosti nevyhověl."

„Čímž se mi velice zavděčíte."

„Mohu tak tím spíše učiniti, ježto nyní na své oči vidím, kterak dnešní ples váš kára ze lži všecky ty utrhačné jazyky, které pověsti vaší škoditi chtěly."

„A za jiných okolností byste tak nebyl učinil, pane Smiřický?" tázal se Helfenburk hlasem, jenž nemohl vnitřní pohnutí jeho zcela potlačiti.

„Přiznávám se, že by to pak pro mne bylo již obtížnějším, ale teď jsem o vašem vítězství již úplně přesvědčen."

„Vy jste tedy oněm pověstem věřil?"

„Můj Bože, tak jako se vůbec o podobných řečech smýšlí, před nimiž není nikdo z nás chráněn."

Helfenburk se uklonil.

„Jakého obsahu byly tedy ony pověsti?" vypravil ze sebe tak stísněně, jako by se mu hrdlo při této otázce svíralo.

„Vyprávělo se, že prý váš bratr, majorátní pan helfenburský, nezemřel přirozenou smrtí.

Pan Jan z Helfenburku lehce zbledl, ale ihned se opět sebral a s úsměvem na rtech zvolal:

„Tuším, že je to zcela přiměřené, nazývá-li se podobná smrt nepřirozenou! Však znáte snad, že můj bratr zemřel při výbuchu ve svém alchymistickém laboratoriu."

„Ovšem, ovšem, jeho nešťastná smrt je obecně známa."

„Nuže tedy?"

„Mluví se spíše o způsobu oné smrti, čemuž ovšem nikdo ani nejmenší víry nepřikládal." „Kterak to?" tázal se úsečně Helfenburk.

„Ze onen výbuch byl úkladně přivoděn, aby majorátního pána připravil o život."

Pán z Helfenburku musel násilně hnutí své vnitřní před Smiřickým potlačovati, neboť jej tato neočekávaná zpráva co nejvíce překvapovala.

Kdo se mohl odvažovati vyvolávati stíny mrtvých osob ze zapomenutí více než dvacetiletého? Kdo byl onen tajný nepřítel, který nyní po tak dlouhé době jako mstitel zavražděné majorátní rodiny Helfenburské proti němu vystupoval?

Zasmušile pohlédl na Smiřického a pravil:

„Vy jste věřil této utrhačné pověsti?“

„Pravil jsem již, že mi to ani na mysl nepřipadlo, pane z Helfenburku, podobně jako jsem dalším pověstem nevěřil.“ Helfenburk svraštil čelo ještě více.

Co se měl dále dověděti? Nebyla již první pověst zcela s to připraviti jej o dosavadní klidnou mysl?

„Jak?“ tázal se. „Ještě jiné pověsti obíhaly?“

„Prosím vás,“ odvětil Smiřický, „ústa nemůžeme nikomu uzavříti.“

„Jakého obsahu i tyto byly?“

„Připomínám vám poznovu, že každý rozumný člověk nad tím pokrčoval rameny, aneb se jen usmál.“

Helfenburk stál již jako na trní.

„Rcete, probůh, jaké to byly pověsti?“ pobízel Smiřického se zimničnou nedočkavostí.

„Pozoruji na vás, milý Helfenburku, že se jaksi příliš rozčilujete, pak již dokonce vám báchorkami těmito nebudu kaliti mysl, když jim přece nějakou váhu přikládáte, která jim nikterak nepřísluší.“

Helfenburk poznal, že se musí lépe přetvařovati, aby ukryl svůj vnitřní nepokoj, nemělo-li skutečně býti proti němu vzbuzeno nějaké platné podezření.

Líčil tedy ironický úsměv a zvolal:

„Mýlíte se, pane Smiřický, že by mne vaše slova jaksi rozčilovala, naopak baví mne velice a jen z té příčiny vás poznovu prosím, abyste mne i s dalším sdělením svým stejně

pobavil, smálo-li se obecenstvo při vypravování těchto blbých pověstí, tož i já z nich chci míti své veselí!“

„Tak se mi líbíte!“ zvolal pan Smiřický. „Jiného osudu než výsměchu takové báchorky nezasluhují.“

„Poslouchám již tedy, co se dále o této věci mluvilo.“

„Nuže, vyprávělo se též, že také choť vašeho bratra nezemřela smrtí přirozenou.“

Líčená veselost Helf enburkova musela opět na okamžik ustoupiti děsnému dojmu této zprávy. Viděl již, že to nejsou pouhé pověsti, které snad jen závist neb stranická nenávist proti němu roztrušovala, leč ze tu neznámý jakýsi nepřítel vystupuje s ostrou zbrani, která je s to zasazovati mu hluboké, neh dokonce smrtelné rány.

Potlačil však opět s nadlidským namáháním nove své pohnutí a s líčeným klidem se tázal:

„Měla snad i švekruše moje zahynouti v bratrovu laboratorní?“

„Nikoli, o té se mnohem drzejším způsobem pravilo, že prý byla otrávena, když pracovala ku porodu.“

Helfenburkovi zajektaly zuby.

Takové určité zprávy přece neočekával, aniž kdy tušil, že bude pověst tak blízko pravé stopě.

Či to bylo více, než pouhé tápání a domýšlení se?

Rozhodně se musel především snažiti, aby sám nezavdal ani nejmenší příčiny k podezření, a proto zvolal s nuceným smíchem:

„Konečně neschází, než aby se též o zavraždění děcka mé švekruše mluvilo!“

A opět se zachechtal, jako by se sám svému nápadu smál.

Také Smiřický se po jeho slovech usmál.

„Skutečně,“ pravil, „uhodl jste, pane z Helfenburku.“

„Jak? Či žert můj byl více než pouhým žertem?“ tázal se tento.

„Ano, bylo též mluveno o onom děcku, které švekruše vaše před smrtí porodila.“

„A které, jak celému světu vědomo, mrtvé na svět přišlo,“ ujal se úsečným hlasem Helfenburk, jehož líčené veselí počínalo vždy více míjeti, „či i to mělo vraždou se světa sejíti?“

„Naopak, milý Helfenburku, tentokráte nejste na pravé stopě.“

„Nuže?“

„O dítěti se pravilo, že nebylo zavražděno, právě jako prý na svět mrtvé přišlo.“

Helfenburkovo čelo bylo již vráskami takřka poseto.

„Kterak tomu mám rozuměti?“ vypravil ze sebe stísněným hlasem, který se v tomto okamžiku špatně hodil k jeho usměvavé líci.

„Ze jest posud naživu!“ pravil lehkým tónem Smiřický.

„Co pravíte?“ vzkřikl Helfenburk, jenž déle nemohl vášeň svou držeti na uzdě. „Dítě bratra mého že by bylo naživu?“

„Opět se rozčilujete, milý Helfenburku,“ napomínal jej Smiřický, „či není známo, že sám jste byl na pohřbu dítěte i zemřelé matky jeho?“

„Myslím tedy, že je to důkaz o lživosti báchorky, která ono dítě za živé vydává,“ mručel temně Helfenburk.

„Za takovou jsme také báchorku tuto považovali, milý Helfenburku, a vy učiníte dobře, když stejně jako my se jí vysmějete!“

„Myslíte, že takové utrhačné řeči jen k smíchu jsou?“ tázal se ironicky pán z Helfenburka.

„Zajisté, jen za tím účelem vám je také oznamuji, věda, že vám dnešního večera nic zábavnějšího nemohu říci.“

„Jsem vám také za tuto zábavu povděčen,“ odvětil s ironickým úsměvem Helfenburk.

„O kterou byste byl však přece přišel, kdybych se tu nebyl na vlastní oči přesvědčil, že celá společnost mýšlí o oněch

pověstech zcela jako já, jen v tomto vědomí jsem vám vše řekl.“

Doplňte svou zásluhu, pane Smiřický,“ pravil Helfenburk s úklonem, „a ještě jen jednu okolnost mi řekněte.“ Milerád.“

„je vám též známo, od koho tyto pověsti vycházely?“ Smiřický pokrčil rameny.

‚To se mne tážete příliš mnoho,“ odvětil se smíchem.

„Nevíte tedy, kdo by byl jejich původcem?“

„Ani v nejmenším, však víte, jak to v podobných případech vždy bývá. Slovo se šíří a nikdo neví, kdo je první pronesl. Tak tomu nepochybně jest i zde.“

Helfenburk se opět zasmušil.

„Snad mi aspoň dovedete udati někoho, kdo pověsti ty rozšiřoval,“ pokračoval dále.

„Chcete ho snad vyzvati na souboj?“ smál se Smiřický.

„Přiznávám se, že mi velice na tom záleží, abych aspoň nějaké stopy po původci oněch utrhačných lží nabyl.“

„Pak lituji, že vám ani v tomto ohledu nemohu posloužiti. Slyšel jsem o tom mluviti v míčové síni, ve Vladislavském sále i ve zvířetnici v Jelením příkopě, ale určitou osobu vám naznačiti nemohu.“

Helfenburk se zahryzl ve rty.

„Budu pátrati dále,“ pravil polohlasně sám k sobě, „znám nyní ty chmury, které se v poslední době tak tajemně kolem mne vznášely a podaří se mi protivníka mého vypátrati.“

„Jsem přesvědčen,“ dokládal pan Smiřický, jenž jeho poslední slova zaslechl, „že ho musíte jen v protivném táboře politickém, či vlastně náboženském hledati.“

„Z čeho se tak domníváte?“

„V každé společnosti, kdekoli o pověstech oněch řeč byla, byli přítomni pravidelně katolíci a přívrženci dvorské strany. Proto tím spíše ono podezřívání za politické pikle proti vám považovati sluší.“

„Nyní však dovolte, abych i ostatní krásy vašeho plesu seznal, dychtím již příliš po společnosti, která se, jak se mi zdá, tak výborně baví.“

Uklonil se zlehka před hostitelem a pak se vrhl v proud ostatních masek a brzo na rozprávku svou s panem Janem Helfenburkem zapomněl.

Tento pak zůstal státi na svém místě ještě několik okamžení a na jeho lících bylo lze viděti, že zápasí s nějakým důležitým úmyslem.

Vtom cítil na svém rameně ruku, která se ho zlehka dotkla.

Rychle se obrátil a spatřil před sebou masku dámy.

Byla přestrojena v pestrý a přece vnadný oblek zahradnice a lehký košíček na její bělostné ručince byl přeplněn květinami. Krásná kytice cizokrajných bylin zdobila též její ňadra. Růžová maska zakrývala obličej, jenž musel býti spanilý, jak se z její postavy i celého zjevu na mladou lepou dívku dalo souditi.

„Proč tak zasmušilý, milostivý pane?“ počala líbezným hlasem dívka k Helfenburkovi. „Hle, vše se tak bujně veselí a vy jediný jste čelo své zakabonil. Pak i já se k pěstounovi Kotnovskému do komnaty navrátím, beztoho každým okamžikem již po tichém žití na Helfenburku touží a v tomto hlučném světě v Praze žádného zalíbení nenalézá.

pán z Helfenburku se vyrušil hned při spatření dívky ze svých myšlenek a při prvních jeho slovech se již také jeho čelo opět vyjasnilo.

Tos ty, Sabino?“ pravil s úsměvem k dívce. „Těší mne, že tě tak milý rozmar ovládá a nelituji toho, že jsem tě z Helfenburku na čas do Prahy povolal, abys i zdejší život poznala.“

Ano, jsem vám za to povděčna, jako za vše, čím mne vaše dobrotivost, vznešený pane, zahrnuje,“ odpovídala Sabina, neboť skutečně to byla „chovanka helfenburská“, která byla přítomna plesu v masce zahradnice a se správcem Kotnovským

již po delší dobu v paláci páně Helfenburkově bydlila, „ale proč vás uprostřed veselých tak vážného nalézám?“

„Upokoj se, milé dítě,“ chlácholil ji Helfenburk, „i při tomto veselí nesmím zapomínati na vážné záležitosti a právě mi připadá na mysl, že mne v jedné z'komnat očekává hrabě Thurn s jinými pány. Ty pak se jen vesel dále a svobody své v masce užívej, však zakrátko se již musíš opět odebrati na zasmušilý Helfenburk, kam správce Kotnovský neustále touží.“

Stiskl dívčinu ruku a odebral se z velké síně do vedlejší komnaty, která vedla k ostatním společenským místnostem.

„Vznešený můj dobrodinec,“ pravila Sabina sama k sobě, za odcházejícím velmožem pohlížejíc, „netěší se pokojné mysli a po celou dobu svého pobytu v Praze nespatřila jsem na něm čela úplně vyjasněného. Co asi hněte jeho ducha? Pěstoun můj krčívá rameny, kdykoli o tomto svém pozorování zmínku učiním, a počíná si vůbec tak zvláštně, jako by mezi oběma leželo hluboké tajemství. — Však proč se rmoutit,“

doložila po chvíli, hlavinkou něžnou pohodivši, „chci ještě této noci užíti veselí, jak sám mne vyzval, a teprve na vzdáleném Helfenburku budu se opět obírati vážnějšími myšlenkami.“

Obrátila se na vysokém podpatku svých červených pantoflíčků, které by se byly i Popelce v báchorce hodily, neboť tak malé a zároveň vkusné byly, a hodlala se opět pohroužiti ve společnost, která se kol ní míhala v nejpestřejších skupinách.

Vtom se k ní se strany přiblížila jedna z masek.

Byl to mladý muž v bohatém obleku Peršana, s bílým turbanem na hlavě, jenž na levém rameni nesl malou modrou stužku, zajisté aby mezi stejnými maskami mohl býti snáze rozeznán, neboť bylo několik osob v podobném přestrojení na plesu.

Obličej jeho byl celý zahalen hedvábnou škraboškou.

Kdyby byl mohl pán z Helfenburku za rozmluvy své s panem Smiřickým, která ovšem všecku jeho pozornost napínala, též svému okolí věnovati nějaké účastenství, byl by tohoto Peršana snadno zpozoroval, jak sleduje každý jeho pohyb, a to i ono slovo z rozmluvy obou zachytiti se snaží.

Poněvadž však myšlenky páně Helfenburkovy byly nyní obráceny v zcela jiné strany, nevšiml si muže v pestrém obleku, jehož oko se pod maskou náhle radostným ohněm zablesklo, když viděl mladou zahradnici k Helfenburkovi se přibližovati.

Celá jeho pozornost byla nyní obrácena k tomuto spanilému stvoření, a jakmile se pán z Helfenburku od dívky vzdálil, již také Peršan k ní přistoupil.

Oko jeho posud plálo týmž ohněm, jaký se v něm při spatření dívky objevil, a hlasem radostí se chvějícím pravil zahradnici, ukazuje na její košíček:

Daruj mi, spanilá, jednu ze svých kytic a se stejnou hrdostí jako ty ji budu nositi na svých prsou.“

Sabina se zachvěla při zvuku těchto slov, jako by se jí byla nějaká neznámá magnetická síla dotkla a celou její vnitřní bytost pobouřila.

Tento hlas již jednou slyšela a blahá vzpomínka vznikla v její mysli. Snažila se zrakem proniknouti masku Peršanovu, leč spatřovala v ní jen dvé planoucích očí, které s horoucím výrazem na ní spočívaly.

„Líbí se vám moje kytice?“ šeptala zajíkavě a sklopila hlavinku, jako by se chtěla vyhnouti žhoucím bleskům Peršanových očí.

„Věřte, krásná dívko,“ odpovídal Peršan, „že se mi líbí právě tak, jako ony, které jste ve věncích na hrobku v kostele blském a na kříž v zahradě na Helfenburku kladla.“

Sabina sebou trhla při těchto neočekávaných slovech, a pozdvihnuvši opět hlavu a své zraky upírajíc na Peršana, zvolala:

„Nemýlila jsem se, vy to jste, jenž jste byl na hradě Helfenburku a u kříže na zříceninách tamních se modlil!“

„Ano, spanilá dívko, jsem to já a naplňuje mne hrdostí, že vaše vzpomínka jest tak jasná.“

Čtenář již uhodl, že Peršan nebyl nikdo jiný, než náš mladý hrdina rytíř Vilém Hrobský, který zvolil toto přestrojení, aby mohl sledovati své záměry proti Janovi z Helfenburku.

„A vy mne poznáváte, pane, i v tomto zakuklení?“ tázala se Sabina.

„Ano, bylo mi známo, v jakém přestrojení se na tento ples dostavíte, tak jako jsem věděl, že již od nějaké doby meškáte v Praze.“

„Pěstoun můj, správce hradu Helfenburku, byl povolán od svého velitele do Prahy a také já byla od něho pozvána, abych se tu dala zahrnovati důkazy jeho příchylnosti a laskavosti ke mně. A přiznávám se, že mi tento pobyt v paláci páně Helfenburkově navždy zůstane v milé vzpomínce.“

„Pán z Helfenburku je vám tedy nakloněn?“ tázal se se zvláštním přízvukem rytíř Hrobský, jako by mu tento úsudek dívky o velmožovi nebyl příliš vítaným.

„Zajisté,“ odpovídala rychle Sabina, „bývám často v rozpacích, zda tolik pozornosti a přízně zasluhuji, starý Kotnovský často dí, že se otec nemůže pečlivěji starati o vlastní dceru.“

Rytíř Hrobský nemohl potlačiti slabý vzdech.

Muselo jej ovšem hluboce dojímati, když z úst dívky, kterou již plným žárem srdce svého miloval, zaslechl takovéto uznávání muže, jehož musel z největší hloubi duše nenáviděti.

„Musím tomu věřiti,“ pravil s jakousi resignací, „když vaše ústa sama tak dí.“

Sabina naň významně pohlédla.

„Také vy byste u pana z Helfenburku takového citu neočekával?“ tázala se.

„Zajisté,“ odvětil vážně Hrobský, „seznal jsem pána z Helfenburku se stránky právě opačné.“

„Vyslovte se určitěji, pane,“ pobízela jej rychle dívka, „již na hradě Helfenburku jsem tušila, že dějiny rodu Helfenburku vám nejsou cizí a že jste k nim v jakémsi tajném vztahu. Mám z toho souditi, že jste snad jeho nepřítelem, ač tomu odporuje vroucí vzpomínka, jakou jste nešťastnému bratru jeho věnoval?“

Hrobský chopil dívčinu ruku, neboť se zápalem naslouchal jejím posledním slovům, a pravil: „Zde v tomto ruchu a šumotu není místa, abych vám vyslovil, co dříve vysloviti musím, než opět dále oočnu jednati, jak je mi nejsvětější povinností na světě. Spatřil jsem v jedné z vedlejších komnat besídku, která je zcela upravena podle oné, jakou jsem viděl v zahradě na Helfenburku…“

Podle mého návodu dal ji pán z Helfenburku zhotoviti a já v ní již milou chvíli v zátiší ztrávila,“ šeptala Sabina se sklopenými zraky.

Do té mne následujte, zapřísahám vás,“ končil Hrobský neobyčejně vážným a zároveň pohnutým hlasem, „neboť jde i o vaše blaho.“

Sabina se zachvěla, ale nemohla prosebnému výrazu v oku mladého muže dlouho odporovati.

Mluvil pojednou tak tajemně, že se nemohla ubrániti dojmu neznámé hrůzy.

„Budiž, vyslechnu vás, pane,“ pravila, „ač řečem vašim nerozumím.“

Peršan jí dvorně podal ruku a vedl ji ze síně do protějších komnat, které byly po čas tance zcela prázdné, a tak se rytíř Hrobský mohl nadíti, že tam jeho rozmluva se spanilou zahradnicí nebude nikým rušena.

Ale postaral se ještě jiným způsobem o bezpečí.

Mezi chůzí po taneční síni, v níž se pro nastávající tanec hemžili skoro veškeří účastníci plesu, bylo lze pozorovati ještě

tři jiné osoby, oděné v týž perský oblek, jaký rytíř Hrobský na sobě nesl, jenže zmíněné již stužky na rameni neměly.

Všickni tito Peršané byli asi mezi sebou v jakémsi tajném spojení, neboť občas se společně scházeli a několik slov spolu vyměnivše, vždy se opět na rozličné strany rozcházeli, přitom však přece nikdy Peršana se stužkou na rameni, totiž rytíře Hrobského, s očí nespouštěli a jako trabanti kolem své oběžnice neustále poblíž jeho osoby v obecném ruchu maškar se pohybovali.

Jednomu z těchto Peršanů dal Hrobský mezi chůzí ze síně rukou tajné pokynutí, a ten ihned mladý párek zpovzdálí následoval.

Když se rytíř Hrobský se spanilou průvodkyní přiblížil ke vchodu do komnaty, nechal následujícího jej Peršana až k sobě přijíti, a nakloniv se k uchu jeho, pošeptal mu:

„Zde zůstaň na stráži, aby mne nikdo nevyrušoval.“

„Nikdo sem nesmí vejíti, pokud budu státi mezi dveřmi,“ odpověděl Peršan.

„Kde je Helfenburk?“ tázal se opět Hrobský v chůzi.

„V jedné z komnat, kde je více pánů, jako by se -tam měla konati nějaká úřada.“

„Je některý z vás na místě?“

„Klíma jej sleduje krok za krokem,“ zněla odpověď Peršanova.

Hrobský mu pokynul spokojeně hlavou a pak vešel do komnaty, v jejímž pozadí byla besídka ze zelených květin, zevnějškem i tvarem svým zcela se podobající oné, kterou spatřil rytíř v zahradě na hradu Helfenburku. Do té uváděl nyní Sabinu, která z jeho tajemné rozmluvy s druhým Peršanem nic nedoslechla.

Tento pak, jenž nebyl nikdo jiný, hež za maškaru převlečený Jonáš, starý sluha rytíře Hrobského, postavil se jako pilíř u vchodu do komnaty a ruce zkříživ na prsou, bedlivě

střežil celé okolí, aby žádná z potulujících se tuto maškar do komnaty nezabloudila.

7.

Mezitím, co rytíř Hrobský se Sabinou v besídce meška, jednak aby jí horoucí svou lásku k ní vyjevil, jednak aby jí řekl svou vážnou zprávu, která se vztahovala k jeho dnešním plánům, podíváme se opět za panem Janem z Helfenburku, jehož jsme po jeho krátké rozmluvě s „chovankou helfenburskou“ pustili s očí.

Jak vědomo, pravil Sabině, že jej v jedné z komnat paláce, jež byly upraveny k zotavení hostí, očekává hrabě Matyáš Thurn s některými stejně smýšlejícími soudruhy.

V tu stranu se tedy nyní ubíral pán z Helfenburku a také my ho tam doprovodíme.

Bylo tomu skutečně tak, že se v oné komnatě konalo shromáždění mužů, již pranic společného s maškarním plesem páně Helfenburkovým neměli, než že byli oděni v jednoduchá černá domina a tváře měli zastřené maskami, aby tím spíše mohli zachovati své inkognito.

V komnatě však všichni přítomní sňali své škrabošky, neboť zde nebylo třeba již se před nepovolanými osobami zakrývati.

V mužích tuto shromážděných poznáváme skoro všecky přední osobnosti české protestantské šlechty, které pozvání pana Jana z Helfenburku uposlechly, aby se nenápadným způsobem umluvily o dalším boji proti straně dvorské a jezovitské.

Byli to především hrabě Matyáš Thurn, pak pán ze Šternberka, Václav Budovec z Budova a mnozí jiní, kteří stáli v popředí sněmovní stavovské oposice.

Již z dřívějšího líčení je známo, že šlo císaři Rudolfovi II. a předním jeho rádcům stále o to, aby se jednání se stavy protestantskými co možná nejvíce protahovalo a aby planými slovy a sliby tak dlouho byli oddalováni, až by se jednak malomyslnost v řadách jejich vzmohla a venkovští stavové opět z Prahy se rozjeli, a tak řadv oposice sami oslabili, jednak až by byl přivoděn očekávaný obrat v zevnějších poměrech politických.

Ale tento plán si umínili protestante rozhodným jednáním se své strany překaziti a hned po novém otevření sněmovního jednání ráz naráz proti dvoru vystupovati.

Usnesení o tom pak se mělo státi o plesu páně Helfenburkovu.

Proto jediné byl týž tak četně navštíven, jak ani sám pan Jan z Helfenburku neočekával.

S hrdým vědomím své důležitosti, která se v poslední době již valně počala viklati, vstoupil do tajemného shromáždění, jež bylo již v plném proudu politického rozhovoru.

Hrabě Thurn právě končil ráznou filipiku proti dvorské straně, jíž veškeří přítomní hlučně přizvukovali.

„A tak navrhuji," dodal tento náčelník stavovské oposice, „abychom se ještě tohoto týdne v plné zbroji a ostruhami vydali společně na hrad, kde nám císař musí státi k odpovědi."

Návrh ten vyvolal velké pohnutí v celém shromáždění.

Musí se totiž uvážiti, že podle tehdejší španělské etikety, které tehda u dvora Rudolfa II. na Hradčanech do nejmenších podrobností co nejúzkostlivěji hyla prováděna, žádný šlechtic, byť i vojín byl, neměl předstoupiti před mocnáře se zbraní po boku a s ostruhami na botách. Objevení se ozbrojených stavůna hradě, kteří docela společně chtěli předstoupiti před císaře, muselo tudíž býti považováno takřka za zjevné znamení odboje.

Ač tedy velmi nepříznivé smýšlení proti dvoru ve stavech nekatolických panovalo, přece se většina shromážděných

takového rozhodného návrhu jaksi ulekla. Hluboké mlčení následovalo po slovech hraběte Thurna.

Druh zůstavoval slovo druhu a zraky všech se mimovolně obracely po starém hraběti Šlikovi, jako by od jeho zkušenosti a moudrosti očekávali, co vůči návrhu takového dosahu Činiti.

Starý velmož potřásl svou šedou hlavou a pronesl vážným hlasem:

„Pohanům, Turkům dala by se odpověď, co se o nich smýšlí, ale my toho od svých odpůrců dostati nemůžeme. Nuže, nezbývá nám jiné, než abychom toho sobě důrazem vymohli. Souhlasím tedy s návrhem hraběte Thurna!“

Slova tato neminula se s účinkem.

Věhlas hraběte Ondřeje Šlika byl mezi stavy tak znamenitý, že nyní již všichni k rozhodnému onomu kroku byli odhodlám.

„Ano, ve zbrani přistupme před císaře!“

„Ukažme jeho jesuitským rádcům meče a pěstě svoje!“

„Veškeří stavové vydejtež se na Hradčany!“

‚Ať seznají naši sílu, která se nedá již odstrkovati!“

Takové a podobné výkřiky ozývaly se ve shromáždění a jako obyčejně počínal si nejhlučněji pan Jan z Helfenburku, který žádal, aby se již na popeleční středu společně vytáhlo na hrad, a zároveň, aby každý šlechtic vzal s sebou své ozbrojené služebnictvo.

„Já sám postavím padesát svých služebníků do zbroje,“ končil ve své horlivosti, „a učiní-li každý z nás takto, pak nejvíce se protivníci naši armády této uleknou.“

Hrabě Šlik však máchl odmítavě rukou a pravil:

„Nikoli, není toho třeba, aby nás služebnictvo na hrad provázelo. Stavové ozbrojení sami si již u dvora dovedou zjednati důrazu.“

Při tom také zůstalo a jednalo se dále o tom, kdy a jakým způsobem nejlépe tuto demonstraci provésti.

„Jsem pro to,“ pravil hrabě Šlik, „aby se tak učinilo hned po první sněmovní schůzi, neboť tu veškeří stavové

shromážděni budou. Můžeme bezpečně očekávati, že ani v této schůzi ještě nebude odpověď císařova podána, a to nám zavdá nejlepší příležitost, abychom pro zamýšlený svůj krok i všecky nerozhodné stavy získali.“

„Souhlasím s vámi, hrabě Šliku,“ ujal se slova pán z Helfenburku, „ale co potom, když i tento krok náš, jak se toho obávám, zůstane bez výsledku?“

„Tak tvrdošíjnými na hradě býti nemohou!“ zvolal Šlik.

„A kdyby přece?“ opakoval Helfenburk, vida, že mu někteří z výstřednějších přizvukují.

„Pak užijeme návrhu vašeho, pane z Helfenburku,“ vpadl mu v odpověď hrabě Thurn, „neozbrojíme však uze svoje služebnictvo, nýbrž také veškeré pražské obyvatelstvo.“

Můžeme se toho nadíti, že by nás lid i v branném odporu podporoval?“ tázal se hrabě Šlik.

Na to nechť odpoví tuto pan Kober, senátor malostranský, a zde pan Jizbický, konšel novoměstský,“ zvolal Thurn, ukazuje na dva muže, kteří se dosud drželi poněkud v pozadí.

Byli to měšťané pražští, o nichž bylo známo, že nejen poměry v hlavním městě dobře znají, ale též na obyvatelstvo velkého vlivu požívají.

„Pražané rádi nasadí krev a statky za svou víru,“ ubezpečoval Kober, „stavové se mohou bezpečně spolehnouti na pražský lid, že se dostaví se zbraní v ruce, kdykoli bude do boje povolán.“

„Zejména na Novém městě,“ dokládal Jizbický, „povstane vše jako jeden muž proti jesuitům a nepřátelům kalicha! Již veškeří měšťané a jejich chasa čekají jen na zaznění zvonu, kterýž by je k boji svolával, jako tomu někdy za časů husitských bývalo!“

Vítězoslavně se rozhlížel hrabě Thurn po shromáždění, které s patrnou libostí naslouchalo slovům obou měšťanů.

„Nuže, třeba ještě dlouhého otálení?“ vzkřikl s jiskřícími zraky pán z Helfenburku. „Povolejme tento lid do zbraně a

přisámbohu, že již druhého dne budou na Hradčanech smýšleti jinak!“

„Tento prostředek,“ napomínal opět střízlivý hrabě Šlik, „budiž zůstaven pro onu dobu, kdybychom skutečně od císaře byli se svými žádostmi odmrštěni.“

„Souhlasím,“ pravil Thurn, „však poněvadž i já mám za to, že se nám na Hradčanech spravedlnosti nedostane, budiž i nyní již vedena péče o to, aby se pražský lid připravoval k rozhodnému činu a ke každému zavolání byl hotov.“

„O to se postaráme, pane hrabě,“ zvolal Jizbický, ,“tak jako jsme již činni byli, aby veškeré měšťanstvo' stálo při straně pánů stavů a nikoli při straně onoho zrádce Hejdelia, který staroslavnému Starému městu jen k hanbě slouží!“

„Malá strana taktéž při stavech stojí!“ dosvědčoval stejnou měrou Kober.

Všeobecné uspokojení bylo zprávami těmito vyvoláno.

„Já pak i v jiném ohledu mohu podati stejně příznivou zprávu,“ ujal se hrabě Matyáš Thurn opět slova, když se shromáždění utišilo.

„Čeho se týká?“ tázal se pán ze Šternberka, jenž se dosud choval jaksi mlčky.

„Obdržel jsem dnes z Vratislavě zprávu,“ odpovídal Thurn, „že se slezští stavové usnesli na tom, vyslati do Prahy deputaci ke dvoru císařovu.“

Všichni obrátili nyní svou pozornost k hraběti Thurnovi.

„Je známo, za jakým účelem?“ tázal se pán ze Šternberka, který jako diplomat hned dosah této zprávy tušiti počínal.

„Hodlají žádati stejně jako my za plnou svobodu náboženskou,“ sděloval dále Thurn.

„Aj, pak by nám tím přišla pomoc velmi vydatná!“ zvolal Šternberk. „Rozhodně musíme Slezany co nejhorlivěji podporovati a míti je k tomu, aby jednali společně s námi. Tím snáze pak odpor katolické strany zničíme.“

„Slezští vyslanci,“ pokračoval Thurn, „dali se již u mne opověděti a mohou se nadíti nejlepšího přijetí. Očekávám je ještě tohoto týdne a zvu vás již napřed k společné úřadě s nimi do svého paláce.“

Zpráva Thurnova vyvolala velké uspokojení v celém sboru, neboť podpora Slezska musela Čechům v nastávajícím zápasu býti zajisté velmi vítanou.

Thurn však měl ještě jinou potěšnou zvěst v zásobě.

„Konečně musím oznámiti,“ ujal se poznovu slova, že meškající zde poslancové uherského krále Matyáše slíbili mi jeho jménem tajně válečnou pomoc pro ten případ, kdyby čeští protestanští stavové byli nuceni proti svým odpůrcům chopiti se zbraně. Nezapomněl Matyáš na služby, jaké jsme mu loňského roku prokázali, a nyní nám je v případu potřeby hodlá spláceti.“

„Sláva Matyášovi za toto přátelské smýšlení!“ zvolal pán z Helfenburku rozjařen.

Také toto ostatní ujištění uherské pomoci radostně vítali.

„Přijímám s ochotou toto nabídnutí,“ pravil pan Budovec, „pan hrabě Thurn nechť poslancům uherským díky naše vyjeví, že se na brannou pomoc krále uherského můžeme spolehnouti. Doufám však posud, že nedojde k nejhoršímu, abychom jí museli potřebovati, a proto se uraďme o bližších prostředcích.“

„Jaké jsou vaše návrhy, pane Budovče?“ oslovil jej hrabě Šlik.

„Uznáte sami,“ počal starý velmož svým vážným hlasem, „že pouhé objevení se v sněmovně a před císařem, byť i v plné zbroji, přece nedostačí k tomu, aby ministři a císař sám seznali, čeho touto demonstrací zamýšlíme. Náhled můj čelí tedy k tomu, aby byl sestaven stručný spis, jenž by v sněmovně královským úředníkům a na hradě císaři byl předčítán, a v němž by se jim přímo ohlásilo, k čemu jsou stavové podobojí odhodláni, bude-li ode dvora dosavadní politika oddalovací sledována. Tímto řádným způsobem budiž císaři i jeho rádcům

ohlášen boj a zároveň vyřčena lhůta, kdy požadavkům našim musí býti vyhověno. Setrvají-li i potom na Hradčanech ve svém odporu, pak budiž Bohu poručeno, my vyčerpali do té doby všecky smírné prostředky, Bůh nám toho ve zlém vykládati nebude, když se k uhájení svobody svědomí a víry své chopíme meče. Na hlavy těch padniž vina, kteří nás dohnali k tomuto násilí. Jsou to Slavatové, Lobkovicové a Martinicové, kteří práva naše chtějí nohama šlapati a víru po otcích zděděnou ze srdcí našich vyrvati — my si s čistým svědomím můžeme umýti ruce!“

Slova šedého vůdce Bratří vyvolala hluboký dojem ve shromáždění a všichni souhlasili s jeho návrhem.

„Zůstavujeme vám, statečný pane Budovče,“ ujal se slova hrabě Šlik, „abyste sepsal onu resoluci, která má býti v sněmovně a pak císaři na hradě předčítána.

Vy jediný dovedete naznačiti svým perem onu ráznost, jaká nás od této chvíle musí naplňovati, máme-li dojíti svého vítězství!“

„Dojdeme ho, příteli a bratře,“ prorokoval prorockým hlasem pan Budovec, „jako ho každá spravedlivá a pravá věc dojíti musí, byť i o vítězství musela zápasiti. Rád se podvolím úloze na mne vznesené a ještě této noci sestavím spis, který by protivníkům našim hřměl v uši jako trouba andělů o dni posledním!“

Povstal se svého křesla a chystal se odejíti z komnaty.

„Ještě slovo, pane Budovče,“ zastavil jej pán ze Šternberka.

„Mluvte, příteli,“ odpovídal Budovec vlídně, „vašich slov si před jinými vážíme.“

„Mám ještě jednu pochybnost, kterou zajisté za podstatnou uznáte.“

„Projev ji bez obalu, “ pobízel jej starý velmož.

„Známo vám všem, s jakými praktikami strana jezóvitská proti nám účinkuje a všecky kroky naše mařiti hledí,“ pokračoval dále pán ze Šternberka.

„Bohužel jsme o tom všichni přesvědčeni,“ přisvědcoval pan Budovec a ostatní němě pokynutím hlavy přizvukovali.

„Můžeme se tedy od nich i toho nejhoršího nadíti?“ tázal se Šternberk a rozhlížel se po celém shromáždění.

„Zajisté,“ odvětil Budovec s povzdechem.

„Můžeme tedy očekávati, že i kroku, o kterém jsme se právě usnesli, všemožné překážky budou činiti.“

„To také očekávám,“ zvolal hrabě Thurn, „ale všecky ďábelské nástrahy jejich budou marné, my svůj plán musíme provésti i proti jejich vůli!“

„Pomyslil jste však též na to,“ namítal pan Šternberk, „že nás mohou v nejrozhodnějším okamžiku oněmiti?“

„Jak to?“

Také ostatní pohlíželi zvědavě na zkušeného diplomata a znalce piklů strany dvorské a jezovitské.

„Nemohou Lobkovicové a Martinicové v témž okamžiku, kdy počne pan Budovec v sněmovně předčítati naši resoluci, prohlásiti sněm za rozpuštěný?“

Námitka tato účinkovala jako proud ledové vody na rozjařené shromáždění.

Nikdo se nemohl odciziti seznání, že ministři skutečně mohou oposici jedinou právní půdu k vedení dalšího zákonného boje pod nohama odníti a tak aspoň na čas ji odsouditi k mlčení.

„Přisámbohu!“ vzkřikl vášnivě hrabě Thurn. „T0 také počestní oni pánové zajisté učiní! Divím se, že mi tato námitka již dříve nepřipadla!“

„Co tedy počíti?“ tázali se někteří osvědčeného vůdce stavovského.

„Budiž!“ vzkřikl Thurn po krátkém přemýšlení, „Nechť i sněm rozpustí, my přece vytrváme!“

„Ano, vytrváme na svém místě až do těch hrdel a statků!“ volalo celé shromáždění. „Jezovitům neustoupíme!“

Když se hluk utišil, ujal se pán ze Šternberka opět slova.

„Jsem přesvědčen,“ pravil, „že takto stejně s námi smýšlí všichni ostatní stavové podobojí.“

„Zajisté, zrádců v našich řadách není a nebude!“ doložil hrabě Šlik.

„Jsem tedy toho náhledu,“ pokračoval Šternberk, „aby stavové na sněmu shromáždění v tom případě, že by sněm měl býti rozpuštěn, nikterakž z Prahy neodcházeli, jak si toho naši protivníci přejí.“

„Tuším již, za jakým účelem mají zde zůstati,“ prohodil hrabě Thurn a významně pohlédl na pana Budovce.

„Stavové nechť konají i po rozpuštění sněmu dále svá shromáždění,“ pravil pan Šternberk povýšeným hlasem, „jen tak dokáží, že je ani rozpuštění sněmu nedovede zastrašiti a že i dále hodlají setrvati při svých požadavcích!“

„Ano, sněmujme dále!“ přisvědčovali všickni hlučně. „Jde jen o místo k takovému sněmování!“ namítl pán z Helfenburku. „Neboť je jisto, že nám sněmovní síň pro takový případ zůstane uzavřena.“

„Zajisté,“ přisvědčoval pan Šternberk, „ale tuším, že o místnost jest se nám prozatím méně starati.“

„V tom ohledu navrhuji naši radnici na Novém městě,“ pravil konšel Jizbický, „hodí se úplně k takovým shromážděním, a co nejvíce váží, můžeme se na novoměstské obyvatelstvo a jeho zástupce na radnici úplně a v každém případě spolehnouti.“

„Přijato,“ odvětil Šternberk, „jakmile by snem byl rozpuštěn, sejdou se stavové na novoměstské radnici. Leč pouhým řečněním tam dvorské straně mnoho strachu nezpůsobíme, nýbrž je třeba zároveň meč k boji chystati. Nechť tedy každý ze stavů sbírá své zbrojné síly, neboť jen silnou armádou v poli protivníky své od dalších piklů odvrátíme a donutíme k vyhovění našim žádostem.“

Všichni souhlasili s tímto návrhem a každý slíbil, že se již nyní bude chystati ke svolání svých branných sil a mezi

ostatními soudruhy působiti k tomu, aby pro případ rozpuštění sněmu stavové dále konali svá shromáždění na Novém městě.

Byly umluveny ještě některé jiné podrobnosti, načež opět pan Budovec dal společnosti znamení k rozchodu.

Každý z přítomných zahalil svůj obličej maskou, poněvadž se vědělo, že je na plesu Helťenburkově též mnoho katolických účastníků, kteří neměli tušiti, že ee zde též konala politická úřada.

Starší velmožové opustili zároveň s panem Budovcem ples a palác Helfenburkův, kdežto mladší kava-líři se opět vrátili do tanečních síní, kde panovalo, nejbujnější veselí.

Také pán z Helfenburku s mnohem pokojnější myslí opět vyhledal svou společnost, než jak ji opustil. Nenadal se ovšem, že z tohoto naladění bude již brzy nemile vyrušen.

8.

Ponecháme prozatím veselící se společnost páně Helfenburkovu její zábavě a podíváme se na nějakou dobu též do zadní části paláce, kde ovšem na rozdíl od části přední panuje úplné ticho a na chodbách i v komnatách je úplná tma.

Služebnictvo, které tuto část paláce obývalo, bylo ovšem zaměstnáno při plesu a přípravách k němu, takže zadní okřídlí, jež se táhlo do zahrady, bylo takřka liduprázdné.

V nárožní komnatě v prvním poschodí tohoto křídelního stavení však přece pozorujeme slabé světlo.

Kdežto ostatní okna této budovy jsou zahalena ve tmu, poněvadž jsou obyvatelé tamních komnat v přední části paláce, proniká záclonou nárožního okna svit lampy, což je svědectvím, že aspoň tato komnata není v této době zcela opuštěna.

Byla to komnata, ve které správce hradu Helfenburku, pan Kotnovský, po čas svého pobytu v Praze bydlel.

Vedlejší dvě komnaty byly ustanoveny pro Sabinu, která však nyní byla nepřítomna, takže byl pan Kotnovský ve svém příbytku sám.

Zvuky hudby a slavnostní šelest zaznával sice až do jeho komnaty, ale on si toho, jak se zdálo, ani v nejmenším nevšímal.

Seděl u stolku a upřenýma očima hleděl jako v snění na list, rozevřený před ním na stolku. Zdálo se, že je pohřížen v jakési nepříjemné myšlenky, neboť i jeho obličej byl zasmušilý a prozrazoval jeho vnitřní rozčilení.

Asi před hodinou, tedy když již ples dávno započal a veškeré domácí služebnictvo v přední části paláce bylo zaměstnáno obsluhováním přijíždějících hostů, vstoupil náhle jeden z těchto služebníků do komnaty pana Kotnovského.

Správce naň udiven pohlédl.

„Jaká příčina tě sem přivádí?“ tázal se sluhy.

„Přináším vám psaní, pane správce,“ odpovídal tento.

Kotnovský se ještě více podivil.

„Psaní a mně?“

„Ovšem, neboť nadpis zní zcela zřetelně vám, pane správce.“

Zároveň podával Kotnovskému zapečetěný malý lístek.

Tento pohlédl na nadpis, jenž skutečně zněl takto:

„Panu Kotnovskému, správci hradu Helfenburku.“

Nebyl tedy již v pochybnostech, že tento list patří jemu.

Prohlížel nyní bedlivěji písmo nadpisu.

„Ruka to zcela neznámá,“ pravil sám k sobě, „kdo by mi mohl v Praze psáti, když tu nikoho neznám?“

„Vykonal jsem poslání dobře?“ tázal se sluha, chystaje se k odchodu, „spěchám nazpět, neboť tam napřed mne potřebují jako oko v hlavě.“

Kotnovský ho však ještě zastavil.

„Sečkej!“ kázal mu. „Ano, list tento platí mně, rci však, kdo ti jej odevzdal.“

„Tuším, že to byl jeden ze sluhů, jichž se dnes před palácem naším jenjen hemží.“

Pan Kotnovský svraštil nevrle čelo.

„Jak?“ zvolal. „Ty nevíš, kdo to byl, jenž ti poslání ke mně svěřil?“

A postoupil o krok blíže k sluhovi, jenž jakoby ze strachu opět o krok ucouvl, neboť asi již od dřívějška znal správcovu prchlivou povahu, která liknavým neb nepozorným služebníkům ničeho nepromíjela.

„Probůh,“ volal tedy úzkostně, „jak ho mám v takovém množství pozorovati, když jsou přitom plné ruce práce s otvíráním povozů a nosítek neb odbýváním zvědavých? Jak jsem už pravil, byl to některý sluha, neboť byl jednoduše oděn a zdálo se mi, že . vystupoval ze zástupu zvědavých.“

„Tedy si aspoň pamatuješ, s jakými slovy ti lístek pro mne odevzdal!“ pobízel ho dále Kotnovský, jehož zvědavost stále rostla, od koho asi tajemný lístek přichází.

„V tom ohledu vám již mohu spíše vyhověti, pane správce,“ odpovídal rychle sluha.

„Nuže!“

„Vtiskl mi do iedné ruky lístek a do druhé stříbrňák a pravil: Toto přijmi, abys panu Kotnovskému ihned lístek tento do vlastních rukou doručil.“

„A ty, maje stříbrňák v ruce, nepotřeboval jsi dalšího pobízení k rychlosti,“ dodal Kotnovský.

„Ano, spěchal jsem ihned s lístkem k vám,“ usmál se sluha, drže stříbrňák v ruce a okem naň mžouraje:

„yní však je již nejvyšší čas, abych byl opět na svém místě před palácem.“

Kynutím ruky jej Kotnovský propustil.

Nevěděl opět nic bližšího o původu lístku, jejž se zvláštním pocitem nedůvěry obracel mezi prsty.

po zmizení služebníkově přisedl ke stolku a než list otevřel, jal se též prohlížeti jeho pečeť.

Byl na něm vyražen kruh proniknutý šípem, což mohlo ovšem platiti za jakýsi symbol, ale na osobu zasilatelovu se z toho ani v nejmenším souditi nedalo.

Pan Kotnovský si také rozřesováním tajemného pečetního symbolu dlouho hlavu nelámal, nýbrž list rozpečetil.

Obsahoval na první shlédnutí pouze několik řádek psaných drobným písmem.

Správce hledal především podpis, ale toho na listě nebylo. Byl to list bezejmenný.

S rostoucí zvědavostí a zároveň jakýmsi vnitřním nepokojem jal se Kotnovský list čísti.

Obsah jeho zněl následovně:

„Chce-li správce hradu Helfenburku osobu svou před nepříjemnými událostmi uvarovati a „chovance helfenburské“ mnohou lítost uspořiti, nechť se ještě dnešní noci bez otálení s ní na Helfenburk vrátí. Tak mu ve vlastním prospěchu jeho radí ‚přítel chovanky helfenburské.“

Ztrnulým zrakem pohlížel Kotnovský na tyto řádky.

Co znamenala slova taková?

Byla to nějaká výstraha či pouhá léčka mu kladená?

Četl několikráte obsah tajemného listu, ale nemohl se nikterak domysliti pravé příčiny k oné radě.

Právě tím však byl jeho nepokoj v největší míře vzbuzen, neboť uváděl-li si na paměť rozličné výjevy ze své minulosti a zvláště připomněl-li si obsah rozmluv, jaké za svého pobytu v Praze s pánem z Helfenburku vedl a jež se stejně týkaly temné minulosti obou mužů, tu arciť měl mnohou příčinu nad obsahem tohoto tajemného listu se znepokojovati a považovati jej skoro za výstrahu.

V děsných myšlenkách zůstal před osudným psaním seděti, jak jsme ho v komnatě jeho spatřili.

K čemu se měl odhodlati, co měl nyní počíti? Měl ukázati tento list pánovi z Helfenburku či měl podle obsahu a rady jeho jednati?

V této nejistotě se však neměl pan Kotnovský dlouho potáceti.

Zazněly totiž pojednou v chodbě přede dveřmi lehké rychlé kročeje a hned nato se otevřely dveře do komnaty.

Vešla jimi v největším chvatu Sabina, posud v masku svou mladé zahradnice oděná, jenže jí nyní košíček s květinami na ruce chyběl.

Také škrabošku sňala s obličeje a proto viděl správce Kotnovský hned při prvním pohlédnutí v obličej dívky, že je ve velkém rozčilení.

Stál tedy před novou záhadou, neboť se pevně byl domníval, že se „chovanka“ jeho v tomto okamžiku co nejlépe veselí.

„Ty zde, Sabino?“ zvolal udiven. „Ty se z plesu již navracíš?“

Sabina nebyla s to vypraviti ze sebe slova. Prsa se jí zimničně pohybovala a sotvaže se zdála dechu popadati.

„Probůh!“ děsil se Kotnovský při tomto pohledu.

Co znamená toto tvé rozčilení, Sabino? Bylo ti snad na plesu ublíženo? Byla jsi snad uražena?“

Dívka zavrtěla hlavou a klesla na křeslo vedle stojící, aby se poněkud zotavila.

„Co se tedy stalo?“ pobízel ji dále její pěstoun. Nenechávej mne déle v nejistotě, abych nemusel ještě více celý tento ples a pobyt náš v Praze zažehnávati.“

Konečně nalezla ustrašená dívka opět slova.

„Ach, přispějte mu ku pomoci!“ lkala přerývavým hlasem. „Snad přece není takovým zločincem, jak mi bylo řečeno.“

A zdvihla prosebně své ruce ke Kotnovskému, jenž na ni zděšeně pohlížel.

„O kom to mluvíš? Komu mám pomoci?“ vyrazil ze sebe.

- „Pánovi z Helfenburku…“ šeptala dívka a zastřela si líce, jako by oči své před hrůznými jakýmisi obrazy chtěla uchrániti.

„Hrozí mu nějaké nebezpečí?“

„Ach ano, a to největší, neboť nesmiřitelný nepřítel chce na něm dnešní noci vykonati svou pomstu.“

„Dítě, probůh, co to mluvíš? Nerozumím tvým řečem. Kdo jest onen nepřítel našeho velitele?“

„Ach, i vy jej znáte…“

„Já že jej znám? Já, jenž jsem ještě s nikým v Praze ani slova nepromluvil?“ divil se Kotnovský.

„Na Helfenburku jste ho viděl,“ šeptala dívka dále.

„Onen mladý šlechtic, jenž si loni na našem hradě tak tajemně počínal?“

„Ano, právě ten.“

„Ten, že je též na plese páně Helfenburkově ? Ó, já již tehdy tušil, že tento mladý muž za žádným dobrým úmyslem do našeho domu nepřichází! Kdo to je? Kde jsi ho zde spatřila? Jak sem přišel?“

Sabina počala opět jen vzlykati.

Jakási hrůzná myšlenka naplňovala celou její bytost.

„Přichází z hrobu…“ šeptala.

„Z hrobu!“ vykřikl Kotnovský a bedlivěji pohlížel na dívku, zda není šílenou.

„Ano, z hrobu, pěstoune můj, neboť víte, kdo jest onen mladý šlechtic?“

„Nuže mluv!“

„Je to syn bývalého majorátního pána helfenburského!“ odpovídala povýšeným hlasem Sabina.

Kdyby blesk byl v tom okamžení před Kotnovským do země vrazil, nebylo by ho to tak zděsilo, jako ona neočekávaná dívčina slova.

Vzkřikl jako šílený a chopil Sabinu divoce za ruku.

„Co pravíš? Syn nebožtíka majorátního pána? Ten dávno v rodinné hrobce práchniví! Šibal to a padouch jakýsi, který musí býti zdrcen!“

Sabina smutně zavrtěla hlavou.

„Nikoli, pěstoune můj,“ pravila, „přesvědčil mne, že i já se mýlila, když jsem v Blsku na hrobku Helfenburků věšela též věnec za zemřelé novorozeně.“

Kotnovský zbedl jako stěna a sípavý dech vyrážel z jeho prsou, na čele pak se mu objevovaly krůpěje studeného potu.

„Lež!“ vyrazil ze sebe, jen aby jaksi sám vnitřní hlas svědomí přehlušil. „Ono novorozeně odpočívá v rodinné hrobce v rakvi, kterou jsem při pohřbu na své oči viděl.“

Domníval se, že tím nejrozhodněji vyvrátí dívčino udání.

Ano, rakev tam spočívá,“ odpovídala Sabina, „leč není v ní mrtvoly, nýbrž jen vosková hlava a kus dřeva.' Kotnovský zavrávoral nazpět a zdálo se, ze je cely zdrcen.

A ono dítě?“ vyrazil ze sebe, jako by se poslední pochybnosti své chtěl zbaviti.

Nebylo ani zemřelé, nýbrž takřka zázračně jest při životě zachováno.“

‚A onen tajemný šlechtic?“

Jest tímto dítětem a přichází nyní mstíti smrt svých rodičů a své oloupení.“

„Ale na kom?“

„Na pánu z Helfenburku, neboť on prý jest jejich vrahem, aby se majorátu helfenburského mohl zmocniti. A tato pomsta má býti strašná! Proto, probůh! přispějte, aby pán z Helfenburku byl zachráněn! Je mým dobrodincem a moje matka učila mne jej milovat!“

Jako z hrůzného snění se správce Kotnovský probudil.

„Ano, šlechetná dívko,“ pravil temným hlasem, jenž se chvěl jeho vnitřním pohnutím, „máš všechnu příčinu, abys za pána z Helfenburku orodovala. Však co mám činiti? Kterak mu mám přispěti?“

„Ach, já ubohá taktéž nejsem schopna myšlenky, co mne tato děsná zvěst dojala!“ lkala dívka, lomíc rukama.

„On sám ti tuto hrůznou bajku vyprávěl?“ tázal se Kotnovský.

„Ano, a bohužel jsem jeho slovy musela býti pře. svědčena.“

„Přesvědčena?“ tázal se její pěstoun a svraštil obočí.

„Tak jako by i vás přesvědčil, pěstoune můj.“

Kotnovský přísně na dívku pohlédl.

„Zdá se mi, že se ho zastáváš, Sabino?“ pravil jaksi s výčitkou.

Dívka sklopila oči k zemi a neodpovídala.

Náhlý ruměnec polil její dosud ubledlé líce.

„Proč neodpovídáš?“ tázal se Kotnovský. „Ci mám si vykládati změnu ve tvém chování, jež se právě od doby návštěvy onoho šlechtice na Helfenburku jeví, v tom smyslu, jaký mi již častěji přišel na mysl?“

„Ano, nemýlíte se, pěstoune můj,“ zašeptala dívka.

„Ty ho miluješ?“ vzkřikl Kotnovský s jiskřícíma očima a chopil se za čelo, jako by mu jakási vzácná myšlenka projela mozkem.

„Ano, miluji jej od prvního jeho spatření, právě jako on mi dnes přisahal lásku.“

Blesk radosti objevil se po tomto vyznání dívčině na lících Kotnovského.

Sabina se obávala jeho výčitek a nyní k potěšení svému spatřovala, že její slova na pěstounovi vyvolala opačný výsledek.

„I on tě miluje, Sabino?“ tázal se znovu, jako by nechtěl dosud sluchu svému věřiti.

„V besídce mi přisahal lásku a věřím jeho slovům, neboť i já ho z celé své duše miluji!“

„Pak není ještě nic ztraceno!“ vzkřikl takřka s jásotem Kotnovský.

Sabina se až ulekla tohoto výbuchu radosti, jehož původ nepochopovala.

„Probůh, co hodláte činiti?“ sepjala ruce proti Kotnovskému.

Vyhovím tvé žádosti,“ odpovídal tento, „přispěji totiž ku pomoci pánovi z Helfenburku! Rychle mluv, kde onoho mladého šlechtice naleznu.“ „V síni, kde je besídka.“

„Pak spějme tam, neb nesmíme ztratiti ani okamžiku!“ zvolal Kotnovský horlivě a doložil polohlasně: „Seznám nyní konečně, zda láska skutečně takou mocí vládne, jak o ní blouznivci bájí!“

Pojal Sabinu za ruku, aby s ní společně opustil komnatu.

I já mám býti přítomna tomuto výjevu?“ děsila se dívka.

„Ty především, milé dítě,“ odvětil správce, „a já se přesvědčím, zda nelhal, když ti přisahal lásku.“ Pak vás doprovodím, neboť jeho slovům důvěřuji.“

Vyšli tedy z komnaty a Sabina vedla svého pěstouna postranními chodbami do přední části paláce k síním pro hosty uchystaným, mezi nimiž byla i ona síň s besídkou.

Brzy se octli na místě a vešli do osudné komnaty, kde se domnívali, že rytíře Hrobského naleznou samotného.

Avšak hned při prvním pohledu po síni poznali, že se v ní v přítomnosti několika osob odehrává zvláštní výjev.

Dveře komnaty, dříve do vedlejší síně otevřené, byly nyní uzavřeny a před nimi stál muž v perském obleku jakoby na stráži.

Čtyři jiné osoby ve zcela stejných perských maskách stály uprostřed komnaty a měly mezi sebou pana Jana z Helfenburku, jenž prudce s jedním z těchto Peršanů hovořil.

Tento Peršan byl jediný z ostatních, který měl škrabošku sňatou s obličeje, kdežto ostatní byli vesměs zahaleni.

Pan Kotnovský poznal v demaskovaném Peršanovi okamžitě onoho mladého šlechtice, jemuž jednou na hradě Helfenburku popřál pohostinství.

Čtenář pak ví, že jím byl rytíř Vilém Hrobský.

Byl právě v proudu řeči a nepozoroval tudíž vstoupení Kotnovského a Sabiny do komnaty, neboť ti vešli postranním vchodem a dívka, spatřivši tuto neočekávanou společnost,

zastavila Kotnovského, aby ve stínu besídky s ní pomeškal, až by seznali, co tento výjev znamená.

„Ano," končil Hrobský svou obžalobu proti pánovi z Helfenburku, „chci býti mstitelem nešťastných svých rodičů, jež jste zavraždil, chci býti mstitelem věrného sluhy, jenž se stal obětí smrtelné rány, která mně platila, chci býti mstitelem rytíře Tourovského, jehož jste na hradě Helfenburku otrávil, chci konečně býti mstitelem sebe sama, jehož jste hned při mém vstoupení na svět taktéž smrti věnoval, jenž však takřka zázrakem byl zachován, byť i voskové tělo rakev mou v hrobce Helfenburku naplňovalo! Dlouho jsem stříkal tuto pomstu, nyní nastal okamžik, abych jí vraha a bídníka zdrtil! Co odpovídáte na mé těžké obvinění?"

„Že se mu posmívám, šílený mladíku!" zněla posupná odpověď pána z Helfenburku. „Již několik podobně jedovatých jazyků jsem dovedl z jícnů zlolajných vyrvati, i vás žalář Bílé věže naučí pykati za to, že jste se mne odvážil se svými kumpány sem vlákati, abyste mne urážel svými šílenými řečmi! Ustupte a kliďte se z mého domu, než vás dám psy vyšívati!"

Ze čtyř Peršanů, kteří pána z Helfenburku obklopovali, se však ani jediný nedal těmito výhružnými slovy zastrašiti.

Stáli jako němé sochy a jen hrůzně a divé lesknoucí se zraky své z masek upírali na velmože, který, ač líčil největší chladnokrevnost, přece smrtelnou bledostí v obličeji a křečovitým chvěním rtů dosvědčoval, jak strašnou ránu mu toto hrůzné zjevení se pravého majorátního pána helfenburského zasadilo.

„Vy tedy nevěříte mým slovům?" zahřměl poznovu Hróbský.

„Jakož nikdy zběsilému šílenci nevěřím!" odvětil s líčeným klidem pán z Helfenburku.

„Nuže, pak nechť vás přesvědčí důkazy!“ zvolal opět šlechtic a pokynul rukou jednomu z Peršanů, který byl postavou nejvyšší a šedé vlasy ukrýval pod turbanem.

Tento Peršan předstoupil před velmože a sňal škrabošku svou.

Objevila se tu zvráskovatělá tvář starého Jonáše.

„Neznám vás, kdo jste, drzý smělče, jenž se dáváte úpotřebovati za nástroj tohoto šílence?“ vyrazil ze sebe Helfenburk, jenž skutečně do neznámé mu tváře starcovy pohlížel.

„Však byste se měl na mne pamatovati,“ odpovídal ostrým hlasem Jonáš, „neboť já to jsem, starý hrobník Jonáš z Blska, na něhož jste před dvaceti třemi roky při pohřbu svého zavražděného bratra tak nedůvěřivým zrakem pohlížel, když jste se vracel z lesa od tajné rozmluvy s travičem Skriboniem!

He, poznáváte mne nyní, pane Helfenburku, či vám mám ještě jiná znamení uvésti, po kterých mne musíte nevyhnutelně poznati?“

Přikročil ještě blíže k velmožovi a hrozivými zraky naň pohlížel.

Helfenburk cítil, jak mu vyvstává studený pot na čele. Takovéhoto svědka se ovšem nikdy nenadal, tím méně pak tušil, že jeho osudná rozmluva s magistrem Skriboniem ve vodňanském lese měla tajného svědka.

Leč ani nyní ještě neztrácel mysli před tímto svědkem, který pouze slovy, ne však jinými důkazy mohl podporovati svou obžalobu.

S drzým čelem tedy naň vzkřikl:

„Bídný lháři! Myslíš, že mi svými šedinami hrůzu naženeš? Však soud se vysměje tvým šíleným nápadům, odvážíš-li se je před ním kdy opakovati!“

Jonáš se po svém způsobu sípavě zachechtal.

„Myslíte, pane Helfenburku, skutečně, že se soud i písemným důkazům vysměje?“ tázal se s ironickým přízvukem.

„Důkazy písemné?“ smál se nyní se své strany pán z Helfenburku, ale jeho líčený smích velmi křečovitě vypadal. „Důkazy? Snad od mrtvých oněch psané? He?“

„Nikoli, pane Helfenburku,“ odpovídal s ledovým chladem Jonáš, „jsou to důkazy psané vlastní vaší rukou.“

Velmož se opět jen zachechtal.

„Mou rukou psané důkazy?“ zvolal. „Nyní jsem již úplně přesvědčen, že tu mluvím jen se šílenci.“

„Nuže, znáte tento list a jeho písmo?“ zvolal Jonáš s hrozivým přízvukem a zároveň vyňal z dobře ukryté skřínky jakýsi složený list, jenž byl na jedné straně upálen.

Rozvinul jej před zraky pána z Helfenburku a objevil se valně již zežloutlý a zetlelý papír, jenž byl z polovice uhořelý, takže i polovice psaného obsahu jeho zmizela.

Vytřeštěnými zraky velmož pohlížel na osudný papír.

Pot na čele se mu množil a cítil již také, že se pod ním povážlivě počínají třásti kolena.

Poznával tento list a jeho písmo? Spatřoval duševním zrakem svým konečně před sebou vyvstávati Medusinu hlavu?

Ale ani nyní ještě se nepovažoval za usvědčena ze zločinu, jenž mu byl přičítán.

„Znáte tento podpis?“ zahřměl naň Jonáš. „Jan .z Helfenburku, plukovník ve vojště císařském?“

„Nu, a co z toho vyplývá?“ odtušil úsečně velmož. „Nanejvýše, že onen list nese můj někdejší podpis.“

„Však vy nevíte, kde jsem nedopalek tento nalezl!“ pokračoval starý Peršan s neoblomným ledovým chladem. „Slyšte tedy a ztrňte!“

Helfenburk stáhl jen úsměšně rty a mlčel.

„Listem tímto,“ pronášel Jonáš povýšeným hlasem, „byl zapálen prach v laboratoriu na Helfenburku, čímž smrt vašeho

bratra byla přivoděna! U hmoždíře prachového byl nalezen tento nedopalek, aby byl svědkem hrozného činu bratrovraždy!“

Na okamžik nastalo v celé společnosti hrobové ticho po tomto strašném obvinění.

Jen Helfenburk ďábelský chechtot ze sebe vyrazil, ač se mu zdálo, že má hrdlo tajemnou jakousi mocí sevřené.

„Ty mne tedy chceš viniti z bratrovraždy?“ tázal se Jonáše.

„Nikoli já, obsah tohoto listu vás viní!“ zněla odpověď.

Helfenburk zase posupně stáhl rty.

„Tomuto škváru se směji a se mnou každý, kdo není šílencem jako ty a tvoji soudruhové!“

Jonáš pohodil hlavou.

„Budiž!“ zvolal. „List tento snad by mohl slouti svědectvím jen polovičním, však nyní vás chci zdrtiti celým!“

Sáhl do druhé skřínky a vyňal z ní nový list, který byl však celý, neporušený, taktéž pečeť, ač list byl již otevřen, zůstávala v celosti.

Rytíř Hrobský, jenž co nejbystřeji za výjevu tohoto každý pohyb v obličeji Helfenburkově sledoval, spatřil, kterak ten při shlédnutí tohoto listu možno-li ještě více zesinal.

Bylo patrno, že mu list byl znám.

Jonáš četl nadpis, jenž zněl velmožovu uchu jako trouba anděla o dni posledním:

„Panu rytíři Tourovskému na Tourově, milému příteli mému!“

Pak obrátiv se k Helfenburkovi tázal se:

„Ani tento list nepoznáváte, pane Helfenburku?“

Při čtení nadpisu se zachvěl vedle zločinného velmože též jeden z Peršanů, dosud maskou zahalených, takže mu rytíř Hrobský rukou musel kynouti, aby své pohnutí upokojil.

„Co má opět list tento znamenati?“ vyrážel ze sebe zrůzněným již hlasem pán z Helfenburku.

„Ten doplňuje obsah předešlého listu, ale potvrzuje též, jakým způsobem vdova po bratrovi vašem skonala a co se vlastně s jejím novorozenětem stalo!“

Nyní viděl Helfenburk, že se již najisto rozvírá před ním strašná propast.

Tento list musel jej neúprosně vydati meči katovu, neboť se pamatoval na vše, co tehdy rytíři Tourovskému o události na hradě Helfenburku psal. To mu také přivedlo na mysl, jakým způsobem se mohl list dostati do rukou Jonášových.

„List ten byl ukraden, ničemníku!“ vzkřikl, chtěje se proti obyiňovateli svému pevnějšího postavení domoci.

Jonáš se však nedal ze své chladnokrevnosti tak snadno vyrvati.

„Ano, odňal jsem jej mrtvole magistra Skribonia v umrlčí komoře na hřbitově blském. Nový to tedy důkaz, že pocházel od vás.“

Pod tíží těchto důkazů cítil nyní pán z Helfenburku, že jeho bytost stále více klesá.

Však ještě nebylo obžalob naň se hrnoucích konce.

Starý Jonáš bedlivě uložil oba své listy ve skřínku, ustoupil a jiný z Peršanů zaujal jeho místo.

Byl to onen, kterýž se při čtení jména rytíře Tourovského tak nápadně zachvěl.

Sňal nyní taktéž škrabošku s lící, ale i tento muž byl neznámým pánovi z Helfenburku, jenž skleněné oči své naň upřel, čekaje, jaký obžalobce se z něho vyvine.

My však v něm poznáváme pytláka Klímu Tourovského, jemuž starý Jonáš na Helfenburku pomohl z vězení.

„Ani mne asi již neznáte, pane z Helfenburku,“ počal hrozivým hlasem, „ačkoli jste mne na svém hradě častěji vídal.“

„Kdo jsi?“ tázal se takřka bezděky velmož.

„Jsem bývalý komorník rytíře z Tourova, později znám jako pytlák Klíma Tourovský,“ pronášel povýšeným hlasem

pytlák, „obviňuji vás, že jste někdejšího mého pána při noční hostině na Helfenburku otrávil, neboť jsem vás viděl sypati jed do poháru!“

Hrůzné zděšení zmocnilo se všech, kdož o tomto novém zločinu Helfenburkovu posud neměli známosti.

Za besídkou pak se ozvalo bolestné vzdechnutí z úst Sabiny, kterou Kotnovský v náruči své zdržovati musel, aby neklesla k zemi.

Helfenburk se pak potácel jako bleskem omráčen, ale vtom ho zadržel i Peršan, který dosud stál u dveří na stráži, a strhnuv masku s obličeje, zahřměl mu do uší:

„Konečně i mne poznejte, svého sluhu, jejž jste najal, aby v lese čáslavském pána rytíře Hrobského zákeřnicky zavraždil, za nějž však služebník jeho kulí uherského vojína padl!“

Tím byly hrůzné obžaloby proti vznešenému zločinci dovršeny a ten skleněnými zraky pohlížel na svého vítězného soupeře.

„Zavražděte mne!“ vzkřikl na rytíře Hrobského, v němž nyní poznával svého synovce. „Zvítězil jste nade mnou, užijte svého úkladného vítězství!“

Hrobský se trpce usmál.

„Jak jste bláhový!“ zvolal. „Za řadu takovýchto zločinů bych vás měl jedinou ranou skoliti? Nikoli, moje pomsta vám musí přivoditi strašnější muka a nejenom my v této komnatě shromáždění, leč celý svět musí zvěděti, jaký padouch a zločinec se odvážil vystupovati proti svému panovníkovi, proti víře svaté, jíž se zrádně odřekl! Nechť veškerá společnost tamto zví, jaký zlosyn ji pod svou střechou shromáždil!“

Tím projevil rytíř Hrobský svůj dosud tajený plán, Že celou tuto tragedii přenese na pole politické. Tím byla Helfenburkovi a zároveň celé jeho straně zasazena smrtelná rána.

V témž okamžení ozval se hrůzný výkřik u besídky a odtamtud letěla Sabina, k nohám milence se vrhajíc se slovy:

„Milost! Milost, Viléme! Byl mým dobrodincem!“

„Nekal mou mysl vzpomínkou na vraha mých rodičů. Pomsta má jej musí zdrtit!“

Vyvinul se z dívčina objetí a chtěl spěchati do velkého sálu mezi společnost.

Vtom byl však poznovu zdržen objevením správce Kotnovského, jenž se zsinalou tváří vzkřikl:

„Nevyhovíte ani tehdy prosbě této dívky, když vám řeknu, že prosí za milost pro svého otce?!“

9.

Snadno si lze domysliti, jak ohromný dojem vyvolala poslední tato dvě slova správce Kotnovského.

Rytíř Hrobský uskočil, jako by se ho dotkla hromová rána a vytřeštěným zrakem pohlížel na zvěstovatele této hrůzné noviny.

„On otec její?“ vypravil konečně po nesmírném namáhání a v největším rozčilení ze sebe.

„Tak jest,“ odpovídal Kotnovský, „je chovanka helfenburská dcerou pana Jana z Helfenburku, ač to světu bylo dosud neznámo, neboť jest dítkem lásky. On sám tak potvrdí, jenž jí byl vždy svou láskou nakloněn.“

„Ó, nyní rozumím tomu hnutí srdce svého!“ vzkřikla Sabina, která jako ve vidění dosud s druha na druha pohlížela. „Ano, tys můj otec a já tě musím chrániti!“

S nejbolestnějším výrazem v obličeji pohlížel Hrcbský na tento výjev.

„Ano, jsi mým dítětem, šlechetná dívko,“ ujal se konečně slova Helfenburk a pozdvihl Sabinu k sobě, „nikoli mou dcerou před světem, leč před Bohem, jenž byl svědkem mé lásky k tvé matce. Mělo ti nadále zůstati tajemstvím, že jsem tvým otcem, a pěstoun tvůj je zajisté jen pod tíží tohoto okamžiku odhalil. A miluješ onoho, jenž chce býti vrahem tvého otce?“

Místo odpovědi sklonila dívka hlavu na jeho prsa.

Helfenburkovi však i tato němá odpověď dostačovala.

„Nejmenujte mne vrahem, když jsem pouze mstitelem vašich zavražděných obětí!“ zvolal s temným přízvukem Hrobský. „Přejal jsem příliš svatou povinnost, než abych se dal urážeti jménem, kteréž pouze vám přísluší!“

„Nuže, jděte a dokonejte svou úlohu katana!“ odvětil se vzdáním se Helfenburk. „Upředl jste příliš pevně sítě kolem mne, než abych vám mohl uniknouti. Však vězte, že bývalý vojín dovede mužně hleděti smrti vstříc!“

Sabina se opět vyrvala z duševní své zachvácenosti a poznovu se vrhla k nohám svého miláčka.

„Milost, milost, Viléme můj!“ volala úpěnlivým hlasem. „Nesmíš-li sobě samému život otce mého odpustiti, ó, daruj jej tedy mně, jenž jsi mi před okamžením na tomto místě horoucí lásku přisahal!“

Šlechetný mladík byl v děsném postavení, z něhož nespatřoval východu.

Helfenburk sám ho měl však z něho vyprostiti.

Viděl, že je uprostřed svých nesmiřitelných nepřátel, od nichž se nemohl žádné milosti nadíti. Již sám řekl, že nemůže již jejich pomstě uniknouti, a dobře tušil, že mstitel jeho zločinů ani prosbami své milenky se nedá zviklati v provedení svého plánu, jenž po tak dlouhou dobu a s tak rozsáhlými záměry byl připravován. Viděl před sebou i zkázu, kterou celá jeho strana politická i náboženská by utrpěla, kdyby jeden z jejích předních členů po děsném hrdelním procesu měl rukou katovou skončiti na popravišti.

V jediném okamžiku přehlédl svým duševním zrakem celou hrůznost tohoto svého postavení, a jako druhdy býval jediným okamžikem odhodlán k -zločinu, tak i nyní jeho nesklonná povaha ani okamžik neotálela, kdy mu muselo jíti o předejití všech následků jeho zločinů. Divoký blesk vyrazil

náhle z jeho očí, pohodil hrdě hlavou a celé jeho vzezření jevilo, že se na děsném úmyslu ustanovil.

„Pryč se žebroněním o milost!“ vzkřikl s hrůzným výrazem v obličeji na klečící dosud svou dceru. „Ano, vykonal jsem všecky zločiny, z nichž jste mne tu obvinili, já však smrti za ně se neštítím! Leč kat se nesmí státi nástrojem vaší pomsty, já sám vykonám, co jsem pro tento okamžik již dávno připravil!“

Rychlostí blesku dotkl se prstenu, jejž na prstě levé ruky nosil, odkryl tajnou desku na jeho povrchu a pak jej přiblížil ke rtům.

Než mu rytíř Hrobský tento pohyb mohl překaziti, již se pán z Helfenburku jako bleskem trefen skácel k zemi.

Bylo zjevno, že v prstenu byl ukryt jeden z oněch okamžitě smrtících jedů, které byly tehdy tak hojně vyráběny v Itálii, odkud také do Prahy nalezly svou cestu.

Hrůzný výkřik se vydral z prsou všech přítomných a všichni se vrhli na klesajícího velmože, ale bylo již pozdě.

Jen zsinalou mrtvolu viděli ležeti před sebou na zemi a její křečovitě stažená tvář a ztrhané oči svědčily, že smrt musela okamžitě následovati, jakmile se jed dotkl rtů.

Sabina šíleně vzkřikla a omdlelá klesla vedle mrtvoly.

V témže okamžiku, kdy poznala svého otce, již ho také opět ztratila.

S bolestí v srdci na ni Hrobský pohlížel a pak odnesl bezvládné tělo do besídky, kyna ztrnulému Kotnovskému, aby ji opět k sobě přivedl.

„Úloha naše je zde dokonána!“ pravil pak temně ke svým soudruhům. „Bídník tento vyrval se naší pomstě, Bůh sám jej již tresce se své soudné stolice!“

Zahalil opět svůj obličej maskou a vida, že Kotnovský omdlelou dívku opět poněkud k vědomí přivedl a nyní ji do komnat svých odvádí, aby její zraky nepadly na mrtvolu otcovu, provázel ji tak dlouho toužným zrakem, až se svým pěstounem zmizela v postranním vchodu.

„Spěšte pro služebnictvo tohoto bídníka,“ kázal pak svým Peršanům, kteří taktéž již zase líce svoje maskami opatřili, „rcete, že náhlá mrtvice učinila konec jeho životu.“

Starý Jonáš zaskřípěl zuby při tomto rozkazu. Jak, šanovati máme památku zlosyna, jemuž země posud rovna nenosila?“ vzkřikl divoce.

Rytíř Hrobský však s hrobovým takřka přízvukem odvětil:

„Jméno Helfenburků, které od tohoto okamžiku za“své přijímám, nesmí býti zneuctěno, když hanobitel jeho sám na svůj život ruku vložil a pomstě naší unikl. Čiňte, jak jsem vám rozkázal, i vy jste nyní pomstěni!“

S temně zářícíma očima a jako dravci, kterým byla oběť v posledním okamžiku ze spárů vyrvána, opouštěli tito mužové osudnou komnatu, která „e stala hrobkou pro bohatého velmože, jenž ji téhož dne tak nádherně k plesu připravil.

I rytíř Hrobský, jejž nyní můžeme již právem nazývati Vilémem z Helfenburků, je následoval, a tak zůstala mrtvola velmožova ležeti samotná uprostřed komnaty.

Mladý šlechtic vstoupil opět do veselící se společnosti, která neměla posud ani tušení o tom, co se s jejím hostitelem takřka v jejím středu událo.

Nebyl ještě ustálen v mysli své o tom, kterak má dále jednati, když jeho zosnovaný plán tak násilně byl přerušen a tudíž zločiny Helfenburkovy proti celé straně jeho dále nemohly býti vyčerpávány, když tu mu jedna z masek vstoupila do cesty a další kroky jeho zastavila.

Byl to muž v černém dominu, jenž mu lehce položil ruku na rameno a tiše pravil:

„Očekávám, pane rytíři, že nyní započne umluvené drama, ježto jsem viděl pána z Helfenburku následovati vás do oné komnaty. Zdá se mi, že je k tomu nynější okamžik nejlépe příhodným, neboť společnost je z největší části pohromadě ve velké síni a přátelé naši čekají jen na zjevení.“

Mladík však trudně potřásl hlavou a odvětil stejným hlasem:

„Nikoli, pane z Martinic, náš plán, jejž jste, jak bez odporu přiznávám, tak obezřetně zosnoval a jenž se tak výborně počínal dařiti, byl náhle úplně zmařen.“

Muž, jejž mladý pán z Helfenburku nazýval Martinicem a jenž skutečně byl tímto velmožem a státníkem, který se pod rouškou masky taktéž na ples páně Helfenburkův dostavil, aby tu nenadálou ránu proti straně protestantské vedl, trhl sebou při těchto slovech, a uchopiv šlechtice prudce za ruku, pravil se zaťatými zuby:

„Co pravíte? Plán náš že je zmařen?“

„Tak jest, vznešený pane, nezbývá nám jiné, než toto zápasiště zcela opustiti.“

Martinic naň skrze svou masku vytřeštil oči, jako by rozmlouval s nějakým šílencem.

Tak nepochopitelnými se mu zdála slova šlechticova.

„Mluvte jasněji, pane rytíři,“ opakoval úsečně, „jaké nebezpečí by plánu našemu mohlo hroziti? Co se přihodilo v oné komnatě?“

A ukázal na dveře komnaty, v níž se před dvěma okamžiky tak děsný výstup odehrál.

„Tam pan Jan z Helfenburku právě sebevraždou dokonal,“ odvětil temně přidušeným hlasem mladý šlechtic.

Martinic jako hadem uštknut na krok od něho odskočil.

Helfenburk mrtev!“ mumlal pod svou škraboškou pod níž obličej jeho při této ohromující zprávě takřka zesinal.

Hle, vizte, že se již ve společnosti zpráva o náhlém úmrtí hostitele našeho rozšířila.“

Obrátil ruku v stranu ke dveřím komnaty, jež se právě rozevřely, pomíšený hluk a výkřiky z vnitřku komnaty přicházející vábily všecku okolní společnost dovnitř.

Vtom se také z komnaty ozval výkřik: Pán z Helfenburku byl raněn mrtvicí! Poslední jiskra života v něm již uhasla!“

Nyní nemohl pán z Martinic již pochybovati o pravdivosti slov mladého kavalíra.

Sotva potlačil rázné zaklení na svých rtech a pak dodal:

, „Nechť se ďáblové o jeho černou duši rozdělí! Nepřátelé naši smrtí tou opět nad námi triumfovati budou, neboť jí nám byla nejostřejší zbraň naše proti oněm kacířům vyrvána z rukou!“

„To se také obávám, vznešený pane,“ přisvědčoval šlechtic, „uznáváte nyní, že je plán náš zmařen?“

Martinic vydal jen dušený řev ze sebe, tak hluboce jej dojal tento nenadálý obrat, kterým nejdůraznější krok jeho proti straně podobojí načisto byl učiněn nemožným.

Konečně ze sebe přece vypravil několik slov:

„Tam se mluví o mrtvici,“ pravil přerývaným hlasem! „a vy jste děl o sebevraždě onoho bídníka! Co to znamená?“

„Tolik že jsem sám nařídil, aby byla roznesena zpráva, že pán z Helfenburku byl raněn mrtvicí, on však zahynul jedem, jejž měl ukrytý v prstenu.“

„Ó, na to nemohl nikdo vzpomenouti, že onen zlosyn nalezne dosti odvahy k sebevraždě!“ zaskřípěl mezi zuby Martinic.

„Ani já toho neočekával, však rychlostí blesku sebe sama odsoudil, aniž jsme mu v tom mohli zabrániti. Vida takto, že je zmařen náš záměr nejen proti němu, leč i proti jeho straně, odhodlal jsem se, neshrnovati ještě více potupy na jméno Helfenburků, které nyní sám budu nositi, a dal jsem rozšířiti zprávu o mrtvici. Vy sám, vznešený pane, budete mne zajisté v tomto úmyslu podporovati.“

Martinic však, jak se zdálo, ani slova šlechticova neslyšel.

Divoké myšlenky vířily v jeho hlavě a chvílemi prodírala se mu na rty slova:

„Vše ztraceno! Kacíři nad námi zvítězí! Odhalení zločinů onoho bídníka by celou stranu kacířskou oněmilo, a nyní v posledním okamžiku je vše zničeno!“

Musel si rukama držeti hlavu, která jako by se mu chtěla rozskočiti.

„Pryč, pryč odtud!“ dodal zuřivě po chvíli. „Přátelé moji na hradě očekávají zprávu o mém vítězství ve vlastním sídle hlavního kacíře a nyní úplnou porážku naši jim musím zvěstovati! Kletba, kletba budiž onomu zlosynovi!“

Odběhl v největším rozčilení ze síně, vrážeje do osob, které se se všech stran hrnuly k osudné besídkové komnatě, neboť již se byla zpráva o nenadálé smrti páně Helfenburkově po celém paláci rozšířila.

Jako šílený strhl pan Martinic v předsíni domino s těla i masku s obličeje a několika skoky byl v průjezdě paláce, kde kázal nejblíže stojícím nosítkářům, aby ho co nejrychleji donesli na Hradčany. Mladý pán z Helfenburku pak se nahoře v síni obrátil k ostatní společnosti, která se octla v největším rozčilení.

Nelze ani vypsati, jak hrozný byl účinek zprávy o smrti hostitelově na všecky přítomné. Okamžitě bylo po veselí a plesu, i hudbě bylo kázáno umlknouti a v několika minutách byl palác plesu přeměněn v dům smutku. V prvním hnutí cítili všichni soustrast s nešťastným osudem velmožovým, a když přivolaní lékaři prohlásili, že u mrtvoly jest již všeliké umění jejích marné, tu rozlehl se nářek po celém shromáždění.

Ale brzo počala se oddělovati jednotlivá skupení od ostatní společnosti a tu a tam se ozývaly úsudky rozmanitého druhu.

Zanedlouho neostýchali se mnozí o zemřelém pronášeti rozličné domněnky, které vyplývaly právě z oněch tajemných pověstí, jež za posledních dnů byly v Praze o předešlém životě páně Helf enburkově roztrušovány, a tu se pak již mnohde také vrtělo hlavou nad nenadálým způsobem velmožovy smrti.

Pochybovači tito také brzy opouštěli palác a je následovali i jiní hosté, takže se zanedlouho nádherně vyčalouněné a osvětlené síně podobaly liduprázdným hrobkám, v nichž se

uhostil anděl smrti, aby si vybral nejpřednější oběť ze středu veselí a přepychu.

Jen v osudné komnatě tlačilo se ještě několik nejdůvěrnějších přátel zemřelého.

Správce domu dal služebnictvu pohasínati světla v tanečních síních a brzo byly nedávno tak oživené prostory zahaleny v pustou tmu.

Před palácem pak se tísnily povozy a nosítka neboť každý z polekaných hostí chtěl se co nejrychleji dostati z paláce, jehož majitele se ruka Páně tak hrůzně dotkla.

Lid pak se dal podle svého způsobu do vykládání této události a musíme říci, že konečně jeho úsudky taktéž nezněly příliš příjemně pro zvěčnělého, jenž v nižších třídách obyvatelstva pražského velké přízně nepožíval jednak pro svou bezohlednou pýchu, jednak pro přílišnou šetrnost.

Než i náš mladý hrdina opustil palác, musil se dříve přesvědčiti o zdravotním stavu Sabiny, kterou, jak vědomo, správce Kotnovský v polovičních mdlobách odvedl do její komnaty.

Odebral se tedy do zadní části paláce, kde se již v chodbě setkal s lékařem, jenž právě ložnici dívčinu opouštěl.

„Zdá se mi, že je to záhadný případ," pravil ten k dotazu rytířovu, „slečna trpí více duševní než tělesnou mdlobou, ač nepochybuji, že zakrátko bude moci opustiti lože, bude-li totiž odevzdána úplnému odpočinku a všeliké duševní pohnutí od ní odvráceno."

„O to se postarám!" odvětil s vyjasněným čelem rytíř, tiskna lékařovu ruku, jenž se domníval, že spatřuje v mladém muži některého příbuzného pána z Helfenburku.

Vilém z Helfenburku pak vstoupil do komnaty Kotnovského, kde správce zticha přecházel po pokoji a naslouchal stranou ke dveřím, jež vedly do ložnice jeho chovanky.

Spatřiv vstupujícího šlechtice, uklonil se před ním hluboce, jako by v něm již budoucího pána a velitele svého vítal, přiložil však prst ke rtům, dávaje znamení aby s ohledem na nemocnou dívku bylo zachováno nejhlubší ticho.

právě objal spánek její pobouřené smysly," šeptal polohlasně a po špičkách k šlechticovi se přibližuje, „magister Rosaelus, jenž ji před okamžením opustil, zaručuje se za její pozdravení."

„Také mně již řekl tuto potěšitelnou zvěst," odpovídal Vilém taktéž přidušeným hlasem: „a poněvadž mi na zdraví vaší chovanky především záleží, přicházím, abych vám k tomu udělil příslušné rozkazy. Tuším, že již víte, že na Helfenburku budu nyní já veleti."

Kotnovský se hluboce uklonil na znamení, že mu o tom již žádné pochybnosti nezbývá.

„Jakmile to zdraví Sabinino dovolí," pokračoval rytíř, „navrátíte se s ní na hrad Helfenburk, kde se nejspíše může nadíti, že opět nabude bývalého klidu mysli. Tam pak i mne očekávejte, jakmile císař a soud královský mne ve všecka majorátní práva má dosadí, abych se mohl ujmouti statků helfenburských. Do té doby očekávám od vás věrné plnění povinností a především všemožnou péči o dceru páně Helfenburkovu, kterou vám jako zřítelnici vašeho vlastního oka doporučuji."

Správce s vyjasněným okem se znovu uklonil, neboť se mohl nadíti, že mu nový velitel již k vůli jeho chovance zůstane nakloněn.

Šlechtic pak toužným zrakem pohlédnuv ještě jednou na dveře ložnice, v níž milovaná dívka jeho odpočívala, opustil potom opět palác, aby se dal ve svých nosítkách dopraviti na Hradčany, kde shromážděným náčelníkům strany katolické měl taktéž podati zprávu o události dnešní noci.

10.

Čeho se pán ze Šternberka při tajné úřadě protestantských velmožů o plesu v paláci Helfenburkovu obával, to se také skutečně v plné míře vyplnilo.

Když totiž při novém zahájení zemského sněmu stavové podobojí podle úmluvy ozbrojeni a s ostruhami na botách vešli do sněmovní síně a pan Budovec jal se spis svůj, jehož sestavení mu bylo svěřeno, předčítati v plném sněmu, vstoupili do sněmovny nejvyšší úředníci zemští s kancléřem v čele, jenž nesl v ruce pergamenovou listinu s visutou císařovou pečetí.

Každý z přítomných stavů ihned tušil, že se obavy páně Šternberkovy vyplní, a nemýlili se.

Kancléř prohlásil, že přichází jménem císařovým učinit sdělení pánům stavům, a tak musel pan Budovec podle řádu sněmovního v čtení svého spisu obža-lovacího ustati a postoupiti kancléři slova.

Kancléř poté předčítal za hlubokého ticha císařský list, kterým se sněm rozpouští a všecky ostatní nevyřízené záležitosti sněmovní zůstavují budoucímu shromáždění stavů.

Zároveň oznamoval nejvyšší purkrabí taktéž jménem císařovým, že císař stavům podobojí stran sporu o náboženství již žádné audience dáti nechce.

Po hlubokém tichu dosud panovavším nastala bouře tím prudší.

Každý z protestantských stavů již cítil, že jsou po tomto rozpuštění sněmu vehnáni do náruče těm, kteří chtěli neustále přejíti k zjevnému odboji a přece původ toho straně jezovitské přičítali.

Výstřední strana pak nad touto neústupností dvora jásala.

Když pak někteří z mírnějších členů chtěli zemské úředníky podle obvyklého obyčeje ze síně provázeti, zvolal pan Šternberk, jenž nyní již úplně ke straně Thurnově přistoupil, hlasitě:

„Neprovázejme jich!“

Jiní pak se hned nato ozvali:

„Šelma, kdo s nimi půjde!“

Ještě jiní za katolickými ministry posměšně pokřikovali, nechávajíce je skutečně odejíti bez průvodu.

Když pak stavové podobojí v síni sněmovní osaměli, zvolal hrabě Matyáš Thurn:

„A císař nás přece musí vyslyšeti! Odeberme se do komnat jeho a pan Budovec nechť přímo jemu přečte svůj spis!“

Všeobecná pochvala provázela tato slova, neboť stavové byli již odhodláni ke každému kroku. Vzhůru k císaři! Musí nám povoliti audienci a vyslechnouti naše stížnosti!“

Tak se ozývalo se všech stran a stavové se chystali k odchodu, aby se do přední části hradu odebrali, kde byly komnaty Rudolfa II.

Vtom však došla zpráva, že se císař právě odebral s četným komonstvem do královského letohrádku v oboře Hvězdě, odkud se návrat jeho až v noci očekává.

„Nová. to praktika jeho ministrů!“ zvolal zklamaný Thurn. „Nuže, vrhají nám rukavici ve tvář, my ji k boji zdvíháme! Kdos věrný Čech a přítel svobody svědomí, dostav se v den 4. května, tedy v pondělí po sv. Filipu a Jakubu, na novoměstskou radnici, kde stavové podobojí, byť i sněm byl rozpuštěn, další sjezd svůj budou konati. Tam učiníme, čeho nám k obraně víry a svobody proti piklům jezovitským potřebí!“

„Dostavíme se!“ provolalo jednohlasně celé shromáždění.

Tak tedy kráčeli všichni za Thurnem, jenž viděl vzcházeti zdárné símě, které při tajné poradě v paláci Helfenburkově zasel.

Všickni přítomní se slavně zapřísáhli, že se proti všem, vyjma osoby císařovy, kdo by jim nátisky činiti chtěli, jeden za všecky a všickni za jednoho postaví a brannou hotovost svou ke sjezdu na radnici novoměstské svolají. Mezitím měli býti

ještě uherský král Matyáš a protestantští kurfiřti němečtí požádáni o činnou pomoc ve prospěch stavů podobojí.

S tím se konečně shromáždění stavové rozešli a opouštěli královský hrad na Hradčanech, aby se opět sešli na radnici Nového města.

Hrabě Matyáš Thurn, Budovec a ostatní náčelníci stavovské oposice opouštěli s vítězoslavným výrazem v tváři Hradčany, neboť konečně strhli stavy tam, kde je hned od počátku hnutí náboženského i politického chtěli míti.

Leč také strana dvorská nehodlala k jejich činům přihlížeti nečinně a bez opačných prostředků.

Tím, že stavové po rozpuštění sněmu sami sobě položili sjezd, na kterém by o své újmě dále jednali o těch věcech, o nichž se na obecném sněmu cestou ústavní nemohli shodnouti s císařem, dali zřejmě najevo, že nikterak nemíní od svého upustiti, byť i měli sáhnouti k nejposlednějším prostředkům na dosažení svého cíle, jak na to patrně ukazoval vyřčený jejich úmysl ke zřízení hotovosti, třeba se naoko ukrýval za jinou zástěrou.

Muselo tedy císaři především záležeti na tom, aby takový sjezd zamezil, a k tomu použil dvojího prostředku: zjevné zapovědí a tajných domluv k osobám.

I vydal hned mandát, který do všech krajů rozeslal a v němž zapovídal stavům, aby na ten sjezd nechodili, slibuje vbrzku svolati nový sněm.

Kdyby údové českého sněmu vycházeli z voleb národa, bylo by mělo rozpuštění nepovolného a svolání nového sněmu ten smysl, že císař od zástupců národa odvolává se na národ sám, aby novými volbami vyjevil své pravé smýšlení, ale ježto se sněm skládal ze stavů privilegovaných, z nichž toliko při třetím měla místo delegace, ač ani zde o svobodných volbách ani památky nebylo, a tedy s jistotou se mohlo věděti, že na budoucí sněm přijdou skoro zase ty osoby, které byly na sněmu minulém: nemohla se tato královská přípověď brzkého svolání

nového sněmu vykládati jinak, nežli že císař, zastrašen nebezpečnými následky své poslední příkré odpovědi, od svého úmyslu, nejednati dále se stavy o ten artikul náboženství, upouští, a otvírá cestu k novému jednání.

Zároveň vzato útočiště k tajným domluvám a výstrahám.

Tak jsou obeslány některé osoby podobojí k císaři, který jim osobně zapovídal, aby na ten sjezd nechodili, on že si nechce dát regalia vzíti z rukou.

Tu ohlásil pán ze Šternberka své zdání, že jenom tenkráte bude moci sejíti se sjezdu, když císař bez odkladu svolá nový sněm, a ostatní přítomní přisvědčili této jeho přímluvě.

Císař na znamení své milosti i na důkaz, jak si váží neohroženě udělené rady, bezpochyby také ne bez úmyslu přilichocení se kompaktatistům, učinil potom pána ze Šternberka svým komorníkem.

Na města jest pouštěna hrůza, poslové jejich voláni jsou na kancelář před nejvyšší úředníky a k nejvyššímu purkrabímu a tu jim pod nemilostí císařskou zakazováno choditi na sjezd.

Jmenovitě Novoměstským domlouváno, aby stavů na radnici nepouštěli a toho dne, na který jest sjezd položen, žádnou radu nedrželi.

I byli někteří mezi nimi, kteří radili podrobiti se vůli císařské a žádati, aby dal císař radnici zapečetiti, ale většina v radě odporovala, že by neučinili poctivě, kdyby to, k čemu jednou na obecném sněmě povolili, pokoutně zase měli odvolati, a tak toliko to jest slíbeno císaři, že v den sjezdu nebudou držeti radu, stran ostatního se omluvili.

Ale mnohá města chovala se choulostivě, jmenovitě Žatečtí vyslali do Prahy na výzvědy dva důvěrníky, aby jim dali zprávu, jak věci stojí, jak silně stav městský na sjezdu bude zastoupen a co se tomu říká.

K určenému dni, který byl dne 4. května, sjeli se stavové ve velkém počtu do Prahy, avšak nechtějíce v nesnáz uváděti Novoměstských, kterým císař zapověděl stavy na radnici

pouštěti, šli přímo na hrad, a tam se před kostelem Všech svatých pod širým nebem sestoupili v kolo k poradě.

Opět některé z nich císař k sobě povolal a chtěl jim sjezd zakazovati, oni se však vymlouvali, že jinak učiniti nemohli, že jim od sjezdu upustiti není možné, než kdyby císař chtěl sněm povolati, že se chtějí přičiniti, aby se sjezdu sešlo.

Stavové pak sami od sebe poslali deputaci na kancelář k nejvyšším zemským úředníkům s omluvou, Že oni na tom sjezde o žádnou defensí proti císaři jednati nemíní, zatím že jenom chtějí vyslyšet své vyslance od knížat se vrátivší, a nechce-li císař na radnici je pustit, aby jim k tomu, jakož i k sepsání své omluvy stran sjezdu vykázal jiné místo.

Císař jim slíbil dáti odpověď 8. května, pro kterou šla deputace stavovská padesáti osob.

Tu císař stavům opětně zakazoval sjezd, s doložením, že si v svou moc královskou nechce žádnému dáti sahati, a sliboval vbrzku svolati nový sněm.

Když takovou odpověď deputace ohlašovala stavům opět před kostelem Všech svatých sestouplým, nastalo mezi nimi nesmírné pobouření, které končilo tím, že se všickni vespolek zavázali slavnou přísahou, že přes to všecko chtějí držeti ten sjezd na novoměstské radnici.

A tu se odtud hnuli všickni, jichž bylo na několik set s mnohem větším počtem sloužících, a v dlouhém průvodu ubírali se z hradu na vozech, koňmo i pěšky. Císař se na to díval z okna hradu a nemálo se zděsil tak velikého zástupu.

Stavové brali se přes most přímo na novoměstskou radnici a přibité tam císařské mandáty obrátili v opak.

Tu předstoupil před ně novoměstský hejtman Vilém z Landštejna, jenž byl podjednou, i jal se je napomínati, aby se rozešli, ale oni si z něho strhli posměch a odcházejícího s nepořízenou provázeli pískáním.

Zatím sběhlo se na Dobytčí trh mnoho tisíc obecného lidu, takže bylo náměstí naplněno, současně pak poslali poslové k

stavům kurfiřta saského, žádajíce je, aby téhož dne ničeho nepodnikali, že si chtějí vzít u císaře audienci a za ně se přimluviti. A poněvadž se již silně k večeru schylovalo, usnesli se stavové pro dnešek se rozejíti, ale zítřejšího dne ráno opět na radnici k započetí sjezdu se dostaviti.

Druhého dne byl Dobytčí trh možno-li ještě plnější a hlučnější než dne předcházejícího.

Mezi davy lidu mísili se tehda také četní ozbrojenci, kteří byli buď již ve službě stavů nebo ji teprv hledali. Sbíhalo se totiž na zprávu, že protestantští stavové čeští sbírají vojsko, ze všech krajin sousedního Německa do Prahy množství žoldnéřů, aby se tu pod prapory stavovské v službu vojenskou dali najmouti.

Tím nabývala Praha nesmírné hlučnosti, což se zvláště jevilo v hospodách a krčmách, kde rvačky a hádky mezi protestanty a katolíky byly na denním pořádku.

Nejhůře se při tom vedlo jezovitům, kteříž se za těchto dnů ani nesměli odvážiti na ulici, nechtěli-li pomstě rozlícené pražské luzy padnouti za oběť, neboť ta už přirozeným pudem svým původ nynějších zápasů náboženských v Praze jediné vlivu jezovitů připisovala. Ano, nebezpečí pro ně rostlo každým okamžikem tak velice, že již nebyli na Starém městě bezpečni, a největší část jich uprchlá k dobrým přátelům na Malou Stranu a na Hradčany, kdežto v koleji klementinské jich zbylo jen tolik, co bylo k dohledu na budovu a domácností potřebí.

Proto také panoval mezi lidem na Dobytčím trhu duch dvorské straně velmi nepřátelský, a kdyby hraběti Thurnovi bylo na tom záleželo, aby se ihned a bez dlouhého okolkování zbrojně proti Hradčanům vytáhlo, byl by měl na první zavolání pohotově nejméně deset tisíc ozbrojených mužů, kteří hořeli dychtivostí, aby se mohli vrhnouti na bohaté pány katolické, na kláštery a kostely, a tím zchladiti svou nenávist proti straně odporné národu.

To také bylo vůdcům stavů podobojí známo, že se mohou na lid pražský spolehnouti, což padalo tím více na váhu, ježto jinak spojenců právě nazbyt nebylo.

V oné druhé schůzi stavů na novoměstské radnici byly totiž od pana Budovce předčítány odpovědi krále Matyáše a německých kurfiřtů, které tito zaslali na vyzvání českých stavů, aby jim v nastávajícím zápase proti císaři a straně katolické přispěli činnou pomocí.

Odpovědi tyto nebyly příliš potěšitelné pro stavy, kteří se stejně rychlého zakročení branného jako roku loňského od krále Matyáše nadáli.

Kurfiřtové falcký a braniborský doporučovali jednoduše císaři, aby vyhověl požadavkům protestantů, král Matyáš odpovídal sice velmi obšírně, ale právě proto velmi neurčitě. Psal svému císařskému bratrovi, že ho stavové podobojí žádali o přispění a přímluvu, ale on prý nynějších poměrů v Praze nezná, a tudíž přímluvu svou císaři k milostivému přijetí zůstavuje.

Nejrozhodněji ještě vystupoval kurfiřt saský, jenž prohlašoval, že úplně souhlasí s požadavky stavů, co se svobody náboženských vyznání týká, ale žádal jen, aby nevystupovali nikdy z mezí poslušnosti a úcty, jaké jsou vzhledem k panovníkovi svému povinni. Ke konci sliboval, že pošle do Prahy tři své důvěrné rádce, kteří by se snažili o to, aby mezi císařem a protestanty bylo docíleno nějaké narovnání.

Z toho všeho vysvítalo dosti jasně, že se stavové nebudou moci na pomoc ciziny spolehnouti, kdyby se skutečně dali v činný odboj proti císaři. Proto také bylo usneseno prozatím ještě s dvorem vyjednávati, až by domácí branná síla byla úplně pohotově.

Císaři měl býti poznovu podán obhajovací spis, jehož sestavení bylo svěřeno čtyřem nejslovutnějším českým právníkům.

Zejména nynější sbírání válečných sil a zbrojení protestantských stavů mělo v něm býti odůvodněno jakožto opatření, které bylo vyvoláno nátlakem dvora na protestanty.

„Ale je to poslední ústupek s mé strany," prohlásil hrabě Matyáš Thurn panu Budovcovi, od něhož onen poslední návrh vycházel, „pakliže tehdáž na Hradčanech žádosti naší nebude vyhověno, rozhodujž zbraň mezi námi. Lid je již co nejvíce rozčilen a k boji odhodlán, takže jej moji jednatelé stěží mohou udržeti na uzdě. Nuže, odeberte se na Hradčany, my všickni vás zde před radnicí budeme očekávati, byť i noc nás měla zastihnouti."

„Mám naději," pravil Budovec polohlasně hraběti, „že tehda na hradě spíše pořídíme. Počínáť váti, jak mi z dobrého pramene řečeno, u dvora opět jinaký vítr a císař prý již neposlouchá pouze Lobkovice, Slavaty a Martinice."

„Aj, víte o tom cosi bližšího?" tázal se Thurn kvapně.

„Kardinál Lichtenstein prý působí' na císaře ve smyslu příznivějším pro stavy podobojí a taktéž španělský vyslanec Zuniga, jenž se tyto dny opět do Prahy navrátil, radí prý k povolnosti."

Thurn se poněkud zasmušil.

Nejsou to opět nějaké jesuitské praktiky?" pravil po chvíli. „Právě tito dva mužové musí nás činiti co nejvíce opatrnými."

I já tak smýšlím, a proto v žádný závazek nevejdu, dokud vyplnění žádostí našich císařových podpisem nebude stvrzeno."

Ano, jen císařský majestát mne a mé soudruhy uspokojí!" opětoval důrazně hrabě Thurn. „Pokuste se tedy, pane Budovče, naposledy o smír, my ostatní setrváme na svých místech!"

Poté byla od shromáždění zvolena deputace šesti osob, v jejichž čele byl pán z Budova.

Ta se odebrala ihned na Hradčany, aby v královské kanceláři žádala o povolení k audienci.

Veškeren ostatní lid pak zůstal shromážděn na Dobytčím trhu, aby tu očekával návrat stavovských vyslanců. Šlechticové sešli z radnice dolů na prostranství, aby tu mezi lidem bojechtivost jeho ještě více rozdmychovali a převáděli jej na svou stranu.

Na hradě pak trvalo dlouho, než byla deputace vpuštěna do královské kanceláře, aby nejvyššímu kancléři mohla přednésti svou žádost.

„Císař je povážlivě churav a nikoho nepřijímá," zněla odpověď a všecky ostatní prosby byly marné.

„Nalezneme k císaři jinakou cestu," pravil pan Budovec ke svým soudruhům svým, „následujte mne k radovi Hannewaldtovi."

„Jak? Tento náš úhlavní protivník má nám vymoci audienci u císaře?" tázali se ostatní.

„Ano, zde je klíč, jenž nám dveře císařova kabinetu jeho pomocí otevře."

Při tom vyňal pečlivě ukrytý list, jejž ukázal svým soudruhům.

„Co je to za listinu?" tázali se tito.

„Poukázka na tisíc dukátů, které dvorský směnečník jejímu doručiteli ihned vyplatí."

„Tedy lze ho uplatiti?"

„Tak mi bylo důvěrně řečeno s ubezpečením, ge u Hannewaldta tento prostředek nejjistěji pomůže."

„Pak se jen divím, že takového prostředku nebylo již dávno užito, pane Budovče," namítl jeden z členů deputace.

„Zapomínáte, pane z Říčan," odpovídal Budovec „že rada Hannewaldt meškal po celé dva měsíce ve Štýrském Hradci u arcikníže Ferdinanda, odkud se teprv před několika dny zase navrátil do Prahy."

„Pak rychle k němu!" zvolal pán z Říčan. „Obmeškali jsme již tak dosti v královské kanceláři, že by nebylo divu, kdyby

našim na radnici novoměstské a na Dobytčím trhu přešla další chuť k čekání.“

Pan Budovec vedl nyní dlouhými chodbami své soudruhy k radovi Hannewaldtovi, jenž pány také velmi vlídně přijal.

Bez ostýchání vzal vzácnou poukázku a odvětil:

„Přičiním se o to, pánové, aby císař váš spis přijal, dnes ho však nelze vyrušovati.“

„A právě dnes musíme na to naléhati,“ odpovídal Budovec, „byť i císař, jak nám v královské kanceláři, praveno, byl churav.“

Rada Hannewaldt se jaksi ironicky usmál.

„Churava Jeho Milost právě není,“ odpovídal, „ale na ten čas je v takovém stavu mysli, že mu nelze obírati se státními záležitostmi.“

„Kterak tomu máme rozuměti?“

„Divíte se tomu, pánové,“ pokračoval rada dále, „když císař, chtěje uniknouti strastem přítomnosti a trapným vzpomínkám na minulost, hledá zapomenutí ve víně?“

pán z Budova nemohl potlačiti bolestný vzdech. ‚Tedy to jest jediná příčina, proč nám nemůže uděliti audienci?“ tázal se.

Jediná, pane Budovče,“ ubezpečoval Hannewaldt, „a zajisté i jediná pro budoucnost, neboť vá3 ujišťuji, že jsou nyní náhledy císařovy o záležitosti stavů pod obojí již valně změněny, neboť španělský vyslanec po návratu z Madridu a já po svém návratu z Hradce Štýrského nepřinesli jsme Jeho Milosti než ubezpečení, že se s té strany nelze spolehnouti na žádnou pomoc. Naopak král španělský a arcikníže Ferdinand, na jehož slova, jak víte, císař vždy mnoho dává, stejně radí k povolnosti.“

„Jsem vám povděčen za tato slova,“ odvětil pan Budovec, „neboť naději naši na smírné vyrovnání velice posilují. Ale nám jde především o to, abychom spis svůj mohli vložiti císaři do rukou.“

„Pak prosím pány, aby se zítra před polednem dostavili do císařské konírnv a zaručuii se, že vám u císaře v oné místnosti, kde se nejraději zdržuje, zjednám audienci.“

„Právě v konírně však lze nejtíže k císaři býti předpuštěnu,“ připomínal pán z Říčan.

„Postarám se již o to, aby všeliká překážka byla odstraněna. Důstojník tělesné stráže, jemuž právě vymáhám uznání majorátního práva — tušíte snad již, že mluvím o synovci zesnulého pána z Helfenburku — jest mi v mnohém ohledu zavázán, a ten vás k Jeho Milosti přímo uvede.“

„Sahá moc jeho skutečně tak daleko?“ tázal se Budovec.

„Provází vždy císaře na jeho cestě do koníren a náleží k oněm nesčetným osobám, jež panovník vždy rád kol sebe vidí.“

„Nelze tedy pochybovati, že mu bude majorát helfenburský přiřčen?“

„Navrácen, pane Budovče, toť pravé slovo v tomto případě.“

„Jest skutečně synem někdejšího majorátního pána helfenburského?“

„Nade všecku pochybnost je to zjištěno a již za několik dní se stane z důstojníka tělesné stráže císařské jeden z předních a zároveň nejbohatších českých velmožů.“

„Pan Jan z Helfenburku tedy proň v pravý čas zemřel!“ prohodil pán z Říčan jaksi úmyslně.

„Dobře tak dítě, pane,“ odsekl rychle Hannewaldt, „pán z Helfenburku, tak vás mohu ubezpečiti, zemřel v pravý okamžik i pro jiné lidi, kteří by se sotva jinak k svému cíli dostali, jak tomu nyní vše nasvědčuje.“

Budovec pokynul rukou, aby řeč od tohoto předmětu odvrátil, a pravil:

„Spoléhám se na váš slib, pane císařský rado: ještě pro dnešek ukonejšíme své soudruhy zprávou, že nám zítra žádaná audience bude povolena.“

„A můžete tak vším právem učiniti, pánové,“ ubezpečoval poznovu Hannewaldt, „zítra v poledne budete v konírnách předpuštěni k císaři. Možná, že do té doby budou u dvora věci změněny ještě více ve váš prospěch.“

„Tak doufáme i my,“ odpovídal Budovec, „leč ve prospěch císaře samého, o němž víme, že nechová sobně žádné zášti a nepřízně k našemu národu a že jen na radu svých ministrů se posud zpěčuje vyhověti žádostem stavů podobojí. Zítra v určenou hodinu pak se do konírny opět dostavíme.“

S tím se rozloučila deputace s radou Hannewaldtem, který řečmi svými dával dostatečně najevo, že se vrátil z cesty, na níž hledal pro císaře pomoc, s výsledky jen skrovnými, ale i zcela opačnými, které ovšem byly s to způsobiti změnu v dosavadních náhledech císařových.

Na Dobytčím trhu panovalo již velké rozčilení mezi lidem, neboť vyslancové se nedočkavcům z Hradčan příliš dlouho nevraceli, ba roznášela se dokonce pověst, že pánové byli na hradě zadrženi a vzati ve vazbu.

Hrabě Thurn a ostatní přednější členové stavů taktéž se již nemohli zprostiti všeliké obavy, když se deputace v průběhu několika hodin stále ještě nevracela.

Mnozí horkokrevní navrhovali, aby se ve zbroji táhlo na Hradčany a vyslancové aby byli násilím vysvobozeni, jestli jsou skutečně na hradě drženi ve vazbě. Ozbrojený lid byl také neprodleně hotov vytrhnouti k útoku a již se na všech stranách rozlehlého náměstí novoměstského ozýval břinkot zbraně a řady zbrojenců se počaly sestavovati, aby proti Hradčanům vytrhly ve válečném šiku.

V posledním okamžení však byl od Spálené ulice oznamován návrat stavovských vyslanců a brzy se deputace objevila na náměstí.

Tím se také ihned ukonejšila bojechtivost lidu a vše se tlačilo kolem pánů, aby je vlastníma očima každý mohl spatřiti.

Deputace vešla do radnice, kam ji následovali veškeří stavové, a podávala zprávu o výsledku svého poslání. Odpověď kancléřova vyvolala ovšem velkou bouři ve shromáždění, ale ta se opět utišila, když Budovec vyprávěl, jakým způsobem se mu podařilo za pomoci rady Hannewaldta k zítřejšímu dni audienci u císaře si vymoci. Důvěrným způsobem pak řekl, že má nyní po rozmluvě s oním císařským radou ještě podstatnější příčinu býti přesvědčen o tom, že císař své dosavadní příkré náhledy změnil a stavům protestantským počíná býti nakloněnější.

Zpráva Budovcova učinila i na hraběte Thurna dobrý dojem, takže se odhodlal ještě k zítřejšímu dni vyčkati.

Slovo jeho rozhodlo ovšem ve stejném smyslu i v celém shromáždění, které se rozhodlo, aby se deputace zítra ráno opět odebrala na Hradčany, ale stavové aby se opět sešli na novoměstské radnici a návrat její očekávali.

Ze se také opět veškeren lid, jenž dnes po celý den naplňoval prostory Dobytčího trhu, na své místo dostaví, aby shromáždění stavů se své strany dodával důraznosti, bylo snadno lze předvídati.

Stavové se tedy rozešli a přiměli svým slovem i lid k tomu, aby se v pořádku odebral do svých příbytků, ježto deputace bude již zítřejšího dne přijata císařem.

Lid se uspokojil tímto slibem a rozproudil se po okolních ulicích, aby v krčmách jásavě rokoval o nastávající povolnosti dvora.

S ranním jitrem druhého dne však byl již každý zase na svém stanovišti, ba zdálo se, že je tentokráte veškeré obyvatelstvo pražské na Dobytčím trhu shromážděno, neboť jeho prostory už ani nedostačovaly k tomu, aby veškeré davy pojaly, a tak se i valné houfy lidu tlačily v sousedních ulicích. Měšťané byli skoro vesměs ozbrojeni a velká část obecného lidu se taktéž opatřila zbraněmi nejrozličnějšího druhu.

Pověst mezitím výsledek včerejší deputace mnohonásobně zveličila a lehkověrní byli dnes už přesvědčeni, že císař

protestantům veškeré požadavky povolí a nenáviděné katolické rádce své od sebe propustí.

Opatrnější ovšem ještě nechovali tak horkokrevné naděje, ale v celku panoval ve veškerém lidu příznivější duch, než kdykoli dříve, neboť z tak mnohých známek se takřka přirozeným pudem soudilo, že na Hradčanech věje skutečně jinaký vítr, než jaký tam za posledních dob výhradně panoval.

Když se stavové v radnici opět v plném počtu sešli, počali své jednání jako obyčejně nábožnou písní, kterou pan Budovec předříkával a celé shromáždění po něm hlasitě zpívalo. Ústupek tento musel býti učiněn četným Bratřím českým, kteří byli ve shromáždění, a podle svého způsobu každé společné jednání zpíváním žalmů a nábožných písní i modlitbou počínali.

Po oznámení nově došlých zpráv a dosti hlučném rokování o novém stavu věcí byla konečně včerejší deputace nanovo vyslána k císaři a ostatní stavové prohlásili, že i dnes vyčkají jejího návratu.

Pan Budovec pak se svými soudruhy bral se na Hradčany, aby se dal uvésti ke konírnám, kde Rudolf II. trávil opět celé dopoledne.

V chodbě vedoucí ke konírně zastal mladého důstojníka tělesné stráže císařovy, jenž tu vykonával svou denní službu.

Byl to Vilém z Helfenburku, jejž Budovec již dříve jakožto rytíře Hrobského ze společnosti znal.

Přiblížil se tedy k němu a přednesl mu svou žádost, aby byl k audienci u císaře předpuštěn.

„Vím již o tom, pane Budovče," odpovídal mladý důstojník, „že se vám podařilo nakloniti si mysl císařovu. Rada Hannewaldt mi již řekl, že vám císař žádanou audienci povoluje."

„Pak prosím, abyste nás Jeho Milosti císařské ohlásil."

„Poshovte okamžik, meškáť španělský vyslanec právě u císaře."

„Don Zuniga?“ zvolal jaksi bezděčně pan Budovec.

„Ó, neobávejte se jeho vlivu, pane Budovče,“ odpovídal s jakousi trpkou příchutí mladý Helfenburk, jenž nezapomínal, že jakožto přísný katolík stojí před vůdcem Bratří, „věřte, že právě don Zuniga nejvíce přispěl k obratu ve smýšlení císařově.“

„Z čeho tak soudíte?“

„Rada Hannewaldt mi to dnes řekl, dodávaje k tomu, že se mu v poradě, dnes v noci s císařem konané, podařilo, panovníka stavům protestantským nakloniti.“

Budovcovo oko zaplálo ohněm vnitřní radosti nad touto zprávou.

Bylo zjevno, že rada Hannewaldt dostál svému slovu a působil ve prospěch strany podobojí.

„Ba můžete již předpokládati, pane Budovče,“ pokračoval Helfenburk, „že se po dnešní audienci navrátíte jako vítěz na novoměstskou radnici.“

„Zdá se, že přepínáte, neboť posud nevím, co by nasvědčovalo podstatnosti vašeho výroku.“

A nepovažujete náhlý odjezd kancléře a pana Martinice za záminku blížícího se vašeho vítězství?“ tázal se. důstojník povýšeným hlasem.

Budovec se až zachvěl, jak velice ho tato neočekávaná zvěst dojala.

Také ostatní členové deputace jevili největší překvapení a kupili se kolem mluvčího.

Páni oni opustili Hradčany?“ tázal se druh přes druha.

„Před dvěma hodinami odjeli na svá panství,“ zněla odpověď Helfenburkova, „a zdá se, že i jiní ministři budou jejich příkladu následovati.“

‚Ale za jakou příčinou?“ zvolal Budovec hlasem, jenž se mu chvěl vnitřní radostí.

„Za jakou jinou, než že nechtějí býti svědky onoho obratu, jaký dnešní noci v náhledech císařových byl přivoděn!

Považujte, pánové, své vítězství nad dosavadními rádci císařovými již za zcela jisté.“

Zraky všech členů deputace hořely pravou vítězoslávou. Již skutečně nebylo jim třeba pochybovati, že se vítr v kruzích dvorských zcela obrátil, když nejúhlavnější protivníci jejich raději opouštěli pole a zříkali se dalšího boje.

„Pane Říčanský,“ obrátil se Budovec k tomuto, „vyšlete jednoho z panošů, kteří nás sem provázeli, na Nové město, aby hraběti Thurnovi oznámil tyto zprávy. Tuším, že nám naši přátelé za to budou jen povděčni.“

„Zajisté,“ odvětil pán z Říčan a již rychle odcházel do předsíně, aby odeslal posla s touto důležitou zvěstí na novoměstskou radnici ke shromážděným stavům.

„A vy, pane z Helfenburku?“ tázal se poté Budovec mladého důstojníka. „I vy snad hodláte opustiti Prahu?“

„Ano, již za několik dnů i já se navrátím na svůj rodný hrad, leč věřte, že z příčin jiných, než za jakými vůdcové strany katolické Prahu opustili.“

„Vím již, že majorát helfenburský byl vám přiřčen, však právě toto vznešené postavení by každého jiného kavalíra ku Praze a dvoru poutalo.“

„Nikoli, pane Budovče, můj strýc jest mi odstrašujícím příkladem, tak končí ten, kdo se vášní stranickou přespříliš dává unášeti. Půda dvorská neni již pro mne a proto se odeberu na hrad svých otců do zátiší, kde mnoho zbývá učiniti pro krajinu a tamní lid, jež zvěčnělý můj strýc po tak dlouhá léta zanedbával. V tom spatřuji úlohu budoucího svého života, neboť i jako katolický šlechtic nevidím v Praze žádné růže pro sebe kvésti. Nechť mužové vaší strany, pane Budovče, převezmou zde nyní naše úlohy, jež nám nynějším obratem byly vymknuty. Bez kyselosti i záští ji postoupím svému nástupci.“

„Ctím váš úmysl, pane Helfenburku, a přál bych si míti vždy jen tak přímé protivníky před sebou. Však císař bude zajisté vašeho odchodu litovati.“

„Jeho Milost uznává, co jsem jménu svého rodu a památce rodičů povinen, proto mi ráčil dáti velmi milostivé propuštění z dosavadní služby, jakmile moje rodinná záležitost před královskou kanceláří bude vyřízena a já v držení majorátu helfenburského uveden, což doufám, že se již stane v několika málo dnech. — Však hle, španělský vyslanec právě vychází z konírny a vy budete moci vstoupiti před císaře.“

Ukázal k vysokým dveřím, jež vedly do hlavní konírny, a z nichž právě diplomat krále španělského vycházel.

Za ním se objevila hlava císařského rady Hannewaldta, jenž kynul důstojníkovi, aby stavovskou deputaci ohlásil a císaři Rudolfovi předvedl.

S vděčným pohledem za donem Zunigou, o kterém nyní věděli, že se z důvodů politiky prospěšnosti viděl nucena u Rudolfa II. působiti ve prospěch požadavků strany protestantské, vstupovali členové deputace do konírny, kteroužto zvláštní místnost si churavý císař vyvolil za audienční síň.

Na protějším konci konírny stál císař Rudolf II“ prohlížeje krásné arabské bělouše, jež mu sultán po uzavřeném míru darem poslal.

„Buďte dobré mysli,“ šeptal Hannewaldt panu Budovcovi do ucha, když mladý důstojník císaři oznamoval příchod deputace, „císař je dnes zvláště vesel nad sultánovým darem, však přece vám radím, abyste svou audienci co nejrychleji ukončili, aby tím jasná mysl císařova netrpěla.“

„Však nám jde též jen o podání této žádosti,“ odvětil Budovec, „odpověď na ni můžeme vyčkati.“

„Vše závisí na jasnosti císařovy mysli, která, jak doufám, nebude tentokráte tak pomíjející, jako tomu dříve bývalo. Aspoň z milostivého přijetí pána z Helfenburku lze souditi, že

císař není nevrlý nad vaším příchodem. Hle, jak vlídně s mladým šlechticem rozmlouvá, jak se málokterý z dvořanův jeho může těšiti.“

Rudolf II. hovořil skutečně velmi blahosklonně s důstojníkem své tělesné stráže a pak mu kázal deputaci předvésti.

S hlubokými úklonami se pánové blížili k císaři a Budovec uctivými slovy přednášel svou žádost.

„Přijímáme spis váš,“ pravil Rudolf II“ „doufajíce, že věrnými poddanými zůstanete, i když vám žádaných svobod udělíme. Jsme nakloněni prosbám vašim, leč svolání sněmu budiž na šest neděl odročeno, až by se životní naše síly opět zotavily. Namáhání a strasti posledních dnů byly skutečně pro nás příliš obtížné.“

„Právě v tomto -ohledu,“ odvětil Budovec, „osmě-lujeme se apelovati na milost svého vznešeného panovníka. Jen neodkladným svoláním sněmu mohou též ostatní spory se stavy býti vyřízeny.“

Císař byl na rozpacích, neboť ze slov mluvčího deputace vysvítalo, že protestantští stavové od požadavku tohoto neustoupí.

Pohlédl na Hannewaldta a tázal se:

„Mohu tak učiniti?“

„Zajisté, vznešený pane, žádost stavů za svolání sněmu jest jen spravedlivá, když jsou odstraněni živlové, kteří vedli k jeho rozpuštění. Z Říma nelze žádné pomoci očekávati, a jak věci ve Španělsku stojí, před okamžením don Zuniga Vaší Milosti bez obalu oznámil.“

Císařovy poslední pochybnosti byly tímto poukázáním vyvráceny.

„Myslíte tedy, že to papež a katolíci se mnou dobře nemíní?“ otázal se Hannewaldta naposledy.

„Zajisté, jsem o tom pevně přesvědčen.“

„Budiž tedy,“ zvolal císař s posunkem, jako by mu byla velká tíže spadla s prsou, a obrátil se pak k Budovci se slovy: „Svoláváme tudíž sněm ke dni 24 května a očekáváme na něm proposice stavů podobojí.“

Podal svou ruku Budcovi a ten ji s vítězoslavným výrazem v obličeji vřele políbil.

Audience byla u konce, deputace opouštěla s nejlepšími nadějemi Hradčany, neboť výsledek jejího poslání byl nade všecko očekávání příznivý.

V císařské konírně pak se Rudolf II. opět obrátil ke svým arabským běloušům, aby krásy jejich oběma přítomným mužům vysvětloval.

11.

Druhého dne po rozhodné audienci deputace stavů protestantských u Rudolfa II. a odjezdu katolických ministrů z Prahy, opouštěl také Vilém z Helfenburku Hradčany, aby se uvázal v držení paláce pánů z Helfenburku na Malé straně.

Den před tím obdržel od císaře své propuštění ze služby a od královské kanceláře slavné přiřčení všech práv na majorát helfenburský, v kteréžto vlastnosti také mezi stavy království českého byl přijat.

Jako velmož odjížděl nyní ze sídla královského, ač dvořanstvo se divilo, že dosáhnuv takto vznešeného postavení, sám do dobrovolného jaksi vyhnanství ode dvora se odebírá.

Mladý šlechtic prohlásil totiž zřejmě, že Prahu opustí a na hradě otců svých se usídlí. Dříve však ještě chtěl navštíviti palác svého strýce a tam jakožto nový velitel uděliti své rozkazy.

V jeho průvodu byli vedle starého Jonáše ještě Klíma Tourovský a mladý Přemek, kteří nyní k osobě mladého

šlechtice jevili tak velkou příchylnost, že ho již nechtěli opustiti.

Zvláště tento poslední se všemožně staral o to, aby své dřívější chyby opět napravil a své vystoupení proti nynějšímu veliteli v lese čáslavském vyrovnal bezvýjimečnou oddaností a věrností.

Bývalý pytlák pak cítil se k novému majorátnímu pánovi helfenburskému proto puzen, poněvadž v něm spatřoval dobrodince pro celou krajinu vodňanskou a bavorovskou, v níž chudině nebude již třeba se domáhati protizákonným způsobem chleba a výživy. Zejména pak byl připoután k starému Jonášovi, jemuž děkoval nejen za svou svobodu, nýbrž snad i za život, ježto byl pevně přesvědčen, že by ho byl prchlý někdejší velitel helfenburský dal oběsiti.

Mimo to lichotilo to zcela přirozeným způsobem oběma mužům, že byli ve službě muže pojednou tak vysoce povzneseného a nejlepší pověsti pro statečnost a rozšafnost jeho ve světě veřejném požívajícího.

V jeho společnosti vcházeli nyní do velkolepého paláce pod Petřínem, kde služebnictvo očekávalo svého nového velitele. Vše bylo ještě oděno ve smutek po zvěčnělém panu Janovi z Helfenburku.

Chladně přijal Vilém z Helfenburku holdování svého služebnictva a jen správce domu vyzval, aby ho následoval do jeho komnaty.

Ne bez bázně a jakési obavy vyhověl vyzvání velitelovu, ježto mu již bylo vědomo, že pan Vilém z Helfenburku nemohl býti přítelem svému strýci a tudíž i jeho někdejším věrným služebníkům, Vy jste to byl, jenž jste mrtvolu strýce mého doprovázel?“ započal Vilém, když se správce do komnaty jeho dostavil.

‚Tak jest, vznešený pane,“ odpovídal správce, neopustil jsem rakev, až do rodinné hrobky byla spuštěna.“

‚Do hrobky v kostele blském?“

‚Ano, neboť tam je hrobka pánů Helfenburských, jak milostivému pánu zajisté známo jest.“

Pán z Helfenburku neodvětil na slova tato, nýbrž pokračoval:

„Bylo vám zvláště tak nakázáno, aby mrtvola do hrobky v Blsku byla přenesena?“

Správce udiveně své oči na šlechtice upřel, neboť nevěděl, kam otázkou tou míří.

„Nikoli, vznešený pane, nebyloť tu při pohřbu příbuzných, ježto Vaší milosti dědictví teprv později přiřčeno bylo.“

„Učinil jste tedy takto o své vlastní vůli?“

‚'To jest, řídil jsem se obvyklým obyčejem, že každý zvěčnělý člen některého rodu do hrobky rodinné náleží. Pan Jan z Helfenburku odpočívá tedy v kostele v Blsku.“

„Vešel jste sám do hrobky při spouštění rakve?“

„Zajisté, neboť tak bylo mou povinností, vznešený pane, abych někdejšímu veliteli svému i tuto poslední službu prokázal, která ostatně mně jedinému byla zůstavena.“

„Kterak tomu mám rozuměti?“

„Bylť jsem v kostele se správcem Kotnovským při pohřbu takřka samoten, z okolního lidu se skoro nikdo k pohřebním obřadům nedostavil.“

„Zdá se, že tedy strýc můj u poddaných svých příliš oblíben nebyl,“ prohodil pán z Helfenburku.

Správce pokrčil jen rameny a neodpovídal, ač bylo zřejmo, že též on stejné příčině toto malé účastenství při pohřbu velmožově přičítal.

„Nalezl jste hrobku v neporušeném stavu?“ tázal se dále Vilém.

„Zajisté, ničím nebylo v ní pohnuto.“

„Ani po uložení oné rakve?“

„Ani potom, za pomoci hrobníkovy, který opatrně nad každým kročejem a hnutím bděl, složil jsem rakev na prázdné místo, kdežto ostatní rakve zcela nepohnuty zůstaly. Hned poté

byla hrobka opět uzavřena, a dejž Bůh, aby tak brzo opět otvírána nebyla!“

Pán z Helfenburku kynul rukou, jako by přání toto v nynějším okamžiku za nemístné považoval, a s vyjasněnou tváří zvolal:

„To jest vše, co jsem od vás chtěl zvěděti. Odevzdávám vám nyní péči o tento palác svůj a doufám, že si přízeň mou budete hleděti zachovati. Však jednu výminku kladu, aby totiž všeliká památka na předchůdce mého byla odtud odstraněna a nikdy aby mi ničím osobnost jeho nebyla připomínána. Počněte především tím, aby služebnictvo bez odkladu smutkový svůj oblek odložilo, neboť, protože se zde k vyřízení nutných věcí asi dva dni zdržím, nechci na smrt pana Jana z Helfenburku ničím býti připomínán.“

Poznovu vyvalil správce udiven oči na velitele, jehož podivného rozkazu nechápal, ale velmož kynul a správce se musel vzdáliti.

Hned poté povolal k sobě mladý Helfenburk svého Jonáše.

Celý dům je ve vyjevení,“ počal tento při svém vstoupení, „že musí smutek opět se sebe skládati, a já taktéž, ač rozkaz váš pochopuji, přece se mu divím.“

„Udivíš se ještě více,“ odvětil úsečně šlechtic, „či zapomněl jsi již na přísahu svou?“

‚Já se domníval, že hrob ji nyní vyrovná.“

„U mne nikdy!“ vzkřikl temně Vilém z Helfenburku. „Všeliká památka po vrahovi rodičů mých musí s očí mých navždy býti odstraněna! Za tou příčinou se také neodkladně na Helfenburk či vlastně do Blska odebereš.“

„Bez vás, milostivý pane?“

„Jsem zdržen na dva dny v Praze a úloha tvoje, jakouž nyní na tebe vznesu, musí v nepřítomnosti mé býti vykonána, neboť s pozůstatky vraha onoho souvisí.“

Starý Jonáš tázavě pohlížel na velitele svého, z jehož zraků v tomto okamžení skutečně nezkrotitelná vášeň vyzírala.

„Právě mi řekl správce paláce, že mrtvola vrahova byla do rodinné hrobky naší v chrámě v Blsku uložena. Podle rakví nešťastných obětí svých nesmí však vrah odpočívati, neboť by to bylo zneuctěním místa posvátného! Mrtvola bratrovraha musí z rodinné hrobky Helfenburků býti odstraněna, neboť bych se nikdy s klidnou myslí u rakví rodičů svých nemohl modliti!“

Jonáš bolestně si povzdychl.

„A to já mám učiniti?“ tázal se. „Mám i hrobu kořist jeho vyrvati?“

„Ano, vyžaduje toho památka nešťastných rodičů mých!“

Pravil to tak rozhodně, že se Jonáš již neodvážil pánovi svému v žádosti jeho odporovati.

„Co mám tedy učiniti?“ tázal se s odevzdaností věrného sluhy.

„Jak jsem již pravil, odebereš se do Blska.“

„Vydám se ihned na cestu!“

„Pomocí tamního hrobníka se ti podaří rakev vrahovu z hrobky vyjmouti, což se však v tajnosti díti musí.“

„Ručím za to, že se nikdo o přenesení rakve nedoví.“

„Pak se postaráš o to, aby v stejné tajnosti byla odstraněna.“

„I o to se postarám, leč kam ji potom dopravím?“

„Kamkoli, zůstavuji ti v tom ohledu zcela svobodnou vůli. Z pozemku majorátu helfenburského musí však navždy býti odklizena, neboť bratrovrah ani toho nezaslouží, aby ho rodná země jeho kryla. Zavez rakev do šumavských lesů a tam ji zakopej v hloubi lesa nejtemnějšího, aby ani památky z ní nezbylo!“

Zraky Vilémovy se opět ozářily ohněm divoké vášně, která oběť svou i za hrob pronásledovala.

Jonáš se odhodlal ještě poslední ránu proti svému veliteli zamířiti, aby děsný jeho úmysl zviklal.

„Pamatujte na to, milostivý pane,“ pravil pohnutým hlasem, „že nebožtík byl též otcem Sabiny.“

Blesk v oku šlechticově se ještě více zostřil.

„Proč mně právě toto připomínáš?“ vzkřikl divoce.

„Poněvadž by mohla Sabina jednou od váš mrtvolu otcovu žádati.“

„Proto i jí musí zůstati tajemstvím, cos byl v hrobce Helfenburků vykonal!“ zněla odpověď Vilémova. „Neustoupím od toho, co jsem byl památce rodičů svých přisahal, a ty spěj, abys rozkaz můj bez průtahů vykonal!“

Se sklopenou hlavou opouštěl Jonáš komnatu a již za půl hodiny nato vyjížděl na koni z paláce, aniž by byl ostatním dvěma soudruhům svým prozradil, kam ho tato náhlá cesta vede.

Jen Klímovi Tourovskému na zvědavé dotazy jeho odvětil, že se s ním opět na hradě Helťenburku setká.

Za dva dny pak i mladý majorátní pán z Helfenburku malostranský svůj palác i Prahu opustil, když 'byl nejnutnější záležitosti své vyřídil.

Nevábilo ho nic ve městě, které se nyní ozývalo jásotem strany protestantské, neboť ta považovala svolání sněmu za znamení plného svého vítězství, čemuž nasvědčovalo i to, že největší část pánů katolických příkladu ministrů následovala a hlavní město opouštějíc na panství svá se vzdalovala, aby nemusela býti svědkem dalších výjevů, které protestantům plnou vládu v Čechách do rukou dávati měly.

Překrásné počasí květnové pak již samo sebou vábilo na venkov ze vzduchu městského, jenž pro samé sváry a spory náboženské i politické zdál se býti ještě těžším a dusnějším.

Proto také Vilém z Helfenburku přijížděl do rodné své krajiny, když se v nejkrásnějším rouchu vesny skvěla.

Leč i obyvatelstvo krajiny této mu nejvlídnější přivítání uchystalo.

Jižť se rozšířila pověst o zázračném takřka zachování života jeho, o novém vystoupení a ujetí se statků majorátních od něho i v nejodlehlejších chatrčích, a tisícové lidu se v den příjezdu nového pána a velitele sbíhali ke hradu Helfenburku, aby ho nejhlučnějším způsobem uvítali.

Spatřovalť v něm každý důstojného nástupce nešťastného otce jeho, který posud žil v památce veškerého lidu, jakožto pravý přítel svých poddaných a dobrodinec chudiny, viděltě každý v krajině helfenburské poznovu nastávati blahé ony časy, jaké tam před více než dvaceti roky byly panovaly.

Správce na Helfenburku, Kotnovský, pak se též sám postaral o to, aby nový držitel hradu byl co nejdůstojněji uvítán.

Již na rozhraní obvodu vodňanského a helfenburského dalo se vítání od četného lidu, jehož řady neustále rostly, čím více se mladý šlechtic k Blsku a ke hradu otců svých přibližoval.

Vilém byl radostně překvapen touto vřelou příchylností lidu, která mocí zapuzovala z mysli jeho ony trudné myšlenky, jež mimoděk v ní povstávaly, když se bral touže lesní cestou, na které se vrah rodičů jeho po prvé byl se zločinným společníkem o bezživotí obou umlouval.

Jásot lidu provázel ho na celé cestě lesem a se všech stran ozývaly se výstřely k poctě jeho od bujné mládeže vesnické vypalované.

Když pak z lesa na planinu vyjel a před dědinou Blskem se spatřil, tu nové překvapení ho vítalo.

Byliť tu obyvatelé z chvoje lesní postavili slavobránu, před níž kantor vesnický s mládeží školní vítací píseň zapěl a starší obyvatelé slávu novému pánu svému provolávali.

Celé okolí, jak se zdálo, bylo ve sváteční roucho oděno, a i ten kostelík s věží byl chvojí a květinami ozdoben.

Vilém děkoval upřímně lidu za poctu tuto, ale oko jeho se bezděky stále obracelo ke kostelu, jako by tam nějakou osobu vyhledávalo, která se však viděti nedávala.

Byl to starý Jonáš, po němž zraky mladého šlechtice pátraly, ale ten se v davech lidu nikdež neobjevoval, aby dal veliteli svému aspoň němé znamení, že rozkaz jeho, odstraniti rakev z rodinné hrobky, také byl již vykonal.

Ale přece neměl pán z Helfenburku v ohledu tomto dlouho zůstati v nejistotě.

Na výstupek před vchodem kostelním vystoupil totiž v téže době, kdy Vilém kolem jeti měl, starý muž, v němž on ihned poznal hrobníka, který byl loni oběma hrobku otevřel a tudíž i nyní Jonášovi nápomocen býti musel.

Tázavým zrakem pohlédl tedy na starce a ten, porozuměv ihned výrazu pohledu tohoto, pokynul lehce šedou hlavou svou, dávaje tak velmožovi znamení, že věrný sluha jeho úlohu svou provedl.

S vyjasněnou tváří ubíral se Vilém nyní dále k hradu Helfenburku, věda, že je i tato památka na nenáviděného bratrovraha vyhlazena.

S klidnou myslí mohl tedy vstoupiti v sídlo otců svých, které přičiněním Kotnovského bylo za posledních dob provedením četných oprav příznivější tvářnost na sebe vzalo, než jakou při své první návštěvě na něm pozoroval.

Byloť ovšem nynější přijetí jeho na Helfenburku zcela jinaké než loni a správce Kotnovský se namáhal, aby nového velitele co nejpokorněji uvítal a pohostil. Nejpřednější komnaty hradu byly proň uchystány a vůbec celý Helfenburk opět v co možná obývání schopný stav uveden.

Vilém vyhledával mezi shromážděným lidem v nádvoří a po boku Kotnovského opět jednu osobnost, která se však přes vše pátrání jeho nikde neobjevovala.

Každý se zajisté domyslí, že to byla Sabina, o níž se šlechtic byl již dověděl, že opět dřívějších sil nabyla a jen větší zádumčivost a oblibu v samotě jeví.

Celo jeho se poněkud zasmušilo, když seznal, že milená dívka není mezi vítajícími a stručně odpovídal na oslovení

Kotnovského, který si přízeň velmožovu pro veškeré obyvatelstvo hradu vyprošoval.

Když pak ho chtěl Kotnovský do upravených proň komnat uvésti, pravil s patrným pohnutím:

„Jsem povinen památce otcově tím, abych především navštívil místo na hradě, kde nešťastnou svou smrt byl nalezl. Očekávejte mne v komnatě mé a nikdo nechť mne v zbožné upomínce mé nevyrušuje.“

Správce se němě uklonil a dal lidu znamení, aby se odebral na předhradí, kde jej naplněné stoly a několik plných sudů chmeloviny očekávaly, neboť den dnešní měl pro poddané majorátního pána zábavou a veselím býti ukončen.

Vilém pak se bral v hlubokých myšlenkách do zadní části hradu, k níž se i v jiném ohledu krásná upomínka proň poutala.

V třetím nádvoří bylo vše v témže stavu, v jakém to byl před rokem spatřil, neboť výslovně byl rozkázal, aby při opravování hradu zříceniny někdejšího laboratoria zůstaly nedotčeny.

S bolným pocitem blížil se mladý šlechtic k osudnému místu, žádostiv jsa též zvěděti, zdaž posud kříž tamní na svém místě stojí a snad i nyní ještě věncem zdoben jest.

Přálť! si toho tajně, neboť snažil se mysl Sabininu i nadále v témž příznivém světle spatřovati, v jakém se mu byla dosud zjevovala.

Přání jeho nemělo zůstati nevyplněno.

Jakmile první krok do zahrady učinil, spatřil tentýž kříž na zříceninách čníti, a co ho ještě radostněji dojalo, krásný věnec zdobil hořejší část jeho.

V oku mu zasvitl blesk vnitřní radosti a spěchal ke kříži, aby věnec vřele políbil, tak jako by byl líbal něžnou ruku, která ho na kříž byla zavěsila.

Pak poklekl, aby na osudném místě modlitbu za duši zavražděného otce vykonal.

Teprv nyní mohl památku jeho veřejně vzývati, neboť již mu nesměl nikdo jména Helfenburků popírati, a v posvátném okamžiku tomto si poznovu přisahal, že veškeren budoucí život svůj zasvětí uchování oné blahé památky, jakou otec jeho v celé krajině a u veškerého obyvatelstva byl po sobě zanechal.

Takto vyhověv jakožto věrný syn dětinné povinnosti své, povstal, aby obrátil kročeje své v onu stranu zahrady, kde se mu před rokem byl zjevil milostný anděl, který nyní více než kdy jindy myšlenky a vzpomínky jeho zaměstnával.

Bral se k besídce, jíž podobná v paláci Helfenburků na Malé straně v Praze byla svědkem osudného výjevu, od něhož Sabiny již nebyl viděl.

Opět ji odívala zeleň, jako když ji Vilém po prvé byl spatřil, opět ji obklopovaly záhony květin, něžnou rukou dívčí pěstěné.

Důkaz to, že Sabina zamilovanému místečku svému i letos tutéž péči věnovala, jaká z něho byla část pravého ráje vytvořila.

To však nebylo vše, co zraky mladíkovy náhle oslňovalo.

V besídce se totiž objevila Sabina v tomtéž bílém rouchu, v němž ji Vilém byl po prvé spatřil, ba i v ruce držela nedodělaný věnec, jehož pletením se i tehdáž byla zabývala. Oči majíc k zemi sklopené, očekávala příchod pána hradu, který se nyní před ní v poměrech tak velice změněných zjevoval.

Líce její byly poněkud ubledlé a stín zádumčivosti dodával tím půvabnějšího vzhledu milostné tvářince této.

Násilím musel Vilém potlačovati vnitřní hnutí své, které ho k milované dívce pudilo, a s prudce tlukoucím srdcem blížil se k Sabině, jež se neodvažovala očí svých k němu pozdvihnouti a jako socha z mramoru kararského uprostřed zeleni stála.

Okem, jež žárem svým horoucí lásku jeho prozrazovalo, chopil ruku dívčinu a pravil chvějícím se hlasem:

„Památka na otce mého dlí posud v srdci vašem, Sabino, a já nemohu než poznovu nejvřelejší dík svůj vám vyjeviti. Leč proč jste i synu jeho tutéž pozornost nevěnovala?“

Teprve nyní pozdvihla dívka očí svých a tázavě je k mladému muži obrátila.

„Pohřešoval jsem vás bolestně v kruhu těch,“ pokračoval Vilém, „kdož mne do sídla otců mých vítali. Mám si to snad ve zlém pro naděje své vykládati?“

Sabina lehce zavrtěla svou hlavinkou a odtušila polohlasně:

Nikoli, pane můj, i já prahla touhou po okamžiku, kdy se na rodný hrad svůj navrátíte…“ A přece?“ vskočil jí Vilém do řeči.

„poněvadž jsem vás očekávala na místě, kde jsem vás po prvé byla spatřila,“ zašeptala dívka a bledé líce její se lehkým nachem pokryly, jenž byl Vilémovi nejlepším důkazem toho, kterak srdce dívčino proň tluče.

Blesk radosti nejvyšší vyrazil ze mraků jeho a chopiv obě ruce dívčiny, vzkřikl:

„Smím si to vykládati, jak srdce moje činí?“

Sabina neodpovídala, ale pohled oka jejího byl zanícenému mladíkovi dostatečnou odpovědí.

Prudce objal dívku, a přivinuv ji k sobě, zvolal:

„Miluješ mne, jako já tě miluji? Jako jsem tě od prvního spatření svého miloval? Na posvátném místě tomto, které jsi památce otce mého zdobila rukou svou, ti přisahám, že od prvního okamžení, kdy tě oko mé zřelo, náležela ti láska má. Rci, chceš lásku tuto opětovati?“

„Smím tak učiniti?“ šeptala dívka a Vilém cítil, kterak se náhle zachvěla.

„Kdo směl by se posvátnému citu tomuto protiviti?“

„Nikdo z lidí, však vyšší mocnosti vládnou nad námi!“

„Co tím myslíš, dívko blouznivá?“

Sabina zpěčovala se ještě odpověděti, na naléhání milencovo však chvějícím se hlasem pronesla:

„Pamatujete, šlechetný pane, čím se otec můj na rodičích vašich provinil? Nebudou hříchové jeho i na dítku trestáni?“

Slova tato se ovšem dotkla nejcitelnější stránky srdce Vilémova.

Přejel sobě rukou čelo, jako by poslední chmurnou myšlenku chtěl s něho setříti, a pak zvolal:

„Nikoli, tys anděl, jenž má vinu otcovu smířiti, Sabino! Zde na místě onom, které pilo krev otce mého, bratrem prolitou, podejme si ruce, že zapomeneme, co hrůzného kdy vzpomínky naše kalilo! Nad hrobem obou bratří otcovských pronesme slovo smíření a ze spojení dítek vzejdiž opět mír v rodě Helfenburků!“

Chopil dívku za pravici a s neskonalou láskou v oči její pohlížel.

„Mohu se tedy odpuštění pro otce svého nadíti?“ tázala se vážným hlasem Sabina.

„Ano!“ vzkřikl nadšeně Vilém. „Odpouštím mu nyní i před Bohem, jako jsem mu před lidmi odpustil, když jsem seznal, že ho otcem svým musíš nazývati!“

„Pak jsem tvou, Viléme můj!“ zašeptala dívka s výrazem nejhoroucnější radosti a lásky v oku. „Na věky tvou, neboť i já tě milovala od okamžiku, kdy jsem tě tamto u kříže spatřila! Nyní netřeba mi již s bolestí vzpomínati památky otcovy, ty láskou svou, Viléme můj, mi též klid mysli navracíš!“

A padla v pocitu nejvyššího blaha na prsa mileného mladíka, jenž první políbení na bělostné čelo její vtiskl.

Pak ruku v ruce odebrali se ke kříži, pod nímž poklekli a poznovu přísahu lásky své obnovili.

Tak slavilo dvé srdcí blahé spojení na místě, kde hrůzný rozpor v rodině Helfenburků byl povstal.

Minulost strašná byla jimi pohřbena a krásná budoucnost se před nimi otvírala.

Když oba spolu nazpět do hradu vcházeli, přišel jim starý Jonáš vstříc.

Vilém tušil, že mu přichází říci, kterak byl rozkaz jeho vyplnil, však nyní již byla jeho mysl změněna a proto pravil tajně k starému sluhovi:

„podrž navždy jako hluboké tajemství, co mi chceš říci! Nikdy ať slova o tom přede mnou neproneseš, neb odpuštěna všecka vina jest!“

Poté se Sabinou do budovy hradní odešel.

„Tuším, že tak dobře učiněno!“ pravil k sobě Jonáš polohlasně a vmísil se mezi ostatní veselé soudruhy své na předhradí.

12.

Co takto na hradě Helfenburku láska vítězství své slavila a celá krajina nad tím jásala, že se jí opět vznešeného dobrodince dostalo, slavila též v hlavním městě země strana protestantská své vítězství a přívrženci její jásali nad tím, že se jim po dlouhém zápasu konečně podařilo odstraniti spojenou stranu dvorskou a jezovitskou, která po tak mnohá léta byla všecky plány šlechty nekatolické mařila.

Dne 24, května shromáždili se stavové čeští ve velkém počtu opět na hradě pražském, aby v novém sněmu o vyřízení záležitosti náboženské pracovali a smlouvu svou s Rudolfem II. uzavřeli.

Ohromná většina přítomných náležela ke straně podobojí, neboť katolíků se sotva desátá část napočetla a z těch i ti, kteří se vůbec ke sněmu tomuto dostavili, smýšlením svým ke straně mírnější patřili.

Jednání sněmovní samo počalo teprve dne 25. května, a sice vypracováním nového spisu pamětního pro císaře.

Jako vždy byl opět pán z Budova hlavním sestavovatelem jeho. Opakovaly se v něm všecky dřívější žádosti a vedle

konfese z roku 1575 žádána byla úplná samospráva v záležitostech jak náboženských, tak školských.

Rada Hannewaldt byl nyní stálým přímluvčím stavů protestantských u Rudolfa II“ neboť od té doby, co se poznalo, jakým způsobem lze ho za spojence získati, těšil se velké přízni bohatých velmožů strany podobojí, která ho hojným udělováním zlata jen tím více k sobě připoutávala.

Právě toto přílišné stranictví Hannewaldtovo vyvolalo však ještě jednou odpor na druhé straně, která chtěla posledním útokem na císaře hnáti, než by podpisem svým žádosti stavů zpečetil.

Biskup pasovský, arcikníže Leopold, byl k tomu od jezovitské strany vyhlédnut, aby Rudolfa II. na nebezpečné pikle Hannewaldtovy upozornil a ten také skutečně přibyl do Prahy, aby na císaře ve smyslu římském působil. S ním se spojil ovšem ihned papežský vyslanec, a ti nyní horlivě na císaře naléhali, aby stavům žádných nových svobod náboženských nepovoloval, nýbrž nanejvýše je při nynějším trpěném stavu zanechal.

Avšak již bylo marné všeliké působení proti snahám protestantským, a nanejvýše se tím mohlo jen jednání prodloužiti.

Jednak Hannewaldt diplomatickými intrikami, jednak stavové rázným vystupováním svým všeliké pikle protivníků mařili.

Na návrh hraběte Thurna dostavili se stavové do Každé schůze sněmu v plné zbroji válečné a ozbrojení služebníci provázeli pány své až na Hradčany, které se po čas jednání sněmovního pravému táboru válečnému podobaly.

Tak tomu bylo také v den 12. června, kdy Budovcův pamětní spis sněmu předložen býti měl.

Hned od časného jitra hemžily se ve všech ulicích, které k Hradčanům vedly, nesčetné davy lidu pražského, jemuž bylo známo, jak velkou důležitost dnešní schůze sněmu stavovského

míti bude. Měšťané i lid obecný byli vesměs ozbrojeni, aby tak důraznou štafáž stavům shromážděným dodávali.

Šlechticové pak se taktéž v plném válečném odění a v průvodu hojného ozbrojeného služebnictva na hrad ubírali.

Přední mužové byli od lidu hlučným jásotem provázeni, jenž se až do nejvnitrnějších komnat hradu královského ozýval.

„Co znamená hluk tento?“ tázal se v ložnici své Rudolf II. vstupujícího rady Hannewaldta, když po probuzení svém ono provolání byl zaslechl.

„Stavové se scházejí do sněmu, sire,“ odpovídal císařský rada s hlubokým úklonem, „a lid je hlučným provoláváním tímto provází.“

Rudolf si zhluboka vzdychl.

„Arcikníže děl tedy přece pravdu,“ mluvil polohlasně sám k sobě, ještě v loži svém sedě a hedvábnou přikrývkou se úžeji přikrývaje, neboť byl vůči chladnu velmi citliv, „děl pravdu, že lid tento císaře svého již nemiluje.“

Hannewaldtovu bystrému uchu však přece slova tato neušla.

„Nikoli, vznešený pane,“ pravil, „Pražané dosud milují panovníka svého, jenž byl z města jejich zlatou Prahu' učinil, jak básníkové pějí.“

„A toto provolání pod mými okny?“ namítl trpce císař.

„Platí pouze ministrům Vaší Milosti, kteří se zdráhají požadavkům stavů protestantských vyhověti.“

„Kdy konečně budou požadavky tyto sestaveny!“ zvolal nevrle Rudolf. „Již skoro tři týdny zasedá sněm se vší hlučností svou, která mne tak velice rozčiluje, a stále ještě žádného konce nevidím. Či chtějí mne ti lidé zvolna umořiti?“

„Dnes koná se právě rozhodná schůze sněmu, v níž spis pamětní k Vaší Milosti trvale přijat bude. Odtud to účastenství obyvatelstva pražského, kteréž zástupce své hlučně a okázale na Hradčany provází.“

„A konec jednání dnešního bude jaký?“ tázal se císař mdlým hlasem, vsouvaje se do teplého županu, jejž mu komorník držel.

„Ze sněm vyšle deputaci k Vaší Milosti se spisem, jenž dnes bude od stavův přijat. Přicházím za tou příčinou, abych u Vaší Milosti vymohl povolení, aby se deputace mohla zítřejšího dne vznešenému panovníkovi svému představiti.“

„Opět deputace a opět nekonečné řeči!“ vzdychl si Rudolf II. bolestně, sedaje s pomocí, komorníkovou do křesla před krbem, v němž přes letní počasí veselý oheň plápolal, bez něhož se zimomřivé tělo císařovo ani v létě obejíti nemohlo.

„Vaše Milost ráčila již slíbiti, že spis sněmu přijmouti ráčí,“ připomínal Hannewaldt.

Rudolf si opětně povzdychl.

„Ano, ano, vím, že jsem tak slíbil, když mne všichni moji katoličtí přátelé opustili!“

A vrhl se nazpět do křesla svého, hale se v župan, který vyschlé tělo chorého mocnáře objímal.

„A nyní, Vaše Milosti?“ odvážil se rada Hannewaldt namítnouti.

„Nyní radí mi arcikníže, abych deputaci nepřijímal. Hrozí mi hněvem Říma, pakli protestantům . povolím.“

„Nikoli, vznešený pane,“ odpovídal vážným hlasem Hannewaldt, „hněv Říma nemůže nikdy již vznešeného císaře stihnouti, jako tomu ve středověku bývalo. S té strany Vaší Milosti žádné nebezpečí nehrozí, jak taktéž arcivévoda Ferdinand Vaší Milosti v listě svém vysvětlil.“

„Ano, Ferdinand byl mi vždy dobrým rádcem,“ přisvědčoval císař v myšlenkách.

„A právě v této záležitosti, stejně jako já, k včasné povolnosti radí.“

„Jaké nebezpečí by mi mohlo hroziti, kdybych spíše rady arcikníže Leopolda uposlechl?“

„Na to odpovídají tisíceré hlasy tyto,“ odpověděl Hannewaldt důrazně, vztáhnuv pravici svou k oknu, které se v tomto okamžení otřásalo ohlušujícím provoláváním lidu na nádvořích zámeckých a před hradem shromážděného.

Přijíždělť na Hradčany právě hrabě Matyáš Thurn, a toho hřímavé tyto pozdravy z tisícerých úst vítaly.

Rudolf se zachvěl hrůzou v křesle svém a sípavým hlasem zvolal:

„Rozumím, chtějí mne zavražditi! Nuže, nechť přijdou, aby bídného starce umírati spatřili!“

A zakryl si líce kostnatýma rukama svýma a z prsou se mu draly bolestné vzdechy.

„Nikoli, vznešený pane,“ pravil Hannewaldt, „je to jásání věrných poddaných, kteří se radují, že panovník jim žádosti jejich vyplní. Již je každý přesvědčen, že slovem Vaší Milosti započne nová vláda zemi této!“

Sklíčený císař byl v hrozných rozpacích, které na něm Hannewaldt také pozoroval.

„Vaše Milost se ráčila panu arciknížeti v něčem zavázati?“ tázal se vyzývavě.

„Slíbil jsem mu, že ho dnes v konírně přijmu, kde prý mi hodlá důležité věci říci.“

„Netuší Vaše Milost obsah těchto zpráv?“

„Zajisté, že mne k odporu proti stavům vyzývati bude.“

„Nikoli, vznešený pane,“ odvětil Hannewaldt se zvláštním důrazem a přistoupil k panovníkovi blíže, „zpráva pana arciknížete týká se tehdáž přímo osoby Vaší Milosti.“

Rudolf II. pozdvihl překvapeně oči své k radovi.

„Co pravíte? Mé osoby?“ zvolal hlasem o mnoho živějším, než jakým byl dosud mluvil.

Známá žárlivost císařova na vše, co se přímo osoby jeho dotýkalo, se slovy Hannewaldtovými náhle probudila.

„Tak jest, sire, přímo vaší osoby,“ opětoval Hannewaldt.

„V jakém ohledu?“

„Pan arcikníže hodlá Vaší Milosti nabízeti voienskou pomoc svou proti stavům protestantských, bude-li mu nástupnictví na trůně českém zabezpečeno.“

Tak zněla významná slova císařského rady.

Rudolf II. byl jimi v nejcitelnější stránce své žárlivosti dotčen a vyskočil takřka z křesla, divoce na Hannewaldta pohlížeje.

„Jak, i ten již na mou smrt pomýšlí, jako byl před rokem bratr můj Matyáš učinil?“ vzkřikl a zemdlená dosud jeho postava jako by nové životní pružnosti nabývala.

„Věřiž Vaše Milost věrnému sluhovi, jenž se v péči své o blaho vznešeného pána svého dověděl, za jakou příčinou arcikníže z Pasova na Hradčany přibyl.“

Vděčný pohled z oka císařova byl mu za slova tato odměnou.

Rudolf II. povstal docela s křesla a počal prudce po komnatě přecházeti.

„Ano,“ pravil sám k sobě mezi chůzí touto, „cítil jsem i já cosi takového u ctižádostivého tohoto Leopolda, jemuž biskupská mitra již nedostačuje! Však zklameš se v očekávání svém, nedorostlý princi, jenž hodláš šlépěje bratra svého následovati!“

Vzpřímil svou hlavu a pohlížel zjiskřeným okem před sebe, jako by o nějakém rozhodném úmyslu přemýšlel.

Hannewaldt pozoroval s vnitřní radostí, že se plán jeho daří a že neočekávanou svou zprávou žárlivého panovníka úplně na svou stranu převede.

„Jak se hodlá Vaše Milost rozhodnouti?“ tázal se po chvíli, věda, že nejlépe jest železo kouti, dokud jest žhavé.

„Především nechci arcikníže již uzříti!“ prohlásil pevným hlasem.

„Mám rozhodnutí toto Jeho Výsosti oznámiti?“

„Učiňte tak, milý Hannewaldte, já konírnu dnes, ač to pro mne velkou obětí, vůbec ani nenavštívím.“

„Vykonám rozkazy Vaší Milosti, sire,“ odvětil rada s hlubokým úklonem, „na čem jste se ráčil dále ustanoviti?“

„Že přijmu deputaci stavů, avšak toliko pod jednou výminkou.“

„Račte ji, Vaše Milosti, projeviti a postarám se o to, aby byla v plné míře vyplněna.“

„Aby se deputace omezila na pouhé podání žádosti své, nechci žádnými řečmi býti unavován.“

„Rozkazu Vaší Milosti bude vyhověno,“ odvětil s novým úklonem rada, „oznámím ještě dnes hraběti Šlikovi přání toto.“

„Hrabě Šlik bude mluvčím deputace?“ vzkřikl Rudolf nevrle. „O, pak vím, že nekonečnou jeho řečí v audienci oné utrápen budu! Známť již způsob tvrdohlavého šedivce onoho.“

„Vaše Milost má prostředek proti tomu v moci své,“ podotýkal Hannewaldt.

„Nuže, jaký?“

„Račiž Vaše Milost deputaci prostě opustiti, pakli hrabě Šlik na vyzvání mé nedá a listinu sněmovní přece oblíbeným kázáním svým provázeti bude!“

Rudolfovi pohrával úsměv kol rtů.

„Toť ovšem nejjednodušší prostředek nevítaným řečem pikartů a ostatních kacířů uniknouti!“ pravil s lehkým přízvukem a spokojenost na tváři jeho jevila, že se mu návrh tento líbí. „Ale ručíte mi též za to, že odchod takový stavy nerozhořčí?“

„Odevzdají pak jednoduše spis svůj mně, neboť se těším nadějí, že mne Vaše Milost ku přítomnosti při audienci oné vyzve. Já pak již jednání císařovo stavům vylíčím ve světle, které veškeren stín pouze na hraběte Šlika padnouti nechá.“

Čelo císařovo se při tomto návrhu chytrého diplomata již úplně vyjasnilo.

„Ano, učiním tak!“ zvolal Rudolf II“ těše se z vyhlídky na to, že obávanou audienci tak krátce bude moci odbýti. „Ale proto přece hraběte Šlika na přání mé upozornětež.“

Hannewaldt se uklonil.

„Spěchám do sněmovny, abych tam ve prospěch Vaší Milosti působil," pravil a uctivě políbil ruku Rudolfovu, kterou mu byl tento milostivě podal.

„Očekávám v komnatách svých další zprávy vaše," pravil císař, propouštěje radu svého, „dodržím slovo své, že mne arcikníže marně v konírně bude očekávati."

S vítězoslavným pohledem opouštěl Hannewaldt komnatu císařovu.

„Poslední rána protivníků mých jest odražena," pravil sám k sobě, „nyní Rudolf II. od úmyslu svého neustoupí. Arcikníže Leopold však musí ještě dnes z Prahy, jinak ho jezovitští rádcové jeho k novým piklům povzbudí. Při rozhorlenosti císařově proti němu mohu se již k odvážnému činu odhodlati!"

Čelo jeho se vyjasnilo, neboť se byl ustanovil na plánu, kterým hodlal biskupa pasovského z Prahy a vůbec z okolí císařova odstraniti.

Místo aby kráčel chodbou do zadní části hradu, kde byla sněmovna stavův českých, obrátil kroky své k severnímu okřídlí, kde se byl arcikníže Leopold usídlil.

Brzy se octl v předpokoji arciknížete.

„Ohlaste mne u Jeho Výsosti!" kázal Hannewaldt meškajícímu zde komorníkovi.

„Jeho Výsost se právě chystá k odchodu," zněla odpověď komorníkova.

„Snad do koníren císařských?"

„Tak jest, pane rado!"

„Pak zprostím Jeho Výsost této cesty," pravil úsměšně Hannewaldt, „jděte jen a ohlaste mne!"

„Je mi zakázáno, pane rado, někoho předpouštěti."

Císařský rada, a nyní vlivem svým všemohoucí diplomat, svraštil své obočí při malicherném odporu, neboť si důvěřoval nyní i proti arciknížeti vystoupiti.

„Pak sobě sám vstup opatřím!“ zvolal temně a pokročil proti dveřím komnaty arcikníže.

Vtom se tyto otevřely a pasovský suverénní biskup arcikníže Leopold objevil se na prahu.

Byl to mladý muž, tehdáž sotva dvacet let čítající, a ač vysokých důstojenství ve státním a církevním svazku požíval, přece ho ctižádostivý duch jeho vždy dále pobádal a diplomatické pikle vyhledávati mu kázal.

Biskupský úřad by byl ovšem nikdo na něm nehledal, neboť odíval se jako dokonalý kavalír a také nyní by byl nádherný oblek jeho každému světskému šlechticovi k ozdobě sloužil.

„Co znamená hluk tento?“ tázal se při svém vykročení ze dveří a přísně pohlédl na Hannewaldta, jehož důrazné vystupování se ovšem se španělskou etiketou neshodovalo.

„To znamená, Vaše Výsosti,“ odpovídal se smělým čelem rada Hannewaldt, „že komorník váš zbraňuje k vám přístupu vyslanci Jeho Milosti císařské.“

Arcikníže se poněkud zarazil a ostrý jeho pohled platil nyní komorníkovi jeho, který rozkazy pánovy příliš horlivě vykonával.

„Vy přicházíte od císaře?“ tázal se pak Hannewaldta, když komorník se sklopenou hlavou předsíň opustil.

„Přímo od Jeho Milosti,“ odvětil rada s úklonem dosti lehkým.

„A já se taktéž přímo k císaři do konírny ubírám.“

„Toť právě poslání mé, abych vám ohlásil, že císař konírnu dnes nenavštíví a tudíž také nikomu audience udělovati nebude.“

Mladý biskup iehce zbledl, neboť poznával v tom intriku mocného svého protivníka.

„Ani mne nehodlá císař přijmouti, ač mi audienci onu byl již udělil?“

„Právě Vaší Výsosti, jak se zdá, není císař milostivě nakloněn, což také z druhé části poslání mého vysvítá.“

„Nuže?“

„Na rozkaz císařův má Vaše Výsost ještě dnes Prahu a Čechy opustiti.“

Arcikníže zůstal jako zdrcen státi.

Cítil tuto ránu protivníkovou a věděl, že je marné jeho vzpírání se proti ní.

Vše bylo snáze, než k Rudolfovi II. se dostati, když ho těžkomyslnost jeho od ostatního světa odlučovala. Zvláště do laboratoria jeho byl každému smrtelníkovi, nechť bylo postavení jeho sebe vyšší, přístup přísně zakázán.

To bylo arciknížeti dobře známo, a takž musel sám tuto ránu za nezhojitelnou považovati.

Sklonil také hlavu, a zaskřípěv zuby, pravil s jedovatým pohledem na diplomata, o němž arciť netušil, že ten rozkaz císařův jen předstírá:

„Zvítězil jste nade mnou, pane Hannewaldte, ale věztež, že nynější spojenci vaši nad vámi jednou stejně zvítězí!“

Pohrdlivě otočil se nazpět do dveří, aby dal služebnictvu svému rozkaz k neprodlenému odjezdu z Prahy.

Rada Hannewaldt opouštěl poznovu s vítězoslavnou tváří arciknížete, kterého byl tak nenápadným způsobem z okolí císařova odstranil, poněvadž věděl, že se zúčastněné osoby spolu nesetkají, aby se vzájemně o diplomatické lži jeho dorozuměti mohly.

Teprve nyní mohl s klidnou myslí cestu svou do sněmovny nastoupiti.

Čím blíže k staré Vladislavské části královského hradu přicházel, tím hlučnější a pestřejší život se zrakům jeho jevil.

Chodby byly naplněny šlechtici, všude se čile rokovalo, neboť se již mezi protestantské stavy byla roztrousila pověst, že se arciknížeti Leopoldovi Pasovskému podařilo, císaře opět proti stavům podobojí a jejich požadavkům zaujmouti.

Horkokrevnější vysílali rozličné vyhrůžky proti přední části hradu, kde bylo sídlo protivných jim intrik, a ozbrojený lid v nádvořích vyhrůžky tyto přiměřeným důrazem provázel. Také mírnější strana byla již syta neustálého oddalování tohoto a snadno bylo lze očekávati, že při takovémto smýšlení návrh pamětního spisu Budovcova v plném shromáždění stavův bude jednomyslně přijat.

Rada Hannewaldt, přesvědčiv se o smýšlení tomto, vyhledal vůdce stavů protestantských, aby jim oznámil, že císař vyslanou deputaci stavovskou již zítřejšího dne v audienci přijme.

Zpráva tato vyvolala ve všem shromáždění uspokojivý dojem, neboť slovům císařského rady se mohlo nyní úplně důvěřovati, a to tím více, když Hannewaldt ještě podrobnosti své rozmluvy s císařem opětoval a na odjezd arcikníže Leopolda poukázal.

S povznesenou myslí počali tedy sněmovníci své jednání.

Budovec předložil stavům tři spisy, které byl zvláště k tom a účelu pod jeho předsednictvím sestavený výbor vypracoval.

První listina obsahovala oslovení císaře, v němž se prohlašovalo, že by konečně stavové protestantští byli nuceni další odpor proti svým požadavkům násilím odrážeti.

Odůvodnění rozhodného kroku takového bylo velmi obšírné a v obvyklých tehdáž dlouhých periodách stylisováno, takže při přednášení jeho samému panu Budovci při některých nekonečných větách až dech došel.

„Řeč tato," obrátil se rada Hannewaldt k vedle stojícímu hraběti Šlikovi, „má býti císaři při zítřejší audienci přednášena?"

„Zajisté," odvětil starý velmož s jakýmsi sebevědomím, „a jsem přesvědčen, že se účinkem svým nemine."

„Naopak, pane hrabě," namítal diplomat, „pochybuji, že císař čtení obsáhlého spisu podobného trpělivě vyslechne."

Hrabě Šlik pokrčil rameny.

„A přece musí císař důvody seznati, proč takto jednáme,“ pravil.

„Hrabě Šlik je původcem spisu tohoto,“ šeptal Hannewaldtovi s druhé strany pan Říčanský do ucha, „a proto si na své práci tak mnoho zakládá, ač přisámbohu lépe mečem než perem vlasti dovede.“

Nyní bylo na Hannewaldtovi rameny pokrčiti.

„Tuším,“ pravil sám k sobě, „že císař již při první nekonečné větě zítra audienční síň opustí. Ostatně není ještě jisto, zdaž bude pan hrabě Šlik za mluvčího deputace zvolen, a každý jiný si bude na výplodu péra jeho mnohem méně než on zakládati.“

Obrátil poté pozornost svou k dalšímu jednání sněmovnímu.

Pán z Budova četl nyní druhý spis, jenž byl pro veřejnost ustanoven a tiskem zejména v cizině rozšířen býti měl. Byl to protest proti jednání císařovu za posledních let a oznamovalo se v něm ke konci zřízení vojenské pohotovosti stavovské, jejíž náklad měl býti uhrazen daní, po všech zemích koruny české vypsanou.

„Zbytečné to již hrození císaři, jenž je hotov vše vyplniti,“ zamumlal rada Hannewaldt, když obsah listu přednesen byl, „vyčkejme však, co třetí listina přinese.“

V shromáždění nastalo nyní posvátné ticho, neboť bylo známo, že nyní nejdůležitější listina následovati bude.

Byl to také onen spis, jenž později pod jménem majestátního listu Rudolfa II. tak proslulé pověsti a právě historického významu nabyl.

Osudná listina tato zabezpečovala protestantům v Čechách úplnou svobodu svědomí a stejnou oprávněnost k provádění staveb chrámových na pozemcích všech tří stavů zemských, a tudíž byla svoboda náboženská zaručena též obyvatelům královských měst a duchovenských statků, jakož i obyvatelstvu

venkovskému. Vedlejší některá ustanovení týkala se správy vnitřní a vzájemného poměru jednotlivých církví mezi sebou.

Bouřlivým jásotem byla tato magna charta protestantů českých ve shromáždění sněmovním přijata.

Nefřeba dokládati, že sněm veškeré listiny jednohlasně schválil a za své usnesení je přijal s dodatkem, aby již zítřejšího dne císaři zvláštní deputací byly podány.

Vyslanstvo toto bylo hned nato od shromážděných zvoleno a s mrzutou tváří vyslechl rada Hannewaldt zprávu, že je starý hrabě Šlik v čele deputace.

„Ten -neupustí od předčítání své listiny," pravil opět sám k sobě, „a jisto již jest, že císař konce jejího nevyčká. Nuže, páni stavové nesmí se nad tím pozastavovati, když jim císař záda ukáže!"

Druhého dne před polednem očekávala deputace v audienční síni mocnáře svého. Mluvčí její hrabě Šlik naposledy nahlížel ještě ve svou práci, aby ji co nejdůrazněji mohl přednášeti, neboť z několika domluv přátel svých počal nahlížeti, že nekonečné věty její jsou s to nejen v chorobném, ale i ve zdravém člověku zívání vzbuditi.

Rudolf II. se konečně objevil v audienční síni.

Byl provázen nynějším důvěrníkem svým, radou Hannewaldtem, o jehož rámě zesláblou postavu svou opíral. Celé vzezření jeho ukazovalo, že by obřad tento nejraději viděl v jediném okamžení ukončený.

Pokynul hraběti Šlikovi rukou, aby mu spis stavů podal, avšak starý velmož nedal se žádným ohledem másti a jal se dlouhé oslovení své předčítati.

Hned při prvních slovech svraštil chorý císař své obočí a s výčitkou pohlédl na radu Haniiewaldta, že byl rozkaz jeho řádně nevykonal.

Diplomat významně pokynul mocnáři očima, čemuž tento ihned porozuměl.

Obrátiv se k Šlikovi a přerušiv mu řeč, pravil úsečně:

„Odevzdejte spisy své mému radovi tuto, my pak vám rozhodnutí své později oznámiti ráčíme.“

Po těch slovech se obrátil a odešel z audienční síně, aniž byl na koho z přítomných pohlédl.

Hrabě Šlik překvapeně za odcházejícím mocnářem pohlížel, ostatní členové deputace pak byli ovšem neočekávaným přijetím takovým nemile dojati, ale musili v nitru svém vlastně svému mluvčímu vinu přičítati, jenž se ke zkrácení své řeči nechtěl dáti pohnouti.

Trapné mlčení, které po odchodu císařově nastalo, přerušil konečně rada Hannewaldt.

„Upozornil jsem již včera pány,“ pravil, „že choroba Jeho Milosti císařské nepřipouští dlouhého prodlévání mimo lože, a protož neračte si brzký odchod císařův ve smyslu jinakém vykládati. Spisy pánů stavů odevzdám Jeho Milosti, jako by císař sám je byl přijal.“

Mlčky odevzdal hrabě Šlik listinu návrhu majestátního císařovu důvěrníku, jenž dále slíbil, že se o brzké vyřízení žádosti deputace postará.

Nyní nastala rozhodná doba a každý s největším napětím očekával den, kdy Rudolf II. stavům svou odpověď oznámiti dá.

Ticho panovalo ve městech pražských, jejichž zevnějšek se přece válečnému táboru podobal. Lid sám mírnil vášně své, neboť očekával podle veškerých známek rozhodnutí příznivé.

Stavové pak vidouce, že plný sněm. pro ohromný počet členů svých nemůže dosti rychle a působivě v jednání pokračovati, zvolili ze středu svého třicet členů jakožto výkonný výbor, který se pod jménem „direktorium“ v pozdějších letech tak proslulým stah že po svržení Ferdinanda II. s trůnu českého i vládu nad celou zemí českou na sebe strhl.

Za sídlo této vlády direktoriální byla zvolena staroměstská radnice, kdež také ihned působnost svou započala.

Především starala se o to, aby byl docílen užší spolek se Slezany, jejichž deputace právě byla do Prahy přibyla, aby se tu taktéž o dosažení svobody náboženské zasazovala, k Moravanům pak, kteří již podle starých smluv k přispění brannou pomocí zavázáni „byli, vyslána byla deputace, aby jim povinnost tuto na pamět uvedla.

Poněvadž pak dvoru stále ještě nebylo důvěřováno, že by protestantům ve všem vyhověl, ustanoveno dále zbrojiti, a třem generálům, totiž hraběti Matyáši Thurnovi, Kolonoví z Felsu a Janovi z Bubna, bylo nařízeno, aby prozatím tři tisíce pěších a půldruhého tisíce jízdných vyzbrojili a za tím účelem stavové půjčku třiceti tisíc kop grošův učinili.

Důrazných opatření těchto bylo tím více třeba, ježto Rudolf II. se svým rozhodnutím o majestátu neobyčejně dlouho otálel.

Uplynuloť již několik týdnů od audience stavů a posud nebyla tehdejší žádost jejich vyřízena. Protestanté obávali se nových tajných piklů proti majestátu, a den co den se po Praze pobuřující pověsti roznášely.

Leč rada Hannewaldt byl i nyní ještě na svém místě a podařilo se mu císaře pro celé znění majestátu získati, jen jediné slovo „evangeličtí“ stavové bylo dle obvyklého obyčeje změněno ve stavové „podobojí“.

V prvních dnech měsíce července bylo konečně vyjednávání s nejvyššími úředníky zemskými uzavřeno a dne 9. července 1609 bylo trvalé znění majestátního listu ustanoveno.

Večer téhož dne byla památná listina Rudolfovi II. k podpisu předložena.

Dlouho seděl těžce zkoušený panovník u psacího stolku svého, než se pera k osudnému tahu uchopU, naposledy ještě tanuly mu na mysli všecky námitky, jež byla katolická strana proti požadavkům protestantů činila, naposledy se tázal vlastního svědomí, zdaž „svobodu náboženskou“ může národu svému uděliti.

„Bůh dej, aby byl list tento novým pramenem míru, jenž po prvních třicet let panování mého v Čechách tak utěšeně kvetl!“ zvolal konečně Rudolf II. a chopil pero do ruky. „Učiním po žádosti jejich v naději, že se bývalý mír opět v krásnou tuto zemi navrátí!“

A podepsal majestát.

Netušil ovšem ubohý císař, že právě jeho slova o „třicetiletém míru“ za nedlouhá léta zcela öpačaého vyplnění svého dojdou.

Bylť to právě tento majestát, jehož rozdílný výklad zavdal roku 1618 první podnět k výbuchu „třicetileté války“.

Takový obrat nebyl ovšem císařský astrolog nikdy ve hvězdách četl a ještě téže noci mu dvorní hvězdář jeho, jako po každém důležitém státním aktu Rudolfovým obyčejem bylo, po následcích jeho hvězd se tázati, příznivý horoskop postavil.

13.

Již druhého dne za časného jitra shromáždili se direktorové v proslulé zasedací síni na staroměstské radnicí, aby tam příchod císařova vyslance s majestátem očekávali.

Zpráva o potvrzení byla se již večer po všech městech pražských rozlétla a protož se hned zrána tisícové lidu na náměstí Staroměstském hemžili. Také stavové byli tu v plném počtu přítomni a na lících všech jevil se pocit uspokojení a vědomí, že vlasti české konečně po dlouhých zápasech opět doba pokoje a svornosti nastane.

Konečně bylo oznamováno, že císařský rada Hannewaldt z Hradčan již přichází.

Čestný průvod císařské stráže, jenž důvěrníka Rudolfova obklopoval, byl obecnému lidu dostatečným důkazem, že přináší listinu s podpisem vznešeného mocnáře.

Radostné provolávání z tisíců hrdel vítalo majestát Rudolfa II.

Ve shromáždění direktorů pak Hannewaldt vzácný svůj poklad odevzdal.

Se zraky planoucími pohlíželi vůdcové protestantů českých na listinu, která jim nyní nejen plnou svobodu svědomí, ale též výhodné postavení proti straně katolické v Čechách zabezpečovala.

Cítiliť váhu okamžiku tohoto, neboť od mnoha věků nebylo tak vysoce důležitého spisu státního vydáno, jako byl tento majestát Rudolfa II“ kterým byla proslulá kompaktáta basilejská obnovena a rozšířena.

Pan Václav Budovec z Budova, původce spisu, obdržel za úlohu, aby celý majestát shromážděným přečetl.

Chvějící se rukou vzal starý náčelník Bratří českých majestát se skvostného polštáře na stole a jal se jej vysokým a důrazným hlasem předčítati.

Slova jeho zaznívala otevřenými okny zasedací síně senátní až na náměstí, kde tisícové lidu v hlubokém tichu závažným větám majestátu naslouchali , vše obnažilo hlavy své a v přemnohém oku zaleskla se slza vděčnosti vůči mocnáři, jenž byl takto velké části lidu svého v náboženských jeho požadavcích vyhověl.

A když pak i poslední slovo páně Budovcovo v staré gotické síni zaznělo, tu jako jedním hrdlem provolali veškeří zástupcové tito bouřlivou slávu císaři Rudolfu II. a náčelníkům stavů, již důležitou tuto záležitost tak zdárně byli ke konci přivedli. A opět následovaly podobné jásavé výkřiky, které se z náměstí po všech okolních ulicích rozšiřovaly a vbrzku i nejvzdálenější končiny města naplnily.

V zasedací síni radnice však se odbýval stejnou dobou jinaký výstup.

Také zde bylo sice veškeré shromáždění se zněním císařského majestátu spokojeno a srozuměno, neboť proměna slova „evangelický“ ve význam „podobojí“

nebyla od nikoho za zásadní nebo jen poněkud důležitou považována.

Však jiná věc obrátila nedůvěřivou pozornost protestantských pánů k sobě.

Když totiž pan Budovec listinu byl přečetl a zároveň oznámil, že je vlastnoručním podpisem císařovým opatřena, povstal hrabě Matyáš Thurn a tázal se:

„Kteří ze zemských úředníků jsou podle řádu zemského na státní listině této spolupodepsáni?“

Pan Budovec poznovu pohlédl na konec listu.

„Nenalézám zde mimo císařův žádného podpisu,“ zněla jeho odpověď.

„Kterak?“ zvolalo více mužů. „Žádný z ministrů nepodepsal listinu, která jen podpisy jejich plné platnosti nabude? Tak nevážně bylo od nich se starobylým řádem naším jednáno?“

„Nedivte se tomu, že katolíci nechtěli podepsati, co.se jim zdá býti ortelem smrti!“ prohodil jeden z těch, kdož blízko stáli.

„Nikoli!“ vzkřikl vášnivě hrabě Thurn. „My musíme na svém dobrém starém právu státi! Majestát musí býti tak jako každá jiná královská listina od kancléře a jednoho sekretáře královského spolupodepsán, máme-li jej za právoplatný uznati!“

„Ano, kancléř a sekretář musí listinu podepsati!“ opakovalo bouřlivě celé shromáždění. „Jinak majestátu neuznáme!“

Hrabě Thurn pohlédl tázavě na radu Hannewaldta a tento odvětil:

„Pan kancléř Lobkovic a sekretář Menzel se rozhodně zdráhali majestát podepsati, poněvadž prý se to se svědomím jejich nesrovnává.“

„Pak je k tomu donutíme!“ zvolal hrabě Thurn a obrátiv se ke shromáždění, doložil: Navrhuji, aby direktorové vyslali ze svého středu deputaci dvanácti osob k císaři, jež by ho vyzvala, aby kancléře a sekretáře k podepsání majestátu přinutil.“

Shromáždění souhlasilo a ihned se deputace na Hradčany odebrala. Tam však kancléř Lobkovic již nebyl a takž se nejvyšší purkrabí pán ze Šternberka nabídl, že s královským sekretářem Michnou majestát podepíší.

Stavové tím byli spokojeni a když takto listina i v tomto formálním ohledu právní a zákonné platnosti nabyla, odnesla ji deputace za nesmírného jásotu obyvatelstva s Hradčan opět na staroměstskou radnici, kde v zasedací síni vyložena zůstala, aby se také obecný lid o potvrzení své náboženské svobody mohl přesvědčiti. Dojemné výjevy se tu udaly a jásání jedněch se mísilo se slzami vděčnosti druhých, mnozí neměli dříve pokoje, dokud vzácnou listinu vřele nepolíbili aneb aspoň prsty svými se jí nedotkli.

Zpráva o podepsání majestátu se rozšířila rychlostí blesku po celé zemi české a z venkova přicházeli v hlučném počtu stavové, aby se dalšího jednání sněmovního zúčastnili.

Vydáním majestátu nebyla totiž ještě celá záležitost náboženské svobody vyřízena, neboť co v listině královské zásadou bylo naznačeno, to bylo třeba též podrobně ustanovovati a prováděti.

Další práce tato byla pak sněmu stavů zůstavena.

Nežli však stavové podobojí přistoupili na sněmě k uvažování o dalších proposicích královských, bylo jednáno mezi nimi a císařem ještě o některé jiné artikule, které byl císař především na místo postaviti slíbil.

Nejpřednější žádosti stavů byly následující: 1. aby nejvyšší kancléř byl s úřadu svého sesazen a k žádnému jinému nepřipuštěn, 2. aby byla zachována rovnost sedání v soudech podjednou i podobojí, 3. aby také Slezanům podobný majestát jako Čechům byl vydán, 4. aby spolek Cechů se Slezany od

císaře potvrzen byl, 5. aby ten řád a ta moc, kterou stavové defensorům konsistoře a akademie dali, také tímto sněměm od císaře potvrzena byla, 6. aby se defensí nařídila, 7. aby císař potvrdil amnestii tak, jakž jest od stavů sepsána.

Naproti tomu naléhal císař neustále na zrušení direkce a rozpuštění od stavů najatého lidu válečného.

Proti nejvyššímu kancléři zadali stavové podobojí stížnost k císaři, v níž ho vinili z neschopnosti jeho k takovému úřadu a z mnohých nepřístojnosti: nato zase nejvyšší kancléř zvláštním spisem odpověděl, stavové pak replikovali, a ta věc dlouho se protahovala, až konečně na zjevné vyjádření císařovo, že on osobě pana nejvyššího kancléře tak jest přivyklý, že ho od sebe propustiti nemůže, stavové přece tak nechali a od dalšího pronásledování pana Zdeňka z Lobkovic upustili.

Stran rovnosti sedání v soudech podjednou i podobojí také nemalá tahanice byla, když císař stavy jen pouhými sliby odbývati chtěl, ale tito věc ihned ve skutek uvedenou míti žádali, odvolávajíce se na svůj větší počet, při čemž při všem že jenom rovného práva žádají, až nakonec císař přec k žádosti jejich svolil.

Co se týká majestátu Slezanům slíbeného, žádal císař na těchto, aby dříve od spolku s Cechy uzavřeného upustili, čehož tito učiniti nijak nechtěli. Také i toho Slezané žádali, aby na budoucí časy žádná osoba duchovní již za nejvyššího hejtmana ve Slezsku ustanovována nebyla, čemuž císař dlouho odpíral. I chodili sobě poslové slezští začasté stěžovat ke stavům českým na to neprospěšné s císařem jednání, a čeští stavové horlivě ujímali se jich, přímluvě své největší váhu dodávajíce tím, že nechtěli ani slyšeti o žádném rozpuštění najatého lidu, pokud žádosti Slezanů vyplněny nebudou. Konečně viděl se císař přinucena, vydati Slezanům majestát a povoliti k jejich žádosti stran nejvyššího hejtmanství, ba i spolek Cechů a Slezanů potvrdil, nechav dříve i svou osobu jakož i všecka knížata slezská v něj pojmouti. Také k ostatním svrchu vytčeným

artikulům císař, ač ne bez rozličného smlouvání konečně povolil.

V té míře, ve které stavové podobojí uspokojováni jsou od císaře se svými žádostmi, také oni jemu povolnými se ukazovali, a 2. září svůj lid jízdný, 5. pak října i všecken lid pěší rozpustili. Od direkce však neupustili až před samým zavřením sněmu.

Mezitím také sepsán byl řád církevní stran konsistoře a kněží, jak budoucně ode všech podobojích drženo býti má, což však nestalo se bez odporu od strany kompaktatistů, kteří těžce to nesli, že nyní spolu s Bratřími býti mají pod jednou správou. Potom voleni byli defensoři a nová konsistoř, jejímž administrátorem učiněn farář týnský, kněz Eliáš Šud ze Semanína.

Naposledy i tu amnestii podepsal císař, v nížto se zavazoval, že tu nařízenou od stavů podobojích direkcí a defensí žádného v ní účastnému ve zlém vzpomínati, aniž proto mstíti se chtíti bude.

Na tu amnestii podpisovali se také stavové katoličtí, jediné nejvyšší kancléř, Slavata a Martinic podepsati se nechtěli, načež učiněna jest proti nim protestace od stavů podobojí, ve které ustanoveno, kdyby budoucně kdokoliv proti majestátu čeho se dopustil, aby k těm, kteří se na amnestii podepsati nechtěli, jako k nepřátelům svornosti a pokoje hleděno bylo.

Také byli všickni tři vyloučeni z počtu dvanácti smírných soudců podjednou, kteří podle narovnání mezi oběma stranami učiněného v případě jejich neshody spolu s dvanácti osobami podobojí takovou při rozhodovati měli.

Po vyrovnání všech těchto sporů přikročeno bylo k ostatnímu sněmovnímu jednání, které se protáhlo až do 23. února r. 1610.

Tu jest mezi jinými obecnými artikuly nařízena nová defense ve srozumění s císařem a noví generálové nad hotovostí zemskou ustanoveni. Před uzavřením pak sněmu

vrátili direktoři stavům plnomocenství své a obě strany ze svých přísah se propustily, načež od stavů poděkování učiněno jest direktorům za jejich práci a tak ta direkcí konec vzala.

Dne 26. února dala se slavná jízda na Karlštejn. Ustanovení totiž k tomu údové stavů vezli tam majestát uložený v krabici stříbrné, na kteréžto byly vyryty erby direktorů a přivěšeny jejich pečeti, aby jej tam spolu s často zmíněným porovnáním mezi stranou podobojí a podjednou a s amnestií vedle ostatních zemských privilegií schovali.

Při té příležitosti pan Vilém Slavata, jakožto první purkrabí karlštejnský, hospodáře činil a deputaci s majestátem poslanou skvostně vyčastoval, avšak poněvadž právě byl pátek a k tomu čas postní, jak toho, tak ani druhého dne žádného masa jim nedal, než toliko samé ryby, čímž pány nekatolické velice rozmrzel, kteří podle svého způsobu nemálo na něj hubovali a kleli.

Tak skončilo se to přepamátné jednání o majestát, které jsme se snažili ve vypravování svém šíře vylíčiti.

Nová doba volnosti a rozkvětu hmotného i duševního zdálo se, že vlasti české nastává, ale již v desíti letech nato osud zcela opačně rozhodl. Válka třicetiletá, která Čechy na kraj záhuby přivedla, strhla se jen následkem majestátu Rudolfa II“ o nějž se obě protivné sobě strany svářiti počaly.

Předním původcem sváru tohoto byl rozdílný výklad onoho ustanovení majestátu, že by protestanští poddaní na statcích duchovenských řádů mohli též svobodně chrámy své stavěti.

Katolíci právo toto popírali a tento odpor vedl k známým výjevům v Hrobech a v Broumově, kde arcibiskup pražský a opat broumovský nově vystavěné protestantské chrámy zavříti a rozbořiti dali.

To vedlo ke vzbouření protestantských stavů českých a ke známému vyhození místodržících z oken královského hradu v Praze r. 1618, což bylo prvním výjevem strašné války třicetileté, v níž Ferdinand II. zvítězil, opět majestát Rudolfův

vlastní rukou zničil a církev katolickou za jedinou v Čechách vyhlásil.

14.

Nejkrásnější letní počasí vznášelo se nad krajinou helfenburskou.

příroda byla v nejmocnějším rozpuku svém, hluboká zeleň lesů se střídala se žlutou barvou polí, na nichž požehnání boží jižjiž na kosu žencovu čekalo. Posvátný mír panoval nad celou krajinou, neboť sem nedoléhaly bouře a spory, které hlavním městem země právě zmítaly, zde katolík i protestant žili svorně vedle sebe, těšíce se přízni nového majorátního pána na hradě Helfenburku, s nímž se někdejší dobré časy poddaným helfenburským navrátily.

Podobný mír jako v přírodě panoval i v příbytcích obyvatelů a každý blahoslavil onen okamžik, kdy se pravému držiteli majorátu Helfenburku majetku otcovského dostalo.

A prostý lid tento měl také všecku příčinu, aby novému pánu a veliteli svému blahořečil.

Jako kouzelným proutkem počal se pod dobrodějnou rukou jeho ráz celé krajiny měniti, a co za dřívějších let bylo zanedbáno, to se péčí mladého majorátního pána nyní hojně nahrazovalo.

Především se dědina Blsko těšila přízni pana Viléma z Helfenburku. Však se k ní vázalo tak mnoho upomínek ze života jeho a především chrám s hrobkou rodinnou musely přední pozornost jeho k sobě obraceti.

Sešlý kostel byl během několika týdnů vně i uvnitř velmi důkladně obnoven, takže se někdejší tvářnost tohoto gotického chrámu Páně takřka zcela změnila. I hřbitov okolní byl od starého hrobníka upraven a poskytoval vlídnějšího pohledu, než jak tomu druhdy bývalo.

V ten den pak, kdy se opět do prosté dědinky pod vrchem Kojčínem s laskavým čtenářem navrátíme, měl kostel i celé okolí jeho zvláště slavný vzhled.

Průčelí jeho bylo ověnčeno zelení a květinami, kolkolem zelenala se chvoj a vše nasvědčovalo tomu, že je svatyně Páně k jakési zvláštní slavnosti takto upravena.

V podvečer sobotního jednoho dne uprostřed měsíce července bral se cestou kol chrámu a hřbitova stařec vysoké postavy, jehož oko se zvláštní zálibou na této ozdobě chrámu spočívalo.

Byl to náš starý známý Jonáš, který od Helfenburku přicházel a po vodňanské silnici dále kráčel.

Postava jeho byla nyní snad ještě více vzpřímena než jindy a celá bytost jeho, jak se zdálo, nových sil nabývala, co byl úlohu svého života provedl a opět na rodné půdě byl.

U hřbitova však se musel bezděky zastaviti, neboť mu vzpomínka na podobný výjev byla náhle mozkem projela.

Jako on jednou před dvaceti třemi roky na hřbitově byl pracoval, když mu mimojdoucí komorník Lukáš první zprávu o katastrofě na hradě Helienburku dal, tak spatřil i nyní u hřbitovní zdi starého svého nástupce svého rýčem pracovati.

Přistoupil tedy ke zdi a hrobníka přátelsky pozdravil.

„Snad nechystáte hrob, starý Prokope," pravil dále, „což by se k zítřejší slavnosti nevalně hodilo."

Starý hrobník odhodil rýč a potřásl rukou Jonášovou.

„Nikoli, příteli," odvětil, „řemeslo moje už po dlouhý čas odpočívá, tak jako by se s příchodem milostivého pána našeho byla stejně s nedostatkem a bídou i smrt z krajiny naší odstěhovala."

„A tento rýč?" prohodil Jonáš.

„Upravují jím pouze staré hroby a stezky, neboť i hřbitov náš musí se zítra ve svátečním rouchu skvíti, až tu milostivý pán náš se spanilou nevěstou svou do kostela k oltáři Páně kráčeti bude" „Ano, bude to radostný den, den zítřejší!" pravil

s radostným výrazem Jonáš. „Ukončí se jím ta řada trudných let, která pro mne na tomto místě byla počala. Zde jsem přisahal, že obětuji život svůj synovi dobrodince svého a dnes mi Bůh dopřává štěstí, že jsem nejen viděl přísahu svou splněnu, leč že zřím chráněnce svého vstupovati do chrámu blaha, před nímž se všecky žalné upomínky na léta minulá vniveč rozpadávají a dítky zesnulých bratří rukou sobě podávají.“

„Bůh sám vedl srdce pana Viléma z Helfenburku,“ podotýkal hrobník, „když naši dobrotitelku chovanku helfenburskou' za lásku její požádal. Nyní krajina naše oběma k novým tisícerým díkům bude zavázána. Ó, já tušil vždy, že ve spanilé dívce oné jakési tajemství spočívá a že jednou k vznešenému postavení bude povolána. Bůh odměnil příchylnost její, jakou k nešťastnému pánu helfenburskému a jeho rodině byla vždy projevovala.“

„Ano, starý Prokope,“ pravil vážným hlasem Jonáš, „spojením obou srdcí mladých lidí těchto bude velké dílo dokonáno, o jehož pravém významu nemá nikdo ani tušení. Já jediný jsem zasvěcen ve všecka tajemství rodu Helfenburků, leč ta budou se mnou do hrobu uložena, jejž tuto pro mne vykopáš.“

Ukázal se slzou v oku na ústraní hřbitova, kde druhdy oblíbené místečko jeho bývalo, když ještě jako hrobník zde byl působil.

„Ó, nemluvte tak, věrný Jonáši,“ namítal hrobník, „vy se ještě dlouho z nynějšího štěstí tamto na hradě budete těšiti.“

Ale Jonáš zavrtěl hlavou.

„Nikoli, starý hochu,“ odvětil s trudným úsměvem, „životní úloha moje bude zítra dokonaná a cítím, že mne radost usmrtí. Ty pak slož kosti mé. jež tak dlouhá léta mi statně sloužily, tamto do hrobu, jejž jsem si byl již před čtyřicíti roky vyhlédl. Vykonám ještě poslední službu pánu svému milovanému, abych totiž děkana vodňanského k sňatku na Helfenburk

doprovodil, zítra pak, až chráněnec můj pln blaženosti chrám tento opustí, zasednu na hrob v koutečku a tam mne můžeš mrtvého, však s tváří klidnou nalézti.“

Podal hrobníkovi ruku, zašeptal chvějícím se hlasem „Sbohem!“ a ubíral se dále kolem zdi hřbitovní po silnici vodňanské k lesu.

Se slzou v oku za ním starý hrobník pohlížel.

„Je to snad předtucha?“ pravil po chvíli sám k sobě. „Budiž jakkoli, já přání jeho vyplním.“

A pozvihnuv rýč svůj se země, bral se s ním na ono místo hřbitova, které mu byl Jonáš za budoucí odpočinek svůj označil.

Druhého dne nato, byla jím neděle, počalo již časně zjitra slavné vyzvánění s věže kostela blského, a nebývalý jindy ruch nastal v celé dědině.

Svátečně oděný lid vycházel ze stavení, a kdežto mládež obojího pohlaví ozdobovala průčelí všech domů, zelení a věnci, ubíraly se stařenky do chrámu Páně, kde se hlavní oddíl dnešní slavnosti měl odbývati.

Mužští pak, vidouce na stavení svých vše v pořádku, ubírali se s vyšňořenými hospodyněmi a veškerou chasou vzhůru ke hradu Helfenburku.

Tak se dalo i na všech ostatních cestách a pěšinách, které k lesnatým úbočím vrchu Kojčína vedly, všude hemžilo se lidem, z jehož zraků čirá radost a veselost vyzírala.

Byli to vesměs svatební hosté pana Viléma z Helfenburku, jenž k dnešnímu sňatku svému se spanilou Sabinou na místě hrdopyšných velmožů a bohatých kavalírů pozval prosté poddané své, jichž pravým otcem býti si byl umínil.

Také celý hrad Helfenburk se oděl v roucho slavnostní a správec Kotnovský se všemožně přičinil o vyšňoření jeho. Šedé zdi hradu vynikaly nyní upraveny ze zeleni je obklopující, všude pak jevil se mezi hosty a služebnictvem ruch nejčilejší.

Ženské pohlaví bylo nejzvědavější na příchod nevěsty, která v celé krajině byla zbožňována.

Konečně se objevila Sabinka po boku mladého pána majorátního a hlučné volání rozjařeného lidu krásný párek svatební uvítalo.

Vlídným pokynem hlavy pan Vilém z Helfenburku hostům svým děkoval, nevěsta pak s lehkým uzarděním zraky cudné k zemi sklopila.

Vše očekávalo, že svatební průvod ihned cestu do chrámu blského nastoupí.

Vilém v blaženosti tona zašeptal mladistvé nastávající své choti do ucha:

„Především vykonejme modlitbu na místě posvátném, kde se stínové otcův našich nad námi vznášeti budou. Tam obnovíme přísahu smíru, kterou jsme již jednou byli vykonali a která nyní navždy bude vodící hvězdou naší!“

Sabina lehkým stisknutím ruky na tázavý pohled miláčka svého odvětila.

Samotni brali se tedy do zadní části hradu a tam u paty osudných zřícenin poklekli pod křížem, jejž krásný věnec z rukou dívčiných zdobil.

Dlouho se modlil Vilém z Helfenburku na místě, kde otec jeho byl krev svou vycedil, a s myslí klidnější povstal s vědomím, že naň on s výšin nebeských žehnaje pohlíží.

V zákoutí zahrady byl tklivému výjevu tomuto přítomen starý Jonáš, jenž se za velitelem svým v tuto část hradu přiblížil, aby s ním každou strast i slast upřímně sdílel.

Slza se leskla v jeho oku při pohledu na oba mladé lidi, kteří jen jemu za své nynější blaho měli co děkovati.

V tom smyslu také zněla slova šlechticova, když při návratu od kříže starého věrného sluhu a přítele svého shlédl.

Přiblížil se rychle k Jonášovi, a chopiv ho za ruce, zvolal s výrazem vděčnosti v lících:

„Tobě jsem povinován díkem za vše, co mi Bůh v blahém okamžiku tomto dopřává! Ty jsi to byl, dobrý Jonáši, jenž jsi životu mne zachoval, jenž jsi prostředků mi poskytl, abych mohl životní úloze své dostáti! Budiž ti dík nejvřelejší, muži obětovný a šlechetný, ty vlastně jsi pánem na Helfenburku a já těžce bych se proti památce rodičů svých prohřešil, kdybych nechtěl milerád každé z přání tvých vyplniti! Rci, druhý otče můj, a já poslední krůpěj krve své chci za tebe vyceditі!“

Pohlížel na starce radostí plačícího tak upřímnými zraky, že nebylo lze ani v nejmenším o pravdivosti jeho slov pochybovati.

Také Sabina položila něžnou ručinku svou na pravici Jonášovu a též ona mu hluboký svůj dík najevo dávala.

Velikým pohnutím vnitřním dojat nebyl stařec dlouho s to ani slova ze sebe vypraviti.

Kolena se pod ním třásla a celé tělo jeho se chvělo radostí netušenou.

Zavrtěl konečně lehce hlavou a odtušil na slova šlechticova:

„Nikoli, pane můj, žádosti a přání mé jsou v tomto okamžiku již vesměs vyplněny, vás vidím šťastného v sídle otců vašich, tamto lid žehná novému pánu, mír a blaho se vrátily v celou krajinu, na níž po dlouhých dvacet let byla kletba lpěla. Já pak tamto, kde kostel blský uprostřed hřbitova na nás vyzírá, vyhlédl již místečko svoje, neboť jako někdy Simeoň mohu zvolati: Pane, povolej sluhu svého k sobě, neboť spatřily oči mé, čeho si žádaly viděti!“

„Probůh, ustaň, Jonáši!“ volal pán z Helfenburku. „Ty dlouho ještě budeš se s námi stejnému blahu těšiti!“

Opět zavrtěl stařec šedou hlavou a bral se volným krokem za mladým párkem, jenž měl nyní v čelo průvodu svatebního vstoupiti.

Opět otřásaly se zdi hradu Helfenburku hromovými výkřiky jásajícího lidu a v nejmalebnějším sestavení a skupení svatebčané cestu s hradu do Blska nastoupili.

Starý Jonáš musel vyhledati statného někdejšího pytláka Klímu Tourovského, aby se na cestě mohl o rámě jeho podpírati, neboť nohy, které mu ještě včera tak vydatně byly sloužily, pozbývaly dnešního dne náhle vlády své a s nimi též ostatní tělo nenadále k úpadku se klonilo.

Přílišná radost tohoto krásného dne byla bytost starého muže sklátila, předtucha jeho včerejší jako by se vždy více k vyplnění svému přibližovala.

Zvolna došel takto průvod do Blska, kde děkan vodňanský snoubence přede dveřmi chrámovými vítal. Prostá svatyně Páně byla stejně jako průčelí chrámové zelení a kvítím ozdobena, nad rodinnou hrobkou Helfenburku pak se skvěly opět tři věnce, jako tehdáž, když byl mladý šlechtic a rytíř Hrobský po prvé do blského kostela vešel.

Však třetí malý věnec tehdejší byl nyní nahrazen věncem stejné velikosti s oběma prvními, neboť dítka, jemuž věneček platil, v hrobce nebylo a Sabina se domnívala, že hrobka posud mrtvolu otce jejího v sobě chová, kdežto ta již dávno potají byla od Jonáše odklizena.

Vilémovi z Helfenburku přeletěl na okamžik lehký mráček čelo, když kolem hrobky k oltáři kráčel, ale hned zase vyjasnily se jeho líce, když si vzpomněl, že smíření duchové nešťastných rodičů jej zajisté v okamžiku tomto oblétají a jednání jeho žehnají.

Novosnoubenci poklekli před oltářem a brzo byly svatým obřadem ruce jejich spojeny.

S kůru zazněla hlučná fanfára trub a kotlů, lid pak horoucí modlitby za blaho novomanželů k Pánu nebes a země vysílal.

O náhrobní kámen Helfenburků podepřen přihlížel starý Jonáš jakoby skleněným okem posvátnému obřadu, a když

přísaha obou snoubenců byla vyřčena, pravil polohlasně k sobě:

„Nyní je poslední důkaz smíru podán, tajemství hrobky této je obětí dítek vykoupeno a já, jenž mimo Viléma jediný znám tajemství toto, mohu nyní spokojeně hlavu svou složiti, neboť oči mé viděly, že naď rodem Helfenburků opět vládne požehnání boží a děsná kletba četných umírajících obětí že je s něho sňata!“

Pohřížil se v tichou modlitbu za novomanžely a pak i k hrobce se obrátil, jako by se s ní rozloučiti hodlal.

Poté pokynul vedle stojícími průvodčímu svému Klímovi a slabým hlasem mu pošeptal:

„Vyveď mne na hřbitov, chci ještě jednou zříti krásné slunko boží, než oči mé navždy uhasnou! Tam v okolí rovů, kteréž jsem před lety byl sám nakupil, chci věčný odpočinek svůj nalézti.“

Klíma chtěl starému příteli svému myšlenky tyto z hlavy vyvrátiti, ale jediným pohledem na hrobově bledou tvář starcovu a sklenné oko jeho se přesvědčil, že Jonáš skutečně cítí blížiti se smrt.

Pojal ho tedy pečlivě pod paží a vyvedl ho davem lidu na hřbitov, kde, jak se zdálo, starý hrobník je již očekával.

„Tamto na ono místo!“ šeptal stařec a dychtivě do odlehlého kouta hřbitova pohlížel, odkudž kostel i s celým okolím volně mohl přehlédnouti.

Zde byl také nový hrob vykopán.

Jonášovi se zajiskřily při spatření jeho zraky a tiskna ruku hrobníkovi pravil:

„Díky tobě, starý Prokope, tys porozuměl žádosti mé a uchystal jsi mi lůžko, které jsem si již před dávnými lety byl vyhlédl. — Zde posaďte rané, přátelé, na drn hrobu vedlejšího, a já se ještě jednou po krásném božím světě rozhlédnu.“

Mužové tak učinili a se slzou v oku pohlížeti na starce, který se již nějaké nadzemské bytosti podobal.

Jonáš pozdvihl zraky své ke hradu Helfenburku, jenž na vysokém Kojčíně opět v bývalé nádheře a někdejším lesku zářil, pak věnoval pohled chatrči hrobníkově na hřbitově, kterou byl druhdy sám obýval.

Tu počal ze dveří chrámových vycházeti průvod svatební a Vilém z Helfenburku objevil se zrakům starcovým po boku spanilé mladé choti své.

Ještě jednou se zajiskřilo oko Jonášovo a vztáhnuv ruku svou proti novomanželům, kteří ho však viděti nemohli, zvolal chvějícím se hlasem, v němž se jaksi hrobový přízvuk jevil:

„Žehnám vám, šťastné dítky nešťastných rodičů! Žehnám budoucnosti vaší, kterou vidím v plném lesku před vámi se otvírati! Sbohem, synu můj, jemuž za zásluhu nejkrásnějších činů svých děkuji, které mi bohdá tam nahoře budou přičteny!“

Pohlížel ještě chvíli za odcházejícím průvodem, pak sklonil hlavu na prsa, zavzdychl lehce a věrného Jonáše již nebylo.

Skonal nad hrobem, jejž sám si byl ustanovil, když se vrcholu tužeb svých dočkal. V koutě hřbitova pod košatou lipou odpočívá věčný spánek, a někdejší pán jeho pečoval o to, aby hrob jeho svědčil o vděčnosti toho, jemuž byl prostý hrobník život a jmění otců navrátil.

Na hradě Helfenburku pak plné desetiletí panoval mír a majorátní pán ve spolku s chotí svou stal se pravým otcem celé krajině. Když však třicetiletá válka nejdříve v jižních Cechách plameny své metati počala a vojsko Mansfeldovo sveřepě katolíky vyhlazovalo, padl i Helfenburk pod hrůznými ranami žoldnéřů protestantských, a stateční obránci jeho bez milosti se vším, co uvnitř zdí jeho žilo, pod ssutinami hradu pohřbeni jsou. Rodina Albínů z Helfenburku tu jako sta jiných té doby navždy vyhlazena jest.

Hrad Helfenburk pak již nepovstal ze ssutin, v nichž jej dosud spatřujeme.

JOSEF SVÁTEK

MAJESTÁT RUDOLFA II.

Román ze století šestnáctého a sedmnáctého

Vytiskla Politika v Praze podle
typografické úpravy A. B. Kohouta
pro nakladatelství L. Mazáč v Praze
Obálku navrhl Josef Vodrážka
Vyšlo roku 1940